

การประเมินผลกระทบจากนโยบายการค้า การลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS ต่อประชาคมอาเซียน



การประเมินผลกระทบจากนโยบายการค้า การลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS ต่อประชาคมอาเซียน

สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน)
International Institute for Trade and Development (Public Organization)
พ.ศ. 2560



International Institute for
Trade and Development

ลิขสิทธิ์	สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน)
สงวนลิขสิทธิ์	
จัดทำโดย	สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน) ชั้น 8 อาคารวิทย์พัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จุฬาซอย 12 ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์: +66 (0) 2216 1894-7 โทรสาร: +66 (0) 2216 1898-9 อีเมล: info@itd.or.th
ออกแบบปก	ปวิธ ดวงสนิท
จัดรูปเล่ม	ปวิธ ดวงสนิท
ตรวจสอบต้นฉบับ	นิโลบล ศรีรัตน์ และพรสุเทพ พรมคุณ
ประสานงานและกำกับดูแล พิมพ์ที่	นิติพล มนต์ไตรเวศย์, นิโลบล ศรีรัตน์ และพรสุเทพ พรมคุณ ห้างหุ้นส่วนจำกัด พิมพ์ทันใจ 1053/20 ถนนเอกชัย แขวงบางบอน เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร 10150 โทรศัพท์: +66 (0) 2415 4944-5 โทรสาร: +66 (0) 2415 4946
พิมพ์ครั้งแรก	เมษายน พ.ศ. 2560
จำนวน	500 เล่ม
ISBN	978-616-8067-09-3

รายงานวิจัย

การประเมินผลกระทบจากนโยบายการค้าการลงทุนของ กลุ่มประเทศ BRICS ต่อประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

คณะผู้วิจัย

1. ดร.ปรีชา ผาติชล	ผู้จัดการโครงการ
2. นายพิเศษพร วศวงศ์	หัวหน้าทีมวิจัย
3. นายณัฐสิทธิ์ เรียงประสิทธิ์	ผู้เชี่ยวชาญ
4. ดร.กวีพจน์ สัตตพัฒนานนท์	ผู้เชี่ยวชาญ
5. นางสาวกนิษฐา ไทยศิริ	นักวิจัย
6. นางสาวพัฒนศิลป์ นิมมานเหมินท์	นักวิจัย
7. นางสาวชญาณิศ ใจซื่อกุล	นักวิจัย และเลขานุการโครงการ
8. นายธนานันต์ วรรณสาร	นักวิจัย
9. นายภูวิชญ์ นันทสุรศักดิ์	ผู้ช่วยวิจัย
10. นางสาวจรรจรินทร์ ปัญจสุวรรณ	ผู้ช่วยวิจัย
11. นางสาวชลิตา เพียรสร้าง	ผู้ช่วยวิจัย

คณะกรรมการบริหารงานวิจัย

1. นายวิมล บั่นคง	ประธานกรรมการ
2. นายสฤดี วงศ์เกียรติขจร	กรรมการ
3. ร.ท. พันธุ์รบ ราชพงศา	กรรมการและเลขานุการ

คำนำ

BRICS เป็นชื่อกลุ่มประเทศเชิงสัญลักษณ์ที่แสดงถึงการย้ายอำนาจของเศรษฐกิจโลกจากกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว มาสู่กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา อันประกอบด้วย บราซิล (Brazil) รัสเซีย (Russia) อินเดีย (India) จีน (China) และแอฟริกาใต้ (South Africa) โดยชื่อเรียก BRICS ไม่ได้มาจากการตั้งของประเทศสมาชิกเอง แต่เกิดการรวมตัวขึ้นภายหลังการเรียกขานนามว่า BRICS ประเด็นที่น่าสนใจคือ กลุ่มประเทศ BRICS มีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว โดยประเทศ BRICS ทั้ง 5 ประเทศเมื่อรวมกันแล้วมีพื้นที่มากถึงร้อยละ 30 ของทั้งโลก มีจำนวนประชากรมากถึงร้อยละ 43 ของโลก และยังมีผลผลิตทางการเกษตรมากถึงร้อยละ 45 ของโลก มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ร้อยละ 21 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของโลก แต่มีมูลค่าการค้าสินค้าและบริการเพียงร้อยละ 17.3 และ 12.7 ของการค้าสินค้าและบริการในตลาดโลก ตามลำดับ ตัวเลขเหล่านี้สะท้อนว่าเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศ BRICS ยังเติบโตได้ไม่เต็มศักยภาพที่แท้จริง ดังนั้นในอนาคตหากกลุ่ม BRICS สามารถรวมกลุ่มกันอย่างเป็นทางการมากยิ่งขึ้น รวมทั้งมีการส่งเสริมการค้าการลงทุนทั้งภายในและภายนอกกลุ่ม BRICS ที่ชัดเจน การเติบโตของเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศ BRICS จะเป็นที่จับตามองของนานาชาติในฐานะประเทศที่มีตลาดขนาดใหญ่และกำลังซื้อสูง

แนวทางการขยายการค้าการลงทุนระหว่างประเทศโดยการจัดทำความตกลงการค้าเสรี (Free trade agreement : FTA) นอกจากช่วยลดอุปสรรคทางการค้าอันเป็นการส่งเสริมการค้าระหว่างกันแล้ว ยังเป็นประตูสู่ความตกลงและความร่วมมือด้านอื่นๆ นอกจากนั้น การทำความตกลงการค้าเสรียังเป็นการกระตุ้นให้ภาคเอกชน ทั้งผู้ค้า ผู้ลงทุน ตลอดจนผู้บริโภคตระหนักรู้ถึงความสำคัญของผู้เจรจา FTA ด้วย เมื่อพิจารณาสถิติการค้า การลงทุนระหว่างไทยกับกลุ่มประเทศ BRICS พบว่าได้ขยายการค้ากันมากขึ้น แต่ส่วนแบ่งตลาดของไทยใน BRICS ไม่ได้เพิ่มขึ้นตาม สะท้อนให้เห็นว่ามูลค่าการค้าที่เพิ่มขึ้นของไทยเป็นผลมาจากการขยายตัวของอุปสงค์ในกลุ่มประเทศ BRICS ไม่ได้มาจากความสามารถการรุกตลาดในกลุ่มประเทศ BRICS ของไทย ในกลุ่มประเทศ BRICS นั้น ไทยมีความตกลงการค้าเสรีกับ 2 ประเทศเท่านั้น คือ จีนและอินเดีย ไทยจึงควรพิจารณาจัดทำความตกลงการค้าเสรีกับประเทศกลุ่ม BRICS ที่เหลือ อย่างไรก็ตามในการเจรจานั้นต้องศึกษาผลกระทบจากนโยบายการค้าการลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายการเจรจาความตกลงการค้าเสรี

สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน) ตระหนักถึงความสำคัญของการเจรจาเพื่อจัดทำ FTA กับกลุ่มประเทศ BRICS จึงได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประเมินผลกระทบจากนโยบายการค้าการลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS ต่อประชาคมอาเซียน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและประเมินนโยบายส่งเสริมการค้าการลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS ต่อประชาคมอาเซียน ศึกษาผลกระทบทางการค้าและการลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS วิเคราะห์และประเมินกรอบนโยบายการลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS ต่อประชาคมอาเซียน ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบจากกรอบนโยบายการค้าการลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS ต่อประชาคมอาเซียน

สถาบันฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายทางการค้าการลงทุนเพื่อสร้างโอกาสและมูลค่าทางเศรษฐกิจกับกลุ่มประเทศ BRICS สถาบันฯ ขอขอบคุณ ดร.ปรียา ผาติชล และคณะนักวิจัยทุกท่านที่ได้ทุ่มเทศึกษาวิจัยจนส่งผลให้การดำเนินงานวิจัยประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีทุกประการ



(ดร.กมลินทร์ พินิจภูวดล)

ผู้อำนวยการสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง.....	XIII
สารบัญภาพ.....	XIX
บทคัดย่อ	XXV
Abstract	XXVII
บทสรุปผู้บริหาร.....	XXIX
Executive Summary.....	XLIII
บทที่ 1 บทนำ.....	57
1.1 หลักการและเหตุผล.....	59
1.2 วัตถุประสงค์.....	61
1.3 ขอบเขตการดำเนินงาน.....	61
1.4 กรอบแนวคิดและวิธีการดำเนินงาน.....	62
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	70
1.6 แผนการปฏิบัติงาน.....	70
บทที่ 2 วรรณกรรมปริทรรศน์.....	70
2.1 การศึกษาเกี่ยวกับภาพรวมของ BRICS.....	73
2.1.1 ความน่าสนใจของ BRICS.....	73
2.1.2 การพินิจกำลังของกลุ่มประเทศ BRICS.....	74
2.1.3 โอกาสบนความท้าทายของ BRICS.....	76
2.1.4 การลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS.....	77
2.2 การศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของนโยบายการค้าการลงทุนของ BRICS ต่อไทย/อาเซียน	79
2.2.1 ความตกลงทางการค้าระหว่าง BRICS กับ อาเซียน.....	79
2.2.2 ความตกลงทางการค้าระหว่าง BRICS กับประเทศไทย.....	83
2.3 เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในการวิเคราะห์ผลกระทบ ของนโยบายการค้าการลงทุน.....	86
2.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ภาพรวม.....	87
2.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ลงรายละเอียดประเด็นเฉพาะ.....	88



สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 3 ภาพรวมประเทศ BRICS.....	93
3.1 ประวัติกลุ่มประเทศ BRICS.....	93
3.2 ประเทศบราซิล.....	97
3.2.1 ประวัติศาสตร์และการเมือง.....	97
3.2.2 ภาพรวมด้านเศรษฐกิจ (Economy).....	101
3.2.3 ภาพรวมด้านสังคม (Social).....	110
3.2.4 ภาพรวมด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure).....	111
3.3 ประเทศรัสเซีย.....	119
3.3.1 ประวัติศาสตร์และการเมือง.....	119
3.3.2 ภาพรวมด้านเศรษฐกิจ (Economy).....	122
3.3.3 ภาพรวมด้านสังคม (Social).....	131
3.3.4 ภาพรวมด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure).....	134
3.4 ประเทศอินเดีย.....	140
3.4.1 ประวัติศาสตร์และการเมือง.....	140
3.4.2 ภาพรวมด้านเศรษฐกิจ (Economy).....	144
3.4.3 ภาพรวมด้านสังคม (Social).....	153
3.4.4 ภาพรวมด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure).....	155
3.5 ประเทศจีน.....	161
3.5.1 ประวัติศาสตร์และการเมือง.....	161
3.5.2 ภาพรวมด้านเศรษฐกิจ (Economy).....	164
3.5.3 ภาพรวมด้านสังคม (Social).....	173
3.5.4 ภาพรวมด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure).....	174
3.6 ประเทศแอฟริกาใต้.....	177
3.6.1 ประวัติศาสตร์และการเมือง.....	177
3.6.2 ภาพรวมด้านเศรษฐกิจ (Economy).....	180
3.6.3 ภาพรวมด้านสังคม (Social).....	189
3.6.4 ภาพรวมด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure).....	191



สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4	กฎระเบียบ นโยบาย และความตกลงระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจ.....	201
4.1	ประเทศบราซิล.....	201
4.1.1	การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ.....	201
4.1.2	กฎระเบียบสำคัญในการจัดตั้งธุรกิจ และการค้าระหว่างประเทศ.....	207
4.1.3	อัตราภาษีสำคัญ.....	210
4.1.4	นโยบายอุตสาหกรรม.....	214
4.1.5	ความตกลงการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ.....	216
4.2	ประเทศรัสเซีย.....	220
4.2.1	การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ.....	220
4.2.2	กฎระเบียบสำคัญในการจัดตั้งธุรกิจ และการค้าระหว่างประเทศ.....	226
4.2.3	อัตราภาษีสำคัญ.....	229
4.2.4	นโยบายอุตสาหกรรม.....	230
4.2.5	ความตกลงการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ.....	232
4.3	ประเทศอินเดีย.....	237
4.3.1	การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ.....	237
4.3.2	กฎระเบียบสำคัญในการจัดตั้งธุรกิจ และการค้าระหว่างประเทศ.....	244
4.3.3	อัตราภาษีสำคัญ.....	248
4.3.4	นโยบายอุตสาหกรรม.....	251
4.3.5	ความตกลงการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ.....	257
4.4	ประเทศจีน.....	257
4.4.1	การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ.....	264
4.4.2	กฎระเบียบสำคัญในการจัดตั้งธุรกิจ และการค้าระหว่างประเทศ.....	266
4.4.3	อัตราภาษีสำคัญ.....	271
4.4.4	นโยบายอุตสาหกรรม.....	273
4.4.5	ความตกลงการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ.....	280
4.5	ประเทศแอฟริกาใต้.....	280
4.5.1	การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ.....	280
4.5.2	กฎระเบียบสำคัญในการจัดตั้งธุรกิจ และการค้าระหว่างประเทศ.....	285
4.5.3	อัตราภาษีสำคัญ.....	287
4.5.4	นโยบายอุตสาหกรรม.....	288
4.5.5	ความตกลงการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ.....	291



สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 5 ผลกระทบความตกลงการค้าระหว่างประเทศของ BRICS ต่ออาเซียนและไทย.....	295
5.1 กรอบ เกณฑ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	295
5.1.1 สรุประดับความตกลงฯ ต่าง ๆ.....	295
5.1.2 การทำงาน และข้อจำกัดของเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ (GTAP).....	297
5.1.3 ผลที่จะวิเคราะห์คาดการณ์.....	299
5.2 ผลการวิเคราะห์ในฉากทัศน์ (scenario) ที่ 1 (ตามความตกลงจริงในปัจจุบัน).....	299
5.2.1 ตัวแปรต้นในฉากทัศน์ที่ 1.....	300
5.2.2 ผลกระทบระดับเศรษฐกิจมหภาค.....	301
5.2.3 ผลกระทบระดับอุตสาหกรรม.....	301
5.2.4 ผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม.....	301
5.3 ผลการวิเคราะห์ในฉากทัศน์ (scenario) ที่ 2.....	303
5.3.1 ตัวแปรต้นในฉากทัศน์ที่ 2.....	303
5.3.2 ผลกระทบระดับเศรษฐกิจมหภาค.....	303
5.3.3 ผลกระทบระดับอุตสาหกรรม.....	304
5.3.4 ผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม.....	305
5.4 สรุปและอภิปรายผล.....	306
บทที่ 6 สินค้าที่มีศักยภาพทางการค้า และการลงทุนระหว่างกัน.....	311
6.1 เกณฑ์และข้อมูลสำคัญในการจำแนกกลุ่มสินค้า.....	311
6.1.1 เกณฑ์ในการจำแนกกลุ่มสินค้า.....	311
6.1.2 ค่าดัชนี/เครื่องชี้วัดในการจำแนก.....	313
6.2 ประเทศบราซิล.....	317
6.2.1 สินค้า/อุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพทางการค้าระหว่างกัน.....	317
6.2.2 สินค้า/อุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพในการลงทุนระหว่างกัน.....	318
6.2.3 สินค้า/อุตสาหกรรม ที่ต้องมึนโยบายเยียวยาผลกระทบ.....	319
6.3 ประเทศรัสเซีย.....	319
6.3.1 สินค้า/อุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพทางการค้าระหว่างกัน.....	319
6.3.2 สินค้า/อุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพในการลงทุนระหว่างกัน.....	320
6.3.3 สินค้า/อุตสาหกรรม ที่ต้องมึนโยบายเยียวยาผลกระทบ.....	321
6.4 ประเทศอินเดีย.....	321
6.4.1 สินค้า/อุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพทางการค้าระหว่างกัน.....	321
6.4.2 สินค้า/อุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพในการลงทุนระหว่างกัน.....	322



สารบัญ (ต่อ)

หน้า

6.4.3	สินค้า/อุตสาหกรรม ที่ต้องมึนโยบายเยียวยาผลกระทบ.....	322
6.5	ประเทศจีน.....	322
6.5.1	สินค้า/อุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพทางการค้าระหว่างกัน.....	322
6.5.2	สินค้า/อุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพในการลงทุนระหว่างกัน.....	324
6.5.3	สินค้า/อุตสาหกรรม ที่ต้องมึนโยบายเยียวยาผลกระทบ.....	324
6.6	ประเทศแอฟริกาใต้.....	324
6.6.1	สินค้า/อุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพทางการค้าระหว่างกัน.....	324
6.6.2	สินค้า/อุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพในการลงทุนระหว่างกัน.....	325
6.6.3	สินค้า/อุตสาหกรรม ที่ต้องมึนโยบายเยียวยาผลกระทบ.....	325
บทที่ 7 บทวิเคราะห์อุตสาหกรรมสำคัญ.....		329
7.1	ประเทศบราซิล.....	329
7.1.1	อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาล.....	330
7.1.2	อุตสาหกรรมข้าว.....	333
7.2	ประเทศรัสเซีย.....	335
7.2.1	อุตสาหกรรมไม้และของที่ทำด้วยไม้.....	336
7.2.2	อุตสาหกรรมอัญมณี.....	339
7.3	ประเทศอินเดีย.....	341
7.3.1	อุตสาหกรรมข้าว.....	342
7.3.2	อุตสาหกรรมอัญมณี.....	343
7.4	ประเทศจีน.....	345
7.4.1	อุตสาหกรรมเครื่องจักรเครื่องใช้ไฟฟ้า.....	346
7.4.2	อุตสาหกรรมไม้และของที่ทำด้วยไม้.....	348
7.5	ประเทศแอฟริกาใต้.....	351
7.5.1	อุตสาหกรรมประมง.....	352
7.5.2	อุตสาหกรรมอัญมณี.....	354
บทที่ 8 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....		365
8.1	สรุปผลการศึกษา.....	365
8.2	ข้อเสนอแนะต่อกลุ่มประเทศ BRICS ในภาพรวม.....	366
8.2.1	ข้อเสนอแนะในภาพรวม.....	366
8.2.2	ข้อเสนอแนะต่อความตกลงการค้าเสรี (FTA).....	366
8.3	ข้อเสนอแนะรายประเทศ: บราซิล.....	367





สารบัญญ (ต่อ)

หน้า

8.3.1	ข้อเสนอแนะต่อการเปิดเสรีทางการค้า (FTA).....	367
8.3.2	ข้อเสนอแนะต่อการขยายการค้าและการลงทุน.....	368
8.4	ข้อเสนอแนะรายประเทศ: รัสเซีย.....	370
8.4.1	ข้อเสนอแนะต่อการเปิดเสรีทางการค้า (FTA).....	370
8.4.2	ข้อเสนอแนะต่อการขยายการค้าและการลงทุน.....	370
8.5	ข้อเสนอแนะรายประเทศ: อินเดีย.....	372
8.5.1	ข้อเสนอแนะต่อการเปิดเสรีทางการค้า (FTA).....	372
8.5.2	ข้อเสนอแนะต่อการขยายการค้าและการลงทุน.....	373
8.6	ข้อเสนอแนะรายประเทศ: จีน.....	375
8.6.1	ข้อเสนอแนะต่อการเปิดเสรีทางการค้า (FTA).....	375
8.6.2	ข้อเสนอแนะต่อการขยายการค้าและการลงทุน.....	375
8.7	ข้อเสนอแนะรายประเทศ: แอฟริกาใต้.....	377
8.7.1	ข้อเสนอแนะต่อการเปิดเสรีทางการค้า (FTA).....	377
8.7.2	ข้อเสนอแนะต่อการขยายการค้าและการลงทุน.....	378
8.8	สรุปข้อเสนอแนะต่อภาคส่วนต่างๆ.....	378
	บรรณานุกรม.....	383
	ภาคผนวก	395

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 : แผนการดำเนินงาน.....	70
ตารางที่ 3.1 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่ไทยนำเข้าจากบราซิล ปี 2010-2014.....	106
ตารางที่ 3.2 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่ไทยส่งออกไปยังบราซิล ปี 2010-2014.....	108
ตารางที่ 3.3 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่อาเซียนนำเข้าจากบราซิล ปี 2010-2014.....	108
ตารางที่ 3.4 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่อาเซียนส่งออกไปยังบราซิล ปี 2010-2014.....	109
ตารางที่ 3.5 : แสดงการจัดอันดับทางโครงสร้างพื้นฐานของประเทศบราซิล ปี 2014.....	119
ตารางที่ 3.6 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่ไทยนำเข้าจากรัสเซีย ปี 2010-2014.....	127
ตารางที่ 3.7 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่ไทยส่งออกไปยังรัสเซีย ปี 2010-2014.....	128
ตารางที่ 3.8 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่อาเซียนนำเข้าจากรัสเซีย ปี 2010-2014.....	129
ตารางที่ 3.9 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่อาเซียนส่งออกไปยังรัสเซีย ปี 2010-2014.....	130
ตารางที่ 3.10 : แสดงการจัดอันดับทางโครงสร้างพื้นฐานของประเทศรัสเซีย ปี 2014.....	139
ตารางที่ 3.11 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่ไทยนำเข้าจากอินเดีย ปี 2010-2014.....	149
ตารางที่ 3.12 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่ไทยส่งออกไปยังอินเดีย ปี 2010-2014.....	150
ตารางที่ 3.13 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่อาเซียนนำเข้าจากอินเดีย ปี 2010-2014.....	151
ตารางที่ 3.14 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่อาเซียนส่งออกไปยังอินเดีย ปี 2010-2014.....	152
ตารางที่ 3.15 : ถนนแต่ละประเภทและระยะทางในประเทศอินเดีย.....	157
ตารางที่ 3.16 : แสดงการจัดอันดับทางโครงสร้างพื้นฐานของประเทศอินเดีย ปี 2014.....	161
ตารางที่ 3.17 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่ไทยนำเข้าจากจีน ปี 2010-2014.....	169
ตารางที่ 3.18 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่ไทยส่งออกไปยังจีน ปี 2010-2014.....	170
ตารางที่ 3.19 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่อาเซียนนำเข้าจากจีน ปี 2010-2014.....	171
ตารางที่ 3.20 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่อาเซียนส่งออกไปยังจีน ปี 2010-2014.....	172
ตารางที่ 3.21 : แสดงการจัดอันดับทางโครงสร้างพื้นฐานของประเทศจีน ปี 2014.....	177
ตารางที่ 3.22 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่ไทยนำเข้าจากแอฟริกาใต้ ปี 2010-2014.....	185
ตารางที่ 3.23 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่ไทยส่งออกไปยังแอฟริกาใต้ ปี 2010-2014.....	186
ตารางที่ 3.24 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่อาเซียนนำเข้าจากแอฟริกาใต้ ปี 2010-2014.....	187
ตารางที่ 3.25 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่อาเซียนส่งออกไปยังแอฟริกาใต้ ปี 2010-2014.....	188
ตารางที่ 3.26 : ภาษาในสาธารณรัฐแอฟริกาใต้.....	190
ตารางที่ 3.27 : แสดงการจัดอันดับทางโครงสร้างพื้นฐานของประเทศแอฟริกาใต้ ปี 2014.....	198
ตารางที่ 4.1 : FDI ของประเทศบราซิล จำแนกตามอุตสาหกรรม.....	204
ตารางที่ 4.2 : การลงทุนในต่างประเทศของบราซิล จำแนกตามสาขาอุตสาหกรรม ปี 2012.....	206
ตารางที่ 4.3 : กระบวนการขออนุญาตจัดตั้งธุรกิจที่เมืองเซาเปาโลในบราซิล.....	208
ตารางที่ 4.4 : ขั้นตอนการขออนุญาตก่อสร้างที่เมืองเซาเปาโลในบราซิล.....	209



สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.5:	ขั้นตอนการส่งออกสินค้าของบราซิล.....210
ตารางที่ 4.6:	ขั้นตอนการนำเข้าสินค้าของบราซิล.....210
ตารางที่ 4.7:	ตารางการจำแนกชนิดของภาษีตามระเบียบของผู้เก็บภาษี.....211
ตารางที่ 4.8:	อัตราภาษีหัก ณ ที่จ่ายของชาวต่างประเทศในบราซิล.....212
ตารางที่ 4.9:	FDI ในรัสเซีย จำแนกตามอุตสาหกรรม (ปี 2014).....223
ตารางที่ 4.10:	การลงทุนในต่างประเทศของรัสเซีย จำแนกตามสาขาอุตสาหกรรม.....225
ตารางที่ 4.11:	กระบวนการขออนุญาตจัดตั้งธุรกิจไนรัสเซีย.....227
ตารางที่ 4.12:	ขั้นตอนการขออนุญาตก่อสร้างไนรัสเซีย.....228
ตารางที่ 4.13:	ขั้นตอนการส่งออกสินค้าของรัสเซีย.....229
ตารางที่ 4.14:	ขั้นตอนการนำเข้าสินค้าของรัสเซีย.....229
ตารางที่ 4.15:	คลังเตอร้อุตสาหกรรมในประเทศรัสเซีย (สถานะ ณ เดือนพฤศจิกายน ปี 2558).....231
ตารางที่ 4.16:	FDI ในอินเดีย จำแนกตามอุตสาหกรรม (ปี 2014).....240
ตารางที่ 4.17:	ธุรกิจไทยที่ไปลงทุนไนอินเดีย.....241
ตารางที่ 4.18:	การลงทุนในต่างประเทศของอินเดีย จำแนกตามสาขาอุตสาหกรรม ปี 2013.....243
ตารางที่ 4.19:	กระบวนการขออนุญาตจัดตั้งธุรกิจไนอินเดีย.....245
ตารางที่ 4.20:	ขั้นตอนการขออนุญาตก่อสร้างไนอินเดีย.....246
ตารางที่ 4.21:	ขั้นตอนการส่งออกสินค้าของอินเดีย.....248
ตารางที่ 4.22:	ขั้นตอนการนำเข้าสินค้าของอินเดีย.....248
ตารางที่ 4.23:	อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล ช่วงการประเมินปี 2558-2559.....249
ตารางที่ 4.24:	FDI ในจีน จำแนกตามอุตสาหกรรม (ปี 2014).....259
ตารางที่ 4.25:	กระบวนการขออนุญาตจัดตั้งธุรกิจไนจีน.....264
ตารางที่ 4.26:	ขั้นตอนการขออนุญาตก่อสร้างไนจีน.....265
ตารางที่ 4.27:	ขั้นตอนการส่งออกสินค้าของจีน.....266
ตารางที่ 4.28:	ขั้นตอนการนำเข้าสินค้าของจีน.....266
ตารางที่ 4.29:	รายการสินค้าและอัตราภาษี.....267
ตารางที่ 4.30:	อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท.....270
ตารางที่ 4.31:	อัตราภาษีธุรกิจแบ่งตามประเภทธุรกรรม.....271
ตารางที่ 4.32:	FDI ในแอฟริกาใต้ จำแนกตามอุตสาหกรรม (ปี 2014).....282
ตารางที่ 4.33:	การลงทุนในต่างประเทศของแอฟริกาใต้ จำแนกตามสาขาอุตสาหกรรม.....284
ตารางที่ 4.34:	กระบวนการขออนุญาตจัดตั้งธุรกิจไนแอฟริกาใต้.....285
ตารางที่ 4.35:	ขั้นตอนการขออนุญาตก่อสร้างไนแอฟริกาใต้.....286
ตารางที่ 4.36:	ขั้นตอนการส่งออกสินค้าของแอฟริกาใต้.....287



สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.37: ขั้นตอนการนำเข้าสินค้าของแอฟริกาใต้.....	287
ตารางที่ 4.38: การจัดเก็บอัตราภาษีรายได้ตามสัดส่วนของรายได้.....	288
ตารางที่ 5.1: สรุปความตกลงระหว่างประเทศ ของสมาชิกกลุ่มประเทศ BRICS.....	296
ตารางที่ 5.4: ผลกระทบ ระดับเศรษฐกิจมหภาคต่ออาเซียนและไทย กรณีตามความตกลงจริงกับกลุ่มประเทศ BRICS ในปัจจุบัน.....	300
ตารางที่ 5.5: ผลกระทบ ระดับอุตสาหกรรมของไทย กรณีตามความตกลงจริงกับ กลุ่มประเทศ BRICS ในปัจจุบัน.....	301
ตารางที่ 5.6: ผลต่อประชาชนชาวไทย กรณีตามความตกลงจริงกับกลุ่มประเทศ BRICS ในปัจจุบัน.....	302
ตารางที่ 5.7: ราคาสินค้าของไทยที่เปลี่ยนแปลงไป กรณีตามความตกลงจริง กับกลุ่มประเทศ BRICS ในปัจจุบัน.....	302
ตารางที่ 5.8: ผลกระทบระดับเศรษฐกิจมหภาคต่ออาเซียนและไทย กรณีกลุ่มประเทศ BRICS ทำ FTA กับไทยทุกประเทศ.....	304
ตารางที่ 5.9: ผลกระทบ ระดับอุตสาหกรรมของไทย กรณีกลุ่มประเทศ BRICS ทำ FTA กับไทยทุกประเทศ.....	304
ตารางที่ 5.10: ผลต่อประชาชนชาวไทย กรณีกลุ่มประเทศ BRICS ทำ FTA กับไทยทุกประเทศ.....	305
ตารางที่ 5.11: ราคาสินค้าของไทยที่เปลี่ยนแปลงไป กรณีกลุ่มประเทศ BRICS ทำ FTA กับไทยทุกประเทศ.....	305
ตารางที่ 5.12: การวิเคราะห์ผลของ FTA ระหว่างไทย/อาเซียน กับ บราซิล รัสเซีย อินเดีย และ แอฟริกาใต้ ต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP growth).....	307
ตารางที่ 6.1: หมวดสินค้า 21 หมวด และพิกัดศุลกากรของแต่ละหมวด.....	313
ตารางที่ 6.2: ค่าดัชนีความสามารถในการแข่งขัน (RCA) หมวดสินค้า 21 หมวด ของกลุ่มประเทศ BRICS และไทย.....	314
ตารางที่ 6.3: สรุปอุตสาหกรรมเป้าหมายของกลุ่มประเทศ BRICS เปรียบเทียบกับไทย.....	315
ตารางที่ 6.4: ผลการวิเคราะห์ด้วย GTAP ต่อผลกระทบเชิงบวกและลบของ กลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ ของไทยภายใต้สมมติฐานที่ 2 (กลุ่มประเทศ BRICS จัดทำความตกลงการค้าเสรีกับไทย).....	317
ตารางที่ 7.1: ประเทศผู้ส่งออกน้ำตาล (พิกัด 17) ของอาเซียน 5 อันดับแรก เรียงตามมูลค่า...331	
ตารางที่ 7.2: ค่าดัชนีความสามารถในการแข่งขัน (RCA) ของผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมน้ำตาล ปี 2015 ของไทย บราซิล และมาเลเซีย.....	332
ตารางที่ 7.3: มูลค่าการส่งออกข้าว (พิกัด 1006) ของประเทศในอาเซียน 5 อันดับแรก ตามมูลค่า.....	335



สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 7.4: ค่าดัชนีความสามารถในการแข่งขัน (RCA) ในสินค้าข้าว (พิกัด 1006) ปี 2015ของ ไทย บราซิล และเวียดนาม.....	335
ตารางที่ 7.5: ประเทศผู้ส่งออกไม้ (พิกัด 44) ในอาเซียน 5 อันดับแรก เรียงตามมูลค่า การส่งออก.....	337
ตารางที่ 7.6: ค่าดัชนีความสามารถในการแข่งขัน (RCA) ในสินค้าไม้ (พิกัด 44) ของไทย รัสเซีย และอินโดนีเซีย ปี 2015.....	338
ตารางที่ 7.7: ประเทศผู้ส่งออกอัญมณี (พิกัด 71) ของอาเซียน 5 อันดับแรก เรียงตามมูลค่า..	340
ตารางที่ 7.8: ดัชนีความสามารถในการแข่งขัน (RCA) ของผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมอัญมณี ระดับพิกัด 4 หลัก ของ รัสเซีย อินโดนีเซีย และไทย ปี 2015.....	341
ตารางที่ 7.9: ค่าดัชนีความสามารถในการแข่งขัน (RCA) ในสินค้าข้าว (พิกัด 1006) ของไทย อินเดีย และเวียดนาม ปี 2015.....	343
ตารางที่ 7.10: ค่าดัชนีความสามารถในการแข่งขัน (RCA) ในอุตสาหกรรมอัญมณี (พิกัด 71) ของอินเดีย อินโดนีเซีย และไทย ปี 2015.....	345
ตารางที่ 7.11: มูลค่าการส่งออกเครื่องใช้ไฟฟ้า (พิกัด 85) ของประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน 5 อันดับแรกเรียงตามมูลค่า.....	348
ตารางที่ 7.12: ค่าดัชนีความสามารถในการแข่งขัน (RCA) ในสินค้าไม้ (พิกัด 44) ของไทย จีน และอินโดนีเซีย ปี 2015.....	350
ตารางที่ 7.1: ประเทศผู้ส่งออกสินค้าประมง (พิกัด 03) ของอาเซียน 5 อันดับแรก เรียงตามมูลค่าการส่งออก.....	353
ตารางที่ 7.2: ค่าดัชนีความสามารถในการแข่งขันผลิตภัณฑ์ประมง (พิกัด 03 และ 16) ของแอฟริกาใต้ อินโดนีเซีย และไทย ปี 2015.....	353
ตารางที่ 7.3: ค่าดัชนีความสามารถในการแข่งขัน (RCA) ของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมอัญมณี ของแอฟริกาใต้ อินโดนีเซีย และไทย ปี 2015.....	355
ตารางที่ 7.4: ค่าดัชนีความสามารถในการแข่งขัน (RCA) ของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ใน อุตสาหกรรมเครื่องจักรกล (พิกัด 84) และเครื่องใช้ไฟฟ้า (พิกัด 85) ของไทย เวียดนาม และจีน ปี 2015.....	356
ตารางที่ 8.1: กลุ่มสินค้าที่ควรระบุเป็นสินค้าอ่อนไหวของไทยในกรณีเจรจา FTA กับบราซิล รัสเซีย อินเดีย และแอฟริกาใต้.....	367
ตารางที่ 8.2: อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการส่งออก นำเข้า และลงทุน/แข่งขันสูง ระหว่างไทยและบราซิล.....	367
ตารางที่ 8.3: อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการส่งออก นำเข้า และลงทุน/แข่งขันสูง ระหว่างไทยและรัสเซีย.....	370



สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 8.4: อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการส่งออก นำเข้า และลงทุน/แข่งขันสูง ระหว่างไทยและอินเดีย.....	372
ตารางที่ 8.5: อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการส่งออก นำเข้า และลงทุน/แข่งขันสูง ระหว่างไทยและจีน.....	375
ตารางที่ 8.6: อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการส่งออก นำเข้า และลงทุน/แข่งขันสูง ระหว่างไทยและแอฟริกาใต้.....	377

เป็นผลงานจากความร่วมมือ
ของสถาบันวิจัย
ระหว่างประเทศ
และประเทศไทย



สารบัญแผนภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1: ความสำคัญของ BRICS ในตลาดโลกและความสัมพันธ์การค้าของ BRICS กับไทย.....	59
ภาพที่ 1.2: BRICS กับความเป็นประตูสู่ภูมิภาคสำคัญ.....	60
ภาพที่ 1.3: วิธีการศึกษา.....	63
ภาพที่ 1.4: การวิเคราะห์ PESI ของประเทศแอฟริกาใต้.....	64
ภาพที่ 1.5: ตัวอย่างความตกลงทางการค้าที่สำคัญของแอฟริกาใต้.....	65
ภาพที่ 1.6: ตัวอย่างสรุปการวิเคราะห์ทิศทางนโยบายอุตสาหกรรม.....	66
ภาพที่ 1.7: เกณฑ์การพิจารณาศักยภาพสินค้าในประเทศคู่ค้าต่าง ๆ ของไทย.....	67
ภาพที่ 1.8: ประเภทสินค้าที่มีศักยภาพในการแข่งขันทั้งไทยและคู่ค้า.....	68
ภาพที่ 1.9: ห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) ของไทย เปรียบเทียบกับรัสเซีย.....	68
ภาพที่ 1.10: ตาราง TOWS Matrix.....	69
ภาพที่ 3.1: สัดส่วนขนาดเศรษฐกิจ และขนาดเศรษฐกิจ (nominal GDP) ของ BRICS โลก และ G7.....	95
ภาพที่ 3.2: ความสำคัญ (สัดส่วนขนาด GDP ใน GDP โลก) ของ BRICS และสมาชิก ช่วงปี 1995 ถึง 2020.....	96
ภาพที่ 3.3: ดัชนีต่าง ๆ ด้านการเมืองของบราซิลและไทย ปี 2014.....	101
ภาพที่ 3.4: โครงสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมของบราซิล (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014.....	102
ภาพที่ 3.5: สัดส่วนการค้าระหว่างประเทศของบราซิล (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014.....	102
ภาพที่ 3.6: อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ต่อหัวของบราซิล ปี 2010-2014.....	103
ภาพที่ 3.7: อัตราการว่างงานและอัตราเงินเฟ้อของบราซิลปี 2010-2014.....	104
ภาพที่ 3.8: การบริโภคและการลงทุนภายในประเทศบราซิล (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014.....	104
ภาพที่ 3.9: สัดส่วนการใช้จ่ายโดยรัฐบาลบราซิลต่อ GDP (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014.....	105
ภาพที่ 3.10: เส้นทางถนนหลวงหลัก สาย BR-116 ของประเทศบราซิล.....	113
ภาพที่ 3.11: โครงข่ายเส้นทางถนนหลวงหลักในประเทศบราซิล.....	114
ภาพที่ 3.12: โครงข่ายเส้นทางรถไฟของประเทศบราซิล.....	115
ภาพที่ 3.13: ท่าเรือที่สำคัญของประเทศบราซิล.....	116
ภาพที่ 3.14 : การขนส่งทางอากาศของประเทศบราซิล.....	117
ภาพที่ 3.15: ดัชนีต่าง ๆ ด้านการเมืองของรัสเซียและไทย ปี 2014.....	122
ภาพที่ 3.16: โครงสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมของรัสเซีย (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014.....	123
ภาพที่ 3.17: สัดส่วนการค้าระหว่างประเทศของรัสเซีย (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014.....	123
ภาพที่ 3.18: อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ต่อหัวของรัสเซีย ปี 2010-2014.....	124
ภาพที่ 3.19: อัตราการว่างงานและอัตราเงินเฟ้อของรัสเซียปี 2010-2014.....	124



สารบัญแผนภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 3.20: การบริโภคและการลงทุนภายในประเทศรัสเซีย (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014.....	125
ภาพที่ 3.21: สัดส่วนการใช้จ่ายโดยรัฐบาลรัสเซียต่อ GDP (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014.....	126
ภาพที่ 3.22: เครือข่ายเส้นทางรถไฟของประเทศรัสเซีย.....	136
ภาพที่ 3.23: เมืองท่าเรือสำคัญ.....	137
ภาพที่ 3.24: การคมนาคมขนส่งทางอากาศ.....	138
ภาพที่ 3.25: ดัชนีต่างๆด้านการเมืองของอินเดียและไทย ปี 2014.....	144
ภาพที่ 3.26: โครงสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมของอินเดีย (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014.....	145
ภาพที่ 3.27: สัดส่วนการค้าระหว่างประเทศของอินเดีย (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014.....	145
ภาพที่ 3.28: อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ต่อหัวของอินเดีย ปี 2010-2014.....	146
ภาพที่ 3.29: อัตราการว่างงานและอัตราเงินเฟ้อของอินเดียปี 2010-2014.....	147
ภาพที่ 3.30: การบริโภคและการลงทุนภายในประเทศอินเดีย (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014.....	147
ภาพที่ 3.31: สัดส่วนการใช้จ่ายโดยรัฐบาลอินเดียต่อ GDP (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014.....	148
ภาพที่ 3.32: โครงข่ายถนนทางหลวงหลักของประเทศอินเดีย.....	156
ภาพที่ 3.33: ท่าเรือที่สำคัญของประเทศอินเดีย.....	158
ภาพที่ 3.34: สนามบินที่สำคัญของประเทศอินเดีย.....	159
ภาพที่ 3.35: ดัชนีต่างๆด้านการเมืองของจีนและไทย ปี 2014.....	164
ภาพที่ 3.36: โครงสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมของจีน (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014.....	165
ภาพที่ 3.37: สัดส่วนการค้าระหว่างประเทศจีน (ร้อยละต่อ GDP) ของจีน ปี 2010-2014.....	165
ภาพที่ 3.38: อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ต่อหัวของจีน ปี 2010-2014.....	166
ภาพที่ 3.39: อัตราการว่างงานและอัตราเงินเฟ้อของจีนปี 2010-2014.....	167
ภาพที่ 3.40: การบริโภคและการลงทุนภายในประเทศจีน (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014.....	167
ภาพที่ 3.41: สัดส่วนการใช้จ่ายโดยรัฐบาลจีนต่อ GDP (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014.....	168
ภาพที่ 3.42: ดัชนีต่าง ๆ ด้านการเมืองของแอฟริกาใต้และไทย ปี 2014.....	180
ภาพที่ 3.43: โครงสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมของแอฟริกาใต้ (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014.....	181
ภาพที่ 3.44: สัดส่วนการค้าระหว่างประเทศแอฟริกาใต้ (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014.....	181
ภาพที่ 3.45: อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ต่อหัวของแอฟริกาใต้ ปี 2010-2014.....	182
ภาพที่ 3.46: อัตราการว่างงานและอัตราเงินเฟ้อของแอฟริกาใต้ ปี 2010-2014.....	182
ภาพที่ 3.47: การบริโภคและการลงทุนภายในประเทศแอฟริกาใต้ (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014.....	183



XX

สารบัญแผนภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 3.48: สัดส่วนการใช้จ่ายโดยรัฐบาลแอฟริกาใต้ต่อ GDP (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014.....	183
ภาพที่ 3.49: เส้นทางถนนในแอฟริกาใต้.....	193
ภาพที่ 3.50: เส้นทางรถไฟในแอฟริกาใต้.....	194
ภาพที่ 3.51: ท่าเรือในแต่ละโซนของแอฟริกาใต้.....	195
ภาพที่ 3.52: สนามบินในแอฟริกาใต้.....	197
ภาพที่ 4.1: FDI ของประเทศบราซิล ปี 2010-2014.....	202
ภาพที่ 4.2: Inward FDI ในบราซิล จำแนกตามประเทศ (ปี 2014).....	203
ภาพที่ 4.3: มูลค่า FDI ในบราซิล จำแนกตามอุตสาหกรรม (ปี 2014).....	140
ภาพที่ 4.4: Outward FDI ของบราซิล จำแนกตามประเทศ (ปี 2014).....	141
ภาพที่ 4.5: ประเทศที่มีความตกลงการค้าและการลงทุนกับบราซิล.....	153
ภาพที่ 4.6: FDI ของประเทศรัสเซีย ปี 2010-2014.....	157
ภาพที่ 4.7 Inward FDI ในรัสเซีย จำแนกตามประเทศ (ปี 2014).....	157
ภาพที่ 4.8: มูลค่า FDI ในรัสเซีย จำแนกตามอุตสาหกรรม (ปี 2014).....	158
ภาพที่ 4.9: Outward FDI ของรัสเซีย จำแนกตามประเทศ (ปี 2014).....	160
ภาพที่ 4.10: ประเทศที่มีความตกลงการค้าและการลงทุนกับรัสเซีย.....	168
ภาพที่ 4.11: FDI ของประเทศอินเดีย ปี 2010-2014.....	173
ภาพที่ 4.12: Inward FDI ในอินเดีย จำแนกตามประเทศ (ปี 2014).....	174
ภาพที่ 4.13: มูลค่า FDI ในอินเดีย จำแนกตามอุตสาหกรรม (ปี 2014).....	175
ภาพที่ 4.14: Outward FDI ของอินเดีย จำแนกตามประเทศ (ปี 2014).....	178
ภาพที่ 4.15: ประเทศที่มีความตกลงการค้าและการลงทุนกับอินเดีย.....	189
ภาพที่ 4.16: FDI ของประเทศจีน ปี 2010-2014.....	194
ภาพที่ 4.17: Inward FDI ในจีน จำแนกตามประเทศ (ปี 2014).....	195
ภาพที่ 4.18: มูลค่า FDI ในจีน จำแนกตามอุตสาหกรรม (ปี 2014).....	196
ภาพที่ 4.19: Outward FDI ของจีน จำแนกตามประเทศ (ปี 2012).....	199
ภาพที่ 4.20: การลงทุนในต่างประเทศของจีน จำแนกตามสาขาอุตสาหกรรม.....	200
ภาพที่ 4.21: อุตสาหกรรมเป้าหมาย 10 สาขาภายใต้วิสัยทัศน์ Made in China 2025.....	210
ภาพที่ 4.22: ประเทศที่มีความตกลงการค้าและการลงทุนกับจีน.....	211
ภาพที่ 4.23: FDI ของประเทศแอฟริกาใต้ ปี 2010-2014.....	218
ภาพที่ 4.24: Inward FDI ในแอฟริกาใต้ จำแนกตามประเทศ (ปี 2014).....	219
ภาพที่ 4.25: มูลค่า FDI ในแอฟริกาใต้ จำแนกตามอุตสาหกรรม (ปี 2012).....	219
ภาพที่ 4.26: Outward FDI ของแอฟริกาใต้ จำแนกตามประเทศ (ปี 2014).....	222



สารบัญแผนภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.27: ประเทศที่มีความตกลงการค้าและการลงทุนกับแอฟริกาใต้.....	291
ภาพที่ 6.1: เกณฑ์การจำแนก.....	312
ภาพที่ 6.2: สินค้าที่มีศักยภาพ และไม่มีศักยภาพในการแข่งขันของ ไทยและบราซิล.....	318
ภาพที่ 6.3: กลุ่มสินค้าประเภทต่างๆของไทยและบราซิล จำแนกตามศักยภาพในการแข่งขัน ของทั้ง 2 ประเทศ.....	318
ภาพที่ 6.4: สินค้าที่มีศักยภาพ และไม่มีศักยภาพในการแข่งขันของ ไทยและรัสเซีย.....	319
ภาพที่ 6.5: กลุ่มสินค้าประเภทต่างๆของไทยและรัสเซีย จำแนกตามศักยภาพในการแข่งขัน ของทั้ง 2 ประเทศ.....	320
ภาพที่ 6.6: สินค้าที่มีศักยภาพ และไม่มีศักยภาพในการแข่งขันของ ไทยและอินเดีย.....	321
ภาพที่ 6.7: กลุ่มสินค้าประเภทต่างๆของไทยและอินเดีย จำแนกตามศักยภาพในการแข่งขัน ของทั้ง 2 ประเทศ.....	322
ภาพที่ 6.8: สินค้าที่มีศักยภาพ และไม่มีศักยภาพในการแข่งขันของ ไทยและจีน.....	323
ภาพที่ 6.9: กลุ่มสินค้าประเภทต่างๆของไทยและจีน จำแนกตามศักยภาพในการแข่งขัน ของทั้ง 2 ประเทศ.....	323
ภาพที่ 6.10: สินค้าที่มีศักยภาพ และไม่มีศักยภาพในการแข่งขันของ ไทยและแอฟริกาใต้.....	324
ภาพที่ 6.11: กลุ่มสินค้าประเภทต่างๆของไทยและแอฟริกาใต้ จำแนกตามศักยภาพ ในการแข่งขันของทั้ง 2 ประเทศ.....	325
ภาพที่ 7.1: อุตสาหกรรมของไทยและบราซิลจำแนกตามศักยภาพในการแข่งขัน.....	329
ภาพที่ 7.2: ห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมน้ำตาลของไทยและบราซิล.....	330
ภาพที่ 7.3: ห่วงโซ่มูลค่าข้าว ของไทยและบราซิล.....	334
ภาพที่ 7.4: อุตสาหกรรมของไทยและรัสเซียจำแนกตามศักยภาพในการแข่งขัน.....	336
ภาพที่ 7.5: ห่วงโซ่มูลค่าไม้ ของไทยและรัสเซีย.....	336
ภาพที่ 7.6: ห่วงโซ่มูลค่าอัญมณี ของไทยและรัสเซีย.....	339
ภาพที่ 7.7: อุตสาหกรรมของไทยและอินเดียจำแนกตามศักยภาพในการแข่งขัน.....	342
ภาพที่ 7.8: ห่วงโซ่มูลค่าข้าว ของไทยและอินเดีย.....	342
ภาพที่ 7.9: ห่วงโซ่มูลค่าอัญมณี ของไทยและอินเดีย.....	344
ภาพที่ 7.10: อุตสาหกรรมของไทยและจีนจำแนกตามศักยภาพในการแข่งขัน.....	346
ภาพที่ 7.11: ห่วงโซ่มูลค่าเครื่องจักรเครื่องใช้ไฟฟ้าของไทยและจีน.....	347
ภาพที่ 7.12: ห่วงโซ่มูลค่าไม้ ของไทยและจีน.....	399
ภาพที่ 7.13: อุตสาหกรรมของไทยและแอฟริกาใต้จำแนกตามศักยภาพในการแข่งขัน.....	351
ภาพที่ 7.14: ห่วงโซ่มูลค่าประมง ของไทยและแอฟริกาใต้.....	352



สารบัญแผนภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 7.15: ห่วงโซ่มูลค่าอัญมณี ของไทยและแอฟริกาใต้.....	354



บทคัดย่อ

ใน 10 ปีที่ผ่านมา บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ ที่เรียกว่า BRICS นั้น มีบทบาทสำคัญขึ้นมากในด้านเศรษฐกิจของโลก ตรงข้ามกับมหาอำนาจทางเศรษฐกิจเดิมอย่างสหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป ซึ่งแม้ไทยจะมีการส่งออกในประเทศเหล่านี้มากขึ้น แต่หากพิจารณาส่วนแบ่งตลาดของไทยใน BRICS กลับพบว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลย นั่นคือ ไทยส่งออกไปมากขึ้นได้เพราะการขยายตัวของตลาดโลกเท่านั้น ไทยไม่ได้มีความรู้ความชำนาญ หรือ เครื่องมือในการขยายการค้าการลงทุนใน BRICS เท่าใดเลย การศึกษานี้ จึงมุ่งเน้นพิจารณา นโยบายการค้าการลงทุนของ BRICS ในปัจจุบัน และวิเคราะห์คาดการณ์ผลกระทบของการทำ FTA ระหว่าง ไทย และ/หรืออาเซียน กับ BRICS ทั้งในภาพรวม และรายอุตสาหกรรม อันนำไปสู่ข้อเสนอแนะต่อไทยในการขยายการค้าการลงทุนกับ BRICS ด้วย

ในการศึกษาคณะผู้วิจัย เริ่มจากการใช้ข้อมูลทุติยภูมิทั้งด้านเศรษฐกิจ การค้า การเมือง สังคม โครงสร้างพื้นฐาน กฎระเบียบ และความตกลงระหว่างประเทศต่างๆ ก่อนจะในการนำข้อมูลมาใช้วิเคราะห์ด้วยเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์สำคัญ ได้แก่ แบบจำลองดุลยภาพทั่วไป (GTAP) เพื่อวัดผลกระทบเชิงมหภาคเป็นหลัก ดัชนีศักยภาพในการแข่งขัน (RCA) ในการระบุสินค้าที่ได้รับผลกระทบทางบวก และทางลบ และใช้ร่วมกับ ห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) ในการวิเคราะห์ระดับอุตสาหกรรม ก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์เชิงลึก และจัดทำประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) กับผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในประเทศ BRICS เพื่อจัดทำบทสรุปและข้อเสนอแนะ ในขั้นสุดท้าย

ผลการศึกษาพบว่า (1) ในภาพรวมระดับเศรษฐกิจมหภาคนั้น การทำ FTA ระหว่างไทย/อาเซียน กับ BRICS จะส่งผลดีต่อไทยในแง่ของการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (2) อย่างไรก็ตาม เป็นการยากที่ไทยจะทำ FTA กับประเทศสมาชิก BRICS ทุกประเทศ จึงควรแยกเจรจาขายประเทศ (3) การทำ FTA กับอินเดีย ให้ส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงสุด (ไม่รวมจีน) รัสเซีย อันดับ 2 บราซิลและแอฟริกาใต้ อันดับ 3 (4) ไทยทำ FTA แบบทวิภาคีได้ผลดีกว่าผ่านอาเซียน (5) ในแต่ละการเจรจามีสินค้าที่ได้รับผลกระทบทางลบแตกต่างกัน (6) นอกจากการค้าแล้ว หากพิจารณาระดับห่วงโซ่มูลค่าในรายอุตสาหกรรม พบว่า มีกิจกรรมทางการลงทุนและความร่วมมือจำนวนมากที่ไทยสามารถพัฒนาประเทศสมาชิก BRICS หรือร่วมกับชาติอื่นในอาเซียนพัฒนาร่วมกับสมาชิก BRICS ได้ดี

ข้อเสนอแนะ สำคัญจึง ได้แก่ (1) ไทยควรทำ FTA กับประเทศ BRICS รายประเทศทุกประเทศ ไม่ว่าจะในรูปแบบของ ทวิภาคี หรือ ภูมิภาคคือ ผ่านอาเซียน (2) ควรจัดสินค้าที่ได้รับผลกระทบทางลบในรายการสินค้าอ่อนไหว (3) ควรมีมาตรการส่งเสริมผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบทางลบในการปรับตัว (4) ควรมีมาตรการส่งเสริมการส่งออกและการลงทุน เช่น การกำหนดรัฐเป้าหมาย ความช่วยเหลือด้านการเงินต่าง ๆ การมีเจ้าหน้าที่รัฐประจำในประเทศและรัฐเป้าหมาย การร่วมทุนกับเอกชนลงทุนสำคัญ เช่น นิคมอุตสาหกรรม เป็นต้น



Abstract

For the past 10 years, a selected group of five large emerging countries namely Brazil, Russia, India, China, and South Africa (BRICS) have been on the rise as significant drivers for the world economy. BRICS as a whole is the active contributor to the world investment flow and also served as a very important market for the world trade flow. However, due to the lack of active regulation and promotional measures from the government of Thailand, Thai businesses and investors were not as successful in BRICS market penetration. One of the most apparent methods for enhancing the economic relationship between BRICS and Thailand are the Free Trade Agreement (FTAs). This study aimed to evaluate BRICS policies toward Thailand and ASEAN, assess the potential impact from the Free trade Agreements between Thailand, ASEAN, and BRICS countries, and make policy recommendation for the potential expansion of trade and investment as a result from the FTAs.

This study employed three economic analysis tools, which are the Global Trade Analysis Program (GTAP), Reveal Comparative Advantage Index (RCA), and Value Chain analysis to assess the impacts on macroeconomic level, the impacts on the industrial level, and the recommendation for investment activities in selected industries.

The result of this study yielded the following conclusion (1) the FTAs between Thailand/ASEAN and BRICS will generate growth. (2) However, it is difficult to have FTAs with BRICS as a group but possible with each BRICS country individually. (3) FTA with India will generate the highest growth follow by Russia and Brazil and South Africa (4) the bilateral agreement will generate higher growth than regional agreement (ASEAN) (5) Each agreement will potentially have a certain degree of negative impact for different industry. (6) There are many potential for an increase in investment and competitiveness between Thailand, ASEAN, and BRICS member, especially on industrial level.

Therefore, the recommendations are (1) Thailand should sign FTA agreement with all BRICS members both on the bilateral and/or regional level (2) the industries which will be negatively impact by the FTAs should be categorized as “sensitive lists” (3) There should be a structural adjustment policy and/or fund for the industries got affected (4) Trade and investment regulation such as financial support, public-private partnership, infrastructure development, designate industrial zone, and set up Thai trade and investment representative for every countries and/or focused states are also recommended

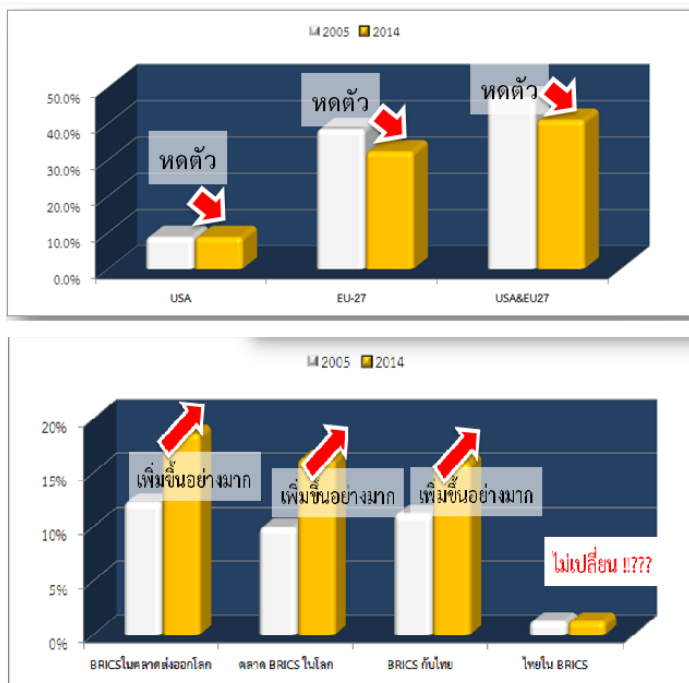


บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

1. ความสำคัญของปัญหา

บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ หรือที่เรียกว่า BRICS นั้น มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่รวดเร็ว สวนทางกับ มหาอำนาจทางเศรษฐกิจเดิมอย่าง สหรัฐฯ และสหภาพยุโรป ที่มีส่วนแบ่งในตลาดโลกลดลง อย่างไรก็ตาม แม้ไทยจะขยายการค้ากับ BRICS มากขึ้น แต่ส่วนแบ่งตลาดของไทยใน BRICS ก็ไม่เพิ่มขึ้นตาม แสดงให้เห็นว่า การเพิ่มขึ้นของไทยนั้น มาจากตลาดโลกที่ขยายตัวเป็นหลัก และไม่ได้มาจากความสามารถในการรุกตลาด BRICS

ภาพที่ 1: ส่วนแบ่งตลาดโลกของ สหรัฐฯ สหภาพยุโรป และ BRICS



ที่มา: วิเคราะห์โดยคณะผู้ดำเนินวิจัย, ข้อมูลจาก TradeMap, UNCTAD

เหตุผลสำคัญ 2 ประการ คือ ไทย ขาดความรู้ความเข้าใจในตลาด BRICS ทั้งหมด (หากรู้จักจะมีอยู่เพียงกับบางประเทศเท่านั้น) และอีกประการคือ ขาดเครื่องมือ โดยเฉพาะมาตรการส่งเสริมจากภาครัฐที่เพียงพอในการขยายการค้าและการลงทุนในประเทศสมาชิก BRICS



เครื่องมือสำคัญหนึ่งในการขยายการค้า การลงทุน ระหว่างประเทศ คือ การทำความตกลงการค้าเสรี (FTA) ซึ่งนอกจากจะช่วยลดอุปสรรคทางการค้า อันเป็นการส่งเสริมการค้าระหว่างกันแล้ว ยังเป็นประตูไปสู่ความตกลง และมาตรการอื่นๆ นอกจากนั้นยังเป็นการกระตุ้นให้ภาคเอกชน ทั้งผู้ค้า ผู้ลงทุน ตลอดจนตลาด ตระหนักถึงความสำคัญของคู่เจรจา FTA ด้วย ดังจะเห็นได้จากการขยายตัวทางการค้าระหว่างอาเซียน กับ ไทย ทั้งที่มีการขอใช้สิทธิประโยชน์จาก FTA ดังกล่าวต่ำก็ตาม

อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มสมาชิก BRICS นั้น “ไทยมี FTA ร่วมด้วย เพียง 1-2 ประเทศเท่านั้น คือ จีน กับ อินเดีย โดยมีเฉพาะจีนเท่านั้น ที่เจรจาเสร็จสิ้นครบถ้วนทุกรายการสินค้าแล้ว ในขณะที่อินเดียมีความตกลงบังคับใช้จริงเพียง 82 รายการเท่านั้น” ดังนั้น “ไทยจึงจำเป็นต้องพิจารณาการทำ FTA กับทั้งอินเดีย และกับชาติสมาชิก ของ BRICS ที่เหลือ” อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ FTA ระหว่างไทย กับ BRICS เพียงกลุ่มเดียวเท่านั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้

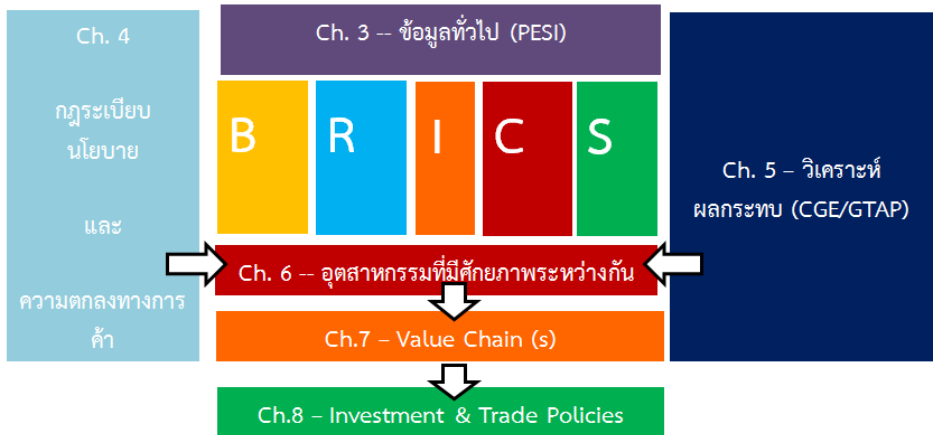
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษานี้มุ่งเน้นพิจารณา นโยบายการค้าการลงทุนของ BRICS ในปัจจุบัน และวิเคราะห์ คาดการณ์ผลกระทบของการทำ FTA ระหว่าง ไทย และ/หรือ อาเซียน กับ BRICS ทั้งในภาพรวม และรายอุตสาหกรรม อันนำไปสู่ข้อเสนอแนะต่อ ไทย ในการขยายการค้าการลงทุนกับ BRICS ด้วย

3. วิธีกรวิจัย

ในการศึกษาคณะผู้วิจัย เริ่มจากการใช้ข้อมูลทุติยภูมิทั้งด้านเศรษฐกิจ การค้า การเมือง สังคม โครงสร้างพื้นฐาน กฎระเบียบ และความตกลงระหว่างประเทศต่างๆ ก่อนจะในการนำข้อมูลมาใช้วิเคราะห์ด้วยเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์สำคัญ ได้แก่ แบบจำลองดุลยภาพทั่วไป (GTAP) เพื่อวัดผลกระทบเชิงมหภาคเป็นหลัก ดัชนีศักยภาพในการแข่งขัน (RCA) ในการระบุสินค้าที่ได้รับผลกระทบทางบวก และทางลบ และใช้ร่วมกับ ห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) ในการวิเคราะห์ระดับอุตสาหกรรม ก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์เชิงลึก และจัดทำประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) กับผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในประเทศ BRICS เพื่อจัดทำสรุปและข้อเสนอแนะ ในขั้นสุดท้าย โดยมีขั้นตอนตามแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2: ขั้นตอนการวิจัย



ที่มา: คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

4. ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ ผลกระทบของ การจัดทำ FTA ของ ไทย กับ BRICS ทั้งกลุ่ม ซึ่งพบว่า ในภาพรวม จะทำให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวขึ้น โดย จะส่งผลให้ GDP ของไทยเติบโตสูงขึ้น ร้อยละ 1.87 เทียบกับ GDP ในปี 2015 คือ 2.6 แสนล้านบาท มากกว่าค่าเฉลี่ยของอาเซียนที่ส่งผลให้ GDP เติบโตสูงขึ้นเพียงร้อยละ 0.55 ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า ทั้งการบริโภค การลงทุน และการใช้จ่ายภาครัฐจะเพิ่มสูงขึ้นด้วย

ตารางที่ 1: ผลการวิเคราะห์ ผลกระทบของ การจัดทำ FTA ของ ไทย กับ BRICS
ด้านเศรษฐกิจมหภาค

	ASEAN	ไทย	ไทย (ล้านบาท)
การบริโภค	0.59%	2.23%	155,552.18
การลงทุน	1.35%	11.09%	362,350.73
การใช้จ่ายภาครัฐ	0.60%	2.41%	56,281.69
การส่งออก	1.28%	0.51%	47,429.29
การนำเข้า	1.67%	4.27%	-333,206.82
GDP (expenditure)	0.55%	1.87%	264,409.60

ที่มา: คณะผู้ดำเนินงานวิจัย



XXXI

ในขณะที่ด้านสังคม และสิ่งแวดล้อมนั้น พบว่า ในขณะที่รายได้ต่อประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.28 ในขณะที่อัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นตามเพียงร้อยละ 1.36 และสิ่งแวดล้อมก็เสียหายมากขึ้นเพียงร้อยละ 0.04 เท่านั้น อรรถประโยชน์ในภาพรวมจึงเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.33 จึงสรุปได้ว่า “ในภาพรวมการทำ FTA ระหว่างไทยกับ BRICS จะก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับไทย”

ตารางที่ 2: ผลการวิเคราะห์ ผลกระทบของ การจัดทำ FTA ของ ไทย กับ BRICS
ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

	อัตราเงินเฟ้อ	อรรถประโยชน์	รายได้ต่อประชากร	สิ่งแวดล้อม
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	1.36	1.33	2.28	-0.04

ที่มา: คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

อย่างไรก็ดี จากการศึกษาพบว่า ไทยไม่สามารถเจรจา FTA กับ BRICS ทางตรงได้ จึงต้องเลือกเจรจากับสมาชิก BRICS รายประเทศแทน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การเจรจาต่อกับอินเดียให้ผลดีต่อเศรษฐกิจมากที่สุด คือ ส่งผลให้ GDP ขยายตัวมากที่สุด รองลงมาคือ รัสเซีย และ บราซิลกับแอฟริกาใต้ ในอันดับที่ 3 นอกจากนั้นยังเห็นได้ว่า ไม่มี FTA ใดเลยที่จะส่งผลเสียในภาพรวมต่อไทย ไทยจึงควรเจรจา FTA กับประเทศเหล่านี้ เรียงลำดับตามความสำคัญ คือ (1) อินเดีย (2) รัสเซีย และ (3) บราซิล/แอฟริกาใต้¹

ตารางที่ 3: ผลการวิเคราะห์ ผลกระทบของ FTA ระหว่างไทย/อาเซียน กับ บราซิล รัสเซีย อินเดีย และแอฟริกาใต้ ต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP growth)

หน่วย: ร้อยละ

คู่เจรจา	FTA กับ ไทย	FTA กับ อาเซียน
บราซิล	0.10	0.09
รัสเซีย	0.13	0.12
อินเดีย	0.27	0.23
แอฟริกาใต้	0.10	0.09

ที่มา: คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

¹ อาจต้องเจรจาผ่านกลุ่มการค้าที่ทั้ง 3 ประเทศมีความตกลงอยู่ ได้แก่ บราซิลภายใต้ MERCOSUR รัสเซีย ภายใต้ EURASEC และแอฟริกาใต้ ภายใต้ SADC



ทั้งนี้ในการศึกษาระดับอุตสาหกรรม พบ กลุ่มสินค้าที่ได้รับผลกระทบทางลบ คือ เป็นสินค้าที่คู่เจรจามีศักยภาพในการแข่งขันแต่ไทยไม่มีศักยภาพในการแข่งขัน แตกต่างกันไปตามประเภทอุตสาหกรรม ได้แก่

- **บราซิล** สำหรับ เครื่องหนัง เนื้อสัตว์ น้ำมัน และ กระดาษ
- **รัสเซีย** สำหรับ เบ็ดเตล็ด อาทิ นาฬิกา อุปกรณ์การแพทย์ เครื่องดนตรี กล้องถ่ายรูป ฯลฯ
- **อินเดีย** สำหรับ เคมีภัณฑ์ (เช่น ยา) เครื่องหนัง สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม หมวกและรองเท้า
- **จีน** ผลิตภัณฑ์จากโลหะ เครื่องหนัง สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม หมวกรองเท้า หิน กระจก เซรามิกส์
- **แอฟริกาใต้** สำหรับ เบ็ดเตล็ด อาทิ นาฬิกา อุปกรณ์การแพทย์ เครื่องดนตรี กล้องถ่ายรูป ฯลฯ

ซึ่งอุตสาหกรรมเหล่านี้ควรระบุให้เป็นสินค้าอ่อนไหว ในการเจรจา และจัดมาตรการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเหล่านี้สามารถยกระดับเพื่อรองรับปรับตัวได้ต่อไป

ตารางที่ 4: กลุ่มสินค้าที่ควรระบุเป็นสินค้าอ่อนไหวของไทยในกรณีเจรจา FTA กับ บราซิล รัสเซีย อินเดีย และแอฟริกาใต้

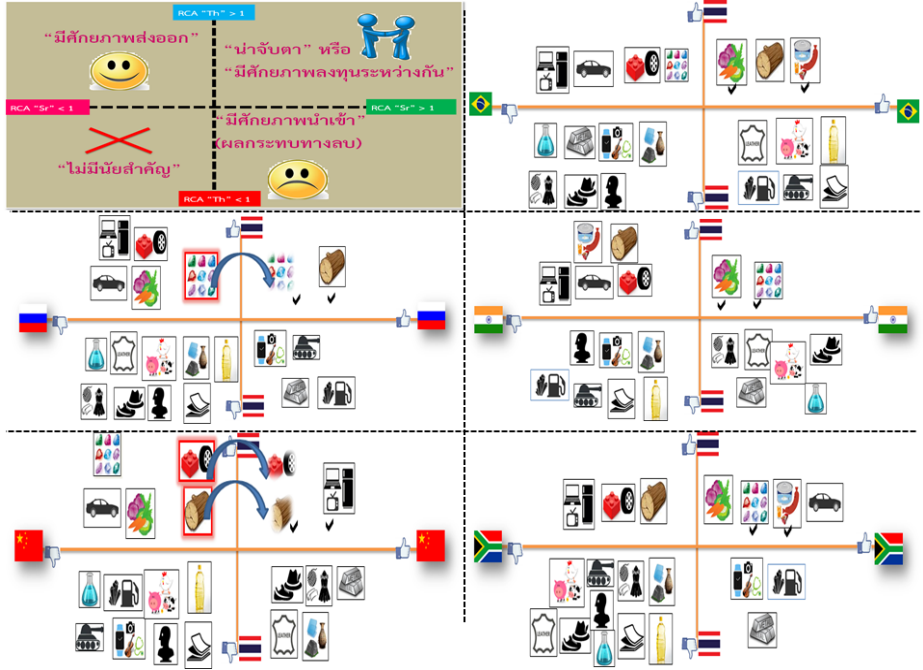
บราซิล	รัสเซีย	อินเดีย	จีน	แอฟริกาใต้
เครื่องหนัง เนื้อสัตว์ น้ำมัน กระดาษ	เบ็ดเตล็ด (อาทิ นาฬิกา อุปกรณ์ การแพทย์ เครื่อง ดนตรี กล้อง ถ่ายรูป ฯลฯ)	เคมีภัณฑ์ (เช่น ยา) เครื่องหนัง สิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม หมวกและ รองเท้า	ผลิตภัณฑ์จาก โลหะ เครื่องหนัง สิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม หมวกรองเท้า หิน กระจก เซรามิก	เบ็ดเตล็ด (อาทิ นาฬิกา อุปกรณ์ การแพทย์ เครื่อง ดนตรี กล้อง ถ่ายรูป ฯลฯ)

ที่มา: คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

นอกจากในด้านสินค้าอ่อนไหวที่ต้องรองรับผลกระทบแล้ว ยังมีสินค้าในกลุ่มอื่นที่มีศักยภาพในการส่งออก (ไทยมีศักยภาพในการแข่งขัน แต่คู่เจรจาไม่มี) สินค้าที่น่าจับตา หรือ มีศักยภาพการลงทุนระหว่างกัน (มีศักยภาพในการแข่งขัน ทั้งไทย และคู่เจรจา) และสินค้าที่ไม่น่าจะได้รับผลกระทบใดๆ (ไม่มีศักยภาพในการแข่งขันทั้งคู่) ซึ่งสินค้าแต่ละกลุ่มนั้นจะแตกต่างกันออกไปตามแต่คู่เจรจา ดังแสดงในภาพที่ 3



ภาพที่ 3 : กลุ่มสินค้าต่างๆ แบ่งตาม ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นภายใต้ FTA
ระหว่างไทยกับสมาชิก BRICS

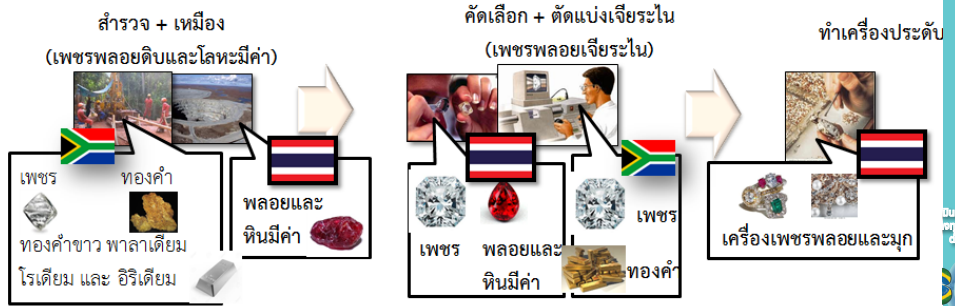


ที่มา: คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

จากภาพดังกล่าว คณะผู้วิจัย ได้เลือกอุตสาหกรรมที่น่าสนใจ 2 อุตสาหกรรม ในแต่ละประเทศออกมาศึกษาเชิงลึกระดับอุตสาหกรรม โดยใช้ห่วงโซ่มูลค่า ร่วมกับการพิจารณาค่าดัชนีความสามารถในการแข่งขัน ของแต่ละประเทศในการศึกษา รายอุตสาหกรรม พบว่า แต่ละอุตสาหกรรม มีโอกาสขยายการค้า การลงทุน และความร่วมมือกัน ต่อไปด้วย

ยกตัวอย่าง เช่น อุตสาหกรรมอัญมณีในแอฟริกาได้นั้น หากพิจารณาความสามารถในการแข่งขันตามห่วงโซ่มูลค่า พบว่าแอฟริกาได้มีศักยภาพถึงระดับตัดแบ่งและเจียรไนเท่านั้น โดยมีแร่อัญมณี และโลหะมีค่าสำคัญ ได้แก่ เพชร ทองคำ และทองคำขาว ในขณะที่ไทยมีศักยภาพในการเจียรไน อยู่ในระดับโลกจนมีบริษัทต่างชาติจำนวนมากมาทำกิจการเจียรไนในประเทศไทย และการทำเครื่องประดับ ทั้งจากอัญมณีแท้และเทียมในระดับโลกด้วยเช่นกัน โดยในส่วนของอุตสาหกรรมต้นน้ำก็มีศักยภาพในการหาพลอยและรัตนชาติอื่นๆ กิจกรรมที่มีศักยภาพในแอฟริกาใต้ของไทย จึงเป็นการลงทุนในกิจการเจียรไน และทำเครื่องประดับในแอฟริกาใต้ โดยนำความชำนาญและเทคนิคต่างๆ เข้าไปเป็นจุดเด่นในการลงทุน

ภาพที่ 4 : ห่วงโซ่มูลค่าอัญมณีของไทย และแอฟริกาใต้



ที่มา: คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

นอกจากนั้น หากพิจารณาในระดับอาเซียนเพิ่มเติม พบว่าอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นประเทศเกาะนอกจากมีศักยภาพในการเจียรระโน และทำตัวเรือนแล้ว ยังมีทรัพยากรสำคัญในอุตสาหกรรมนี้ คือ ไข่มุก อีกด้วย ดังนั้นหากไทยร่วมมือกับ อินโดนีเซีย และแอฟริกาใต้ ภายใต้การทำ FTA ระหว่างอาเซียน และแอฟริกาใต้แล้ว จะสามารถครอบคลุมทั้งวัตถุดิบ และกิจกรรมสำคัญตลอดห่วงโซ่มูลค่าของอุตสาหกรรมอัญมณีเครื่องประดับได้ด้วย เป็นต้น

5. ข้อเสนอแนะ

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเห็นได้ว่า ไทยจึงควรทำความตกลง FTA กับ ประเทศสมาชิก BRICS ทั้งกับอินเดีย ที่คั่งค้างอยู่ และกับ รัสเซีย บราซิล และแอฟริกาใต้ ที่ยังไม่มีเจรจา นอกจากนี้ ใน การเจรจา ควรกำหนดกลุ่มสินค้าได้รับผลกระทบทางลบที่ได้แสดงไว้แล้วในตารางที่ 4 ให้เป็นสินค้าอ่อนไหว ที่สำคัญ ไทยควรมีมาตรการเพื่อขยายการค้าและการลงทุนกับ BRICS สมตามเจตนาของการทำ FTA ด้วย โดย แนวทางที่สำคัญที่สรุปเป็นข้อเสนอแนะ รายประเทศ และต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานวิชาการ ภาครัฐ เอกชนรายใหญ่ และเอกชนรายเล็กมี ดังนี้

5.1 ข้อเสนอแนะรายประเทศ

บราซิล

(การค้า)

- ใช้วิธีการทางการตลาด แนะนำสินค้าไทยให้เป็นที่รู้จักในบราซิล
- สร้างความรู้ความคุ้นเคยแก่ผู้ประกอบการไทยในตลาดบราซิล
- จัดหาคูธุรกิจชาวบราซิลผู้ต้องการซื้อสินค้าไทย
- จับกลุ่มนักธุรกิจไทยที่ต้องการส่งออกสินค้าไปบราซิล ซึ่งจะสร้างอำนาจต่อรอง และช่วยในการประหยัดต่อขนาดในกรณีต้นทุนค่าขนส่ง



XXXX

- กำหนดพื้นที่เป้าหมายเริ่มต้นในบราซิล เนื่องจากเป็นประเทศใหญ่และระบบโลจิสติกส์ในประเทศยังไม่ดีนัก

(การลงทุน)

- ในการลงทุนนั้นควรเริ่มจากการระบุสาขาที่มีศักยภาพระหว่างกัน ซึ่งในการศึกษานี้วิเคราะห์ว่า ได้แก่ ผลผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรโดยเฉพาะผลิตภัณฑ์จากพืช และอาหารแปรรูป และผลิตภัณฑ์จากไม้
- ในแต่ละสาขาควรพิจารณากิจกรรมย่อยที่สามารถลงทุนโดยเฉพาะในรูปแบบการประสานจุดแข็งจุดอ่อนในห่วงโซ่มูลค่าระหว่างกัน โดยในการศึกษานี้ได้หยิบยก ๒ ประเภทคือ น้ำตาล และข้าว มาศึกษาเป็นตัวอย่าง ซึ่งพบว่า กิจกรรมที่น่าสนใจสำหรับไทยในบราซิลได้แก่ เอทานอล/มอลลาส ในอุตสาหกรรมน้ำตาล และโรงสีข้าว ในอุตสาหกรรมข้าว
- ควรกำหนดรัฐเป้าหมาย โดยพิจารณาจากประเภทกิจกรรมที่ไทยมีศักยภาพ
- รัฐเป็นผู้นำเอกชนเข้าไปติดต่อทั้งผ่านรัฐบาลกลาง และกับรัฐบาลท้องถิ่นโดยตรง
- เอกชนที่เข้าไปควรมีทั้งรายเล็ก และรายใหญ่ โดยต้องจับกลุ่มอย่างเข้มแข็ง
- นโยบายหนึ่งในการส่งเสริมการจับกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรม อาจได้แก่การให้เงินอุดหนุนค่าเช่า หรือรัฐร่วมลงทุนกับเอกชนในการ “ก่อสร้างนิคม/เขตอุตสาหกรรม”
- อีกนโยบาย อาจเป็นการยกเว้นภาษีซ้อนยามส่งเงินกลับไทยในช่วงเวลาหนึ่ง (เช่น 3 ถึง 8 ปี) โดยมีข้อแม้ว่าต้องใช้วัตถุดิบจากบริษัทไทย เป็นต้น (อย่างไรก็ตามนโยบายส่งเสริมใช้วัตถุดิบจากไทยนี้อาจต้องระวังเรื่องความเหมาะสม)

รัสเซีย

(การค้า)

- ใช้วิธีการทางการตลาดส่งเสริมสินค้าไทย ทั้งในรัสเซีย และผ่านนักท่องเที่ยวรัสเซียในไทย
- ให้ความรู้ทางการตลาด วัฒนธรรม และภาษารัสเซียเบื้องต้นแก่คนไทย
- จัดหาผู้ประกอบการรัสเซียที่ต้องการซื้อสินค้าไทย
- จับกลุ่มนักธุรกิจไทยที่ต้องการส่งออกสินค้าไปบราซิล ซึ่งจะสร้างอำนาจต่อรอง และช่วยในการประหยัดต่อขนาดในกรณีต้นทุนค่าขนส่ง

- ค้นหา/ส่งเสริมเส้นทางขนส่งจากไทยไปรัสเซียเส้นใหม่ (เช่น ทางรถไฟจากไทยผ่านจีน คาซัคสถาน และเข้าสู่มอสโกว์ โดยตรง ซึ่งปัจจุบันมีเส้นทางระหว่าง จีนตะวันตกผ่านคาซัคสถานไปมอสโกว์แล้ว แต่ยังมีขาดระหว่างไทยไปจีนตะวันตก)

(การลงทุน)

- ในการลงทุนนั้นควรเริ่มจากการระบุสาขาที่มีศักยภาพระหว่างกัน ซึ่งในการศึกษานี้วิเคราะห์ว่า ได้แก่ อัญมณี และ ผลิตภัณฑ์จากไม้ และเฟอร์นิเจอร์
- ในแต่ละสาขาควรพิจารณากิจกรรมย่อยที่สามารถลงทุนโดยเฉพาะในรูปแบบการประสานจุดแข็งจุดอ่อนในห่วงโซ่มูลค่าระหว่างกัน ซึ่งพบว่า กิจกรรมที่น่าสนใจสำหรับไทยในรัสเซีย ได้แก่ เจียรระไน และทำเครื่องประดับ ในอุตสาหกรรมอัญมณี และเฟอร์นิเจอร์ ในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์จากไม้
- รัฐเป็นผู้นำเอกชนเข้าไปติดต่อทั้งผ่านรัฐบาลกลาง และกับรัฐบาลท้องถิ่นโดยตรง โดยระยะแรกรัฐอาจช่วยเหลือในการจัดตั้งธุรกิจ โดยเฉพาะการจัดหาผู้จัดการเรื่องเอกสารราชการ
- เอกชนที่เข้าไปควรมีทั้งรายเล็ก และรายใหญ่ โดยต้องจับกลุ่มอย่างเข้มแข็ง
- นโยบายหนึ่งที่สำคัญอาจเป็นการยกเว้นภาษีซ้อนยามส่งเงินกลับไทยในช่วงเวลาหนึ่ง (เช่น 3 ถึง 8 ปี) โดยมีข้อแม้ว่าต้องใช้วัตถุดิบจากบริษัทไทย เป็นต้น (อย่างไรก็ตามนโยบายนี้อาจต้องระวังเรื่องความเหมาะสม)

อินเดีย

(การค้า)

- การให้ข้อมูลเบื้องต้น ชี้แนะโอกาส และกระตุ้นผู้ประกอบการไทยเกี่ยวกับตลาดอินเดีย
- สร้างเวที เช่น การพากลุ่มนักธุรกิจไทยไปสำรวจตลาด และ/หรือ จัดหาคู่ธุรกิจชาวอินเดีย ทั้งนี้นอกจากการหวังผลเลิศแล้ว อีกเป้าหมายคือให้นักธุรกิจไทยได้เรียนรู้ตลาดอินเดียด้วย
- ทั้งนี้ต้องกำหนดพื้นที่เป้าหมายเนื่องจากเป็นประเทศใหญ่ ระบบโลจิสติกส์ในประเทศยังไม่ดีนัก และที่สำคัญในแต่ละรัฐก็มีกฎระเบียบ วัฒนธรรมประเพณี และรสนิยมแตกต่างกัน
- เน้นประชาสัมพันธ์สินค้าไทยในพื้นที่เป้าหมายเป็นหลัก
- รัฐต้องช่วยเจรจาเพื่อลดกฎระเบียบและอุปสรรคต่างๆ กับรัฐบาลท้องถิ่นในอินเดีย





(การลงทุน)

- ในการลงทุนนั้นควรเริ่มจากการระบุนโยบายที่มีศักยภาพระหว่างกัน ซึ่งในการศึกษานี้วิเคราะห์ว่า ได้แก่ ผลผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร โดยเฉพาะข้าว และอัญมณี
- ในแต่ละสาขาควรพิจารณากิจกรรมย่อยที่สามารถลงทุนโดยเฉพาะในรูปแบบการประสานจุดแข็งจุดอ่อนในห่วงโซ่มูลค่าระหว่างกัน ซึ่งพบว่า กิจกรรมที่น่าสนใจสำหรับไทยในอินเดีย ได้แก่ โรงสี และการผลิตข้าวกล้อง ในอุตสาหกรรมข้าว และ การร่วมทุนระหว่างกัน แลกเปลี่ยนเทคโนโลยี และแยกกันบริหารจัดการ ออกแบบ และผลิต ตามตลาดที่ชำนาญต่างกัน ในอุตสาหกรรมอัญมณี
- ควรกำหนดรัฐเป้าหมาย โดยพิจารณาจากประเภทกิจกรรมที่ไทยมีศักยภาพ
- รัฐเป็นผู้นำเอกชนเข้าไปติดต่อทั้งผ่านรัฐบาลกลาง และกับรัฐบาลท้องถิ่นโดยตรง
- เอกชนที่เข้าไปควรมีทั้งรายเล็ก และรายใหญ่ โดยต้องจับกลุ่มอย่างเข้มแข็ง
- นโยบายหนึ่งในการส่งเสริมการจับกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรม อาจได้แก่การให้เงินอุดหนุนเบี้ยต่ำ หรือรัฐร่วมลงทุนกับเอกชนในการ “ก่อสร้างนิคม/เขตอุตสาหกรรม”
- ควรมีเจ้าหน้าที่รัฐด้านเศรษฐกิจอยู่ประจำในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อเป็นตัวแทนของรัฐ และผู้แทนของภาคเอกชนในการร้องเรียน อำนวยความสะดวก และเจรจา ลดปัญหาอุปสรรคในการค้าการลงทุน กับรัฐบาลท้องถิ่น

จีน

(การค้า)

- กำหนดพื้นที่เป้าหมาย
- รัฐต้องช่วยเจรจาเพื่อลดกฎระเบียบและอุปสรรคต่างๆ กับรัฐบาลท้องถิ่น
- เน้นประชาสัมพันธ์สินค้าไทยในพื้นที่เป้าหมายเป็นหลัก
- พัฒนาระบบโลจิสติกส์ระหว่างกัน เช่น ทางรถไฟ และถนนเชื่อมไทยจีน รวมถึงระบบพิธีการศุลกากรร่วม เพื่อลดระยะเวลา ต้นทุน และความสูญเสียในการขนส่ง
- ควรมีเจ้าหน้าที่รัฐของไทยอยู่ประจำในพื้นที่เป้าหมาย

(การลงทุน)

- ในการลงทุนนั้นควรเริ่มจากการระบุนโยบายที่มีศักยภาพระหว่างกัน ซึ่งในการศึกษานี้วิเคราะห์ว่า ได้แก่ เครื่องจักรเครื่องใช้ไฟฟ้า ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ และ ยางและพลาสติก



- ในแต่ละสาขาควรพิจารณากิจกรรมย่อยที่สามารถลงทุนโดยเฉพาะในรูปแบบการประสานจุดแข็งจุดอ่อนในห่วงโซ่มูลค่าระหว่างกัน ซึ่งในการศึกษานี้หยิบยก เครื่องจักร เครื่องใช้ไฟฟ้า และไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ มาใช้ในการศึกษา ซึ่งพบว่า กิจกรรมที่น่าสนใจสำหรับไทยในจีน ได้แก่ ความร่วมมือในอุตสาหกรรมเครื่องจักรกลการเกษตร ในอุตสาหกรรมเครื่องจักรเครื่องใช้ไฟฟ้า
- ควรกำหนดรัฐเป้าหมาย โดยพิจารณาจากประเภทกิจกรรมที่ไทยมีศักยภาพ ทั้งนี้ เครื่องจักรเครื่องใช้ไฟฟ้านั้นจะอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของจีน
- รัฐเป็นผู้นำเอกชนเข้าไปติดต่อทั้งผ่านรัฐบาลกลาง และกับรัฐบาลท้องถิ่นโดยตรง
- เอกชนที่เข้าไปควรมีทั้งรายเล็ก และรายใหญ่ โดยต้องจับกลุ่มอย่างเข้มแข็ง
- ควรมีเจ้าหน้าที่รัฐด้านเศรษฐกิจอยู่ประจำในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อเป็นตัวแทนของรัฐ และผู้แทนของภาคเอกชนในการร้องเรียน อำนวยความสะดวก และเจรจา ลดปัญหาอุปสรรค ในการค้าการลงทุน กับรัฐบาลท้องถิ่น
- อย่างไรก็ตามในอีกแนวทางหนึ่ง อาจเป็นการส่งเสริมให้จีนมาลงทุนยังไทย

แอฟริกาใต้

(การค้า)

- การให้ข้อมูลเบื้องต้น ชี้แนะโอกาส และกระตุ้นผู้ประกอบการไทยเกี่ยวกับตลาดแอฟริกาใต้
- กำหนดพื้นที่เป้าหมายของไทยในแอฟริกาใต้ เนื่องจาก ทั้งรสนิยมตลาด กฎระเบียบ และมาตรการส่งเสริมการค้าการลงทุนในแต่ละรัฐก็ต่างกันไปด้วย
- รัฐเป็นผู้นำพากลุ่มนักธุรกิจไทยไปศึกษาตลาดในพื้นที่เป้าหมาย รวมถึง การจัดหาคู่ค้าทางธุรกิจให้นักธุรกิจไทย
- นำนักธุรกิจแอฟริกาใต้ในพื้นที่เป้าหมายมาไทย
- เน้นประชาสัมพันธ์สินค้าไทยในพื้นที่เป้าหมายเป็นหลัก
- รัฐต้องช่วยเจรจาติดต่อในการส่งออกครั้งแรกแก่นักธุรกิจไทย

(การลงทุน)

- ในการลงทุนนั้นควรเริ่มจากการระบุสาขาที่มีศักยภาพระหว่างกัน ซึ่งในการศึกษานี้วิเคราะห์ว่า ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากพืช และอาหารแปรรูป ยานยนต์ และอัญมณี





- ในแต่ละสาขาควรพิจารณากิจกรรมย่อยที่สามารถลงทุนโดยเฉพาะในรูปแบบการประสานจุดแข็งจุดอ่อนในห่วงโซ่มูลค่าระหว่างกัน ซึ่งในการศึกษานี้ได้หยิบยกอุตสาหกรรมประมง และอัญมณีมาทำการศึกษา และเสนอแนะกิจกรรมที่น่าสนใจระหว่างกันได้แก่ การแปรรูปสัตว์น้ำ โดยเฉพาะปลากระป๋อง ในอุตสาหกรรมประมง และเครื่องประดับ ในอุตสาหกรรมอัญมณี
- ควรกำหนดรัฐเป้าหมาย โดยพิจารณาจากประเภทกิจกรรมที่ไทยมีศักยภาพ
- รัฐเป็นผู้นำเอกชนเข้าไปติดต่อทั้งผ่านรัฐบาลกลาง และกับรัฐบาลท้องถิ่นโดยตรง
- เอกชนที่เข้าไปควรมีทั้งรายเล็ก และรายใหญ่ โดยต้องจับกลุ่มอย่างเข้มแข็ง
- นโยบายหนึ่งในการส่งเสริมการจับกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรม อาจได้แก่การให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ หรือรัฐร่วมลงทุนกับเอกชนในการ “ก่อสร้างนิคม/เขตอุตสาหกรรม หรือ โครงสร้างพื้นฐานเพิ่มเติมในนิคมอุตสาหกรรมที่มีอยู่แล้ว”
- ควรมีเจ้าหน้าที่รัฐด้านเศรษฐกิจอยู่ประจำในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อเป็นตัวแทนของรัฐ และผู้แทนของภาคเอกชนในการร้องเรียน อำนวยความสะดวก และเจรจา ลดปัญหาอุปสรรคในการค้าการลงทุน กับรัฐบาลท้องถิ่น

5.2 ข้อเสนอแนะต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

หน่วยงานวิชาการ

- ทำการศึกษารายละเอียดเชิงลึกแง่มุมต่างๆ ใน ๕ ประเทศ และเผยแพร่ข้อมูล ทั้งในรูปแบบงานวิชาการ การจัดสัมมนา และรูปแบบอื่นที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และน่าสนใจ เช่น ในรูปของอินโฟกราฟิก คลิปวิดีโอ ฯลฯ
- ระบุและศึกษาพื้นที่เป้าหมายใน บราซิล อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้

ภาครัฐ

- เตรียมมาตรการยกระดับศักยภาพอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบทางลบจากการเปิดเสรีทางการค้าในประเทศ
- นำผลการศึกษาของหน่วยงานวิชาการมาขยายผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยืนยันการระบุพื้นที่ และ การช่วยประชาสัมพันธ์ผลการศึกษา
- พัฒนา/ส่งเสริม/บูรณาการ กองทุนรองรับผลกระทบ FTA ต่างๆ ในประเทศ ทั้งกองทุนของกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงอุตสาหกรรม
- รวบรวมเอกชน เหมาะสมกับพื้นที่เป้าหมาย โดย ควรจัดทำให้ครอบคลุม กิจกรรมหลัก กิจกรรมสนับสนุน ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่
- จัดหาคู่ค้าที่เหมาะสม และดำเนินการนำพาเอกชนเดินทางเข้าไปยังพื้นที่เป้าหมาย

- ดำเนินการเจรจากับรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น โดยเฉพาะเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน
- เป็นพี่เลี้ยงในช่วงแรกของการค้าและการลงทุน²
- เน้นประชาสัมพันธ์สินค้าไทย (Thainess) ในพื้นที่เป็นหลักก่อน
- ช่วยเหลือทางการเงิน อาทิ เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ (soft loan) ประกันการลงทุน (insurance) ร่วมทุนกับกิจการที่น่าสนใจ (Venture Capital) หรือ ระดมทุน (Crowd Fund)
- อาจพิจารณาการร่วมลงทุนกับเอกชนในการ “ก่อสร้างนิคม/เขตอุตสาหกรรม” หรือ โครงสร้างพื้นฐานเพิ่มเติมในนิคมอุตสาหกรรมที่มีอยู่แล้ว
- พิจารณาการยกเว้นภาษีซ้อนเป็นกรณีพิเศษแก่บางกิจการ
- มีเจ้าหน้าที่รัฐด้านเศรษฐกิจอยู่ประจำในพื้นที่นั้นๆ

เอกชนรายใหญ่

- พิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อนของตน เปรียบเทียบกับ ผู้ประกอบการต่างชาติ พิจารณาแผนยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน
- อาจขอความช่วยเหลือจากรัฐ เช่น งบประมาณในการทำกิจกรรมต่างๆ ผ่านกองทุน FTA ในประเทศได้ แต่เพื่อให้ได้รับการอนุมัติตามเงื่อนไขของกองทุนฯ เอกชนรายใหญ่ที่ขอความช่วยเหลือควรมีวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยเหลือเอกชนรายเล็กด้วย
- นอกจากรูปแบบการลงทุนต่างประเทศที่เอกชนรายใหญ่ในไทยชำนาญอยู่แล้ว (เช่น การจ้างบริษัทที่ปรึกษารายใหญ่ และการติดต่อกับรัฐบาลต่างประเทศเอง) เอกชนรายใหญ่ อาจใช้ประโยชน์จากรัฐตามที่กล่าวมาได้อย่างเต็มที่ ทั้งในรูปของการเจรจาผ่านภาครัฐ และการกู้ดอกเบี้ยต่ำ หรือ รับการยกเว้นภาษีซ้อนจากรัฐ
- ทั้งนี้ เมื่อเอกชนรายใหญ่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ ก็ควรช่วยเหลือเอกชนรายเล็กกลับคืน อาทิ
- เป็นผู้นำเอกชนรายเล็กในประเทศในการลงทุน
- อาจเป็นผู้นำโดยการร่วมสร้างนิคมอุตสาหกรรม เขตอุตสาหกรรม หรือ โครงสร้างพื้นฐานในเขตอุตสาหกรรม
- รับซื้อหรือขายสินค้ากับเอกชนไทยรายเล็ก โดยเฉพาะในช่วงตั้งต้น
- ผู้นำและร่วมกับเอกชนรายเล็กทำ CSR ในพื้นที่

² รัฐอาจผ่อนผันให้เจ้าหน้าที่และรัฐเองรับเป็นรายได้ของรัฐ รับค่าดำเนินการเพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ ซึ่งอาจเป็นส่วนแบ่งหลังธุรกรรมเสร็จสิ้น อย่างไรก็ตามแนวทางนี้ควรต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบด้วย





เอกชนรายเล็ก

- ติดตามข่าวสารข้อมูลการค้าการลงทุนกับหน่วยงานรัฐ และหน่วยงานวิชาการ เพื่อเตรียมรองรับ หรือ มองหาช่องทางการค้า การลงทุน และปรับปรุงใหม่ๆ
- ขอความช่วยเหลือเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของตน หรือ กลุ่มตน ผ่าน กองทุน FTA ต่างๆ
- รวมกลุ่ม และประสานประโยชน์ กับทั้งในกลุ่ม และกับเอกชนรายใหญ่
- ร่วมให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์กับรัฐในการปรับปรุงกลยุทธ์ และยุทธศาสตร์

Executive Summary

1. Introduction

For the past 10 years, Brazil, Russia, India, China, and South Africa (BRICS) have recently been succeeding the original world economic power like the U.S., The UK, and the EU as the most active contributors to the growth of the world economy. Although, Thailand has expanded trade and investment ties with BRICS countries in line with BRICS emerging global presence but the market share for Thai products and investments in BRICS market still remain unchanged. Therefore, it can be implied that the growth in trade volume of Thailand was the result of the global growth trend with no significant proportional increase in BRICS market.

Figure 1: World Market Share (U.S., EU, and BRICS)



Source: Research team (data from TradeMap, UNCTAD)



XLIII



There are two apparent reasons for the stagnation of Thai market share in BRICS market. Firstly, Thailand lack in-depth knowledge and understanding in BRICS market as a whole (with only exception to a few BRICS countries that are the long term trading partner with Thailand). Secondly, there are only a small number of active government policies and measures from Thailand side that will help promote trade and investment with BRICS countries.

One of the most common tools for international trade and investment expansion is the Free Trade Agreements. Other than facilitate trade expansion between members, FTAs can also act as a gateway to other cooperation and agreements among members in the future.

Despite the fact that FTA is a common practice for international trade and investment facilitation, Thailand has FTAs with only 2 out of 5 BRICS countries which are China and India. However, the FTAs between Thailand and India are still incomplete. Therefore, Thailand should conclude the agreement with India and also consider signing new FTAs with the rest of the BRICS countries. At the current stage, there are only a small number of literatures on the matter of FTAs between BRICs and ASEAN nations therefore, it is imperative that this study must be initiated to fill the gap.

2. Rationale

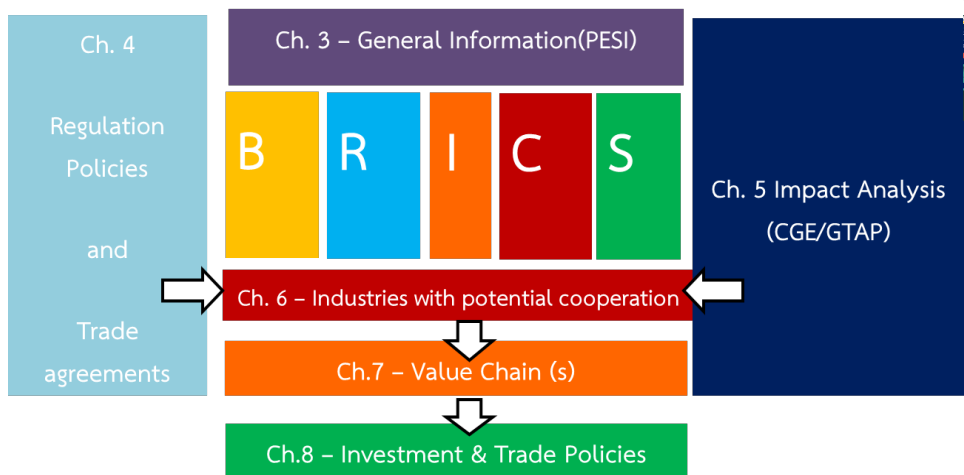
This study aimed to evaluate BRICS policies toward Thailand and ASEAN, assess the potential impact from the Free trade Agreements between Thailand, ASEAN, and BRICS countries, and make policy recommendation for the potential expansion of trade and investment as a result from the FTAs.

3. Methodology

The study will be arranged in the following manner. Firstly, the report will start with the preliminary study on the general characteristic of each BRICS countries such as economic, trade, politic, social, basic infrastructure, law and regulation, and existing international agreement. Secondly, this study employed three economic analysis tools,

which are the Global Trade Analysis Program (GTAP), Reveal Comparative Advantage Index (RCA), and Value Chain analysis to assess the impacts on macroeconomic level, the impacts on the industrial level, and the recommendation for investment activities in selected industries. Thirdly, an in-depth interview and Focus group discussion with organizations/people/experts associated with this matter will be conducted. Lastly, the conclusion and policy recommendation will be drawn from the study.

Figure 2: Methodology



Source: Research team

4. Results

From table 1, it shows that the overall impact of FTAs between Thailand and BRICS as a whole will have a positive impact to Thai economy. It will increase Thai GDP by 1.87% at the value of 26billion baht which is more than the average increase in GDP for ASEAN. Moreover, it can also be seen from the table that the consumption, investment, and government spending will all increase



Table 1: Impact assessment result to Thailand/ASEAN for signing FTAs with BRICS as a whole in Macroeconomics aspects

Unit: percentage

	ASEAN	Thai	Thai(Million Baht)
Consumption	0.59%	2.23%	155,552.18
Investment	1.35%	11.09%	362,350.73
Government expenditure	0.60%	2.41%	56,281.69
Export	1.28%	0.51%	47,429.29
Import	1.67%	4.27%	-333,206.82
GDP (expenditure)	0.55%	1.87%	264,409.60

Source: Research team

As for the aspect of social and environmental impacts, it can be seen from table 2 that there is a 2.28% increase in income per capita with a small 1.36% increase in inflation. Moreover, there was only a marginal negative impact toward the environment at -0.04% and overall utility also increase by 1.33%. From these data, it can be concluded that FTAs with BRICS as a whole will benefits Thai economy.

Table 2: Impact assessment result to Thailand/ASEAN for signing FTAs with BRICS as a whole in inflation, utility, income per capita, and environmental aspects

Unit: percentage

	Inflation	Utility	Income per capita	Environment
Changes (%)	1.36	1.33	2.28	-0.04

Source: Research team

However, from the study, it has been found that The FTAs with BRICS as a whole are not possible due to different limitation in laws and regulations among BRICS countries. Therefore, FTAs can only be made with each BRICS nation individually. From the countries study, it has been founded that the FTAs with India will yielded the most benefits to Thailand as it show the highest increase in Thai GDP followed by Russia,

Brazil, and South Africa respectively. Additionally, it also shows that none of the FTAs with BRICS countries yielded an overall negative impact to Thailand. Therefore, it is recommended that Thailand should negotiate and sign the FTAs with India, Russia, Brazil and South Africa in the order of the most beneficial to the least.

Table 3: Impact assessment result to Thailand/ASEAN for signing FTAs with BRICS countries individually in GDP growth

Unit: percentage

Trade Partners	FTA with Thailand	FTA with ASEAN
Brazil	0.10	0.09
Russia	0.13	0.12
India	0.27	0.23
South Africa	0.10	0.09

Source: Research team

In the industry level, products that are negatively affected by the FTAs are those products that the trading partner has competitive advantage in but Thailand did not have which varied by different industries.

- **Brazil:** Leather products, Meat Product, Oil, and Paper
- **Russia:** Medical Equipment, Musical instruments, and General Products
- **India:** Chemical Products, Leather Products, and Textile Products
- **South Africa:** Medical Equipment, Musical instruments, and General Products
- **China:** Metal, Leather, Textile, Apparel, Glass, and Ceramic

These products should be named in a “sensitive list” in the FTAs negotiation and the government should find measures to support the transition period after the initiation of FTAs



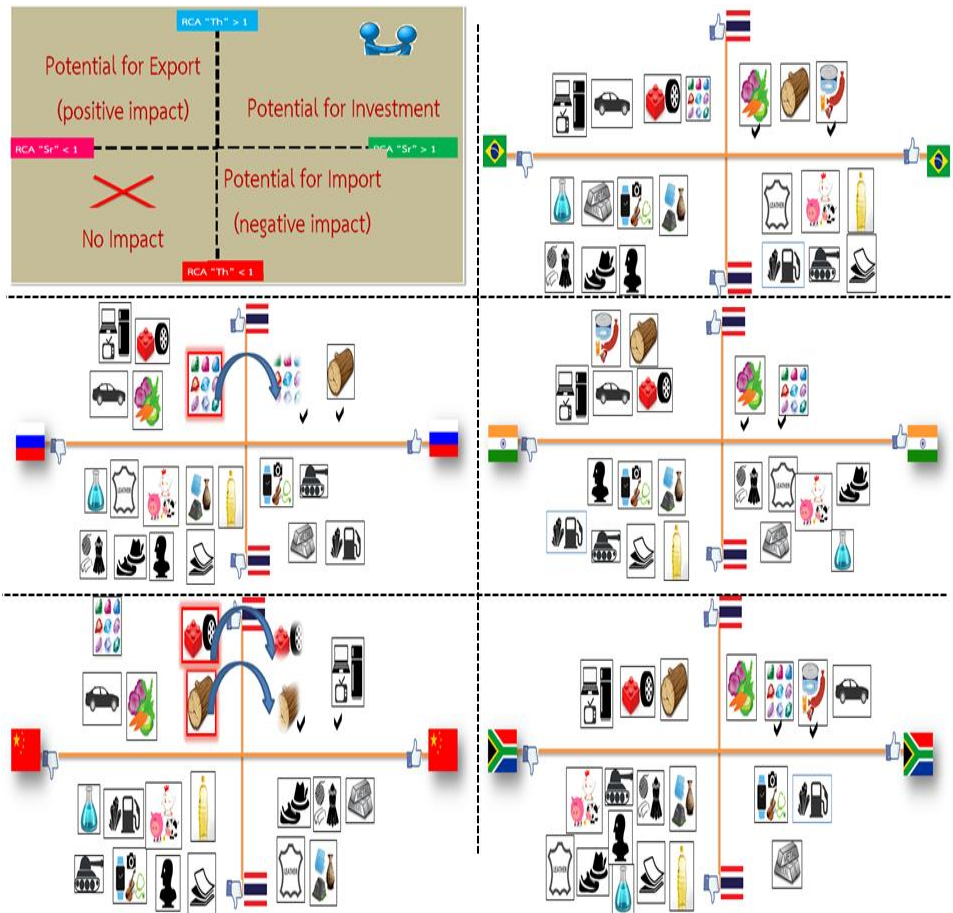
Table 4: Thailand “sensitive list” of product on comparison
with each BRICS countries

Brazil	Russia	India	China	South Africa
Leather Poultry Paper	General products	Chemical Product Pharmaceuticals Leather Textile Apparel	Metal, Leather, Textile, Apparel, Glass, and Ceramic	Medical Equipment, Musical instruments, and General Products

Source: Research team

Other than product on the sensitive list, there are also other categories that Thailand either has potential for export (Products that Thailand has a comparative advantage over partner) or cooperation for product development (Products that both trading partners have comparative advantage on) and Products that will not be affected by the FTAs (Products that both trading partners did not have comparative advantages on) which varied by trading countries

Figure 3: Product categories that could be affected by FTAs



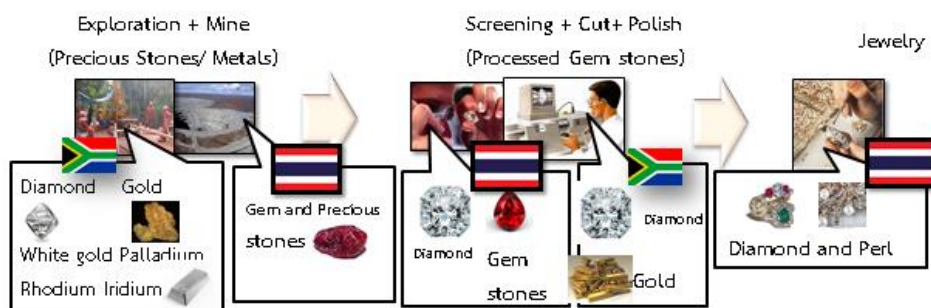
Source: Research team

In figure 3, 2 suitable industries from each BRICS countries were chosen for an in-depth industry analysis. The industry selection method used value chain analysis along with competitive index of each country industry analysis.

For example, Gem industry in South Africa only has a limited capability in the cutting and polishing process but South Africa has a rich deposit of these precious stones and minerals. On the other hand, Thailand has one of the most sophisticated precious stones /metals cutting and polishing capabilities in the world but did not have a large deposit of precious stones/metals. Therefore, it would be beneficial for Thai

businesses and investors in precious stones/metals cutting and polishing industry to invest with technical skills and secure resources in South Africa

Figure 4: Gem industry value chain of Thailand and South Africa



Source: Research team

Moreover, looking back at the ASEAN countries, Indonesia has both high capabilities and resource availabilities for Gem industry. With a potential for cooperation between Thailand, Indonesia, and South Africa through ASEAN-South Africa FTAs, it would integrate the whole gem industry value chain which will increase efficiency and capabilities for all parties involved in the FTA

5. Conclusion and Recommendation

In general, it would be unreasonable for Thailand and ASEAN to wait or delay the negotiation of economic agreements individually with each BRICS member with hope for BRICS as one economic union. Since further development of the unified economic cooperation among BRICS members might take time or might never happen, it is at the best interest for Thailand/ASEAN to negotiate economic agreement with each BRICS member without further delay. The recommendations for FTAs between Thailand and BRICS member are to push forward and provide every necessary support for the negotiation of FTAs between BRICs and Thailand both that is ongoing with India and new negotiation with Brazil, Russia, and South Africa. (Thailand already has FTAs with Thailand and ASEAN)

Thailand and ASEAN will benefit from the trade agreement negotiation with all of BRICS members. However, it could be speculated from the economic model simulation that Thailand will benefit more from the agreement with BRICS than ASEAN. The following are recommendation for Trade and investment by countries and sectors

5.1 recommendation for trade and Investment by countries

Brazil

- 1) Trade
 - Provide information and promote Brazilian market for Thai investors.
 - Designate target market/area in which Thai product shall be introduced due to the reason of taste preferences which varies upon region.
 - Organize trade mission to South Africa and provide a business matching service to investors
 - Promote and launch marketing campaign for Thai products in the targeted market.
 - Facilitate business partnership among Thai businesses to increase negotiation power and reduce cost

- 2) Investment
 - Define category for each product that both countries have a comparative advantage (Agricultural Products, Processed foods, and wood products)
 - Choosing the right investment activity within each industry especially working in line with one another in the value chain so that strengths can be fully maximized and weaknesses can be minimized. These can be found within these interesting activities for Thailand in Brazil such as rice millers and Ethanol refinery.
 - Designate target area (state, province, city) for investment
 - Government should act as a liaison for investors
 - Build a strong network of private investors for the industry
 - Provide policies support for investment (e.g. Double taxation treaties, Tax break, and soft loan)





Russia

1) Trade

- Use a marketing campaigns to promote Thai goods and services in Russia and through Russian Tourists in Thailand
- Provide information and promote Russian market for Thai investors.
- Organize business matching event between investors of both countries
- Facilitate business partnership among Thai businesses to increase negotiation power and reduce cost

2) Investment

- Define category for each product that both countries have a comparative advantage (jewelry, wood related products and furniture).
- Choosing the right investment activity within each industry especially working in line with one another in the value chain so that strengths can be fully maximized and weaknesses can be minimized. These can be found within these interesting activities for Thailand in Russia such as jewelry polishing industries, and furniture in wood industries.
- Thailand's government should facilitate the private sector to contact with the central and local governments in the first phase. This includes the government liaising with local companies to help with required documents for setting up the business.
- Facilitate business partnership among Thai businesses to increase negotiation power and reduce cost
- Provide policies support for investment (Double taxation treaties, Tax break, and soft loan)

India

1) Trade

- Provide information and promote Indian market for Thai investors.
- Organize trade mission to India and provide a business matching service to investors

- Designate target market/area in which Thai product shall be introduced due to the reason of taste preferences which varies upon region.
- Thai government should help negotiate with the local government to try to reduce trade barriers

2) Investment

- Define category for each product that both countries have a comparative advantage (Agricultural products and Jewelry).
- Choosing the right investment activity within each industry especially working in line with one another in the value chain so that strengths can be fully maximized and weaknesses can be minimized. These can be found within these interesting activities for Thailand in India such as rice miller industry, and Gem polishing industry.
- Thai government should facilitate the private sector in contact with the central and local governments directly
- Build a strong network of private investors for the industry
- Provide policies support for investment (Double taxation treaties, Tax break, and soft loan)
- Assign a government representative to the designated country/focused state to act as a liaison between government and investors

China

1) Trade

- Designate target market/area in which Thai product shall be introduced due to the reason of taste preferences which varies upon region.
- Thai government should help negotiate with the local government to try to reduce trade barriers
- Promote and launch marketing campaign for Thai products in the targeted market/area.
- Develop transportation infrastructure to facilitate the link for logistic purpose

2) Investment





- Define category for each product that both countries have a comparative advantage (Electricals, Timber, Wood products, Rubber, and plastic).
- Choosing the right investment activity within each industry especially working in line with one another in the value chain so that strengths can be fully maximized and weaknesses can be minimized. These can be found within these interesting activities for Thailand in China such as agricultural machinery and other heavy industries

South Africa

1) Trade

- Provide information and promote South African market for Thai investors.
- Designate target market/area in which Thai product shall be introduced due to the reason of taste preferences which varies upon region.
- Organize trade mission to South Africa and provide a business matching service to investors
- Promote and launch marketing campaign for Thai products in the targeted market.
- Government agencies must facilitate trade arrangement such as export process for the investors

2) Investment

- Define the products that fitted in this category (Agricultural Products, Processed foods, Automotive products, and Jewelry)
- Define potential gaps in the value chain which are feasible for investment (for example, Canned tuna in fisheries industry and Jewelry in gem industry)
- Designate target zone for investment
- Thai government should facilitate the private sector in contact with the central and local governments directly
- Build a strong network of private investors for the industry
- Provide policies support for investment (Double taxation treaties, Tax break, and soft loan)

- Assign a government representative to the designated country/focused state to act as a liaison between government and investors

5.2 Recommendation for Trade and Investment by sectors

Research Organization

- Conduct an in-depth research in different aspects of every BRICS countries both in form of conference, seminar, and other form that can easily convey information to the readers such as infographics and video clips

Government

- Enhance capabilities of the inferior industries that are negatively affected by the FTAs
- Increase coordination among government agencies to facilitate FTAs
- Find the right private companies for each industries in each targeted area of investment
- Organize trade mission and provide a business matching service to investors
- negotiate with the local government to try to reduce trade barriers
- Business coaching for investors (at least for the beginning phase)
- Promote “Thainess” value in targeted area of investment
- Provide policies support for investment (Double taxation treaties, Tax break, Investment insurance, Venture capital, Crowd funding, and soft loan)
- Set up a government representative office to in designated country/focused state to act as a liaison between government and investors

Conglomerate

- Define potential gaps in the value chain which are feasible for investment.
- Ask for help form the government in trade facilitation.



- Look for the opportunities from the government to government negotiation.
- Initiate CSR activities in the operation area.

SMEs

- Follow the information from the government and research organization for potential trade and investment opportunities.
- Build a strong network among businesses at every level and size
- Provide useful feedbacks to the government for policies improvement



LVI

บทที่ 1

บทนำ

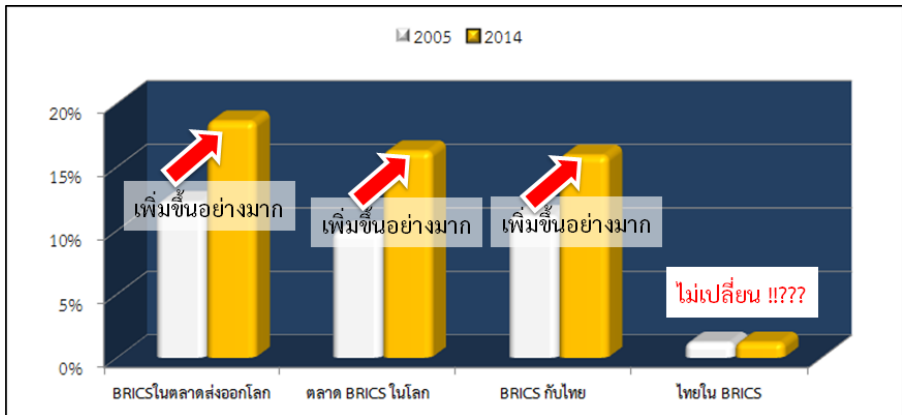
บทที่ 1

บทนำ: กรอบแนวคิดและแผนการดำเนินงาน

1.1 หลักการและเหตุผล

ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา ประเทศตลาดใหม่ขนาดใหญ่ 5 ประเทศ คือ บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ ซึ่งมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในอเมริกาใต้ ยุโรปตะวันออก เอเชียใต้ เอเชียตะวันออก และอันดับ 2 ของแอฟริกา (รองจากไนจีเรีย) หรือที่เรียกรวมกันว่ากลุ่ม BRICS นั้นมีการขยายตัวทางตลาดและเศรษฐกิจอย่างมากตรงข้ามกับสภาพเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปที่อยู่ในภาวะชะลอตัวเป็นเวลายาวนาน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าไทยจะส่งออกไปยังประเทศดังกล่าวเพิ่มขึ้น แต่สัดส่วนของสินค้าบริการไทยในตลาดเหล่านี้กลับไม่เติบโตเท่าที่ควร

ภาพที่ 1.1 : ความสำคัญของ BRICS ในตลาดโลกและความสัมพันธ์การค้าของ BRICS กับไทย



ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

ภาพที่ 1.1 ชี้ให้เห็นว่า ไทยพึ่งพา BRICS มากขึ้นตามความสำคัญของ BRICS ในตลาดโลก กล่าวคือ มีสัดส่วนการส่งออกไป BRICS เทียบกับการส่งออกรวมมากขึ้นมาก แต่ทว่า ส่วนแบ่งการตลาดของไทยในกลุ่ม BRICS นั้น นอกจากจะไม่เปลี่ยนแปลงแล้ว ยังมีแนวโน้มที่ลดลงอีกด้วย แสดงให้เห็นเป็นนัยยะได้ว่า การที่ไทยส่งออกในกลุ่ม BRICS มากขึ้นนั้นเป็นเพียงแค่ผลจากแนวโน้มตลาดโลกเท่านั้น โดยมิได้มีการพัฒนายุทธศาสตร์ศักยภาพการแข่งขันในกลุ่ม BRICS แต่อย่างใด นอกจากนี้ ด้วยสถานการณ์เป็นประตูสู่ภูมิภาค (Gateway) การพลาดโอกาสในการเอาชนะคู่แข่งทางการค้าในประเทศ BRICS อาจทำให้ไทยสูญเสียโอกาสการเข้าถึงตลาดรอบข้างของ 5 ประเทศอีกด้วย

ภาพที่ 1.2 : BRICS กับความเป็นประตูภูมิภาคสำคัญ



ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

ทั้งนี้ ตั้งแต่ปี 2014 เศรษฐกิจ BRICS ยกเว้นอินเดียเริ่มเข้าสู่ทิศทางขาลง ซึ่งปรากฏชัดเจนที่สุดในกรณีประเทศรัสเซีย ปัญหาความขัดแย้งกับโลกตะวันตกเกี่ยวกับสถานการณ์ในยูเครน ฯลฯ ทำให้เศรษฐกิจรัสเซียเติบโตได้ไม่ถึงร้อยละ 1 ในปีดังกล่าว และจะติดลบอย่างน้อยร้อยละ 3 ในปี 2015 เช่นเดียวกับค่าเงินรูเบิลที่อ่อนค่าลงไปกว่าเท่าตัว ขณะที่บราซิลซึ่งเป็นผู้ส่งออกพืชพลังงานได้รับผลกระทบหนักหน่วงจากทิศทางราคาพลังงานในตลาดโลก ประกอบกับการทุจริตคอร์รัปชันและวิกฤตศรัทธาภายในประเทศ ทำให้เศรษฐกิจบราซิลในปีที่จัดมหกรรมการแข่งขันฟุตบอลโลกขยายตัวไม่ถึงร้อยละ 1 เช่นกัน โดยนักเศรษฐศาสตร์คาดการณ์ว่าในปี 2015 นี้เศรษฐกิจจะหดตัวถึงร้อยละ 3 เช่นกัน ส่วนในแอฟริกาใต้ ถึงแม้เศรษฐกิจเติบโตได้ร้อยละ 1 - 2 ในปี 2014 และ 2015 แต่ก็ป็นอัตราที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของทวีปอยู่มาก เช่นเดียวกัน จีนซึ่งในอดีตผลิตภัณฑมวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ขยายตัวด้วยอัตราสูงกว่าร้อยละ 10 แต่จากการชะลอตัวของภาคการบริโภคและการลงทุนภายในประเทศ ทำให้อัตราการเติบโตในปี 2015 ต่ำกว่าอินเดีย หรือกล่าวได้ว่า ในกลุ่ม BRICS มีเพียงอินเดียที่มีแนวโน้มเศรษฐกิจการค้าการลงทุนเป็นบวกในระยะนี้ ปรากฏการณ์ดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อส่งออกของไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และในขณะเดียวกัน ประเทศเหล่านี้ย่อมมีการปรับเปลี่ยนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศให้สอดคล้องกับภาวะการณ์ปัจจุบัน ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการศึกษากรอบนโยบายการค้าการลงทุนของกลุ่ม BRICS ต่อทั้งไทยและอาเซียน

มูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง (มูลนิธิ สวค.) ในฐานะที่ปรึกษาและสถาบันวิจัยที่มีพันธกิจในการศึกษาโอกาสการค้าการลงทุนในต่างประเทศทั้งในภาพรวมและรายสาขาพร้อมทั้งการจัดทำยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ โดยมีประสบการณ์การทำงานในสาขาที่เกี่ยวข้องให้กับหน่วยงานรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรระหว่างประเทศไม่ซึ่งรวมถึงการศึกษาวิเคราะห์ลู่ทางการค้าการลงทุนในประเทศตลาดใหม่ในเอเชียใต้ เอเชียกลาง ตะวันออกกลาง และแอฟริกา รวมแล้วไม่ต่ำกว่า 20 ประเทศจึงเล็งเห็นความจำเป็นเร่งด่วนในการประเมินและศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบจากนโยบายการค้าการลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS ต่อไทยและภูมิภาคอาเซียนภายใต้ “โครงการศึกษาวิจัยการประเมินผลกระทบจากนโยบายการค้าการลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS ต่อประชาคมอาเซียน” โดยขอเสนอแนะวัตถุประสงค์ ขอบเขตการดำเนินงาน และวิธีการดำเนินงานของโครงการฯ ในหัวข้อที่ 2 ถึง 4 ตามลำดับ

1.2 วัตถุประสงค์

โครงการฯ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1.2.1 เพื่อสำรวจและประเมินนโยบายส่งเสริมการค้าการลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS ต่อประชาคมอาเซียน
- 1.2.2 เพื่อศึกษากลไกทางการค้าและการลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS
- 1.2.3 เพื่อวิเคราะห์และประเมินกรอบนโยบายการลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS ต่อประชาคมอาเซียน
- 1.2.4 เพื่อให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติต่อผลกระทบจากนโยบายการค้าการลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS
- 1.2.5 เพื่อส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบจากกรอบนโยบายการค้าการลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS ต่อประชาคมอาเซียน

1.3 ขอบเขตการดำเนินงาน

โครงการฯ มีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

- 1.3.1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับนโยบายและสถานะเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของแต่ละประเทศ ของกลุ่มประเทศ BRICS
- 1.3.2 จัดทำเครื่องมือประเมินผลกระทบต่อประชาคมอาเซียนจากการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจของประเทศกลุ่ม BRICS

- 1.3.3 ศึกษาโอกาส อุปสรรค และกลยุทธ์ รวมถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ในการดำเนินงานตามกรอบข้อตกลงการค้าเสรีไทยกับกลุ่มประเทศ BRICS และ อาเซียนกับกลุ่มประเทศ BRICS ของอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ไทยมีศักยภาพ
- 1.3.4 จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของรัฐ และข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์ของภาคธุรกิจในสาขาสำคัญที่จะได้ประโยชน์จากการดำเนินงานตามกรอบทวิภาคี และพหุภาคีที่ประเทศไทย และ ASEAN มีอยู่ในกลุ่ม BRICS ปัญหา และอุปสรรคที่ต้องเผชิญ
- 1.3.5 จัดประชุมระดมความเห็นกลุ่มย่อย จำนวน 1 ครั้ง โดยมีผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ และภาคประชาชน เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะต่อร่างรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ (Draft Final Report) และนำความคิดเห็นมาปรับปรุงรายงานวิจัย
- 1.3.6 จัดทำรายงานสรุปเชิงนโยบาย (Policy Brief) (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) จำนวน 10 ฉบับ
- 1.3.7 เสนอผลงานในการสัมมนาเผยแพร่ผลงานวิจัยตามวันเวลาและสถานที่ที่ทางสถาบันฯ กำหนด

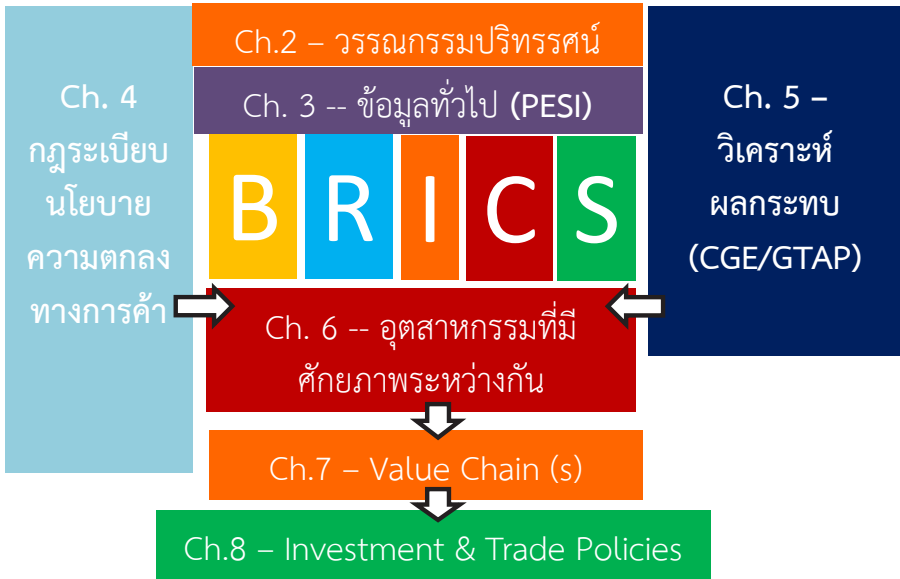
1.4 กรอบแนวคิดและวิธีดำเนินงาน

เพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงตาม วัตถุประสงค์และขอบเขตการศึกษา การศึกษานี้จึงแบ่งขั้นตอนการศึกษาออกเป็นทั้งหมด 7 บท โดย บทที่ 1 จะกล่าวถึงภาพรวมการศึกษา รวมถึงวิธีดำเนินการศึกษา ในขณะที่ บทที่ 2 จะกล่าวถึงข้อมูลสำคัญต่าง ๆ ในทั้ง 5 ประเทศ บทที่ 3 กล่าวถึง กฎระเบียบที่สำคัญ ทิศทางนโยบาย และความตกลงระหว่างประเทศ ด้านการค้าและการลงทุน บทที่ 4 จะเป็นการประมวลการศึกษาในบทที่ 2 และบทที่ 3 มาวิเคราะห์คาดการณ์ผลกระทบ โดยเฉพาะจากความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ บทที่ 5 จะนำผลการวิเคราะห์ บทที่ 4 ร่วมกับดัชนีชี้วัดศักยภาพในการแข่งขันของสินค้า (RCA) ทำการระบุ ศักยภาพของสินค้าและอุตสาหกรรมใน 5 ประเทศ เปรียบเทียบกับไทย บทที่ 6 ทำการวิเคราะห์เชิงลึกอุตสาหกรรมเด่น และ บทที่ 7 เป็นการนำผลการวิเคราะห์ในบทต่าง ๆ มาสังเคราะห์เป็นนโยบายและยุทธศาสตร์ต่อไป ดังแสดง รายละเอียดขั้นตอนการศึกษาไว้ในรูปภาพที่ 4 รายละเอียดวิธีการศึกษาในแต่ละบท มีดังนี้

บทที่ 1 : บทนำ

นำเสนอ ภาพรวมการค้าและการ อันได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ ขอบเขต การศึกษา ผลที่คาดว่าจะได้รับ และวิธีดำเนินการ

ภาพที่ 1.3 : วิธีการศึกษา



ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

บทที่ 2 : วรรณกรรมปริทรรศน์

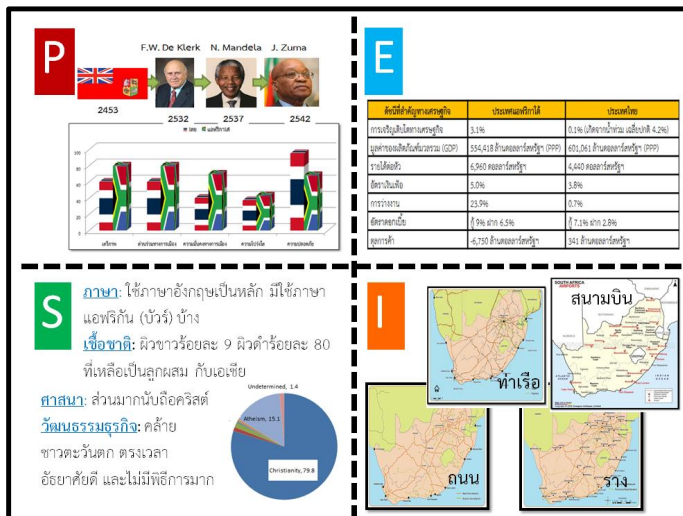
ในบทนี้จะกล่าวถึงการศึกษที่เกี่ยวข้องกับ BRICS ก่อนหน้าการศึกษานี้ว่ามีการศึกษา ในประเด็นใดที่น่าสนใจสามารถเป็นแนวทาง หรือนำมาใช้เป็นข้อมูลในการศึกษานี้บ้าง โดย จะพิจารณา 3 ประเด็นสำคัญ คือ การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับ BRICS เป็นการทั่วไป การศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการค้าการลงทุนของ BRICS ต่อไทย หรือประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน และ การศึกษา/เครื่องมือสำคัญในการศึกษาผลกระทบของนโยบายการค้าการลงทุนโดยเฉพาะ จากนโยบายเขตการค้าเสรี (FTA)

บทที่ 3 : ข้อมูลทั่วไปของ BRICS

ข้อมูลทั่วไปนั้น มีความสำคัญอย่างมากในการกำหนดทิศทางการศึกษาในขั้นตอนต่อไป รวมถึงสร้างความเข้าใจในการศึกษารายละเอียดเชิงลึกของแต่ละประเทศต่อไปด้วย ในการศึกษานี้ มูลนิธิ สวค. เลือกใช้กรอบการวิเคราะห์ PESI ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์ ปัจจัยด้านการเมือง (Political) เศรษฐกิจ (Economic) สังคมและวัฒนธรรม (Social) และโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ (Infrastructure) โดย

- **ด้านการเมือง** จะศึกษาถึงประวัติศาสตร์ บุคคลสำคัญ วิวัฒนาการทางการเมืองของประเทศ ระบบการเมืองการปกครองในปัจจุบัน วิธีการตรา และบังคับใช้กฎหมาย ฯลฯ ตลอดจนจัดทำ “ดัชนีชี้วัดที่สำคัญด้านการเมือง” ด้วยดังแสดงในภาพที่ 1.4
- **ด้านเศรษฐกิจ** จะศึกษาถึงดัชนีเศรษฐกิจมหภาค เช่น GDP อัตราเงินเฟ้อ อัตราแลกเปลี่ยน และอัตราดอกเบี้ยนโยบาย
- **ด้านสังคมและวัฒนธรรม** จะศึกษาถึงภาษา เชื้อชาติ ศาสนา โครงสร้างประชากร การศึกษา และข้อมูลด้านวัฒนธรรม โดยเฉพาะ “วัฒนธรรมทางธุรกิจ (Business Culture)”
- **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** จะศึกษาถึง ระบบการขนส่ง ระบบสาธารณสุข ระบบสาธารณสุข ระบบโทรคมนาคม และระบบการเงิน ดังแสดงในตัวอย่างของประเทศแอฟริกาใต้ที่ปรากฏในภาพที่ 1.4

ภาพที่ 1.4 : การวิเคราะห์ PESI ของประเทศแอฟริกาใต้



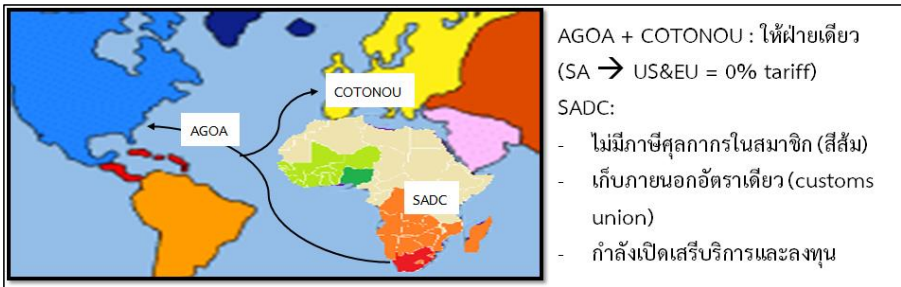
ที่มา : มูลนิธิ สวค. โครงการศึกษาระเบียบการลงทุน/การทำธุรกิจ และให้คำปรึกษาประเทศแอฟริกาใต้ ไนจีเรีย และคองโก

บทที่ 4 : กฎระเบียบ นโยบาย และความตกลงระหว่างประเทศ ด้านเศรษฐกิจ

จะศึกษาใน 5 ประเด็นหลัก คือ





- ภาพรวมกฎระเบียบ ศึกษาและแสดง ระดับการเปิดเสรีและความสะดวกในการดำเนินธุรกิจ
- กฎระเบียบสำคัญในการจัดตั้งธุรกิจ และการค้าระหว่างประเทศ จะศึกษาเรื่องขั้นตอนค่าใช้จ่าย และข้อห้ามที่สำคัญในการจัดตั้งธุรกิจ และการส่งออก นำเข้าสินค้า เช่น การถือครองหุ้นของชาวต่างชาติ
- อัตราภาษีสำคัญ จะศึกษาอัตราภาษี นิติบุคคล บุคคลธรรมดา ภาษีมูลค่า อากรนำเข้า และสรรพสามิต
- นโยบายอุตสาหกรรม เน้นว่า ส่งเสริมอุตสาหกรรมใด ด้วยวิธีใด
- การส่งเสริมของหน่วยงานส่งเสริมอุตสาหกรรม ส่งเสริมอุตสาหกรรมใด วิธีใด
- ความตกลงการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ พิจารณาว่า ความตกลงนั้นกระทำกับประเทศใด อยู่ในระดับใด (ยกเลิกภาษีระหว่างกัน ตลาดเดียว ฐานการผลิตเดียว ศุลกากรร่วม ฯลฯ) และมีสินค้าใดเป็นสินค้าไม่เข้าร่วมความตกลงบ้าง (Exclusion lists)

ภาพที่ 1.5 : ตัวอย่างความตกลงทางการค้าที่สำคัญของแอฟริกาใต้



ที่มา : มุลนิธิ สวค. โครงการศึกษาระเบียบการลงทุน/การทำธุรกิจ และให้คำปรึกษาประเทศแอฟริกาใต้ ไนจีเรีย และ คาซัคสถาน

ภาพที่ 1.6 : ตัวอย่างสรุปการวิเคราะห์ทิศทางนโยบายอุตสาหกรรม

	B	R	I	C	S
	✓	✗	✓	✓	✓
	✓	✗	✗	✓	✓
	✗	✓	✓	✗	✓
	✗	✗	✓	✗	✗

ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

บทที่ 5 : การวิเคราะห์ผลกระทบจากนโยบายการค้าของ BRICS

การศึกษาในส่วนนี้ทำให้เห็นถึงการคาดการณ์ผลกระทบล่วงหน้าหาก BRICS จะมีความตกลงทางการค้ากับไทยและประเทศอื่น ๆ¹ โดย มูลนิธิ สวค. เลือกใช้ แบบจำลอง Global Trade Analysis Program (GTAP) ซึ่งเป็นแบบจำลองดุลยภาพทั่วไป (CGE) ด้านการค้าที่นิยมใช้แพร่หลายทั่วโลกในการวิเคราะห์ เนื่องจาก แบบจำลองดังกล่าวครอบคลุมหลายอุตสาหกรรม (มากกว่า 36 ประเภท) และหลายประเทศ (มากกว่า 100 ประเทศ)

ในการศึกษานั้น มูลนิธิ สวค. จะพิจารณาถึงผลกระทบทั้งใน (1) ภาพรวมหลัก ได้แก่ ดัชนีสำคัญทางเศรษฐกิจมหาภาคต่าง ๆ อาทิ GDP อัตราเงินเฟ้อ มูลค่าการลงทุน มูลค่าการค้า ส่งออก และนำเข้า เป็นต้น และ (2) ผลกระทบรายอุตสาหกรรม ได้แก่ การจ้างงาน รายได้ และผลผลิตในภาคอุตสาหกรรม โดยจะทำการศึกษาใน 2 กรณี คือ (1) ไทยและ BRICS ภายใต้ความตกลงที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งจะได้จากผลการศึกษาในบทที่ 4 และ (2) กรณี ที่ BRICS ทุกประเทศทำความตกลง FTA กับไทย

บทที่ 6 : การวิเคราะห์สินค้าที่มีศักยภาพระหว่างกัน

ในบทนี้จะทำการวิเคราะห์ว่าสินค้าใดเป็นสินค้าที่มีศักยภาพของแต่ละประเทศ ทั้งกลุ่ม BRICS รายประเทศ 5 ประเทศ และไทย เพื่อทำการเปรียบเทียบว่าสินค้า/อุตสาหกรรมนั้นมีศักยภาพเพื่อส่งเสริมด้านใดระหว่างกัน

¹ ภายใต้ขอบเขตการศึกษาที่ 3.2

ในขั้นแรก มุลนิธิ สวค. จะใช้ ดัชนีชี้วัดศักยภาพในการแข่งขัน (RCA) ของ Ballassa ในการชี้วัดว่าสินค้าใดในประเทศนั้น ๆ มีหรือไม่มีศักยภาพในการแข่งขัน โดย RCA มีสูตรในการคำนวณ คือ

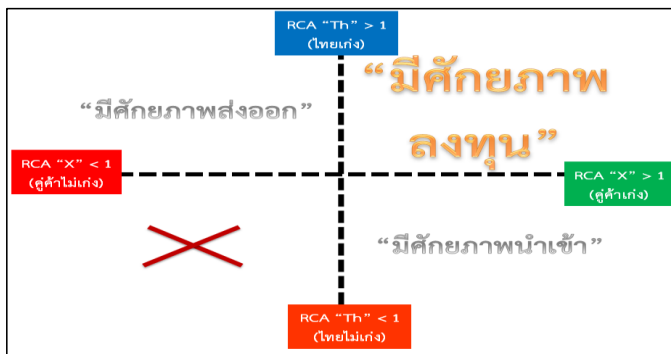
$$RCA_{ij} = \frac{\left(\frac{X_{ij}}{\sum_{i=1}^n X_{ij}}\right)}{\left(\frac{\sum_{j=1}^n X_{ij}}{\sum_{j=1}^n \sum_{i=1}^n X_{ij}}\right)} \quad \forall i$$

โดย X = มูลค่าการส่งออก
i = อุตสาหกรรม “i”
j = ประเทศ “j”

ทั้งนี้ หากค่า RCA มากกว่า 1 แสดงว่ามีความสามารถในการแข่งขัน และหากน้อยกว่า 1 แสดงว่าไม่มีความสามารถในการแข่งขัน

หลังจากนั้น จึงนำผลการชี้วัดของประเทศดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับไทยเป็น 4 กรณี โดย (1) หากไม่มีศักยภาพทั้งคู่จะได้รับการพิจารณาว่าเป็นสินค้าที่ไม่มีนัยสำคัญระหว่างกัน (2) ไทยมีศักยภาพแต่คู่ค้าไม่มีศักยภาพจะได้รับการพิจารณาเป็นสินค้าที่ไทยมีศักยภาพส่งออก (3) ไทยไม่มีศักยภาพแต่คู่ค้ามีศักยภาพ จะได้รับการพิจารณาเป็นสินค้าที่มีศักยภาพที่ไทยจะนำเข้า (4) มีศักยภาพทั้งคู่ จะได้รับการพิจารณาเป็นสินค้าที่โอกาสลงทุนระหว่างกัน ซึ่งจะทำการวิเคราะห์ต่อไปดังนี้

ภาพที่ 1.7 : เกณฑ์การพิจารณาศักยภาพสินค้าในประเทศคู่ค้าต่าง ๆ ของไทย

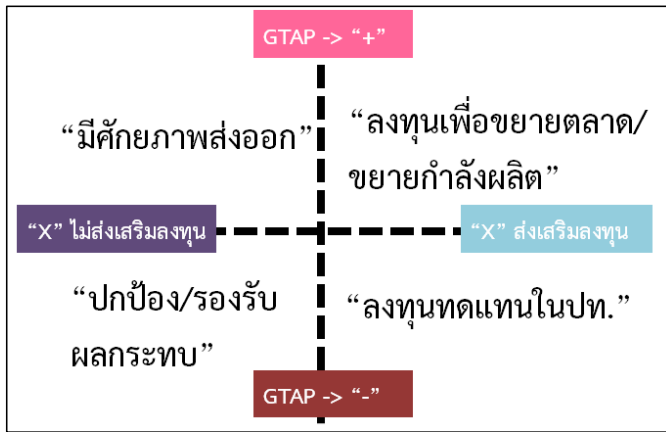


ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

ประเภทของสินค้าที่มีศักยภาพทั้งคู่ นั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ลักษณะ ตามภาพที่ 1.7 กล่าวคือ (1) สินค้าที่ไทยได้รับผลกระทบทางลบ (จากการวิเคราะห์ด้วย GTAP) และประเทศคู่ค้าไม่ส่งเสริมให้เข้าไปลงทุน มาตรการเดียวกับสินค้านี้คือต้องเตรียมการรองรับผลกระทบ (2) สินค้าที่

ไทยได้รับผลบวกจากการลงทุน แต่ประเทศคู่ค้าไม่ส่งเสริมให้เข้าไปลงทุน สินค้าดังกล่าวทำได้เพียง “การส่งออก” เท่านั้น (3) สินค้าที่ไทยได้รับผลกระทบทางลบ แต่คู่ค้าส่งเสริมให้เข้าไปลงทุน สินค้าดังกล่าวจึงเป็นสินค้าที่ไทยควร “เข้าไปลงทุนทดแทน” สินค้าที่ในประเทศที่เสียเปรียบ (4) สินค้าที่ไทยได้รับผลกระทบทางบวก และคู่ค้าส่งเสริมให้เข้าไปลงทุน สินค้าดังกล่าวจึงควรเป็นสินค้าที่เข้าไปเพื่อขยายตลาด หรือ ขยายฐานการผลิต

ภาพที่ 1.8 : ประเภทสินค้าที่มีศักยภาพในการแข่งขันทั้งไทยและคู่ค้า

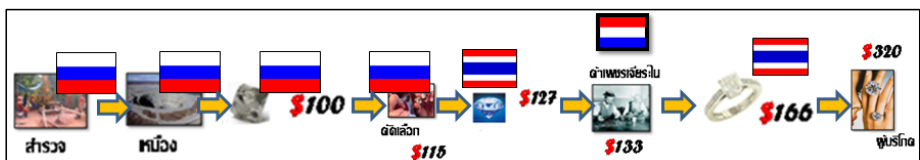


ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

บทที่ 7 : การวิเคราะห์รายอุตสาหกรรม

ในบทนี้ จะคัดเลือก สินค้า/อุตสาหกรรมที่น่าสนใจ ใน 5 ประเทศ มาทำการศึกษาเปรียบเทียบกับไทย ว่าใครมีศักยภาพในตำแหน่งใดของอุตสาหกรรม และควรจัดสรรหรือวางยุทธศาสตร์นโยบายใดในห่วงโซ่มูลค่าของอุตสาหกรรม โดยในการศึกษา เลือกใช้แบบการวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์เนื่องจากให้ภาพที่ชัดเจนส่งผลต่อการวิเคราะห์นโยบายรายอุตสาหกรรมที่เหมาะสมต่อไปได้ ดังแสดงตัวอย่างในภาพที่ 1.9

ภาพที่ 1.9 : ห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) ของไทย เปรียบเทียบกับรัสเซีย



ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

หมายเหตุ : ธงชาติ หมายถึง มีศักยภาพ (RCA>1) ในกระบวนการนั้น ๆ

บทที่ 8 : ยุทธศาสตร์และนโยบายด้านการค้าและการลงทุน

ในการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์และนโยบายด้านการค้าและการลงทุนนี้ มูลนิธิ สวค. จะใช้ 2 ขั้นตอนประกอบกัน คือ จากการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ และกลยุทธ์ ของ มูลนิธิ สวค. เอง และ จากการประชุมระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อยจากภาครัฐและเอกชน²

ในการกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายนั้น มูลนิธิ สวค. จะจัดทำเป็น 2 ฉบับ คือ ด้านการค้า 1 ฉบับ และการลงทุนอีก 1 ฉบับ โดย

- **ด้านการค้า** จะเน้นไปที่ (1) อุปสรรค/โอกาสการค้า ทั้งด้านทั่วไป (PESI) และกฎระเบียบ (2) อุตสาหกรรม/สินค้า ส่งออกสำคัญ (3) อุตสาหกรรม/สินค้า นำเข้าสำคัญ (4) ยุทธศาสตร์ภาพรวม และ (5) ยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมเด่น
- **ด้านการลงทุน** จะเน้นไปที่ (1) อุปสรรค/โอกาสการค้า ทั้งด้านทั่วไป (PESI) และกฎระเบียบ (2) อุตสาหกรรม/สินค้า เพื่อลงทุนทดแทนในประเทศ (3) อุตสาหกรรม/สินค้า เพื่อการลงทุนขยายตลาด/ฐานการผลิต (4) ยุทธศาสตร์ภาพรวม และ (5) ยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมเด่น

ทั้งนี้ ด้านยุทธศาสตร์นั้น จะใช้การวิเคราะห์ด้วย SWOT Analysis ที่สังเคราะห์เป็นยุทธศาสตร์ด้วย TOWS matrix ตามภาพที่ 1.10 โดยมี S-W จากการวิเคราะห์ในบทที่ 6 ถึง บทที่ 8 และ O-T จากการวิเคราะห์ในบทที่ 2 ถึง บทที่ 5

ภาพที่ 1.10 : ตาราง TOWS Matrix

	O	T
S	รุก	ตั้งรับ
W	สวนกลับ	หลบหลีก

ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

ก่อนที่จะนำยุทธศาสตร์ที่ได้ไปนำเสนอ และปรับปรุงจากการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ในขั้นตอนสุดท้ายต่อไป

² ภายใต้ขอบเขตการศึกษาที่ 3.5

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.5.1 การส่งเสริมการเติบโตและการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียน
- 1.5.2 ภาครัฐกิจเอกชนสามารถศึกษาองค์ความรู้ของกลุ่ม BRICS และนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการปรับตัวและเตรียมความพร้อมทางธุรกิจได้
- 1.5.3 ภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย เพื่อนำไปสร้างความร่วมมือและดำเนินงานร่วมกันในการสร้างโอกาสและมูลค่าทางเศรษฐกิจในแต่ละประเทศ ของกลุ่ม BRICS ได้
- 1.5.4 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยสามารถนำมาเผยแพร่ให้แก่สาธารณชนทั่วไป และ/หรือนำมาใช้สำหรับฝึกอบรมของสถาบันฯ

1.6 แผนการปฏิบัติงาน

ในการศึกษาที่มีระยะเวลาดำเนินงานรวม 8 เดือน กิจกรรมต่าง ๆ มีแผนการดำเนินงานตามระยะเวลา ดังนี้

ตารางที่ 1.1 : แผนการดำเนินงาน

กิจกรรม	เดือนที่							
	1	2	3	4	5	6	7	8
แผนงานการศึกษา (ส่งงานงวดที่ 1)	7วัน							
บทที่ 1: บทนำ								
บทที่ 2: ข้อมูลเบื้องต้น (PESI)								
ส่งงานงวดที่ 2								
บทที่ 3 ถึง บทที่ 9								
ส่งงานงวดที่ 3								
แก้ไข/เพิ่มเติม บทที่ 3 ถึง บทที่ 9								
บทที่ 10								
จัดโป๊กสกรูป								
ส่งร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ (งวดที่ 4)								
แก้ไข/เพิ่มเติม								
ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ (งวดที่ 5)								

ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

บทที่ 2

วรรณกรรมปริทรรศน์

บทที่ 2

วรรณกรรมปริทรรศน์

BRICS เป็นกลุ่มประเทศขนาดใหญ่ที่มีอิทธิพล ทั้งทางเศรษฐกิจ และการเมืองต่อภูมิภาคของตนและโลก จึงมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ BRICS อยู่ไม่น้อย ในการศึกษาครั้งนี้ได้เลือกบทความการศึกษาเกี่ยวกับ BRICS ในแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา 3 ประเด็น คือ (1) การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับ BRICS โดยทั่วไป เพื่อเป็นฐานทำความเข้าใจในการศึกษาภาพรวมของ BRICS ในบทที่ 3 ที่จะกล่าวถึงภาพรวมของ BRICS และสมาชิก (2) การศึกษาผลกระทบของความตกลง BRICS ต่อ อาเซียนโดยตรง เพื่อใช้เทียบเคียง เป็นข้อมูล หรือเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ และ (3) เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบความตกลงการค้าเสรีต่าง ๆ เพื่อใช้ประกอบ/พิจารณา ในการศึกษาผลการทบทวนวรรณกรรม ในแต่ละประเด็น มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การศึกษาเกี่ยวกับภาพรวมของ BRICS

BRICS เป็นกลุ่มประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างรวดเร็ว (Emerging Market) จากการรวมตัวของ 5 ประเทศสมาชิก คือ บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ (ซึ่งเป็นประเทศล่าสุดที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2010) ในปี 2001 นายจิม โอนีลล์ (Mr. Jim O'Neil, 2001)¹ หัวหน้าทีมวิจัยเศรษฐกิจโลกจากโกลด์แมน แซคส์ (Goldman Sachs) ได้บัญญัติคำว่า BRIC ขึ้นมา โดยเป็นการใช้อักษรตัวแรกของประเทศสมาชิกในขณะนั้นเป็นหลักมารวมกันเพื่ออธิบายถึงกลุ่มประเทศ ที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจแบบก้าวกระโดด จนคาดว่าจะมีขนาดเศรษฐกิจที่ขยายตัวเทียบเท่าสหรัฐอเมริกาได้ในปี 2020 การเติบโตแบบก้าวกระโดดเช่นนี้ทำให้ประเทศในกลุ่ม BRIC เป็นที่จับตามองของหลายประเทศทั่วโลก ด้วยเหตุดังกล่าวจึงมีการทำการศึกษผลกระทบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่ม BRICS ที่มีในหลากหลายประเด็น

2.1.1 ความน่าสนใจของ BRICS

นอกจากคำว่า BRIC จะเป็นอักษรย่อใช้เรียกกลุ่มประเทศที่ถูกบัญญัติขึ้นโดยนายจิม โอนีลล์ ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น ยังเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงการย้ายอำนาจเศรษฐกิจโลกจากกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วอย่าง G7 มาสู่กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา โดยที่ประเทศในกลุ่มนั้นมีพื้นที่รวมกันมากกว่าหนึ่งในสี่ของโลกและมีจำนวนประชากรรวมกันมากกว่าร้อยละ 43 ของประชากรโลก มีสัดส่วนใน GDP โลกประมาณหนึ่งในสี่ของทั้งหมด หรือคิดเป็นประมาณ 13.7 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ และ

¹ O'Neill, Jim, "Building Better Global Economic BRIC," Goldman Sachs Global Economics Paper, No. 66, 30 November 2001.

<http://www.goldmansachs.com/our-thinking/archive/archive-pdfs/build-better-BRIC.pdf> สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2016

มีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศรวมกันถึง 4.4 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ นอกจากนี้ในปี 2012 กลุ่มประเทศ BRICS มีสัดส่วนในการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ (FDI) คิดเป็นร้อยละ 11 ของโลก และมีสัดส่วนในการค้าโลกถึงร้อยละ 17

แม้ว่ากลุ่มประเทศ BRICS ไม่ได้มีแนวทางที่ชัดเจนที่จะรวมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มเศรษฐกิจหรือสมาคมการค้าอย่างเป็นทางการเหมือนสหภาพยุโรป (EU) แต่มีข้อบ่งชี้บางอย่างว่ากลุ่มมีความพยายามที่จะสร้างสมาคมหรือพันธมิตรทางการเมือง รวมถึงเปลี่ยนอำนาจทางเศรษฐกิจที่กำลังเติบโตให้เป็นอำนาจการเมืองระดับภูมิภาค และจะมีการขยายความร่วมมือเพิ่มขึ้นอีก อาทิ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การค้าการลงทุน สาธารณสุข และการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน ดังนั้น จากการท้าวรณกรรมปริทรรศน์พบว่าการศึกษาและบทความงานวิจัยต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มประเทศ BRICS สามารถสรุปเป็นประเด็นหลัก ๆ คือ การผนึกกำลังของกลุ่มประเทศ BRICS โอกาสบนความท้าทายของประเทศ BRICS และการลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS

2.1.2 การผนึกกำลังของกลุ่มประเทศ BRICS

ความสำคัญของการรวมกลุ่มของประเทศ BRICS นั้น Laetitia Mottet (2013)² พบว่ามีความสำคัญมากจนถึงขนาดที่ว่าการประชุมและตัดสินใจในเชิงเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งแต่เดิมสงวนไว้เฉพาะชาติพัฒนาแล้ว 7 ประเทศหรือที่เรียกว่า G7 ซึ่งประกอบไปด้วย สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี แคนาดา และญี่ปุ่นนั้น จะต้องเปลี่ยนมาเป็น G20 เพื่อให้ครอบคลุมถึงสมาชิกกลุ่มประเทศ BRICS ด้วย ไมเช่นนั้นจะไม่สามารถผลักดันวาระโลก (Global Agenda) ให้เป็นผลในเชิงปฏิบัติได้ นอกจากนี้ Stewart M. Patrick (2012)³ และ Roberts Cynthia (2016)⁴ ยังเสนอว่าที่ประชุมของ G20 ควรที่จะพิจารณาให้มีเงินสกุลใหม่สำหรับเงินทุนสำรองระหว่างประเทศแทนที่เงินสกุลดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเสื่อมค่าลงในระยะยาว ในประเด็นดังกล่าวนี้ผู้นำกลุ่มประเทศ BRICS ได้เรียกร้องขอสิทธิออกเสียงในกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) เพิ่มขึ้น โดยให้เหตุผลว่าเมื่อเกิดวิกฤติการเงินโลกขึ้นกลุ่มประเทศ BRICS ได้มีส่วนช่วยทำให้เศรษฐกิจโลกฟื้นขึ้น และยังเป็นกลุ่มประเทศที่มีเงินทุนสำรองต่างประเทศอย่างเป็นทางการมากที่สุด(โดยเฉพาะประเทศจีน) ด้วย

นับตั้งแต่จัดตั้งกลุ่มประเทศ BRICS ในปี 2001 ขึ้นตามคำเรียกขานโดยนักเศรษฐศาสตร์ของสถาบันการเงินชั้นนำของโลก ที่เป็นกลุ่มประเทศเกิดใหม่ซึ่งมีความน่าสนใจในเชิงเศรษฐกิจที่สำคัญของโลก แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การรวมตัวทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศ BRIC ในช่วงเริ่มต้นนั้นไม่ได้มีกรอบข้อกำหนดอย่างชัดเจนนัก จนกระทั่งการประชุม BRICS Summit ครั้งที่ 5 ณ ประเทศ

² Laetitia Mottet, 'Cooperation and Competition among the BRIC Countries and Other Emerging Powers', January-March 2013, <http://www.cefc.com.hk/uf/file/researchpapers/BRIC%20report/BRIC%20report.pdf>, สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2016 French Centre for Research on Contemporary China (CEFC)

³ Stewart M. Patrick, "The BRIC India Summit: Beyond BRIColage?", Council on Foreign Relations, 28 March 2012.

⁴ Roberts Cynthia, "Challengers or Stakeholders? BRIC and the Liberal World Order," Polity, Vol. 42, No. 1, January 2010, p. 3.

แอฟริกาใต้ในปี 2013 BRIC ได้ประกาศแผนจัดตั้งหน่วยงานป้องกันความเสี่ยงทางการเงินของ
ประเทศสมาชิก และในการประชุม BRICS Summit ในครั้งที่ 6 ในวันที่ 15-16 กรกฎาคม 2014
ที่ประเทศบราซิล BRIC ได้บรรลุข้อตกลงในฉันทกติกากลางเศรษฐกิจ ผลักดันการรวมตัวด้านการเงินให้
เป็นรูปธรรมสานต่อจากการประชุมครั้งก่อนและผลการประชุมล่าสุดประกาศจัดตั้งธนาคารเพื่อการ
พัฒนา (Development Bank) โดยมีสำนักงานใหญ่ที่เซี่ยงไฮ้ ประเทศจีน ซึ่งมีความพร้อมด้าน
โครงสร้างพื้นฐาน โดยมีเงินทุนเริ่มต้นรวม 50,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จากประเทศสมาชิก
ประเทศละ 10,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สามารถให้กู้ยืมได้ 3,400 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี โดยมี
จุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานซึ่งคาดว่าจะเริ่มให้กู้ยืมได้ในปี 2016 นอกจากนี้ ยังได้มี
การจัดตั้งกองทุนสำรองระหว่างประเทศ (Currency Exchange Reserve) มูลค่า 100,000 ล้าน
ดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อเป็นกองทุนสำหรับกรณีฉุกเฉินในการเสริมสภาพคล่องทางการเงินแก่ประเทศ
สมาชิกในยามที่เกิดวิกฤตหรือความผันผวนทางเศรษฐกิจ โดยจีนเป็นผู้ออกทุนรายใหญ่ที่สุดเป็นมูลค่า
41,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ บราซิล อินเดีย และรัสเซียประเทศละ 18,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ
และแอฟริกาใต้ 5,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เบื้องต้นจากแถลงการณ์ของธนาคารกลางบราซิลระบุว่า
สมาชิกสามารถถอนเงินจากกองทุนได้ในวงเงินที่แตกต่างกัน

แนวทางดังกล่าว ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2014)⁵ มองว่าเป็นการสะท้อนความเป็นปีกแผ่นของ
ประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ขึ้นมา โดยขนาดเงินกองทุนดังกล่าวเทียบได้ว่าเป็นกองทุนการเงินระหว่าง
ประเทศขนาดย่อม หรือ “Mini IMF” เลยทีเดียว ความร่วมมือนี้ยังเป็นอีกก้าวสำคัญที่จะเพิ่มบทบาท
ทางการเงินของกลุ่มประเทศเกิดใหม่ให้มีความโดดเด่นมากขึ้น และเข้ามาเสริมกับ
แนวทางการดำเนินงานของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และธนาคารโลก (World Bank)

การฉันทกติกากลางของกลุ่มประเทศ BRICS ก่อให้เกิดขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้น มีจำนวน
ประชากรที่รวมกันมากขึ้นกว่าร้อยละ 40 ของประชากรโลก และมีการสะสมเงินลงทุนสำรองระหว่าง
ประเทศอยู่ที่ประมาณร้อยละ 40 ของทุนสำรองระหว่างประเทศทั้งหมดของโลก จึงทำให้กลุ่ม
ประเทศ BRICS นั้นมีความสำคัญ เพราะเหตุนี้อำนาจการต่อรองของกลุ่มประเทศ BRIC ย่อมจะมีมาก
ขึ้นในระดับเวทีโลก ดังนั้น การฉันทกติกากลางของกลุ่มประเทศ BRICS ส่งผลที่ดีต่อแต่ละประเทศ
ภายในกลุ่มประเทศ BRICS เองที่สามารถมีการเจรจาต่อรองกับนานาประเทศได้เมื่อมีการรวมกลุ่มกัน
มีการจัดตั้งหน่วยงานต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อป้องกันความเสี่ยงของสถานการณ์โลกในปัจจุบัน และส่งผลดี
ต่อประเทศคู่ค้าต่าง ๆ อีกด้วยเนื่องจากขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้น อย่างไรก็ตาม การรวมกลุ่ม BRICS
นั้น ยังไม่มีข้อตกลงร่วมกันในการทำการค้า การลงทุนในประเทศต่าง ๆ อย่างชัดเจนนอกจาก
การจัดตั้งหน่วยงานต่าง ๆ ขึ้นภายในกลุ่มเท่านั้น

⁵ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, “ก้าวอย่างที่มีนัยของ BRIC... ขยายเครือข่ายธุรกิจไทยไปสู่ประเทศเกิดใหม่”, วันที่ 20 ฉบับที่ 2522
วันที่ 16 กรกฎาคม 2014

2.1.3 โอกาสบนความท้าทายของ BRICS

การรวมกลุ่มกันของประเทศ BRICS นั้นเป็นโอกาสที่ดีของประเทศคู่ค้าที่จะในการทำการค้า และการลงทุนต่าง ๆ ร่วมกันกับกลุ่มประเทศ BRICS ได้ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม บนโอกาสต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น ก็ยังมีอุปสรรคอื่น ๆ ตามมาในความแตกต่างของแต่ละประเทศด้วยเช่นกัน อาทิ ความหลากหลายทางการเมือง ภูมิประเทศ และระบบเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน เป็นต้น

การศึกษาของอิติรัตน์ โชคสุชาติ (2012)⁶ พบว่าโอกาสและอุปสรรคทางการค้าต่าง ๆ ของประเทศไทยในกลุ่มประเทศ BRICS ย่อมมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ โดยที่ตลาดบราซิลนั้น โอกาสและช่องทางของสินค้าไทยค่อนข้างดีและเปิดกว้างในเชิงของราคาและคุณภาพที่จะสามารถแข่งขันได้ ส่วนอุปสรรคที่อาจพบได้แก่ การปกป้องอุตสาหกรรมภายใน ค่าขนส่งมีต้นทุนสูงต่อการค้า ภาชีนำเข้าอัตราสูงและไม่มีความชัดเจน ปัญหาแรงงาน และข้อมูลการค้าการลงทุนไม่เพียงพอ **ตลาดรัสเซีย** เป็นตลาดที่มีประชากรจำนวนมาก เพราะฉะนั้นความต้องการของอาหารและวัตถุดิบ เช่น เนื้อสัตว์ นมผง ผักและผลไม้ กาแฟ ชา ธัญพืช น้ำมันพืช น้ำตาลทราย เครื่องปรุงรสและสินค้าสมุนไพร ยังมีความจำเป็นต้องนำเข้าสูงแต่ทั้งนี้ทั้งนั้นรัสเซียก็ยังเป็นตลาดที่มีความเสี่ยงสูงเช่นกัน อย่างเช่น การขนส่งสินค้าที่ใช้เวลานาน และมีต้นทุนสูง อีกทั้งนักธุรกิจไทยยังค่อนข้างขาดความรู้ความชำนาญเรื่องระบบตลาดของรัสเซีย เป็นต้น **ตลาดอินเดีย** ถือได้ว่าเป็นตลาดที่มีกำลังซื้อสูงและมีความหลากหลายสินค้าไทยทุกชนิดสามารถส่งเข้าไปขายในอินเดียได้ทั้งหมด แต่อุปสรรคสำคัญ คือปัญหาโครงสร้างการจัดเก็บภาษีและข้อกีดกันที่หลากหลายตามประเภทของสินค้า กระบวนการพิธีการศุลกากรที่ยังมีความล่าช้า โครงสร้างพื้นฐานและระบบการขนส่งที่ยังขาดความพร้อม รวมถึงการที่ผู้ส่งออกไทยส่วนใหญ่ยังขาดข้อมูลตลาดที่สำคัญทำให้การวางแผนการตลาดไม่ชัดเจนและมีความเสี่ยงสูง นอกจากนี้สินค้าไทยยังไม่สามารถแข่งขันทางด้านราคากับสินค้าที่ผลิตในอินเดียหรือจากประเทศที่มีต้นทุนการผลิตต่ำได้ **ตลาดจีน** เป็นตลาดที่ผู้ส่งออกไทยควรให้ความสนใจอย่างยิ่งในปัจจุบัน เหตุผลสำคัญคือจีนมีจำนวนประชากรถึงกว่า 1,300 ล้านคน นอกจากนี้ สภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามการขยายตัวทางเศรษฐกิจ พฤติกรรมการบริโภคจึงเปลี่ยนไปสู่การใช้สินค้าที่มีระดับและคุณภาพที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ด้วยความเป็นประเทศใหญ่ การส่งสินค้าไปขายยังตลาดจีนนั้นจึงมีอุปสรรคอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ผู้ส่งออกไทยจึงควรให้ความสนใจในประเด็นความต้องการของคนจีนในแต่ละมณฑลที่แตกต่างกัน กฎและข้อปฏิบัติทางการค้า และเส้นทางการขนส่งที่เหมาะสม

ในส่วนของการศึกษาของศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2014)⁷ พบว่าเศรษฐกิจของแต่ละประเทศสมาชิก BRICS มีความเปราะบางภายในประเทศที่แตกต่างกัน นับเป็นความท้าทายในการก้าวผ่านไปสู่ความแข็งแกร่งอย่างแท้จริงในระยะข้างหน้า อาทิ แนวทางการบริหารประเทศของผู้นำบราซิล ในระยะข้างหน้าภายหลังการเลือกตั้งครั้งสำคัญในเดือนตุลาคม (เป็นการเลือกตั้งในทุกระดับตั้งแต่ประธานาธิบดี สมาชิกวุฒิสภา ผู้ว่าการรัฐ รวมถึงสมาชิกรัฐสภาในระดับรัฐฯ) กับโจทย์ด้านเงินเฟ้อและ

⁶ อิติรัตน์ โชคสุชาติ, “BRIC: หลังขับเคลื่อนการส่งออกของประเทศไทย”วารสาร มฉก.วิชาการ 117 ปีที่ 16 ฉบับที่ 31 กรกฎาคม-ธันวาคม 2012

⁷ อ้างแล้ว

การก่อตัวของฟองสบู่ในภาคอสังหาริมทรัพย์ ประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศของ
รัสเซียที่ยุติลงเศรษฐกิจในขณะนี้ การแก้ปัญหาเศรษฐกิจของอินเดียภายใต้การกุมบังเหียนของผู้นำ
คนใหม่ที่เพิ่งเข้ารับตำแหน่งเมื่อเดือนพฤษภาคมโดยเฉพาะปัญหาในด้านเงินเฟ้อ การขาดดุลการค้า
และดุลบัญชีเดินสะพัดที่กินเวลายาวนาน การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของจีนอย่างเข้มข้นท่ามกลาง
การแก้ปัญหาหนี้รัฐบาลท้องถิ่นที่อยู่ในระดับสูง และปัญหาสวัสดิการแรงงานในแอฟริกาใต้ที่ปะทุ
บ่อยครั้งเป็นอุปสรรคต่อการขยายการลงทุนในประเทศ ข้อคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับ Patrick,
Stewart (2012)⁸ ที่พบว่า กลุ่มสมาชิกแต่ละประเทศในกลุ่ม BRICS นั้นมีความหลากหลายของระบบ
การเมือง ระบบเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน การแข่งขันและความหวาดระแวงกันภายในในกลุ่ม
การมีมุมมองที่แตกต่างกันในประเด็นนโยบายสำคัญ และการมีความสัมพันธ์กับประเทศตะวันตกที่ยัง
มีความสำคัญในแต่ละประเทศในกลุ่มสมาชิก จึงแสดงให้เห็นได้ว่าความร่วมมือกันของกลุ่ม BRICS
นั้นมิอย่างจำกัด ทำให้ความสนใจในการร่วมมือกันของแต่ละประเทศมีจำกัดตามไปด้วย

อย่างไรก็ตาม แนวความคิดของ BRICS นั้นเป็นสิ่งที่ท้าทายโลกและกลุ่มประเทศตะวันตก
เป็นอย่างมาก อนาคต หากกลุ่มประเทศสมาชิกในกลุ่มสามารถก้าวผ่านความเปราะบางเชิงโครงสร้าง
ในแต่ละประเทศไปได้ก็น่าจะเอื้อให้เศรษฐกิจของสมาชิกในกลุ่มเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและ
แข็งแกร่งเป็นอย่างมากจึงถือเป็นโอกาสที่ท้าทายเป็นอย่างมากของประเทศกลุ่มสมาชิกเอง

2.1.4 การลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS

นอกจากการรวมตัวภายใต้แนวทางของกลุ่ม BRICS แล้ว กลุ่ม BRICS ยังมีความสัมพันธ์ทาง
เศรษฐกิจระหว่างแต่ละประเทศในกลุ่ม และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจนอกกลุ่มประเทศอีกด้วย

ศุภชัยฉัยกรไทย (2014)⁹ พบว่าความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศในกลุ่มที่มี
ลักษณะพึ่งพากันจะช่วยผลานความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจระหว่างกันให้แน่นขึ้น โดยเฉพาะ
ประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกันหรือมีทรัพยากรสอดคล้องกับความต้องการระหว่างกัน อาทิ จีนที่มี
เครือข่ายธุรกิจกับประเทศต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นผู้พุงราคาสินค้าโภคภัณฑ์ของโลก โดยจีนเป็นคู่ค้า
อันดับ 1 ของบราซิล นำเข้าสินค้าอุปโภคและบริโภคจากบราซิลเป็นจำนวนมาก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของ
เศรษฐกิจจีนจะมีผลต่อราคาสินค้าและธุรกิจบราซิล ในขณะที่รัสเซียมีความโดดเด่นด้านทรัพยากร
พลังงานจึงเป็นผู้ป้อนพลังงานให้แก่จีน (เห็นได้จากข้อตกลงด้านพลังงานล่าสุดที่มีระยะเวลายาวนาน
ถึง 30 ปี) ขณะที่รัสเซียก็มีแผนเชื่อมท่อส่งพลังงานไปยังอินเดียด้วยเช่นกัน นอกจากนี้แอฟริกาใต้
ที่เป็นผู้นำเศรษฐกิจของทวีปแอฟริกาก็ยังเป็นปลายทางการลงทุนที่สำคัญของจีน อาทิ ด้านโครงสร้าง
พื้นฐานและเหมืองแร่พร้อมทั้งบทบาทเป็นผู้ป้อนวัตถุดิบเพื่อการผลิตให้แก่จีนอีกด้วย

ส่วนทางด้านความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจนอกกลุ่มประเทศนั้น ในงานของ Mwangi S.
Kimenyi และZenja Lewis (2011)¹⁰ พบว่าประเทศบราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน (BRIC) มีการเข้าไป

⁸ อ้างแล้ว

⁹ อ้างแล้ว

¹⁰ Mwangi S. Kimenyi and Zenja, 'THE BRIC AND THE NEW SCRAMBLEFOR AFRICA', January 11, 2011, http://www.brookings.edu/research/reports/2011/01/africa-economy-agi/africa_economy_kimenyi_lewis สืบค้นเมื่อ วันที่ 18 มกราคม 2016

ทำการลงทุนและการค้าในทวีปแอฟริมากว้างขึ้นโดยเฉพาะประเทศจีนและอินเดีย ต่อมาประเทศ BRIC กลายเป็นผู้ขับเคลื่อนหลักในทวีปนี้ซึ่งไม่เพียงแต่เปลี่ยนการค้าและการลงทุนแบบดั้งเดิมของแอฟริกาเท่านั้น แต่ยังคงสร้างโอกาสและความท้าทายในระบบเศรษฐกิจของแอฟริกาเป็นอย่างมาก จนทำให้การเติบโตของแอฟริกาที่เกิดขึ้นในปี 2011 นั้น เป็นผลมาจากอิทธิพลในความสัมพันธ์กับ BRIC อย่างแท้จริง หนึ่งในมิติที่สำคัญที่สุดของความสัมพันธ์นี้ คือการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ที่เข้ามาในทวีปแอฟริกาซึ่งสอดคล้องกับ Jopson Barney (2012)¹¹, Mohan N Chandra (2010)¹² และ Brautigam Deborah (2010)¹³ ที่พบว่า ประเทศที่เข้ามาลงทุนในแอฟริกาส่วนใหญ่ยังคงเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา ยุโรปตะวันตก และญี่ปุ่นก็ตาม แต่การเข้ามาของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ที่เพิ่มมากขึ้นอย่างมากในช่วงเวลานี้กลายเป็นกลุ่มประเทศ BRIC ซึ่งกลุ่ม BRIC เองก็มีความสนใจที่จะทำการลงทุนในประเทศอื่น ๆ ทั่วแอฟริกาด้วย ทั้งนี้การลงทุนดังกล่าวค่อนข้างจะส่งผลที่ดีต่อแอฟริกาในขณะนี้ กล่าวคือการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเป็นตัวเร่งที่แข็งแกร่งสำหรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาของแอฟริกา โดยเมื่อ 2 ปีที่ผ่านมาประเทศบราซิลและจีนมีการขยายการลงทุนด้านน้ำมันในแองโกล่า ไนจีเรีย และซูดาน เหมืองแร่ในไลบีเรียและโมซัมบิก และด้านก๊าซในไนจีเรีย ส่วนอินเดียนั้นมีการลงทุนในสิ่งทอ ผู้ประกอบการขนาดเล็กและขนาดกลาง บริการสังคม เช่น สุขภาพและการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และรถยนต์ นอกจากนี้กลุ่มประเทศ BRIC ยังคงมีการลงทุนโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ทั่วแอฟริกา รวมไปถึงการช่วยสร้างถนน เขื่อน สถานีไฟฟ้าพลังน้ำ ทางรถไฟและอาคารต่าง ๆ จนทำให้กลุ่มประเทศ BRIC นั้นกลายเป็นกลุ่มประเทศที่สำคัญในการพัฒนาและให้ความช่วยเหลือกับแอฟริกาทั้งการให้กู้ยืมเงินดอกเบี้ยต่ำ เครดิตและเงินทุนช่วยเหลือต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศจีนที่ให้ความช่วยเหลือในโครงการที่จะมีการขยายและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของแอฟริกาอีกด้วย

ดังนั้น สามารถบอกได้ว่าการรวมกลุ่มของ BRICS นั้นไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจในกลุ่มสมาชิกกันเอง แต่ยังคงมีความสัมพันธ์กับประเทศอื่น ๆ โดยรอบด้วยเช่นกัน ในลักษณะของทั้งการพึ่งพากันและการเข้าช่วยเหลือในหลาย ๆ ด้านที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศนั้น ๆ จากการที่ประเทศสมาชิกของกลุ่ม BRICS เข้าไปทำการค้าการลงทุนต่าง ๆ โดยรอบกลุ่มประเทศสมาชิก เช่น ทวีปแอฟริกา นั้น ก็อาจเป็นการช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มประเทศ BRICS เองด้วยในแง่ของการขยายความเจริญในประเทศรอบข้างเพื่อให้อุตสาหกรรมและการลงทุนที่จะขยายตัวขึ้นจากการรวมกลุ่ม BRICS นั้นเอง

¹¹ Jopson, Barney. "BRIC in Africa: Adding it up." Financial Times, Beyond BRIC Blog, August 5, 2010 <http://blogs.ft.com/beyond-bric/2010/08/05/76851/> สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2016

¹² Mohan, N Chandra. "The India-China FDI Safari." Business Standard India, December 17, 2010 <http://www.business-standard.com/india/news/n-chandramohanindia-china-fdi-safari/418517/> สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2016

¹³ Brautigam, Deborah. "Africa's Eastern Promise." Foreign Affairs, January 5, 2010 <http://www.foreignaffairs.com/articles/65916/deborah-brautigam/africa's-eastern-promise?page=show> สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2016

2.2 การศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของนโยบายการค้าการลงทุนของ BRICS ต่อ ไทย/อาเซียน

จากการทบทวนวรรณกรรมในปัจจุบันยังไม่พบการศึกษาผลกระทบความตกลงระหว่าง BRICS “ทั้งกลุ่ม” กับ ไทยหรืออาเซียน อย่างเป็นทางการหรือวิทยานิพนธ์ โดยมากที่พบจะเป็นเพียงการทบทวนข้อมูลการค้า การลงทุน หรือ ความตกลงที่ผ่านมาในอดีต แล้ววิเคราะห์คาดการณ์เพียงสั้น ๆ อย่างไม่เจาะลึกในรายละเอียดนัก¹⁴ ซึ่งเหตุผลหนึ่งนั้นมาจากการที่ความตกลงทางการค้าระหว่าง BRICS ทั้งกลุ่ม กับไทยหรืออาเซียน ยังคงต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่ง แตกต่างกับการศึกษาผลกระทบของความตกลงทางการค้าที่ไทย/อาเซียน ต้องหรือจะต้องมีความตกลงในอนาคตอันใกล้กับ “สมาชิกของ BRICS” เช่น จีน อินเดีย และรัสเซีย ที่จะมีการศึกษาผลกระทบโดยละเอียดในหลากหลายประเด็น กว่ามาก

ดังนั้น ในส่วนที่ 2.2 นี้ จะแบ่งประเภทของงานศึกษาออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ระหว่างสมาชิก BRICS (ตั้งแต่ 1 ประเทศขึ้นไป) กับ อาเซียน และ ระหว่างสมาชิก BRICS กับไทย โดยในส่วนที่ 2.2 นี้ จะเน้นไปที่ภาพรวม และผลการศึกษา พอสังเขป ดังนี้

2.2.1 ความตกลงทางการค้าระหว่าง BRICS กับ อาเซียน

เนื่องจากประเทศสมาชิกในกลุ่ม BRICS ยังไม่ได้มีการรวมกลุ่มกันอย่างเป็นทางการ ในการทำความตกลงทางการค้าและการลงทุนกับประเทศหรือภูมิภาคอื่นภายนอกกลุ่ม (ดังกล่าวมาในหัวข้อ 2.1) ทำให้ปัจจุบันยังไม่มีข้อตกลงใด ๆ ระหว่างกลุ่ม BRICS กับอาเซียน ทั้งนี้ ปัจจุบันอาเซียนมีความร่วมมือแยกรายประเทศกับประเทศที่อยู่ในกลุ่ม BRICS จำนวน 3 ประเทศ ได้แก่ จีน อินเดีย และบราซิล ผ่านความตกลงทางการค้าต่าง ๆ เช่น ความตกลงพหุมิตรทางการค้าระดับภูมิภาค (RCEP) ความร่วมมือระหว่าง อาเซียนกับกลุ่ม MERCOSUR และความตกลงทางการค้าเสรี (FTA) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.2.1.1 ความตกลงพหุมิตรทางการค้าระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP)¹⁵

RCEP เป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียน 10 ประเทศกับคู่ภาคี ที่ปัจจุบันมี 6 ประเทศ¹⁶ โดย 2 ประเทศอยู่ในกลุ่ม BRICS คือ จีน และอินเดีย ซึ่งเป็นประเทศเกิดใหม่ทางเศรษฐกิจ ที่มีประชากรกว่า 3,000 ล้านคน มี GDP รวมกว่าร้อยละ 50 ของ GDP โลก และเป็นเขตเศรษฐกิจที่ส่งออกสินค้าเป็นอันดับ 1 ของโลก โดยความตกลงนี้มีวัตถุประสงค์ในการลดระเบียบการค้าและเปิดการลงทุนให้เสรีมากขึ้น¹⁷ และเน้นกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of

¹⁴ <http://www.oie.go.th/sites/default/files/attachments/article/semi-BRIC.pdf>

¹⁵ อยู่ระหว่างเจรจา

¹⁶ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์

¹⁷ ศูนย์บริการข้อมูลประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์
<http://www.dtn.go.th/files/42/aec-faq/q-a-1.pdf>

Origin: ROO) เพื่อสะท้อนให้ประเทศสมาชิกเป็นห่วงโซ่อุปทานของโลก (Global Supply Chain) นอกจากนี้ RCEP ยังเป็นกลไกสำคัญที่จะบูรณาการอาเซียนเข้ากับเศรษฐกิจโลกรวมทั้งกลุ่ม BRICS โดยมีอาเซียนเป็นแกนกลาง

ในส่วนของการศึกษาถึงผลกระทบของการจัดทำความตกลง RCEP ที่มีต่อไทย ในระดับเศรษฐกิจมหภาคนั้น กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศและ TDRI (2015) ทำการศึกษาด้วยแบบจำลอง GTAP พบว่า การจัดทำ RCEP จะทำให้ไทยได้ประโยชน์จากการเพิ่มขึ้นของการลงทุนและเทคโนโลยี และการจัดสรรทรัพยากรมีประสิทธิภาพมากขึ้น วัดเป็นมูลค่าสวัสดิการทางสังคมได้ราว 27 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐฯ แม้ไทยจะเสียประโยชน์จากอัตราแลกเปลี่ยนทางการค้าถดถอยลงเล็กน้อย แต่โดยรวมไทยจะมี GDP เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.5 การส่งออกและการนำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.3 และ 13.3 ตามลำดับ

นอกจากนี้ การศึกษาในระดับรายสินค้าด้วยแบบจำลอง Modified Gravity Model ของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศและ TDRI (2015) ยังพบว่า (1) การอำนวยความสะดวกทางการค้ามีผลขยายการค้ามากกว่าการลดภาษีศุลกากรในกรณีกลุ่มสินค้าเคมีภัณฑ์ พลาสติกและยาง และผลิตภัณฑ์โลหะ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาอื่นที่ลงรายการผลิต 10 สาขาแล้วพบว่า หากมีการเปิดเสรีอย่างเต็มที่ผ่านความตกลง RCEP แล้ว ไทยจะได้รับผลกระทบทางบวก 7 สาขา คือ อิเล็กทรอนิกส์ อาหารแปรรูป สิ่งทอและเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ผลิตภัณฑ์ยาง เคมีภัณฑ์ อัญมณี และปิโตรเคมี ซึ่งผลกระทบจะมีระดับมากน้อยแตกต่างกันไปตามรายสาขา นอกจากนี้อีก 2 สาขา คือ ยานยนต์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า คาดว่าจะเกิดการค้าแบบ 2 ทิศทาง คือมีการส่งออกและนำเข้าเพิ่มขึ้น และไทยน่าจะได้รับผลประโยชน์สุทธิ ในขณะที่อุตสาหกรรมเหล็กคาดว่าจะไม่เกิดผลกระทบในทางลบเพิ่มมากนักเนื่องจากการได้มีการเปิดเสรีตามข้อตกลงอื่นไปแล้ว¹⁸ (2) การลดภาษีศุลกากรมีผลขยายการค้ามากกว่าการอำนวยความสะดวกทางการค้าในกรณีกลุ่มสินค้าอื่น ๆ และ (3) การอำนวยความสะดวกทางการค้าในประเทศส่งออกมีผลขยายการค้ามากกว่าการอำนวยความสะดวกทางการค้าในประเทศนำเข้า¹⁹ ข้อตกลง RCEP จึงเป็น “โอกาส” ของประเทศไทย เพราะเป็นข้อตกลงที่มีอาเซียนอยู่ตรงกลาง และไทยก็อยู่กลางอาเซียน ถนนทุกสายจึงมุ่งสู่ประเทศไทย²⁰

อย่างไรก็ตาม งานศึกษาล่าสุดของ Asian Development Bank ในผลกระทบของ TPP และ RCEP ต่อ ASEAN ระบุว่าความตกลงทางการค้าทั้งสองความตกลงอาจส่งผลกระทบต่อความสามัคคีภายในอาเซียน และอาจเป็นอุปสรรคต่อการเติบโตของเศรษฐกิจในประเทศสมาชิก²¹

¹⁸ ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน http://thailand.prd.go.th/1700/ewt/asean thai/ewt_news.php?nid=3446&filename=index

¹⁹ https://docs.google.com/viewerng/viewer?url=http://tdri.or.th/wpcontent/uploads/2015/09/RCEP_Wisam_11Sep20151.pdf

²⁰ มุมมองของ ดร. วิศาล บุพบเวส ที่ปรึกษาอาวุโส และผู้เชี่ยวชาญด้านความสัมพันธ์เศรษฐกิจระหว่างประเทศของ TDRI

²¹ Asian Development Bank www.adb.org/sites/default/files/publication/152753/reiwip-146.pdf

2.2.1.2 เขตการค้าเสรีอาเซียน - จีน (ASEAN - China Free Trade Agreement)

ปัจจุบันได้ลงนามและมีผลบังคับใช้ในการเปิดเสรีการค้าสินค้า บริการ และการลงทุนตั้งแต่ปี 2005 2007 และ 2010 ตามลำดับ²² ทั้งนี้ มีงานศึกษาผลกระทบของข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน ต่อไทยหลายงาน โดยในระดับเศรษฐกิจมหภาค คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2005) ได้ศึกษาผลกระทบของความตกลงดังกล่าวด้วยแบบจำลอง GTAP พบว่าข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน จะทำให้ไทยมีการค้ากับกลุ่มอาเซียนลดลง ในขณะที่การค้ากับจีนจะเพิ่มขึ้นอย่างมาก แสดงให้เห็นถึงการเบี่ยงเบนทางการค้าระหว่างประเทศที่จะเกิดระหว่างไทย กลุ่มอาเซียนอื่นๆ ไปยังจีน นอกจากนี้ ผลโดยรวมของเขตการค้าเสรี จะทำให้ดุลการค้าของไทยต่อจีนเปลี่ยนแปลงลดลงกว่า 2,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยมีการเปลี่ยนแปลงดุลการค้าลดลงอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ช่วงของการลดภาษี

ด้านผลกระทบในระดับรายสินค้า คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2013) ได้ศึกษาและติดตามการใช้ประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรีอาเซียนและจีน โดยศึกษาในประเด็น สินค้าและบริการด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้วนำผลการสัมภาษณ์ไปประกอบกับผลการศึกษาในอดีต ซึ่งด้านสินค้าพบว่า ข้าว น้ำตาล และยางพารา (ยางธรรมชาติ) เป็นสินค้าเชิงรุกของไทยที่มีศักยภาพในการผลิตและส่งออก แต่จัดเป็นสินค้าอ่อนไหวสำหรับจีนและมีการเก็บภาษีศุลกากร นอกจากนี้ธุรกิจลำไยและผลไม้สด และอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับก็เป็นอีกกลุ่มสินค้าไทยที่มีศักยภาพในการส่งออกไปจีน นอกจากนี้ แม้ว่าอุตสาหกรรมไม้และเฟอร์นิเจอร์ไทยจะมีต้นทุนแรงงานสูง ทำให้ไม่สามารถแข่งขันกับจีนในเชิงต้นทุนได้ก็ตาม แต่ด้วยข้อกำหนดของจีนในอุตสาหกรรมไม้ค่อนข้างเข้มงวด ส่งผลให้จีนยังต้องพึ่งพาไม้นำเข้าจากไทย ขณะที่เหล็ก และชิ้นส่วนยานยนต์ของไทย จัดเป็นสินค้าเชิงรับที่ยังไม่สามารถแข่งขันกับจีนได้ เนื่องจากไทยยังขาดอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำ นอกจากนี้ สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มก็จัดเป็นสินค้าเชิงรับของไทยเช่นกัน เนื่องจากจีนมีต้นทุนที่ต่ำกว่า และด้านบริการนั้น พบว่าอุตสาหกรรมก่อสร้าง ธุรกิจค้าส่งและค้าปลีก ธุรกิจโรงแรมและท่องเที่ยว และธุรกิจบันเทิงนั้น ยังมีอุปสรรคในกฎหมายการประกอบการของธุรกิจต่างดาวในจีน โดยเฉพาะสิทธิในการถือครองที่ดิน ทำให้ต้องเข้าไปในลักษณะการร่วมทุนกับผู้ประกอบการจีน

2.2.1.3 ความตกลงทางการค้าเสรี (FTA) ระหว่าง อาเซียน กับอินเดีย

ปัจจุบันได้ลงนามและมีผลบังคับใช้ในการเปิดเสรีการค้าสินค้าตั้งแต่ปี 2010 ส่วนการเปิดเสรีด้านบริการและการลงทุนอยู่ระหว่างการเจรจา²³ ทั้งนี้ มีงานศึกษาผลกระทบของข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-อินเดียต่อไทยหลายงาน โดยในระดับเศรษฐกิจมหภาค บริษัท ไบรอัน เคฟ (ประเทศไทย) จำกัด (2009) ได้ศึกษาวิจัยด้วยแบบจำลอง GTAP พบว่า การเปิดเสรีทางการค้า โดยเฉพาะการลดข้อกีดกันการค้าระหว่างอาเซียนและอินเดีย จะส่งผลกระทบทางด้านบวกต่อประเทศไทย ทั้งในแง่ระดับสวัสดิการสังคม (Social Welfare Level) ที่ปรับตัวสูงขึ้น และยังส่งผลต่อการขยายตัว

²² กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2012) <http://www.acfs.go.th/aec/plan-2015.pdf>

²³ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2012) <http://www.acfs.go.th/aec/plan-2015.pdf>

ในมูลค่า GDP และอัตราการค้าระหว่างประเทศที่ปรับตัวสูงขึ้น สอดคล้องกับงานศึกษาของสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง (2009) ที่พบว่าข้อตกลงทางการค้าทั้งอาเซียน-อินเดีย และ ไทย-อินเดียจะทำให้ไทยมี GDP เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.4 เมื่อเทียบกับกรณีไม่มีการปรับลด/ยกเลิกภาษี ซึ่งจัดเป็นประเทศที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากที่สุดในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ภายหลังมีความตกลงทางการค้านี้ นอกจากนี้ บริษัท ไบรอัน เคฟ (ประเทศไทย) จำกัด (2009) ยังพบว่า ความตกลงการค้าดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อสังคม เช่น การเคลื่อนย้ายประชากร การตั้งถิ่นฐาน และโครงสร้างประชากร โดยมีผลกระทบต่อด้านลบเล็กน้อย แต่น่าจะมีผลกระทบในทางบวกในด้านเศรษฐกิจ อาชีพ และการจ้างงานและการสร้างรายได้ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของประชากรโดยเฉพาะด้านการศึกษา

และผลกระทบในระดับรายสินค้า คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2013) พบว่า กลุ่มสินค้าที่ไทยมีศักยภาพและพร้อมที่จะเปิดการค้าเสรี เป็นกลุ่มสินค้าที่จัดอยู่ในกลุ่ม Exclusion list ที่ไม่นำมาลดภาษี หรือจัดอยู่ในสินค้าอ่อนไหวของอินเดีย ทำให้ความตกลงทางการค้าดังกล่าวไม่ได้เป็นประโยชน์ต่อไทยเท่าที่ควร โดยสินค้ากลุ่มนี้ ได้แก่ น้ำตาล ยางพาราและผลิตภัณฑ์จากยางพารา ยานยนต์และชิ้นส่วน พลาสติกและผลิตภัณฑ์พลาสติก เป็นต้น

2.2.1.4 ความร่วมมือระหว่าง ASEAN กับกลุ่ม MERCOSUR²⁴

ในกลุ่ม MERCOSUR บราซิลเป็นสมาชิกที่มีบทบาทสำคัญที่สุดทั้งในเชิงขนาดพื้นที่ จำนวนประชากร และขนาดเศรษฐกิจ โดย MERCOSUR มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นประเทศคู่ค้าสำคัญของอาเซียน และสามารถขยายความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างกันได้มาก

โดยผลการศึกษาที่จัดทำขึ้นโดยสถาบัน ITS Global ของออสเตรเลีย พบว่าไทยจะมีบทบาทในตลาด MERCOSUR โดยเฉพาะตลาดบราซิลและอาร์เจนตินาในชิ้นส่วนยานยนต์ และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากยาง อย่างไรก็ตาม ITS Global มีข้อสังเกตถึงความเข้มงวดของกฎเกณฑ์และมาตรการทางการค้าของ MERCOSUR โดยวัดจากการคำนวณมาตรการทางภาษีและที่มิใช่ภาษีที่จัดเก็บในลักษณะต่าง ๆ ออกมาเป็นภาษีตามมูลค่า (Ad Valorem Equivalent: AVE)²⁵ มีอัตราสูงกว่าร้อยละ 30 แสดงว่า MERCOSUR มีการใช้มาตรการที่มิใช่ภาษีเป็นกำแพงปกป้องตลาดของตนมากพอสมควร²⁶

²⁴ เป็นตลาดร่วมอเมริกาใต้ตอนล่าง (Southern Common Market) หรือ เป็นกลุ่มประเทศที่ประกอบด้วย อาร์เจนตินา บราซิล ปารากวัย อุรุกวัย และเวเนซุเอลา <http://www.exim.go.th/doc/research/FTA/8478.pdf>

²⁵ คือการเทียบจำนวนภาษีที่เก็บในลักษณะต่าง ๆ มาเป็นภาษีตามมูลค่า โดยคำนวณจากอัตราส่วนจำนวนภาษีที่เรียกเก็บต่อมูลค่าของสินค้าและคิดเป็นร้อยละ เนื่องจากมูลค่าสินค้าอาจเปลี่ยนแปลงไปได้ทุกเมื่อ AVE จึงมีค่าเปลี่ยนแปลงไปหากคำนวณในระยะเวลาต่างกัน

²⁶ ส่วนอาเซียน-คู่เจรจา สำนักอาเซียน กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ (2012) cks.ditp.go.th/KM_Document/8da70978-8702-43de-87d1-85fbc45098a5_asean-mer.pdf

2.2.2 ความตกลงทางการค้าระหว่าง BRICS กับประเทศไทย

BRICS มีความสำคัญกับไทยมากขึ้น เนื่องด้วยการค้าระหว่างไทยกับ BRICS มีมูลค่าขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยมีมูลค่าการค้าเท่ากับร้อยละ 12-14 ของการค้าระหว่างประเทศของไทยในช่วงปี 2005-2008 (อิติารัตน์ โชคสุชาติ, 2012) แต่เนื่องจากประเทศสมาชิกในกลุ่ม BRICS ยังไม่ได้มีการรวมกลุ่มกันอย่างเป็นทางการในการทำความตกลงทางการค้าและการลงทุนกับประเทศหรือภูมิภาคอื่นภายนอกกลุ่มดังกล่าวมาในข้างต้น ทำให้ปัจจุบันยังไม่มี ความตกลงใด ๆ ระหว่างกลุ่ม BRICS กับประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีความร่วมมือในกรอบทวิภาคีและพหุภาคี รวมถึงมีความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนกับประเทศต่าง ๆ ในกลุ่ม BRICS ที่สำคัญ ดังนี้

2.2.2.1 ไทย-จีน

ไทยและจีนได้มีความร่วมมือในการทำ ASEAN-China FTA ในกรอบพหุภาคีความร่วมมือ ในกรอบทวิภาคีต่าง ๆ เช่น (1) แผนพัฒนาระยะ 5 ปีระหว่างไทย-จีน (2012-2016) ภายใต้ ความตกลงการขยายความร่วมมือทวิภาคีทางเศรษฐกิจและการค้าในเชิงกว้าง และเชิงลึกระหว่างจีน และไทย (2) แผนปฏิบัติการร่วมว่าด้วยความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ไทย - จีนฉบับที่ 2 (2012-2016) ไปจนถึงกลไกในรูปแบบของคณะทำงานระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลท้องถิ่นต่าง ๆ ของจีนในระดับ มณฑล เป็นต้น²⁷

ทั้งนี้อาเซียน-จีนได้ตกลงให้มีการเปิดเสรีบางสาขาที่มีความพร้อมก่อน (Early Harvest) ครอบคลุมในพิกัด HS 01-08 มีผลบังคับใช้แล้ว เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2004 แต่ในส่วนของไทยและจีน ได้มีการเร่งลดภาษีศุลกากรสินค้าผักและผลไม้ตามพิกัดศุลกากร HS 07-08 รวมทั้งสิ้น 116 รายการ ให้เหลือร้อยละ 0 มีผลบังคับใช้แล้วเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2003 ซึ่งเป็นการลดภาษีก่อนอาเซียน-จีน เนื่องจากสินค้าผักและผลไม้ระหว่างไทย-จีน มีการเติบโตด้านการค้าระหว่างกันมาเป็นลำดับ และ ช่องทางการขนส่งสินค้าที่สะดวกในหลายช่องทาง การทำธุรกิจ Logistic จึงมีความสำคัญมาก²⁸

2.2.2.2 ไทย-อินเดีย

อินเดียยังเป็นตลาดใหม่ที่สำคัญของไทย โดยในปี 2011 อินเดียเป็นประเทศคู่ค้าอันดับที่ 16 ของไทยและเป็นอันดับที่ 1 ของไทยในเอเชียใต้โดยระหว่างปี 2009-2011 มูลค่าการค้ารวมไทย- อินเดียมีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง²⁹ ปัจจุบันการค้าไทยและอินเดียในกลุ่มสินค้าเร่งลดภาษีเบื้องต้น (Early Harvest Scheme: EHS) จำนวน 83 รายการมีภาษีเป็นศูนย์แล้วตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2006 โดยในปี 2012 ได้เพิ่มอีก 1 สินค้าในรายการสินค้าเร่งลดภาษี คือ ตู้เย็นประเภท 2 ประตูขึ้นไป ส่วน สินค้าที่อยู่นอกเหนือ EHS ทั้งสองประเทศทยอยเพิ่มรายการสินค้าเข้าไปใน EHS เพื่อเปิดเสรีมากขึ้น

²⁷ <http://www.oie.go.th/sites/default/files/attachments/article/semi-BRIC.pdf>

²⁸ นางสาวรุ่งนภา บุญยชนันท์ สำนักมาตรการนำเข้าส่งออกสินค้าทั่วไป กรมการค้าต่างประเทศ

²⁹ <http://www.oie.go.th/sites/default/files/attachments/article/semi-BRIC.pdf>

ทั้งนี้มีการศึกษาถึงผลกระทบของความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทย-อินเดียหลายงานด้วยกัน โดยในระดับเศรษฐกิจมหภาค สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง (2009) พบว่าไทยได้ประโยชน์จากความตกลงทางการค้าดังกล่าว โดยภายหลังการเปิดเสรีการค้าระหว่างไทยอินเดียในกลุ่มสินค้า แรงกดดันเบื้องต้น ไทยเกินดุลการค้ากับอินเดียอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มสินค้า 82 รายการ จาก 32.2 เป็น 281.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี เนื่องจากการส่งออกของไทยในสินค้าทั้ง 82 รายการขยายตัวจากการมีสิทธิประโยชน์ EHS ไทย-อินเดีย ทำให้ GDP ของไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.4 สอดคล้องกับงานศึกษาของ Ram Upendra Das (2002) ที่ใช้แบบจำลอง CGE และ GTAP ในการศึกษาซึ่งพบว่าความตกลงการค้าเสรีไทย-อินเดียจะทำให้ทั้งสองประเทศมีขนาดตลาดที่ใหญ่ขึ้น อันจะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้ทั้งคู่ ทั้งนี้ด้วยลักษณะสินค้าที่คล้ายกันในสองประเทศ ทำให้การค้าส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะภายในอุตสาหกรรม (Intra-industry) และผลการศึกษายังพบว่าความตกลงดังกล่าวก่อให้เกิดความสูญเสียรายได้น้อยกว่าประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นจากการขยายตัวทางการค้า การลงทุน การผลิต และการพัฒนาในด้านต่าง ๆ

ส่วนผลกระทบในระดับรายสินค้า สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง (2009) พบว่ากลุ่มสินค้าไทยที่ได้รับผลกระทบทางบวก คือ ยานยนต์และชิ้นส่วน ไอทีและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และโลหะอื่น ๆ (ผลิตภัณฑ์อลูมิเนียม) ขณะที่กลุ่มสินค้าไทยที่ได้รับผลกระทบทางลบ คือ สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม เคมีภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์โลหะ และกลุ่มสินค้าไทยที่คาดว่าจะไม่ได้รับผลกระทบ คือ สินค้าเกษตร เนื่องจากทั้งสองประเทศต่างมีการปกป้องสินค้าเกษตรของตนในระดับสูงเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2013) ที่พบว่าในกลุ่มสินค้าเกษตรทั้งน้ำตาล และยางพารา ซึ่งเป็นสินค้าที่ไทยมีศักยภาพในการส่งออกนั้น อินเดียตั้งภาษีศุลกากรไว้สูงและจัดสินค้านี้ไว้ใน Exclusion list ทำให้ไทยไม่สามารถใช้ประโยชน์จากความตกลงทางการค้าได้ในสินค้าเกษตร ขณะที่สินค้าพลาสติกและผลิตภัณฑ์พลาสติก มีอุปสรรคอยู่ที่การเข้าถึงลูกค้าในอินเดีย ซึ่งต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง ทำให้ราคาขายสินค้าของไทยสูง และความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยลดลง

2.2.2.3 ไทย-รัสเซีย

รัสเซียเป็นประเทศคู่ค้าอันดับหนึ่งของไทยในกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกและกลุ่มประเทศเครือรัฐเอกราช (Commonwealth of Independent States : CIS) ซึ่งมูลค่าการค้ารวมไทย-รัสเซียระหว่างปี 2009 - 2011 มีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง³⁰ จากการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการจัดทำเขตการค้าเสรี (FTA) ระหว่างไทยกับรัสเซีย ด้วยแบบจำลอง GTAP และทฤษฎีเกมสัจนั้น สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง (2008) พบว่าการส่งเสริมให้เกิดการค้าการลงทุนระหว่างสองประเทศมากขึ้น น่าจะเป็นปัจจัยเกื้อหนุนซึ่งกันและกันของทั้ง สองประเทศ มากกว่าการแข่งขันกัน ซึ่งทั้งไทยและรัสเซียน่าจะได้รับประโยชน์ทั้งคู่ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในภาพรวมจะได้ประโยชน์ แต่ในระดับรายสินค้าก็มิบางกลุ่มอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบทางลบอย่างมีนัยสำคัญด้วย ได้แก่ อุตสาหกรรมเครื่องจักรกล อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ยางและพลาสติก และอุตสาหกรรมเหล็ก ในขณะที่มี

³⁰ <http://www.oie.go.th/sites/default/files/attachments/article/semi-BRIC.pdf>

กลุ่มที่จะได้รับประโยชน์อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ กลุ่มข้าวน้ำตาล กระดาษและสิ่งพิมพ์ อาหารแปรรูป และผลิตภัณฑ์จากโลหะ

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันรัสเซียได้รวมกลุ่มกับประเทศเบลารุส และคาซัคสถาน เป็นสหภาพศุลกากรตั้งแต่ปี 2010 เป็นต้นมา โดยเป็นการรวมตัวทางเศรษฐกิจในลักษณะตลาดร่วม โดยการนำของรัสเซีย ทำให้รัสเซียไม่สามารถทำ FTA ในลักษณะทวิภาคีกับประเทศอื่นได้ หากจะทำ FTA ต้องทำในนามของสหภาพศุลกากรรัสเซีย เบลารุส และคาซัคสถานเท่านั้น ซึ่งในปัจจุบันสหภาพศุลกากรรัสเซียฯ ยังไม่ได้ทำความตกลงทางการค้ากับประเทศใด โดยสหภาพศุลกากรรัสเซียฯ อยู่ระหว่างการเจรจา/ศึกษาความเป็นไปได้ในการทำความตกลงทางการค้ากับยูเครน อินเดีย นิวซีแลนด์ และเวียดนาม ซึ่งเวียดนามเป็นประเทศที่ส่งออกสินค้าไปรัสเซียมากที่สุดในอาเซียน และอาจเนื่องด้วยความสัมพันธ์ที่ดีและอุดมการณ์ทางการเมืองที่คล้ายกันระหว่างรัสเซียและเวียดนาม ทำให้ศุลกากรรัสเซียฯ เลือกที่จะทำความตกลงทางการค้ากับเวียดนามเป็นประเทศแรกในกลุ่มอาเซียน ทั้งนี้ ปัจจุบันสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลังได้ร่วมกับกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศจัดทำ “โครงการศึกษา เรื่อง การจัดทำความตกลงการค้าเสรี (FTA) ระหว่างไทยและสหภาพศุลกากรรัสเซีย คาซัคสถาน และเบลารุส” ซึ่งในปัจจุบันยังอยู่ระหว่างการศึกษา

2.2.2.4 ไทย-บราซิล

บราซิลเป็นอีกหนึ่งประเทศที่มีความสำคัญกับไทยในด้านการค้าระหว่างประเทศ โดยในปี 2011 ทั้งไทยและบราซิลต่างเป็นคู่ค้าอันดับหนึ่งของกันและกันในอาเซียน และลาตินอเมริกา (แทนที่สิงคโปร์)³¹ ที่ผ่านมากกระทรวงพาณิชย์โดยกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศได้ทำการศึกษาถึงความเป็นไปได้และผลกระทบของการทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยและบราซิล

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันบราซิลได้เป็นสมาชิกของกลุ่มตลาดร่วมอเมริกาใต้ตอนล่าง (Southern Common Market – MERCOSUR) ทำให้บราซิลไม่สามารถทำ FTA ในลักษณะทวิภาคีกับประเทศอื่นได้ หากจะทำ FTA ต้องทำในนาม MERCOSUR กับประเทศอื่นเท่านั้น โดยบราซิลในนามของ MERCOSUR ได้จัดทำ FTA กับประเทศต่าง ๆ เช่น ชิลี (1996) โบลิเวีย (1996) และ อิสราเอล (2007) พร้อมกันนี้ก็ยัง อยู่ในระหว่างการเจรจาหรือแสดงความสนใจที่จะทำ FTA กับอีกหลายประเทศและกลุ่มประเทศ เช่น สหภาพยุโรป สหภาพศุลกากรของแอฟริกาใต้ (SACU) อินเดีย อียิปต์ โมร็อกโค กลุ่ม Gulf Cooperation Council (GCC) และเกาหลีใต้ เช่นกัน (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ³²)

³¹ <http://www.oie.go.th/sites/default/files/attachments/article/semi-BRICS.pdf>

³² https://www.google.co.th/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0ahUKEwjHm9zR68bKAhURc44KHe1ODbgQFghMAE&url=http%3A%2F%2Fwww.thaifta.com%2Ftrade%2Fctrprof_br.doc&usq=AFQjCNEIR-q-hnajak3ARlYy14FCESFwvg&sig2=0poqJlNC8Ccr-azOef8lmg&bvm=bv.112454388,d.c2E&cad=rja

2.2.2.5 ไทย-แอฟริกาใต้

จากการประชุมคณะกรรมการร่วมทางการค้า (Joint Trade Committee: JTC) เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2013 ไทยและแอฟริกาใต้กระชับความสัมพันธ์ด้านการค้าและการลงทุน โดยตั้งเป้าหมายการค้าเป็น 9,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ รวมทั้งไทยและแอฟริกาเห็นชอบให้มีกิจกรรมส่งเสริมการลงทุนร่วมกัน ซึ่งจะมุ่งเน้นในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ อุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร และพลังงานทดแทน นอกจากนี้ ยังพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการเปิดตลาด ผลไม้สด โดยเฉพาะมังคุด ลำไยของไทย และ องุ่น แอปเปิ้ล และแพร์ ของแอฟริกาใต้ ทั้งนี้ไทยนับเป็นคู่ค้าอันดับ 1 ของแอฟริกาใต้ในกลุ่มประเทศอาเซียน และแอฟริกาใต้เป็นคู่ค้าอันดับ 1 ของไทยในภูมิภาคแอฟริกา โดยระยะ 5 ปีที่ผ่านมา มีมูลค่าการค้าระหว่างกันโดยเฉลี่ย อยู่ที่ 2,973 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2013³³)

จะเห็นว่า ปัจจุบันทั้งอาเซียนและไทยต่างมีความสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศในกลุ่ม BRICS อยู่แล้วบางส่วน ทั้งในรูปแบบความตกลงการค้าเสรี และรูปแบบไม่มีความตกลงการค้าเสรี โดยระดับการค้าระหว่างอาเซียน/ไทยกับประเทศเหล่านี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และจากงานศึกษาถึงความเป็นไปได้และผลกระทบของการทำความตกลงการค้าเสรีในแต่ละคู่การค้านี้ ส่วนใหญ่พบว่าในระดับเศรษฐกิจมหภาคนั้น สุทธิแล้วไทยจะได้ประโยชน์มากกว่ารายได้ที่สูญเสียไปบางส่วน อย่างไรก็ดี ในแต่ละคู่การค้าก็มีทั้งสินค้าที่ไทยได้รับผลกระทบด้านบวก ด้านลบ และไม่ได้รับผลกระทบ ซึ่งรัฐบาลควรมีมาตรการในการรองรับและแนวทางในการจัดการ/เจรจาต่อไป

2.3 เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในการวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายการค้าการลงทุน

ในส่วนที่ 2.2 ได้แสดงถึงการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการค้าการลงทุนของ BRICS/สมาชิก BRICS ต่อ ไทย/อาเซียน อย่างไรก็ตาม ในส่วนที่ 2.2 นั้นพุ่งเป้าไปที่ภาพรวม และผลการศึกษาเป็นหลัก ดังนั้น เพื่อให้การศึกษานี้ได้พิจารณาเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้ในการศึกษาอย่างครบถ้วน ในบทนี้จึงได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนทั้งในไทยและทั่วโลกอื่น ๆ ด้วย โดยให้ความสนใจไปที่เครื่องมือวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้เป็นหลัก

จากข้อมูลของ World Trade Organization (2016)³⁴ พบว่าในปัจจุบันมีความตกลงเสรีทางการค้า ทั้งระดับภูมิภาคและทวิภาคี มากถึง 301 ความตกลง ด้วยเหตุดังกล่าวจึงมีการทำศึกษาด้านผลกระทบจากความตกลงทั่วโลกหลายความตกลง อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมปริทรรศน์พบว่าเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่นิยมใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบจากนโยบายการค้าการลงทุน โดยเฉพาะความตกลงเสรีทางการค้าต่าง ๆ นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ เครื่องมือที่ใช้วิเคราะห์ผลกระทบในภาพรวม และเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลในประเด็นเจาะจงลงรายละเอียด

³³ <http://www.thaifruitassociation.com/Default.aspx?pageid=1&QuestionID=171>

³⁴ World Trade Organization, "List of all RTAs", <http://rtais.wto.org/UI/PublicAllRTAList.aspx> สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2016, ข้อมูลล่าสุดวันที่ 15 มกราคม 2016

2.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ภาพรวม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ภาพรวมนั้น ที่พบในไทยและต่างประเทศมี 2 ลักษณะด้วยกัน คือ การใช้เครื่องมือใน “ตระกูลแบบจำลองดุลยภาพทั่วไป (Computable General Equilibrium: CGE)” กับเครื่องมือที่มีฐานจากเศรษฐมิติ คือ “แบบจำลองการวิถิ (Gravity Model)” ซึ่งทั้ง 2 แบบ นั้นมีข้อดีข้อเสียต่างกัน กล่าวคือ

แบบจำลอง CGE เป็นแบบจำลองที่ประกอบด้วยกลุ่มสมการมากกว่า 100 สมการที่มีความเชื่อมโยงกันมาประกอบเข้าด้วยกัน โดยมีฐานข้อมูลจากตาราง Input-Output (ตาราง IO) เป็นแหล่งข้อมูลหลัก แบบจำลอง CGE นี้มีข้อดี คือ สามารถตอบโจทย์ได้อย่างหลากหลาย และให้ภาพเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างค่อนข้างครบถ้วน ทั้งข้อมูลเชิงมหภาค และรายอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม ข้อเสียของแบบจำลอง CGE นั้นก็มีอยู่หลายประการ อาทิ ความไม่แม่นยำในการพยากรณ์เชิงขนาด (แม้จะค่อนข้างแม่นยำในเชิงทิศทาง) การที่ไม่สามารถระบุเวลาที่ชัดเจน หรือ ไม่สามารถหาผลการเปลี่ยนแปลงก่อนจุดดุลยภาพได้ (เพราะ CGE เป็นการหาผลลัพธ์เมื่อทุกสมการอยู่ในจุดดุลยภาพแล้ว) และความยากลำบากในการแก้ไขแบบจำลอง เป็นต้น

CGE ที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบจากนโยบายการค้าการลงทุนนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ โดยชนิดแรก คือ พัฒนามาจากแบบจำลอง CGE ที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัยเอง เช่น Cororaton (2004)³⁵ ทำการวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายการเปิดเสรีทางการค้าของฟิลิปปินส์ ผ่านการลดภาษีศุลกากรต่อประชาชนและการกระจายรายได้ในฟิลิปปินส์ หรือ Centre for International Economics (2004)³⁶ ก็ได้ใช้แบบจำลองชื่อ APG-Cubed ที่เป็น CGE ลักษณะหนึ่งที่ได้รับพัฒนาโดย McKibbin (1996)³⁷ ในการวิเคราะห์ผลกระทบของความตกลงเสรีการค้า ไทย-ออสเตรเลีย (Thai-Australia FTA: TAFTA) เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การได้มาซึ่งข้อมูลการค้าที่ครอบคลุมทั่วโลก โดยเฉพาะ ตาราง IO ของทุกประเทศทั่วโลก รวมถึงการรวบรวมข้อมูลขนาดใหญ่ระดับนั้นโดยให้แบบจำลองยังคงความเสถียรได้อยุ่นั้น เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก จึงได้มีความพยายามร่วมกันของ มหาวิทยาลัย Purdue ในสหรัฐอเมริกา กับ มหาวิทยาลัย McQuirie ในออสเตรเลีย จัดทำแบบจำลอง CGE ที่พัฒนาจาก CGE ตระกูล Orani ขึ้น³⁸ ใช้เพื่อการวิเคราะห์ผลกระทบการเปิดเสรีทางการค้าเป็นพิเศษที่ชื่อว่า Global Trade Analysis Project (GTAP) ขึ้น

แบบลอง GTAP นี้เป็นที่นิยมใช้แพร่หลาย เพราะ ใช้งานง่ายไม่ซับซ้อนนัก และมีข้อมูลของประเทศต่าง ๆ ที่หลากหลาย ในไทยมีการใช้ GTAP ในการวิเคราะห์ผลกระทบ FTA เป็นอันมาก เช่น

³⁵ Cororaton (2004) “Analysing the Impact of Trade Reforms on Welfare and Income Distribution Using a CGE Framework: The Case of the Philippines”. Philippine Journal of Development 31(1): 25-6

³⁶ Centre for International Economics (2004) “The Australia–Thailand Free Trade Agreement: economic effects”

³⁷ McKibbin, W. (1996) Quantifying APEC Trade Liberalisation: A Dynamic Analysis, Working Paper in Trade and Development no. 1, Economics Department, Research School of Pacific and Asian Studies, Australian National University, Canberra

³⁸ Thomas Hertel (2004) Global Trade Analysis: Modeling and Applications

มูลนิธิ สวค. ใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบจาก FTA อาเซียน-ญี่ปุ่น³⁹ อาเซียน-ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์⁴⁰ ไทย-อินเดีย อาเซียน อินเดีย⁴¹ และ อาเซียน-เกาหลี⁴² หรือ TDRi โดย วิศาล บุปผเวส และคณะ ใช้ในการวิเคราะห์ FTA Thai-EU⁴³ เป็นต้น

นอกจากแบบจำลอง CGE แล้ว อีกเครื่องมือหนึ่งที่มีการใช้กันค่อนข้างแพร่หลาย คือ แบบจำลอง Gravity ที่ใช้ในการหาผลกระทบของการลดอัตราภาษีศุลกากรต่อตัวแปรที่สนใจ เช่น GDP โดยมีตัวแปรต้น (ที่ใช้เป็นตัวแปรควบคุมด้วย) ที่สำคัญ คือ “ระยะทาง” โดยมีสมมติฐานว่า “ยิ่งห่างไกลผลกระทบจะยิ่งน้อย ยิ่งเป็นประเทศใหญ่ผลกระทบจะยิ่งแรง” (เหมือนกับแรงดึงดูด ยิ่งใกล้ยิ่งแรง ยิ่งไกลยิ่งเบา ยิ่งใหญ่ก็ยิ่งแรง จึงได้ชื่อว่าแบบ Gravity) ที่นิยมใช้ในไทย เช่น TDRi โดย สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะใช้ในการวิเคราะห์ FTA ไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA)⁴⁴ หรือ อัครพล ฮวบเจริญ (2015)⁴⁵ ที่วิเคราะห์ผลกระทบต่อไทยจากการเปิดเสรี RCEP เป็นต้น

2.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ลงรายละเอียดประเด็นเฉพาะ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์รายละเอียดในประเด็นเฉพาะนั้นมีใช้อยู่แพร่หลายทั่วไป เฉพาะการวิเคราะห์ในไทยก็อาจแบ่งออกได้มากกว่า 5 ประเภทเครื่องมือ ในการศึกษานี้จะแสดง เฉพาะเครื่องมือที่ใช้แพร่หลาย หรือเป็นเครื่องมือสำคัญที่น่าสนใจ ดังนี้

เครื่องมือแรกที่จะกล่าวถึงคือ แบบวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่า เพราะเป็นเครื่องมือวิเคราะห์ ที่ได้รับการยอมรับและพัฒนาใช้ในการวิเคราะห์เชิงอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้นำมาใช้ ในการวิจัยนี้ด้วย แบบจำลองนี้แม้จะมีรากกล่าวถึงต้นกำเนิดที่แตกต่างกันแต่ที่ได้รับการพัฒนาจริงจัง นั้น อยู่ภายใต้การพัฒนาส่งเสริมของ UNIDO เป็นหลัก จน UNIDO ได้ออกคู่มือ ชื่อ “A Handbook for Value Chain Research”⁴⁶ อันเป็นคู่มือสำคัญที่ มูลนิธิ สวค. ใช้ในการวิเคราะห์ FTA ต่าง ๆ⁴⁷ เช่น FTA ไทย-รัสเซีย⁴⁸ FTA ไทย-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ ฯลฯ⁴⁹ เป็นต้น

³⁹ สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง (2008) “โครงการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจ อาเซียน-ญี่ปุ่น”, เสนอต่อกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

⁴⁰ มูลนิธิ สวค. (2008) โครงการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบต่อประเทศไทยจากการทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างอาเซียน กับออสเตรเลียและนิวซีแลนด์, เสนอต่อกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

⁴¹ มูลนิธิ สวค. (2009) โครงการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบต่อประเทศไทยจากความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-อินเดีย และ ไทย-อินเดีย, เสนอต่อกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

⁴² มูลนิธิ สวค. (2009) “โครงการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบต่อประเทศไทยจากการทำความตกลงการค้าเสรีอาเซียนกับ ประเทศเกาหลี” เสนอต่อกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

⁴³ TDRi โดย วิศาล บุปผเวส และคณะ (2011) “แนวทางการจัดทำความตกลงการค้าเสรีไทยกับสหภาพยุโรป ผลกระทบ และมาตรการรองรับปรับตัว”

⁴⁴ TDRi (2005) โครงการศึกษาการลงทุนและการเปิดเสรีภาคบริการในการเจรจา JTEPA

⁴⁵ อัครพล ฮวบเจริญ (2015) “การประมาณการผลกระทบของการเปิดการค้าเสรีโดยแบบจำลองแรงดึงดูดทางการค้า” เอกสารประกอบการนำเสนอ ประชุมวิชาการ การค้าระหว่างประเทศและสุขภาพ วันที่ 7-8 กรกฎาคม 2015

⁴⁶ Raphael Kaplinsky and Mike Morris (2001) “A Handbook for Value Chain Research”

⁴⁷ ลักษณะห่วงโซ่มูลค่าที่ มูลนิธิ สวค. ใช้ นั้น ได้แสดงรายละเอียดแล้วในบทที่ 1

⁴⁸ มูลนิธิ สวค. (2009) “โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดทำเขตการค้าเสรี ไทย-รัสเซีย” นำเสนอต่อ กรมเจรจา การค้าระหว่างประเทศ

⁴⁹ อ่างแล้ว

เครื่องมืออีกชนิด คือ กลุ่มการค้าคุณค่าดัชนี โดยเฉพาะเพื่อใช้ชี้วัดศักยภาพในการแข่งขัน โดย ดัชนีที่นิยมใช้ในการชี้วัดศักยภาพของสินค้าจะได้แก่ค่าดัชนี RCA ซึ่งนอกจาก มูลนิธิ สวค. จะนิยมใช้ในการวิเคราะห์เชิงอุตสาหกรรมรายสินค้าแล้ว การวิจัยของหน่วยงานอื่น อาทิ NIDA การศึกษา FTA ระหว่างไทย-MERCOSUR⁵⁰ ก็ได้ใช้เครื่องมือนี้เป็นเครื่องมือหลักในการศึกษาด้วย อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือทั้งสองนั้น อาจยังไม่สามารถใช้วิเคราะห์รายละเอียดบางอย่างได้ ยกตัวอย่างเช่น อิศรา ศานติศาสตร์ (1995)⁵¹ ได้วิเคราะห์ผลกระทบของอัตราภาษีต่อนักสูบบุหรี่ใหม่ (New Smoker) โดยใช้แบบจำลองเศรษฐมิติเพื่อหาความยืดหยุ่นของราคาบุหรี่ต่อนักสูบบุหรี่ใหม่ เป็นต้น เครื่องมือทางเศรษฐมิติ จึงเป็นเครื่องมืออีกแบบหนึ่งที่ใช้ในการวิเคราะห์ประเด็นเชิงลึกต่าง ๆ (อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเครื่องมือนี้ต้องใช้เวลามากจึงจะไม่ใช้ในการศึกษานี้ที่มีวัตถุประสงค์วิเคราะห์ในภาพรวมเป็นสำคัญ)

นอกจากนี้ ยังมีเครื่องมือวิเคราะห์อีกค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องมือที่ใช้ไม่แพร่หลายนัก หรือ ไม่ได้ใช้เพื่อหาคำตอบด้านผลกระทบ หรือ เป็นเครื่องมือที่ใช้ตอบโจทย์เฉพาะ หรือ ในหลายแนวทางก็ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาโดย การทำวรรณกรรมปริทรรศน์ ร่วมกับการเก็บแบบสอบถาม หรือ สัมภาษณ์เชิงลึกในการวิเคราะห์แทน เป็นต้น

จากการทำวรรณกรรมปริทรรศน์ในส่วนนี้จึงเห็นได้ว่า เมื่อพิจารณากับขอบข่ายของงาน และ ข้อจำกัดด้านต่าง ๆ ในการทวิวิจัย ผู้วิจัยจึงเลือก “ใช้ GTAP ในการวิเคราะห์ห้องครัวรวม” และเลือกใช้ “ห่วงโซ่มูลค่า ร่วมกับ RCA ในการวิเคราะห์รายละเอียดระดับอุตสาหกรรม” ในการศึกษา

⁵⁰ NIDA (2005) The Feasibility of Establishing a Free Trade Agreement between Mercosur and Thailand นำเสนอต่อกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

⁵¹ อิศรา ศานติศาสตร์ (1995) ผลกระทบการเปลี่ยนแปลงสรรพสามิตบุหรี่”

บทที่ 3

ภาพรวมประเทศใน
กลุ่มประเทศ BRICS

บทที่ 3

ภาพรวมประเทศในกลุ่มประเทศ BRICS

ในโครงการศึกษานี้ส่วนหนึ่งที่เป็นพื้นฐานและจำเป็นต่อการศึกษา คือ การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจภาพรวมของประเทศต่าง ๆ ในกลุ่ม BRICS โดยในการศึกษานี้ได้แบ่งออกเป็น 4 ประเด็นด้วยกัน คือ ด้านประวัติศาสตร์และการเมือง (Politics) ด้านเศรษฐกิจ (Economy) ด้านสังคม (Social) และด้านระบบสาธารณูปโภค (Infrastructure) ข้อมูลทั้ง 4 ด้านนี้มีความสำคัญอย่างมากในการวิเคราะห์นโยบายทั้ง ด้านการค้า และการลงทุน ของไทย/อาเซียน ต่อกลุ่มประเทศ BRICS

ผลการศึกษาภาพรวมในบทนี้พบว่านอกจากแต่ละประเทศจะมีความน่าสนใจในฐานะแกนหลักของภูมิภาคตนเองแล้ว ยังมีจุดเด่นจุดด้อยที่แตกต่างกันไป ยกตัวอย่างเช่น ประเทศที่มีสิทธิเสรีภาพและความเป็นประชาธิปไตยสูงกว่าไทยอย่าง บราซิล และแอฟริกาใต้ ก็จะมีปัญหาทางเศรษฐกิจ และอัตราอาชญากรรมที่สูง ส่วนในประเทศที่มีสิทธิเสรีภาพต่ำ อย่างรัสเซีย และจีนกลับมีปัญหาทางเศรษฐกิจน้อย อัตราอาชญากรรมที่ต่ำตามไปด้วย จะมีเพียงอินเดียเท่านั้นที่ไม่มีปัญหาทั้งด้านการเมือง และเศรษฐกิจ แต่ในทางกลับกันอินเดียกลับมีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานโดยรวมสู้รัสเซีย จีน บราซิล และแอฟริกาใต้ไม่ได้

ในบทนี้จะกล่าวถึงรายละเอียดทั้ง 4 ด้าน (PESI) ของ ประเทศสมาชิกทั้ง 5 ของกลุ่มประเทศ BRICS อนึ่ง ในการศึกษาในบทนี้จะเริ่มจากประวัติของกลุ่มประเทศ BRICS ในภาพรวมเป็นส่วนแรกเพื่อนำไปสู่การศึกษาของแต่ละประเทศต่อไป ดังนี้

3.1 ประวัติกลุ่มประเทศBRICS

BRICS เป็นชื่อที่เกิดจากการผสมคำของอักษรตัวแรกในชื่อประเทศมหาอำนาจใหม่ของโลก ที่ต่างครองอิทธิพลในเขตของตนอยู่ในมุมต่าง ๆ ของโลก ชื่อเรียก BRICS ก็ไม่ได้มาจากการตั้งของประเทศสมาชิกเอง รวมทั้งการรวมตัวก็มีหลังการเรียกขานนามว่า BRICS แต่น่าสนใจคือกลุ่มประเทศ BRICS มีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ภายหลังจากชื่อ BRICS ได้รับการกล่าวขวัญถึง ทั้งที่ในการประชุม BRICS ใน 7 ครั้งที่ผ่านมาไม่มีผลเชิงปฏิบัติเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการน้อยมาก

คำว่า BRIC ถูกใช้เป็นครั้งแรก ในปี 2001 โดย Jim O'Neal¹ ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นผู้จัดการฝ่ายสินทรัพย์ของ บริษัท Goldman Sach โดย O'Neal ที่ทำรายงานสรุปภาวะเศรษฐกิจโลกในปีนั้น ได้พบแนวโน้มเศรษฐกิจโลกที่เปลี่ยนไป กล่าวคือ ประเทศพัฒนาแล้วอย่าง G7 ได้ตกอยู่ในภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว สวนทางกับประเทศเศรษฐกิจใหม่อย่างบราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน O'Neal (2001) จึงได้แสดงข้อมูลการเติบโตทางเศรษฐกิจ และขนาดเศรษฐกิจของประเทศเศรษฐกิจใหม่ทั้ง 4 เปรียบเทียบกับ G7 และโลก ก่อนจะสรุปให้เห็นถึงความสำคัญที่น่าจับตาของ ประเทศทั้ง 4 ที่ เขาได้ขานนามใหม่ว่า “กลุ่ม BRIC”

¹ Jim O'Neal (2001) "Building Better Global Economic BRICS". Goldman Sachs. Global Economics Paper, No.

คำเรียกขานดังกล่าวน่าจะเป็นที่พอใจของประเทศ “ยักษ์หลับ” อย่างรัสเซีย และจีน แต่กว่าจะได้จัดให้มีการประชุม BRIC Summit ขึ้นอย่างเป็นทางการนั้น ก็กินเวลาไปถึง 9 ปี โดยการประชุม BRIC ครั้งแรกเกิดขึ้นในเมืองเยคาตาเรินเบิร์ก ประเทศรัสเซีย ในปี 2009 ซึ่งได้กำหนดให้ประชุมกันเป็นประจำทุกปีจนถึงปัจจุบัน นับรวมได้ทั้งหมด 7 ครั้ง โดยในปีที่ 2 ของการประชุม คือ ปี 2010 แอฟริกาใต้ได้รับเชิญให้เข้าร่วมประชุมเป็นผู้สังเกตการณ์ ซึ่งในปีถัดมา แอฟริกาใต้ก็ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกประเทศที่ 5 ทำให้ BRIC เปลี่ยนชื่อ เป็น BRICS จนทุกวันนี้

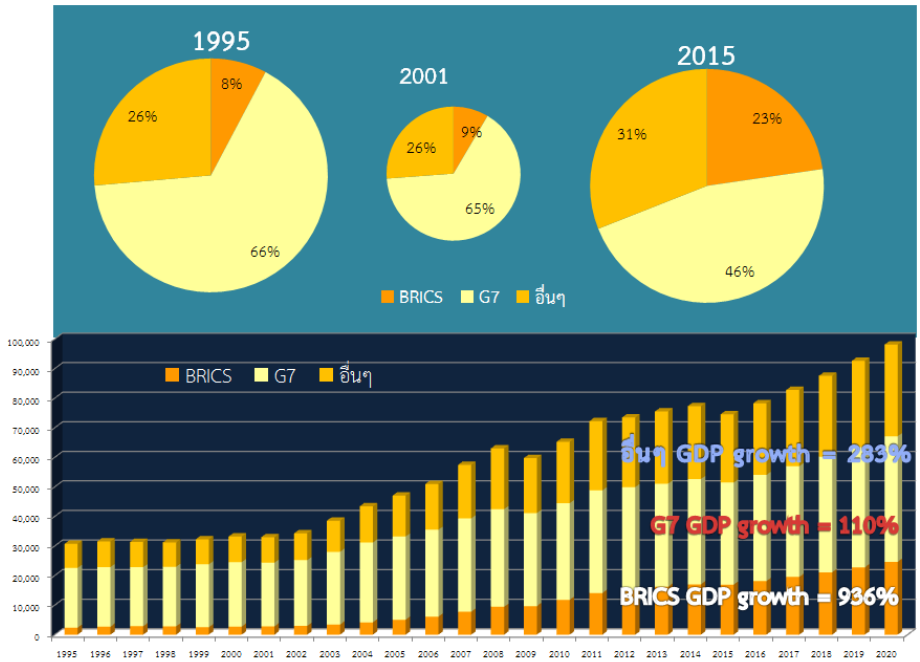
การประชุม BRICS Summit แต่ละครั้งนั้นครอบคลุมหลากหลายประเด็นมาก ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง การทหาร ความมั่นคง และสังคม ทั้งกับประเทศสมาชิกเป็นการเฉพาะ กับภูมิภาค และกับโลก อย่างไรก็ตาม แม้กลุ่มประเทศ BRICS จะพยายามผลักดันการรวมกลุ่มให้แน่นแฟ้นในทางปฏิบัติขึ้น โดยเฉพาะการออกแผนยุทธศาสตร์การรวมกลุ่มเศรษฐกิจ BRICS (The Strategy for BRICS Economic Partnership) ขึ้นในการประชุมครั้งล่าสุด (ครั้งที่ 7) ที่เมือง Ufa ประเทศรัสเซียเองก็ตาม ในยุทธศาสตร์และผลการประชุมที่ผ่านมา นั้น โดยส่วนใหญ่ไม่พบการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่มีผลบังคับใช้อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนเท่าใดนัก กล่าวคือ มักเป็นความตกลงที่ไม่จำเพาะเจาะจงในทางปฏิบัติแต่อย่างใด เช่น ลงนามพันธสัญญาว่า “จะร่วมมือกันพัฒนา...” เท่านั้น มิได้ระบุว่าจะอย่างไร และหากไม่ทำจะเป็นอย่างไร เป็นต้น

ที่จะเป็นความตกลงที่ชัดเจนและน่าสนใจ ก็มีเพียงความตกลง New Development Bank (Agreement on the New Development Bank) เท่านั้น โดยความตกลงนี้เป็นความตกลงร่วมกันก่อตั้งธนาคารที่ทำหน้าที่ปล่อยกู้ให้แก่ชาติสมาชิกลงทุนในสาธารณูปโภคพื้นฐาน คล้ายกับธนาคารเพื่อการลงทุนแห่งเอเชีย (ADB) โดย ภายใต้ความตกลงนี้นั้น New Development Bank จะมีวงเงินลงทุนตั้งต้นที่ 1 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยเป็นเงินที่ได้จากการแบ่งขายหุ้นทั้งหมดให้แก่ชาติสมาชิก

อย่างไรก็ตาม แม้กลุ่มประเทศ BRICS จะไม่ได้มีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งนักแต่เศรษฐกิจของกลุ่มประเทศ BRICS กลับเติบโตอย่างรวดเร็วมาก โดยรูปภาพที่ 3.1 ที่แสดงส่วนแบ่งขนาดเศรษฐกิจ (nominal GDP) ของกลุ่มประเทศ BRICS ใน เศรษฐกิจโลกนั้น เติบโตอย่างรวดเร็ว คือ จากร้อยละ 9 ของขนาดเศรษฐกิจโลกในปี 2001 กลายเป็นร้อยละ 23 ในเวลาเพียง 15 ปี คือปี 2015

น่าสังเกตว่า ประเทศอื่น ๆ ที่มีใช้กลุ่มประเทศ BRICS และ G7 ก็ทวีความสำคัญในตลาดโลกมากขึ้นด้วย คือเพิ่มจากร้อยละ 26 ของเศรษฐกิจโลกในปี 1995 และ 2001 กลายเป็นร้อยละ 31 ในปี 2015 สวนทางกับ G7 ที่มีสัดส่วนความสำคัญลดลงอย่างมาก จากร้อยละ 66 ในปี 1995 เป็นร้อยละ 46 ในปี 2015 ทั้งนี้จากการคาดการณ์ของ IMF แสดงให้เห็นว่า ในช่วงปี 1995 ถึง 2020 นั้นกลุ่มประเทศ BRICS มีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงถึงร้อยละ 936 เร็วกว่า G7 ที่เติบโตเพียงร้อยละ 110 เท่านั้น

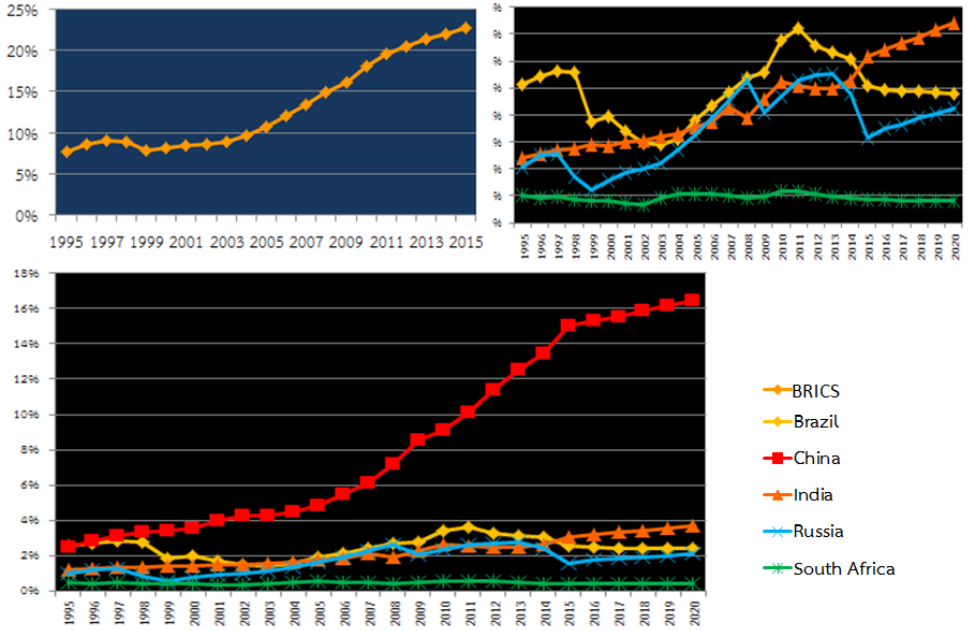
ภาพที่ 3.1 : สัดส่วนขนาดเศรษฐกิจ และขนาดเศรษฐกิจ (nominal GDP) ของ BRICS โลก และ G7



ที่มา : คำนวณโดยคณะผู้ดำเนินงานวิจัย, ข้อมูลจาก IMF: World Economic Outlook Database

ในจุดนี้จะเห็นได้ว่าคำถามที่น่าสนใจ ที่จากการทำวรรณกรรมปริทรรศน์ในบทที่ 2 ไม่พบคำตอบนั้น คือ “ในเมื่อ BRICS เป็นการรวมกลุ่มในลักษณะหลวม ๆ เท่านั้น แล้วเหตุใดกลุ่มประเทศ BRICS จึงเติบโตขึ้นได้อย่างรวดเร็ว” โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาสัดส่วนเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศ BRICS ต่อเศรษฐกิจโลกในช่วงหลังปี 2001 (หลังจาก Goldman Sachs เรียกว่า BRIC) ถึงปี 2012 ที่กลุ่มประเทศ BRICS ทวีความสำคัญอย่างรวดเร็ว (ภาพที่ 3.2 ซ้ายบน)

ภาพที่ 3.2 : ความสำคัญ (สัดส่วนขนาด GDP ใน GDP โลก) ของกลุ่มประเทศ BRICS และสมาชิกช่วงปี 1995 ถึง 2020



ที่มา : คำนวณโดยคณะผู้ดำเนินงานวิจัย, ข้อมูลจาก IMF: World Economic Outlook Database

ภาพที่ 3.2 แสดงให้เห็นว่า การเติบโตของกลุ่มประเทศ BRICS เกิดขึ้นจากจีนเป็นหลัก โดยตั้งแต่ปี 2001 จีนขยายความสำคัญทางเศรษฐกิจของตนแบบก้าวกระโดด โดยมีขนาด GDP สูงกว่าร้อยละ 16 ของเศรษฐกิจโลก สูงกว่าอินเดียที่อยู่ในลำดับที่สองของกลุ่ม ที่มีขนาด GDP เพียงประมาณร้อยละ 4 ของ GDP โลกเท่านั้น แสดงให้เห็นว่า “การเติบโตของกลุ่มประเทศ BRICS เกิดจากการเติบโตของจีนเป็นหลัก” (ภาพที่ 2 ล่าง) โดยมีการเติบโตของ รัสเซีย บราซิลและอินเดีย เป็นตัวเสริม ในขณะที่แอฟริกาใต้นั้นไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก (ภาพที่ 3.2 ด้านขวาบน)

สาเหตุหนึ่งที่จีนเติบโตได้นั้น ส่วนหนึ่งมาจากการเปิดประเทศของจีนเอง ในยุคของ เจียงเจ๋อหมิง ที่ให้ จูหลงจี้ กำกับดูแลเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งจูหลงจี้ได้ตัดสินใจเปิดประเทศ ในหลายด้าน รวมถึงการเข้าเป็นสมาชิก WTO ในปี 2001 ด้วย ทั้งนี้ การเปิดประเทศและแก้ไขกฎระเบียบให้มีความเป็นสากลมากขึ้นนั้นเป็นปัจจัยสำคัญให้ประเทศอื่นในกลุ่ม BRICS เช่น อินเดีย และรัสเซีย มีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วด้วยเช่นกัน

ทั้งนี้ กลุ่ม BRICS ทั้ง 5 ประเทศเมื่อรวมกันแล้ว มีพื้นที่มากถึงร้อยละ 30 ของทั้งโลก มีจำนวนประชากรมากถึงร้อยละ 43 ของโลก และยังมีผลผลิตทางการเกษตรมากถึงร้อยละ 45 ของโลก มี GDP ร้อยละ 21 ของ GDP โลก แต่มีมูลค่าการค้าสินค้าและบริการเพียงร้อยละ 17.3 และ

12.7 ของการค้าสินค้าและบริการในตลาดโลก ตามลำดับ² ตัวเลขเหล่านี้สะท้อนว่าเศรษฐกิจของประเทศกลุ่ม BRICS ยังเติบโตได้ไม่เต็มศักยภาพที่แท้จริงตามปัจจัยพื้นฐานเท่าใดนัก หากในอนาคตกลุ่ม BRICS มีการรวมกลุ่มกันอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น และมีการส่งเสริมการค้าการลงทุนทั้งภายในและภายนอกกลุ่ม BRICS ที่ชัดเจน การเติบโตของเศรษฐกิจในประเทศกลุ่ม BRICS จะกลายเป็นที่หมายปองของนานาชาติในฐานะ**คู่ค้า**ที่มีตลาดขนาดใหญ่และกำลังซื้อสูง และ/หรือกลายเป็นที่พึ่งพิงของนานาชาติในฐานะ**คู่แข่ง**ทางการค้าและการลงทุนที่สำคัญด้วย

โดยสรุปจึงเห็นได้ว่า แรกเริ่มนั้นสมาชิก BRICS ไม่ได้มีความสัมพันธ์ระหว่างกันที่แน่นแฟ้นนัก³ จนกระทั่ง O'Neal (2001) ได้กล่าวถึงความสำคัญของ BRIC (S) ในเวทีเศรษฐกิจโลกกลุ่มประเทศ BRICS จึงได้รวมตัวกัน แต่ก็ด้วยความสัมพันธ์หลวม ๆ เท่านั้น แรงขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจจึงเกิดจากปัจจัยภายในของแต่ละประเทศเอง โดยเฉพาะจากการเปิดประเทศและแก้ไขกฎระเบียบให้มีความเป็นสากลขึ้น เป็นสำคัญซึ่งจะได้แสดงรายละเอียดใน 4 แง่มุม ของ ประเทศสมาชิกทั้ง 5 ต่อไปดังนี้

3.2 ประเทศบราซิล

3.2.1 ประวัติศาสตร์และการเมือง

3.2.1.1 ประวัติ

บราซิล หรือ ชื่อทางการคือ สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิลนั้น เริ่มมีการบันทึกประวัติศาสตร์อย่างเป็นทางการในสมัยที่โปรตุเกสก่อตั้งเป็นอาณานิคมในปี 1500 หลังจากนั้นก็ผ่านช่วงการพัฒนาต่าง ๆ ทั้ง ยุคอาณานิคมหลักของโปรตุเกส ยุคราชวงศ์ของตนเองในปี 1822 เป็นสาธารณรัฐในปี 1889 มีประชาธิปไตยในปี 1930 แต่ก็ถูกปกครองโดยเผด็จการทหารในปี 1964 ก่อนจะกลับมาเป็นประชาธิปไตยอีกครั้งในปี 1985

ก่อนหน้าที่โปรตุเกสจะเข้ามาตั้งรกรากในบราซิลเมื่อปี 1500 นั้น ไม่พบหลักฐานอารยธรรมอันรุ่งเรือง อาทิ ตัวอักษร หรือสิ่งปลูกสร้างถาวรทั้งขนาดเล็กและใหญ่ ของชนพื้นเมืองในบริเวณประเทศบราซิลเลย จะมีก็เพียงหม้อดินเผาโบราณเท่านั้น ชนพื้นเมืองบราซิลส่วนใหญ่อาศัยอยู่แยกกันเป็นเผ่า ๆ ไม่รู้จักการใช้โลหะ ทำให้ง่ายต่อการเข้ายึดครองและตั้งเป็นอาณานิคมของคนโปรตุเกส

ในช่วงเริ่มต้นอาณานิคมนั้น โปรตุเกสพบไม้ที่ใช้ทำสีย้อมแดง ที่มีมูลค่าสูง ชื่อ “ไม้บราซิล (Brazil Wood)” ธุรกิจสำคัญในระยะแรกของบราซิลจึงเป็นการส่งออกไม้บราซิลนี้ “อันเป็นที่มาของชื่อประเทศบราซิล” แต่ในเวลาต่อมา ไม้ดังกล่าวเกิดขาดแคลนและเลิกการผลิตลง บราซิลจึงต้องหันไปสู่อุตสาหกรรมใหม่

² The strategy for BRICS economics partnership

³ แม้แต่ระหว่างรัสเซียกับจีนที่เคยเป็นประเทศสังคมนิยมเหมือนกันและมีพรมแดนติดกันในอดีต ก็มิได้มีความสัมพันธ์ที่ราบรื่นระหว่างกันมากนัก โดยเฉพาะจาก “สงครามสังฮอน” ที่จีนรบกับเวียดนามซึ่งเป็นคอมมิวนิสต์สายโซเวียต และถูกลามไปสู่การข่มขู่ใช้อาวุธนิวเคลียร์ของโซเวียต ซึ่งจีนก็ตอบโต้ด้วยการตรึงกำลังพลของจีนบริเวณชายแดนโซเวียต (ที่มา: <http://www.globalsecurity.org/military/world/war/prc-vietnam.htm>)

เมื่อโปรตุเกสเข้ายึดครองบราซิล ก็พบจุดแข็งคือความอุดมสมบูรณ์และความกว้างใหญ่ของพื้นที่ ทำให้มีการเข้ามาลงทุนทำอุตสาหกรรมในบราซิลเป็นจำนวนมาก โดยในช่วงต้นมีอุตสาหกรรมหลักคือ น้ำตาล และฝ้าย ก่อนที่จะมีการขยายไปสู่อุตสาหกรรมอื่น ๆ ทั้ง ทองคำ กาแฟ และยาง ในกาลต่อมา ส่งผลให้มีผู้อพยพมาลงทุนยังบราซิลเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันเหมืองทองคำได้ร่อยหรอลง ส่วนยางนั้นหลังจากที่ประเทศอาเซียน เช่น ไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย สามารถทำสวนให้ปลูกและกรีดยางได้ง่ายกว่าก็ทำให้อุตสาหกรรมยางในบราซิลแข่งขันไม่ได้และเลิกล้มหันไปปลูกกาแฟแทน ปัจจุบัน สินค้าเกษตรหลักจึงเหลือเพียง น้ำตาล ฝ้าย และกาแฟ

เนื่องจากแรงงานชาวพื้นเมืองไม่เพียงพอ หรือแม้ว่ามีก็มีความทรหดอดทนเท่าแรงงานทาสผิวสีจากแอฟริกาไม่ได้ ชาวโปรตุเกสจึงได้นำทาสผิวสีจากอาณานิคมของตนในแอฟริกา เช่น โมซัมบิก และแองโกลา เข้ามาเป็นแรงงานในไร่ที่บราซิลเป็นจำนวนมากด้วย ต่อมาทาสเหล่านี้ได้แต่งงานกับชนพื้นเมืองกลายเป็นประชากรกลุ่มหลักของบราซิลในปัจจุบัน

ในปี 1822 เจ้าชายเปโดร แห่งโปรตุเกสที่ดำรงตำแหน่งผู้ปกครองบราซิลขณะนั้น ได้ใช้โอกาสความไม่สงบทางการเมืองในโปรตุเกส สถาปนาราชวงศ์บราซิลขึ้น และสถาปนาตนเองเป็นพระเจ้าเปโดรที่ 1 อย่างไรก็ตาม ราชวงศ์บราซิลนี้มีอยู่เพียงช่วงสั้น ๆ เท่านั้น โดยทั้งพระเจ้าเปโดรที่ 1 และพระราชโอรสที่สถาปนาขึ้นเป็นพระเจ้าเปโดรที่ 2 ต่างก็ถูกขับไล่ออกจากบราซิลไปยังโปรตุเกสทั้ง 2 พระองค์ ก่อนที่นายพลฟอนเซกา จะตั้งตนเป็นประธานาธิบดี และสถาปนาเป็นสหพันธ์สาธารณรัฐบราซิลในปี 1889

ช่วงระหว่างปี 1889 ถึง 1930 เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านไปสู่ระบอบประชาธิปไตยในบราซิล ช่วงดังกล่าวจะมีปัญหากระทบกระทั่ง ทะเลาะเบาะแว้งทางการเมืองอยู่บ้าง จนบราซิลเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตย (ที่ในช่วงแรกยังไม่ให้สิทธิสตรี และผู้อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ในการเลือกตั้ง) ในระหว่างนี้บราซิลยังต้องผ่านทั้งช่วงเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก และสงครามโลกครั้งที่ 2

ในปี 1964 ซึ่งอยู่ในช่วงสงครามเย็น บราซิลประสบปัญหาความไม่มั่นคงทางการเมืองบ่อยครั้ง จนว่าที่ประธานาธิบดี เจา กุาลาร์ต ถูกกล่าวหาว่าฝึกฝึค่อมมิวนิสต์ ระบอบประชาธิปไตยบราซิลจึงถูกโค่นล้มโดยรัฐบาลทหาร ที่ปกครองแบบเผด็จการอยู่นานกว่า 20 ปี ซึ่งแม้จะส่งผลดีในช่วงแรก แต่ภายหลังได้ก่อให้เกิดปัญหามากมายทั้ง เศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำ และการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งกักขัง ทรมาน และฆาตกรรม

ปัจจุบันบราซิลได้กลับมาใช้ระบบปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยอีกครั้ง ในปี 1985 เป็นต้นมา

3.2.1.2 ระบบการเมือง

นอกเหนือจากการเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ กล่าวคือมีขนาด GDP ใหญ่ที่สุดในทวีปอเมริกาใต้และลาตินอเมริกา และเป็นอันดับ 2 ของซีกโลกตะวันตกรองจากสหรัฐฯ แล้ว ประเทศบราซิลยังมีบทบาท โดดเด่นบนเวทีโลกในทางอุดมการณ์การเมือง โดยเป็นแกนนำจัดตั้งตลาดร่วม

อเมริกาใต้ตอนล่าง (Mercosul: Mercado Comum do Sul) อันประกอบด้วยอีก 4 ประเทศ ได้แก่ อาร์เจนตินา อุรุกวัย ปารากวัย และเวเนซุเอลา ยังไม่นับอีก 2 ประเทศที่แสดงความสนใจเข้าร่วมกลุ่มคือ โบลิเวียและเอกวาดอร์ ซึ่งทั้งหมดยกเว้นอาร์เจนตินา ที่ฝ่ายเสรีนิยมชนะเลิศครั้งแรกในรอบ 16 ปีไปเมื่อเดือนตุลาคม ปี 2015 เป็นประเทศที่ได้รับสมญานามว่า “คลื่นสีชมพู” (Pink Tide) เนื่องจากฝักใฝ่นโยบายแบบกึ่งสังคมนิยม โดยมีอดีตประธานาธิบดี Hugo Chávez ไม้เบื่อไม้เมากับสหรัฐฯ จนลมหายใจสุดท้าย เป็นแรงบันดาลใจในการปลุกระดมให้ประชาชน โดยเฉพาะคนยากคนจนที่มีปัญหาความเหลื่อมล้ำรุนแรงกว่าไทย ต่อต้านระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ซึ่งในมุมมองของประชาชนเหล่านี้ มองว่าเป็นเครื่องมือของจักรวรรดิสหรัฐฯ ในการครอบงำและแย่งชิงทรัพยากรจากทวีปดังกล่าว หรือกล่าวได้ว่า บราซิลและประเทศอื่น ๆ ในทวีปอเมริกาใต้ฝั่งตะวันออกที่หันหน้าเข้ามาหาสมุทรแอตแลนติก ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจแบบทดแทนการนำเข้า (Import Substitution) และต่อต้านการค้าเสรี ในภาพรวมจึงมีความสัมพันธ์ทางการค้าการลงทุนกับสหรัฐฯ และเอเชียแปซิฟิกต่ำกว่าประเทศฝั่งตะวันตกที่อยู่ริมมหาสมุทรแปซิฟิก ได้แก่ ชิลี เปรู โคลอมเบีย ซึ่งสองประเทศแรกเป็นสมาชิกความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation: APEC) ส่วนประเทศหลังได้แสดงเจตจำนงเข้าร่วมกลุ่มดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ บราซิลจึงไม่เคยลงนามความตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreements: FTAs) ระดับทวิภาคีกับประเทศใดในโลกเลย ตรงข้ามกับชิลีที่มี FTAs กับอย่างน้อย 50ประเทศ รวมทั้งสมาชิกอาเซียน ได้แก่ ไทยและสิงคโปร์

บราซิลปกครองด้วยระบอบประธานาธิบดีที่ถือว่ามีเสถียรภาพ โดยมีการปฏิวัติรัฐประหารครั้งสุดท้ายในปี 1964 และปกครองด้วยรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้งอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 1985 ทำให้บราซิลได้รับการจัดอันดับด้านความเป็นประชาธิปไตย เสถียรภาพทางการเมือง และสิทธิเสรีภาพของประชาชนสูงกว่าไทยในปัจจุบัน ทั้งนี้ ภายใต้ภาวะผู้นำของอดีตประธานาธิบดี Lula da Silva (“ลูลา”) จากพรรคแรงงาน เศรษฐกิจบราซิลเติบโตด้วยอัตราเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 5 ต่อปี ประกอบกับโครงการประชานิยมและสวัสดิการสังคมต่าง ๆ และการสานความสัมพันธ์กับประเทศอื่น ๆ ในกลุ่ม BRICS รวมทั้งตลาดใหม่ในภูมิภาคทางไกลที่เป็นศัตรูของสหรัฐฯ เช่น อิหร่าน ทำให้อดีตประธานาธิบดีลูลามีคะแนนนิยมสูงกว่าร้อยละ 80 ในปี 2010 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของการดำรงตำแหน่งติดต่อกัน 8 ปี

ความนิยมส่วนตัวของอดีตประธานาธิบดีลูลายังส่งผลให้ตัวแทนพรรคแรงงาน คือ Dilma Rousseff ชนะการเลือกตั้งอย่างถล่มทลายในปีถัดมา แต่ด้วยเศรษฐกิจเริ่มเข้าสู่ภาวะถดถอยซึ่งส่วนหนึ่งมาจากราคาพืชพลังงานในตลาดโลกต่ำลง ประกอบกับปัญหาอาชญากรรมที่ไม่มีที่ท่าว่าจะลดลง สังเกตจากสถิติฆาตกรรม (Homicide) ในปีล่าสุดสูงถึง 26.5 ต่อ 100,000 คน เปรียบเทียบกับ 4.9 คนในประเทศไทย และที่รุนแรงกว่านั้น คือ ปัญหาทุจริตคอร์รัปชันภายในรัฐบาลและบริษัทน้ำมัน Petrobrasอันสะท้อนได้จากดัชนี (Corruption Perception Index) ปี 2014 ซึ่งบราซิลได้คะแนนความโปร่งใส 43 คะแนน เป็นอันดับ 69 จาก 175 ประเทศทั่วโลก ใกล้เคียงกับแอฟริกาใต้และอิตาลี แต่สูงกว่าประเทศไทยที่ได้ 38 คะแนนพอสมควร ทำให้ประธานาธิบดีที่เคยเป็นหญิงเหล็กมีความนิยมลดลงเหลือร้อยละ 10 และประชาชนลุกฮือออกมาเดินขบวนประท้วง เริ่มตั้งแต่กระแส

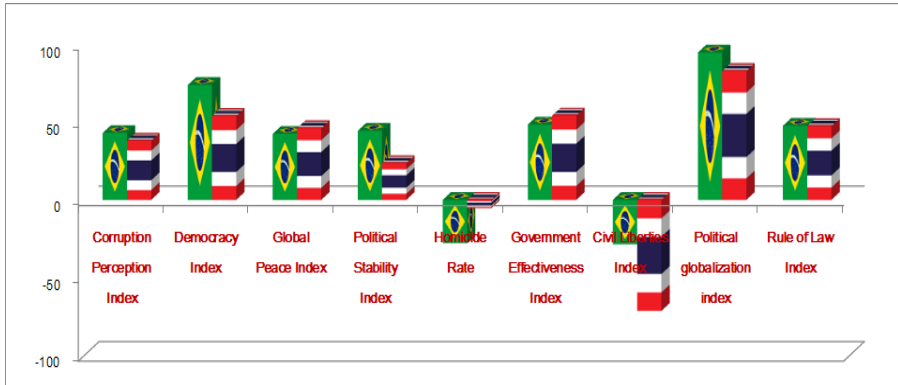
ต่อต้านการจัดการแข่งขันมหกรรมฟุตบอลโลกในปี 2014 โดยมองว่างบประมาณแผ่นดินควรไปสนับสนุนโครงการช่วยเหลือสังคมมากกว่า ไปสู่การประท้วงต่อต้านรัฐบาลในวงกว้างในปี 2015 โดยในเดือนธันวาคมปีเดียวกันสภาผู้แทนราษฎรได้เสนอญัตติถอดถอน (Impeachment) ประธานาธิบดี ซึ่งผลจะเป็นอย่างไรนั้น เป็นประเด็นสำคัญที่จะต้องติดตามต่อไป หากประธานาธิบดี ต้องหลุดพ้นตำแหน่งจริง รองประธานาธิบดี Michel Temer จะขึ้นครองอำนาจแทน ก่อนที่จะมีการเลือกตั้งประธานาธิบดีต่อไป ซึ่งพรรคฝ่ายค้านมีโอกาสสูงที่จะได้รับชัยชนะ และอาจปรับเปลี่ยนนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศไปในแนวทางเสรีนิยมมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม วิกฤตการณ์การเมืองดังกล่าวอาจไม่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างบราซิลกับกลุ่มอาเซียนมากนัก เนื่องจากกลุ่มอาเซียนไม่ได้แสดงตนชัดเจนว่าฝักใฝ่หรือต่อต้านฝ่ายตะวันตก โดยปัจจุบัน บราซิลเป็นประเทศแรกในลาตินอเมริกาที่ลงนามในสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in South East Asia) และมีสถานเอกอัครราชทูตใน 7 ประเทศสมาชิกอาเซียน (ยกเว้นกัมพูชา ลาว และบรูไน) กับอีก 1 ประเทศสมาชิกในอนาคต คือ ตีมอร์-เลสเต ซึ่งบราซิลในฐานะประเทศผู้ใช้ภาษาโปรตุเกส (Lusophone) ที่มีจำนวนประชากรและขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในโลกมีบทบาทสูงมาก ในการให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในระดับรัฐและองค์การนอกภาครัฐ นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างบราซิลกับอาเซียนในภาพรวมมีปัญหาอุปสรรคหรือประเด็นอ่อนไหวไม่มาก ทำให้พลเมืองอาเซียน 4 ประเทศ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ ได้รับการยกเว้นวีซ่า ตรงกันข้ามกับชาวสหรัฐฯ และญี่ปุ่นที่ยังต้องชำระค่าวีซ่าราคาแพงล่วงหน้าก่อนเดินทางเข้าบราซิล

3.2.1.3 ดัชนีด้านการเมือง

จากแหล่งดัชนีด้านต่าง ๆ ทางการเมืองพบว่าภาพรวมทางการเมืองโดยเฉพาะด้านความเป็นประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ ของ บราซิล นั้น ทั้ง ดัชนีความเป็นประชาธิปไตย ความมีเสถียรภาพ สิทธิเสรีภาพของประชาชน และมีการยอมรับในระดับโลก ที่ดีกว่าไทย นอกจากนั้น ด้านการบังคับใช้กฎหมาย และความโปร่งใส ก็ดีกว่าไทยด้วย อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงความปลอดภัยและความมั่นคง อย่างดัชนีความมั่นคง และอัตราการฆาตกรรมต่อประชากรของบราซิลแล้ว จะพบว่า อยู่ในระดับที่แย่กว่าไทยค่อนข้างมาก

ภาพที่ 3.3 : ดัชนีต่าง ๆ ด้านการเมืองของบราซิลและไทย ปี 2014



ที่มา : Transparency.org สำหรับ Corruption Perception Index, The Economist สำหรับ Democracy Index, The Institute of Economics and Peace สำหรับ Global Peace Index, The World Bank สำหรับ Political Stability, Government Effectiveness และ Rule of Law Index, UNODC สำหรับ Homicide Rate, The Freedom House สำหรับ Civil Liberties Index, และ The Swiss Institute of Technology สำหรับ Political Globalization Index

หมายเหตุ : คณะผู้ดำเนินงานวิจัยได้แปลงค่าเป็นคะแนนเต็ม 100 คะแนนเพื่อความสะดวกในการเปรียบเทียบ โดยค่ายิ่งมากแสดงว่ายิ่งดี (บางดัชนีเช่นการฆาตกรรม หากติดลบมากแปลว่ายิ่งแย่)

3.2.2 ภาพรวมด้านเศรษฐกิจ (Economy)

3.2.2.1 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

บราซิลเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับที่ 7 ของโลก โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ คือ 3.26 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งมูลค่าของ GDP มาจากภาคการบริการเป็นหลัก โดยสภาพเศรษฐกิจโดยรวมกำลังถดถอยจากดุลการค้าที่ติดลบต่อเนื่องและการออมของครัวเรือนที่ต่ำ

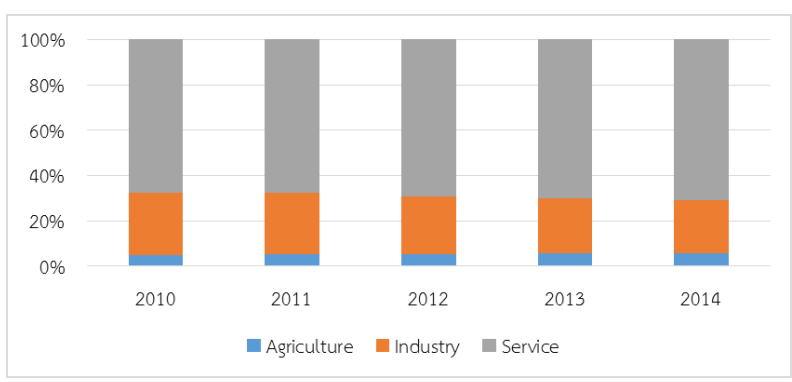
โครงสร้างเศรษฐกิจของบราซิลในระยะ 5 ปีล่าสุด (2010 – 2014) มีสภาพคงที่ โดยยังคงพึ่งพาภาคการบริการเป็นส่วนใหญ่เฉลี่ยร้อยละ 69 ของ GDP ซึ่งประเภทกิจการในภาคบริการที่สำคัญของบราซิล อาทิ การให้บริการทางด้านสุขภาพและสาธารณสุข การให้บริการทางการเงิน การรับจ้างบริหารกิจการผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT Business Process Outsourcing: IT BPO) และการค้าปลีก

รองลงมา คือ ภาคอุตสาหกรรมมีค่าเฉลี่ย 5 ปีอยู่ที่ร้อยละ 26 ของ GDP โดยสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกสองลำดับแรกของบราซิล คือ แร่ธาตุ และพลังงาน⁴ ตามลำดับ

⁴ บราซิลมีมูลค่าการส่งออกแร่ธาตุ 28,402,213 เหรียญสหรัฐฯ และพลังงาน 25,202,959 ข้อมูลจาก trademap.org เหรียญสหรัฐฯในปี 2014

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าส่วนแบ่งมูลค่าของภาคการเกษตรใน GDP ของบราซิลจะต่ำที่สุด แต่ยังคงเป็นภาคการผลิตที่มีความสำคัญของบราซิล เนื่องจากบราซิลเป็นประเทศผู้ผลิตอาหารมากเป็นอันดับที่ 2 ของโลก ซึ่งสินค้าเกษตรส่งออกที่สำคัญของบราซิล ได้แก่ ถั่วเหลือง กาแฟ และอ้อย

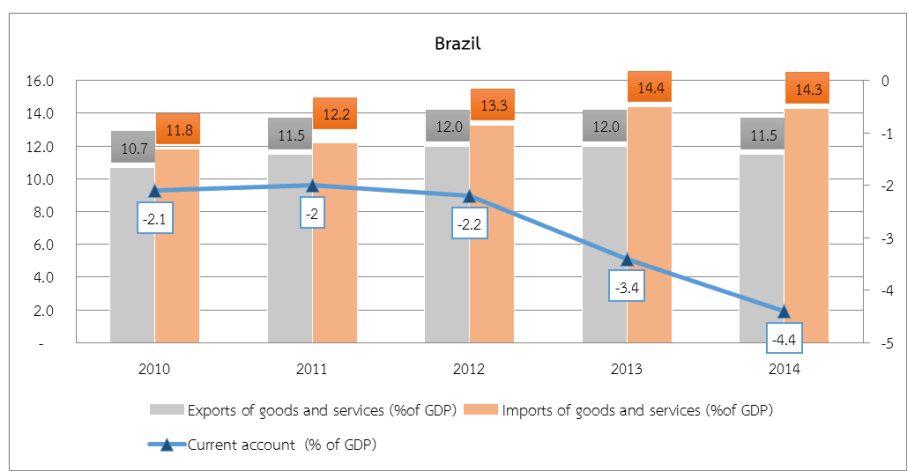
ภาพที่ 3.4 : โครงสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมของบราซิล (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014



ที่มา : World Bank

สัดส่วนการค้าระหว่างประเทศของบราซิลยังคงติดลบต่อเนื่อง จากแผนภาพที่ 2 ในปี 2010 ดุลบัญชีเดินสะพัดติดลบร้อยละ 2 ของ GDP และแย่ลงอีกในปี 2014 ที่ดุลบัญชีเดินสะพัดติดลบร้อยละ 4.4 ของ GDP ทั้งนี้ คาดการณ์ว่าเกิดจากการถดถอยของตลาดโลก และสินค้าส่งออกของบราซิลเป็นสินค้าขั้นปฐมภูมิซึ่งมีมูลค่าต่ำ

ภาพที่ 3.5 : สัดส่วนการค้าระหว่างประเทศของบราซิล (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014

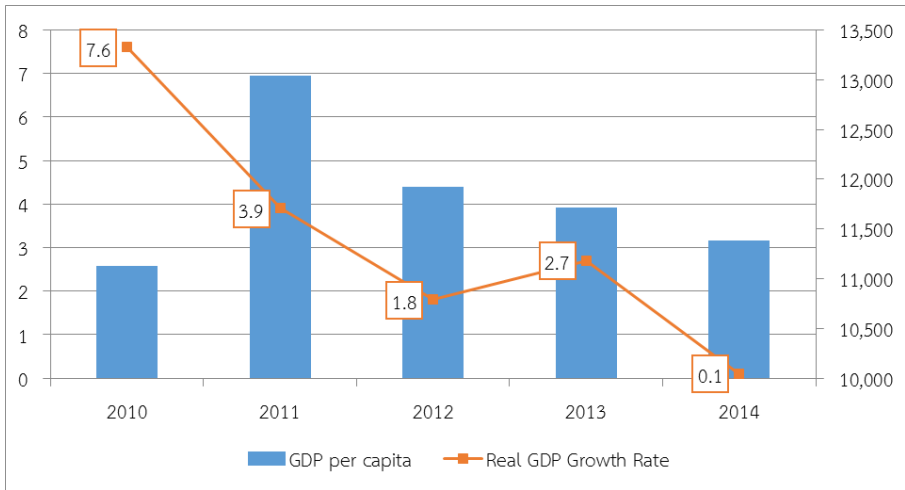


ที่มา : World Bank

3.2.2.2 อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ

อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของบราซิลเริ่มชะลอตัวเมื่อปี 2012 โดยปี 2010 เคยเติบโตได้ร้อยละ 7.6 ลดเหลือร้อยละ 0.1 ในปี 2014 ซึ่งอัตราการเติบโตที่ช้าลงยังส่งผลถึง GDP ต่อหัว ลดลง ในทิศทางเดียวกัน

ภาพที่ 3.6 : อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ต่อหัวของบราซิล ปี 2010-2014



ที่มา : World Bank

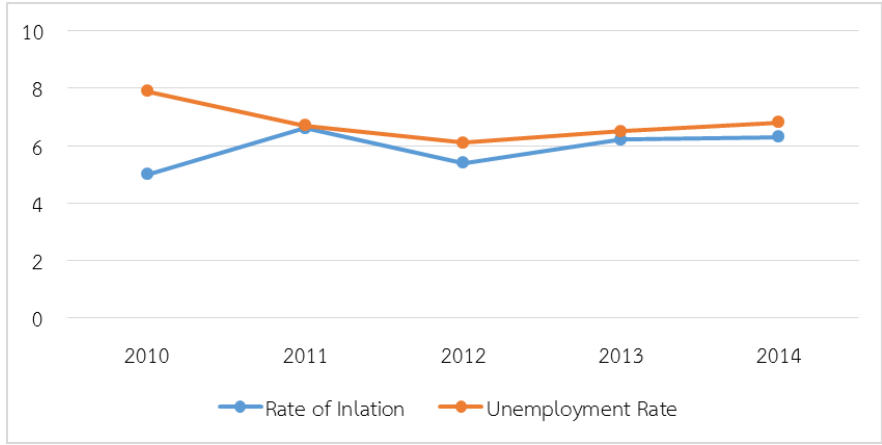
3.2.2.3 อัตราการว่างงานและอัตราเงินเฟ้อ

จากภาพที่ 3.7 แสดงถึงอัตราเงินเฟ้อ และอัตราการว่างงานของบราซิล โดยการเปลี่ยนแปลงของอัตราเงินเฟ้อระหว่างปี 2010-2011 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5 เป็นร้อยละ 6.6 สวนทางกับการเปลี่ยนแปลงอัตราการว่างงานระหว่างปี 2010 - 2011 ที่ลดลงจากร้อยละ 7.9 เป็นร้อยละ 6.8 โดยความสัมพันธ์เช่นนี้เป็นไปตามทฤษฎีเส้นโค้งฟิลลิปส์

ในปี 2011 นายกุยโด มานเตก้า (Guido Mantega) ซึ่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังของบราซิลขณะนั้นได้ให้ความสำคัญกับการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและคงอัตราเงินเฟ้อเอาไว้มากกว่าการเติบโตอย่างก้าวกระโดด⁵ ส่งผลให้บราซิลชะลอการลงทุนและมีอัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยร้อยละ 6.1 และอัตราการว่างงานเฉลี่ยร้อยละ 6.5 ในช่วงปี 2011-2014

⁵ Brazileconomy surges in 2010; growth seen cooling; <http://www.reuters.com/article/us-brazil-economy-uidUSTRE7222QZ20110303>

ภาพที่ 3.7 : อัตราการว่างงานและอัตราเงินเฟ้อของบราซิลปี 2010-2014

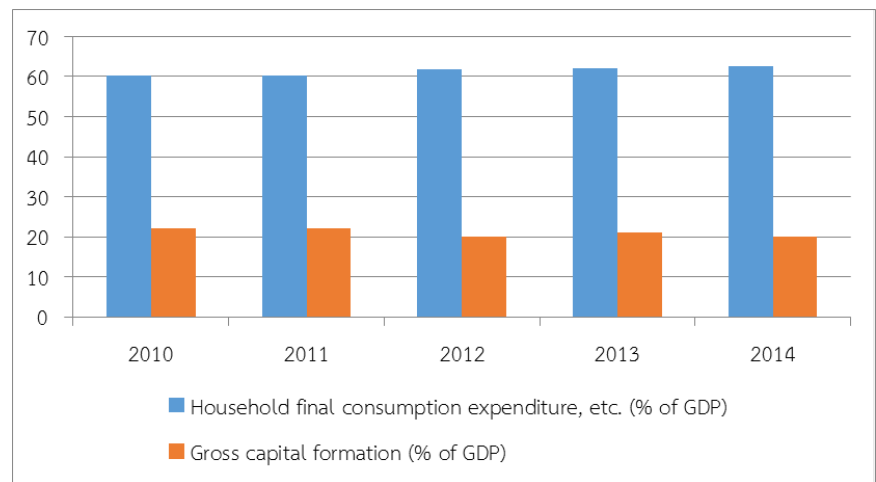


ที่มา : World Bank

3.2.2.4 การบริโภคและการลงทุน

การบริโภคนัยสำคัญต่อการลงทุนภายในประเทศ กล่าวคือ หากครัวเรือนมีการบริโภคสูง จะส่งผลให้เงินออมของครัวเรือนลดลง ซึ่งส่งผลกระทบต่อปัจจัยธนาคารและสถาบันการเงินต่าง ๆ ขาดแหล่งทุนหมุนเวียนภายในประเทศเพื่อนำมากระตุ้นเศรษฐกิจ

ภาพที่ 3.8 : การบริโภคและการลงทุนภายในประเทศบราซิล (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014



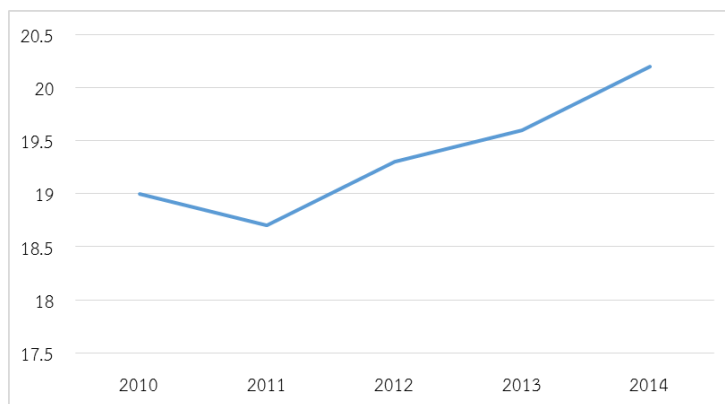
ที่มา : World Bank

สัดส่วนการบริโภคสินค้าสิ้นค้าของบราซิลสูงถึงร้อยละ 60 ของ GDP จึงส่งผลกระทบต่อออมของภาคครัวเรือนในบราซิล ส่งผลให้ขาดแหล่งทุนภายในประเทศ สังเกตว่าบราซิลมีการลงทุนในสินค้าทุน (เครื่องจักร โรงเรือน โครงสร้างพื้นฐาน) เพียงร้อยละ 20 ของ GDP ดังปรากฏในภาพที่ 3.8

3.2.2.5 การคลังสาธารณะ

จากภาพที่ 3.9 สังเกตได้ว่าบราซิลมีอัตราการเติบโตของสัดส่วนการใช้จ่ายภาครัฐต่อ GDP ในแต่ละปี โดยเพิ่มขึ้นจากปี 2010 ที่ร้อยละ 19 ต่อ GDP เป็นร้อยละ 20.2 ต่อ GDP ในปี 2014 อย่างไรก็ตาม การใช้จ่ายภาครัฐที่เติบโตขึ้นนี้ยังเผชิญปัญหาด้านการทุจริตคอร์รัปชันดังที่ได้กล่าวไว้ในการวิเคราะห์ปัจจัยด้านการเมืองในแบบจำลอง PESI อันส่งผลให้เม็ดเงินลงทุนไม่ก่อประสิทธิภาพและนำไปสู่ประสิทธิผลที่แท้จริง

ภาพที่ 3.9 : สัดส่วนการใช้จ่ายโดยรัฐบาลบราซิลต่อ GDP (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014



ที่มา : World Bank

3.2.2.6 การค้ากับไทยและอาเซียน

ไทยและอาเซียนมีสัดส่วนการค้ากับบราซิลต่ำมาก โดยไทยมีสัดส่วนมูลค่าการค้ากับบราซิลที่ร้อยละ 0.9 ของมูลค่าการค้าระหว่างประเทศทั้งหมดที่ไทยค้าขายด้วย สำหรับอาเซียนกับบราซิลอยู่ที่ร้อยละ 0.05 ของมูลค่าการค้าระหว่างประเทศทั้งหมดที่อาเซียนค้าขายด้วย อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลเศรษฐกิจที่แสดงข้างต้นชี้ให้เห็นว่าบราซิลเป็นตลาดที่ใหญ่และโอกาสเปิดกว้างทางการค้าสูงมาก

ด้านโอกาสของไทยและอาเซียนกับบราซิล สังเกตตารางที่ 3.2 และ 3.4 สินค้าที่ไทยและอาเซียนสามารถทำตลาดในบราซิลได้ดี ได้แก่ เครื่องจักร ยานพาหนะ เครื่องใช้ไฟฟ้า และยางธรรมชาติ

สำหรับสินค้าที่บริษัทนำเข้ามายังไทยและอาเซียน ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ ัญพืช และแร่ธาตุ เป็นต้น ดังปรากฏในตารางที่ 3.1 และ 3.3

ตารางที่ 3.1 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่นำเข้าจากบราซิล ปี 2010-2014

รหัสสินค้า	รายการสินค้า	ไทยนำเข้าจากบราซิล (หน่วย: พันเหรียญสหรัฐฯ)			
		มูลค่าในปี 2010	มูลค่าในปี 2011	มูลค่าในปี 2012	มูลค่าในปี 2013
	สินค้าทั้งหมด	1,484,064	1,818,056	2,071,292	1,654,138
'12	เมล็ดพืชและผลไม้ ที่มีน้ำมัน เมล็ดธัญพืช เมล็ดพืชและผลไม้ เบ็ดเตล็ด พืชที่ใช้ในอุตสาหกรรม หรือใช้เป็นยา พางและหญ้าแห้ง ที่ใช้เป็นอาหารสัตว์	444,872	577,797	598,155	589,174
'23	กากและเศษที่เหลือจากอุตสาหกรรมผลิตอาหาร อาหารที่จัดทำไว้สำหรับเลี้ยงสัตว์	470,380	566,138	627,142	462,540
'72	เหล็กและเหล็กกล้า	247,230	291,782	185,838	55,478
'41	หนังดิบ (นอกจากหนังเฟอร์) และหนังฟอก	29,462	34,472	49,444	88,367
'52	ฝ้าย	53,933	47,705	96,628	66,439
'84	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	32,789	58,614	80,620	72,211
'87	ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถราง ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของยานดังกล่าว	35,658	50,277	154,469	58,450
'40	ยางและของทำด้วยยาง	10,535	22,378	30,166	24,050
'10	ธัญพืช	7,973	-	6,066	11,787
'47	เยื่อไม้หรือเยื่อที่ได้จากวัตถุดิบจากเส้นใยเซลลูโลสอื่นๆ กระดาษหรือกระดาษแข็งที่มักกลับคืนมาใช้ได้อีก (เศษและของที่ไม่ได้)	3,420	3,609	12,272	7,668
					มูลค่าในปี 2014
					1,865,348
					626,432
					612,419
					128,704
					93,053
					66,255
					56,608
					49,836
					28,627
					26,714
					23,987

ที่มา : trademap.org

ตารางที่ 3.2 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่ไทยส่งออกไปยังบราซิล ปี 2010-2014

รหัสสินค้า	รายการสินค้า	ไทยส่งออกไปยังบราซิล (หน่วย : พันเหรียญสหรัฐฯ)				
		มูลค่าในปี 2010	มูลค่าในปี 2011	มูลค่าในปี 2012	มูลค่าในปี 2013	มูลค่าในปี 2014
	ทั้งหมด	1,838,046	2,399,317	2503918	2,383,948	2,212,851
'84	เครื่องปฏิกิริยานิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล และ ส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	504,568	618,336	619,103	511,043	533,106
'87	ยานบนอากาศที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถราง ส่วนประกอบและ อุปกรณ์ประกอบของยานดังกล่าว	289,752	387,060	563,578	531,917	447,553
'85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณไฟฟ้า และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว เครื่องบันทึกเสียงและเครื่องถอดเสียง เครื่องบันทึกและเครื่องถอดภาพและเสียงทางโทรทัศน์ รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของเครื่องดังกล่าว	318,275	356,231	353,280	392,337	320,260
'40	ยางและของที่ทำด้วยยาง	406,245	546,381	399,143	367,747	295,979
'39	พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก	55,861	128,743	110,844	125,870	152,739
'90	อุปกรณ์และเครื่องอุปกรณที่ใช้ในทางทัศนศาสตร์ การถ่ายภาพ ทำภาพยนตร์ การวัด การตรวจสอบ การวัดความเที่ยง การแพทย์หรือศัลยกรรม รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของดังกล่าว	47,768	62,240	71,651	77,250	68,235
'73	ของที่ทำด้วยเหล็กหรือเหล็กกล้า	18,385	27,421	49,618	37,683	47,702
'38	เคมีภัณฑ์เบื้องต้น	3,041	6,019	9,133	37,223	31,071
'55	เส้นใยประดิษฐ์	50,310	57,133	56,315	41,039	30,334
'94	เฟอร์นิเจอร์ เครื่องเตียง พูก ฐานรองพูก เบาะและสิ่งตกแต่งยึดได้ที่คล้ายกัน เครื่องประดับคอมพิวเตอร์ ที่ไม่ได้รับรวมไว้ในที่อื่น เครื่องหมายที่มีแสงสว่าง แผ่นป้ายชื่อที่มีแสงสว่าง และของที่คล้ายกัน รวมทั้งอาคารสำเร็จรูป	8,371	17,485	42,106	43,862	30,242

ที่มา : trademap.org

ตารางที่ 3.3 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่อาเซียนนำเข้าจากบราซิล ปี 2010-2014

รหัสสินค้า	รายการสินค้า	อาเซียนนำเข้าจากบราซิล (หน่วย: พันเหรียญสหรัฐฯ)			
		มูลค่าในปี 2010	มูลค่าในปี 2011	มูลค่าในปี 2012	มูลค่าในปี 2013
	ทั้งหมด	6,597,172	9,344,641	10,214,782	9,022,200
'23	กากและเศษที่เหลือจากอุตสาหกรรมผลิตอาหาร อาหารที่จัดทำไว้สำหรับเลี้ยงสัตว์	814,108	824,378	916,073	999,147
'10	ธัญพืช	382,259	248,923	248,435	767,544
'26	สินแร่ ตะกั่วและแร่	711,362	1,068,219	1,244,222	1,052,933
'27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมีนัส ไซที่ได้จากแร่	530,343	804,301	1,261,053	737,082
'12	เมล็ดพืชและผลไม้ ที่มีน้ำมัน เมล็ดธัญพืช เมล็ดพืชและผลไม้ เบ็ดเตล็ด พืชที่ใช้ในอุตสาหกรรม หรือใช้เป็นยา พวงและหญ้าแห้งที่ใช้เป็นอาหารสัตว์	446,727	844,529	903,314	964,091
'89	เรือและสิ่งก่อสร้างลอยน้ำ	49	1,043,452	670,177	2,811
'72	เหล็กและเหล็กกล้า	760,629	824,388	774,424	501,484
'17	น้ำตาลและขมที่ทำจากน้ำตาล (ซูการคองเนฟกซ์เนอริ)	906,932	1,040,338	1,180,920	1,067,932
'52	ฝ้าย	276,255	405,492	638,570	432,399
'02	เมล็ดสัตว์และส่วนอื่นของสัตว์ที่บริโภคได้	291,488	312,891	352,091	386,630

ที่มา : trademap.org

ตารางที่ 3.4 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่อาเซียนส่งออกไปยังบราซิล ปี 2010-2014

Product code ทั้งหมด	Product label	อาเซียนส่งออกไปยังบราซิล (หน่วย : พันเหรียญสหรัฐ)			
		มูลค่าในปี 2010	มูลค่าในปี 2011	มูลค่าในปี 2012	มูลค่าในปี 2013
	สินค้าทั้งหมด	6,766,098	8,399,436	8,332,714	8,805,214
'85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว เครื่องปั่นที่กึ่งเสียงและเครื่องถอดเสียง เครื่องบันทึกและเครื่องถอดภาพ และเสียงทางโทรศัพท์ รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของเครื่องดังกล่าว	1,877,898	2,094,004	1,951,025	2,206,025
'84	เครื่องปฏิบัติการชนิดนิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	1,123,830	1,318,535	1,464,976	1,357,945
'40	ยางและของทำด้วยยาง	1,084,525	1,435,577	1,030,529	1,020,858
'87	ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถราง ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของยานดังกล่าว	384,861	470,441	717,028	711,544
'64	รองเท้า สนับแข้งและของที่คล้ายกัน รวมทั้งส่วนประกอบของดังกล่าว	223,109	310,644	416,554	456,880
'15	ไขมันและน้ำมันที่ได้จากสัตว์หรือพืช และผลิตภัณฑ์ที่แยกได้จากไขมันและน้ำมันดังกล่าว ไขมันที่บริโภคได้ซึ่งจัดทำแล้ว ไขมันที่ได้จากสัตว์หรือพืช	321,620	511,240	399,625	330,427
'55	เส้นใยเส้นประดิษฐ์	301,510	352,016	350,382	350,022
'39	พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก	131,553	237,675	235,755	252,918
'90	อุปกรณ์และเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในทางทัศนศาสตร์ การถ่ายภาพ การถ่ายภาพยนตร์ การวัด การตรวจสอบ การวัดความเที่ยง การแพทย์หรือศัลยกรรม รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของดังกล่าว	117,523	149,068	227,129	260,663
'38	เคมีภัณฑ์เบื้องต้น	40,760	74,680	89,023	106,684

ที่มา : trademap.org

3.2.3 ภาพรวมด้านสังคม (Social)

3.2.3.1 ประชากร

ประเทศบราซิลเป็นประเทศขนาดใหญ่มีประชากรมากกว่าไทยประมาณ 3 เท่า โดยในปี 2014 มีประชากร 206,077,898 คน และมีแนวโน้มการเติบโตของจำนวนประชากรบราซิลเพิ่มขึ้นทุกปี อย่างไรก็ตาม อัตราการเติบโตเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้านั้นมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง

หากพิจารณาโครงสร้างประชากรพบว่า ประชากรประมาณ 142 ล้านคน หรือ ร้อยละ 68.9 อยู่ในวัยทำงาน (อายุ 15-64 ปี) ที่เหลือร้อยละ 23.5 เป็นประชากรอายุ 0-14 ปี และร้อยละ 7.6 มีอายุ 65 ปีขึ้นไป

3.2.3.2 การศึกษา

การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศเริ่มตั้งแต่เด็กอายุ 4 ปีจนถึง 17 ปี ซึ่งต้องได้รับการศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นบังคับสูงกว่าหลายประเทศที่บังคับแค่ระดับชั้นประถมศึกษา 6

อย่างไรก็ตาม อัตราการอ่านออกเขียนได้ของประชากรบราซิล (อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป) อยู่ที่เพียงร้อยละ 92.58 เท่านั้น ซึ่งต่ำกว่าไทย โดยในเพศชายคิดเป็นร้อยละ 92.24 และในเพศหญิง ร้อยละ 92.9

3.2.3.3 ศาสนา

ประชากรบราซิลส่วนใหญ่ คือมากถึงร้อยละ 90 นับถือศาสนาคริสต์ ทำให้คริสต์ศาสนา มีอิทธิพลต่อขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของบราซิลอย่างมาก โดยนิกายโรมันคาทอลิก เป็นนิกายหลักที่มีคนนับถือคิดเป็นร้อยละ 74 ของประชากร ซึ่งบราซิลเป็นประเทศที่มีประชากรคาทอลิกมากที่สุดในโลก รองลงมาเป็นนิกายโปรเตสแตนต์ประมาณร้อยละ 15 นอกจากนี้ยังมีประชากรที่ไม่นับถือศาสนา นับถือภูตผี และอื่น ๆ ด้วย

3.2.3.4 เชื้อชาติ

ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในส่วนของประวัติประเทศ ว่าบราซิลเป็นประเทศที่ผสมผสานหลากหลายเชื้อชาติ ทั้งชาวผิวขาวจากโปรตุเกสเป็นหลัก คนผิวสีจากแอฟริกา ชนพื้นเมืองดั้งเดิม และลูกผสม ทั้งคนผิวสีกับคนพื้นเมือง คนขาวกับคนพื้นเมือง และคนขาวกับคนดำ โดย เชื้อชาติในบราซิลนั้น แบ่งเป็นชนผิวขาวร้อยละ 47.7 ลูกผสมร้อยละ 43.1 คนผิวสีร้อยละ 7.6 และเอเชียร้อยละ 1.1 โดยมีชาวพื้นเมืองดั้งเดิมที่ไม่มีสายเลือดผสมกับชนผิวขาวหรือผิวสีเหลือเพียงร้อยละ 0.4

3.2.3.5 ภาษา

ภาษาโปรตุเกสเป็นภาษาราชการของบราซิลซึ่งเป็นผลจากการที่บราซิลเคยเป็นประเทศอาณานิคมของโปรตุเกสมาหลายศตวรรษร้อยละ 99 ของประชากรใช้ภาษาโปรตุเกสในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจทักษะความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของชาวบราซิล พบว่าอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ โดยได้คะแนน 51.05 ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 41 จาก 70 ประเทศ

3.2.3.6 วัฒนธรรมในการติดต่อทางธุรกิจ

โดยพื้นฐานชาวบราซิลชอบงานรื่นเริง สนุกสนาน การเดินร่ำ และเสียงเพลง วัฒนธรรมทั่วไปของสหพันธ์สาธารณรัฐบราซิลเป็นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมแบบตะวันตกและแอฟริกา จึงทำให้บราซิลมีประเพณีซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การทักทายของชาวบราซิลเมื่อพบปะกัน ผู้ชายจะใช้การจับมือ ส่วนผู้หญิงจะหอมแก้มจากซ้ายไปขวา

วัฒนธรรมด้านการทำงานหรือดำเนินธุรกิจนั้นมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละภาค แต่โดยทั่วไป การมาสายไม่เกิน 15 นาที และเริ่มหรือเลิกประชุมเกินเวลา ถือเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ บราซิลเป็นชาติที่ให้น้ำหนักความสำคัญกับผู้มาเจรจา (ตัวแทนบริษัท) เป็นอย่างมาก และชอบที่จะเจรจาแบบค่อยเป็นค่อยไป ดังนั้น มารยาทในการเจรจาดกลางธุรกิจ ควรสนทนาในลักษณะทำความรู้จักก่อน ไม่ควรรีบเจรจาธุรกิจเลย โดยอาจเริ่มการสนทนาด้วยเรื่องทั่วไป หลีกเลี่ยงการพูดคุยสถานการณ์การเมือง และการจรรยาของบราซิล เพราะเป็นเรื่องละเอียดอ่อน

ทั้งนี้ การสร้างความคุ้นเคยน่าเชื่อถือเป็นสิ่งที่สำคัญ และจากการที่บราซิลเป็นชาติที่ให้ความสำคัญกับครอบครัวการเล่าถึงครอบครัวเป็นหนึ่งในหัวข้อสนทนาที่จะสามารถสร้างความสัมพันธ์ และบรรยากาศที่ดี ซึ่งจะส่งผลให้บรรลุข้อตกลงทางธุรกิจได้อย่างราบรื่น

อย่างไรก็ตาม ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารอาจเป็นปัญหา เนื่องจากชาวบราซิลใช้ภาษาโปรตุเกสเป็นส่วนใหญ่ดังนั้น การคัดเลือกบุคคลากรที่เป็นตัวแทนบริษัทในการเข้าเจรจาดธุรกิจกับชาวบราซิลนั้นจึงควรมีคุณสมบัติ พูดภาษาโปรตุเกสได้ มีบุคลิกที่เป็นกันเอง รักครอบครัว และชอบงานรื่นเริง สนุกสนาน เป็นต้น

3.2.4 ภาพรวมด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)

ประเทศบราซิลเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่ (อันดับที่ 5 ของโลก ซึ่งมีขนาดพื้นที่ใกล้เคียงกับประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีพื้นที่ประมาณ 8,511,965 ตารางกิโลเมตร) แต่ประเทศบราซิลนั้นมีข้อจำกัดทางด้านระบบคมนาคมขนส่งที่ส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น รัฐบาลจึงได้มีนโยบายพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศอย่างต่อเนื่อง

การขนส่งสินค้าในบราซิลส่วนใหญ่จะเป็นทางถนนและทางราง โดยมีสัดส่วน ในปี 2010 แบ่งเป็นทางถนน 58% ทางราง 25% ทางน้ำ (ทางทะเลและเส้นทางน้ำบนบก) 13% และทางอากาศ 14% โดยระบบคมนาคมขนส่งของบราซิลขยายครอบคลุมพื้นที่เกือบทั่วประเทศ

แต่ส่วนใหญ่มีคุณภาพในระดับปานกลางถึงต่ำก่อให้เกิดการสูญเสีย (ทางการเงิน) แก่ภาคเอกชนและประชาชนโดยทั่วไปรัฐบาลกลางจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศโดยได้กำหนดโครงการขนาดใหญ่ขึ้น 2 โครงการ คือ (1) โครงการกระตุ้นเศรษฐกิจ (PAC) ในปี 2007 ซึ่งภาครัฐสนับสนุนเงินทุน และ (2) โครงการลงทุนพัฒนาระบบการขนส่งสินค้าในปี 2012 โดยเปิดให้เอกชนได้เข้ามาร่วมลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของประเทศด้วย

แผนการจัดการการขนส่งสินค้าระยะยาวของบราซิลมุ่งเน้นวางเครือข่ายการคมนาคมขนส่งที่ทันสมัยครบวงจรและมีประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจให้แข็งแกร่งลดต้นทุนค่าขนส่งสินค้าอย่างน้อยร้อยละ 30 ภายในปี 2020 คิดเป็นมูลค่า 2.5 แสนล้านดอลลาร์ (ประมาณ 7.5 ล้านล้านบาท) เป้าหมายคือขยายทางหลวงระยะทาง 7,500 กิโลเมตร สร้างทางรถไฟยาว 10,000 กิโลเมตร ปรับปรุงท่าเรือเดิม (ทางทะเลและเส้นทางน้ำบนบก) พร้อมสร้างท่าเรือใหม่และพัฒนาสนามบินจำนวน 270 แห่งทั่วประเทศ

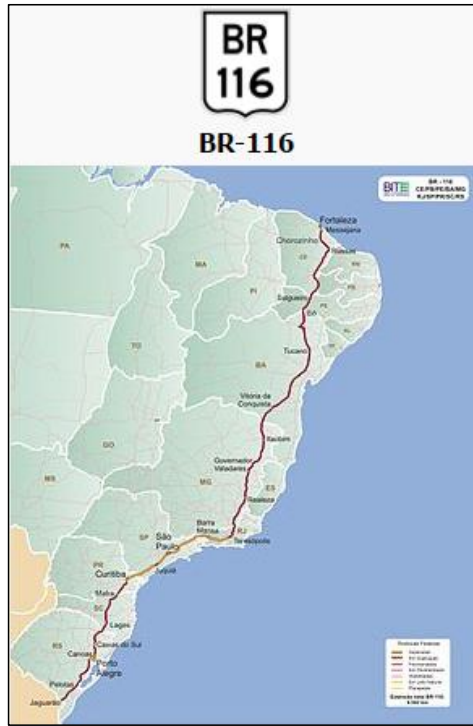
แนวโน้มอีกประการหนึ่งที่กำลังอยู่ในช่วงของการพัฒนาคือ ระบบการจัดการการขนส่งสินค้าต่อเนื่องหลายรูปแบบ นอกจากนี้ ยังมีประเด็นด้านความปลอดภัยในการขนส่ง เนื่องจากเกิดเหตุปล้นชิงทรัพย์และลักทรัพย์ที่มีอยู่สูงมาก จึงทำให้มีตัวเลือกในการขนส่งน้อยและต้นทุนในการประกันสินค้ามีมูลค่าอยู่ในระดับที่สูงมาก ในบางครั้งบริษัทจำเป็นต้องแบ่งการลำเลียงสินค้าออกเป็นชุดย่อยเพื่อลดความเสี่ยงในระหว่างขนส่งนี้

3.2.4.1 ระบบการคมนาคมขนส่งทางถนน

ระบบขนส่งทางถนนของบราซิลครอบคลุมถนนประมาณ 2 ล้านกิโลเมตรทั่วประเทศ (เป็นลำดับที่ 4 ของโลก) แต่มีทางหลวง (Highway) ที่ปรับปรุงแล้วเสร็จประมาณ 200,000 กิโลเมตรหรือร้อยละ 10 ของถนนทั้งหมด (ร้อยละ 90 ยังไม่ได้รับการปรับปรุง) ทางหลวงที่มีความสำคัญมากที่สุดของประเทศ คือ สาย BR-116 และ BR-101 ตามลำดับ

โดยที่สาย BR-116 นั้นจะเป็นเส้นทางที่วิ่งจากทางเหนือ-ใต้ของประเทศ (ทางเหนือสุดที่เมือง Fortaleza, Cearáทางใต้สุดที่เมือง Jaguarão, Rio Grande do Sul) เป็นถนนที่มีความสำคัญมากที่สุดและเป็นถนนที่มีความยาวเป็นอันดับที่ 2 ของประเทศ (ประมาณ 4,610.21 km) ทางหลวงสายนี้ผ่านเมือง Fortaleza, Salgueiro, Feira de Santana, Vitória da Conquista, Teófilo Otoni, Governador Valadares, Rio de Janeiro, Volta Redonda, São José dos Campos, São Paulo, Curitiba, Lages, Canoas, Porto Alegre

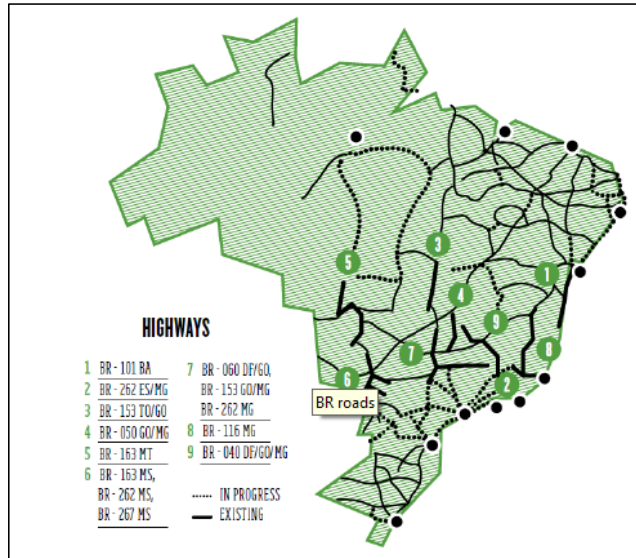
ภาพที่ 3.10 : เส้นทางถนนหลวงหลัก สาย BR-116 ของประเทศบราซิล



ที่มา : <https://en.wikipedia.org/wiki/BR-116>, 2015

ปริมาณยานพาหนะบนท้องถนนของบราซิลมีค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับขนาดพื้นที่ ตามสถิติของกรมขนส่งทางบก (BrazilianTrafficDepartment) ปริมาณยานพาหนะมีดังนี้ (1) รถยนต์ส่วนบุคคล 49 ล้านคัน (2) รถบรรทุก 2.6 ล้านคัน (3) รถบรรทุกปิคอัพ 6.5 ล้านคัน (4) รถบรรทุกเทเลอร์ 5 แสนคัน (5) รถบัส 5-6 แสนคัน และ (6) รถมอเตอร์ไซด์ 19 ล้านคันโดยถนนบราซิลที่ยังไม่ได้มาตรฐานมีมากถึงร้อยละ 69 ประกอบกับระยะทางจากรัฐต่อรัฐมีความไกลพอสมควร ประชาชนจึงนิยมเดินทางโดยเครื่องบิน ทั้งนี้ ถนนในภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือยังต้องได้รับการปรับปรุงอีกมาก ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจในภูมิภาคดังกล่าวไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร อาทิ ถนนในภาคเหนือ (รัฐ Amazonas และ Pará) สามารถใช้งานได้เพียง 6 เดือนต่อปี โดยในฤดูฝนจะเกิดปัญหาต่าง ๆ อาทิเช่น น้ำท่วม ถนนขาด (เกิดขึ้นระหว่าง ต.ค. – มี.ค.) โดยทั่วไปแล้วการขนส่งควรใช้เวลาเพียง 5 วัน แต่เมื่อเกิดปัญหาช่วงฤดูฝน รถบรรทุกจะใช้เวลาถึง 18 วันในการขนส่ง

ภาพที่ 3.11 : โครงข่ายเส้นทางถนนหลวงหลักในประเทศบราซิล



ที่มา : Apex 2014

ทางหลวงเป็นเส้นทางหลักในการขนส่งสินค้าและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในบราซิล แต่เนื่องจากมีต้นทุนและความเสี่ยงสูง อาทิ สินค้าสูญหายหรือเสียหายระหว่างการขนส่ง แต่กระนั้นก็มีการใช้เส้นทางถนนในการขนส่งสินค้าทางไกล เพราะยังมีเส้นทางเดินรถไฟไม่เพียงพอและการขนส่งชายฝั่งทะเลยังมีน้อย (เนื่องจากภาวะเปียบที่ซับซ้อน) ในปี 2012 รัฐบาลได้มีการลงทุนสร้างระบบการขนส่งสินค้าใหม่ที่เรียกว่า Programa de Investimentos em Logística มีมูลค่าการลงทุน 1.33 แสนล้านเรอัล (ประมาณ 1.7 ล้านล้านบาท) โดยจะใช้งบประมาณ 7.9 หมื่นล้านเรอัล (ประมาณ 1 ล้านล้านบาท) ในช่วง 5 ปีแรก นอกจากนี้จะมีการปรับปรุงทางหลวงเดิมซึ่งมีความยาว 5,700 กิโลเมตรมูลค่า 4.2 หมื่นล้านเรอัล (ประมาณ 5.3 แสนล้านบาท) ซึ่งขณะนี้ทางหลวงสายสำคัญมีสภาพชำรุดทรุดโทรมมาก เนื่องจากขาดงบประมาณในการซ่อมแซมในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา

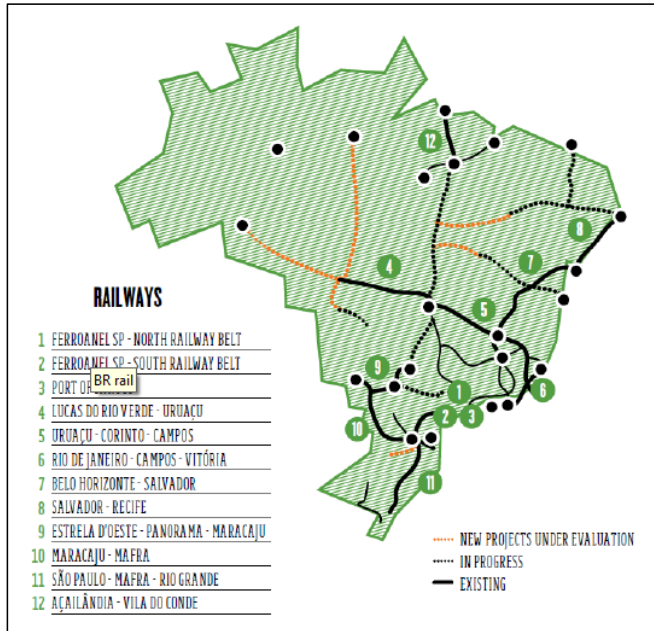
3.2.4.2 ระบบการขนส่งทางรถไฟ

เส้นทางรถไฟครอบคลุมพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงใต้ร้อยละ 47 โดยที่ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันตกครอบคลุมร้อยละ 8 ซึ่งรถไฟนั้นเป็นยานพาหนะที่สำคัญในการขนส่งสินค้าโภคภัณฑ์ (Commodities) อาทิ เมล็ดพันธุ์พืชผลิตภัณฑ์เหล็ก ไวน์ น้ำ หินแร่ และปูนซีเมนต์

ในอดีตรถไฟถูกสร้างขึ้นเพื่อรองรับการขนส่งสินค้าโภคภัณฑ์ (Commodities) ที่อยู่ห่างไกล (เชื่อมต่อการขนส่งจากระบบสู่ระบบ) แต่เมื่อมีผลผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ลดต่ำลง จึงส่งผลให้การใช้เส้นทางรถไฟหลายสายนั้นไม่ได้ถูกใช้งานอีกต่อไป

อย่างไรก็ตาม รถไฟเป็นช่องทางสำคัญในการขนส่งสินค้าและวัตถุดิบต่างๆที่ครอบคลุมทั้ง 22 รัฐ (จาก 26 รัฐ 1 เขตการปกครองพิเศษ) และมีการเชื่อมต่อกับประเทศอาร์เจนตินา โบลิเวีย และอูรุกวัยอีกด้วยรัฐบาลกลางจึงมีแผนที่จะพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานโดยตั้งเป้าสร้างทางรถไฟเป็นระยะทาง 12,000 กิโลเมตรให้แล้วเสร็จภายในปี 2023

ภาพที่ 3.12 : โครงข่ายเส้นทางรถไฟของประเทศบราซิล



ที่มา : Apex 2014

การก่อสร้างทางรถไฟสายใหม่จะช่วยให้การลำเลียงถั่วเหลืองจากภาคตะวันตกไปยังท่าเรือฝั่งตะวันออกเฉียงใต้เป็นไปได้ด้วยดี โดยปัจจุบันมูลค่าการสูญเสียถั่วเหลืองในระหว่างการขนส่ง (จากภาคตะวันตกไปยังท่าเรือฝั่งตะวันออกเฉียงใต้) สูงถึง 6.6 พันล้านดอลลาร์ (ราว 2 แสนล้านบาท) และมีต้นทุนราว 130-150 ดอลลาร์ต่อตัน (3,900-4,500 บาท) รัฐบาลได้นำแผนการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานใหม่มาดำเนินการซึ่งรวมถึงการลงทุนก่อสร้างทางรถไฟ 9.1 หมื่นล้านเรอัล (ราว 1.2 ล้านล้านบาท) ในอีก 25 ปีข้างหน้าและ 5.6 หมื่นล้านเรอัล (ราว 7 แสนล้านบาท) ในอีก 5 ปีข้างหน้า ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญเผยว่าการลงทุนเหล่านี้จะส่งผลให้ต้นทุนการขนส่งสินค้าเกษตรทางรถไฟลดลงราวร้อยละ 30 และภายในปี 2018 จะมีการสร้างทางรถไฟสายใหม่ยาว 10,000 กิโลเมตรด้วย

ทั้งนี้คาดว่า จีน ได้เข้าร่วมมือในการสร้างระบบรางกับบราซิล แล้ว โดยบราซิลและเปรูมีความประสงค์ที่จะสร้างทางรถไฟสำหรับขนส่งสินค้า (Cargo Train) ระหว่างเมืองริโอ เด เจเนโร

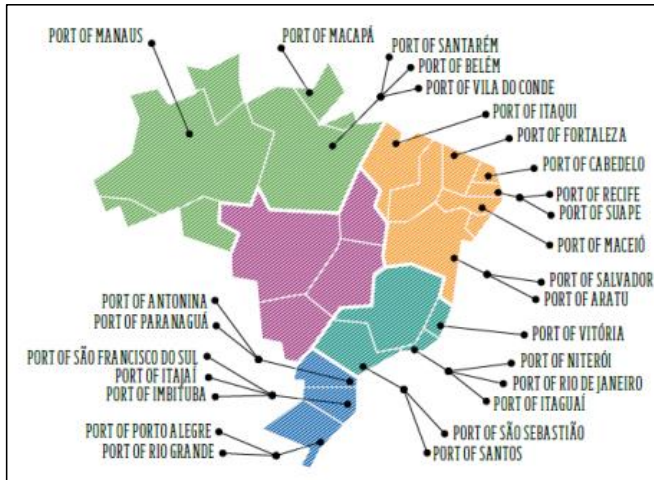
บราซิล ไปยังทางตอนเหนือของเปรู (BoyóvarandPaita) โดยจีนให้การสนับสนุนเพื่อขยาย การติดต่อระหว่างฝั่งตะวันออกและตะวันตกของภูมิภาคละตินอเมริกาซึ่งระยะทาง 4,400 กิโลเมตร อยู่ในบราซิล และ 2,800 อยู่ในเปรู กำหนดอัตราความเร็วสูงสุดไว้ที่ 80 กิโลเมตร/ชั่วโมง

3.2.4.3 ระบบการขนส่งทางน้ำ

บราซิลมีโครงการลงทุนพัฒนาท่าเรือตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ (PND II) มูลค่า 3.8 พันล้านเรอัล (ประมาณ 4.82 หมื่นล้านบาท) และมีการลงทุนใหม่ในรูปแบบการเช่าซื้อ การให้สัมปทาน และการสร้างท่าเรือส่วนตัวมูลค่า 5.42 หมื่นล้านเรอัล (ประมาณ 6.9 แสนล้านบาท)

แม้ว่าบราซิลจะมีท่าเรือหลายแห่ง แต่มีเพียงส่วนน้อยที่มีความสามารถในการแข่งขันสูงและ มีการวางโครงสร้างเอาไว้อย่างดีในระดับมาตรฐานสากล ปัจจัยที่บริษัทเลือกพิจารณาท่าเรือที่จะใช้ นั้นขึ้นอยู่กับต้นทุนการขนส่ง ความรวดเร็วในการขนส่ง และปัญหาด้านภาษี รัฐต่างเคยเสนอภาษี ภาครัฐที่ต่ำลง (โดยเฉพาะภาษีมูลค่าเพิ่มระดับรัฐจากข้อมูล ICMS) เพื่อดึงดูดบริษัทและ การเคลื่อนย้ายสินค้าไปยังท่าเรืออย่างไรก็ตามในปี 2012 มีการออกร่างกฎหมายท่าเรือใหม่เพื่อยุติ “สงครามท่าเรือ” โดยพยายามปรับ ICMS ที่รัฐเป็นผู้จัดเก็บให้สอดคล้องกัน เนื่องจากไม่มีแรงจูงใจ ทางการเงินในการเลือกท่าเรือที่จะใช้เช่น Vitória (ในเอสปีริโตซานโต) หรือ Itajaí (ในซานตา คาตารีนา) แล้ว บริษัทจึงเลือกพิจารณาการตัดสินใจใช้ท่าเรือตามระยะทาง ระยะเวลา และต้นทุน มากขึ้น

ภาพที่ 3.13 : ท่าเรือที่สำคัญของประเทศบราซิล



ที่มา : Apex 2014

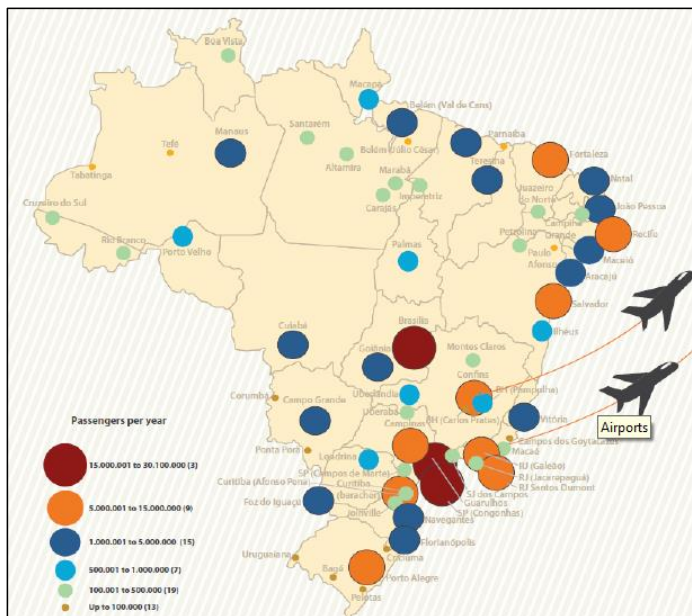
ท่าเรือในบราซิลเรียกเก็บค่าธรรมเนียมสูงกว่าท่าเรือส่วนใหญ่ทั่วโลก ทั้งยังมีกระบวนการขนส่งสินค้าได้ช้ากว่าและมีปัญหาในการตอบสนองให้ทันอุปสงค์ตลาดที่เติบโตขึ้น ตัวอย่างเช่น กำลัง

การผลิตถั่วเหลืองและข้าวโพดของประเทศที่กำลังจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในอีก 10 ปีข้างหน้า แต่สามารถเติบโตได้เท่าที่ระบบการจัดการการขนส่งสินค้าจะเอื้ออำนวยเท่านั้น ท่าเรือทั่วไปปฏิบัติงานตามกำลังการดำเนินงานอย่างเต็มที่แล้ว เช่น หลังช่วงฤดูเก็บเกี่ยว จะมีรถบรรทุกที่บรรจุสินค้าโภคภัณฑ์และสินค้าอื่น ๆ เต็มคันรถและจอดต่อกันเต็มถนนที่มุ่งหน้าสู่ท่าเรือ รถบรรทุกเหล่านี้ส่วนใหญ่จะต้องใช้เวลารอเข้าสู่ท่าเรือหลายวัน จึงจะสามารถลำเลียงสินค้าขึ้นเรือได้ ด้วยเหตุนี้จึงเกิดการจราจรแน่นขนัดในทางน้ำริมท่าเรือ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือปัญหาด้านการจัดการการขนส่งสินค้าในบราซิลไม่เพียงเพิ่มต้นทุนสินค้าส่งออกเท่านั้น แต่ยังเป็นการจำกัดปริมาณสินค้าส่งออกอีกด้วย เนื่องจากขาดศักยภาพในการลำเลียงสินค้าเกษตรหลังเก็บเกี่ยวที่เพิ่มจำนวนขึ้นได้ทัน

3.2.4.4 ระบบการขนส่งทางอากาศ

โครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งทางอากาศของบราซิลค่อนข้างพัฒนาไปอย่างดี ในปัจจุบันมีประมาณ 300 สนามบินภายในประเทศ และมีสนามบินหลักทางด้านการค้าประมาณ 50 สนามบินการค้าที่สำคัญ และอีก 21 สนามบินเป็นสนามบินนานาชาติ ที่มีการขนส่งจำนวนผู้โดยสารมากกว่า 115 ล้านคน เข้า-ออกจากประเทศบราซิลในแต่ละปี

ภาพที่ 3.14 : การขนส่งทางอากาศของประเทศบราซิล



ที่มา : Apex 2014

เที่ยวบินระหว่างประเทศส่วนใหญ่ต้องไปที่เมืองเซาเปาโลหรือริโอเดจาเนโรสนามบินนานาชาติ Guarulhos และสนามบินนานาชาติ Galeao ตามลำดับ แต่ถ้านอกเมืองเซาเปาโลและริโอเดจาเนโร ก็จะเป็นสนามบินนานาชาติ Belo Horizonte ที่เป็นสนามบินนานาชาติหลักไม่กี่ที่ไปบราซิลเลยซีเฟนาตาลและเพิ่งได้รับการยอมรับ Fortaleza มีเที่ยวบินระหว่างประเทศในปี 2013 ประเทศบราซิลเป็นตลาดการบินที่มีผู้โดยสารมากที่สุดเป็นลำดับที่หกของโลกอีกด้วย

เมื่อไม่นานมานี้รัฐบาลได้มีการให้สัมปทานการสนามบินขนาดใหญ่ 2 แห่งคือสนามบิน Galeão ในเมืองริโอเดจาเนโรและสนามบิน Confins ในเมืองเบโลฮอริซอนเตรวมทั้งอนุมัติแผนการลงทุนภายใต้โครงการ PAC เพื่อพัฒนาเครือข่ายสนามบินในประเทศมูลค่า 9.2 หมื่นล้านเรอัล (ประมาณ 1.2 ล้านล้านบาท) การพัฒนาดังกล่าวได้รวมถึงการปรับปรุงการขยายลานบิน การก่อสร้างอาคารผู้โดยสารเพิ่มเติมและเพิ่มบริเวณลานบิน TaxiTakeoff รวมทั้งการจัดซื้อรถดับเพลิงเพิ่มด้วยและเนื่องด้วยรายได้ของประชากรที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีประชาชนเลือกการเดินทางโดยเครื่องบินแทนรถประจำทางเพิ่มมากขึ้นและยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้จำนวนผู้โดยสารเครื่องบินเพิ่มขึ้นจาก 71 ล้านคนในปี 2007 เป็น 100 ล้านคนในปี 2014 จากการที่อุปสงค์ที่เพิ่มมากขึ้นและการแข่งขันของสายการบินที่รุนแรงขึ้นนั้นส่งผลให้ราคาตั๋วเครื่องบินค่อย ๆ มีราคาที่ลดต่ำลง

3.2.4.5 ระบบไฟฟ้าและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

จากการจัดอันดับของ The World Economic Forum ในรายงาน The Global Competitiveness Report 2015-2016 พบว่าโครงสร้างพื้นฐานของบราซิลนั้น มีคะแนน 3.9 อยู่อันดับที่ 74 ในทั้งหมด 140 ประเทศ โดยตัวชี้วัดที่มีความโดดเด่น คือ ปริมาณที่นิ่งโดยสารเครื่องบินที่ได้แสดงให้เห็นแล้วว่ามีการเติบโตอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ด้านคุณภาพไฟฟ้าอยู่ในระดับต่ำคืออันดับที่ 96 ส่วนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศนั้น หากพิจารณาจากอันดับจะพบว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างใช้ได้

ตารางที่ 3.5 : แสดงการจัดอันดับทางโครงสร้างพื้นฐานของประเทศบราซิล ปี 2014

INDICATOR	RANK/140	VALUE
2 nd pillar: Infrastructure	74	3.9
A. Transport infrastructure		
2.01 Quality of overall infrastructure	123	2.9
2.02 Quality of roads	121	2.7
2.03 Quality of railroad infrastructure	98	1.7
2.04 Quality of port infrastructure	120	2.7
2.05 Quality of air transport infrastructure	95	3.8
2.06 Available airline seat km/week, millions*	10	3,877.8
B. Energy infrastructure		
2.07 Quality of electricity supply	96	3.8
C. ICT infrastructure		
2.08 Mobile telephone subscriptions/100 pop.*	37	139.0
9.04 Individuals using Internet, %*	58	57.6
9.05 Fixed-broadband Internet subscriptions/100 pop.*	64	11.5
2.09 Fixed-telephone lines/100 pop.*	50	21.8

หมายเหตุ: มูลค่าหรือคะแนน มีระดับตั้งแต่ 1-7 โดยที่ 1 คือต้องพัฒนามาก และ 7 คือมีการพัฒนาอย่างดีและมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล

* หน่วยตามแต่ละ Indicator นั้นๆ

ที่มา: The Global Competitiveness Report 2015-2016, WEF 2015

3.3 ประเทศรัสเซีย

3.3.1 ประวัติศาสตร์และการเมือง

3.3.1.1 ประวัติ

รัสเซีย หรือ ชื่อทางการคือ สหพันธรัฐรัสเซีย มีประวัติศาสตร์ยาวนาน ตั้งแต่ยุคเริ่มแรก ที่แยกอยู่เป็นอาณาจักรเล็ก ๆ ต่าง ๆ จนถูกรวมภายใต้ราชอาณาจักรที่มีมอสโกว์เป็นศูนย์กลาง (Moscovite Tzardom) ตกอยู่ในช่วงยุ่งเหยิงที่ถูกแทรกแซงโดยราชอาณาจักรโปแลนด์ระยะเวลาสั้น ๆ กลายเป็นจักรวรรดิรัสเซียภายใต้ราชวงศ์โรมานอฟ ก่อนที่จะมีการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมนิยมคอมมิวนิสต์โซเวียต ก่อนจะล่มสลายกลายเป็นประเทศประชาธิปไตยอย่างในรัสเซียปัจจุบัน

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และวิชาการสมัยใหม่อย่างเทคโนโลยีตรวจสอบดีเอ็นเอพบว่า ชาวรัสเซียสืบเชื้อสายมาจากไวกิงในแถบฟินแลนด์ปัจจุบันที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในดินแดนแห่งนี้ อย่างไรก็ตาม ด้วยอากาศที่หนาวจัด ทำให้ชาวรัสเซียเลือกที่จะแยกกันอยู่เป็นอาณาจักรอิสระจำนวนมากในประเทศรัสเซียปัจจุบัน และเรียกผู้ปกครองในฐานะเจ้าชาย (grand prince) เท่านั้น

ความไม่เข้มแข็งดังกล่าวทำให้อาณาจักรเล็กเหล่านี้ในรัสเซียถูกรุกรานโดยหลายชนเผ่า อาทิ ตาตาร์ มองโกล และเติร์ก อยู่เนื่อง ๆ

จนกระทั่งราชอาณาจักรมอสโกเริ่มต้นขยายอาณาเขตและรวบรวมเข้าเป็นปึกแผ่นแล้ว ก็เริ่มต้นสร้างอาณาจักรขึ้นมา แม้จะมีช่วงสุญญากาศในการปกครองขึ้นที่เรียกว่า The Time of Troubles (1598-1613) แต่ในช่วงเวลาไม่นานก็เกิดราชวงศ์โรมานอฟขึ้นปกครองประเทศรัสเซีย อยู่หลายร้อยปี ในช่วงนั้น (โดยเฉพาะในสมัยของพระเจ้าปีเตอร์มหาราช) รัสเซียได้ปฏิรูปและพัฒนา ประเทศจนกลายเป็นประเทศแนวหน้าที่ทรงอิทธิพลของยุโรปขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 เศรษฐกิจรัสเซียเริ่มประสบปัญหาช่องว่าง ทางรายได้เพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งรัฐบาลต้องใช้รายจ่ายในการทำสงคราม ประชาชนที่ประสบปัญหา เศรษฐกิจส่วนหนึ่งจึงได้ร่วมมือกับพรรคบอลเชวิกที่ฝึกฝึคอมมิวนิสต์ นำโดยเลนิน และสตาลิน ขึ้นปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองโค่นล้มราชวงศ์โรมานอฟ เป็นระบอบสังคมนิยม แทน

ในช่วงต้นของการเปลี่ยนแปลงจนถึงหลังโลกครั้งที่สองและช่วงท้ายสงครามเย็น สภาพเศรษฐกิจของชนชั้นล่างในรัสเซียดีขึ้นค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตาม ด้วยประเทศที่มีขนาดใหญ่ ไพศาล การปกครองแบบรวบศูนย์อำนาจ และรอการสั่งการจากที่มอสโกวั้น ชักช้าและไม่ทันการณ์ ทำให้นโยบายเศรษฐกิจต่าง ๆ ไม่ส่งผลดีนัก ประกอบกับการปิดประเทศไม่รับเทคโนโลยี และการแข่งขันใหม่ ๆ จากภายนอกทำให้พัฒนาการด้านต่าง ๆ ของรัสเซียล่าหลังประเทศเสรีนิยมไปเรื่อย ๆ แม้ประธานาธิบดีกอร์บาชอฟจะพยายามเปิดประเทศมากขึ้น แต่ก็ดูเหมือนว่าจะช้าเกินไป และในอีกแง่มุมหนึ่งคือไม่มีมาตรการรองรับที่ดีพอทำให้เศรษฐกิจของรัสเซียเกือบจะล่มสลายลง

ในที่สุด บอริส เยลต์ซินทำการเข้ายึดอำนาจและประกาศการล่มสลายของสหภาพโซเวียต ในปี 1991 และให้รัสเซียปกครองในระบอบประชาธิปไตย ก่อนที่จะให้มีการเลือกตั้งทั่วไปซึ่งเยลต์ซิน ได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีคนแรก อย่างไรก็ตาม ภายใต้การนำของเยลต์ซิน เศรษฐกิจรัสเซีย ไม่ได้ดีขึ้นเลย มีแต่ภาวะเศรษฐกิจถดถอยต่อเนื่อง จนเมื่อปูติน ได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดี ในปี 1999 ก็ได้ปรับลดกฎระเบียบที่ไม่จำเป็นไม่คล่องตัวเป็นจำนวนมากลง ภาษีที่เคยมีกว่าร้อยละ 60 ถูกยกเลิก นโยบายเศรษฐกิจใหม่ ๆ ได้รับการผลักดัน รัสเซียเปิดประเทศมากขึ้น ทรัพยากรที่มีอยู่ มากมายถูกนำมาใช้ประโยชน์ ส่งผลให้รัสเซียมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่รวดเร็วมาก และเติบโต ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน และด้วยเหตุดังกล่าว ปูติน จึงชนะการเลือกตั้งขาดลอยทุกสมัยจนถึงปัจจุบัน

3.3.1.2 ระบบการเมือง

หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 1991 รัสเซียเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบบ ประชาธิปไตย อันมีประธานาธิบดีเป็นประมุข ประธานาธิบดีของรัสเซียนั้นมีอำนาจมาก กล่าวคือ เป็นผู้แต่งตั้ง นายกรัฐมนตรีและ นายกรัฐมนตรีก็จะแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีอีกทีหนึ่ง ดังนั้น ในการเลือกตั้งประธานาธิบดีของรัสเซียจึงเป็นการเลือกตั้งทางตรง โดย รัฐธรรมนูญกำหนดให้ ประธานาธิบดีต้องได้รับคะแนนเสียงเกินกว่าร้อยละ 50 ของผู้มีสิทธิออกเสียง หากต่ำกว่าแม้จะเป็น ผู้มีคะแนนสูงสุดก็ต้องคัด 2 คนที่มีคะแนนสูงสุดมาทำการเลือกตั้งใหม่อีกรอบจนกว่าจะมีผู้ที่ได้รับ

คะแนนเสียงเกินกว่าร้อยละ 50 ประธานาธิบดีของรัสเซียนั้น มีวาระยาวถึง 6 ปี และมีข้อกำหนดห้ามเป็นเกินกว่า 2 สมัยติดต่อกัน

ด้านระบบนิติบัญญัตินั้น รัสเซียมี 2 สภาคือ สภาล่าง หรือ ที่เรียกว่าสภาดูมา มีสมาชิก 450 คน เลือกตั้งผ่านระบบพรรคในบัญชีรายชื่อ กล่าวคือ ในการเลือกตั้งสภาดูมานั้น ประชาชนรัสเซียจะกาเฉพาะ “พรรค” ที่ชอบเท่านั้น นั่นคือสมาชิกสภาดูมาจากระบบบัญชีรายชื่อเท่านั้น ในขณะที่สภาสูง อีก 166 คนนั้นมาจากการเลือกตั้งทางตรง หรือ ที่ในไทยเรียกว่าแบบแบ่งเขต เพื่อเป็นตัวแทนของเขตพื้นที่นั้น ๆ ในสภา

ด้านการกระจายอำนาจนั้น ด้วยการปกครองในระบบคอมมูน (ชุมชน) มาก่อน ทำให้รัสเซียให้ความสำคัญกับอำนาจท้องถิ่นค่อนข้างมาก รัฐบาลท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งของรัสเซียนั้นมีอำนาจอิสระในขอบเขตของตนเองค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตาม อำนาจบริหารและพัฒนาหลายอย่างก็มาจากส่วนกลาง

อย่างไรก็ตาม ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า ปูติน สามารถพลิกฟื้นเศรษฐกิจของรัสเซียได้อย่างน่าอัศจรรย์ กอปรกับชาวรัสเซียยังคงติดกับการมีผู้นำตลอดกาล พรรค United Russia ของปูติน จึงชนะการเลือกตั้งตลอดมา ในสภาดูมาเองก็ครองเสียงข้างมาก จนน่าจะถือได้ว่าเป็นเผด็จการรัฐสภาหลาย ๆ โดยครองที่นั่ง 238 จาก 450 ที่นั่ง หรือเกินครึ่งของสภา

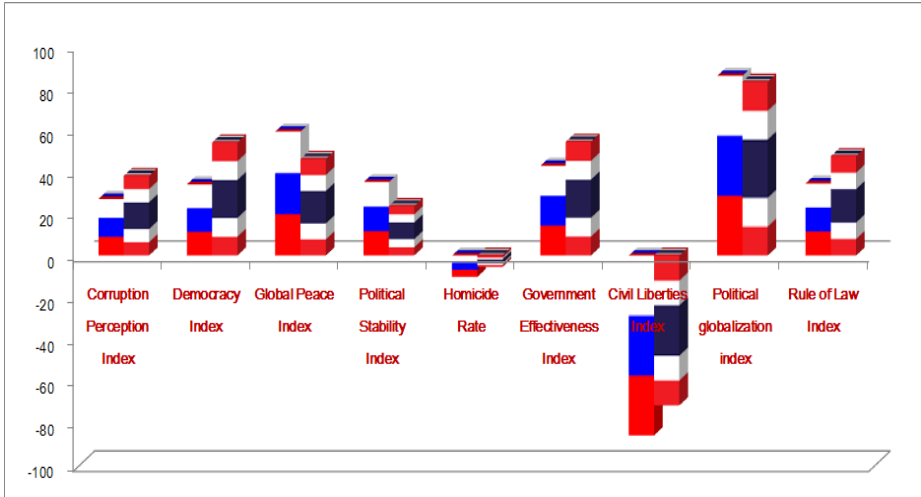
ด้านประธานาธิบดีนั้น โดยพฤตินัย ปูติน ผูกขาดมาโดยตลอด แม้ในการเลือกตั้งปี 2008 จะได้เว้นวรรค (ตามรัฐธรรมนูญบัญญัติให้เว้นวรรค) แต่ก็ยังเป็นเพียงการสลับให้มือขวาคือ นายกรัฐมนตรีเมดเวเดฟเป็นประธานาธิบดีแทน ในขณะที่ตนเองเป็นนายกรัฐมนตรี แต่เมื่อครบเทอมในการเลือกตั้งปี 2012 ก็สลับกลับเป็นประธานาธิบดีเอง แล้วให้เมดเวเดฟเป็นนายกรัฐมนตรีแทน

ด้านระบบราชการของรัสเซียนั้น มีความเกี่ยวข้องกับด้านเศรษฐกิจค่อนข้างมาก กล่าวคือนักธุรกิจใหญ่ในรัสเซียจะมีความเกี่ยวข้องกับระบบราชการอย่างเหนียวแน่น บ้างก็เป็นข้าราชการเก่า บ้างก็มีเครือญาติทำราชการ บางรายเป็นข้าราชการเก่า แล้วลาออกมาทำธุรกิจ โดยผลักดันบุตรให้เป็นข้าราชการแทน ระบบธุรกิจในรัสเซียจึงมีปัญหาด้านความโปร่งใสดังแสดงในดัชนีความโปร่งใสที่จะแสดงต่อไป

3.3.1.3 ดัชนีด้านการเมือง

แม้รัสเซียจะเป็นประเทศประชาธิปไตยและมีกฎหมายให้สิทธิเสรีภาพรวมถึงห้ามการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติรัฐบาลรัสเซียมีอำนาจค่อนข้างมาก ดัชนีความสงบเรียบร้อย และดัชนีความมั่นคงทางการเมืองจึงอยู่ในระดับที่สูงกว่าไทย อย่างไรก็ตาม ดัชนีด้านสิทธิเสรีภาพ ความเป็นประชาธิปไตย รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายกลับอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าไทย เนื่องจากในทางปฏิบัติทางลับรัฐบาลอาจแทรกแซงกลไกต่าง ๆ รวมถึง กลไกด้านยุติธรรมของประเทศได้ และด้วยเหตุดังกล่าว ดัชนีความโปร่งใสของรัสเซียจึงอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าไทยด้วย

ภาพที่ 3.15 : ดัชนีต่าง ๆ ด้านการเมืองของรัสเซียและไทย ปี 2014



ที่มา : Transparency.org สำหรับ Corruption Perception Index, The Economists สำหรับ Democracy Index, The Institute of Economics and Peace สำหรับ Global Peace Index, The World Bank สำหรับ Political Stability, Government Effectiveness และ Rule of Law Index, UNODC สำหรับ Homicide Rate, The Freedom House สำหรับ Civil Liberties Index, และ The Swiss Institute of Technology สำหรับ Political Globalization Index

หมายเหตุ : คณะผู้ดำเนินงานวิจัยได้แปลงค่าเป็นคะแนนเต็ม 100 คะแนนเพื่อความสะดวกในการเปรียบเทียบ โดยค่ายิ่งมากแสดงว่ายิ่งดี (บางดัชนีเช่นการฆาตกรรม หากติดลบมากแปลว่ายิ่งแย่)

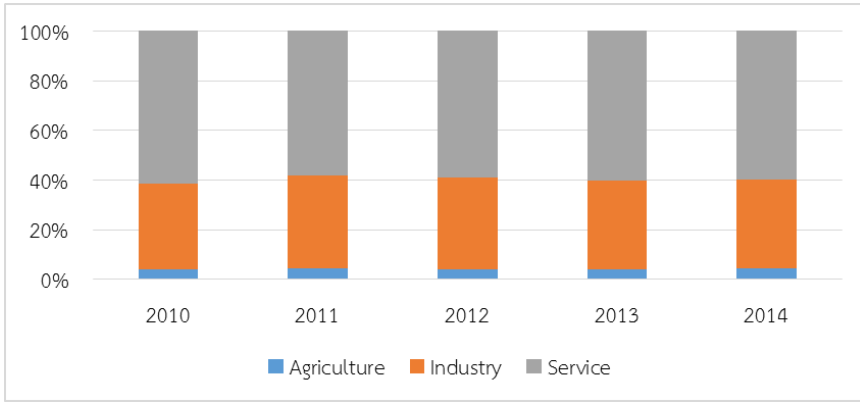
3.3.2 ภาพรวมด้านเศรษฐกิจ (Economy)

3.3.2.1 โครงสร้างและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

ขนาดเศรษฐกิจของรัสเซียใหญ่เป็นอันดับ 5 ของโลก โดยมี GDP อยู่ที่ 3.7 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ โดยโครงสร้างเศรษฐกิจหลักมาจากภาคบริการ สำหรับการค้าระหว่างประเทศของรัสเซียยังคงเกินดุลตลอดระยะเวลา 5 ปี (2010-2014) แม้จะชะลอตัวลงบ้าง สำหรับปัญหาเศรษฐกิจของรัสเซียในขณะนี้คือการถดถอยของตลาดโลกและการอ่อนค่าของเงินรูเบิล

โครงสร้างเศรษฐกิจของรัสเซียในระยะ 5 ปี (2010-2014) มีลักษณะคงที่ โดยภาคที่ก่อให้เกิดรายได้มากที่สุดคือภาคบริการเฉลี่ยร้อยละ 60 ต่อ GDP รองลงมาคือ ภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 36 ต่อ GDP และต่ำที่สุดคือภาคการเกษตรร้อยละ 4 ต่อ GDP เท่านั้น ดังแสดงในภาพที่ 3.15

ภาพที่ 3.16 : โครงสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมของรัสเซีย (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014



ที่มา : World Bank

ภาพที่ 3.17 แสดงถึงดุลการค้าระหว่างประเทศโดยบัญชีเดินสะพัดของรัสเซียเป็นบวกตลอดตั้งแต่ปี 2010-2014 โดยมีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 3.6 ต่อ GDP และมีความผันผวนบ้าง เช่น ปี 2011 ดุลบัญชีเดินสะพัดมีส่วนต่อ GDP สูงถึงร้อยละ 5.1 แต่ในปี 2013 ดุลบัญชีเดินสะพัดถดถอยเหลือร้อยละ 1.7 ต่อ GDP เท่านั้น

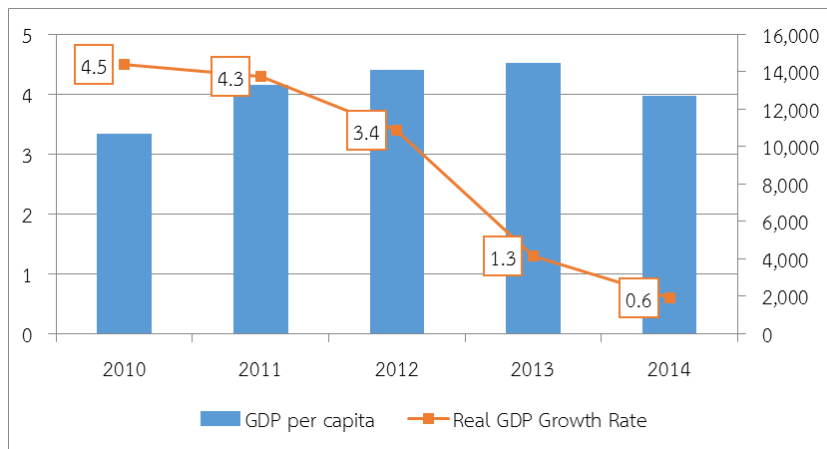
ภาพที่ 3.17 : สัดส่วนการค้าระหว่างประเทศของรัสเซีย (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014



ที่มา : World Bank

3.3.2.2 อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ

ภาพที่ 3.18 : อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ต่อหัวของรัสเซีย ปี 2010-2014

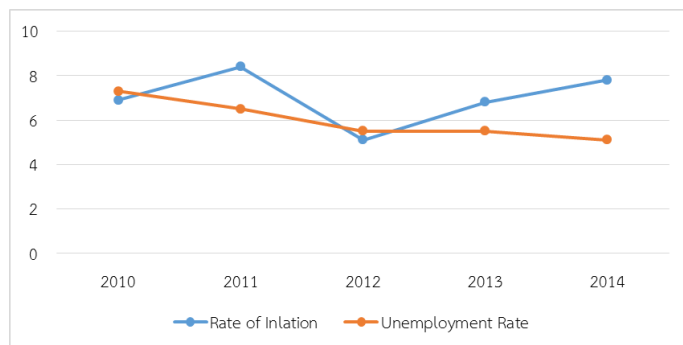


ที่มา: World Bank

จากภาพที่ 3.18 สังเกตได้ว่าอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของรัสเซียมีแนวโน้มถดถอยอย่างต่อเนื่อง อนึ่ง เกิดจากราคาน้ำมันโลกและค่าเงินรูเบิลตกต่ำ ส่งผลให้อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของรัสเซียที่สูงถึงร้อยละ 4.5 ในปี 2010 ลดลงเหลือร้อยละ 0.6 ในปี 2014 อย่างไรก็ตาม ภายใต้แนวโน้มการเติบโตที่ถดถอยนี้ เศรษฐกิจภายในของรัสเซียยังคงแข็งแกร่ง โดยรายได้ต่อหัวของรัสเซียยังมีเสถียรภาพมีค่าเฉลี่ยระหว่างปี 2010-2014 ที่ 13,060 เหรียญสหรัฐต่อคน

3.3.2.3 อัตราการว่างงานและอัตราเงินเฟ้อ

ภาพที่ 3.19 : อัตราการว่างงานและอัตราเงินเฟ้อของรัสเซียปี 2010-2014

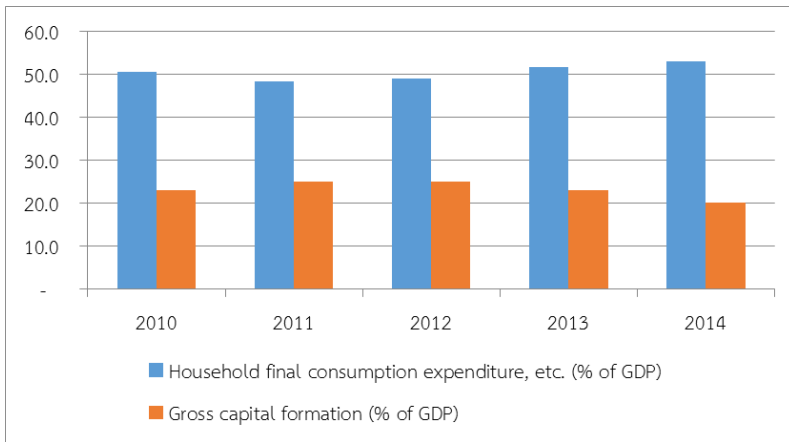


ที่มา: World Bank

อัตราการว่างงานของรัสเซียมีแนวโน้มลดลงในแต่ละปีจากร้อยละ 7.3 ในปี 2010 ลดลงเหลือร้อยละ 5.1 ในปี 2014 สำหรับอัตราเงินเฟ้อยังคงสลับขึ้นและลงในช่วงปี 2010-2013 ทว่าตั้งแต่มี 2014 มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปัจจัยการอ่อนค่าของค่าเงินรูเบิลส่งผลให้การนำเข้าปัจจัยการผลิตลำบากมากยิ่งขึ้น

3.3.2.4 การบริโภคและการลงทุน

ภาพที่ 3.20 : การบริโภคและการลงทุนภายในประเทศรัสเซีย (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014

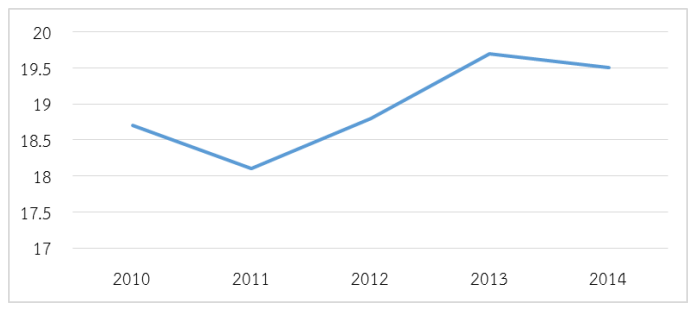


ที่มา: World Bank

การบริโภคของรัสเซียมีค่าเฉลี่ยระหว่างปี 2010-2014 อยู่ที่ประมาณร้อยละ 50 ของ GDP และค่าเฉลี่ยการลงทุนระหว่างปี 2010-2014 อยู่ที่ประมาณร้อยละ 23.2 ของ GDP ลักษณะคล้ายคลึงกับประเทศอื่น ๆ ในกลุ่ม BRICS

3.3.2.5 การคลังสาธารณะ

ภาพที่ 3.21 : สัดส่วนการใช้จ่ายโดยรัฐบาลรัสเซียต่อ GDP (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014



ที่มา: World Bank

การใช้จ่ายโดยภาครัฐของรัสเซียมีค่าเฉลี่ยระหว่างปี 2010-2014 อยู่ที่ประมาณร้อยละ 19 ต่อ GDP โดยมีแนวโน้มที่รัสเซียจะขยายการลงทุนโดยภาครัฐเพิ่มขึ้นในปีต่อไป เช่น โครงการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ตะวันออกไกลของรัสเซีย⁶ มูลค่าประมาณ 240 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นต้น

3.3.2.6 การค้ากับไทยและอาเซียน

รัสเซียถือเป็นตลาดใหม่สำหรับไทยและอาเซียน จากสถิติบ่งชี้ว่า ไทยมีสัดส่วนมูลค่าการนำเข้าส่งออกกับรัสเซียเพียงร้อยละ 0.74 ต่อมูลค่าการนำเข้าส่งออกของไทยกับทั่วโลก และอาเซียนมีสัดส่วนมูลค่าการนำเข้าส่งออกกับรัสเซียร้อยละ 0.05 ต่อมูลค่าการนำเข้าส่งออกของอาเซียนกับทั่วโลก

ด้วยขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่โตและยังไม่มีการค้าขายกับไทยและอาเซียนมากเท่าที่ควร โอกาสจึงยังเปิดกว้างสำหรับนักลงทุนรายใหม่ โดยสินค้าที่ไทยและอาเซียนนำไปทำตลาดในรัสเซียได้ เช่น อาหาร ผักและผลไม้ เครื่องจักร และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น สำหรับสินค้าที่ไทยและอาเซียนนำเข้าจากรัสเซีย อาทิ น้ำมัน แร่ธาตุ และเครื่องจักร เป็นต้น โดยรายละเอียดปรากฏบนตารางที่ 3.6 ถึง 3.9

⁶ <http://www.themoscowtimes.com/business/article/russian-government-invests-240-million-in-far-east-infrastructure/525758.html>

ตารางที่ 3.6 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่พายนำเข้าจากรัสเซีย ปี 2010-2014

รหัสสินค้า	รายการสินค้า	พายนำเข้าจากรัสเซีย (หน่วย: พันเหรียญสหรัฐ)				
		มูลค่าในปี 2010	มูลค่าในปี 2011	มูลค่าในปี 2012	มูลค่าในปี 2013	มูลค่าในปี 2014
	สินค้าทั้งหมด	1,536,094	2,097,782	1,411,426	1,272,943	20,634
'27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรเคมีส ไซที่ได้จากแร่	1,045,798	1,505,474	767,537	548,202	11,622
'84	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	2,563	1,931	1,914	1,660	1,625
'73	ของทำด้วยเหล็กหรือเหล็กกล้า	22	302	217	223	1,157
'74	ทองแดงและของทำด้วยทองแดง	-	-	-	2,125	910
'48	กระดาษและกระดาษแข็ง ของทำด้วยเยื่อกระดาษ หรือทำด้วยกระดาษหรือกระดาษแข็ง	5,894	6,014	5,621	8,569	854
'05	ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ที่ไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น	437	3,808	5,000	4,291	698
'30	ผลิตภัณฑ์ทางเภสัชกรรม	44	39	42	46	696
'90	อุปกรณ์และเครื่องอุปโภคที่ใช้ในทางทัศนศาสตร์ การถ่ายภาพ การถ่ายภาพยนตร์ การวัด การตรวจสอบ การวัดความถี่ การแพทย์หรือศัลยกรรม รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของของดังกล่าว	708	1,162	1,483	1,317	550
'99	สินค้าอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้จำแนกประเภท	-	-	-	-	514
'63	ของทำด้วยสิ่งทองที่จัดทำแล้วอื่น ๆ ของเป็นชุด เสื้อผ้าที่ใช้แล้ว และของที่ใช้แล้วที่คล้ายสิ่งทอง ผ้าชีวีว	-	5	2	65	406

ที่มา: trademap.org

ตารางที่ 3.7 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่ไทยส่งออกไปยังรัสเซีย ปี 2010-2014

รหัสสินค้า	รายการสินค้า	ไทยส่งออกไปยังรัสเซีย (หน่วย : พันเหรียญสหรัฐฯ)				
		มูลค่าในปี 2010	มูลค่าในปี 2011	มูลค่าในปี 2012	มูลค่าในปี 2013	มูลค่าในปี 2014
	ทั้งหมด	1,370,022	1,937,490	1,970,951	2,084,100	355,930
'20	ของปรุงแต่งที่ทำจากพืชผัก ผลไม้ ถูกันดี หรือจากส่วนอื่นของพืช	75,146	92,083	67,064	81,667	65,229
'84	เครื่องปฏิกิริยานิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้เหล็ก และ ส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	338,606	353,509	294,969	328,729	35,742
'10	ัญชีพืช	32,824	26,718	6,491	15,152	33,058
'16	ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำจากพวกครัสตาเซีย โมลลัสก์ หรือจากสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ	25,411	25,536	27,032	32,869	30,552
'71	ไปมกธรรมชาติหรือไข่มุกเลี้ยง รัตนชาติหรืออัญมณีชนิดอื่น โลหะมีค่า โลหะที่มีมูลค่าสูง โลหะมีค่า และของที่ทำด้วยของดังกล่าว เครื่องเพชร พลอยและรูปพรรณที่เป็นของเทียม เหรียญภาษาบั้น	35,381	8,810	60,780	110,478	22,337
'39	พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก	42,143	76,268	97,722	92,332	18,249
'85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณไฟฟ้า และส่วนประกอบของเครื่อง ดังกล่าว เครื่องบันทึกเสียงและเครื่องถอดเสียง เครื่องบันทึกและเครื่อง ถอดภาพและเสียงทางโทรทัศน์ รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ ประกอบของเครื่องดังกล่าว	289,934	373,732	494,301	493,073	17,834
'03	ปลา สัตว์น้ำจำพวกครัสตาเซีย โมลลัสก์ และสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสัน หลังอื่น ๆ	26,119	25,000	30,521	23,394	17,386
'40	ยางและของทำด้วยยาง	61,326	116,690	146,288	151,685	14,815
'33	เอสเซนเชียสอยล์และเรซินอยด์ เครื่องหอม เครื่องสำอาง หรือสิ่งปรุง แต่งสำหรับประติณร่างกายหรือประเทืองใจ (ยกเว้นเคโรพาราฟิน)	5,266	8,006	11,872	14,173	9,310

ที่มา: trademap.org

ตารางที่ 3.8 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่อาเซียนนำเข้าจากรัสเซีย ปี 2010-2014

รหัสสินค้า	รายการสินค้า	อาเซียนนำเข้าจากรัสเซีย (หน่วย: พันเหรียญสหรัฐ)			
		มูลค่าในปี 2010	มูลค่าในปี 2011	มูลค่าในปี 2012	มูลค่าในปี 2013
	สินค้าทั้งหมด	6,513,607	7,857,342	7,305,484	8,490,895
'27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมิเนส ไซท์ได้จากแร่	3,753,428	4,903,582	3,943,130	4,665,497
'99	สินค้าอื่นๆ ที่ยังไม่ได้จำแนกประเภท	-	-	-	-
'31	ปุ๋ย	467,753	724,130	722,876	508,187
'10	ธัญพืช	38,954	863	1,042	118,405
'40	ยางและของทำด้วยยาง	34,008	12,451	56,591	76,008
'03	ปลา สัตว์น้ำจำพวกครัสเตเชีย โมลลัสก์ และสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ	228	69	2,031	2,351
'26	สินแร่ ตะกั่วและเงิน	738	9,726	18,590	3,796
'72	เหล็กและเหล็กกล้า	1,193,665	712,018	892,384	490,266
'85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณไฟฟ้า และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว เครื่องบันทึกเสียงและเครื่องอัดเสียง เครื่องบันทึกและเครื่องถอดภาพและเสียงทางโทรทัศน์ รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของเครื่องดังกล่าว	75,955	159,509	235,831	267,499
'84	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	97,708	171,722	103,165	199,131
					14,734,422
					10,939,212
					862,523
					816,662
					432,383
					259,242
					232,943
					206,869
					147,895
					140,616
					98,495

ที่มา: trademap.org

ตารางที่ 3.9 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่อาเซียนส่งออกไปยังรัสเซีย ปี 2010-2014

รหัสสินค้า	รายการสินค้า	อาเซียนส่งออกไปยังรัสเซีย (หน่วย : พันเหรียญสหรัฐ)				
		มูลค่าในปี 2010	มูลค่าในปี 2011	มูลค่าในปี 2012	มูลค่าในปี 2013	มูลค่าในปี 2014
ทั้งหมด	สินค้าทั้งหมด	5,553,979	7,584,705	8,297,211	8,986,358	4,543,053
'85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณไฟฟ้า และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว เครื่องบันทึกเสียงและเครื่องถอดเสียง เครื่องบันทึกและเครื่องถอดภาพและเสียงทางโทรทัศน์ รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของเครื่องดังกล่าว	1,541,032	2,130,515	2,720,101	2,511,672	717,285
'15	ไขมันและน้ำมันที่ได้จากสัตว์หรือพืช และผลิตภัณฑ์แยกได้จากไขมัน และน้ำมันดังกล่าว ไขมันที่บริโภคได้ซึ่งจัดทำแล้ว ไขมันที่ได้จากสัตว์หรือพืช	636,739	850,233	780,447	755,185	716,257
'84	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	839,989	918,162	868,552	1,243,686	512,171
'62	เครื่องแต่งกายและของที่ใช้ประกอบกับเครื่องแต่งกาย ที่ไม่ได้ทำแบบนิยหรือแบบพิเศษ	162,982	260,933	298,705	345,263	202,042
'39	พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก	117,331	164,810	185,089	190,106	189,877
'61	เครื่องแต่งกายและของที่ใช้ประกอบกับเครื่องแต่งกาย ถ้าแบบนิตหรือแบบพิเศษ	93,363	140,291	178,105	247,375	152,708
'90	อุปกรณ์และเครื่องอุปกรณที่ใช้ในทางทัศนศาสตร์ การถ่ายรูป การถ่ายภาพทางยนตร์ การวัด การตรวจสอบ การวัดความเที่ยง การแพทย์หรือศัลยกรรม รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของดังกล่าว	85,364	117,111	170,550	232,155	147,219
'40	ยางและของที่ทำด้วยยาง	315,232	522,953	530,506	465,915	122,363
'03	ปลา สัตว์น้ำจำพวกครัสเตเชีย โมลลัสก์ และสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ	125,152	148,259	146,346	133,246	119,746
'20	ของปรุงแต่งที่ทำจากพืชผัก ผลไม้ ไขมัน ดินเหนียว หรือจากส่วนอื่นของพืช	112,004	127,865	100,921	115,818	111,011

ที่มา: trademap.org

3.3.3 ภาพรวมด้านสังคม (Social)

3.3.3.1 ประชากร

แม้จะมีขนาดประเทศที่ใหญ่กว่าไทยหลายเท่า แต่ในปี 2014 ประเทศรัสเซียมีประชากรมากกว่าไทยประมาณ 2 เท่าคือ 143,819,569 คน เท่านั้น โดยอัตราการเติบโตของประชากรลดลงร้อยละ 0.03 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2013

อย่างไรก็ตาม โครงสร้างประชากรส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 70.4 อยู่ในวัยทำงาน (อายุ 15-64 ปี) ที่เหลือ ร้อยละ 16.4 เป็นประชากรอายุ 0-14 ปี และ ร้อยละ 13.2 อายุ 65 ปีขึ้นไป

3.3.3.2 การศึกษา

การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศ เริ่มตั้งแต่เด็กที่มีอายุ 6 ปีจนถึง 15 ปี โดยภาคเรียนของระดับชั้นประถมศึกษา-มัธยมศึกษาตอนต้น อย่างไรก็ตาม ด้วยเหตุที่เป็นประเทศสังคมนิยมเก่า รัสเซียจึงได้สนับสนุนการศึกษาของประชากรในประเทศอย่างมาก ค่าเล่าเรียนนั้นค่อนข้างต่ำ อีกทั้งหนังสือยังได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลด้วย

โดยประชากรเกือบทั้งประเทศ หรือ ร้อยละ 99.72 ของประชากรรัสเซียอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปนั้น สามารถอ่านออกเขียนได้ โดยอัตราการอ่านออกเขียนได้ในเพศชายคิดเป็นร้อยละ 99.73 และในเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 99.72

3.3.3.3 ศาสนา

ด้วยเหตุที่เป็นประเทศคอมมิวนิสต์ที่ไม่อนุญาตการนับถือศาสนามาก่อน ประชากรรัสเซียเกินกว่าครึ่ง จึงไม่ปรากฏข้อมูลการนับถือศาสนาใด ๆ อย่างไรก็ตาม ประชากรในส่วนที่นับถือศาสนานั้นส่วนมากจะเป็นคริสต์ นิกายรัสเซียออร์ทอด็อกซ์ ซึ่งเป็นนิกายดั้งเดิมของประเทศ (ไม่ขึ้นกับวาติกัน) ก่อนจะเป็นคอมมิวนิสต์ โดยผู้นับถือออร์ทอด็อกซ์นี้มีประมาณ ร้อยละ 15-20 ส่วนผู้นับถือศาสนาอิสลามนั้นมีประมาณ ร้อยละ 10-15 ส่วนศาสนาคริสต์ นิกายอื่น ๆ มีอยู่ประมาณร้อยละ 2

อย่างไรก็ตาม ด้วยเหตุที่ชาวรัสเซียเพิ่งได้อิสระในการนับถือศาสนาไม่นานนัก ความเคร่งครัดในการปฏิบัติจึงไม่สูงนักโดยเฉพาะอย่างยิ่งมุสลิมในรัสเซียนั้นมีความเคร่งครัดไม่มากเช่นการติดตราฮาลาลนั้นยังไม่ใช่อุปสรรคบังคับสำหรับมุสลิมในรัสเซียจนผู้มิตราจะชิงความได้เปรียบทางการค้าได้แต่อย่างไร

3.3.3.4 เชื้อชาติ

ประเทศไทยประกอบด้วย ชาวจีนเชื้อชาติจีนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.7 ที่เหลือเป็นเชื้อชาติทหาร ร้อยละ 3.7 ยูเครนร้อยละ 1.4 แขนงเกียร้อยละ 1.1 ชาวขร้าร้อยละ 1 เซเชนร้อยละ 1 และอื่น ๆ ร้อยละ 10.2 ส่วนอีกร้อยละ 3.9 ระบุเชื้อชาติไม่ได้ (Census 2010)

3.3.3.5 ภาษา

ภาษาจีนถูกกำหนดให้เป็นภาษาราชการของประเทศ อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจทักษะความสามารถประชาชนจีนในการใช้ภาษาอังกฤษของสถาบันภาษาอีเอฟ (EF) พบว่าอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ โดยได้คะแนน 51.59 ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 39 จาก 70 ประเทศ แต่ทั้งนี้คะแนนดังกล่าวสูงกว่าประเทศไทยซึ่งอยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก ลำดับที่ 62 คะแนน 43.35 การติดต่อกับนักธุรกิจจีนจึงนิยมใช้ล่ามเป็นหลัก

3.3.3.6 วัฒนธรรมในการติดต่อทางธุรกิจ

BOX 3.1

ทฤษฎีมิติทางวัฒนธรรมของฮอฟสตีต (Hofstede Cultural Dimensions) กล่าวว่าวัฒนธรรมเป็นตัวสะท้อนถึง เอกลักษณะ อุนิสัย และพฤติกรรม ที่ต่างกันของคนแต่ละประเทศ ซึ่งความแตกต่างดังกล่าว สามารถวิเคราะห์ได้จาก 6 มิติ/ดัชนี ได้แก่

- (1) **ดัชนีความเหลื่อมล้ำในสังคม (Power Distance Index: PDI)** หากประเทศใดมีคะแนนดัชนีดังกล่าวสูง (High Power Distance) แสดงว่าสถานการณ์ทางสังคมมีผลต่อการแสดงออกทางความคิดและการตัดสินใจ กล่าวคือ ผู้ที่อาวุโสกว่ามีสิทธิมีเสียงและอำนาจในการตัดสินใจมากกว่า ในทางตรงกันข้ามประเทศที่คะแนนต่ำ (Low Power Distance) สังคมนั้น ๆ อยู่กันด้วยความเท่าเทียม ฐานะทางสังคมไม่ได้เป็นตัวกำหนดบทบาทหรืออำนาจของคน
- (2) **ดัชนีความเป็นปัจเจกบุคคล/คตินิยมหมู่ (Individualism: IDV)** หากมีคะแนนสูงในดัชนีดังกล่าว (Individualism) แสดงว่าสังคมนั้น มีการดำเนินชีวิตในแบบที่ยึดความคิดเห็นของตนเองเป็นหลัก นิยมอยู่อาศัยแบบพึ่งตนเองมากกว่าการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มก้อน ในทางกลับกันประเทศที่มีคะแนนต่ำจะเป็นลักษณะของสังคมรวมหมู่ อยู่แบบพึ่งพาอาศัยกัน (Collectivism) กล่าวคือ ความเห็นของคนในสังคมมีผลต่อการตัดสินใจดำเนินการใด ๆ

(3) **ดัชนีค่านิยมของประเทศว่ามีลักษณะความเป็นชาย (Masculinity)** คือ กล้าตัดสินใจ อดทน ให้ความสำคัญกับการแข่งขัน ความสำเร็จ และความมั่งคั่ง **หรือ ความเป็นหญิง (Feminity)** โอบอ้อมอารี ประนีประนอม ให้ความสำคัญกับคุณภาพความเป็นอยู่ของชีวิตมากกว่าการแก่งแย่ง ในการจำแนก คะแนนที่สูงกว่าสื่อว่าประเทศนั้น ๆ เป็นสังคมแบบ Masculinity ซึ่งในบางประเทศอาจสื่อว่าเพศชายมีบทบาทสำคัญกว่าในสังคม เช่น ญี่ปุ่น ส่วนประเทศที่มีคะแนนต่ำในดัชนีดังกล่าวเป็นสังคมแบบ Feminity

(4) **ดัชนีการหลีกเลี่ยงต่อสถานการณ์ไม่ปกติ (Uncertainty Avoidance Index: UAI)** ประเทศที่มีคะแนนสูงในดัชนีดังกล่าว (High Uncertainty Avoidance) จะมีการกำหนดกฎระเบียบแนวทางการรับมือต่อสถานการณ์ต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน แตกต่างกับประเทศที่มีระดับคะแนนต่ำ (Low Uncertainty Avoidance) ซึ่งประเทศเหล่านี้ จะสามารถยอมรับความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของสถานการณ์ต่าง ๆ ได้มากกว่า มิติดังกล่าวสะท้อนถึงลักษณะการบริหารจัดการ โดยประเทศที่เป็น High Uncertainty Avoidance จะมีความสามารถในการรับมือกับสถานการณ์อย่างเป็นระบบ ขณะที่ประเทศ Low Uncertainty Avoidance จะมีความยืดหยุ่นและไหวพริบในการแก้ปัญหาสถานการณ์เฉพาะหน้า

(5) **ดัชนีการกำหนดแผนระยะสั้น-ระยะยาวในอนาคต (Short/Long term Orientation)** ประเทศที่มีคะแนนต่ำเป็น Short term Orientation คือ การให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในระยะสั้นมากกว่าระยะยาว ในมุมมองการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น อาจกล่าวได้ว่า Short term Orientation จะสนิทสนมกับคนได้ง่าย แต่ความสัมพันธ์เป็นลักษณะผิวเผิน ด้านการลงทุนจะเน้นการลงทุนที่เห็นผลในระยะสั้นมากกว่า ในทางกลับกัน การสร้างความสัมพันธ์กับประเทศที่เป็น Long term Orientation ต้องใช้ระยะเวลาในการสร้างความเชื่อใจ แต่ทั้งนี้ความสัมพันธ์ดังกล่าวจะมีความแน่นแฟ้น ด้านการลงทุนจะเน้นการลงทุนโดยมองผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว

(6) **ดัชนีชี้วัดความยืดหยุ่น/ยับยั้ง ในการปฏิบัติตามกรอบสังคมในเชิงของจารีตประเพณี บรรทัดฐาน (Indulgence versus Restraint: IVR)** หากประเทศใดมีคะแนนสูง (Indulgence) แสดงว่าพฤติกรรมคนในสังคมประเทศนั้นไม่ยึดติดกับจารีตประเพณี มีความยืดหยุ่น แต่หากได้คะแนนในดัชนีดังกล่าวต่ำ (Restraint) จะกล่าวได้ว่าคนในประเทศนั้นประพฤติตนยึดกับกรอบขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี มากกว่าการทำตามใจตนเอง

จากการศึกษามุมมองทางด้านสังคมวัฒนธรรมของรัสเซียใน 6 มิติตามทฤษฎี Hofstede cultural dimensions พบว่า

(1) สังคมมีลักษณะ High Power Distance ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นลักษณะการทำงานเป็นแบบ top-down คือ ระดับผู้บริหาร จะเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจ

(2) สังคมเป็นลักษณะของการอยู่ร่วมกัน (Collectivism) และ

(3) ฟังพาทอาศัยซึ่งกันและกัน (Feminity) ดังนั้น ในการดำเนินธุรกิจในประเทศไทย การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ความสนิทสนม และความไว้วางใจ ถือเป็นปัจจัยสำคัญ ที่จะนำไปสู่การได้มาซึ่งข้อมูล คำแนะนำ และสุดท้ายคือ ความสำเร็จในการเจรจาธุรกิจ

(4) รัสเซียเป็นชาติที่หลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้น (High Uncertainty Avoidance) อันจะเห็นได้จาก การกำหนด กรอบ กฎเกณฑ์ในการนำเข้า-ส่งออก และการทำธุรกรรมต่าง ๆ ไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากความไม่แน่นอน นอกจากนี้ การให้ข้อมูล/วางแผนใด ๆ อย่างละเอียดถี่ถ้วน ถือเป็นเรื่องปกติในการทำธุรกิจกับชาวรัสเซีย

(5) รัสเซียเป็นชาติที่มีการวางแผนระยะยาว (Long term Orientation) ด้านการวางตัว ชาวรัสเซียจะวางตัวเป็นทางการและเว้นระยะห่างความสัมพันธ์กับผู้ที่ไม่สนิทสนม อย่างไรก็ตาม ถือเป็นการแสดงออกที่ให้เกียรติแก่ผู้นั้น และ

(6) ด้านพฤติกรรม รัสเซียเป็นชาติที่ยืนหยัดในการปฏิบัติตามกรอบสังคมต่ำ (Restraint) ในเชิงของจารีตประเพณี บรรทัดฐาน และอยู่ภายใต้กรอบของสังคม เก็บและควบคุมอารมณ์ ไม่แสดงออกต่อสิ่งเร้า

3.3.4 ภาพรวมด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)

สหพันธรัฐรัสเซีย (Russian Federation) หรือประเทศรัสเซีย ตั้งอยู่ทั้งในทวีปเอเชียตอนเหนือและทวีปยุโรป มีเทือกเขายูรัล (Ural mountains) เป็นพรมแดนธรรมชาติระหว่างทั้งสองทวีป พื้นที่ 2 ใน 3 ของรัสเซียอยู่ในทวีปเอเชีย แต่พื้นที่เศรษฐกิจ เช่น มอสโก และเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก อยู่ในฝั่งยุโรปรัสเซียมีขนาดพื้นที่ 17.08 ล้านตารางกิโลเมตร ซึ่งถือว่าเป็นประเทศที่ใหญ่ที่สุดในโลกตามขนาดพื้นที่ โดยมีระยะทางจากด้านตะวันออกจรดด้านตะวันตก 9,000 กิโลเมตร และจากด้านเหนือจรดใต้มีระยะทาง 4,000 กิโลเมตร มีพื้นที่ติดกับมหาสมุทรอาร์กติกและมหาสมุทรแปซิฟิกเหนือ ประเทศรัสเซียมีขนาดเศรษฐกิจขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 9 ของโลก เป็นตลาดที่มีกำลังซื้อสูงเนื่องจากมีจำนวนประชากรถึง 145 ล้านคนและมีลักษณะเฉพาะที่เรียกว่า highincome mixed economy โดยรายได้หลักของประเทศกว่าร้อยละ 60 มาจากภาคพลังงาน เนื่องจากประเทศรัสเซียเป็นหนึ่งในประเทศผู้ส่งออกก๊าซธรรมชาติและน้ำมันดิบรายใหญ่ของโลก

ในด้านโครงสร้างพื้นฐานนั้น ในภาพรวมประเทศรัสเซียนั้นยังขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เนื่องจากยังคงมีความล่าช้าในการปฏิรูปสาธารณูปโภคพื้นฐาน และกำลังอยู่ในช่วงของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการเติบโตของการค้า/การลงทุน อุตสาหกรรมการผลิต และ

การท่องเที่ยว และทางรัฐบาลเองก็ยังคงมีนโยบายทางเศรษฐกิจหลักของประเทศ ก็คือการส่งเสริมการใช้จ่ายภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเพื่อที่จะกระตุ้นด้านเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ การคมนาคมของประเทศรัสเซียนั้นสามารถเรียกได้ว่าเป็นโครงข่ายที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลกแห่งหนึ่งอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ระบบคมนาคมในเมืองหลัก เช่น มอสโกว์ และเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก โดยเฉพาะระบบสาธารณะอย่างรถไฟใต้ดินนั้นถือว่าดีมาก มีโครงข่ายขนาดใหญ่และมีผู้ใช้บริการมาก แม้การจราจรทางถนนนั้นจะค่อนข้างคับคั่งและติดขัด

อุตสาหกรรมการขนส่งเติบโตอย่างมากจากการเติบโตของกิจกรรมการค้าระหว่างประเทศ การขนส่งส่วนใหญ่คือการขนส่งก๊าซและน้ำมันผ่านท่อส่ง ซึ่งมากกว่า 50% ของปริมาณการขนส่งสินค้าทั้งหมด รองลงมาคือ ทางราง (42%) ส่วนทางอากาศ น้ำ และบก รวมกันไม่ถึง 5%

3.3.4.1 การคมนาคมขนส่งทางบก

ระบบขนส่งทางถนนของประเทศรัสเซียนั้นครอบคลุมประมาณ 933,000 กิโลเมตร โดยที่ได้รับการปรับปรุงแล้วประมาณ 755,000 กิโลเมตรเท่านั้น อีกทั้งสภาพถนนในพื้นที่บางแห่งยังไม่ดีนัก ถนนและการขนส่งทางบกร้อยละ 85 ของถนนอยู่ในรัสเซียตะวันตก เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่อยู่ในแถบนั้น โครงสร้างพื้นฐานทางถนนค่อนข้างด้อยพัฒนา เครือข่ายการขนส่งทางถนนนั้นไม่มีการเชื่อมโยงระหว่างกัน กล่าวคือสนามบิน 8 ใน 12 สนามบินหลักไม่มีการเชื่อมโยงโดยรถไฟ ท่าเรือที่ใหญ่ที่สุด 16 แห่งของประเทศไม่มีทางออกโดยตรงที่สามารถเชื่อมโยงกับเครือข่ายถนนทางหลวงได้และถนน 34 เส้นที่อยู่ในเครือข่ายของถนนยุโรปและเอเชีย มีเพียงร้อยละ 9 เท่านั้นที่เป็นถนนหลวงหลายเลน

การขนส่งภายในประเทศกว่าร้อยละ 40 ใช้การขนส่งทางราง เนื่องจากสามารถขนส่งสินค้าได้จำนวนมากต่อครั้ง และมีเส้นทางเข้าถึงพื้นที่ห่างไกลได้ดีกว่าการขนส่งโดยรถยนต์ จึงทำให้มีการใช้ระบบรางหรือรถไฟมากกว่า และสินค้าหลักที่ขนส่งทางรถไฟคือ วัสดุก่อสร้าง (19%) น้ำมัน (18%) สินแร่ (12%)

เส้นทางการเดินรถไฟสายสำคัญดังนี้

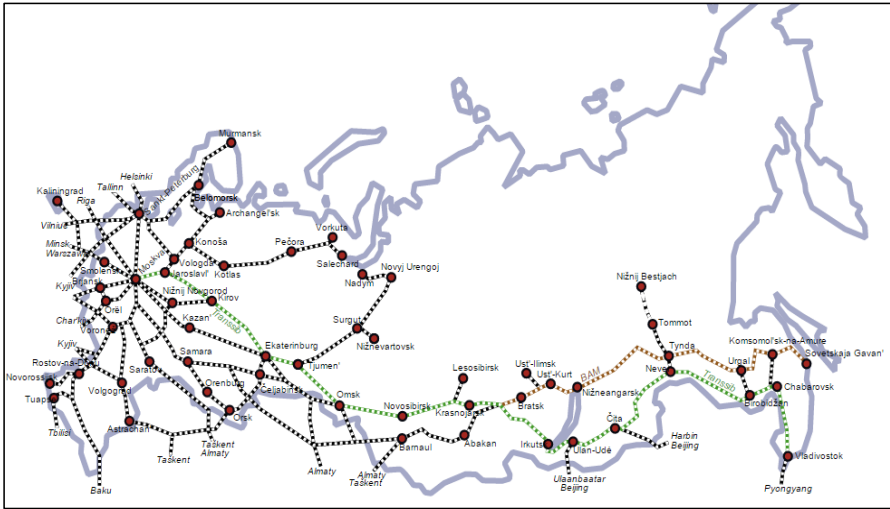
1. รถไฟสาย Trans – Siberian Railway

เป็นเส้นทางรถไฟสายหลักของประเทศที่เชื่อมระหว่าง Moscow ซึ่งอยู่ทางตะวันตกของประเทศ ไปยังเมือง Vladivostok ซึ่งเป็นเมืองท่าสำคัญทางตะวันออกของประเทศ รวมระยะทาง 9,288 กิโลเมตร โดยใช้เวลาในการขนส่งรวม 7 วัน ทั้งนี้ จาก Moscow มีทางรถไฟเชื่อมต่อไปยัง St.Petersburg ซึ่งเป็นเมืองท่าสำคัญทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศ และทวีปยุโรปได้ด้วย อย่างไรก็ตาม การขนส่งสินค้าจากรัสเซียต่อไปยังยุโรปต้องเปลี่ยนขบวนรถไฟ เนื่องจากทางรถไฟของรัสเซียกว้างกว่าทางรถไฟของประเทศในยุโรป

2. รถไฟสาย Trans – Mongolian Railway

เป็นเส้นทางรถไฟที่เชื่อมระหว่าง Moscow ไปยังเมือง Manzhouli บริเวณชายแดนสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งสามารถเชื่อมต่อไปยังเมือง Harbin (มณฑลเฮย์หลงเจียงของสาธารณรัฐประชาชนจีน) และต่อไปยังกรุงปักกิ่ง เมืองหลวงของสาธารณรัฐประชาชนจีนได้

ภาพที่ 3.22 : เครือข่ายเส้นทางรถไฟของประเทศรัสเซีย



ที่มา: <https://en.wikipedia.org>, 2015

เส้นทางรถไฟสายนี้เป็นเส้นทางที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากสามารถเชื่อมจากรัสเซียไปยังคาซัคสถาน และจีนภาคตะวันตก ซึ่งจีนมีแผนสำคัญระบุในแผนพัฒนาประเทศคือการพัฒนาฝั่งตะวันตกของประเทศให้เชื่อมสู่ทะเล ซึ่งในอนาคตอันใกล้จีนได้เตรียมการเชื่อมต่อจากจีนภาคตะวันตก ผ่านลาว เข้าไทย และออกสู่อ่าวไทยได้ต่อไป ดังนั้น “ทางรถไฟสายนี้จึงสามารถเชื่อมต่อถึงไทยได้”

3. รถไฟสาย Trans – Manchurian Railway

เป็นเส้นทางรถไฟที่เชื่อมระหว่าง Moscow ไปยังมองโกเลียและเชื่อมต่อไปยังกรุงปักกิ่ง

3.3.4.2 การคมนาคมขนส่งทางน้ำ

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมการขนส่งทางท่าเรือมีการเติบโตมากขึ้น ส่วนใหญ่เป็นท่าเรือขนส่งสินค้าออก โดยที่ร้อยละ 83 ของปริมาณน้ำหนักรถสินค้าเป็นการส่งออกแต่ในด้านของมูลค่านั้น ส่วนแบ่งของการนำเข้ามีมากกว่า เนื่องจากการส่งออกของรัสเซียส่วนใหญ่เป็นวัตถุดิบ แต่การนำเข้าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มมากกว่า เช่น เครื่องจักร และสินค้าที่ต้องใส่ในตู้สินค้า โดยที่ร้อยละ

90 ของการค้าต่างประเทศในระดับโลกจะผ่านทางท่าเรือ แต่การค้าต่างประเทศของรัสเซียนั้นผ่านทางท่าเรือเพียงร้อยละ 60 เท่านั้นโดยมีสาเหตุมาจากร้อยละ 45 ของการค้าต่างประเทศของรัสเซียเป็นการส่งออกน้ำมันและก๊าซ ซึ่งผ่านทางระบบท่อเป็นส่วนใหญ่

ในปี 2007 การขนส่งผ่านทางท่าเรือตะวันตกเฉียงเหนือ Murmansk และเซนต์ปีเตอร์สเบิร์ก (46%) ท่าเรือทิสต์ (36.6%) และตะวันออกไกล (17.3%) ซึ่งท่าเรือตะวันออกไกลมีบทบาทมากขึ้นเรื่อย ๆ จากการส่งออกและนำเข้าจากจีนและประเทศในเอเชีย

รัสเซียมีท่าเรือออกสู่ทะเลดำทางด้านทิศตะวันตกและทิศใต้ของประเทศ และทางออกสู่มหาสมุทรแปซิฟิกทางทิศตะวันออกของประเทศ โดยมีเมืองท่าเรือสำคัญ ดังนี้

ภาพที่ 3.23: เมืองท่าเรือสำคัญ



ที่มา: <http://www.globalports.com>, 2015

1. เมือง St. Petersburg

ตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศ เป็นเมืองท่าที่ใหญ่ที่สุดในบริเวณชายฝั่งทะเลบอลติก โดยส่วนใหญ่จะขนส่งสินค้าไปยังทวีปอเมริกาเหนือและยุโรป

2. เมือง Novorossiysk

ตั้งอยู่ทางตะวันตกของประเทศ แถบทะเลดำ เป็นเมืองท่าที่ใหญ่และสำคัญที่สุดของรัสเซีย โดยสามารถขนส่งสินค้าไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภทธัญพืช

3. เมือง Vladivostok

ตั้งอยู่ทางตะวันออกของประเทศ ติดกับมหาสมุทรแปซิฟิก เป็นเมืองท่าที่มีความทันสมัย มีคลังสินค้าที่ได้มาตรฐานและสามารถขนถ่ายตู้คอนเทนเนอร์จากท่าเรือไปยังสถานีรถไฟ เพื่อส่งสินค้าไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และมองโกเลีย เป็นหลัก

4. เมือง Nakhodka

ตั้งอยู่ทางตะวันออกของประเทศ เป็นเมืองท่าที่มีความทันสมัยและมีบริการขนส่งสินค้าทางรถไฟ โดยส่วนใหญ่เป็นเส้นทางขนส่งสินค้าของออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น จีน อินเดีย ไทย และประเทศอื่น ๆ ในแถบเอเชีย

3.3.4.3 การคมนาคมขนส่งทางอากาศ

ภาพที่ 3.24 : การคมนาคมขนส่งทางอากาศ



ที่มา: <http://www.mapsofworld.com/international-airports/europe/russia.html>

การผลิตอากาศยานเป็นภาคอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญในอุตสาหกรรมของประเทศรัสเซีย โดยที่เกิดการจ้างงานถึง 355,300 คน (ทั้งเครื่องบินพลเรือน และเครื่องบินทหาร) อย่างไรก็ตาม สายการบินแห่งชาติอย่างแอร์ฟลอต ก็เลือกที่จะใช้เครื่องบินต่างชาติอย่าง แอร์บัส และโบอิง สนามบินในประเทศรัสเซียรองรับผู้โดยสารได้ร้อยละ 70 ของผู้โดยสารทั่วประเทศแต่สำหรับสนามบินระหว่างประเทศนั้นรองรับผู้โดยสารเกินขีดความสามารถ ดังนั้นจำเป็นต้องมีการลงทุนด้านก่อสร้างและมีการปรับปรุงเพิ่มมากขึ้น

ในปี 2014 มีจำนวนผู้โดยสารเครื่องบินจำนวน 75 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี 2007 ที่มีจำนวนผู้โดยสาร 33 ล้านคน สายการบินขนส่งสินค้าที่สำคัญของรัสเซียได้แก่ Volga-Dnepr, Aeroflot-

Cargo และ S7 Airlines ท่าอากาศยานสำคัญ คือ Moscow-Sheremetyev International Airport และ St. Petersburg - Pulkovo Airport โดยมีเที่ยวบินระหว่างประเทศเชื่อมโยงไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก และมีเที่ยวบินในประเทศเชื่อมต่อไปยังเมืองท่าสำคัญของรัสเซียหลายแห่ง

3.3.4.4 พลังงาน และเทคโนโลยีสารสนเทศ

จากการจัดอันดับของ The World Economic Forum ใน The Global Competitiveness Report 2015-2016 พบว่า ทางด้านของโครงสร้างพื้นฐาน นั้นประเทศไทยอยู่อันดับที่ 35 ใน 140 ประเทศ โดยมี 4.8 คะแนน โครงสร้างพื้นฐานโดยรวมนั้นถือว่าอยู่ในระดับที่ดี แต่ระบบขนส่งทางถนนนั้นมีคะแนนที่ต่ำกว่าระบบขนส่งอื่น ๆ คือ อยู่อันดับที่ 123 ใน 140 ประเทศ แต่ด้านที่โดดเด่นจะได้แก่ จำนวนที่นั่งโดยสารเครื่องบิน และจำนวนผู้ใช้บริการโทรศัพท์มือถือ

ด้านพลังงานนั้น น่าแปลกกว่าแม้บราซิลจะเป็นผู้ส่งออกพลังงานรายใหญ่ของโลก แต่กับการให้บริการโดยเฉพาะด้านไฟฟ้านั้นกลับอยู่เพียงลำดับที่ 67 ของโลกเท่านั้น อย่างไรก็ตามด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศนั้นบราซิลอยู่ในลำดับที่ค่อนข้างดี ทั้งการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต การใช้โทรศัพท์มือถือ และโทรศัพท์ทั่วไป

ตารางที่ 3.10 : แสดงการจัดอันดับทางโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย ปี 2014

INDICATOR	RANK/140	VALUE
2 nd pillar: Infrastructure	35	4.8
A. Transport infrastructure		
2.01 Quality of overall infrastructure	64	4.1
2.02 Quality of roads	123	2.7
2.03 Quality of railroad infrastructure	24	4.3
2.04 Quality of port infrastructure	75	3.9
2.05 Quality of air transport infrastructure	77	4.1
2.06 Available airline seat km/week, millions*	12	3,650.1
B. Energy infrastructure		
2.07 Quality of electricity supply	67	4.8
C. ICT infrastructure		
2.08 Mobile telephone subscriptions/100 pop.*	18	155.1
9.04 Individuals using Internet, %*	40	70.5
9.05 Fixed-broadband Internet subscriptions/100 pop.*	48	17.5
2.09 Fixed-telephone lines/100 pop.*	38	27.7

ที่มา: TheGlobal Competitiveness Report 2015-2016, WEF 2015

หมายเหตุ: มูลค่าหรือคะแนน มีระดับตั้งแต่ 1-7 โดยที่ 1 คือด้อยพัฒนามาก และ 7 คือมีการพัฒนาอย่างดีและมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล

* หน่วยตามแต่ละ Indicator นั้น ๆ

3.4 ประเทศอินเดีย

3.4.1 ประวัติศาสตร์และการเมือง

3.4.1.1 ประวัติ

ประเทศอินเดีย หรือ ชื่อทางการคือ สาธารณรัฐอินเดีย มีประวัติศาสตร์เก่าแก่หลายพันปีก่อนคริสตกาล ตั้งแต่อารยธรรมลุ่มน้ำสินธุอย่างฮาร์ป้า และโมเฮนโจดาโร เป็นแหล่งอารยธรรมที่หลากหลายเผ่าพันธุ์ ทั้งชาวดราวิเดียนพื้นเมือง อินโดอารยัน เปอร์เซีย อาหรับ เอเชียกลาง ฯลฯ ศาสนาฮินดู อิสลาม พุทธ เช่น ซิกข์ คริสต์ หรือ แม้แต่ศาสนากำเนิดใหม่อย่าง บาเฮีย อินเดียเคยเป็นอาณานิคมของอังกฤษ เคยดำเนินเศรษฐกิจแบบค่อนข้างปิด จนปัจจุบันเป็นประเทศประชาธิปไตยที่มีประชากรมากที่สุดในโลก และเปิดประเทศทางเศรษฐกิจมากขึ้น

ประวัติศาสตร์อินเดียนั้นเริ่มต้นหลายพันปีก่อนคริสตกาล โดยจากหลักฐานทางโบราณคดีพบอารยธรรมความเจริญรุ่งเรืองของชนพื้นเมืองโบราณ อย่างโบราณสถานที่ฮาร์ป้า และโมเฮนโจดาโร ที่แสดงความเจริญด้านผังเมือง และระบบชลประทานเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ชนเผ่าอินโดอารยันที่มีความสามารถในการสงครามสูงกว่าก็ได้เข้ายึดครองพื้นที่อินเดียในปัจจุบัน นำศาสนาฮินดูเข้ามาเผยแพร่ตั้งแต่ยุคที่เรียกว่ายุคพระเวทย์ ตั้งแต่ 1500 ปีก่อนคริสตกาล

ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ ความกว้างใหญ่ของดินแดน และบริเวณที่ตั้งที่เป็นทางผ่านของเส้นทางการค้าระหว่างจีนกับยุโรปอย่างทางสายไหมและทางสายเครื่องเทศ ทำให้มีผู้คนหลายเผ่าพันธุ์อพยพเข้ามายังอินเดียมากขึ้น เมื่อรวมกับอารยธรรมและประชากรของคนพื้นเมืองเดิม จึงก่อให้เกิดการพัฒนาเป็นแหล่งอารยธรรมที่มีอิทธิพลกับหลายประเทศทั่วโลกรวมถึงไทยด้วย ในช่วงก่อนอิสลามเข้ามาอินเดียเป็นแหล่งกำเนิดของ 3 ศาสนาใหญ่ คือ ฮินดู พุทธ และเชน โดยเฉพาะพุทธและฮินดูที่มีอิทธิพลเผยแพร่ออกไปนอกประเทศอินเดีย ในช่วงดังกล่าวนี้อินเดียปกครองโดยหลายราชวงศ์ และในหลายช่วงก็ประกอบด้วยหลายอาณาจักรในเขตประเทศอินเดียปัจจุบัน

จวบจนชาวมุสลิมจากเอเชียกลางเริ่มเข้ามามีอิทธิพลในอินเดียตอนเหนือตั้งแต่ศตวรรษที่ 13 และอยู่ภายใต้การปกครองของราชวงศ์มุสลิมคือ ราชวงศ์โมกุล โดยสมบูรณ์ทั้งประเทศในช่วงปี 1600 ถึง 1857 การเข้ามาของราชวงศ์มุสลิม ก่อให้เกิดกรณีพิพาททางศาสนาระหว่างฮินดูซึ่งเป็นศาสนาดั้งเดิมกับอิสลามที่เป็นศาสนาใหม่ การพิพาทดังกล่าวเป็นเหตุหนึ่งให้ศาสนาซิกข์ถือกำเนิดขึ้นมาเป็นศาสนาทางเลือกที่ 3 หลังศาสนาพุทธเสื่อมถอยหายไปจากอินเดีย

ในช่วงต้นการยึดครองอินเดียโดยมุสลิม ร่วมกับการยึดครองกรุงคอนสแตนติโนเปิลของอาณาจักรออตโตมัน ได้เปิดเส้นทางการค้าระหว่างจีน อินเดีย และยุโรปลง นักสำรวจชาวยุโรปจึงได้หาเส้นทางเดินทางใหม่ โดยวาสโก เดอ กามา นักเดินเรือโปรตุเกสเป็นคนแรกที่ค้นพบเส้นทางจากโปรตุเกส อ้อมแหลมกูดโฮปในแอฟริกายังอินเดีย ก่อนที่จะตั้งเมืองท่าของยุโรปในอินเดีย โดยคนโปรตุเกสเป็นแห่งแรกที่เมืองกัว

หลังจากนั้นชาวยุโรปหลายชาติก็ได้ใช้เส้นทางดังกล่าวเข้ามาค้าขายกับอินเดีย รวมถึงเห็นช่องโอกาสในการถกฉวยทรัพยากรต่าง ๆ จากอินเดียด้วย โดยเฉพาะบริษัท บริติช อินเดีย ของอังกฤษ ประสบความสำเร็จอย่างมากในการค้าขาย ลงทุน ฯลฯ กับอินเดีย จนมีพื้นที่ปกครองของตนเองขนาดใหญ่ที่เบงกอล

ด้วยความล่าช้าทางการเมืองการปกครอง กอปรกับความเสื่อมถอยของราชวงศ์โมกุลที่มีการแย่งชิงราชสมบัติกันเอง การทะเลาะเบาะแว้งภายใน ฯลฯ ทำให้ประเทศอังกฤษเข้ายึดครองอินเดียเอง ก่อนจะเนรเทศจักรพรรดิองค์สุดท้ายของราชวงศ์โมกุลไปสู่ประเทศพม่า ในปี 1857 ซึ่งพระองค์ก็ได้สิ้นพระชนม์ในประเทศพม่าในเวลาต่อมา

ช่วงเวลาดังกล่าวปัญญาชนอินเดียทั้งหลาย ต่างก็มีความคิดจะประกาศเอกราชภายใต้การนำของผู้นำหลายคน ทั้ง คานธี จินโน และ จันทรโพส โดยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 อังกฤษได้รับความบอบช้ำจากสงคราม ร่วมกับกระแสกดดันจากประชาคมโลกทำให้ในท้ายสุดต้องยอมให้อิสระแก่อินเดียในปี 1947 อย่างไรก็ตาม ด้วยความแตกต่างทางศาสนา จินโน จึงได้แยกประเทศออกเป็นสาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน ในปีเดียวกัน

ดร. ราเชนทรา ขึ้นเป็นประธานาธิบดีคนแรกของประเทศ มีตร.อัมเบดการ์ เป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญ ปัจจุบันอินเดียปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย มีประธานาธิบดีเป็นประมุข และมีนายกรัฐมนตรีเป็นประมุขฝ่ายบริหาร

3.4.1.2 ระบบการเมือง

อินเดียเป็นประเทศประชาธิปไตยที่มีประชากรมากที่สุดในโลกและเป็นผู้นำการรวมกลุ่มในภูมิภาคเอเชียใต้ เช่น สมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ (South Asian Association for Regional Cooperation: SAARC) โดยตั้งแต่ได้รับเอกราชจากสหราชอาณาจักร แม้ว่าจะผ่านร้อนผ่านหนาวจากวิกฤตการณ์ต่าง ๆ มากมาย เช่น สงครามอินเดีย-ปากีสถาน การลอบสังหารนายกรัฐมนตรีถึง 2 คน (แม่-ลูก อินทิรา-ราจีฟ คานธี) แต่ด้วยโครงสร้างทางสถาบันอันเข้มแข็งตามที่อังกฤษได้วางรากฐานไว้ ทำให้อินเดียเป็นประเทศประชาธิปไตยระบอบรัฐสภาอย่างต่อเนื่องถึงปัจจุบัน ไม่เคยมีการปฏิวัติรัฐประหารแม้แต่ครั้งเดียว ทั้ง ๆ ที่อินเดียมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และภาษาสูงกว่าไทยและอาเซียนมาก โดยมีภาษาราชการมากถึง 22 ภาษา และจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งล่าสุดในปี 2014 มีพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรหรือ “โลกสภา” มากกว่า 20 พรรค ทำให้อินเดียมีคะแนนด้านสันติภาพ เสถียรภาพ สิทธิเสรีภาพ และความเป็นประชาธิปไตยสูงกว่าไทย ทางด้านการปกครอง อินเดียแบ่งออกเป็น 29 รัฐ และ 7 ดินแดนสหภาพ (Union Territories) ซึ่ง 4 รัฐ ได้แก่ อรุณาจัลประเทศ มณีปุระ มิโซรัม และนาคาแลนด์ มีพรมแดนติดกับประเทศสมาชิกอาเซียน คือ เมียนมา ซึ่งในอนาคตหากเส้นทางโลจิสติกส์ได้รับการพัฒนาอาจเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการทำมาค้าขายระหว่างอินเดียกับไทยและชาติอื่น ๆ ในอาเซียนได้

ตามที่กล่าวไว้ข้างต้นว่ารัฐสภาอินเดียมีตัวแทนพรรคการเมืองอันหลากหลาย แต่แท้จริงแล้วพรรคจำนวนหนึ่งเป็นพันธมิตรของ 2 พรรคการเมืองใหญ่ คือ พรรคคองเกรสและพรรคภารตียชนตะ

พรรคแรกจะถือว่าเป็นเสาหลักทางการเมืองของประเทศคงไม่ผิดนัก เพราะเป็นพรรคของตระกูลคานธี-เนห์รู โดยอินเดียมีนายกรัฐมนตรีจากพรรคดังกล่าวมาแล้ว 6 คน ซึ่งรายล่าสุดคืออดีตนายกรัฐมนตรีมานโมฮัน ซิงห์ ซึ่งดำรงตำแหน่งระหว่างปี 2004-2014 อันเป็นระยะเวลาที่อินเดียก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำโลกอย่างเต็มภาคภูมิโดยกระชับความสัมพันธ์กับทั้งสหรัฐอเมริกาและกลุ่ม BRICS โดยอดีตนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้เข้าร่วมเฉลิมฉลองงานวันชาติอินเดีย (Republic Day) ในปี 2012 ซึ่งในแต่ละปีรัฐบาลอินเดียเรียนเชิญผู้นำของต่างประเทศเพียงประเทศเดียว อันเป็นการส่งสัญญาณชัดเจนว่า อินเดียมองไทยและอาเซียนเป็นมิตร และมีมิตรภาพดังกล่าวมีความสำคัญยิ่งทั้งในแง่เศรษฐกิจและยุทธศาสตร์ เนื่องจากอีกหนึ่งประเทศสมาชิก BRICS คือ จีน ซึ่งมีความขัดแย้งกับอินเดียในหลายประเด็น เช่น การแบ่งเขตแดนทางตอนเหนือ การอนุญาตให้องค์กร ทะเลลามะลี้ภัยอยู่ในอินเดีย การเชือดเฉือนขีดความสามารถการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ใกล้ชิดกับอาเซียน โดยเฉพาะไทย มากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น การตีสนิทประเทศสมาชิกอาเซียนจึงไม่ได้สร้างแค่ผลประโยชน์ทางการค้าการลงทุน แต่ยังรวมถึงการคานอำนาจของจีนในภูมิภาคดังกล่าวอีกด้วย

อดีตนายกรัฐมนตรีซิงห์เป็นนักปฏิรูปแต่มีใช้นักการเมืองอาชีพ หรือกล่าวได้ว่าเป็นเพียงตัวแทนของตระกูลคานธี ในการเลือกตั้งทั่วไปปี 2014 พรรคคองเกรสจึงเลือกส่งนายราहुล คานธี บุตรชายนายราจีฟ เป็นหัวหอกสู้ศึกดังกล่าว แต่ด้วยบุคลิกที่ดูเหินห่างประชาชน พรรคคองเกรสแพ้ราบคาบที่สุดในประวัติศาสตร์ โดยได้รับที่นั่งในสภาเพียง 44 ที่นั่ง ส่วนพรรคฝ่ายค้านที่มีอุดมการณ์เศรษฐกิจแนวเสรีนิยมแต่อดมการณ์การเมืองแนวชาตินิยมมากกว่า คือ พรรคภารตียชนตะได้รับชัยชนะท่วมท้นถึงกว่า 171 ล้านคะแนนเสียง และกวาดที่นั่งในสภาถึง 282 ที่นั่งซึ่งเป็นเสียงข้างมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะสูตรผสมระหว่างทั้งนโยบายพรรคและตัวบุคคลอันลงตัว กล่าวคือ ชนชั้นแรงงานชื่นชอบผู้นำพรรค คือ นายเนเรนทระ โมที ที่เป็นสุภาพบุรุษติดดิน ซึ่งเมื่อครั้งเยาว์วัยเคยช่วยบิดาขายน้ำชาที่สถานีรถไฟ และค่อย ๆ ไล่เต้างานการเมืองจนได้เป็นมุขมนตรี (Chief Minister) ของรัฐคุชราต 4 สมัยติดต่อกัน ส่วนชนชั้นกลางเมื่อเห็นความสำเร็จของนายโมที ในการปฏิรูปรัฐวิสาหกิจและบริหารรัฐดังกล่าวให้ก้าวหน้าและมีอัตราการเติบโตสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ต่างคาดหวังว่าพรรคภารตียชนตะจะสามารถผลักดันการปฏิรูปเศรษฐกิจ โดยลดขั้นตอนและต้นทุนการทำธุรกิจให้กับพวกเขาได้

นายโมที ไม่ได้ทำให้ประชาชนผิดหวังเมื่อประกาศยุทธศาสตร์ “Make in India” โดยมีเป้าหมายดึงดูดการลงทุนโดยเฉพาะใน 25 สาขาเป้าหมาย เช่น เทคโนโลยีชีวภาพ อากาศยาน การป้องกันประเทศ ท่องเที่ยว สุขภาพ เป็นต้น รวมไปถึงการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล เพื่อให้อินเดียเป็นประเทศที่มี FDI สูงที่สุดของโลก โดยในปี 2015 บริษัทข้ามชาติ อาทิ Samsung, Huawei, Hitachi, Boeing ต่างตอบรับนโยบายดังกล่าวด้วยแผนการลงทุนผลิตและ/หรือจัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนาในอินเดีย นอกเหนือจากนั้น นายโมทียังกล้าหาญยุบคณะกรรมการการวางแผน (Planning Commission) ที่เทียบเท่าสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ของไทย เพราะมองว่าบริหารแบบราชการเกินไปและไม่เหมาะกับการประยุกต์ใช้ใน 29 รัฐที่มีระดับการพัฒนาและจุดแข็งแตกต่างกัน โดยตั้งหน่วยงานขึ้นมาใหม่ คือ สถาบันชาติเพื่อการปฏิรูปอินเดีย (National Institution for Transforming India Aayog) ซึ่งมีตัวแทนทั้งภาครัฐเอกชนและวิชาการ

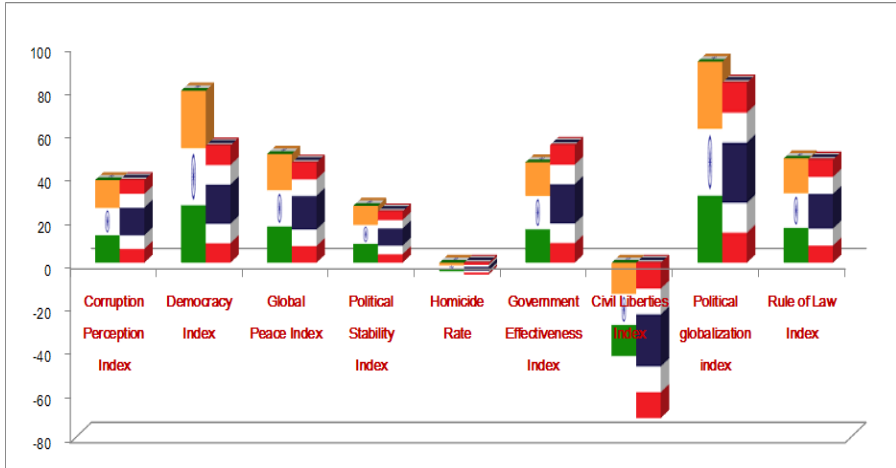
ระดับแนวหน้าเป็นกรรมการ ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่รัฐบาลโดยตรงแต่ปัญหาหนึ่งที่ยังคงกีดร่อนประสิทธิภาพภาครัฐของอินเดีย คือ การทุจริตคอร์ปชั่น โดยจากการจัดอันดับ Corruption Perception Index ปี 2014 อินเดียอยู่อันดับที่ 85 เท่ากับไทย ซึ่งดูเหมือนว่าประชาชนชาวอินเดียส่วนหนึ่งถอดทรวงคอยการเปลี่ยนแปลงไม่ไหวอีกต่อไป ทำให้ในการเลือกตั้งท้องถิ่นในดินแดนสหภาพเดลีเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2015 พรรคการเมืองขนาดเล็กที่หาเสียงต่อต้านคอร์ปชั่นกวาดที่นั่งไปได้ถึง 67 จากทั้งหมด 70 ที่นั่ง ที่เหลือเป็นของพรรคภารตียชนตะ ส่วนพรรคคองเกรสนั้นสูญพันธุ์ ดังนั้นในเมื่อแต่ละรัฐมีนโยบายเศรษฐกิจและกฎระเบียบการลงทุนแตกต่างกัน ประกอบกับรัฐบาลของนายโมดีสนับสนุนการกระจายอำนาจชัดเจน ทำให้นักธุรกิจต่างชาติยิ่งต้องศึกษาข้อมูลสภาพแวดล้อมและกฎระเบียบของแต่ละพื้นที่ รวมทั้งติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมืองภายในแต่ละรัฐอยู่เสมอ ยกตัวอย่างเช่น เมื่อสมัยอดีตนายกรัฐมนตรีซิงห์พยายามเปิดเสรีภาคการค้าปลีก พรรคร่วมรัฐบาลหัวต่อต้านโลกาภิวัตน์จากรัฐเบงกอลตะวันตกซึ่งมีจำนวนประชากรมากกว่าประเทศไทย ได้ออกมาคัดค้านจนแผนการเปิดเสรีต้องล่าช้าออกไป

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นายกรัฐมนตรีโมดีที่ประกาศนโยบายหันหน้าสู่ตะวันออก (ActEastPolicy) เพื่อกระชับความสัมพันธ์กับประเทศในอาเซียนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นอีกอันเป็นการต่อยอดจากนโยบายของอดีตนายกรัฐมนตรีซิงห์ โดยตั้งแต่ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีโมดีได้ไปเยือนสมาชิกอาเซียนแล้ว 3 ประเทศ ได้แก่ เมียนมา สิงคโปร์ และมาเลเซีย นอกจากนี้ นายโมดีได้ดำเนินนโยบายใหม่ ๆ อันเป็นประโยชน์ต่ออาเซียนรวมทั้งไทย เช่น โครงการจัดตั้งเส้นทางยาตราภายในมหาสมุทรอินเดีย (Project Mausam) เชื่อมระหว่างอินเดีย ศรีลังกา มัลดีฟส์ ไปสู่เซเชลส์และมอริเชียสในทวีปแอฟริกา เพื่อต่อกับนโยบายเส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Route) ของจีน เป็นต้น

3.4.1.3 ดัชนีด้านการเมือง

ดัชนีสำคัญด้านการเมืองในอินเดียนั้น พบว่าดัชนีส่วนใหญ่ ดีกว่าไทย กล่าวคือ ความเป็นประชาธิปไตยสูงกว่า ความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงทางการเมืองดีกว่าไทย ในขณะที่การบังคับใช้กฎหมาย และความโปร่งใสใกล้เคียงกัน ด้านสิทธิเสรีภาพของประชาชนก็อยู่ในเกณฑ์ที่ดีกว่า มีเพียงด้านประสิทธิภาพของรัฐเท่านั้นที่ต่ำกว่า ส่งผลให้การยอมรับในระดับโลกของอินเดียสูงกว่าไทย นำสังเกตว่าอัตราการฆาตกรรมต่อประชากรของอินเดียค่อนข้างต่ำ คือ น้อยกว่าไทยมาก ด้วย

ภาพที่ 3.25 : ดัชนีต่าง ๆ ด้านการเมืองของอินเดียและไทย ปี 2014



ที่มา: Transparency.org สำหรับ Corruption Perception Index, The Economists สำหรับ Democracy Index, The Institute of Economics and Peace สำหรับ Global Peace Index, The World Bank สำหรับ Political Stability, Government Effectiveness และ Rule of Law Index, UNODC สำหรับ Homicide Rate, The Freedom House สำหรับ Civil Liberties Index, และ The Swiss Institute of Technology สำหรับ Political Globalization Index

หมายเหตุ: คณะผู้ดำเนินงานวิจัยได้แปลงค่าเป็นคะแนนเต็ม 100 คะแนนเพื่อความสะดวกในการเปรียบเทียบ โดย ค่ายิ่งมากแสดงว่ายิ่งดี (บางดัชนีเช่นการฆาตกรรม หากติดลบมากแปลว่ายิ่งแย่)

3.4.2 ภาพรวมด้านเศรษฐกิจ (Economy)

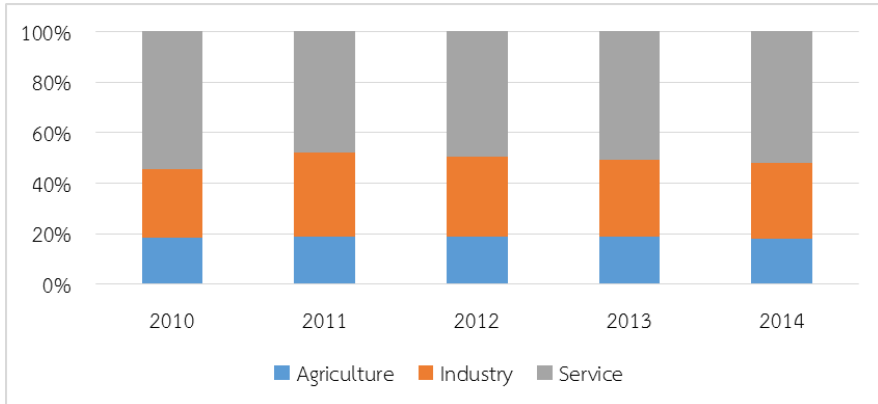
3.4.2.1 โครงสร้างและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจอินเดียใหญ่เป็นอันดับที่ 3 ของโลก ด้วย GDP 7.38 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยมีสัดส่วนภาคการบริการต่อ GDP ที่สูง สำหรับการนำเข้าส่งออกของอินเดียติดลบตลอดแต่มีแนวโน้มดีขึ้นในปีถัด ๆ ไป แม้ว่าอัตราการเติบโตของเศรษฐกิจอินเดียจะชะลอตัวลงบ้าง แต่ถือว่ายังคงเติบโตอย่างต่อเนื่อง

โครงสร้างเศรษฐกิจของอินเดียมีลักษณะคงที่ตลอดระยะเวลา 5 ปี (ปี 2010-2014) ด้วยอัตราส่วนภาคการเกษตร : อุตสาหกรรม : ภาคการบริการ ที่ 17 : 30 : 53 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามโครงสร้างระหว่างปี 2010-2011 มีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย คือ ภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 27.2 ต่อ GDP ในปี 2010 เป็นร้อยละ 33 ต่อ GDP ในปี 2011 ในทางกลับกันภาคการบริการมีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 54.6 ต่อ GDP ในปี 2010 เหลือร้อยละ 48.1 ต่อ GDP ในปี 2011 ดังปรากฏบนภาพที่ 3.26

สำหรับภาคการเกษตรของอินเดียมีค่าเฉลี่ยระหว่างปี 2010-2014 ที่ร้อยละ 18.46 ของ GDP ซึ่งเป็นประเทศที่มีส่วนแบ่งภาคการเกษตรใน GDP สูงที่สุดในกลุ่ม BRICS สืบเนื่องจากอินเดียเป็นประเทศที่มีประชากรหนาแน่นจึงมีความต้องการบริโภคอาหารสูง

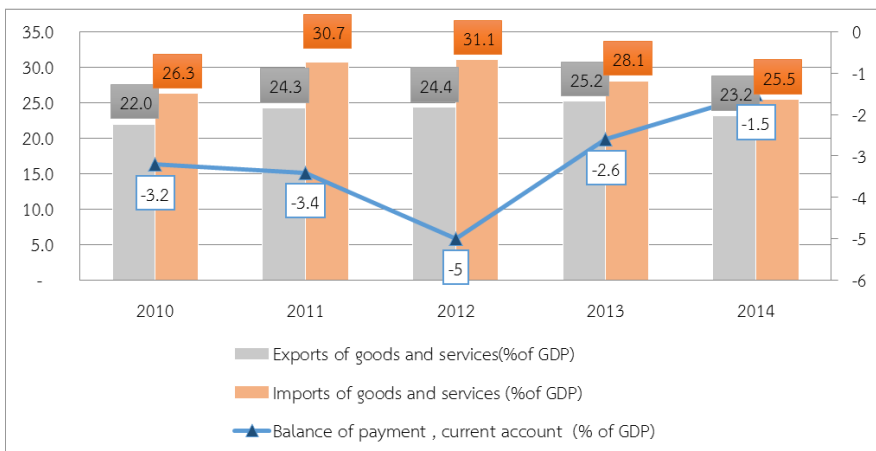
ภาพที่ 3.26 : โครงสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมของอินเดีย (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014



ที่มา: World Bank

การเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจอินเดียและเศรษฐกิจภายนอกในปี 2010-2014 พบว่า อินเดียขาดดุลการค้าทุกปี โดยดุลบัญชีเดินสะพัดติดลบสูงสุดที่ร้อยละ 5 ต่อ GDP ในปี 2012 อย่างไรก็ตาม ในปี 2013 และ 2014 เป็นสัญญาณที่ดีต่อภาคการส่งออกของอินเดียด้วยบัญชีดุลสะพัดที่ปรับตัวติดลบลดลงเป็นร้อยละ 2.6 ต่อ GDP และร้อยละ 1.6 ต่อ GDP ตามลำดับ ดังปรากฏในภาพที่ 3.27

ภาพที่ 3.27 : สัดส่วนการค้าระหว่างประเทศของอินเดีย (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014

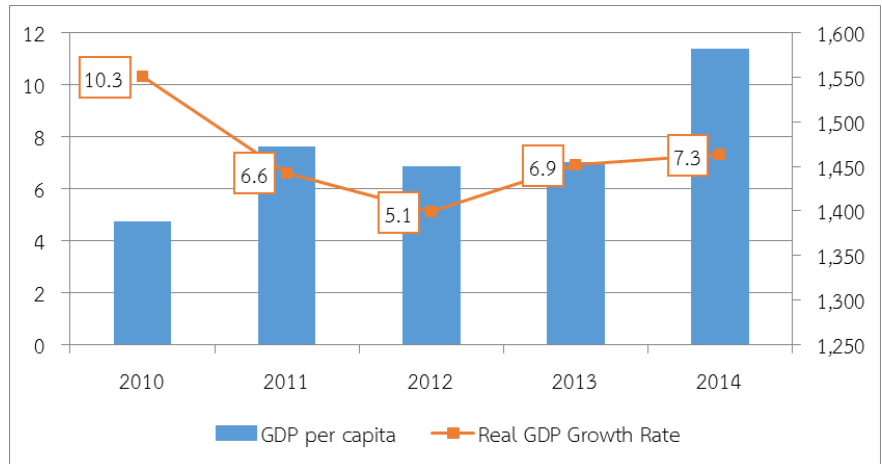


ที่มา: World Bank

3.4.2.2 อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ

จากภาพที่ 3.28 แม้ว่าอินเดียจะขาดดุลการค้า แต่อินเดียไม่ใช่ประเทศที่พึ่งพาการส่งออกสูง เศรษฐกิจของอินเดียจึงยังเติบโตอย่างต่อเนื่อง ดังแสดงในแผนภาพที่ แม้ว่าเศรษฐกิจอินเดียจะชะลอตัวจากร้อยละ 10.3 ในปี 2010 เหลือร้อยละ 6.6 ในปี 2011 แต่เศรษฐกิจอินเดียยังคงเติบโตด้วยอัตราคงที่เฉลี่ยระหว่างปี 2011-2014 ที่ร้อยละ 6.48 ต่อ GDP

ภาพที่ 3.28 : อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ต่อหัวของอินเดีย ปี 2010-2014

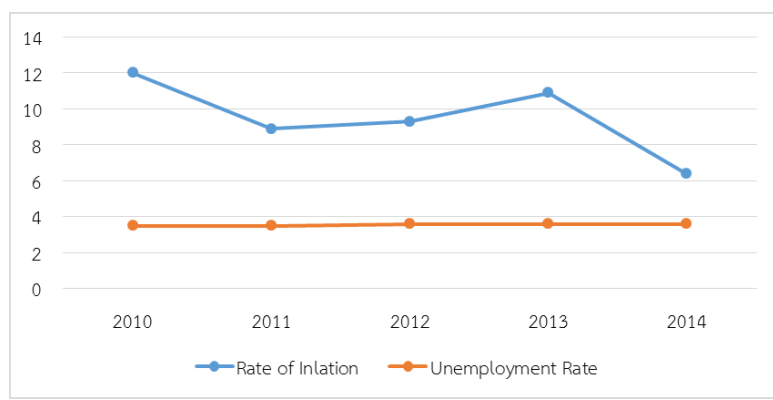


ที่มา: World Bank

3.4.2.3 อัตราการว่างงานและอัตราเงินเฟ้อ

จากข้อมูลที่เรียบเรียงโดยธนาคารโลกระหว่างปี 2010-2011 พบว่าอินเดียมีแนวโน้มของเงินเฟ้อลดลงสวนทางกับการเติบโตของเศรษฐกิจของประเทศซึ่งเป็นสัญญาณที่ดี หมายความว่าทุก ๆ การเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาตินั้น เป็นการเพิ่มขึ้นอย่างทวีคูณเพราะราคาสินค้าในประเทศเพิ่มขึ้นช้ากว่ารายได้ สำหรับอัตราการว่างงานของอินเดียมีค่าคงที่ที่ร้อยละ 36 ของกำลังแรงงานทั้งหมดภายในประเทศดังปรากฏตามภาพที่ 3.29

ภาพที่ 3.29 : อัตราการว่างงานและอัตราเงินเฟ้อของอินเดียปี 2010-2014

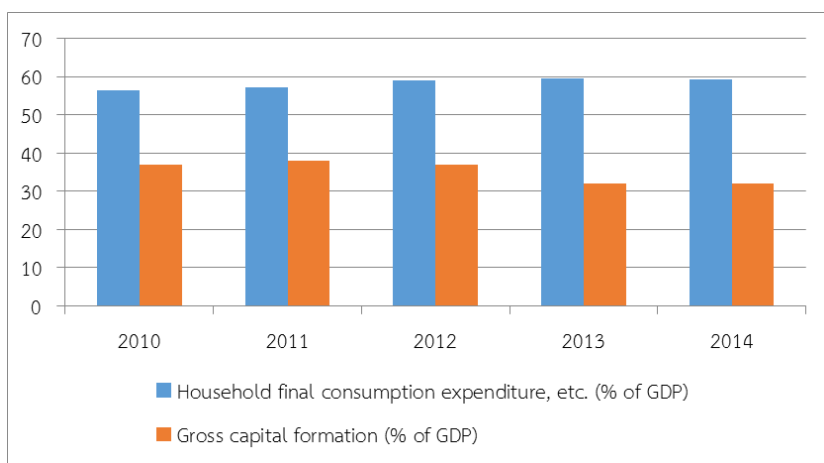


ที่มา: World Bank

3.4.2.4 การบริโภคและการลงทุน

อินเดียมีแนวโน้มการบริโภคสินค้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องระหว่างปี 2010 - 2014 โดยในปี 2010 คริวเรือนของอินเดียมีอัตราส่วนการบริโภคสินค้าร้อยละ 56.4 ต่อ GDP เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 59.3 ต่อ GDP ในปี 2014 ซึ่งกระทบต่อการออมและการสะสมความมั่งคั่ง ส่งผลให้การลงทุนภายในอินเดียถดถอยลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 37 ต่อ GDP ในปี 2010 ลดลงเหลือร้อยละ 32 ต่อ GDP ในปี 2014 ดังปรากฏตามภาพที่ 3.30

ภาพที่ 3.30 : การบริโภคและการลงทุนภายในประเทศอินเดีย (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014

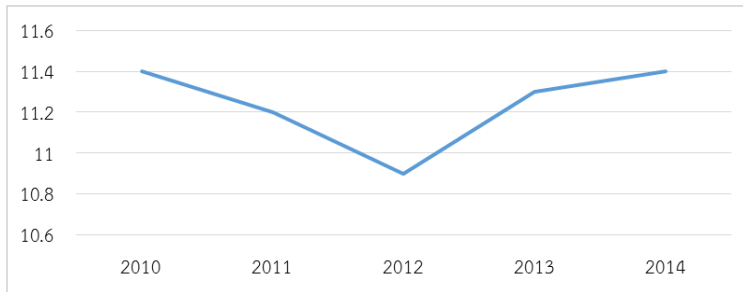


ที่มา: World Bank

3.4.2.5 การคลังสาธารณะ

จากภาพที่ 3.31 แสดงให้เห็นว่าอินเดียมีสัดส่วนการใช้จ่ายภาครัฐต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในกลุ่ม BRICS โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่างปี 2010-2014 ที่ร้อยละ 11.24 ต่อ GDP อย่างไรก็ตาม อินเดียเป็นประเทศขนาดใหญ่และแต่ละรัฐมีอำนาจในการปกครองและบริหารราชการของตนเอง จึงอาจทำให้บางโครงการลงทุนไม่ถูกนับรวมว่าเป็นการใช้จ่ายโดยภาครัฐ

ภาพที่ 3.31 : สัดส่วนการใช้จ่ายโดยรัฐบาลอินเดียต่อ GDP (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014



ที่มา: World Bank

3.4.2.6 การค้ากับไทยและอาเซียน

การค้าระหว่างอินเดียบกับไทยและอาเซียนอาจยังมีสัดส่วนไม่สูงมากนัก โดยสัดส่วนมูลค่าการนำเข้าส่งออกของไทยกับอินเดียอยู่ที่ร้อยละ 2 ของมูลค่าการนำเข้าส่งออกของไทยกับทั่วโลก และสัดส่วนมูลค่าการนำเข้าส่งออกของอาเซียนกับอินเดียอยู่ที่ร้อยละ 0.2 ของมูลค่าการนำเข้าส่งออกของอาเซียนกับทั่วโลก แต่มูลค่าการนำเข้าส่งออกของไทยและอาเซียนไปกับอินเดียสูงถึง 9 พันล้านเหรียญสหรัฐฯและ 7.6 หมื่นล้านเหรียญสหรัฐฯตามลำดับ

สินค้าที่ไทยและอาเซียนส่งออกไปยังอินเดียลำดับต้น ๆ ได้แก่ เครื่องจักร พลาสติก อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และแร่ธาตุ เป็นต้น ดังรายละเอียดในตารางที่ 3.12 และ 3.14

สำหรับสินค้าที่ไทยและอาเซียนนำเข้าจากอินเดีย ได้แก่ เชื้อเพลิง อาหาร เครื่องจักร และเครื่องประดับ เป็นต้น ดังรายละเอียดในตารางที่ 3.11 และ 3.13

ตารางที่ 3.11 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่นำเข้าจากอินเดีย ปี 2010-2014

รหัสสินค้า	รายการสินค้า	ไทยนำเข้าจากอินเดีย (หน่วย: พันเหรียญสหรัฐฯ)			
		มูลค่าในปี 2010	มูลค่าในปี 2011	มูลค่าในปี 2012	มูลค่าในปี 2013
	ทั้งหมด	2,139,581	2,767,920	3,454,127	4,203,813
'71	รายการสินค้าทั้งหมด				
	ไม่มีกรรมสิทธิ์หรือไข่มุกเลี้ยง รัตนชาติหรือกึ่งรัตนชาติ โลหะมีค่า โลหะที่ขึ้นติดด้วยโลหะมีค่า และของที่ทำด้วยของดังกั่วว เครื่องเพชรพลอยและรูปพรรณที่เป็นของเทียม เหมืองภูเขาปณ	340,888	577,816	599,271	742,650
'02	เนื้อสัตว์และส่วนอื่นของสัตว์ที่บริโภคได้	13,251	71,275	219,986	342,485
'72	เหล็กและเหล็กกล้า	100,612	166,145	260,706	555,884
'84	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	182,015	188,277	352,910	303,526
'87	ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถราง ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของยานดังกล่าว	177,943	252,924	283,656	239,545
'29	เคมีภัณฑ์อินทรีย์	124,943	186,268	218,821	191,042
'23	กากและเศษที่เหลือจากอุตสาหกรรมผลิตอาหาร อาหารที่จัดทำไว้สำหรับเลี้ยงสัตว์	110,854	150,675	261,959	347,499
'03	ปลา สัตว์น้ำจำพวกครัสตาเซีย โมลลัสก์ และสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ	93,296	125,363	110,845	153,916
'09	กาแฟ ชา ขนมาต์ และเครื่องเทศ	8,637	37,105	55,408	75,494
'32	สิ่งของที่ใช้ออกหนังสือพิมพ์ แผ่นหินและอนุพันธ์ของแทนนิน สีย้อม สารสี (พิกเมนต์) และวัตถุแต่งสีอื่น ๆ สีทาและวารินซ์ พัตตีและมาสติกอื่น ๆ รวมทั้งหมึก	41,937	45,437	49,915	74,820

ที่มา: trademap.org

ตารางที่ 3.12 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่ไทยส่งออกไปยังอินเดีย ปี 2010-2014

รหัสสินค้า	รายการสินค้า	ไทยส่งออกไปยังอินเดีย (หน่วย : พันเหรียญสหรัฐฯ)			
		มูลค่าในปี 2010	มูลค่าในปี 2011	มูลค่าในปี 2012	มูลค่าในปี 2014
	ทั้งหมด	3,940,819	5,055,564	5,499,272	5,680,938
'84	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล และ ส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	907,822	1,012,438	1,313,511	1,335,341
'39	พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก	456,748	515,689	535,390	716,773
'85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปโภคไฟฟ้า และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว เครื่องบันทึกเสียงและเครื่องถอดเสียง เครื่องบันทึกและเครื่องถอดภาพและเสียงทางโทรทัศน์ รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของเครื่องดังกล่าว	376,637	508,767	528,506	676,783
'29	เคมีภัณฑ์อินทรีย์	335,738	572,474	467,259	488,872
'87	ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถราง ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของยานดังกล่าว	189,568	224,945	275,650	390,956
'40	ยางและของที่ทำด้วยยาง	302,927	331,667	443,848	369,143
'72	เหล็กและเหล็กกล้า	78,263	114,632	111,717	149,103
'73	ของทำด้วยเหล็กหรือเหล็กกล้า	81,997	122,668	148,360	145,291
'76	อะลูมิเนียมและของทำด้วยอะลูมิเนียม	123,597	129,673	101,183	112,236
'90	อุปกรณ์และเครื่องอุปโภคที่ใช้ในทางทัศนศาสตร์ การถ่ายภาพ การถ่ายภาพยนตร์ การวัด การตรวจสอบ การวัดความเที่ยง การแพทย์หรือศัลยกรรม รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของของดังกล่าว	51,727	67,895	82,901	102,600

ที่มา: trademap.org

ตารางที่ 3.13 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่อาเซียนนำเข้าจากอินเดีย ปี 2010-2014

รหัสสินค้า	รายการสินค้า	อาเซียนนำเข้าจากอินเดีย (หน่วย: พันเหรียญสหรัฐ)			
		มูลค่าในปี 2010	มูลค่าในปี 2011	มูลค่าในปี 2012	มูลค่าในปี 2013
	ทั้งหมด	22,958,453	34,497,614	32,295,000	37,885,468
'27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมีส ไซท์ได้จากแร่	7,117,229	11,586,676	10,238,740	11,082,792
'02	เมล็ดธัญและส่วนอื่นของสัตว์ที่บริโภคได้	647,542	1,218,152	1,508,466	2,845,178
'84	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	1,011,842	1,299,502	1,379,001	1,739,224
'29	เคมีภัณฑ์อินทรีย์	1,125,320	1,659,562	2,089,488	2,039,611
'89	เรือและสิ่งก่อสร้างลอยน้ำ	1,833,632	4,229,841	2,237,774	1,847,501
'03	ปลา สัตว์น้ำจำพวกครัสตาเซีย โมลลัสก์ และสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ	262,183	736,409	692,658	1,283,090
'71	ไข่มุกรรรมชาติหรือไข่มุกเลี้ยง รัตนชาติหรืออัญมณีรัตนชาติ โลหะมีค่า โลหะที่หุ้มติดด้วยโลหะมีค่า และของที่หุ้มด้วยของดังกล่าว เครื่องเพชรพลอยและรูปพรรณที่เป็นของเทียม เหริยัญญาษาปณี	865,806	1,256,034	1,292,553	1,555,636
'87	ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟ หรือรางรถ ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของยานดังกล่าว	951,200	976,819	1,198,301	1,014,742
'10	ัญญาษา	345,377	825,459	1,444,145	1,327,675
'85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณไฟฟ้า และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว เครื่องบันทึกเสียงและเครื่องถอดเสียง เครื่องบันทึกและเครื่องถอดภาพและเสียงทางโทรทัศน์ รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของเครื่องดังกล่าว	734,218	1,025,333	781,915	881,665

ที่มา: trademap.org

ตารางที่ 3.14 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่อาเซียนส่งออกไปยังอินเดีย ปี 2010-2014

รหัสสินค้า	รายการสินค้า	อาเซียนส่งออกไปยังอินเดีย (หน่วย : พันเหรียญสหรัฐฯ)			
		มูลค่าในปี 2010	มูลค่าในปี 2011	มูลค่าในปี 2012	มูลค่าในปี 2014
ทั้งหมด	สินค้าทั้งหมด	29,640,182	40,331,863	42,737,956	44,457,579
'27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมีนัส ไซท์ที่ได้จากแร่	7,297,931	10,754,375	10,258,746	11,790,302
'15	ไซม่อนและมัมมันท์ที่ได้จากสัตว์หรือพืช และผลิตภัณฑ์แยกได้จากไซม่อนและมัมมันต์ดังกล่าว ไซม่อนที่บริโภคได้ซึ่งจัดทำแล้ว ไซท์ที่ได้จากสัตว์หรือพืช	4,682,258	6,712,430	7,980,322	6,779,849
'85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณไฟฟ้า และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว เครื่องบันทึกเสียงและเครื่องอัดเสียง เครื่องบันทึกและเครื่องถอดภาพและเสียงทางโทรทัศน์ รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของเครื่องดังกล่าว	2,989,446	3,937,477	4,207,722	4,224,290
'84	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	2,708,942	3,284,473	3,534,653	3,546,540
'29	เคมีภัณฑ์อินทรีย์	1,780,968	2,193,558	2,185,411	2,802,087
'39	พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก	1,022,503	1,126,994	1,237,446	1,930,498
'44	ไม้และของทำด้วยไม้ ถ่านไม้	977,223	1,313,453	1,457,398	1,417,117
'40	ยางและของทำด้วยยาง	756,601	819,619	1,101,217	1,113,452
'26	สินแร่ ตะกั่วและแร่	829,296	1,231,254	687,449	829,662
'07	พืชผักรวมทั้งรากและหัวบางชนิดที่บริโภคได้	678,199	606,906	616,211	803,987

ที่มา: trademap.org

3.4.3 ภาพรวมด้านสังคม (Social)

3.4.3.1 ประชากร

อินเดียเป็นประเทศที่มีประชากรเป็นอันดับ 2 ของโลกรองจากจีน อย่างไรก็ตาม ในขณะที่จีนพยายามจะลดจำนวนหรือลดการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร แต่อินเดียกลับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2014 มีประชากร 1,295,291,543 คน โดยมีอัตราการเติบโตของประชากรอยู่ที่ร้อยละ 1.25 ในอนาคตจึงอาจขยับแซงจีนขึ้นเป็นประเทศที่มีประชากรมากที่สุดในโลกก็ได้

โครงสร้างประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 65.3 อยู่ในวัยทำงาน (อายุ 15-64 ปี) ที่เหลือร้อยละ 29.2 เป็นประชากรอายุ 0-14 ปี และ ร้อยละ 5.5 มีอายุ 65 ปีขึ้นไป

3.4.3.2 การศึกษา

การศึกษาของอินเดียนั้นยังไม่ค่อยดีนัก โดยการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศนั้น เริ่มในเด็กที่มีอายุ 6 ปีจนถึง 13 ปี ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่มีเพียงร้อยละ 72.13 ของประชากรอินเดีย (อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป) เท่านั้นที่สามารถอ่านออกเขียนได้ ทั้งนี้ อัตราการอ่านออกเขียนได้ในเพศชายคิดเป็นร้อยละ 80.95 และในเพศหญิงร้อยละ 62.84 ซึ่งจากสถิติดังกล่าว แสดงถึงความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาของประเทศอินเดียของเพศชายและหญิง

3.4.3.3 ศาสนา

อินเดียมีประชากรนับถือศาสนาฮินดูมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.5 จึงทำให้ชนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต และวัฒนธรรมหลายอย่างของชาวอินเดียมาจากอิทธิพลของศาสนาฮินดู เช่น การแบ่งชั้นวรรณะในสังคม รองลงมาเป็น ศาสนาอิสลาม ร้อยละ 13.4 ศาสนาคริสต์ ร้อยละ 2.3 ศาสนาซิกข์ ร้อยละ 1.7 พุทธศาสนา ร้อยละ 0.7 ศาสนาเชน ร้อยละ 0.4 ศาสนาอื่น ๆ ร้อยละ 0.7 และไม่ระบุ ร้อยละ 0.2

3.4.3.4 เชื้อชาติ

ประชากรอินเดียร้อยละ 72 มีเชื้อชาติอินโด-อารยัน ส่วนใหญ่จะอยู่ตรงกลางประเทศ รองลงมาเป็นเชื้อชาติดราวิเดียน ร้อยละ 25 ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ทางตอนใต้ และในขณะที่มองโกลอยด์และอื่น ๆ มีอยู่ ร้อยละ 3 ส่วนใหญ่ชวามองโกลอยด์จะอาศัยอยู่ทางตอนเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ

3.4.3.5 ภาษา

ฮินดีเป็นภาษาราชการของอินเดีย และมีภาษาที่บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญอีก 22 ภาษา เช่น บังกลา คุชราต ปัญจาบิพิมิฬ สันสกฤต และเตลกู นอกจากนี้ จากการศึกษาอินเดียถูกปกครองโดยสหราชอาณาจักร ในยุคล่าอาณานิคมหลายทศวรรษ ทำให้ภาษาอังกฤษเป็นอีกภาษาที่มีการใช้

อย่างแพร่หลายในการทำธุรกิจ และจากการประเมินทักษะภาษาอังกฤษของคนอินเดีย ซึ่งจัดทำสถาบันภาษาอีเอฟ (EF) พบว่าประสิทธิภาพการใช้ภาษาอังกฤษของคนอินเดียอยู่ในเกณฑ์ดี โดยได้คะแนน 58.21 ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 20 จาก 70 ประเทศ ในขณะที่ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 62

3.4.3.6 วัฒนธรรมในการติดต่อทางธุรกิจ

การศึกษาข้อมูลด้านวัฒนธรรมประเพณีของประเทศที่จะติดต่อสัมพันธ์ด้านธุรกิจ ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสร้างโอกาสทางธุรกิจให้เพิ่มขึ้น และยังสนับสนุนให้การดำเนินการเป็นไปโดยราบรื่นอันจะส่งผลต่อเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ

จากการศึกษามุมมองทางด้านสังคมวัฒนธรรมของอินเดียใน 6 มิติตามทฤษฎี Hofstede cultural dimensions¹³ พบว่า

(1) สังคมมีลักษณะ High Power Distance ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นลักษณะการทำงานที่เป็นรูปแบบ top-down คือ ผู้บริหาร เป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจ

(2) สังคมเป็นลักษณะผสมระหว่างแบบการรวมหมู่ (Collectivism) และปัจเจกนิยม (Individualism) โดยลักษณะปัจเจกนิยมเป็นอิทธิพลจากแนวคิดของศาสนาฮินดู

(3) ความมั่งคั่ง ร่ำรวย และการแข่งขัน เป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญ (Masculinity)

(4) อินเดียเป็นชาติที่มีความยืดหยุ่นและรับมือต่อสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนได้ (Low Uncertainty Avoidance) ดังนั้น คนอินเดียจึงสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี

(5) อินเดียเป็นชาติมุ่งการวางแผนระยะยาว (Long term Orientation) ในการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจชาวอินเดียจะใช้เวลาในการศึกษาและทำความเข้าใจลูกค้า และ

(6) พฤติกรรมของผู้คนจะควบคุมและเก็บอารมณ์ ไม่แสดงออกต่อสิ่งเร้า อยู่ใต้กรอบของสังคม จารีตประเพณี (Restraint)

เมื่อพบปะกันการทักทายของชาวอินเดีย คือ จับมือหรือยกมือพนมที่อกแล้วกล่าวว่า “นัมัสเต” การเรียกชื่อควรมีคำนำทุกครั้ง หรือหากทราบบุคคลให้เรียกยศแล้วตามด้วยชื่อ ในการติดต่อทางธุรกิจนั้น การให้นามบัตรถือเป็นสิ่งจำเป็น และหากนามบัตรมีการแปลเป็นภาษาฮินดูด้วย จะสร้างความประทับใจให้กับชาวอินเดียมาก ทั้งนี้ การยื่นนามบัตรให้ใช้มือขวายืนเท่านั้น

การนัดหมายล่วงหน้าอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรและโทรศัพท์ยืนยันถือเป็นเรื่องสำคัญ ในระหว่างการประชุมหรือเจรจาธุรกิจ ควรมีส่วนร่วมด้วยการแสดงความคิดเห็น ข้อมูลข่าวสารทางธุรกิจ และตลาดหุ้น เป็นหัวข้อที่คนอินเดียชื่นชอบ ทั้งนี้ ให้หลีกเลี่ยงการสนทนาเรื่องปัญหาความยากจน

การทำข้อตกลงหรือการตัดสินใจใด ๆ นอกเหนือจากข้อมูลเชิงสถิติ ตัวเลขแล้ว คนอินเดียจะใช้สัญชาตญาณ ความรู้สึก และความน่าเชื่อถือของคู่เจรจา เป็นปัจจัยสำคัญในการพิจารณา

¹³ รายละเอียดตาม BOX 3.1 หน้า 3-41

อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารเท่านั้นที่มีอำนาจตัดสินใจดังกล่าว การเจรจาธุรกิจกับคนอื่นเดียวนั้น ใช้เวลา
ค่อนข้างนาน ดังนั้น ควรมีความอดทน และหลีกเลี่ยงการแสดงความไม่พอใจ หรือเบื้อหน่ย

การปฏิเสธของชาวอินเดียจะใช้คำพูดโดยหลีกเลี่ยงคำว่า “ไม่” แต่ใช้คำอื่นแทนเช่น
“เราจะลองดู” “อาจจะ” เป็นต้นคู่เจรจาจึงต้องเข้าใจความหมายที่แท้จริงเหล่านี้

ทั้งนี้หากการเจรจาประสบความสำเร็จการรับประทานอาหารเย็นฉลองถือเป็นลำดับแรก
ในการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจ

3.4.4 ภาพรวมด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)

ประเทศอินเดียมีพื้นที่ 3.28 ล้าน ตารางกิโลเมตร ใหญ่เป็นอันดับ 7 ของโลกมีประชากร
ประมาณ 1.21 พันล้านคน ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียใต้ มีอาณาเขตด้านทิศเหนือติดกับจีน เนปาล และ
ภูฏาน ทิศตะวันตกเฉียงเหนือติดกับปากีสถาน ทิศตะวันตกเฉียงใต้และตะวันออกเฉียงใต้ติดกับ
มหาสมุทรอินเดีย ทิศตะวันออกเฉียงเหนือติดกับพม่า และทิศตะวันตกติดกับบังกลาเทศ และ
มีเศรษฐกิจที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 3 ในเอเชีย รองจากญี่ปุ่นและจีนแต่ประเทศอินเดียนั้นยังคง
ขาดความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ภายใน ประเทศ
อินเดีย ซึ่งทำให้ต้นทุนในการผลิตและกระจายสินค้าสูงรัฐบาลได้เล็งเห็นและมีการให้ความสำคัญ
ในการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจให้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ จึงได้มีนโยบายเร่งด่วน
ของรัฐบาลอินเดียในปัจจุบันและในช่วง 10 ปีที่ผ่านมารัฐบาลอินเดียได้ให้ความสำคัญกับการก่อสร้าง
โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นอย่างมากและประสบความสำเร็จในด้านนี้พอสมควร
แต่กระนั้นก็ยังไม่สามารถสร้างได้เพียงพอต่อการรองรับพลวัตทางเศรษฐกิจของประเทศและ
ยังตามหลังอีกหลาย ๆ ประเทศในด้านนี้ทั้งนี้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ 5 ปีฉบับที่ 12 (ปี2012-2017)
รัฐบาลอินเดียได้ตั้งเป้าการลงทุนในด้านโครงสร้างพื้นฐานไว้ในสัดส่วนร้อยละ 9 ของ GDP
โดยกำหนดวงเงินเพื่อการลงทุนไว้ที่ 1 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้น 1 เท่าตัวจากแผนพัฒนาฯ
ฉบับก่อนหน้า

ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในอดีต รัฐบาลอินเดียได้เป็นผู้ดำเนินการเองเกือบทั้งหมด
ซึ่งได้ก่อให้เกิดปัญหาความล่าช้า เนื่องจากการขาดแคลนงบประมาณ แต่ในปัจจุบัน รัฐบาลอินเดียได้
ปรับนโยบายและกลยุทธ์เพื่อให้มีช่องทางในการเพิ่มการจัดหา และดำเนินการได้คล่องตัวยิ่งขึ้น
อาทิการใช้ระบบการร่วมทุนระหว่างภาครัฐกับเอกชนในแบบ Public Private Partnerships – PPPs
และการดำเนินงานโดยการตั้งบริษัท IndianInfrastructure Finance Limited เพื่อเป็นกองทุนใน
การดำเนินการในด้านนี้โดยเฉพาะ รวมทั้งตั้ง Viability Gap Funding-VGF ซึ่งเป็นกองทุน
ที่รัฐบาลใช้ในการสนับสนุนด้านการเงินแก่โครงการประเภท PPPs ที่ไม่คุ้มต่อการลงทุนในเชิงพาณิชย์
โดยรัฐบาลจะให้ความช่วยเหลือไม่เกินร้อยละ 20 ของยอดลงทุนรวมของโครงการ ตลอดจนได้
ตั้งหน่วยงาน Infrastructure Debt Fund-IDF เพื่อเป็นกลไกในการระดมทุนระยะยาวต้นทุนต่ำให้แก่
โครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานและสนับสนุนผู้รับเหมาท้องถิ่นให้สามารถเข้าถึง
แหล่งเงินทุนได้จากหลายแหล่งยิ่งขึ้น อาทิตราสารหนี้บริษัทประกันภัย sovereign/pensionfunds
ทั้งจากในอินเดียและต่างประเทศ

นอกจากนี้ ยังใช้เงินทุนจากองค์การทางการเงินระหว่างประเทศ อาทิ ADB, World Bank ในโครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่ โดยขณะนี้ได้ใช้ทุนจาก World Bank ดำเนินการใน 73 โครงการ วงเงินประมาณ 23,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

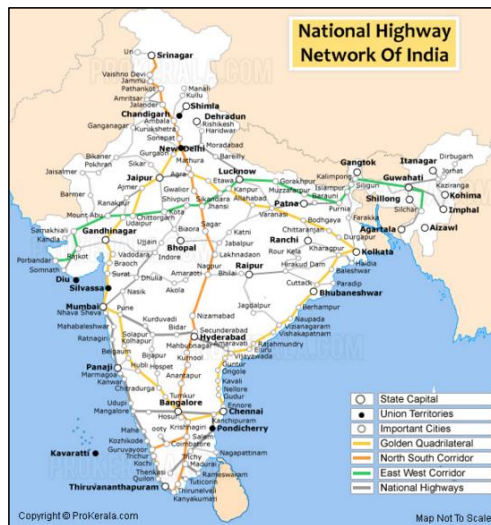
ปัจจุบันโครงสร้างพื้นฐานที่รัฐบาลอินเดียให้ความสำคัญ มีดังนี้

3.4.4.1 การขนส่งทางถนน

อินเดียมีระบบเครือข่ายถนนใหญ่เป็นอันดับที่ 2 ของโลก มีระยะทางทั้งหมดกว่า 4.69 ล้าน กิโลเมตร โดยเป็นถนนแบบต่าง ๆ และมีทางหลวงเชื่อมโยงทั่วประเทศ ทั้งนี้ ถนนนับเป็นรูปแบบการคมนาคมที่มีประสิทธิภาพและได้รับความนิยมสูงสุดของอินเดีย ปัจจุบันสัดส่วนของภาคการคมนาคมต่อ GDP คิดเป็นประมาณร้อยละ 5.5 โดยถนนคิดเป็นร้อยละ 3.69 ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ความต้องการในด้านการคมนาคมในอินเดียได้เพิ่มขึ้นอย่างมาก แต่สัดส่วนของทางหลวงหลัก (national highways) และทางด่วน (expressways) ของอินเดียยังมีน้อยมาก คือมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 1.7 โดยส่วนใหญ่เป็นทางหลวงของรัฐ ถนนในเขตเมืองและถนนในชนบท

ระบบดังกล่าวสร้างความล่าช้าในการคมนาคมขนส่งกล่าวคือถนนของรัฐต่าง ๆ รวมถึงถนนในเขตชนบทนั้นมักจะเรียกเก็บค่าบริการใช้ถนน เช่น เดียวทางหลวงของรัฐที่เก็บค่าบริการเช่นกัน ดังนั้น เมื่อในเส้นทางต้องผ่านถนนหลายระบบ จึงต้องเสียเวลาและเสียเงินจ่ายค่าใช้บริการอยู่เป็นประจำ และเนื่องจากถนนหลายแห่งไม่ใช่ถนนในการดูแลของรัฐบาลกลาง บางครั้งรัฐบาลอินเดียจึงไม่อาจเข้าไปซ่อมแซมเองได้

ภาพที่ 3.32 : โครงข่ายถนนทางหลวงหลักของประเทศอินเดีย



ที่มา: <http://www.prokerala.com/maps/india/national-highways.html>

ตารางที่ 3.15 : ถนนแต่ละประเภทและระยะทางในประเทศอินเดีย

ประเภทของถนน	ระยะทาง
Expressways	1,208 km
National Highways	79,116 km
State Highways	155,716 km
District, Rural and Other Roads	4,455,010 km
ระยะทางทั้งหมด	4,689,842 km

ที่มา: <https://en.wikipedia.org/wiki>, 2015

ในการส่งเสริมการก่อสร้างถนนในปัจจุบัน รัฐบาลอินเดียได้อนุญาตให้เอกชนร่วมทุนกับรัฐบาลในแบบ PPP แล้วจำนวน 324 โครงการ วงเงิน 31,900 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยในแผนพัฒนาฉบับที่ 12 คาดว่าภาคเอกชนจะเข้าร่วมในสัดส่วนร้อยละ 44 นอกจากนี้ รัฐบาลได้อนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติสามารถลงทุนโดยตรงได้ในสัดส่วนร้อยละ 100 ด้วยรวมทั้งให้สิทธิพิเศษต่างๆ อาทิ ยกเว้นภาษี 10 ปีการให้สัมปทานระยะยาวถึง 30 ปี และยกเว้นภาษีการนำเข้าเครื่องจักร เป็นต้น

3.4.4.2 การขนส่งทางราง

การรถไฟของอินเดียได้รับการพัฒนาตั้งแต่เป็นอาณานิคมของอังกฤษนับว่าการรถไฟมีส่วนสำคัญในการเชื่อมโยงอินเดียทั้งประเทศ รวมทั้งมีบทบาทสำคัญต่อการเดินทางของบุคคลทั่วไปและการขนส่งสินค้า เครื่องขายรถไฟของอินเดียมีขนาดใหญ่ที่สุดเป็นอันดับที่ 4 ของโลก มีระยะทาง 64,000 กิโลเมตรและมีสถานีรถไฟถึง 8,000 สถานี การขนส่งสินค้าในอินเดียดำเนินการทางรถไฟประมาณร้อยละ 40 และคิดเป็นร้อยละ 70 ของรายได้ของสาขาการขนส่ง โดยในปี 2011 มีการขนส่งสินค้าทางรถไฟประมาณ 944 ล้านตัน ซึ่งเป็นการขนส่งถ่านหินมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45 นอกนั้นเป็นสินค้าหนัก อาทิ ซีเมนต์และเหล็ก และมีการขนส่งผู้โดยสารประมาณ 7,773 ล้านคน

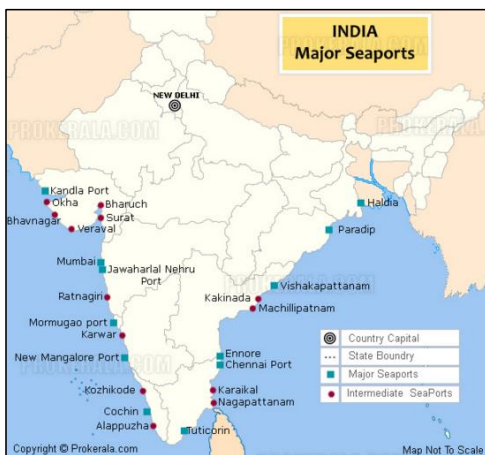
ทั้งนี้ การขนส่งผู้โดยสารและสินค้าทางรถไฟมีแนวโน้มเติบโตค่อนข้างรวดเร็ว เนื่องจากประหยัดและสะดวก ที่ผ่านมา รัฐบาลอินเดียได้ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงความสามารถในสาขานี้อย่างมากรวมทั้งได้นำระบบ High Speed Corridors และ Mass Rapid Transit System มาใช้ในกรุงเดลี กัลกัตตา มุมไบ และเจนไน ซึ่งเป็นการยกระดับการคมนาคมระบบรางของอินเดียและสะท้อนความทันสมัยของประเทศด้วยทั้งนี้ ใน 10 ปีข้างหน้าการลงทุนของภาคเอกชนในสาขานี้ผ่านรูปแบบ PPP คาดว่าจะมีประมาณ 304,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐและตาม Vision 2020 รัฐบาลอินเดียได้ตั้งเป้าให้เพิ่มสัดส่วนการขนส่งสินค้าด้วยระบบรางจากร้อยละ 35 เป็นร้อยละ 50 และเพิ่มการขนส่งผู้โดยสารเป็น 15,180 ล้านคนต่อปี โดยตั้งงบเพื่อการพัฒนาในสาขานี้ในแผนพัฒนาฉบับที่ 12 เป็นจำนวน 74,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

3.4.4.3 การขนส่งทางเรือ (ท่าเรือ)

นับว่ามีความสำคัญต่อการค้าต่างประเทศของอินเดียสูงสุด โดยการค้าต่างประเทศของอินเดียกว่าร้อยละ 70 ดำเนินการผ่านทางทะเล ซึ่งอินเดียมีชายฝั่งทะเลยาว 7,517 กิโลเมตร มีท่าเรือขนาดใหญ่ 13 แห่งและท่าเรือขนาดต่าง ๆ อีกประมาณ 200 แห่ง ซึ่งรวมกันสามารถจัดการสินค้าได้ประมาณ 1,000 ล้านตันต่อปี ปัจจุบันท่าเรืออินเดียทั้งหมดได้จัดการสินค้าประมาณ 844.9 ล้านตัน ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากการขยายตัวทางการค้าระหว่างประเทศของอินเดีย

ขณะนี้รัฐบาลอินเดียได้ส่งเสริมให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของท่าเรือใน ทุกด้านให้มีความทันสมัยและเพียงพอ โดยเน้นให้มีการลงทุนแบบ PPP และการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในสัดส่วนร้อยละ 100 โดยให้สิทธิพิเศษในลักษณะเดียวกันกับการลงทุนสร้างถนน ทั้งนี้ คาดว่าอัตราการเติบโตของการจัดการสินค้าที่ท่าเรือของอินเดียจะขยายตัวประมาณร้อยละ 7.7 ไปจนถึงปี 2013/2014 และคาดว่าความสามารถในการจัดการสินค้าที่ท่าเรือของอินเดียจะเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 1,500 ล้านตัน ภายในปี 2015 โดยในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้ตั้งเป้าการลงทุนในด้านนี้ไว้ประมาณ 26,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ท่าเรือหลายแห่งมีความคับคั่งมากและได้มีการจัดการสินค้าจนเกินกำลังแล้ว

ภาพที่ 3.33 : ท่าเรือที่สำคัญของประเทศไทย



ที่มา: <http://www.prokerala.com/maps/india/india-seaport-map.html>

3.4.4.4 การขนส่งทางอากาศ

การขนส่งทางอากาศเป็นสาขาที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยมีสายการบินเอกชนเข้ามาแข่งขันในตลาดมากยิ่งขึ้น ปัจจุบันขนาดของตลาดการบินอินเดียใหญ่เป็นอันดับที่ 9 ของโลก โดยการขนส่งทางอากาศในประเทศเติบโต 3 เท่าในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ขณะนี้อินเดียมีสนามบิน 136 แห่ง โดย 128 แห่งดำเนินการโดยการท่าอากาศยานอินเดีย (Airport Authority of India-AAI)

ภาพที่ 3.34: สนามบินที่สำคัญของประเทศอินเดีย



ที่มา: <http://www.prokerala.com/maps/india/india-airport-map.html>

การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของอินเดียทำให้ความต้องการขนส่งผู้โดยสารและสินค้าทั้งในประเทศและระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม การขนส่งสินค้าทางอากาศในประเทศคิดเป็นเพียงร้อยละ 35 ของการขนส่งสินค้าทั้งหมดเท่านั้น เพราะอินเดียมีระบบการขนส่งทางรถไฟที่มีประสิทธิภาพและทั่วถึง รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการเติบโตในสาขาการบินควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวและการโรงแรม โดยได้ออกมาตรการส่งเสริม อาทิ การยกเว้นภาษีรายได้ การให้การอุดหนุนด้านดอกเบี้ย ลดอากรขาเข้า ลดภาษีสรรพสามิตเครื่องบินร้อยละ 5 เป็นต้น รวมทั้งอนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติและชาวอินเดียที่ไม่มีถิ่นพำนักในอินเดียสามารถลงทุนในกิจการบินได้ร้อยละ 100

อีกทั้งยังได้ส่งเสริมให้มีการก่อสร้างสนามบินขนาดใหญ่ในลักษณะ PPP ในแบบ Build-Own-Operate-Transfer (BOOT) หรือ Lease-Develop-Transfer (LDOT) และได้อนุญาตให้ต่างชาติลงทุนได้ร้อยละ 100 ในการสร้างสนามบินประเภท greenfield airports ทั้งนี้ คาดว่า ระยะต่อไปอุตสาหกรรมการบินของอินเดียจะเติบโตเร็วที่สุดแห่งหนึ่งในโลก โดยจะมีผู้โดยสารประมาณ 540 ล้านคนในปี 2025 และการขนส่งสินค้าเพิ่มขึ้นเป็น 9 ล้านตัน และในอีก 15 ปีข้างหน้าจะมีการลงทุนในการสร้างและปรับปรุงสนามบินประมาณ 30,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

3.4.4.5 การผลิตกระแสไฟฟ้า

อินเดียมีกำลังการผลิตกระแสไฟฟ้าได้เป็นอันดับที่ 5 ของโลก ประมาณ 174,911 เมกะวัตต์ เปรียบเทียบกับกำลังการผลิตของสหรัฐฯ และสหราชอาณาจักรที่มีกำลังการผลิตที่ 977,061 และ 80,417 เมกะวัตต์ ตามลำดับ ในช่วงที่ผ่านมา กำลังการผลิตไฟฟ้าของอินเดียได้เพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัว อันเป็นผลมาจากความต้องการที่เพิ่มมากขึ้นจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่รวดเร็ว

ปัจจุบันอินเดียประสบปัญหาขาดแคลนไฟฟ้า โดยผลิตได้ไม่เพียงพออีกประมาณร้อยละ 10.1 ซึ่งเป็นปัญหาที่สร้างความกังวลต่อรัฐบาลอย่างมาก การขาดแคลนไฟฟ้านี้ ทำให้การใช้ไฟฟ้าของอินเดียต่อหัวมีอัตราที่ต่ำที่สุดประเทศหนึ่งในบรรดา emerging economies ทั้งนี้ สัดส่วนกำลังการผลิตกระแสไฟฟ้ารวมทั้งประเทศ รัฐบาลกลางผลิตได้ร้อยละ 32 รัฐบาลรัฐผลิตร้อยละ 49.8 และเอกชนผลิตได้ร้อยละ 18.2

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 รัฐบาลอินเดียจึงได้ตั้งเป้าลงทุนในสาขานี้ไว้ที่ 314,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยมุ่งให้ภาคเอกชนเข้าร่วมลงทุนในสาขานี้ให้มากยิ่งขึ้นทั้งในด้านการผลิต การจ่ายกระแสไฟฟ้าและการจำหน่ายไฟฟ้าโดยรัฐบาลจะส่งเสริมให้มีการลงทุนในรูปแบบ PPP รวมทั้งให้นักลงทุนต่างชาติสามารถลงทุนในสาขานี้ได้ในสัดส่วนร้อยละ 100 ด้วย ตามการคาดการณ์ของ U.S. EnergyInformationAdministration ระบุว่าความต้องการใช้ไฟฟ้าของอินเดียจะสูงกว่าจีนและยุโรปในปี 2035 โดยมีความต้องการประมาณ 4.28 ล้านล้าน kilowatt/hours

3.4.4.6 ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

นับเป็นสาขาที่ภาคเอกชนมีบทบาทนำและมีการเติบโตที่เร็วมาก โดยในปี 2011 มีผู้ใช้โทรศัพท์ประมาณ 874.68 ล้านคน ซึ่งคิดเป็นตลาดใหญ่ที่สุดอันดับที่ 2 ของโลก รองจากจีน ทั้งนี้ ความหนาแน่นในการใช้โทรศัพท์ในเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากร้อยละ 20.79 ในปี 2004 เป็นร้อยละ 73.11 ในปัจจุบัน และในชนบทก็มีการเติบโตอย่างรวดเร็วเช่นกัน โดยมีความหนาแน่นประมาณร้อยละ 35.15

การเติบโตในสาขานี้เกิดจากการที่รัฐบาลเปิดให้มีการแข่งขันค่อนข้างเสรีทั้ง ในแบบโทรศัพท์ติดตั้งและโทรศัพท์ไร้สายโดยมีบริษัทแข่งขันในตลาดมากถึง 15 บริษัทและที่ดำเนินการโดยรัฐมี 2 บริษัท คือ BSNL และ MTNL ทั้งนี้ บริษัทเอกชนครองส่วนแบ่งในตลาดถึงร้อยละ 85.52

การแข่งขันสูงทำให้ผู้ใช้บริการได้ประโยชน์อย่างมากอัตราค่าทำเนียมการใช้โทรศัพท์ในอินเดียมีราคาถูก และเพื่อให้มีการประหยัดต่อการลงทุนและสามารถงค่าโทรศัพท์ในระดับต่ำ บริษัทที่ให้บริการโทรศัพท์ได้เริ่มมีการใช้เสาโทรศัพท์และโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ร่วมกันแล้ว ปัจจุบันรัฐบาลอินเดียได้สนับสนุนให้ต่างชาติลงทุนในสาขานี้ด้วยการขยายสัดส่วนการลงทุนจากร้อยละ 49 เป็น ร้อยละ 74

ในส่วนของการผลิตอุปกรณ์และการให้บริการด้าน IT ต่างชาติสามารถลงทุนได้ในสัดส่วนร้อยละ 100 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากความหนาแน่นของการใช้โทรศัพท์ของอินเดียปัจจุบัน ประกอบกับการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทำให้สาขาโทรคมนาคมยังเติบโตได้อีกมาก

จากการจัดอันดับของ The World Economic Forum ใน The Global Competitiveness Report 2015-2016 พบว่าโครงสร้างพื้นฐานของอินเดียมีการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยขึ้นมา 6 อันดับ อยู่ที่อันดับที่ 81 ใน 140 ประเทศ แต่ยังคง เป็นการพัฒนาในวงแคบอยู่ โดยเฉพาะในเรื่องของระบบไฟฟ้าที่ยังมีไม่เพียงพอ ทำให้มีคะแนนที่ต่ำ คือ 3.7 คะแนน ทำให้อยู่ที่อันดับ 98 ใน 140 ประเทศส่วนการเตรียมความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีก็ยังคงต่ำอยู่ คือ อยู่ อันดับที่ 120 มี 2.7 คะแนน

ตารางที่ 3.16 : แสดงการจัดอันดับทางโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย ปี 2014

INDICATOR	RANK/140	VALUE
2 nd pillar: Infrastructure	81	3.7
A. Transport infrastructure		
2.01 Quality of overall infrastructure	74	4.0
2.02 Quality of roads	61	4.1
2.03 Quality of railroad infrastructure	29	4.1
2.04 Quality of port infrastructure	60	4.2
2.05 Quality of air transport infrastructure	71	4.3
2.06 Available airline seat km/week, millions*	11	3,726.6
B. Energy infrastructure		
2.07 Quality of electricity supply	98	3.7
C. ICT infrastructure		
2.08 Mobile telephone subscriptions/100 pop.*	121	74.5
9.04 Individuals using Internet, %*	107	18.0
9.05 Fixed-broadband Internet subscriptions/100 pop.*	104	1.2
2.09 Fixed-telephone lines/100 pop.*	116	2.1

หมายเหตุ: มูลค่าหรือคะแนน มีระดับตั้งแต่ 1-7 โดยที่ 1 คือด้อยพัฒนามาก และ 7 คือมีการพัฒนาอย่างดีและมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล

* หน่วยตามแต่ละ Indicator นั้นๆ

ที่มา: TheGlobal Competitiveness Report 2015-2016, WEF 2015

3.5 ประเทศจีน

3.5.1 ประวัติศาสตร์และการเมือง

3.5.1.1 ประวัติ

ประเทศจีน หรือ ชื่อทางการ สาธารณรัฐประชาชนจีน นั้น เป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานหลายพันปี มีอิทธิพลทางวัฒนธรรมต่อหลายประเทศรวมถึงไทย และในขณะเดียวกันก็ยังประกอบไปด้วยหลากหลายวัฒนธรรมในประเทศเดียวกันอีกด้วย จีนปกครองโดยราชวงศ์หลาย 10 ราชวงศ์ จนปฏิวัติเป็นระบอบสาธารณรัฐที่เป็นกึ่งประชาธิปไตย ก่อนจะเปลี่ยนแปลงเป็นระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์เช่นในปัจจุบัน

นักประวัติศาสตร์จีนเชื่อว่าราชวงศ์แรกสุดของจีนคือ ราชวงศ์เซี่ย (Xia) ซึ่งอยู่ระหว่าง 2100 ถึง 1600 ปีก่อนคริสตกาล อย่างไรก็ตาม นักประวัติศาสตร์สากลไม่ยอมรับการมีอยู่ของราชวงศ์นี้ เพราะเห็นว่าเป็นตำนานมากกว่าเป็นประวัติศาสตร์ที่มีอยู่จริง ดังนั้น ราชวงศ์ที่ได้รับการยอมรับเป็นทางการในระดับสากลจึงเป็นราชวงศ์ซางและราชวงศ์โจวในช่วง 1600 ปีก่อนคริสตกาล

ซึ่งในช่วงปลายของราชวงศ์โจว ประเทศจีนได้แบ่งออกเป็นหลายอาณาจักร ก่อนที่จะถูกรวบรวมเป็นประเทศเดียวกัน ใช้ตัวอักษรเดียวกันภายใต้ราชวงศ์จีน อันเป็นที่มาของชื่อประเทศจีน

ในช่วงราชวงศ์แรก ๆ นั้น ประเทศจีนมีอาณาเขตอยู่เฉพาะในบริเวณภาคตะวันออกของประเทศจีนปัจจุบัน ที่ติดทะเล และไม่ได้ขยายออกไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือที่มีอากาศหนาวเย็นอย่างไรก็ตาม ในช่วงราชวงศ์หลังคือตั้งแต่ราชวงศ์ถังเป็นต้นมา จีนได้ขยายอาณาเขตออกไปมากขึ้น จนมีขนาดใหญ่ที่สุดในราชวงศ์ชิง ซึ่งเป็นราชวงศ์สุดท้าย (ไม่รวมราชวงศ์หมิงที่เป็นชาวมองโกล และมีศูนย์กลางอาณาจักรอยู่นอกประเทศจีน) มีอาณาบริเวณครอบคลุม ประเทศจีน และประเทศมองโกลในปัจจุบัน นั่นคือในยุคราชวงศ์ชิง จีนได้เข้าปกครองอาณาจักรเดิมที่เคยมีวัฒนธรรมของตนเองมาก่อน อย่าง แมนจูเรีย ธิเบต ต้าหฺลี่ และอาณาจักรต่าง ๆ แถบทางสายไหม อย่างชาวอุยกูร์ ซึ่งอยู่ในอาณาจักรกูรขานมาก่อน ดังนั้น ประเทศจีนในปัจจุบันจึงได้ประสบปัญหาความไม่สงบจากความต้องการแบ่งแยกดินแดนจากชนกลุ่มนี้

ช่วงปลายของราชวงศ์ชิง การปกครองจากราชสำนักส่วนกลางนั้น ชักช้าไม่ทันการ อีกทั้งระเบียบประเพณีต่าง ๆ ก็เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศอย่างมาก จนเป็นเหตุให้ต่างชาติที่พัฒนาการทางเทคโนโลยีล้ำหน้ากว่ามากอย่าง อังกฤษ เยอรมนี รัสเซีย ฝรั่งเศส และแม้แต่ญี่ปุ่น ได้เข้ามาบีบบังคับฉกฉวยประโยชน์จากประเทศจีนภายใต้การปกครองที่ล้าหลังของราชวงศ์ชิง

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงเกิดกลุ่มปฏิรูปชั้นนำโดย ดร.ซุนยัตเซ็น ลูกจีนโค่นล้มและขับไล่จักรพรรดิบูยี ย่องต้องค้ำชูราชวงศ์ชิง และของประเทศจีน ออกจากอำนาจ ในปี 1912 อย่างไรก็ตาม ในช่วงต้นนั้น ซุนยัตเซ็น ไม่สามารถนำแนวทางประชาธิปไตยมาสู่ประเทศได้ และถูกบีบบังคับจากผู้ที่มีกำลังทหารเหนือกว่าในมือ คือ นายพลยวนซีไป ให้ส่งมอบอำนาจให้นายพลยวนเป็นผู้นำก่อนในช่วงแรกซึ่งนายพลยวนก็ได้ปกครองแบบเผด็จการจนถูกโค่นล้มและเสียชีวิตลงในปี 1916 ซึ่งต่อมาซุนยัตเซ็นได้ครองอำนาจต่อ ก่อนจะเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งในปี 1925

ภายหลังมรณกรรมของซุนยัตเซ็น จีน มี 2 ขั้วอำนาจเกิดขึ้น ด้านหนึ่งคือรัฐบาลกึ่งประชาธิปไตยก๊กมินตั๋ง ที่นำโดยนายพลเจียงไคเช็ค กับอีกขั้วอำนาจคือพรรคคอมมิวนิสต์จีน (CPC) ที่นำโดย เหมาเจ๋อตุง แม้ในช่วงแรกเจียงไคเช็คจะได้เปรียบ แต่ภายหลังจากที่ทั้งคู่จับมือกันขับไล่ญี่ปุ่นที่รุกรานจีนในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 แล้ว ก็กลับเป็นฝ่ายเหมาเจ๋อตุงที่กุมความได้เปรียบ และเอาชนะพรรคก๊กมินตั๋งของเจียงไคเช็คได้ในปี 1949 ส่งผลให้ประเทศจีนในปัจจุบันปกครองโดยระบอบคอมมิวนิสต์ ในขณะที่เจียงไคเช็ค และพรรคก๊กมินตั๋งต้องหนีออกไปตั้งสาธารณรัฐจีนที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย ที่เกาะไต้หวัน

3.5.1.2 ระบบการเมือง

หลังการเสียชีวิตของประธานเหมา เจ๋อตุง 6 ปี ใน ปี 1982 รัฐธรรมนูญของจีน ก็ได้บัญญัติให้สภาประชาชนแห่งชาติ (National People's Congress: NPC) เป็นองค์กรที่มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ มีอำนาจในการเลือกประธานาธิบดี ผู้บริหารประเทศที่เรียกว่า Politburo รับรองกฎหมาย รายงานต่าง ๆ ฯลฯ โดยมีสมาชิกสภารวมทั้งหมด 3,000 คน ซึ่งได้มาจาก

การเลือกตั้งทางอ้อมหลายลำดับขั้นจากทั่วประเทศ กล่าวคือ ประชาชนทั่วไปจะเลือกตัวแทนชุมชน/หมู่บ้าน ตัวแทนชุมชน/หมู่บ้านจะเลือกตัวแทนเมือง และตัวแทนเมืองจะเลือกตัวแทนเขตเทศบาล (county) จำนวน 3,000 คนเข้าไปนั่งในสภา

ด้านการกระจายการปกครองสู่ท้องถิ่นนั้น การปกครองเขตพื้นที่ของจีน แบ่งออกเป็น 4 ระดับเท่านั้น คือ ระดับ 1 ได้แก่ ระดับมณฑล (provincial) เป็นระดับสูงสุด มี 23 มณฑล ในแต่ละมณฑลจะประกอบไปด้วย ระดับ 2 คือ เขตปกครองย่อย (prefectural) อีกรวมทั้งหมด 300 เขตปกครอง ในแต่ละเขตปกครองก็จะประกอบไปด้วย ระดับ 3 คือ เขตเทศบาล ที่มี 3,000 เขตทั่วประเทศ และระดับสุดท้าย (ระดับ 4) คือ ระดับเมือง มีทั้งหมด 40,000 แห่งทั่วประเทศ

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ NPC มีอำนาจน้อยมาก¹⁴ และการปกครองตนเองโดยอำนาจของประชาชนในแต่ละเขตนั้นก็มีน้อยมาก กล่าวคือ ในทางปฏิบัติจริงนั้น NPC จะถูกกำหนดให้ต้องเลือกใครเป็นประธานาธิบดี หรือ Politburo และถูกกำหนดให้ผ่าน หรือไม่ผ่าน ทั้งกฎหมายและรายงานต่าง ๆ จากผู้ใหญ่ในพรรคคอมมิวนิสต์อยู่แล้ว ด้วยเหตุที่ว่า “พรรคคอมมิวนิสต์นั้นเป็นผู้ควบคุมอำนาจที่แท้จริงของประเทศ” โดยเป็นผู้ควบคุม “กองทัพปลดแอกประชาชน (People’s Liberation Army ซึ่งก็คือกองทัพจีน ที่มีกำลังพลประมาณ 2.25 ล้านคน)” และ “กองกำลังตำรวจประชาชน (People’s Arm Police)” ที่มีกำลังพล 8 แสนคน พร้อมอำนาจในการตรวจสอบ และตั้งข้อหาแก่บุคคลทุกคน รวมถึงสมาชิก NPC

แนวทางการปกครองทางปฏิบัติของส่วนกลางนี้ เหมือนกันกับการปกครองในระบบท้องถิ่น โดยผู้ในระดับมณฑลนั้นนอกจากจะมีอำนาจเต็มในมณฑลแล้วยังเชื่อมโยงและมีอำนาจสูงในส่วนกลางด้วย กล่าวคือ ผู้ว่าการมณฑล 5 คน จะได้รับเลือกให้อยู่ในตำแหน่งผู้บริหารประเทศ 25 คน ที่เรียกว่า Politburo ด้วย ทั้งนี้ในการปกครองนั้น ผู้มีอำนาจสูงสุดในประเทศจีนประกอบไปด้วยผู้นำสูงสุด 7 คนของ Politburo ที่เรียกว่า Politburo Standing Committee ที่มีประธานาธิบดีเป็นประมุข Politburo อีก 18 คนจะมีอำนาจรองลงมา

โดยสรุปจึงเห็นได้ว่า การปกครองของจีนนั้น ขึ้นอยู่กับการกำกับของผู้ใหญ่ในพรรคคอมมิวนิสต์เป็นหลักโดยจะเป็นผู้เสนอให้ใครเป็นประมุขในการบริหารเป็นประธานพรรคเป็นคณะรัฐมนตรี และเป็นสมาชิก Politburo ที่มีอำนาจสูงสุดในการบริหารประเทศ

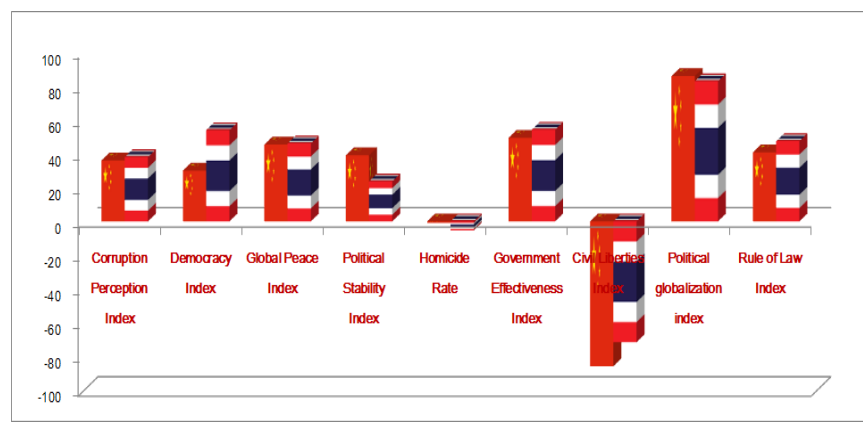
3.5.1.3 ดัชนีด้านการเมือง

ด้วยระบอบการปกครองของจีน ทำให้ความเป็นประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพของประชาชน รวมไปถึงประสิทธิภาพการบริหารประเทศ ความโปร่งใส และการบังคับใช้กฎหมายของจีนอยู่ในเกณฑ์ที่แย่กว่าไทย ตรงข้ามกับด้านความมั่นคงทางการเมืองที่ระบอบการปกครองของจีนสามารถควบคุมได้อย่างสงบราบคาบ แม้แต่อัตราการเกิดฆาตกรรมก็ตามากด้วยเช่นกัน น่าสนใจว่าทั้งที่จีนมีความเป็นประชาธิปไตยต่ำ และละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนสูง แต่จีนกลับได้รับ

¹⁴ Susan Lawrence and Michael Martin (2013) Understanding China’s Political System, Congressional Research Service, USA

การยอมรับในระดับโลกที่มากกว่าไทย สาเหตุหนึ่งน่าจะมาจากนโยบายการต่างประเทศเชิงรุกของจีน
ในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศเศรษฐกิจใหม่ ทั้งในแอฟริกา ละตินอเมริกา เอเชีย และอาเซียน

ภาพที่ 3.35 : ดัชนีต่าง ๆ ด้านการเมืองของจีนและไทย ปี 2014



ที่มา: Transparency.org สำหรับ Corruption Perception Index, The Economists สำหรับ Democracy Index, The Institute of Economics and Peace สำหรับ Global Peace Index, The World Bank สำหรับ Political Stability, Government Effectiveness และ Rule of Law Index, UNODC สำหรับ Homicide Rate, The Freedom House สำหรับ Civil Liberties Index, และ The Swiss Institute of Technology สำหรับ Political Globalization Index

หมายเหตุ: คณะผู้ดำเนินงานวิจัยได้แปลงค่าเป็นคะแนนเต็ม 100 คะแนนเพื่อความสะดวกในการเปรียบเทียบ โดย ค่ายิ่งมากแสดงว่ายิ่งดี (บางดัชนีเช่นการฆาตกรรม หากติดลบมากแปลว่ายิ่งแย่)

3.5.2 ภาพรวมด้านเศรษฐกิจ (Economy)

3.5.2.1 โครงสร้างและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

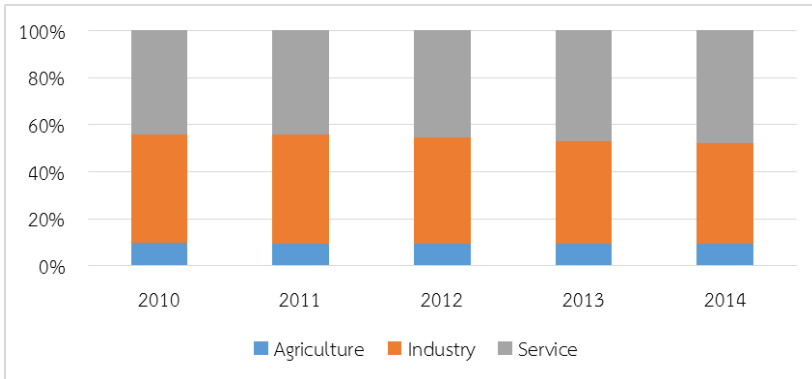
จีนถือได้ว่าเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก โดยมี GDP ที่ 18 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยสัดส่วนของ GDP ทั้งภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการในสัดส่วนที่เท่า ๆ กัน การนำเข้า และส่งออกแม้จะชะลอตัวแต่ยังเกินดุลอยู่เสมอ เช่นเดียวกับการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ชะลอ การเติบโตแต่ยังเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งการบริโภคและการลงทุนของจีนยังมีความน่าสนใจที่แตกต่างกับประเทศอื่นในกลุ่ม BRICS

จีนมีโครงสร้างเศรษฐกิจที่สัดส่วนของภาคอุตสาหกรรมสูงที่สุดในกลุ่ม BRICS ดังปรากฏบนภาพที่ 3.36 โดยมีอัตราส่วนของภาคการเกษตร อุตสาหกรรม และบริการเฉลี่ยระหว่างปี 2010-2014 อยู่ที่ 10 : 45 : 45 ตามลำดับ

ในปี 2010 ภาคอุตสาหกรรมของจีนเคยมีสัดส่วนสูงสุดที่ร้อยละ 46.2 ต่อ GDP ซึ่งสูงกว่าภาคบริการที่ร้อยละ 44.2 ต่อ GDP แต่ระยะหลังสัดส่วนของภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการเริ่ม

เคลื่อนไหวสลับทิศทางกัน โดยภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนลดลงและภาคบริการมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ในปี 2014 ภาคอุตสาหกรรมของจีนอยู่ที่ร้อยละ 42.7 ต่อ GDP และภาคการบริการอยู่ที่ ร้อยละ 48.1 ต่อ GDP

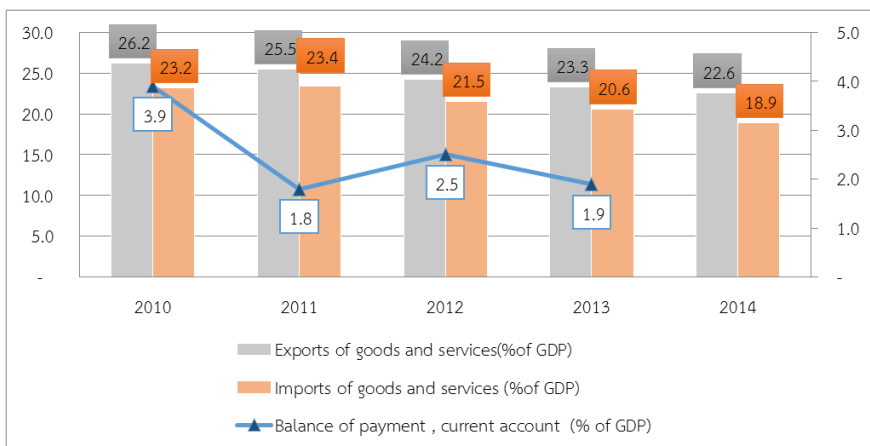
ภาพที่ 3.36 : โครงสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมของจีน (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014



ที่มา: World Bank

จากภาพที่ 3.37 แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงทางการค้าระหว่างจีนและต่างประเทศ โดยบัญชีเดินสะพัดของจีนเป็นบวกทุกปี อีกข้อสังเกตคือ เศรษฐกิจจีนมีสัดส่วนพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศลดลง

ภาพที่ 3.37 : สัดส่วนการค้าระหว่างประเทศจีน (ร้อยละต่อ GDP) ของจีน ปี 2010-2014

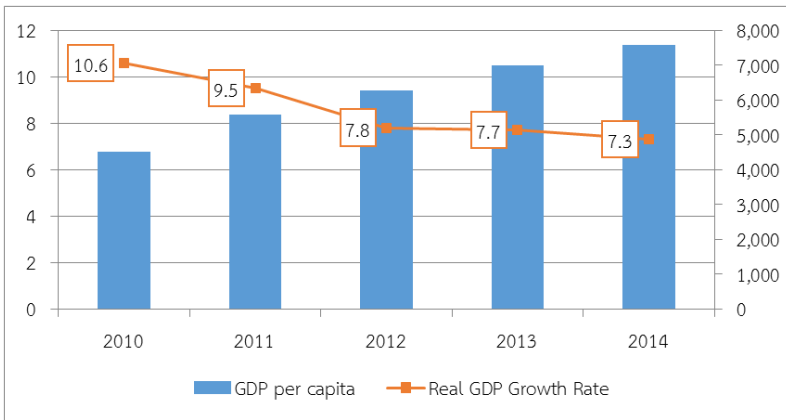


ที่มา: World Bank

3.5.2.2 อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ

ในระหว่างปี 2010-2014 แม้ว่าอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจจีนเริ่มชะลอตัวลง โดยในปี 2010 มีอัตราการเติบโตสูงถึงร้อยละ 10.6 และลดลงเหลือร้อยละ 7.3 ในปี 2014 แต่เศรษฐกิจจีนยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่อง สืบเนื่องจากรายได้ต่อหัวที่เพิ่มขึ้น โดยในปี 2010 ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวอยู่ที่ 4,515 เหรียญสหรัฐฯ และเพิ่มขึ้นเป็น 7,590 เหรียญสหรัฐฯในปี 2014 ดังปรากฏบนภาพที่ 3.38

ภาพที่ 3.38 : อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ต่อหัวของจีน ปี 2010-2014

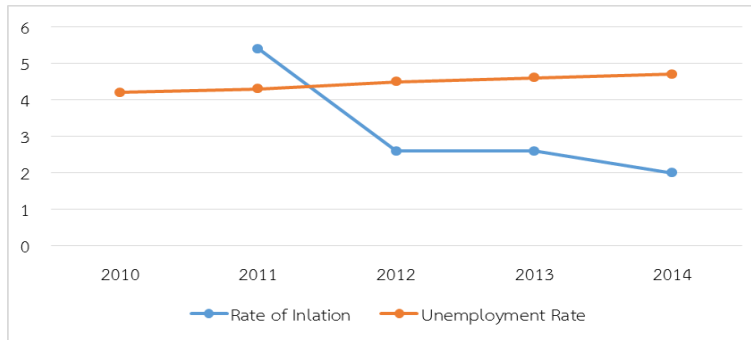


ที่มา: World Bank

3.5.2.3 อัตราการว่างงานและอัตราเงินเฟ้อ

จากการที่เศรษฐกิจจีนเริ่มเติบโตแบบชะลอตัว และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างจากภาคอุตสาหกรรมไปสู่ภาคการบริการ ส่งผลให้อัตราการว่างงานของจีนสูงขึ้นจากปี 2010 ที่ร้อยละ 4.2 ของกำลังแรงงานทั้งประเทศเป็นร้อยละ 4.7 ของกำลังแรงงานทั้งประเทศในปี 2014 ส่งผลให้เงินขาดกำลังซื้อภายในประเทศและราคาสินค้าภายในประเทศลดต่ำกว่าอัตราเงินเฟ้อร้อยละ 5.4 ในปี 2010 เหลือร้อยละ 2 ในปี 2014 ดังปรากฏบนภาพที่ 3.39

ภาพที่ 3.39 : อัตราการว่างงานและอัตราเงินเฟ้อของจีนปี 2010-2014

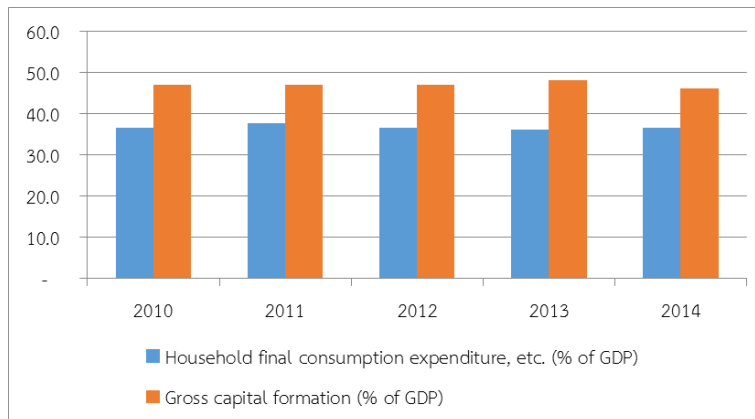


ที่มา: World Bank

3.5.2.4 การบริโภคและการลงทุน

การบริโภคและการลงทุนในจีนมีความน่าสนใจที่สุดในกลุ่ม BRICS ซึ่งจีนเป็นประเทศเดียวในกลุ่ม BRICS ที่มีสัดส่วนการบริโภคต่อ GDP ต่ำกว่าสัดส่วนการลงทุนต่อ GDP สังเกตว่ามีสัดส่วนการบริโภคต่อ GDP ที่ต่ำที่สุดในกลุ่ม BRICS มีค่าเฉลี่ยระหว่างปี 2010-2014 อยู่ที่ร้อยละ 36.68 ต่อ GDP และสัดส่วนการลงทุนต่อ GDP ที่สูงที่สุดในกลุ่ม BRICS เฉลี่ยระหว่างปี 2010-2014 อยู่ที่ร้อยละ 47 ต่อ GDP ดังแสดงในภาพที่ 3.40

ภาพที่ 3.40: การบริโภคและการลงทุนภายในประเทศจีน (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014

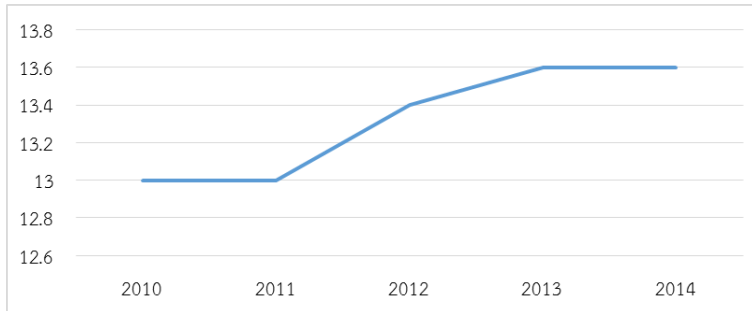


ที่มา: World Bank

3.5.2.5 การคลังสาธารณะ

จากภาพที่ 3.41 แสดงให้เห็นถึงการใช้จ่ายภาครัฐของจีนระหว่างปี 2010-2014 ซึ่งค่อนข้างคงที่ มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย จากร้อยละ 13 ต่อ GDP ในปี 2010 เป็นร้อยละ 13.6 ต่อ GDP ในปี 2014

ภาพที่ 3.41 : สัดส่วนการใช้จ่ายโดยรัฐบาลจีนต่อ GDP (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014



ที่มา: World Bank

3.5.2.6 การค้ากับไทยและอาเซียน

จีนเป็นประเทศที่มีสัดส่วนการค้ากับไทยและอาเซียนสูงที่สุดในกลุ่ม BRICS โดยสัดส่วนมูลค่าการนำเข้าและส่งออกระหว่างไทยกับจีนอยู่ที่ร้อยละ 15.9 ของมูลค่าการนำเข้าและส่งออกของไทยกับทั่วโลก และสัดส่วนมูลค่าการนำเข้าและส่งออกของอาเซียนกับจีนอยู่ที่ร้อยละ 1.28 ของมูลค่าการนำเข้าและส่งออกของอาเซียนกับทั่วโลก

สินค้านำเข้าที่สำคัญจากจีนมายังไทยและอาเซียน ได้แก่ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องจักรเหล็ก และเชื้อเพลิง เป็นต้น ส่วนสินค้าส่งออกที่สำคัญที่ไทยและอาเซียนส่งออกไปยังจีน ได้แก่ ชิ้นส่วนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ชิ้นส่วนเครื่องจักร และแร่ธาตุ เป็นต้น ดังปรากฏบนตารางที่ 3.17 ถึง 3.20

ตารางที่ 3.17 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่นำเข้าจากจีน ปี 2010-2014

รหัสสินค้า	รายการสินค้า	ไทยนำเข้าจากจีน (หน่วย : พันเหรียญสหรัฐ)				
		มูลค่าในปี 2010	มูลค่าในปี 2011	มูลค่าในปี 2012	มูลค่าในปี 2013	มูลค่าในปี 2014
	ทั้งหมด	19,741,222	25,694,604	31,196,768	32,717,904	34,293,357
'85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณไฟฟ้า และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว เครื่องบันทึกเสียงและเครื่องถอดเสียง เครื่องบันทึกและเครื่องถอดภาพและเสียงทางโทรทัศน์ รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของเครื่องดังกล่าว	3,626,673	4,952,560	5,971,208	6,143,811	6,377,904
'84	เครื่องปฏิกิริยานิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	4,192,772	5,191,359	6,772,547	6,260,574	6,266,239
'72	เหล็กและเหล็กกล้า	990,554	1,653,559	2,023,869	1,839,553	2,074,306
'39	พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก	539,406	781,764	1,017,832	1,224,632	1,303,812
'73	ของที่ทำด้วยเหล็กหรือเหล็กกล้า	483,205	764,394	981,864	960,180	1,192,083
'90	อุปกรณ์และเครื่องอุปกรณที่ใช้ในทางทัศนศาสตร์ การถ่ายภาพ การถ่ายทำภาพยนตร์ การวัด การตรวจสอบ การวัดความถี่ การแพทย์หรือศัลยกรรม รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของดังกล่าว	1,099,303	1,444,460	1,838,246	1,461,624	1,141,781
'94	เพอร์นิเจอร์ เครื่องเตียง พุก ฐานรองพูก เบาะและสิ่งตกแต่งยัดไส้คล้ายกัน เครื่องปรับอากาศที่ไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น เครื่องหมายที่มีแสงสว่าง แผ่นป้ายชื่อที่มีแสงสว่าง และของที่คล้ายกัน รวมทั้งอาคารสำเร็จรูป	881,805	590,419	619,197	954,389	1,070,938
'87	ยานบนล้อการถที่ได้บนรางรถไฟหรือรางรถราง ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของยานดังกล่าว	428,694	701,533	1,082,092	1,286,143	1,029,560
'29	เคมีภัณฑ์อินทรีย์	731,721	915,269	874,488	846,364	957,749
'03	ปลา สัตว์น้ำจำพวกครัสเตเชีย โมลลัสก์ และสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ	82,617	186,607	263,302	407,264	687,371

ที่มา: trademap.org

ตารางที่ 3.18 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่ไทยส่งออกไปยังจีน ปี 2010-2014

รหัสสินค้า	รายการสินค้า	ไทยส่งออกไปยังจีน (หน่วย : พันเหรียญสหรัฐฯ)				
		มูลค่าในปี 2010	มูลค่าในปี 2011	มูลค่าในปี 2012	มูลค่าในปี 2013	มูลค่าในปี 2014
	สินค้าทั้งหมด	33,193,365	39,039,796	38,551,206	38,522,681	38,326,377
'85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณไฟฟ้า และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว เครื่องบันทึกเสียงและเครื่องอัดเสียง เครื่องบันทึกและเครื่องถอดภาพและเสียงทางโทรทัศน์ รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของเครื่องดังกล่าว	7,590,626	7,836,666	6,145,547	6,582,245	7,327,096
'84	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	9,782,268	10,458,186	10,580,080	7,434,324	7,066,411
'40	ยางและของทำด้วยยาง	4,375,298	6,754,947	5,988,389	6,261,883	5,108,215
'39	พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก	2,663,559	3,311,966	3,267,561	3,608,667	3,854,096
'29	เคมีภัณฑ์อินทรีย์	1,571,807	2,381,791	2,623,915	2,890,903	2,423,236
'07	พืชสัตว์รวมทั้งรากและหัวบางชนิดที่บริโภคได้	966,461	957,773	1,248,244	1,447,761	1,718,406
'27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมีนัส ไซท์ได้จากแร่	1,295,373	1,163,237	1,864,303	2,396,138	1,390,638
'44	ไม้และของทำด้วยไม้ ถ่านไม้	676,617	866,526	1,023,669	1,168,222	1,228,542
'90	อุปกรณ์และเครื่องอุปกรณที่ใช้ในทางทันตศาสตร์ การถ่ายรูปแบบกายภาพยอนตร์ การวัด การตรวจสอบ การวัดความถี่ การแพทย์หรือศัลยกรรม รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของดังกล่าว	511,278	615,799	751,176	771,154	1,129,694
'08	ผลไม้และลูกไม้ที่บริโภคได้ เปลือกผลไม้จำพวกส้มหรือเปลือกแดง	495,912	749,310	1,058,429	1,295,043	1,105,369

ที่มา: trademap.org

ตารางที่ 3.19 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่อาเซียนนำเข้าจากจีน ปี 2010-2014

รหัสสินค้า	รายการสินค้า	อาเซียนนำเข้าจากจีน (หน่วย : พันเหรียญสหรัฐ)				
		มูลค่าในปี 2010	มูลค่าในปี 2011	มูลค่าในปี 2012	มูลค่าในปี 2013	มูลค่าในปี 2014
ทั้งหมด	สินค้าทั้งหมด	138,160,017	170,075,645	204,274,109	244,039,824	272,055,238
'85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณไฟฟ้า และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว เครื่องรับที่เสียบและเครื่องถอดเสียง เครื่องบันทึกและเครื่องถ่ายภาพและเสียงทางโทรทัศน์ รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของเครื่องดังกล่าว	28,229,512	32,404,698	37,458,123	45,281,206	51,920,231
'84	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้เหล็ก และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	24,913,304	29,336,172	32,858,662	36,601,336	38,387,791
'72	เหล็กและเหล็กกล้า	5,364,080	7,085,204	8,877,384	10,418,260	14,333,510
'27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมิเนส ไซท์ได้จากแร่	8,080,635	7,706,421	7,460,799	10,465,141	11,196,917
'94	เฟอร์นิเจอร์ เครื่องเตียง พัก ฐานรองพุก เบาะและสิ่งตกแต่งได้ใส่ที่คล้ายกัน เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น เครื่องหมายที่มีแสงต่าง แฉบป้ายชื่อที่มีแสงสว่าง และของที่คล้ายกัน รวมทั้งอาคารสำเร็จรูป	4,065,529	4,395,849	6,758,354	9,531,707	10,672,074
'73	ของทำด้วยเหล็กหรือเหล็กกล้า	3,837,565	5,572,681	7,023,827	7,419,021	8,431,764
'39	พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก	2,895,086	4,191,187	5,834,250	7,378,342	8,180,068
'90	อุปกรณ์และเครื่องอุปกรณที่ใช้ในทางทัศนศาสตร์ การถ่ายภาพ การถ่ายภาพยนตร์ การวัด การตรวจสอบ การวัดความแข็ง การแพทย์หรือศัลยกรรม รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของดังกล่าว	4,615,389	5,737,671	7,157,547	7,549,736	7,704,319
'87	ยานบกนอกการถกที่เดินบนรางรถไฟหรือรกราง ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของยานดังกล่าว	3,291,782	4,569,397	5,616,685	6,739,372	7,626,018
'61	เครื่องแต่งกายและของที่ประกอบกับเครื่องแต่งกาย ถักแบบนิตหรือแบบโครเซต	3,038,575	4,315,743	8,972,878	11,096,148	7,392,783

ที่มา: trademap.org

ตารางที่ 3.20 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่อาเซียนส่งออกไปยังจีน ปี 2010-2014

รหัสสินค้า	รายการสินค้า	อาเซียนส่งออกไปยังจีน (หน่วย : พันเหรียญสหรัฐฯ)			
		มูลค่าในปี 2010	มูลค่าในปี 2011	มูลค่าในปี 2012	มูลค่าในปี 2013
	ทั้งหมด	154,677,675	193,020,592	195,868,403	208,214,323
'85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณไฟฟ้า และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว เครื่องบันทึกเสียงและเครื่องอัดเสียง เครื่องบันทึกและเครื่องถอดภาพและเสียงทางโทรทัศน์ รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของเครื่องดังกล่าว	56,248,732	64,038,558	65,439,943	68,490,383
'27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมีนัส ไซที่ได้จากแร่	20,494,471	26,220,544	27,276,715	26,356,257
'84	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	23,364,932	25,618,836	26,794,306	21,123,002
'71	ไข่มุกธรรมชาติหรือไข่มุกเลี้ยง รัตนชาติหรือกึ่งรัตนชาติ โลหะมีค่า โลหะที่หุ้มเคลือบด้วยโลหะมีค่า และของที่ทำด้วยของดังกล่าว เครื่องเพชรพลอยและรูปพรรณที่เป็นของเทียม เทเรียัญญาปณั	477,261	1,191,545	607,079	1,461,737
'39	พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก	7,279,798	8,305,558	8,467,336	9,595,642
'40	ยางและของทำด้วยยาง	9,267,188	13,739,804	11,888,138	11,507,887
'29	เคมีภัณฑ์อินทรีย์	5,545,596	7,856,507	7,173,469	8,287,178
'26	สินแร่ ตะกั่วและแร่	5,132,302	10,113,327	9,974,584	11,674,233
'15	ไขมันและน้ำมันที่ได้จากสัตว์หรือพืช และผลิตภัณฑ์แยกได้จากไขมันและน้ำมันดังกล่าว ไขมันที่บริโภคได้ซึ่งจัดทำแล้ว ไซที่ได้จากสัตว์หรือพืช	5,725,034	8,293,454	7,922,249	6,006,433
'44	ไม้และของทำด้วยไม้ ถ่านไม้	2,119,759	3,145,450	3,323,186	4,532,472

ที่มา: trademap.org

3.5.3 ภาพรวมด้านสังคม (Social)

3.5.3.1 ประชากร

สาธารณรัฐประชาชนจีนมีประชากรมากที่สุดในโลก คือ 1,385,567,000 คน (ปี 2014) ซึ่งแม้ว่ารัฐบาลจะพยายามจำกัดจำนวนประชากร เช่น นโยบายลูกคนเดียว แต่ก็ยังคงมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องด้วยอัตราการเติบโตที่ค่อนข้างต่ำ คือ ร้อยละ 0.5 ต่อปี

อย่างไรก็ตาม โครงสร้างประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 73.6 อยู่ในวัยทำงาน (อายุ 15-64 ปี) จึงเป็นผลดีต่อภาคการผลิต ที่เหลือ ร้อยละ 17.2 เป็นประชากรอายุ 0-14 ปี และ ร้อยละ 9.2 มีอายุ 65 ปีขึ้นไป

3.5.3.2 การศึกษา

การศึกษาภาคบังคับขั้นพื้นฐานของประเทศ เริ่มตั้งแต่เด็กอายุ 6 ปีจนถึง 14 ปี ต้องได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - มัธยมศึกษาปีที่ 3

การศึกษานั้นมีการกระจายค่อนข้างดี กล่าว คือ อัตราการอ่านออกเขียนได้ของประชากรจีน (อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป) อยู่ที่ร้อยละ 96.4 โดยในเพศชายคิดเป็นร้อยละ 98.2 และในเพศหญิง ร้อยละ 94.5

3.5.3.3 ศาสนา

หลังจากการปฏิวัติวัฒนธรรมในปี 1966 ถึง 1976 ในปี 1978 รัฐธรรมนูญของจีนได้บัญญัติให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนในการเลือกนับถือศาสนา/ลัทธิ ในมาตรา 36 ของรัฐธรรมนูญ

ปัจจุบันจีนมี 5 ศาสนา/ลัทธิหลัก ได้แก่ (1) ศาสนาพุทธ นิิกายมหายานแบบจีน (จีนิกาย) และวชิรญาณแบบทิเบต ซึ่งเป็นศาสนาที่เป็นที่ได้รับความนิยมอย่างมากในจีน (2) ลัทธิขงจื้อ และ (3) ลัทธิเต๋าเป็นสองลัทธิที่อยู่คู่กับสังคมจีนมาเป็นเวลานาน โดยขงจื้อส่งอิทธิพลอย่างมากกับการเมืองการปกครอง และวัฒนธรรมทั่วไป เช่น การไหว้ดวงซุ้ยบรรพบุรุษ ประเพณีตรุษจีน การเผากระดาษเงินทองและการทำางเด็ก ในขณะที่เต๋ามีอิทธิพลทำให้เกิดความเชื่อ เช่น ศาสตร์เหนือนิธรรมชาติ อย่างการดูดวงจู้ย และโหงวเฮ้ง (4) ศาสนาอิสลาม ซึ่งมีมากในบางส่วนของประเทศ โดยเฉพาะทางภาคตะวันตก อย่างแถบซินเกียง และ (5) ศาสนาคริสต์ ที่แพร่หลายมากในภาคตะวันออก

3.5.3.4 เชื้อชาติ

ประเทศจีนมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ประกอบด้วย 56 ชนชาติ โดยส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 93.3 เป็นชาวจีนเชื้อสายฮั่น ที่เหลือเป็นชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ เช่น ชนเผ่าจ้วง ชนเผ่าหุย ชนเผ่าอุยกูร์ ชนเผ่าหยี ชนเผ่าทิเบต ชนเผ่าแม้ว ชนเผ่าแมนจู ชนเผ่ามองโกล ชนเผ่าไตหรือไท และชนเผ่าเกาซันในไต้หวัน เป็นต้น

3.5.3.5 ภาษา

ภาษาจีนกลาง (แมนดาริน) ถูกกำหนดให้เป็นเป็นภาษาราชการ อย่างไรก็ตาม ชาวจีนในมณฑลต่าง ๆ มีภาษาพูดท้องถิ่นที่แตกต่างกัน และทำให้แต่ละท้องถิ่นมีสำเนียงการพูดจีนกลางที่แตกต่างกันออกไปด้วย

ทั้งนี้ ในการประเมินทักษะประชากรจีนในการใช้ภาษาอังกฤษของสถาบันภาษาอีเอฟ (EF) พบว่าจีนอยู่ในกลุ่มที่มีทักษะภาษาอังกฤษค่อนข้างต่ำ โดยได้คะแนน 49.41 อยู่ในลำดับที่ 47 จากทั้งหมด 70 ประเทศ

3.5.3.6 วัฒนธรรมในการติดต่อทางธุรกิจ

จากการศึกษามุมมองทางด้านสังคมวัฒนธรรมของจีนใน 6 มิติ ตามทฤษฎี Hofstede cultural dimensions¹⁴ พบว่า

(1) สังคมจีนมีลักษณะ High Power Distance คือ ยอมรับคำสั่งจากผู้มีอาวุโสหรือมีตำแหน่งสูงกว่า ในการตัดสินใจทำการใด ๆ จะให้ทางผู้บริหาร/ผู้อาวุโสเป็นผู้ตัดสินใจ

(2) สังคมในจีนเป็นลักษณะสังคมนิยม (Collectivism) กล่าวคือ ผู้คนคำนึงถึงความรู้สึกนึกคิดของคนอื่นที่มีต่อตน ความกตัญญู การตอบแทนบุญคุณ (Guanxi) จึงมีความสำคัญมากในจีน

(3) ค่านิยมเรื่องความสำเร็จ ความมั่งคั่ง การแข่งขันและความร่ำรวย (Masculinity) เป็นสิ่งสำคัญมากในสังคมจีน

(4) คนจีนยอมรับ มีความยืดหยุ่น และสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนได้อย่างดี (Low Uncertainty Avoidance)

(5) คนจีนมุ่งเน้นการลงทุนในระยะยาวและความมั่นคง (Long term Orientation) การสร้างความสัมพันธ์ ความไว้วางใจต้องใช้ระยะเวลา หรือมีตัวกลางในการแนะนำ และ

(6) อุปนิสัยของคนจีนทั่วไปจะเก็บอารมณ์ และปฏิบัติตามกรอบของสังคม (Restraint)

ลักษณะทางด้านสังคมและวัฒนธรรมดังกล่าว ได้ส่งอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางธุรกิจ ดังนั้น การสร้างสายสัมพันธ์อันดีงาม ช่วยเหลือเกื้อกูล การสงวนท่าทีในเจรจา เก็บอารมณ์ความรู้สึก การอาศัยผู้แนะนำหรือตัวกลางในการติดต่อ และหลีกเลี่ยงการกระทำที่ไม่ให้เกียรติหรือทำให้เสียหน้า ในที่สาธารณะ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การติดต่อธุรกิจกับจีนประสบความสำเร็จได้

3.5.4 ภาพรวมด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)

ประเทศจีนมีพื้นที่ 9.6 ล้านตารางกิโลเมตร นับว่าใหญ่ที่สุดของทวีปเอเชีย มีพรมแดนติดต่อกับประเทศต่าง ๆ โดยรอบ 15 ประเทศ ได้แก่ เกาหลีเหนือ รัสเซีย มองโกเลีย คาซัคสถาน เคอร์กิสถาน ทาจิกิสถาน อัฟกานิสถาน ปากีสถาน อินเดีย เนปาล สิบขิม ภูฐาน พม่า ลาว และเวียดนาม และมี

¹⁴ รายละเอียดตาม BOX 3.1 หน้า 3-41

ประชากรประมาณ 1.4 พันล้านคน ไม่รวมเขตบริหารพิเศษฮ่องกง มาเก๊า และไต้หวัน (สิ้นปี 2014) ด้วยเหตุที่มีพื้นที่ที่กว้างใหญ่ไพศาล กอปรกับในอดีตจีนได้ปิดประเทศอยู่นาน จีนจึงเร่งพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานอย่างเต็มที่

นับแต่ศตวรรษที่ 21 เป็นต้นมา จีนเป็นประเทศที่ทุ่มเทกำลังให้กับงานก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานมากที่สุดในภาคพื้นเอเชีย ช่วง 10 ปีนับจากปี 2002-2012 จีนได้ลงทุนในปริมาณผลประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานรวมทั้งสิ้น 4.2 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็น 8.5% ของ GDP สูงกว่าระดับเฉลี่ยร้อยละ 2.6 ของอเมริกาและประชาคมยุโรป อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) เพิ่มขึ้น 1.5 เท่า การเจริญเติบโตเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 10.7 โครงสร้างพื้นฐานในปัจจุบันของประเทศจีนมี ดังนี้

3.5.4.1 การขนส่งทางถนน

ในปี 2005 ประเทศจีนมีระยะเส้นทางถนนทั้งหมดมากกว่า 3.3 ล้านกิโลเมตร เป็นถนนระหว่างหมู่บ้านระยะ 1.47 ล้านกิโลเมตร และเป็นถนนลาดยางหรือคอนกรีต ระยะทาง 770,265 กิโลเมตร หรือ ประมาณร้อยละ 50 มีทางหลวงหลักทั้งหมด 130,000 กิโลเมตร ปัจจุบันระยะทางของถนนความเร็วสูงของจีนมีระยะทางทั้งหมดรวม 104,000 กิโลเมตร เป็นอันดับหนึ่งของโลก และในอนาคต คือ ในปี 2030 จะมีระยะทางของทางหลวงรวมสูงถึง 5,800,000 กิโลเมตร แบ่งเป็นถนนความเร็วสูง 200,000 กิโลเมตร

เนื่องจากมีประชากรจีนกระจายอยู่ทั่วภูมิภาค อีกทั้งรัฐบาลส่งเสริมการอพยพประชากรไปยังแหล่งที่มีประชากรเบาบาง การพัฒนาระบบขนส่งทางถนนของจีนนั้น จึงครอบคลุมมณฑลต่าง ๆ ทั่วประเทศ และมีได้กระจุกอยู่แต่เพียงบางภูมิภาคเหมือนประเทศขนาดใหญ่หลายประเทศ เช่น ออสเตรเลีย หรือ รัสเซีย ที่โครงสร้างพื้นฐานขาดแคลนในตอนกลางของประเทศ เนื่องจากไม่มีผู้คนอาศัยอยู่

3.5.4.2 การขนส่งทางราง

ปลายปี 2013 การขนส่งทางรางของจีนรวมระยะทาง 103,000 กิโลเมตร ในจำนวนนี้เป็นระยะทางของรถไฟความเร็วสูง 11,000 กิโลเมตร และรถไฟความเร็วสูงที่อยู่ในระหว่างก่อสร้างอีก 12,000 กิโลเมตร จีนเป็นประเทศที่มีระยะทางของรถไฟความเร็วสูงยาวที่สุด มีขนาดการก่อสร้างที่ใหญ่ที่สุดประเทศหนึ่งของโลก ปัจจุบัน รถไฟความเร็วสูงได้กลายเป็นอุตสาหกรรมใหม่ที่มีลักษณะยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจีน มีห่วงโซ่อุตสาหกรรม การวิจัยพัฒนา การผลิตครอบคลุมทั่วประเทศใน 20 กว่ามณฑล 600 กว่าบริษัท จากการปฏิบัติในงานก่อสร้างและขนส่งทางราง 100,000 กิโลเมตรของจีน

การรถไฟของจีนสามารถพัฒนาเทคโนโลยีควบคุมขบวนรถโดยอัตโนมัติ เทคโนโลยีทางระบบรางและสัญญาณ ประสบความสำเร็จในการเดินรถอย่างผสมผสานของรถไฟทุกประเภทที่มีความเร็วแตกต่างกัน มีการเชื่อมต่อโครงข่ายระหว่างรถไฟความเร็วสูงกับรถไฟธรรมดาได้เป็นอย่างดี สามารถ

สร้างระบบความปลอดภัยป้องกันความเสี่ยง การตรวจสอบการบำรุงรักษาขบวนรถ เส้นทาง สะพาน และอุปกรณ์เชื่อมต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างมากในการปฏิรูปเปิดประเทศ

3.5.4.3 การขนส่งทางเรือ

มูลค่าการลงทุนของจีนในท่าเรือต่าง ๆ นั้นสูงเป็นอันดับ 1 ในโลก โดยเฉพาะแผนพัฒนาประเทศ 5 ปี จีนลงทุนในท่าเรือถึง 357 พันล้านหยวน การลงทุนเหล่านี้ทำให้จีนมีความก้าวหน้าอย่างแข็งแกร่งและยั่งยืน แม้ว่าภาวะเศรษฐกิจโลกจะประสบปัญหาก็ตาม

ท่าเรือใหญ่ ๆ ในประเทศต้องดูแลสินค้ามากถึง 13.5 ล้าน 20 ลูกบาศก์ฟุต (Twenty-foot Equivalence Unit: TEU) ในเดือนมกราคม 2011 หรือเติบโตร้อยละ 17 เมื่อเทียบกับปีก่อน ซึ่งสอดคล้องกับการเพิ่มจำนวนของท่าเรือหลักตามชายฝั่งจากปี 2001 ถึง 2010 ในช่วงนั้น เซี่ยงไฮ้กลายเป็นท่าเรือที่ใหญ่ที่สุดในโลก โดยมีปริมาณการส่งออกถึง 29.06 ล้าน TEU ในปี 2010

ในตลาดสินค้าที่ไม่ใช่หีบห่อ (Bulk Cargo) กำลัการผลิตส่วนเกินมีผลทำให้อัตราค่าระวางลดลงโดยเฉพาะน้ำมันและสินค้าแห้ง ก่อให้เกิดปัญหาอุปทานไม่สมดุลกับอุปสงค์ ในแง่หนึ่ง เรือของจีนจำนวนมากได้เปิดเส้นทางเดินเรือใหม่ จึงเพิ่มศักยภาพในการบรรทุกมากขึ้น แต่ในอีกด้าน วิกฤตินี้สินในประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศได้กดให้อุปสงค์ของโลกลดลง ผลที่เกิดขึ้นคือการลงทุนในท่าเรือได้ลดลงตาม แต่อย่างไรก็ดี ศักยภาพที่จีนมีในตอนนั้นก็เพียงพอที่จะจัดการกับอุปสงค์ที่ลดลงจากสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกาแล้ว

3.5.4.4 การขนส่งทางอากาศ

จากรายงานของ *Civil Aviation Administration of China* ปี 2015 พบว่าในปี 2014 จีนมีสนามบินทั้งหมด 256 แห่ง เฉพาะสนามบินขนาดใหญ่ที่สุด 100 แห่งทั่วประเทศมีจำนวนผู้โดยสารรวมกันทั้งปี 817 ล้านคน โดยสนามบินที่มีผู้โดยสารใช้บริการมากที่สุดคือ สนามบินนานาชาติปักกิ่ง มีผู้โดยสาร 86 ล้านคน มีเที่ยวบิน 5.8 แสนเที่ยวบินในรอบปี รองลงมาคือ สนามบินนานาชาติกว่างโจวไป่หยุน มีผู้โดยสารรวม 55 ล้านคน โดยมีเที่ยวบินรวม 4 แสนเที่ยวบินในรอบปี

การขนส่งทางอากาศของจีนนั้นได้รับความนิยมมากขึ้นในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา โดยในปี 2000 นั้น มีผู้โดยสารของสนามบินใหญ่ที่สุด 100 แห่งรวมกันเพียง 133 ล้านคนเท่านั้น หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่งว่ามีกรขยายตัวถึง กว่า 6 เท่าตัว

3.5.4.5 พลังงานและเทคโนโลยีสารสนเทศ

จากการจัดอันดับของ The World Economic Forum โดย The Global Competitiveness Report 2015-2016 พบว่า ในภาพรวมระบบโครงสร้างพื้นฐานของจีนนั้นอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างดี คือ อันดับที่ 39 ของโลกแต่ด้านพลังงานนั้นอยู่เพียงอันดับที่ 53 จาก 140 ประเทศในขณะที่ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศนั้นมีอันดับที่แย่กว่านั้น โดยเฉพาะการเข้าถึงโทรศัพท์มือถือ และ

อินเตอร์เน็ตนั้น อยู่ในอันดับที่ต่ำคือ 107 และ 70 ตามลำดับ ระบบสารสนเทศ และพลังงานของจีน จึงถือว่าไม่ดันทัก

ตารางที่ 3.21 : แสดงการจัดอันดับทางโครงสร้างพื้นฐานของประเทศจีน ปี 2014

INDICATOR	RANK/140	VALUE
2 nd pillar: Infrastructure	39	4.7
A. Transport infrastructure		
2.01 Quality of overall infrastructure	51	4.5
2.02 Quality of roads	42	4.7
2.03 Quality of railroad infrastructure	16	5.0
2.04 Quality of port infrastructure	50	4.5
2.05 Quality of air transport infrastructure	51	4.8
2.06 Available airline seat km/week, millions*	2	15,491.1
B. Energy infrastructure		
2.07 Quality of electricity supply	53	5.3
C. ICT infrastructure		
2.08 Mobile telephone subscriptions/100 pop.*	107	92.3
9.04 Individuals using Internet, %*	70	49.3
9.05 Fixed-broadband Internet subscriptions/100 pop.*	57	13.6
2.09 Fixed-telephone lines/100 pop.*	63	17.9

หมายเหตุ: มูลค่าหรือคะแนน มีระดับตั้งแต่ 1-7 โดยที่ 1 คือด้อยพัฒนามาก และ 7 คือมีการพัฒนาอย่างดีและมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล

* หน่วยตามแต่ละ Indicator นั้น ๆ

ที่มา: TheGlobal Competitiveness Report 2015-2016, WEF 2015

3.6 ประเทศแอฟริกาใต้

3.6.1 ประวัติศาสตร์และการเมือง

3.6.1.1 ประวัติ

แอฟริกาใต้ หรือ ชื่อทางการคือ สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ นั้น ก่อนหน้าที่ชนผิวขาวจะเข้าปกครอง ประกอบไปด้วยชนผิวสีแอฟริกันหลากหลายเผ่าอยู่อาศัย ซึ่งมีทั้งการค้าและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน และสงครามระหว่างเผ่าที่รุนแรง จนชนผิวขาวเข้ามายังดินแดนแห่งนี้ ทั้งชาวดัตช์ และชาวอังกฤษ จนในปัจจุบันได้ประกาศเอกราช และปล่อยให้มีการเลือกตั้งเท่าเทียมกันในปัจจุบัน ส่งผลให้มีประธานาธิบดี และคณะรัฐมนตรีจากคนผิวสีพื้นเมืองขึ้นปกครองประเทศต่อเนื่องหลายสมัย

ก่อนที่ชาวยุโรปจะพบแอฟริกาได้นั้น ชาวพื้นเมืองผิวสีเข้ามาอาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ประเทศแอฟริกาใต้หลายเผ่า แต่แบ่งได้ออกเป็น 2 ใหญ่ คือ (1) กลุ่ม San และ Khoi (เรียกรวมว่า Khoisan) ซึ่งตั้งรกรากอยู่แถบชายฝั่ง และ (2) กลุ่มที่พูดภาษาบุนตู (Bantu) ที่มีอารยธรรมที่พัฒนามากกว่า รู้จักการถลุงเหล็กและใช้โลหะ ได้อพยพมาที่หลังและตั้งรกรากอยู่ตอนในของประเทศ (ไม่ติดทะเล) เช่น เผ่าซูลู (Zulu) เผ่าโคซา (Xhosa) เผ่าสวาซี (ปัจจุบันคือประเทศสวาซีแลนด์) เผ่าบาโซโท (ปัจจุบันคือประเทศเลโซโท) และเผ่าสวานา (ปัจจุบันคือประเทศบอตสวานา)

ต่อมา ในปี 1486 Bartolomeu Dias เป็นนักเดินเรือคนแรกที่มาถึงและใช้แหลม Good Hope ในแอฟริกาใต้เป็นจุดผ่านในการเดินทางไปยังอินเดียในปี 1497 อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสภาพพายุแหลม Good Hope และแอฟริกาใต้จึงมีใช้จุดที่ตื้นกว่าในการตั้งเมืองท่าสำหรับหยุดจอดซ่อมแซมและเป็นฐานการค้าที่ตื้นกว่า โปรตุเกสจึงหันไปตั้งอาณานิคมที่โมซัมบิกที่มีความพร้อมและใกล้อินเดียมากกว่าแทน

ชาวดัตช์จึงเป็นชาวยุโรปกลุ่มแรกที่ได้เข้ามาตั้งฐานการค้าที่แอฟริกาใต้บริเวณเคปทาวน์ในปัจจุบัน ภายใต้บริษัทดัตช์อินเดียตะวันออก (Dutch East India Company) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นการเข้ามาตั้งถิ่นฐานชาวดัตช์และยุโรปในแอฟริกาใต้ ในช่วงนี้ชาวดัตช์ที่เข้ามาตั้งอาณานิคมต้องทำทั้งการค้า การพัฒนาความสัมพันธ์ และสงครามกับเจ้าของถิ่นฐานคือชาว Khoisan อยู่ตลอด ซึ่งในท้ายที่สุดชาว Khoisan ก็ตกอยู่ภายใต้การปกครองของดัตช์ และบางคนก็ตกเป็นทาสของคนขาว

ในปี 1795 เกิดสงครามระหว่าง อังกฤษ-ฝรั่งเศส อังกฤษได้ตัดสินใจยึดอาณานิคมของดัตช์แห่งนี้เพื่อป้องกันและเป็นฐานในการป้องกันกองเรือสินค้าจากการโจมตีของฝรั่งเศสใน อย่างไรก็ตาม ด้วยความสมบูรณ์ของทรัพยากรและการเป็นจุดยุทธศาสตร์การค้าระหว่างยุโรปกับเอเชียและแอฟริกาที่ดี อังกฤษตัดสินใจยึดดินแดนริมชายฝั่งจากดัตช์อย่างถาวร บีบให้ประชากรดัตช์ต้องอพยพเข้าไปตั้งรกรากตอนกลางของทวีปซึ่งเป็นที่อาศัยของเผ่าที่พูดภาษาบุนตู ชาวดัตช์ที่อพยพเหล่านี้เรียกตัวเองว่า ผู้บุกเบิก หรือ Voortrekkers ในภาษาดัตช์หรือ Trek Boer ในภาษาอังกฤษ ต่อมาจึงเรียกย่อเพียง บัวร์ (Boer) วัฒนธรรมและภาษาบัวร์ (ผสมระหว่างดัตช์กับแอฟริกัน) มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมรวมถึงชื่อเรียกสถานที่ต่าง ๆ ในแอฟริกาใต้ในปัจจุบัน

ในขณะที่อังกฤษยึดครองชายฝั่ง และพวกบัวร์อพยพเข้าสู่ตอนกลางประเทศ เผ่าเล็กเผ่าหนึ่งคือเผ่าซูลู ภายใต้การนำของ King Shaka ก็ก้าวขึ้นมามีอิทธิพลครอบครองอาณาเขตดินแดนที่เคยเป็นของเผ่าโคซา รวมถึงพื้นที่เกือบทั้งหมดของตอนกลางทวีปแอฟริกาใต้ที่ในปัจจุบันเรียกว่าเขต Kwazulu-Natal ที่ยังมีพระราชพิธีสืบเชื้อสายจาก King Shaka ปกครองชาวซูลูอยู่ในปัจจุบัน

ขณะเดียวกัน พวก บัวร์ (ดัตช์) ที่อพยพสู่กลางทวีป ได้พบดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ และกว้างใหญ่ไพศาลกว่า นอกจากนั้น ยังพบ “เหมืองทองคำ” และ “เหมืองเพชร” อีกด้วย ชาวการพบนั่นจึงใจให้อังกฤษเร่งผนวกดินแดนทั้งหมดเป็นอาณานิคม ท้ายสุดอังกฤษก็ประสบความสำเร็จสามารถตั้งเป็นสหภาพแอฟริกาใต้ ในปี 1910 ก่อนที่จะได้เอกราชในปี 1931 และประกาศเป็นอิสระจากเครือจักรภพในปี 1961 ภายใต้ชื่อ สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ แอฟริกาใต้จึงเป็นประเทศที่มี

วัฒนธรรมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ตลอดจนสิ่งก่อสร้างและศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ผสมระหว่าง 3 ชนชาติคือ อังกฤษ แอฟริกัน และดัตช์

อย่างไรก็ตาม ในช่วงแรกนั้น คนผิวสีไม่ได้รับอิสรภาพนักกล่าวคือ ไม่มีสิทธิทางการเมือง คนดำจำนวนมากต้องทำงานเป็นแรงงานให้ชนผิวขาว เนลสันแมนเดลาจึงลุกขึ้นเป็นผู้นำดำเนินการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพแก่คนผิวสี และผิวสี การเคลื่อนไหวดังกล่าวทำให้เขาถูกจำคุกนานถึง 27 ปี (ปี 1963– 1990) ก่อนได้รับการปล่อยตัวภายใต้คำสั่งของประธานาธิบดี เดอ เคลิร์ก¹⁵ จนในปี 1994 ได้มีการยุติการปกครองแบบแบ่งแยกสีผิว และมีการเลือกตั้งเสรีทั่วไปโดยไม่จำกัดสีผิวขึ้น ซึ่งตั้งแต่ครั้งนั้น พรรค ANC ซึ่งเป็นพรรคของคนดำก็ชนะการเลือกตั้งมาโดยตลอด

3.6.1.2 ระบบการเมือง

แอฟริกาใต้ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยโดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุขมีวาระในการบริหารทั้งหมด 4 ปี ประธานาธิบดีเป็นหัวใจหลักของการบริหารประเทศ กล่าวคือ แอฟริกาใต้ไม่มีตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ประธานาธิบดีจึงเป็นทั้งประมุขของประเทศ และเป็นประมุขฝ่ายบริหารทำหน้าที่เลือกคณะรัฐมนตรี ประธานศาลสูง ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และประธานศาลฎีกาด้วย อย่างไรก็ตาม ประธานาธิบดีของแอฟริกาใต้ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งทางตรง แต่มาจากการเลือกตั้งทางอ้อม คือ ผ่านสภาผู้แทนราษฎร (สภาล่าง) ที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน

แอฟริกาใต้ มีสภา 2 สภา คือ สภาล่าง และสภาสูง ที่มาจกตัวแทนของแต่ละเขต 9 เขต อีกเขตละ 10 คน โดยประชาชนจะเลือกสมาชิกสภาเขตก่อน แล้วสภาเขตจึงจะเลือกตัวแทนของเขตตน 10 คนไปเป็นตัวแทนในสภาสูงอีกครั้ง กฎหมายที่สำคัญของแอฟริกาใต้ (ระดับ พ.ร.บ.) จะต้องผ่านทั้ง สภาสูงและสภาล่าง โดยสมาชิกทั้ง 2 สภา สามารถสั่งกีดพรรคการเมืองได้

อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่เปลี่ยนแปลงประเทศโดยอนุญาตให้คนผิวสีสามารถเลือกตั้งได้นั้น เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศเป็นคนผิวสี พรรค African National Congress (ANC) ของอดีตประธานาธิบดี เมนเดลา ก็ชนะการเลือกตั้งโดยตลอด ทั้งสภาล่าง และสภาสูง ในขณะที่พรรคของคนขาว คือ พรรค Democratic ฝ่ายแพ้การเลือกตั้งตลอดมา พรรค ANC จึงค่อนข้างผูกขาดการปกครองประเทศ และมีนโยบายเอาใจคนผิวสีออกมามากมาย อาทิ การกำหนดระเบียบจัดซื้อจัดจ้างของรัฐที่ให้คะแนนบริษัทที่มีสัดส่วนคนดำมากกว่าคนขาว มากกว่า บริษัทที่มีคนขาวมากกว่าคนดำ เป็นต้น

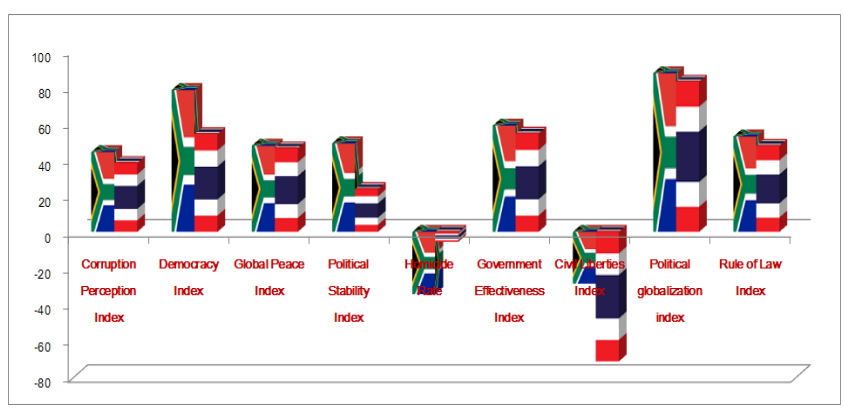
3.6.1.3 ดัชนีด้านการเมือง

อย่างไรก็ตาม ดัชนีการเมืองของแอฟริกาใต้ดีกว่าไทยแทบทุกด้านทั้งด้านประชาธิปไตย ความมั่นคง ความสงบเรียบร้อย ประสิทธิภาพรัฐ การบังคับใช้กฎหมาย สิทธิเสรีภาพพลเมือง และการยอมรับของต่างชาติด้วย แม้แต่ดัชนีด้านความโปร่งใส¹⁶ ก็ดีกว่าไทย อย่างไรก็ตาม ด้วยภาวะเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ลงต่อเนื่องของแอฟริกาใต้ ดังที่จะกล่าวถึงต่อไปนั้น ก่อให้เกิดคดีอาชญากรรม

¹⁵ ภายหลังประธานาธิบดี Mandela และ de Klerk ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพร่วมกันในปี 1993

มากมาย ทั้งปล้นชิงทรัพย์ และการฆาตกรรมด้วย อัตราการฆาตกรรมต่อประชากรของแอฟริกาใต้ จึงสูงกว่าไทยมาก ร้านค้า และบ้านเรือนในแอฟริกาใต้ โดยเฉพาะใน โจฮันเนสเบิร์ก ต้องมีระบบรักษาความปลอดภัยที่เข้มงวดมาก

ภาพที่ 3.42 : ดัชนีต่าง ๆ ด้านการเมืองของแอฟริกาใต้และไทย ปี 2014



ที่มา: Transparency.org สำหรับ Corruption Perception Index, The Economists สำหรับ Democracy Index, The Institute of Economics and Peace สำหรับ Global Peace Index, The World Bank สำหรับ Political Stability, Government Effectiveness และ Rule of Law Index, UNODC สำหรับ Homicide Rate, The Freedom House สำหรับ Civil Liberties Index, และ The Swiss Institute of Technology สำหรับ Political Globalization Index

หมายเหตุ: ผู้วิจัยได้แปลงค่าเป็นคะแนนเต็ม 100 คะแนนเพื่อความสะดวกในการเปรียบเทียบ โดย ค่ายิ่งมากแสดงว่ายิ่งดี (บางดัชนีเช่นการฆาตกรรม หากติดลบมากแปลว่ายิ่งแย่)

3.6.2 ภาพรวมด้านเศรษฐกิจ (Economy)

3.6.2.1 โครงสร้างและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

แอฟริกาใต้มีขนาดเศรษฐกิจเล็กที่สุดในกลุ่ม BRICS โดยอยู่ในอันดับที่ 27 ของโลก ด้วย GDP 7 แสนล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยโครงสร้างเศรษฐกิจมีมูลค่าสัดส่วนของภาคบริการสูง ดุลการค้าของแอฟริกาใต้ขาดดุลอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามเศรษฐกิจยังคงเติบโตแบบประคองตัว และสัดส่วนการใช้จ่ายในภาคครัวเรือนสูงมาก

โครงสร้างเศรษฐกิจของแอฟริกาใต้พึ่งพาภาคการบริการสูงมาก โดยมีสัดส่วนภาคการบริการเฉลี่ยระหว่างปี 2010-2014 สูงถึงร้อยละ 67.68 ต่อ GDP รองลงมาคือภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 29.84 ต่อ GDP และต่ำที่สุดคือภาคการเกษตรร้อยละ 2.46 ต่อ GDP ดังแสดงในภาพที่ 3.43

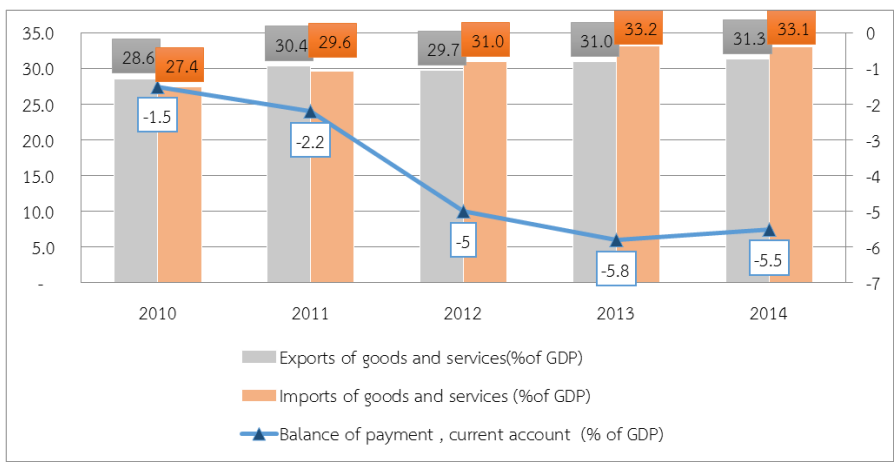
ภาพที่ 3.43 : โครงสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมของแอฟริกาใต้ (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014



ที่มา: World Bank

จากภาพที่ 3.44 สังเกตว่าดุลการค้าระหว่างประเทศของแอฟริกาใต้ในช่วงปี 2010-2014 ติดลบเพิ่มขึ้นทุกปี โดยดุลบัญชีเดินสะพัดติดลบร้อยละ 1.5 ต่อ GDP ในปี 2010 ติดลบเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 5.5 ต่อ GDP ในปี 2014

ภาพที่ 3.44 : สัดส่วนการค้าระหว่างประเทศแอฟริกาใต้ (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014

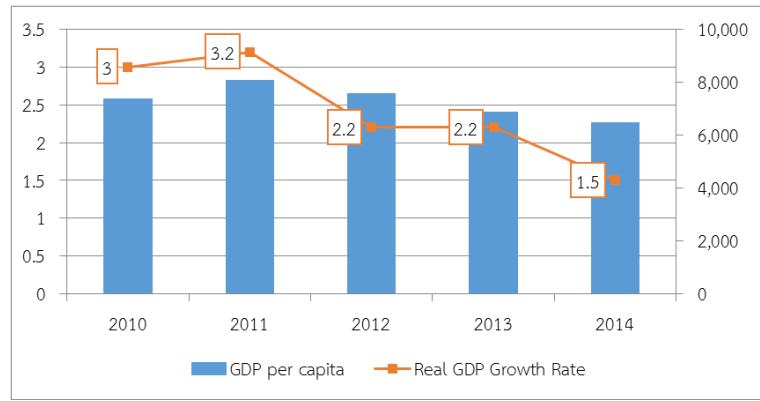


ที่มา: World Bank

3.6.2.2 อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ

อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของแอฟริกาใต้มีแนวโน้มลดลงในแต่ละปี โดยในปี 2010 มีอัตราการเติบโตอยู่ที่ร้อยละ 3 และในปี 2014 อยู่ที่ร้อยละ 1.5 เช่นเดียวกับกับรายได้ต่อหัวของแอฟริกาใต้ ซึ่งผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวของแอฟริกาใต้มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังแสดงในภาพที่ 3.45

ภาพที่ 3.45 : อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ต่อหัวของแอฟริกาใต้ ปี 2010-2014

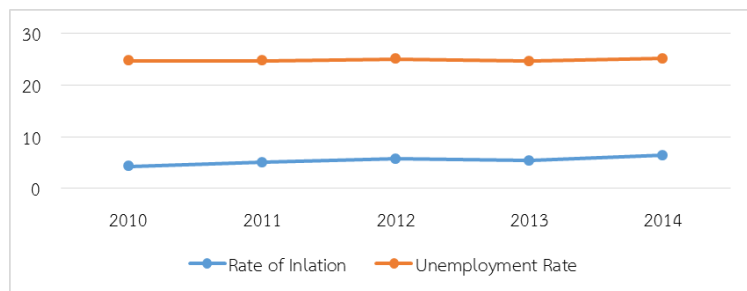


ที่มา: World Bank

3.6.2.3 อัตราการว่างงานและอัตราเงินเฟ้อ

จากภาพที่ 3.46 พบว่าอัตราการว่างงานและอัตราเงินเฟ้อของแอฟริกาใต้ค่อนข้างคงที่ โดยอัตราการว่างงานเฉลี่ยระหว่างปี 2010-2014 อยู่ที่ 24.82 และอัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยระหว่างปี 2010-2014 อยู่ที่ 5.36 สามารถกล่าวได้ว่าเศรษฐกิจแอฟริกาใต้แทบไม่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและการลงทุนใหม่ ๆ เข้ามา

ภาพที่ 3.46 : อัตราการว่างงานและอัตราเงินเฟ้อของแอฟริกาใต้ ปี 2010-2014

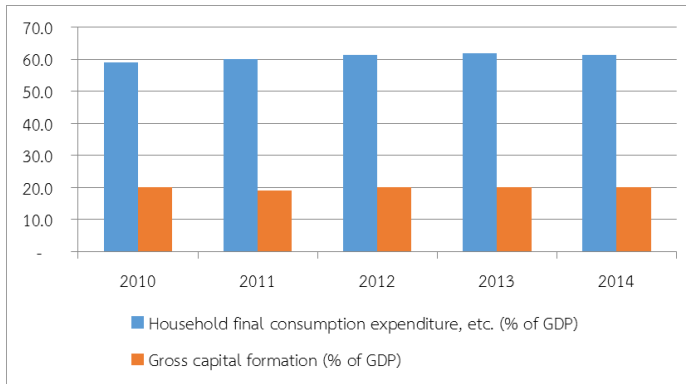


ที่มา: World Bank

3.6.2.4 การบริโภคและการลงทุน

การบริโภคของแอฟริกาใต้อยู่ในเกณฑ์ที่สูง เฉลี่ยระหว่างปี 2010-2014 ประมาณร้อยละ 60 ต่อ GDP ส่งผลให้แอฟริกาใต้ขาดแหล่งเงินทุนภายในประเทศ และการลงทุนของแอฟริกาใต้อยู่ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยระหว่างปี 2010-2014 อยู่ที่ร้อยละ 20 ต่อ GDP ดังปรากฏบนภาพที่ 3.47

ภาพที่ 3.47: การบริโภคและการลงทุนภายในประเทศแอฟริกาใต้ (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014

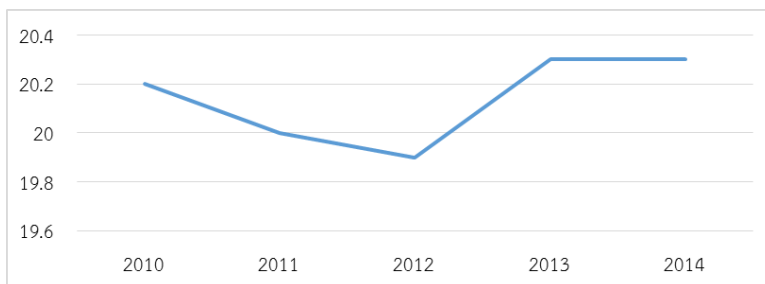


ที่มา: World Bank

3.6.2.5 การคลังสาธารณะ

การใช้จ่ายสาธารณะของรัฐบาลแอฟริกาใต้อยู่ในสัดส่วนต่อ GDP ที่สูงที่สุดในกลุ่ม BRICS โดยเฉลี่ยปี 2010-2014 อยู่ที่ร้อยละ 20.14 ต่อ GDP ดังแสดงในภาพที่ 3.48

ภาพที่ 3.48 : สัดส่วนการใช้จ่ายโดยรัฐบาลแอฟริกาใต้ต่อ GDP (ร้อยละต่อ GDP) ปี 2010-2014



ที่มา: World Bank

3.6.2.6 การค้ากับไทยและอาเซียน

แอฟริกาใต้เป็นประเทศที่มีมูลค่าการค้ากับไทยและอาเซียนต่ำที่สุดในกลุ่ม BRICS โดยมูลค่าสัดส่วนการนำเข้าและส่งออกของไทยและแอฟริกาใต้ คือร้อยละ 0.63 ของมูลค่าการนำเข้าและส่งออกของไทยกับทั่วโลก และมูลค่าสัดส่วนการนำเข้าและส่งออกของอาเซียนและแอฟริกาใต้ คือร้อยละ 0.2 ของมูลค่าการนำเข้าและส่งออกของอาเซียนกับทั่วโลก

สินค้านำเข้าจากแอฟริกาใต้มาไทยและอาเซียนที่สำคัญ ได้แก่ แร่ธาตุ เหล็ก และยานพาหนะ เป็นต้น สำหรับสินค้าส่งออกจากไทยและอาเซียนไปแอฟริกาใต้ที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องใช้ไฟฟ้า และเชื้อเพลิง เป็นต้น ดังปรากฏในตารางที่ 3.22 ถึง 3.25

ตารางที่ 3.22 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่ไทยนำเข้าจากแอฟริกาใต้ ปี 2010-2014

รหัสสินค้า	รายการสินค้า	ไทยนำเข้าจากแอฟริกาใต้ (หน่วย: พันเหรียญสหรัฐฯ)			
		มูลค่าในปี 2010	มูลค่าในปี 2011	มูลค่าในปี 2012	มูลค่าในปี 2013
	สินค้าทั้งหมด	382,746	463,090	485,288	471,162
'76	อะลูมิเนียมและของทำด้วยอะลูมิเนียม	77,431	78,194	66,813	111,477
'84	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล และ ส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	3,892	41,697	98,159	107,087
'29	เคมีภัณฑ์อินทรีย์	42,659	87,729	97,481	60,725
'47	เยื่อไม้หรือเยื่อที่ได้จากวัตถุดิบเซลลูโลสอื่น ๆ กระดาษ หรือกระดาษแข็งที่นำกลับมาใช้ได้อีก (เศษและของที่ไม่ได้)	89,966	84,658	71,510	54,437
'87	ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟ หรือรางราง ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของยานดังกล่าว	6,579	36,875	31,403	25,720
'72	เหล็กและเหล็กกล้า	32,967	27,109	12,146	29,491
'41	หนังดิบ (นอกจากหนังเฟอร์) และหนังฟอก	9,904	4,119	8,311	14,426
'26	สินแร่ ตะกั่วและแร่	28,563	21,422	11,020	7,749
'83	ของเบ็ดเตล็ดทำด้วยโลหะสามัญ	39	286	201	6,632
'28	เคมีภัณฑ์อนินทรีย์ สารประกอบอินทรีย์หรือ สารประกอบอนินทรีย์ ของโลหะมีค่า ของโลหะจำพวกแอสเบร็ลต์ท ของธาตุกัมมันตรังสี หรือของไอโซโทป	9,863	10,468	5,614	4,966

ที่มา: trademap.org

ตารางที่ 3.23 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่ไทยส่งออกไปยังแอฟริกาใต้ ปี 2010-2014

รหัสสินค้า	รายการสินค้า	ไทยส่งออกไปยังแอฟริกาใต้ (หน่วย : พันเหรียญสหรัฐฯ)			
		มูลค่าในปี 2010	มูลค่าในปี 2011	มูลค่าในปี 2012	มูลค่าในปี 2013
		มูลค่าในปี 2010	มูลค่าในปี 2011	มูลค่าในปี 2012	มูลค่าในปี 2013
		1,829,916	2,263,893	2,696,621	2,750,274
		458,893	566,129	723,822	857,980
'99	สินค้าอื่นๆ ที่ยังไม่ได้จำแนกประเภท				
	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณไฟฟ้า และส่วนประกอบของเครื่อง				
	ดังกล่าว เครื่องบันทึกเสียงและเครื่องอัดเสียง เครื่องบันทึกและ				
'85	เครื่องถ่ายภาพและเสียงทางโทรทัศน์ รวมทั้งส่วนประกอบและ	258,832	286,246	286,628	280,348
	อุปกรณ์ประกอบของเครื่องดังกล่าว				
'10	ธัญพืช	319,052	340,880	235,047	227,631
	ยานบนนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางจราจร ส่วนประกอบ				
'87	และอุปกรณ์ประกอบของยานดังกล่าว	158,916	274,309	239,640	341,876
'84	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล และ	152,479	201,793	219,955	194,728
	ส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว				
'16	ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ ปลา หรือสัตว์น้ำจำพวกครัสเตเชีย โมเล	97,383	85,744	177,224	167,312
	คูลส์ หรือจากสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูกสันหลังอื่น ๆ				
'39	พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก	77,914	96,435	102,756	98,177
'29	เคมีภัณฑ์อินทรีย์	10,499	12,241	76,920	89,964
'27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่ง	3,774	42,128	256,949	105,072
	ดังกล่าว สารปิโตรไมส์ ไซท์ได้จากแร่				
'40	ยางและของทำด้วยยาง	32,792	41,511	48,893	57,093

ที่มา: trademap.org

ตารางที่ 3.24 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่อาเซียนนำเข้าจากแอฟริกาใต้ ปี 2010-2014

รหัสสินค้า	รายการสินค้า	อาเซียนนำเข้าจากแอฟริกาใต้ (หน่วย: พันเหรียญสหรัฐฯ)			
		มูลค่าในปี 2010	มูลค่าในปี 2011	มูลค่าในปี 2012	มูลค่าในปี 2013
	ทั้งหมด	2,222,974	2,756,849	3,163,655	2,889,604
'27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรเคมีส ไซท์ได้จากแร่	407,645	528,086	840,049	505,206
'72	เหล็กและเหล็กกล้า	386,001	504,705	371,325	368,218
'87	ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถราง ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของยานดังกล่าว	50,112	78,113	76,149	74,006
'47	เยื่อไม้หรือเยื่อที่ได้จากวัตถุดิบจากเส้นใยเซลลูโลสอื่นๆ กระดาษหรือกระดาษแข็งที่นำกลับคืนมาใช้ได้อีก (เศษและของทิ้งที่ไม่ได้)	374,050	471,768	309,787	249,377
'29	เคมีภัณฑ์อินทรีย์	111,077	153,147	202,792	187,052
'76	อะลูมิเนียมและของที่ทำด้วยอะลูมิเนียม	228,485	246,702	238,784	311,328
'08	ผลไม้และลูกไม้ที่บริโภคได้ เปลือกผลไม้จำพวกส้มหรือเปลือกแดง	114,328	135,706	150,916	163,030
'26	สินแร่ ตะกั่วและแร่	104,943	129,372	303,333	422,178
'84	เครื่องปฏิกิริยามีนิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้เหล็ก ส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	44,768	103,265	150,003	161,643
'17	น้ำตาลและของหมักจากน้ำตาล (ซูการ์คอนเฟกชันเนอร์)	6,253	141	17,395	37,149

ที่มา: trademap.org

ตารางที่ 3.25 : รายการสินค้า 10 อันดับแรกที่อาเซียนส่งออกไปยังแอฟริกาใต้ ปี 2010-2014

รหัสสินค้า	รายการสินค้า	อาเซียนส่งออกไปยังแอฟริกาใต้ (หน่วย : พันเหรียญสหรัฐฯ)			
		มูลค่าในปี 2010	มูลค่าในปี 2011	มูลค่าในปี 2012	มูลค่าในปี 2014
	ทั้งหมด	5,070,778	6,206,422	7,029,109	7,252,612
'27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารปิโตรมีนัส ไซท์ได้จากแร่	522,836	836,916	1,091,453	1,534,211
'85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณไฟฟ้า และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว เครื่องบันทึกเสียงและเครื่องอัดเสียง เครื่องบันทึกและเครื่องถอดภาพและเสียงทางโทรทัศน์ รวมทั้งส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของเครื่องดังกล่าว	923,533	863,278	1,196,323	1,327,372
'99	สินค้าอื่นๆ ที่ยังไม่ได้จำแนกประเภท	568,571	689,732	868,623	902,281
'84	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักร เครื่องใช้กล และส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	474,212	544,053	609,182	598,867
'15	ไขมันและน้ำมันที่ได้จากสัตว์หรือพืช และผลิตภัณฑ์แยกได้จากไขมันและน้ำมันดังกล่าว ไขมันที่บริโภคได้ซึ่งจัดทำแล้ว ไซท์ได้จากสัตว์หรือพืช	372,318	487,571	465,466	414,649
'87	ยานบกนอกจากรถที่เดินบนรางรถไฟหรือรางรถราง ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบของยานดังกล่าว	228,167	364,986	329,516	293,415
'10	ธัญพืช	329,290	345,699	252,474	253,571
'39	พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก	165,022	198,984	206,908	200,034
'64	รองเท้า สนับแข้งและของที่คล้ายกัน รวมทั้งส่วนประกอบของดังกล่าว	83,573	132,765	150,250	191,400
'40	ยางและของทำด้วยยาง	215,671	317,372	273,733	191,118

ที่มา: trademap.org

3.6.3 ภาพรวมด้านสังคม (Social)

3.6.3.1 ประชากร

สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ มีประชากรรวม 54,001,953 คน (ปี 2014) น้อยกว่าไทยในปีเดียวกัน แม้จะมีพื้นที่ประเทศใหญ่กว่าไทยก็ตาม แสดงให้เห็นว่ามีความหนาแน่นของประชากรต่ำกว่าไทย อย่างไรก็ตาม ประชากรแอฟริกาใต้ส่วนหนึ่งกระจุกตัว/อพยพเข้าไปอยู่ตามเมืองใหญ่ เช่น โจฮันเนสเบิร์ก เคปทาวน์ และเดอร์แบน ในขณะที่อัตราการเติบโตของจำนวนประชากรอยู่ที่ร้อยละ 1.6 เมื่อเทียบกับปี 2013

โครงสร้างประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 65.4 อยู่ในวัยทำงาน (อายุ 15-64 ปี) ที่เหลือร้อยละ 29.5 เป็นประชากรอายุ 0-14 ปี และ ร้อยละ 5.1 มีอายุ 65 ปีขึ้นไป

3.6.3.2 การศึกษา

ประชากรส่วนใหญ่อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปสามารถอ่านออกเขียนได้ โดยอัตราการอ่านออกเขียนได้ของชาวแอฟริกาใต้อยู่ที่ร้อยละ 94.27 (ปี 2015) โดยในเพศชายคิดเป็น ร้อยละ 95.51 และในเพศหญิง ร้อยละ 93.13 ทั้งนี้ ภายใต้กฎหมายการศึกษาของประเทศ The South African Schools Act of 1996 เด็กที่มีอายุตั้งแต่ 7 ปีจนถึงอายุ 15 ปี ต้องได้รับการศึกษาพื้นฐานระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ประถมศึกษาปีที่ 6

3.6.3.3 ศาสนา

ศาสนาคริสต์ เป็นศาสนาที่มีประชากรนับถือมากที่สุดในสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ โดยมีอัตรา ร้อยละ 79.8 ทั้งนี้ ศาสนาคริสต์ได้แผ่ขยายเข้ามาในประเทศ ตั้งแต่ช่วงยุคอาณานิคมของชาวยุโรป นอกจากนี้ ยังมีศาสนาอื่น ๆ เช่น อิสลาม (ร้อยละ 1.5) ฮินดู (ร้อยละ 1.2) ยิว (ร้อยละ 0.2) ความเชื่อความแบบแอฟริกันดั้งเดิม (ร้อยละ 0.3) น่าสนใจว่าประชากรมากถึง ร้อยละ 15.1 ไม่นับถือศาสนา และอีกร้อยละ 1.4 ระบุศาสนาไม่ได้

3.6.3.4 เชื้อชาติ

เชื้อชาติที่มีประชากรมากที่สุดในประเทศ คือ เชื้อชาติแอฟริกัน ร้อยละ 79.2 (ประกอบด้วยเชื้อชาติแอฟริกัน หรือผิวสี และเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิม) เชื้อสายยุโรป และลูกผสม เชื้อชาติละ ร้อยละ 8.9 และอินเดีย/เอเชีย ร้อยละ 2.5

3.6.3.5 ภาษา

ภาษาอังกฤษ เป็นภาษาที่ใช้ในการติดต่อราชการ และเป็นภาษาหลักในการติดต่อธุรกิจของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ นอกจากนี้ ยังมีภาษาแอฟริกัน ซึ่งเป็นภาษาผสมระหว่างภาษาดัตช์กับภาษาพื้นเมือง ที่ทวิภาษวิวัฒนาการขึ้นใช้ด้วย อย่างไรก็ตาม ประชากรส่วนใหญ่ยังสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ไม่คล่องนัก แต่ทั้งนี้ ทักษะความสามารถภาษาอังกฤษของชาวแอฟริกันอยู่ในเกณฑ์พอสื่อสารได้

แอฟริกาใต้เป็นประเทศความหลากหลายทางภาษา เนื่องด้วยมีชาวพื้นเมืองหลายเผ่า โดยคนส่วนใหญ่จะพูดได้มากกว่า 1 ภาษา รัฐบาลจึงบัญญัติภาษาที่ใช้ทางการอยู่ 11 ภาษา ภายใต้กฎหมายของประเทศ ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 3.26 : ภาษาในสาธารณรัฐแอฟริกาใต้

ภาษา	สัดส่วน (ร้อยละ)
Afrikaans	13.50%
English	9.60%
isiNdebele	2.10%
isiXhosa	16%
isiZulu	22.70%
Sepedi	9.10%
Sesotho	7.60%
Setswana	8%
Sign language	0.50%
SiSwati	2.50%
Tshivenda	2.40%
Xitsonga	4.50%
Other	1.60%
TOTAL	100%

** Unspecified and not applicable are excluded Source: Census 2011

ที่มา: สัมมนาประชากรแอฟริกาใต้ 2011

เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้แอฟริกาใต้จะเป็นอาณานิคมของอังกฤษนับร้อยปี แต่มีผู้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักเพียงร้อยละ 9.6 เท่านั้น น้อยกว่าภาษาแอฟริกันของบัวร์ ภาษาซูลูที่ใช้ในรัฐควาซูลู-นาทาล และภาษาโคซา ซึ่งเป็นภาษาของชนเผ่าหลักก่อนยุครุ่งเรืองของซูลูค่อนข้างมาก

3.6.3.6 วัฒนธรรมในการติดต่อทางธุรกิจ

วัฒนธรรมในการติดต่อทางธุรกิจของแอฟริกาใต้นั้น แตกต่างไปตามพื้นฐานของเชื้อชาติ กล่าวคือ หากเป็นคนขาวจะมีลักษณะบุคลิกทางธุรกิจที่ใกล้เคียงกับชาวตะวันตกสากลทั่วไปใน ยุโรป และสหรัฐฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะมีความใกล้เคียงกับชาวอังกฤษค่อนข้างมาก

แต่กับชาวผิวสีนั้น ในการทำงาน หรือดำเนินธุรกิจ ภาษามีความสำคัญเป็นอย่างมาก หากสามารถพูดภาษาแอฟริกัน หรือภาษาท้องถิ่นที่ใช้กันอย่างกว้างขวาง จะสร้างความประทับใจ

เป็นจุดเริ่มต้นความสัมพันธ์ ซึ่งก่อให้เกิดความไว้วางใจ ชาวแอฟริกาใต้ชอบการเจรจาแบบเห็นหน้ามากกว่าการติดต่อผ่านทางโทรศัพท์

การทักทายเมื่อพบปะผู้ไม่สนิทสนม ชาวแอฟริกาใต้จะเพียงพยักหน้าเป็นการต้อนรับ จะไม่มีการกอดเนื้อต้องตัว ทั้งนี้ การสร้างความสัมพันธ์ในการทำธุรกิจ ถือเป็นสิ่งที่ควรกระทำ แต่หากยังไม่สนิทสนมควรหลีกเลี่ยงการให้ของขวัญของกำนัลต่าง ๆ เนื่องจากอาจถูกตีความการกระทำดังกล่าวไปในเชิงลบ

สำหรับเรื่องการเจรจาต่อรอง นอกเหนือจากข้อมูลต่าง ๆ แล้ว ความน่าเชื่อถือ ปัจจัยสำคัญที่ชาวแอฟริกาใต้นำมาพิจารณา เมื่อจะตัดสินใจในการเริ่มทำธุรกิจกับบุคคล หรือบริษัทใด ๆ ในการเจรจาไม่ควรรีบเร่ง แต่เป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป ทั้งนี้ ชาวแอฟริกาใต้ยังมีทัศนคติเรื่องความไม่เท่าเทียมของชายหญิง ดังนั้น ผู้หญิงควรแต่งกายและวางตัวสุภาพเรียบร้อย

ทั้งนี้ ในแต่ละรัฐจะมีสัดส่วนนักธุรกิจแต่ละเชื้อชาติ และมีวัฒนธรรมทางธุรกิจที่แตกต่างกันไป เช่น ที่ เคปทาวน์ส่วนใหญ่จะเป็นนักธุรกิจผิวขาว ในโจฮันเนสเบิร์กและพริทอเรีย มักจะเป็นนักธุรกิจผิวสี (เนื่องจากใกล้ในการติดต่อกับภาครัฐ ซึ่งข้อกำหนดจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐของแอฟริกาใต้นั้นให้คะแนนบริษัทของคนผิวสีมากกว่าผิวขาว) ส่วนนักธุรกิจในเดอร์บัน (Durban) ซึ่งเป็นเมืองท่าขนาดใหญ่ และเป็นเมืองเศรษฐกิจอันดับ 3 จะเป็นชาวอินเดีย เป็นส่วนใหญ่

3.6.4 ภาพรวมด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)

แอฟริกาใต้ตั้งอยู่ใต้สุดของทวีปแอฟริกา ทิศเหนือติดกับนามิเบีย บอตสวานา ซิมบับเว ทิศตะวันออกเฉียงเหนือติดกับโมซัมบิกและสวาซิแลนด์ ทิศตะวันตกติดกับมหาสมุทรอินเดีย ทิศตะวันตกติดกับมหาสมุทรแอตแลนติก มีพื้นที่ทั้งหมด 1,219,090 ตารางกิโลเมตร มีเขตแดนประชิดชายฝั่งมหาสมุทรยาวประมาณ 2,954 กิโลเมตร มีประชากรประมาณ 52.8 ล้านคนแอฟริกาใต้มีระบบเศรษฐกิจขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในทวีปแอฟริกา โดยครองสัดส่วนประมาณร้อยละ 25 ของทั้งทวีป ทั้งนี้ แอฟริกาใต้เป็นคู่ค้าอันดับหนึ่งของไทยในทวีปแอฟริกา และไทยก็เป็นคู่ค้าอันดับหนึ่งของแอฟริกาในภูมิภาคอาเซียน แอฟริกาใต้มีภาคการเงินการธนาคารและอุตสาหกรรมการผลิตที่แข็งแกร่ง เป็นประเทศผู้ส่งออก โดยเฉพาะ เหล็ก ถ่านหิน และอัญมณีรายใหญ่ของโลก มีอุตสาหกรรมแร่ธาตุและการท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้หลักของประเทศ

จุดแข็งสำคัญของแอฟริกาใต้ คือ การเป็นศูนย์กลางด้านธุรกิจของทวีปแอฟริกา โดยเมื่อปี 2011 แอฟริกาใต้ได้เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS (บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน แอฟริกาใต้) ซึ่งเป็นการรวมตัวของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่เป็นตลาดใหม่ที่สำคัญของโลก และเป็นสมาชิกของกลุ่ม G-20 ในแง่ของทรัพยากร แอฟริกาใต้อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและแร่ธาตุหลายชนิด ได้แก่ ถ่านหิน แพลตตินัม ทองคำ แร่เหล็ก แมงกานีส ยูเรเนียม และโครเมียม ขณะเดียวกัน ก็เป็นประเทศที่มีภูมิทัศน์สวยงามและมีสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญหลายแห่ง เช่น เมืองเคปทาวน์ ซึ่งเคยได้รับรางวัล “2011 Travellers Choice Destination Award” ในฐานะเป็นเมืองท่องเที่ยวยอดเยี่ยมที่สุดของโลก

แอฟริกาใต้มีโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมที่ทันสมัย โดยมีเครือข่ายเส้นทางถนน การบินและระบบรางต่างก็มีความทันสมัย ระบบเครือข่ายถนนนั้นมีการเชื่อมต่อและสภาพของถนน ก็อยู่ในสภาพที่ดี การบินและระบบรางนั้นนับได้ว่าใหญ่ที่สุดในทวีปแอฟริกา และในส่วนของท่าเรือ แอฟริกาใต้เป็นจุดแวะพักของเรือขนส่งสินค้าที่เดินทางจากทวีปอเมริกา เอเชีย ออสเตรเลีย และ ชายฝั่งทั้งสองด้านของทวีปแอฟริกา ดังนั้น โครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวของแอฟริกาใต้มีความพร้อม ต่อการรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจในอนาคต ระบบการขนส่งนั้นเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของ รัฐบาลในการส่งเสริมให้แอฟริกาใต้สามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้ ซึ่งก็ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญ สำหรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคมและรัฐบาลได้ให้ความสำคัญอย่างมาก จึงได้ประกาศแผนการที่จะมีการใช้จ่ายเงินจำนวน 1 ล้านแรนด์ เพื่อใช้ในการปรับปรุงถนนทางรถไฟ และท่าเรือของประเทศโดยแอฟริกาใต้มีโครงสร้างพื้นฐาน ดังนี้

3.6.4.1 การขนส่งทางถนน

แอฟริกาใต้มีเครือข่ายถนนในประเทศ 747,000 กิโลเมตร โดยที่เป็นถนนที่ได้มาตรฐานเพียง ร้อยละ 19 เท่านั้น คิดเป็นระยะทางเท่ากับ 73,506 กิโลเมตร เส้นทางถนนทางหลวงของแอฟริกาใต้ นั้นมีการเชื่อมต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ทั้ง 9 จังหวัดของแอฟริกาใต้ไว้ด้วยกันโดยมีการกำหนดหมายเลข ทางหลวงเอาไว้ ตั้งแต่หมายเลข N1-N18 ซึ่งหมายเลขทางหลวงที่ N1 นั้นเป็นถนนที่เชื่อมระหว่าง เมืองเคปทาวน์กับโจฮันเนสเบิร์กโดยผ่านบลูมฟองแตง ถนนทางหลวงหมายเลข N2 ซึ่งเชื่อมต่อ ระหว่างเคปทาวน์กับโจฮันเนสเบิร์กโดยที่ผ่านทางเมืองชายฝั่งทะเลของท่าเรือเอลิซาเบธและเดอร์เบน ส่วนหมายเลข N7 นั้นเป็นถนนซึ่งเชื่อมต่อระหว่างเคปทาวน์และนามิเบียโดยผ่านสปริงเบิร์ก เป็นต้น

แอฟริกาใต้มีการวางแผนกลยุทธ์ของระบบขนส่งสาธารณะโดยให้มีการดำเนินการร่วมกัน ของระบบรถไฟ ระบบบริการรถแท็กซี่ และระบบรถโดยสารเอาไว้ด้วยกัน โดยที่เมืองโจฮันเนสเบิร์ก ได้ประสบความสำเร็จในระบบขนส่งรถโดยสารประจำทางด่วนพิเศษ (BRT) และได้ดำเนินการในเมือง อื่น ๆ ในแอฟริกาใต้ด้วย อาทิ เมืองเคปทาวน์ เนลสัน มันเดลาเบย์ รัสเทนเบิร์ก Tshwane และ Ekurhuleni เป็นต้น

ภาพที่ 3.49 : เส้นทางถนนในแอฟริกาใต้



ที่มา: <http://www.sa-venues.com/maps/south-africa-national-roads.htm>, 2015

เมืองเคปทาวน์นั้นเป็นเมืองที่ให้ความสำคัญกับการขนส่งสาธารณะเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศ โดยที่ถ้าวาระบบการขนส่งนั้นคือหัวใจของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของแอฟริกาใต้ เมืองเคปทาวน์ได้มีการวางแผนพัฒนาระบบขนส่งที่ทันสมัย เรียกว่า My CITIIRT (Integrated Rapid Transit) โดยในปี 2007 นั้น ระบบดังกล่าวได้มีการก่อสร้างขึ้นโดยที่เริ่มจากระบบขนส่งโดยสารประจำทางด่วนพิเศษ และในระยะต่อไปก็จะมีการดำเนินการ IRT (Integrated Rapid Transit) ในระบบขนส่งทางราง ซึ่งเป็นระบบการขนส่งสาธารณะหลักของเมืองเคปทาวน์

การเดินทางส่วนใหญ่ของประชาชนในแอฟริกาใต้นั้น ส่วนใหญ่จะใช้บริการรถแท็กซี่ซึ่งเป็นการขนส่งเฉพาะ ดังนั้นรัฐบาลได้เห็นความสำคัญจึงมีการนำมาตรฐานความปลอดภัยมาบังคับใช้ในโครงการแท็กซี่ ซึ่งจะลดปริมาณแท็กซี่ที่ไม่ปลอดภัยลงไป

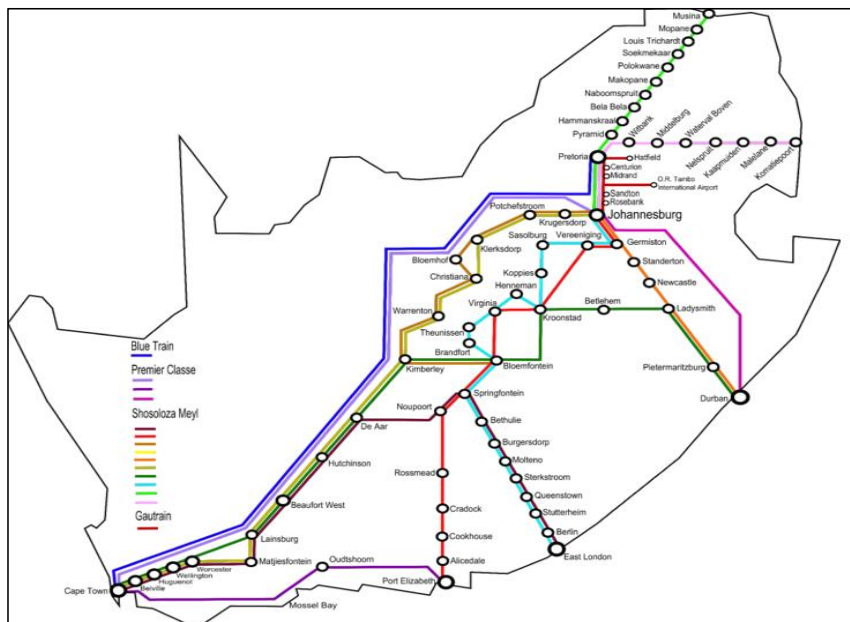
3.6.4.2 การขนส่งทางราง

แอฟริกาใต้มีเครือข่ายรถไฟที่กว้างใหญ่มาก โดยมีระยะทางยาวเป็นอันดับที่ 14 ของโลก และมีการเชื่อมต่อกับเครือข่ายในภูมิภาคซาราด้วย (กลุ่มประเทศที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของทะเลทราย ซาราในทวีปแอฟริกา) โครงสร้างพื้นฐานทางระบบรางของแอฟริกาใต้นั้นมีการเชื่อมต่อกับท่าเรือ ประมาณร้อยละ 80 โดยที่รัฐบาลนั้นได้ให้ความสำคัญในระบบรางจึงได้มีการปรับปรุงเครือข่ายราง ของประเทศเป็นระยะทาง 20,247 กิโลเมตร โดยมีความมุ่งหวังว่าจะเพิ่มปริมาณการขนส่งและขยาย ส่วนแบ่งการตลาดของตู้คอนเทนเนอร์

เครือข่ายระบบรางรถไฟนั้นอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของกรม Department of Public Enterprises โดยผ่านบริษัท Transnet (TransnetSOCLtd) ซึ่ง Transnet FreightRail เป็นเส้นทาง รถไฟที่ใหญ่ที่สุดและการขนส่งสินค้าที่มากที่สุดของแอฟริกาใต้โดยมีเครือข่ายเส้นทางรถไฟเป็นระยะ ระยะทาง 21,000 กิโลเมตร เป็นเส้นทางลำเลียง 1,500 กิโลเมตร และอีกมากกว่า 8,200 กิโลเมตร เป็นเส้นทางรถไฟที่ใช้ระบบไฟฟ้า

ประชาชนเดินทางด้วยรถไฟประมาณ 2.2 ล้านคนในทุก ๆ วันในแอฟริกาใต้ โดยที่เป็นการใช้ บริการของระบบรถไฟใต้ดินที่เมืองเคปทาวน์เดอร์แบนโจฮันเนสเบิร์กและพริทอเรียส่วนมากจะเป็น ประชาชนที่มีรายได้ต่ำของแอฟริกาใต้

ภาพที่ 3.50 : เส้นทางรถไฟในแอฟริกาใต้



ที่มา: http://wikitravel.org/upload/shared//4/4b/SA_Rail_Routes.png, 2015

ส่วนนักท่องเที่ยวและผู้โดยสารที่มีฐานะดีส่วนมากจะเดินทางโดยใช้บริการรถไฟสายสีน้ำเงิน (Blue Train) ซึ่งเป็นรถไฟสายที่มีความหรูหราที่โด่งดังมากที่สุดในโลก ซึ่งเป็นการขนส่งระหว่างเมืองหลักของประเทศ มีเส้นทางระหว่างเมืองเคปทาวน์กับกรุงพริทอเรีย ด้วยระยะทางกว่า 1,600 กิโลเมตร รถไฟสายนี้ได้รับความนิยมอย่างมากและเป็นที่ที่สามารถดึงดูดจำนวนนักท่องเที่ยวได้อย่างมากของแอฟริกาใต้อีกด้วยด้วยส่วนเส้นทางขนส่งของสาย Shosholoz Meyl นั้น จะเป็นเส้นทางระหว่างเมืองหลักของประเทศ

รถไฟ Gautrain เป็นรถไฟความเร็วสูงแอฟริกาเท่านั้น เปิดให้บริการก่อนพิธีเปิด World Cupin 2010 โดยบริการจากเมืองโจฮันเนสเบิร์ก กรุงพริทอเรีย และท่าอากาศยาน OR Tambo International Airport โดยมีเส้นทางของถนนและรถโดยสารประจำทางเชื่อมต่อโดยรอบ มีจำนวนผู้ใช้บริการประมาณ 40,000 คนต่อวัน รถไฟ Gautrain นั้นสามารถวิ่งด้วยความเร็ว 160 กิโลเมตรต่อชั่วโมง สามารถวิ่งจากเมืองโจฮันเนสเบิร์กไปกรุงพริทอเรียใช้เวลาไม่เกิน 40 นาทีเท่านั้น

3.6.4.3 การขนส่งทางเรือ

แอฟริกาใต้ เป็นประตูการค้าเข้าไปสู่ตลาดประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคแอฟริกาตอนใต้ อาทิ แองโกลา บอตสวานา โมซัมบิก โดยเฉพาะประเทศสมาชิกในกลุ่มประชาคมเพื่อการพัฒนาแอฟริกาตอนใต้ (Southern African Development Community-SADC) และกลุ่มสหภาพศุลกากรแอฟริกาตอนใต้ (Southern Africa Customs Union-SACU) โดยในปัจจุบันแอฟริกาใต้มีการนำเข้าเพื่อส่งออกไปยังประเทศเหล่านี้ ซึ่งส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาแอฟริกาใต้ ในด้านท่าเรือและเส้นทางขนส่งสินค้าจากท่าเรือที่เมืองเดอร์บัน เมืองเคปทาวน์ และ Port Elizabeth

ภาพที่ 3.51 : ท่าเรือในแต่ละโซนของแอฟริกาใต้



ที่มา: <http://www.ezilon.com/maps/africa/south-africa-maps.html>, 2015

ในปัจจุบันเส้นทางการขนส่งทางเรือหลักตามแนวชายฝั่งของแอฟริกาใต้นั้น จะอยู่ทางใต้ของมหาสมุทรแอตแลนติกและมหาสมุทรอินเดีย โดยที่ประมาณร้อยละ 96 ของการส่งออกของประเทศนั้นจะส่งออกทางทะเล ซึ่งมีท่าเรือการค้าอยู่ 8 แห่ง ที่ทำการค้ากันระหว่างประเทศคู่ค้าอย่างแอฟริกาใต้กับแอฟริกาตอนใต้ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการค้าที่จะส่งไปยังทวีปยุโรป เอเชีย และทางชายฝั่งทั้งทางตะวันออกและตะวันตกของทวีปแอฟริกา

ท่าเรือการค้าที่สำคัญประกอบไปด้วย ในบริเวณของ KwaZulu-Natal มี Richards Bay และ Durban ในส่วนของบริเวณทางฝั่งตะวันออก (Eastern Cape) มี East London และ Port Elizabeth และ Port of Ngqura และในบริเวณทางฝั่งตะวันตก (Western Cape) มี Mossel Bay และ Cape Town และ Saldanha โดยที่ Transnet National Ports Authority (NPA) เป็นผู้บริหารจัดการท่าเรือ ในขณะที่ Transnet Port Terminals ที่รู้จักกันในนามเดิมของ South Africa Port Operations (SAPO) เป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการท่าเรือและการดำเนินงานอาคารขนส่งสินค้า

ท่าเรือ Ngqura ถูกสร้างเสร็จเมื่อปี 2006 ซึ่งเป็นการพัฒนานอกชายฝั่งจากท่าเรือ Elizabeth ในบริเวณฝั่งตะวันออก (Eastern Cape) ท่าเรือ Ngqura นี้ถือได้ว่าเป็นท่าที่มีความลึกมากที่สุดในแอฟริกาใต้ และยังเป็นหนึ่งในพื้นที่ของแผนพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติอีกด้วย (Industrial Development Zones (IDZs))

เดอร์บันเป็นท่าเรือที่มีความลึกคึกที่สุดของแอฟริกาและมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการลำเลียงที่ใหญ่ที่สุดในของทวีปแอฟริกาตอนใต้ในขณะที่Richard's Bayเป็นท่าเรือถ่านหินที่ใหญ่ที่สุดในโลก

3.6.4.4 การขนส่งทางอากาศ

แอฟริกาใต้มีท่าอากาศยาน 10 ท่าอากาศยานที่สามารถรองรับได้มากกว่าร้อยละ 98 ของท่าอากาศยานเชิงพาณิชย์ ในแต่ละปีมีผู้โดยสารเดินทางจำนวน 10 ล้านคน ในช่วงของ World Cup ในปี 2010 นั้น แอฟริกาใต้ได้ลงทุนเงินจำนวน 20 ล้านแรนด์ ในการปรับปรุงสนามบินโดยที่เน้นไปที่ท่าอากาศยานนานาชาติ OR Tambo ที่เมืองโจฮันเนสเบิร์ก ท่าอากาศยานนานาชาติ Cape Town และท่าอากาศยานนานาชาติแห่งใหม่ ที่ชื่อ KingShaka ที่อยู่ชานเมืองของเดอร์บัน นอกจากนี้ยังมีสนามบินภายในประเทศอีก 7 สนามบินซึ่งตั้งอยู่ที่ Port Elizabeth, East London, George, Kimberley, Upington และ Pilanesberg

Airports Company of South Africa (Acsa) อยู่ภายใต้การดูแลของรัฐซึ่งทำหน้าที่บริหารจัดการท่าอากาศยานของประเทศและการปรับปรุงการดำเนินงานของท่าอากาศยานให้เกิดประสิทธิภาพ และยังรวมไปถึงท่าอากาศยานอื่นอีกด้วย อาทิ ท่าอากาศยาน Lanseria (Midrand), Gateway (Polokwane), Nelspruit และ Kruger (Mpumalanga)

ในปี 2012 สายการบินแอฟริกาใต้ (South African Airways (SAA)) ได้รับการโหวตว่าเป็นสายการบินที่ดีที่สุดใทวีปแอฟริกาเป็นปีที่ 10 โดยองค์กรวิจัยการบินทั่วโลก (Skytrax) ของสหราชอาณาจักร

อาณาจักรสายการบินแอฟริกาใต้ (SAA) เป็นสายการบินที่ใหญ่ที่สุดของทวีปแอฟริกาโดยมีสายการบินที่เชื่อมโยงเมืองต่าง ๆ ระหว่างทวีปได้มากกว่า 28 เมือง 1,365 จุดหมายปลายทางใน 193 ประเทศ และจำนวนเที่ยวบิน 21,500 เที่ยวบินในแต่ละวัน

ภาพที่ 3.52 : สนามบินในแอฟริกาใต้



ที่มา: <https://www.pinterest.com>, 2015

3.6.4.5 พลังงาน และเทคโนโลยีสารสนเทศ

จากการจัดอันดับของ The World Economic Forum ใน The Global Competitiveness Report 2015-2016 พบว่า ภาพรวมระบบโครงสร้างพื้นฐานของแอฟริกาใต้อยู่ในเกณฑ์ปานกลางคือ อันดับที่ 68 จาก 140 ประเทศทั่วโลก โดยด้านพลังงานนั้น ถือว่า “ค่อนข้างแย่” คือ อยู่ในอันดับที่ 116 ส่วนทางการกับการเข้าถึงโทรศัพท์มือถือที่อยู่ในอันดับ 22 ของโลก และการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตที่อันดับ 71 ของโลก

ตารางที่ 3.27: แสดงการจัดอันดับทางโครงสร้างพื้นฐานของประเทศแอฟริกาใต้ ปี 2014

INDICATOR	RANK/140	VALUE
2 nd pillar: Infrastructure	68	4.1
A. Transport infrastructure		
2.01 Quality of overall infrastructure	59	4.3
2.02 Quality of roads	34	5.0
2.03 Quality of railroad infrastructure	42	3.6
2.04 Quality of port infrastructure	36	4.9
2.05 Quality of air transport infrastructure	14	5.9
2.06 Available airline seat km/week, millions*	28	1,174.7
B. Energy infrastructure		
2.07 Quality of electricity supply	116	2.9
C. ICT infrastructure		
2.08 Mobile telephone subscriptions/100 pop.*	22	149.7
9.04 Individuals using Internet, %*	71	49.0
9.05 Fixed-broadband Internet subscriptions/100 pop.*	32	93
2.09 Fixed-telephone lines/100 pop.*	90	8.1

หมายเหตุ: มูลค่าหรือคะแนน มีระดับตั้งแต่ 1-7 โดยที่ 1 คือด้อยพัฒนามาก และ 7 คือมีการพัฒนาอย่างดีและมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล

* หน่วยตามแต่ละ Indicator นั้นๆ

ที่มา: TheGlobal Competitiveness Report 2015-2016, WEF 2015

บทที่ 4

การลงทุนโดยตรงระหว่าง
ประเทศ กฎระเบียบ นโยบาย และ
ความตกลงระหว่างประเทศ
ด้านเศรษฐกิจ

บทที่ 4

การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ กฎระเบียบ นโยบาย และ ความตกลงระหว่างประเทศ ด้านเศรษฐกิจ

ในบทที่ 3 ได้กล่าวถึงภาพรวมของประเทศสมาชิก BRICS ทั้ง 5 ประเทศในด้านประวัติศาสตร์และการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และระบบโครงสร้างพื้นฐานแล้ว ในบทนี้จะกล่าวถึงรายละเอียดด้าน

(1) การลงทุนโดยตรง ว่าแต่ละประเทศนั้น มีแนวโน้มเป็นเช่นใด ทั้งในด้านการลงทุนจากต่างประเทศในกลุ่มประเทศ BRICS และการลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS ในต่างประเทศ โดยจำแนกประเทศ และอุตสาหกรรมที่ลงทุนระหว่างกัน

(2) ด้านกฎระเบียบ ซึ่งจะกล่าวถึง (ก) ขั้นตอนการลงทุน อันได้แก่ การจัดตั้งธุรกิจ และการขออนุญาตก่อสร้าง (ข) การค้า ทั้งการส่งออกและนำเข้า ว่ามีขั้นตอนใด ต้องขออนุญาตอย่างไร ใช้ระยะเวลา และค่าใช้จ่ายเท่าใด และ (ค) อัตราภาษีที่สำคัญในประเทศนั้น เป็นต้น

(3) ด้านนโยบายอุตสาหกรรม และการลงทุนของประเทศ ว่าใช้นโยบายอย่างไร และมีให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมใดเป็นพิเศษบ้าง ซึ่งจะในส่วนนี้จะเป็นตัวแปรที่จำเป็นในการจำแนกอุตสาหกรรม ในบทที่ 6 ต่อไป

(4) ความตกลงระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจ โดยจะพิจารณาว่าประเทศนั้นมีความตกลงใดอยู่ในปัจจุบันบ้าง ทั้งที่อยู่ในระดับ FTA ระดับสูงกว่า FTA และระดับต่ำกว่า FTA โดยความตกลงระดับ FTA นี้จะถูกนำไปใช้ในการศึกษาในบทที่ 5 ต่อไป

รายละเอียดการศึกษาในแต่ละประเทศมี ดังนี้

4.1 ประเทศบราซิล

4.1.1 การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ

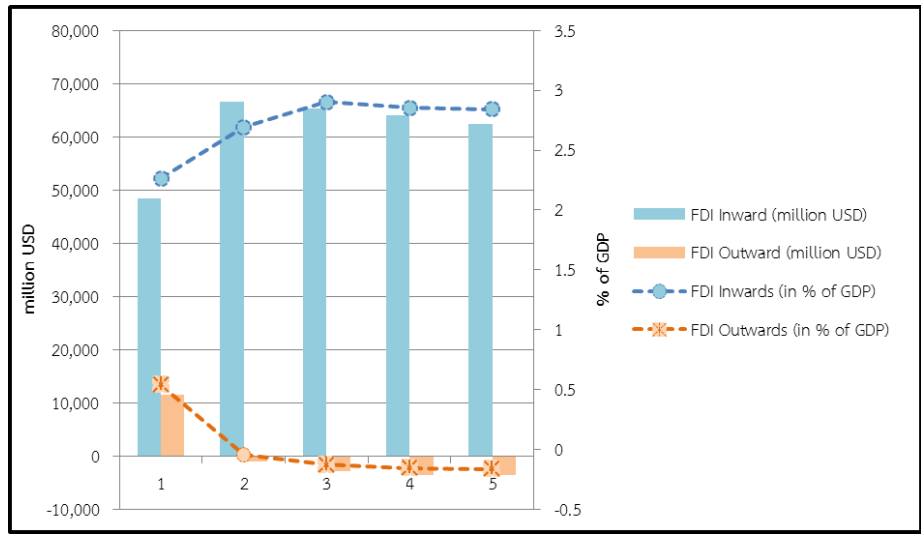
การลงทุนโดยตรง (Foreign Direct Investment: FDI) ของบราซิลแบ่งออกเป็น (1) การลงทุนโดยตรงของต่างประเทศในบราซิล (Inward FDI) และการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของบราซิล (Outward FDI) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) การลงทุนโดยตรงของต่างประเทศในบราซิล (Inward FDI)

ตั้งแต่ปี 2007 เป็นต้นมา บราซิลสามารถดึงดูดเงินลงทุนโดยตรงจากต่างชาติได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยมีมูลค่า FDI สูงถึง 66,660 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2011 ซึ่งมีมูลค่ามากกว่าหนึ่งในสามของมูลค่า FDI ในภูมิภาคละตินอเมริกาและแคริบเบียน ด้วยเหตุนี้บราซิลจึงเป็นประเทศที่ได้รับ FDI มากสุดเป็นอันดับที่ 1 ของภูมิภาค และอันดับที่ 5 ของโลก สาเหตุที่ต่างชาติให้ความสนใจในการลงทุนในบราซิล เนื่องจากว่าบราซิลมีหลายปัจจัยที่ดึงดูดการลงทุนโดยตรงของต่างชาติหลายปัจจัย ได้แก่ (1) ขนาดตลาดภายในประเทศที่มีประชากรราว 200 ล้านคน

(2) ความสะดวกในการเข้าใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีจำนวนมากของประเทศบราซิล รวมถึงแรงงานที่มีจำนวนมากในทุกระดับการศึกษา และ (3) สถานที่ตั้งง่ายต่อการเข้าถึงประเทศอื่น ๆ ในแถบอเมริกาใต้ ทั้งนี้ การลงทุนโดยตรงในบราซิลอยู่ที่ประมาณร้อยละ 2-3 ของ GDP (ดังแสดงใน ภาพที่ 4.1)

ภาพที่ 4.1 : FDI ของประเทศบราซิล ปี 2010-2014

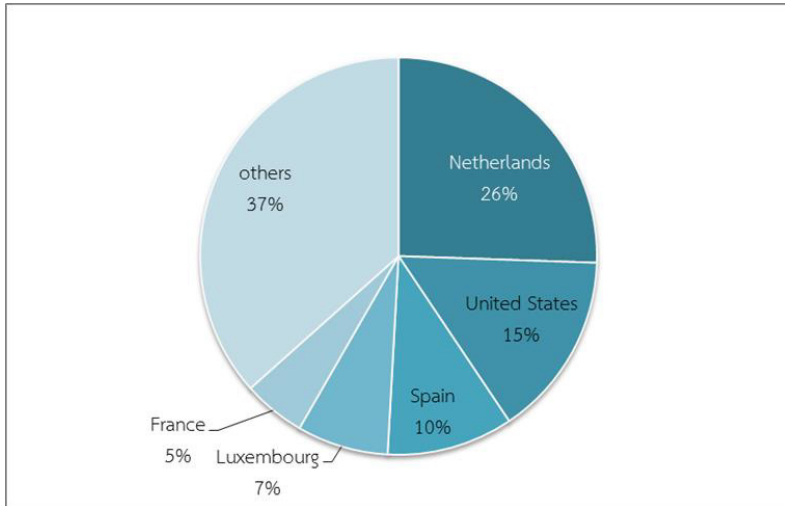


ที่มา: UNCTAD, 2015

1.1) ประเทศที่เข้ามาลงทุนในบราซิล

ประเทศที่เข้ามาลงทุนโดยตรงในบราซิลมากที่สุด คือ เนเธอร์แลนด์ โดยมีมูลค่าการลงทุนมากถึงร้อยละ 26 ของการลงทุนโดยตรงทั้งหมดในบราซิลในปี 2014 รองลงมาเป็นสหรัฐอเมริกา สเปน ลักแซมเบิร์ก และฝรั่งเศส ซึ่งมีมูลค่า FDI ในบราซิลถึงร้อยละ 15 10 7 และ 5 ตามลำดับ (ดังแสดงในภาพที่ 4.2) ทั้งนี้ ในปี 2012 *ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้* มีมูลค่าการลงทุนโดยตรงสุทธิในบราซิลรวม 1,111 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือร้อยละ 1.7 ของการลงทุนโดยตรงทั้งหมดในบราซิล โดยสัดส่วนนี้เป็นการลงทุนของสิงคโปร์ทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ประเทศอื่น ๆ ใน ASEAN ได้ไปลงทุนโดยตรงในบราซิลอยู่บ้างในช่วงปี 2005-2011 ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ (UNCTAD, 2013)

ภาพที่ 4.2 : Inward FDI ในบราซิล จำแนกตามประเทศ (ปี 2014)

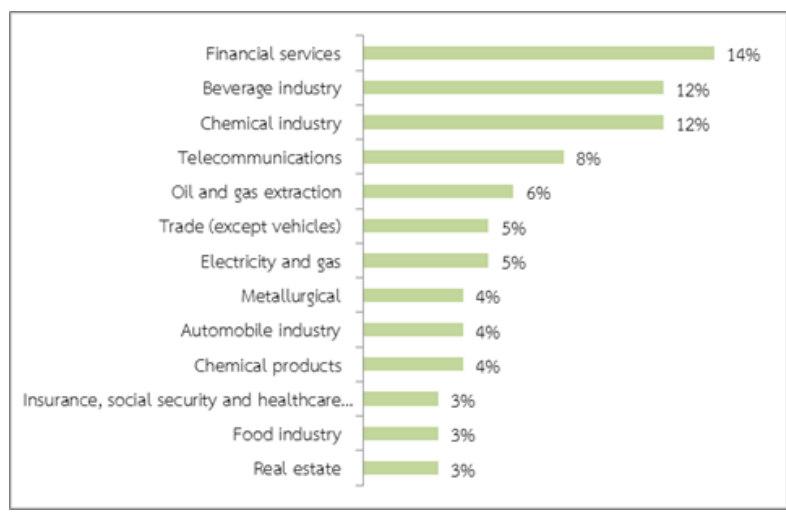


ที่มา: U.S. Department of State, 2015

1.2) อุตสาหกรรมในบราซิลที่ต่างชาติสนใจการลงทุน

นักลงทุนต่างชาติที่มีการลงทุนในบราซิลนั้น หากพิจารณาตามมูลค่าการลงทุน พบว่าการลงทุนโดยตรงส่วนใหญ่อยู่ในอุตสาหกรรมบริการทางการเงิน อุตสาหกรรมเครื่องดื่ม อุตสาหกรรมเคมี และอุตสาหกรรมโทรคมนาคม ร้อยละ 14 12 12 และ 8 ตามลำดับ (ดังแสดงในภาพที่ 4.3) อย่างไรก็ตามหากพิจารณาตามจำนวนแรงงาน พบว่าการลงทุนโดยตรงส่วนใหญ่อยู่ในอุตสาหกรรมค้าปลีกค้าส่ง อุตสาหกรรมเครื่องจักรกลและชิ้นส่วน อุตสาหกรรมรถยนต์ อุตสาหกรรมการบินขนส่ง คลังสินค้าและการสื่อสาร และอุตสาหกรรมอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า ตามลำดับ (ดังแสดงในตารางที่ 4.1) และหากพิจารณาจำนวนสาขาที่ประกอบธุรกิจในบราซิล พบว่าใน 10 กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการจ้างงานสูงสุดนั้น ล้วนแล้วแต่มีประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีจำนวนสาขากิจการมากที่สุดในแต่ละอุตสาหกรรม โดยบริษัท HSBC HOLDINGS PLC, GBR มีจำนวนสาขามากที่สุดในบราซิล (ดังแสดงในตารางที่ 4.1)

ภาพที่ 4.3 : มูลค่า FDI ในบราซิล จำแนกตามอุตสาหกรรม (ปี 2014)



ที่มา: www. santandertrade.com

ตารางที่ 4.1 : FDI ของประเทศบราซิล จำแนกตามอุตสาหกรรม

Industry	Foreign Affiliated Companies				Leading parent company	Leading home country
	Number	Number of parents	Sale (USD million)	Employees		
Total (merchandise and services)	19,699	3,874	3,719,837	2,538,055	HSBC HOLDINGS PLC, GBR	United States
1 Wholesale and retail trade	4,184	1,298	505,471	525,930	CARREFOUR, FRA	United States
2 Machinery and equipment	1,786	680	540,200	422,485	FIAT SPA, ITA	United States
3 Motor vehicles and other transport equipment	1,262	499	411,395	354,080	Schindler Holding AG, CHE	United States
4 Transport, storage and communications	2,166	587	435,853	317,284	PostNL N.V., NLD	United States
5 Electrical and electronic equipment	1,378	627	322,661	300,647	Siemens AG, DEU	United States
6 Food, beverages and tobacco	1,596	169	620,953	280,566	Bunge Coöperatief UA, NLD	United States
7 Business activities	2,492	933	199,510	267,595	HSBC HOLDINGS PLC, GBR	United States

industry	Foreign Affiliated Companies				Leading parent company	Leading home country	
	Number	Number of parents	Sale (USD million)	Employees			
8	Chemicals and chemical products	1,417	355	445,041	161,059	The Sherwin-Williams Company, USA	United States
9	Metal and metal products	1,187	470	344,447	158,164	Schindler Holding AG, CHE	United States
10	Other services	770	420	29,463	151,665	PostNL N.V., NLD	United States

ที่มา: www.investmentmap.org

สำหรับการลงทุนของไทยในบราซิลนั้น มีการลงทุนจากกิจการไทยจำนวน 1 ราย คือ ร้านอาหาร Thai Garden ตั้งอยู่ที่เมืองเซาเปาลู ซึ่งมีบริษัทแม่ตั้งอยู่ที่สเปน โดยเป็นกิจการของคนไทยเพียงรายเดียวที่มีการเปิดเผยมูลการลงทุนในบราซิล (กองลาดินอเมริกา กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้ กระทรวงการต่างประเทศ, 2012)

ทั้งนี้ บราซิลจัดเป็นประเทศที่มีปัจจัยอันเอื้อต่อการทำธุรกิจอันดับที่ 120 จากทั้งหมด 189 ประเทศ กล่าวคือ บราซิลมีกระบวนการ ต้นทุน และระยะเวลาในการก่อตั้งธุรกิจ การขึ้นทะเบียนทรัพย์สิน และการขอใบอนุญาตก่อสร้างที่ค่อนข้างสูง (อันดับที่ 167 138 และ 174 ตามลำดับ) อย่างไรก็ตาม บราซิลยังมีกระบวนการ ต้นทุน และระยะเวลาในการขอใช้ไฟฟ้าและการเข้าถึงสินเชื่อที่อยู่ในระดับที่ค่อนข้างดี (อันดับที่ 19 และ 89 ตามลำดับ) (World Bank Group, 2015)

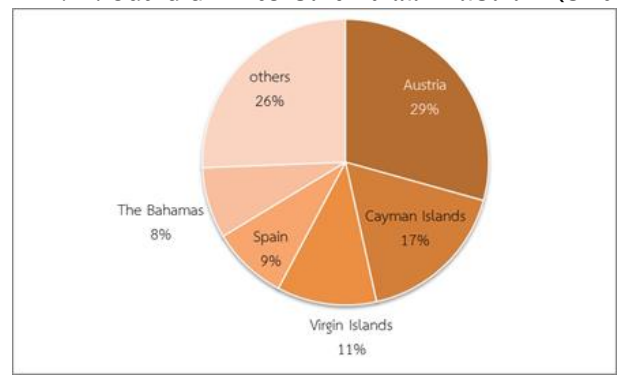
2) การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของบราซิล (Outward FDI)

ภาพที่ 4.1 สะท้อนว่าการลงทุนของบราซิลในต่างประเทศมีมูลค่าลดลงและมีค่าเป็นลบในช่วงปี 2011-2014 ที่ผ่านมา สะท้อนว่า บราซิลเริ่มทยอยถอนเงินลงทุนกลับประเทศ และชะลอการลงทุนในต่างประเทศลง อย่างไรก็ตาม การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของบราซิลที่สะสมมาในอดีตยังคงมีอยู่จำนวนหนึ่ง ซึ่งสามารถจำแนกตามประเทศปลายทางและสาขาอุตสาหกรรมได้ ดังนี้

2.1) ประเทศที่บราซิลไปลงทุน

ประเทศที่บราซิลนำเงินไปลงทุนโดยตรงมากที่สุด คือ ออสเตรเลีย โดยมีมูลค่าการลงทุนมากถึงร้อยละ 29 ของการลงทุนโดยตรงทั้งหมดในปี 2014 รองลงมาเป็นหมู่เกาะเคย์แมน หมู่เกาะเวอร์จิน สเปน และประเทศบาฮามาส ด้วยมูลค่าการลงทุนร้อยละ 17 11 9 และ 8 ตามลำดับ (ดังแสดงในภาพที่ 4.4) ส่วนภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น บราซิลเคยมาลงทุนโดยตรงในประเทศสิงคโปร์และเวียดนามเมื่อปี 2001 มูลค่า 2 และ 6 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ตามลำดับ และลงทุนในสิงคโปร์เมื่อปี 2006 มูลค่า 3 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งหลังจากนั้น บราซิลไม่ได้มาลงทุนโดยตรงในประเทศแถบอาเซียนอีกเลยจนถึงปัจจุบัน (UNCTAD, 2013)

ภาพที่ 4.4 : Outward FDI ของบราซิล จำแนกตามประเทศ (ปี 2014)



ที่มา: U.S. Department of State, 2015

2.2) อุตสาหกรรมที่บราซิลไปลงทุน

หากพิจารณามูลค่าการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของบราซิลเมื่อปี 2012 พบว่าส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมการเงินมากถึง 4,652 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือร้อยละ 34 ของการลงทุนทั้งหมด รองลงมาเป็นอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม อุตสาหกรรมโลหะและผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมเหมืองแร่ และอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ ด้วยมูลค่าการลงทุนร้อยละ 11 7 6 และ 5.9 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 : การลงทุนในต่างประเทศของบราซิล จำแนกตามสาขาอุตสาหกรรม ปี 2012

Industry	Outflow FDI (US\$ million)	% share of Total
1. Finance	4,652.10	33.91%
2. Food, beverages and tobacco	1,497.60	10.92%
3. Metal and metal products	958	6.98%
4. Mining and quarrying	844.9	6.16%
5. Chemicals and chemical products	820.2	5.98%
6. Transport, storage and communications	766.9	5.59%
7. Non-metallic mineral products	715.8	5.22%
8. Electrical and electronic equipment	692.6	5.05%
9. Motor vehicles and other transport equipment	476.5	3.47%
10. Electricity, gas and water	437.6	3.19%

ที่มา: Investment Map, 2014

สำหรับประเทศไทย เมื่อปี 2010 มีชาวบราซิลถือหุ้นในนิติบุคคลที่จดทะเบียนในประเทศไทยรวม 20 หมวดธุรกิจ จากจำนวนนิติบุคคล 33 แห่ง รวมเป็นมูลค่าประมาณ 150 ล้านบาท โดยส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องจักรทำความเย็น (105 ล้านบาท) รองลงมา เป็นอุตสาหกรรมผลิตยางก้อน (24 ล้านบาท) (กองลาดินอเมริกา กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้ กระทรวงการต่างประเทศ, 2012) นอกจากนี้ยังมีบริษัทการค้าสัญญาติบราซิลที่เป็นตัวแทนส่งออกพลอยเนื้อแข็งและพลอยเนื้ออ่อน ซึ่งมีสำนักงานในกรุงเทพฯ แต่ได้ปิดกิจการไปเมื่อปี 2011 ที่ผ่านมา (ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในบราซิล)

การลงทุนระหว่างอาเซียนและบราซิลในปัจจุบันมีมูลค่าการลงทุนในระดับค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะการลงทุนของบราซิลในอาเซียนที่บราซิลได้ถอนเงินลงทุนในอดีตกลับไปหมดแล้วทั้งใน สิงคโปร์และเวียดนามตั้งแต่ปี 2007-2008 ในช่วงที่เกิดวิกฤติการเงินในสหรัฐอเมริกา ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อหลายประเทศที่พึ่งพาเศรษฐกิจภายนอกประเทศค่อนข้างมาก รวมถึงบราซิล และสิงคโปร์ อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี 2010 เศรษฐกิจบราซิลกลับมาฟื้นตัวและเติบโตอีกครั้ง ซึ่งอาเซียน นำโดยประเทศสิงคโปร์ ไทย และอินโดนีเซียมีแนวโน้มไปลงทุนในบราซิลมากขึ้น แม้ว่าการลงทุนโดยรวมของต่างชาติในบราซิลเริ่มชะลอตัวเล็กน้อยในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา

อย่างไรก็ดี สถานการณ์ดังกล่าวอาจเป็นโอกาสของอาเซียนในการเข้าไปลงทุนและขยายส่วนแบ่งตลาดในบราซิล ซึ่งมีกำลังซื้อค่อนข้างมากและตลาดขนาดใหญ่ ด้วยเศรษฐกิจขนาดใหญ่อันดับที่ 7 ของโลกและจำนวนประชากรราว 200 ล้านคน ประกอบกับการลงทุนโดยตรงของต่างชาติในบราซิลยังอยู่ในระดับต่ำเพียงร้อยละ 2.5-3 เมื่อเทียบกับ GDP สะท้อนว่ายังมีโอกาสในการลงทุนค่อนข้างมาก

4.1.2 กฎระเบียบสำคัญในการจัดตั้งธุรกิจ และการค้าระหว่างประเทศ

แม้ว่าในทางปฏิบัติจะมีกฎระเบียบในการทำธุรกิจอยู่หลายแง่มุม แต่ในการศึกษานี้จะมุ่งเน้นไปที่กฎระเบียบสำคัญที่ทุกธุรกิจต้องปฏิบัติ โดยเฉพาะในด้านการค้าและการลงทุน อันได้แก่ (1) กฎระเบียบในการจัดตั้งธุรกิจ (2) กฎระเบียบในการก่อสร้าง (3) กฎระเบียบในการส่งออกสินค้า และ (4) กฎระเบียบในการนำเข้าสินค้า อันมีขั้นตอนสำคัญดังนี้

กฎระเบียบในการจัดตั้งธุรกิจ

ในการขออนุญาตจัดตั้งธุรกิจในบราซิล กรมจัดตั้งที่เมืองเซาเปาโลนั้น ประกอบไปด้วย ขั้นตอนสำคัญ 11 ขั้นตอน ใช้ระยะเวลาทั้งหมด 83 วัน ทำการ มีค่าใช้จ่ายรวม 1,000-1,150 เรียล บราซิลเลียน หรือคิดเป็น 9,590-11,029 บาท ซึ่งจะเห็นได้ว่าใช้เวลาค่อนข้างนาน และมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง โดยมีรายละเอียดกระบวนการ ทั้งระยะเวลาและค่าใช้จ่าย แสดงในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 : กระบวนการขออนุญาตจัดตั้งธุรกิจที่เมืองเซาเปาโลในบราซิล

ขั้นตอนที่.	รายละเอียดกระบวนการ	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย
1	ตรวจสอบชื่อบริษัทที่ JUCESP	ไม่เกิน 1 วันทำการ	ไม่มีค่าใช้จ่าย
2	จ่ายค่าธรรมเนียม	1 วันทำการ	50 เรียล บราซิลเลียน หรือ 480 บาท (ได้รับใบเสร็จรับเงินในขั้นตอนที่ 3)
3	ลงทะเบียนที่ JUCESP เพื่อลงทะเบียนผู้เสียภาษี ธุรกิจ และประกันสังคม	7 วันทำการ	75 เรียล บราซิลเลียน หรือ 719 บาท
4	ลงทะเบียนกับหน่วยงานจัดเก็บภาษีของเมืองเซา เปาโล (ลงทะเบียนออนไลน์)	1 วันทำการ	ไม่มีค่าใช้จ่าย
5	สมัคร และรับใบอนุญาตใช้ใบแจ้งค่าบริการทาง อีเมล (E-Invoice)	2 วันทำการ	450-600 เรียล บราซิลเลียน หรือ 4,316-5,754 บาท
6	ขอใบอนุญาตดำเนินธุรกิจกับเมือง/เทศบาล	90 วันทำการ	ไม่มีค่าใช้จ่าย
7	ลงทะเบียนและจ่ายภาษี TFE กับหน่วยงานจัดเก็บ ภาษีท้องถิ่น	1 วันทำการ (พร้อมขั้นตอนที่ 6)	425.46 เรียล บราซิลเลียน หรือ 4,080 บาท
8	ลงทะเบียนแรงงานเพื่อเข้าระบบประกันสังคม	1 วันทำการ (พร้อมขั้นตอนที่ 7)	ไม่มีค่าใช้จ่าย
9	เปิดบัญชีกับธนาคาร สำหรับกองทุนการว่างงาน	1 วันทำการ (พร้อมขั้นตอนที่ 7)	ไม่มีค่าใช้จ่าย
10	รายงานต่อกระทรวงแรงงาน	1 วันทำการ (พร้อมขั้นตอนที่ 7)	ไม่มีค่าใช้จ่าย
11	ลงทะเบียนกับสหภาพแรงงาน	5 วันทำการ (พร้อมขั้นตอนที่ 7)	ไม่มีค่าใช้จ่าย

ที่มา: Doing Business, World Bank

กฎระเบียบในการก่อสร้าง

การจัดตั้งธุรกิจ การขออนุญาตก่อสร้างในบราซิลนั้น ประกอบไปด้วยขั้นตอนมากถึง 19 ขั้นตอน ใช้เวลารวมประมาณ 13 เดือนครึ่ง มีค่าใช้จ่ายรวม 6,217 เรียล บราซิลเลียน หรือ เทียบเท่า 59,664 บาท ต่างจากไทยที่ใช้เวลาประมาณ 4 เดือน มีค่าใช้จ่ายรวมเพียง 10,320 บาท เท่านั้น ขั้นตอนต่าง ๆ ปรากฏตาม ตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 : ขั้นตอนการขออนุญาตก่อสร้างที่เมืองเซาเปาโลในบราซิล

ขั้นตอนที่	รายละเอียดขั้นตอน	ระยะเวลา ดำเนินการ	ค่าใช้จ่าย
1	ตรวจสอบกรรมสิทธิ์การถือครองที่ดิน ณ Real Estate Registry	1 วัน	41 เรียล บราซิลเลียน
* 2	ขอเอกสารรับรองความรับผิดชอบทางวิศวกรรมและสถาปัตยกรรม	0.5 วัน	168 เรียล บราซิลเลียน
* 3	ขอตรวจสอบการจ่ายภาษีที่ดินกับหน่วยงานจัดเก็บภาษีท้องถิ่น	0.5 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
4	ยื่นทะเบียนแรงงานกับสำนักงานประกันสังคม	0.5 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
5	ขอใบอนุญาตยินยอมและใบอนุญาตดำเนินการก่อสร้าง	274 วัน	4,200 เรียล บราซิลเลียน
* 6	ขอใบอนุญาตจัดการ/จัดหาวัสดุอุปกรณ์	60 วัน	75 เรียล บราซิลเลียน
* 7	เสนอโครงการให้หน่วยอศักยภาพวิเคราะห์และรับรายงานการวิเคราะห์	30 วัน	83 เรียล บราซิลเลียน
8	ได้รับการตรวจสอบ โดยวิธีสุ่มจากหน่วยงานท้องถิ่น	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
9	ได้รับการตรวจสอบแรงงานจาก Labor Public Attorneys' Office	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
10	ตรวจสอบการจ่ายเงินให้สำนักงานประกันสังคม	0.5 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
11	ยื่นขอรับการตรวจสอบระบบอศักยภาพ	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
12	ตรวจสอบระบบอศักยภาพ	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
13	ได้รับใบรับรองระบบอศักยภาพ	29 วัน	111 เรียล บราซิลเลียน
14	ยื่นขอรับการตรวจสอบครั้งสุดท้ายจากหน่วยงานท้องถิ่น	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
15	รับตรวจสอบครั้งสุดท้ายจากหน่วยงานท้องถิ่น	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
16	รับใบรับรองการครอบครอง ("Habite-se")	28 วัน	460 เรียล บราซิลเลียน
17	ขอรับใบอนุญาตดำเนินการ (operation license)	60 วัน	25 เรียล บราซิลเลียน
* 18	ขอและเชื่อมต่อระบบน้ำและสิ่งปฏิกูล	30 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 19	จดทะเบียนอาคารที่ the Real Estate Registry	15 วัน	1,054 เรียล บราซิลเลียน

* ดำเนินการได้พร้อมกัน

ที่มา: Doing Business, World Bank

กฎระเบียบในการส่งออกสินค้า

ในการส่งออกสินค้าจากบราซิลใช้ระยะเวลาประมาณ 4 วัน มีค่าใช้จ่าย 1,185 ดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่ไทยใช้เวลาประมาณ 3 วัน และมีค่าใช้จ่าย 320 ดอลลาร์สหรัฐ เท่านั้น การส่งออกของบราซิลจึงใช้เวลาใกล้เคียงกับไทย แต่ต้นทุนสูงกว่าไทย

ตารางที่ 4.5 : ขั้นตอนการส่งออกสินค้าของบราซิล

ขั้นตอนที่.	รายละเอียดกระบวนการ	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย
1	ขั้นตอนเอกสาร (ขอ เตรียม ยื่น และรออนุมัติเอกสาร)	2 วัน	226 ดอลลาร์สหรัฐฯ
2	ขั้นตอนหน้าท่า (ตรวจเอกสาร ตรวจสอบสินค้า และพิธีการศุลกากร)	2 วัน	959 ดอลลาร์สหรัฐฯ

ที่มา: Doing Business, World Bank

กฎระเบียบในการนำเข้าสินค้า

ด้านการนำเข้าสินค้านั้น บราซิลใช้ระยะเวลาและค่าใช้จ่ายเหมือนกันกับการนำเข้า คือ ใช้ระยะเวลารวมประมาณ 9 วัน มีค่าใช้จ่าย 1,077 ดอลลาร์สหรัฐฯ

ตารางที่ 4.6 : ขั้นตอนการนำเข้าสินค้าของบราซิล

ขั้นตอนที่.	รายละเอียดกระบวนการ	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย
1	ขั้นตอนเอกสาร (ขอ เตรียม ยื่น และรออนุมัติเอกสาร)	6 วัน	107 ดอลลาร์สหรัฐฯ
2	ขั้นตอนหน้าท่า (ตรวจเอกสาร ตรวจสอบสินค้า และพิธีการศุลกากร)	3 วัน	970 ดอลลาร์สหรัฐฯ

ที่มา: Doing Business, World Bank

4.1.3 อัตราภาษีสำคัญ

ระบบภาษีของบราซิล

บราซิลถือว่าเป็นหนึ่งในประเทศที่มีระบบการเก็บภาษีที่ซับซ้อนมากที่สุดของโลก ภาษีสำหรับการค้าและการลงทุนในบราซิลนั้น แบ่งได้ออกเป็น 4 ประเภทดังนี้คือ 1) ภาษีที่ต้องเสียให้รัฐบาลกลาง (Federal Tax) ระดับประเทศ ประเภทภาษีที่เกิดจากรายได้ 2) ภาษีที่ต้องเสียให้รัฐบาลกลาง (Federal Tax) ระดับประเทศ ประเภทภาษีสวัสดิการสังคม (Social Contribution) 3) ภาษีที่ต้องเสียให้กับรัฐบาลระดับมลรัฐ (State Tax) และ 4) ภาษีที่ต้องเสียให้กับรัฐบาลระดับเทศบาล (Municipal Tax) ซึ่งมีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 : ตารางการจำแนกชนิดของภาษีตามระเบียบของผู้เก็บภาษี

ประเภทภาษี	รายละเอียด	อัตรากาษี (ร้อยละ)
ภาษีที่ต้องเสียให้รัฐบาลกลาง (Federal Tax) ระดับประเทศ ประเภทภาษีที่เกิดจากรายได้	ภาษีรายได้ส่วนบุคคล (Individual Income Tax, IRPF)	7 - 27.5
	ภาษีนำเข้า (Import Tax, II)	0 - 18
	ภาษีส่งออก (Export Tax, IE)	0 - 150
	ภาษีรายได้ของบริษัท (Corporate Income Tax, IRPJ)	10 - 15
	ภาษีมูลค่าเพิ่มระดับประเทศ (Tax on Industrial goods, IPI)	0 - 24
	ภาษีสำหรับการทำธุรกรรมการเงินระหว่างประเทศ (IOF)	0 - 25
	ภาษีที่ดิน (ITR)	0.03 - 20
	ภาษีหัก ณ ที่จ่าย (Withholding Tax, IRRF)	0 - 25
ภาษีที่ต้องเสียให้รัฐบาลกลาง (Federal Tax) ระดับประเทศ ประเภทภาษีสวัสดิการสังคม (Social Contribution)	ภาษีกำไรเพื่อบำรุงสังคม (CSLL)	9
	ภาษีบำรุงประกันสังคม (COFINS)	3 - 7.6
	ภาษีโครงการบูรณาภาพทางสังคม (PIS)	0.65 - 1.65
	ภาษีกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (CIDE)	10
	ภาษีเพื่อการโยกย้ายทางการเงิน (CPMF)	0.38
	ภาษีการจ้างงานเพื่อสวัสดิการสังคม (CINSS)	11 - 20
ภาษีที่ต้องเสียให้กับรัฐบาลระดับมลรัฐ (State Tax)	ภาษีมรดก (ITCD)	4
	ภาษีมูลค่าเพิ่มระดับรัฐ (ICMS)	7 - 18
	ภาษียานพาหนะ (IPVA)	2 - 5
ภาษีที่ต้องเสียให้กับรัฐบาลระดับเทศบาล (Municipal Tax)	ภาษีสำหรับการโอนกรรมสิทธิ์อสังหาริมทรัพย์ (ITBI)	2
	ภาษีบริการ (ISS)	2 - 5
	ภาษีบำรุงสาธารณูปโภคหรือภาษีเทศบาล (IPTU)	ไม่มีอัตราที่แน่ชัด

ที่มา : Ministry of External Relations, Legal Guide for Foreign Investors in Brazil, pp.71-75; Meritas, Doing Business in Latin America and the Caribbean, pp. 87-95

รายละเอียดของภาษีต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

ภาษีส่งออก (Export Tax, IE) ในเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2009 รัฐบาลบราซิลได้จัดแบ่งหมวดหมู่สินค้าที่ต้องชำระภาษีศุลกากรขาออก ซึ่งมีความจำเพาะเจาะจงเก็บภาษีศุลกากรโดยคำนึงถึงสถานที่ต้นทาง (Origin) ของสินค้าไว้เป็น 5 หมวดหมู่สินค้า ได้แก่ มะม่วงหิมพานต์ ยาสูบและสินค้าทดแทนชิการ์ เครื่องหนัง อวูร์และยูทอธภัณฑ์ ส่วนวัตถุดิบอัญมณีไม่มีการเก็บภาษีส่งออก

ภาษีนำเข้า (Import Tax, II) คือ ภาษีที่จ่ายให้กับกรมศุลกากรในกรณีที่มีการนำเข้สินค้ามาจากต่างประเทศภาษีรายได้ของบริษัท (Corporate Income Tax, IRPJ) ภาษี IRPJ ต้องหักร้อยละ 15 จากรายได้ที่ต้องนำไปคิดเพื่อชำระภาษีของบริษัท (Taxable income) และอีกร้อยละ 10 สำหรับกรณีที่รายได้ของบริษัทเกิน 240,000 เฮอัลต่อปี

ภาษีมูลค่าเพิ่มระดับสหพันธรัฐ (Tax on Industrial Products, or Federal VAT, IPI) อัตราภาษีของ IPI ไม่มีอัตราที่แน่นอน รัฐบาลบราซิลจะพิจารณาจากสำคัญของสินค้า อย่างไรก็ตาม อัตราภาษี IPI จะมีอัตราสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับผลิตภัณฑ์ที่จะนำมาขายในบราซิล โดยอัตราภาษี IPI จะจำแนกตามรหัสพิกัดศุลกากร หรือ Harmonized Codes

ภาษีสำหรับการทำธุรกรรมทางการเงิน (Tax on Financial Operation, IOF)

ภาษี IOF จะเก็บในกรณีดังต่อไปนี้

1. การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ 25 ในกรณีที่เป็น การโอนเงินเข้าออกระหว่างประเทศต้องชำระภาษีในอัตราทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 0.38 และการให้กู้ระหว่างประเทศที่มีระยะเวลาที่ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 90 วัน ต้องชำระภาษีย้อยละ 5.38 และการให้กู้ยืมเงินระหว่างประเทศที่มีระยะเวลาที่เกินกว่า 90 วัน ไม่ต้องชำระภาษี
2. การกู้ยืม จะมีการเก็บภาษีในหลายอัตรา แต่กรณีที่มีการระบุงบระยะเวลาที่ชัดเจนจะเก็บภาษีระหว่างร้อยละ 0.0041 ถึง 1.88 (อัตราสูงสุดต่อวัน) และในกรณีที่ไม่มีการระบุงบระยะเวลาที่ชัดเจน จะมีอัตราภาษีเช่นเดียวกับกรณีที่มีการระบุงบเวลาชัดเจน แต่จะไม่กำหนดอัตราสูงสุด

ภาษีหัก ณ ที่จ่าย (Withholding Tax, IRRF)

ภาษี IRRF หรือ Withholding Tax หมายถึง ภาษีที่เก็บจากการชำระเงินของชาวต่างประเทศในบราซิล

ตารางที่ 4.8 : อัตราภาษีหัก ณ ที่จ่ายของชาวต่างประเทศในบราซิล

ประเภทของรายได้	อัตราภาษี
เงินปันผล (Dividends)	0
ดอกเบี้ยของผู้ถือหุ้น (Interest on equity)	15
ดอกเบี้ย (Interest)	15
ค่าบริการทางเทคนิค (Technical Service Fees)	15
ค่าบริการ (Service Fees)	15
ค่าตอบแทนที่ใช้ชื่อและตราสินค้า (Royalties)	15
กำไรจากการขายหลักทรัพย์ (Capital Gains)	15
ค่าใช้จ่ายด้านสัญญาเช่าทางการเงิน (Financial Leasing Expense)	15
ค่าใช้จ่ายในด้านสัญญาเช่าทางการดำเนินงาน (Operational Leasing Expense)	15

ที่มา: Legal Guide for Foreign Investors in Brazil, pp. 71 – 75

ภาษีมูลค่าเพิ่มระดับรัฐ (Tax on Circulation of Goods, ICMS)

ภาษี ICMS เป็นภาษีมูลค่าเพิ่มในระดับรัฐ (State VAT) ของบราซิล เมื่อมีการเคลื่อนย้ายสินค้าเพื่อการจัดจำหน่ายนั้น การย้ายสินค้าไปแต่ละรัฐนั้นจะมีอัตราภาษี ICMS ไม่เท่ากัน โดยผู้ที่ต้องชำระภาษีคือ ผู้ที่ผลิต หรือ ส่งสินค้าดังกล่าวไปยังรัฐปลายทาง ตัวอย่างเช่น ถ้าจะส่งสินค้าจากรัฐเซาเปาลู (Sao Paulo) ไปยังรัฐมินัสเจไรส์ (Minas Gerais) จะต้องคิดภาษี ICMS ในอัตราร้อยละ 12 หรือ จากรัฐเซาเปาลู (Sao Paulo) ไปยังรัฐอาเกร (Acre) จะต้องคิดภาษี ICMS ในอัตราร้อยละ 7 เป็นต้น ดังนั้น จะพบว่า การส่งสินค้าเพื่อใช้ในการค้าขายจากรัฐหนึ่งไปอีกรัฐหนึ่งของบราซิลจะต้องเสียภาษี ICMS ในอัตราที่แตกต่างกัน

ภาษีบำรุงสวัสดิการทางสังคม (Social Contribution)

ภาษีบำรุงสวัสดิการทางสังคม (Social Contribution) ซึ่งต้องชำระให้กับรัฐบาลกลาง แบ่งได้ดังนี้

- ภาษีกำไรเพื่อบำรุงสังคม (Social Contribution on Net Profit, CSLL) ภาษี CSLL เก็บในอัตราร้อยละ 9 จากกำไรสุทธิที่ยังไม่ได้หักภาษี (Net Profit) ของบริษัท
- ภาษีบำรุงการประกันสังคม (Contribution for the Financing of Social Security, COFINS) ภาษี COFINS จัดเก็บในอัตราร้อยละ 3 การคำนวณภาษี COFINS นี้ จะไม่รวมมูลค่าของสินค้าส่งออกหรือ ร้อยละ 7.6 ของมูลค่าสินค้า
- โครงการบูรณาภาพทางสังคม (Social Integration Program, PIS) ภาษี PIS ภาษีชนิดนี้ จะเก็บในอัตราร้อยละ 0.65 ของรายได้ ที่ยังไม่ได้หักภาษีของบริษัทหรือร้อยละ 1.65 ของมูลค่าสินค้า
- ภาษีมูลค่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจ (Contribution of Intervention in the Economic Domain, CIDE) ภาษี CIDE Royalties คือ ภาษีที่เก็บจากการที่บริษัทท้องถิ่นในบราซิลให้สัมปทานและบริการทางเทคนิคให้กับชาวต่างประเทศ ซึ่งรัฐบาลบราซิลมีสิทธิที่จะเก็บภาษีชนิดนี้ในอัตราร้อยละ 10 ซึ่งผู้ชำระภาษีคือ บริษัทหรือหุ้นส่วนชาวบราซิล
- ภาษีเพื่อการโยกย้ายทางการเงิน (Provisional Contribution on Financial Movement, CPMF) ภาษี CPMF จะเรียกเก็บในกรณีที่มีการโอนเงินภายในบราซิลเท่านั้น โดยคำนวณจากมูลค่าในการโอนเงิน อัตราร้อยละ 0.38
- ภาษีการจ้างงานเพื่อสวัสดิการสังคม (Payroll Charges for Social Security Contribution (CINSS) ภาษี CINSS จะเก็บจากผู้เป็นนายจ้าง ในอัตราร้อยละ 11 ของเงินเดือนลูกจ้าง และในกรณีที่อยู่ในรูปแบบของบริษัท บริษัทจะต้องชำระภาษี CINSS ในอัตราร้อยละ 20 ของเงินเดือนของลูกจ้าง

ภาษีบริการ (Service Tax, ISS)

จะต้องเก็บจากการให้บริการดังที่กล่าวไว้ในกฎหมายต่าง ๆ ของบราซิล อัตราภาษีบริการจะมีความแตกต่างกันในแต่ละเมืองของบราซิล โดยที่อัตราขั้นต่ำอยู่ที่ร้อยละ 2 ในขณะที่อัตราภาษีบริการสูงสุด

คือร้อยละ 5 ได้แก่ เมืองเซาเปาลู (Sao Paulo) และเมืองรีโอ เดอ จาเนโร (Rio de Janeiro)

สรุปภาษีที่จำเป็นต้องชำระ

กรณีส่งออกสินค้าไปบราซิล

- ภาษีนำเข้า (Import Tax, II)
- ภาษีมูลค่าเพิ่มระดับสหพันธรัฐ (VAT, IPI)
- ภาษีมูลค่าเพิ่มระดับรัฐ (VAT, ICMS)
- โครงการบูรณาภาพทางสังคม (PIS)
- ภาษีบำรุงการประกันสังคม (COFINS)
- ภาษีบริการ (ISS)

กรณีที่มีการลงทุน และตั้งกิจการในบราซิล

- ภาษีรายได้ของบริษัท (IRPJ)
- ภาษีกำไรเพื่อบำรุงสังคม (CSLL)
- โครงการบูรณาภาพทางสังคม (PIS)
- ภาษีบำรุงการประกันสังคม (COFINS)
- ภาษีสำหรับการทำธุรกรรมทางการเงิน (IOF)
- ภาษีเพื่อการโยกย้ายทางการเงิน (CPMF)
- ภาษีบริการ (ISS)

กรณีการว่าจ้างแรงงานชาวบราซิล

- ภาษีการจ้างงานเพื่อสวัสดิการสังคม (Payroll Charges for Social Security Contribution, CINSS)

4.1.4 นโยบายอุตสาหกรรม

ในยุคสงครามเย็น บราซิลใช้นโยบายการทดแทนการนำเข้า (Import substitution) ซึ่งมีนักเศรษฐศาสตร์ชาวอาร์เจนตินา Raúl Prebisch เป็นต้นคิด ทำให้ประเทศในลาตินอเมริกาหันมาพึ่งพานโยบายดังกล่าว เพราะเชื่อว่าราคาสินค้าเกษตรผันผวนขึ้นลงตามกลไกตลาดโลกหรือกล่าวได้ว่าประเทศผู้ผลิตไม่สามารถกำหนดราคาได้ แต่สินค้าอุตสาหกรรมไม่เผชิญการแข่งขันสมบูรณ์ (Perfect competition) ประเทศพัฒนาแล้วจึงเป็นผู้กำหนดราคาสินค้าดังกล่าวให้สูงขึ้น ดังนั้นประเทศกำลังพัฒนาอย่างบราซิลจึงต้องสร้างฐานอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า โดยบราซิลแบ่งแยกอุตสาหกรรมเป็น 3 ประเภท คือ (1) อุตสาหกรรมหนักและโครงสร้างพื้นฐาน มีรัฐเป็นผู้ลงทุน (2) อุตสาหกรรมการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภค มีภาคเอกชนภายในประเทศเป็นผู้ลงทุน และ

(3) อุตสาหกรรมการผลิตสินค้าคงทน เช่น ยานยนต์ มีบริษัทต่างชาติเป็นผู้ลงทุน ในด้านหนึ่งนโยบายดังกล่าวทำให้อุตสาหกรรมใหม่ เช่น อากาศยาน ถือกำเนิดขึ้นในบราซิล แต่ในอีกมุมการบิดเบือนตลาดดังกล่าวมีต้นทุนทางเศรษฐกิจและสังคมสูง จนเมื่อเผชิญวิกฤตเศรษฐกิจในทศวรรษที่ 1980s บราซิลจึงต้องยอมรับนโยบายการเปิดเสรีภายใต้ฉันทามติวอชิงตัน (Washington Consensus) ทดแทนนโยบายข้างต้น

อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี 2003 ประธานาธิบดีจากพรรคแรงงานซึ่งฝักฝ่ายลัทธิสังคมนิยมปกครองบราซิลอย่างต่อเนื่อง และหันมาให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายอุตสาหกรรมเชิงรุก เริ่มจากวิสัยทัศน์ “บราซิลใหม่” (New Brazil) ของอดีตประธานาธิบดีลูลาไปสู่แผนบราซิลที่ดีกว่า (Greater Brazil Plan) ของประธานาธิบดีรูเซฟฟ์ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อกระตุ้นการลงทุน เพิ่มการใช้จ่ายด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของภาคเอกชนเพิ่มจากเดิมร้อยละ 0.6 ในปี 2010 เป็นร้อยละ 0.9 ในปี 2014 รวมทั้งเพิ่มส่วนแบ่งของภาคการผลิตจากร้อยละ 18 ในปี 2010 เป็นร้อยละ 20 ในปี 2014 โดยมีกระทรวงการพัฒนา อุตสาหกรรม และการค้าระหว่างประเทศ (Ministério do Desenvolvimento, Indústria e Comércio Exterior) เป็นผู้ขับเคลื่อนนโยบาย แต่ถูกโจมตีจากนักเศรษฐศาสตร์และฝ่ายค้านว่าเป็นนโยบายปกป้องมากกว่าส่งเสริมศักยภาพการแข่งขัน¹

ทั้งนี้ แผนบราซิลใหญ่ระบุยุทธศาสตร์สำหรับสาขาอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ 5 กลุ่ม ดังต่อไปนี้²

- **การสร้างความเข้มแข็งให้กับห่วงโซ่มูลค่า** หมายถึง การเพิ่มประสิทธิภาพของภาคการผลิตและมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์เพื่อต่อสู้กับต่างประเทศ ยุทธศาสตร์ดังกล่าวใช้กับอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบจากสินค้านำเข้า ได้แก่ พลาสติก รองเท้า สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ของเล่น และเครื่องสำอาง
- **การสร้างเทคโนโลยีและทักษะในภาคธุรกิจ** หมายถึง การส่งเสริมกิจกรรมที่ใช้เทคโนโลยีเข้มข้นซึ่งธุรกิจในประเทศมีโอกาสสูงในตลาดโลก โดยกำหนดให้รัฐสร้างอุปสงค์ของสินค้า/บริการดังกล่าวด้วย ยุทธศาสตร์ดังกล่าวใช้กับอุตสาหกรรมที่ใช้พื้นฐานทางเทคโนโลยี ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศ เคมีภัณฑ์และปิโตรเคมี อากาศยานและอวกาศ และการป้องกันประเทศ
- **การสร้างความหลากหลายของโครงสร้างสินค้าและตลาดส่งออก** หมายถึง การสนับสนุนอุตสาหกรรมการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีระดับกลางและความรู้แนวหน้า (Frontier knowledge) โดยใช้การวิจัยและพัฒนาเป็นแรงขับเคลื่อน เพื่อเพิ่มกำลังการผลิตและขยายฐานไปยังต่างประเทศ ยุทธศาสตร์ดังกล่าวใช้กับอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการค้าการลงทุนในต่างประเทศ ได้แก่ สุขภาพ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการป้องกันประเทศ

¹ <http://www.brasilmaior.mdic.gov.br/conteudo/155&use=ALKJrhgVVC9r--H8eGa5zmMFDpTpz7Hbng>

² <http://www.brasilmaior.mdic.gov.br/conteudo/128>

- **การพัฒนาห่วงโซ่อุปทานพลังงาน** หมายถึง การสรรค์สร้างโอกาสทางธุรกิจใหม่ ในสาขาพลังงาน อันจะช่วยรักษา/พัฒนาสถานะความเป็นผู้นำด้านพลังงานในเวทีโลก ยุทธศาสตร์ดังกล่าวใช้กับอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับพลังงาน ได้แก่ น้ำมันและก๊าซ ไปโอเอทานอล พลังงานลม พลังงานแสงอาทิตย์ และพลังงานถ่านไม้ (Charcoal)
- **การยกระดับทักษะในภาคบริการ** หมายถึง การนำความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความแตกต่างของบริการ ยุทธศาสตร์ดังกล่าวใช้กับสาขาบริการ ได้แก่ การค้าส่งและค้าปลีก โลจิสติกส์และบริการสนับสนุน และบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิต

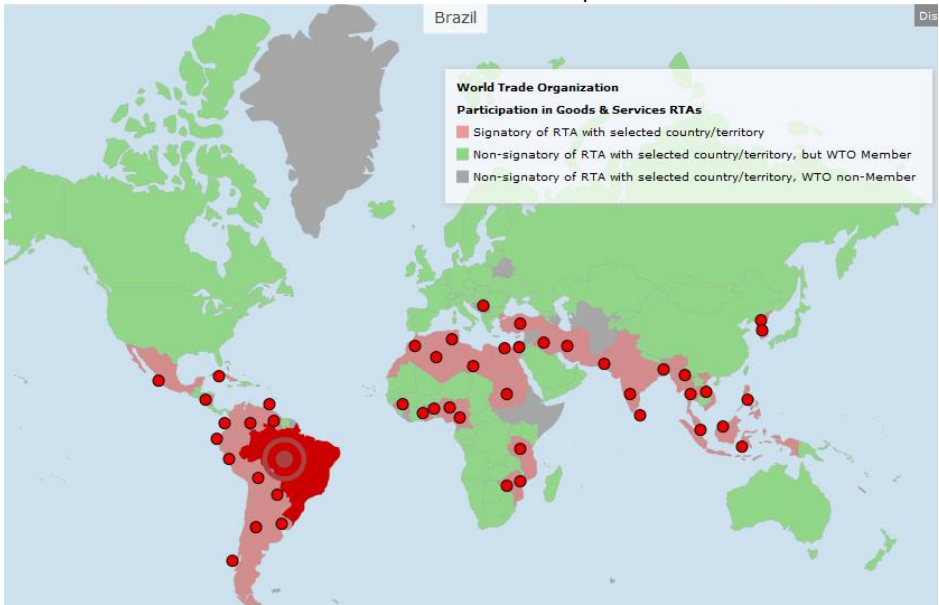
โดยสรุป นโยบายอุตสาหกรรมของประเทศบราซิลยังมีส่วนผสมของแนวคิดการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า แต่จากรายชื่ออุตสาหกรรมที่บราซิลตั้งรับเพื่อต่อสู้การแข่งขันจากสินค้าต่างชาติ ไม่ปรากฏอุตสาหกรรมที่ไทยแข่งขันได้ดีหรือส่งเสริมเชิงรุกในปัจจุบัน เว้นเสียแต่อุตสาหกรรมพลาสติก อันเป็นประเด็นที่ภาคเอกชนพึงรับทราบว่า การส่งออกสินค้าประเภทดังกล่าวไปยังบราซิลอาจต้องเผชิญการบิดเบือนตลาดในรูปแบบต่าง ๆ ส่วนอุตสาหกรรมที่บราซิลสนับสนุนเชิงรุกนั้น มีหลายสาขาที่ไทยต้องการพัฒนาเช่นกันและสามารถแลกเปลี่ยนทักษะองค์ความรู้กับบราซิลได้ เช่น อากาศยาน เป็นต้น เพราะปัจจุบันบราซิลมีบริษัท Embraer เป็นผู้ผลิตอากาศยานอันดับ 3-4 ของโลกรองจาก Airbus และ Boeing ภาครัฐจึงควรกำหนดมาตรการในการขยายความร่วมมือกับบราซิลในสาขาดังกล่าว เพื่อสร้างการเชื่อมโยงห่วงโซ่มูลค่าทดแทนการแข่งขันกัน

4.1.5 ความตกลงการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ

บราซิลเป็นประเทศสมาชิกผู้ก่อตั้งกลุ่มเมอร์โคเซอร์ (MERCOSUR) หรือตลาดร่วมอเมริกาใต้ตอนล่าง (Southern Common Market) เป็นข้อตกลงการค้าระดับภูมิภาค (Regional Trade Agreement: RTA) ก่อตั้งขึ้นในปี 1992 ร่วมกับอาร์เจนตินา ปารากวัย และอุรุกวัย ต่อมาเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม ปี 2006 กลุ่ม Mercosur ได้รับเวเนซุเอลาเข้าเป็นสมาชิก (full member) เพิ่มอีกประเทศ ทั้งนี้ เนื่องจากกลุ่ม Mercosur เป็น **สหภาพศุลกากร (Customs Union)** กล่าวคือ สมาชิกต้องเก็บกับนอกสมาชิกในอัตราเดียวกัน จะเก็บกับประเทศอื่นในอัตราแตกต่างจากที่สมาชิกเก็บไม่ได้ (เช่น หากสมาชิกให้เก็บสินค้า A จากไทยในอัตราร้อยละ 5 ก็ต้องเก็บเท่านั้น จะเก็บต่ำหรือสูงกว่าไม่ได้) ดังนั้นจึงไม่สามารถทำ FTA ในระดับทวีปได้ ข้อตกลงการค้าเสรีของบราซิลจึงจัดทำผ่านกลุ่ม Mercosur เท่านั้น

ภาพที่ 4.5 แสดง ประเทศที่บราซิล (และ Mercosur) มีความตกลงทางการค้าและบริการในระดับใกล้เคียงหรือสูงกว่า FTA ร่วมด้วย เห็นได้ว่า ส่วนใหญ่จะเป็นในภูมิภาคละตินอเมริกาเป็นหลัก ในภูมิภาคอื่น อย่างในแอฟริกา เอเชียกลาง และอาเซียน จะอยู่ภายใต้ความตกลง Global System of Trade Preferences among Developing Countries (GSTP) ซึ่งในทางปฏิบัติ มีผลบังคับใช้น้อยมาก ที่อยู่นอกละตินอเมริกาและเป็นระดับ FTA จึง มี Mercosur-อินเดีย และ Mercosur-อิสราเอล เท่านั้น

ภาพที่ 4.5 : ประเทศที่มีความตกลงการค้าและการลงทุนกับบราซิล



ที่มา: World Trade Organization (2016)

ความตกลงต่าง ๆ ของ MERCOSUR ที่สำคัญทั้งที่ลงนามและมีผลบังคับใช้ และที่ลงนาม แต่ยังไม่ผลบังคับใช้ มี ดังนี้

ความตกลงการค้าเสรีของ MERCOSUR ที่ได้ลงนามและมีผลบังคับใช้แล้ว

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างเมอร์โคเซอร์และอิสราเอล (MERCOSUR - Israel FTA)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 18 ธันวาคม ปี 2007

อิสราเอลเป็นประเทศแรกที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกาที่ได้ทำความตกลงการค้าเสรีกับกลุ่มเมอร์โคเซอร์

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า การบริการและการลงทุน

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างเมอร์โคเซอร์และเปรู (ACE 58)

(MERCOSUR - Peru FTA)

(Economic Complementation Agreement 58: ACE 58)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 30 พฤศจิกายน ปี 2005

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า การบริการและการลงทุน
สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างเมอร์โคเซอร์และโบลิเวีย (ACE 36)
(MERCOSUR -Bolivia (ACE 36) FTA)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 17 ธันวาคม ปี 1996

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 28 กุมภาพันธ์ ปี 1997

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า การบริการและการลงทุน
สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างเมอร์โคเซอร์และชิลี (ACE 35)
(MERCOSUR - Chile (ACE 35) FTA)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 25 มิถุนายน ปี 1996

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 1 ตุลาคม ปี 1996

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า การบริการและการลงทุน
สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

เมอร์โคเซอร์ - อินเดีย (MERCOSUR – India PTA)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 25 มกราคม ปี 2004

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 1 มิถุนายน ปี 2009

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมเฉพาะการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

สมาคมการค้าเสรีละตินอเมริกา

(Latin American Integration Association: LAIA)

(Associação Latino-Americana de Integração: ALADI)

สมาคมการค้าเสรีละตินอเมริกา (LAIA) จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม ปี 1980 เพื่อแทนที่สมาคมการค้าเสรีแห่งละตินอเมริกา (Latin American Free Trade Association: LAFTA/ALALC) ที่ได้ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี 1960 ในปัจจุบัน LAIA มีประเทศสมาชิกทั้งสิ้น 13 ประเทศ ได้แก่ อาร์เจนตินา โบลิเวีย **บราซิล** ชิลี โคลัมเบีย เอกวาดอร์ เม็กซิโก ปารากวัย เปรู อุรุกวัย เวเนซุเอลา คิวบา และปานามา รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดตั้งตลาดร่วม (Common Market) สำหรับสมาชิก โดยการสนับสนุนให้เงินทุนและแรงงานจากประเทศสมาชิกในกลุ่มเคลื่อนย้ายได้โดยเสรี และลด/ยกเลิกอัตราภาษีศุลกากรระหว่างกัน

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมเฉพาะสินค้า

Protocol on Trade Negotiations (PTN)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 8 ธันวาคม ปี 1971

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 11 กุมภาพันธ์ ปี 1973

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมเฉพาะสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

Global System of Trade Preferences among Developing Countries (GSTP)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 13 เมษายน ปี 1988

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 19 เมษายน ปี 1989

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมเฉพาะสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ข้อตกลงทางการค้าที่มีการลงนามแต่ยังไม่บังคับใช้ (Trade Agreements signed but not in force)

ข้อตกลงการค้าเสรีเมอร์โคเซอร์ – อียิปต์ (MERCOSUR – Egypt FTA)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 2 สิงหาคม ปี 2010

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมในเบื้องต้น (initial stage) เฉพาะการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: อยู่ระหว่างการเจรจา

ข้อตกลงสิทธิพิเศษบางส่วนเมอร์โคเซอร์ – สหภาพศุลกากรแอฟริกาใต้ (SACU)³ (MERCOSUR - Southern African Customs Union (SACU) PTA)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 15 ธันวาคม ปี 2008

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมในเบื้องต้น (initial stage) เฉพาะการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: อยู่ระหว่างการเจรจา

³ สหภาพศุลกากรแอฟริกาใต้ (Southern African Customs Union: SACU) ประกอบไปด้วยประเทศบอตสวานา (Botswana) เลโซโท (Lesotho) นามิเบีย (Namibia) แอฟริกาใต้ (South Africa) และสวาซิแลนด์ (Swaziland)

4.2 ประเทศรัสเซีย

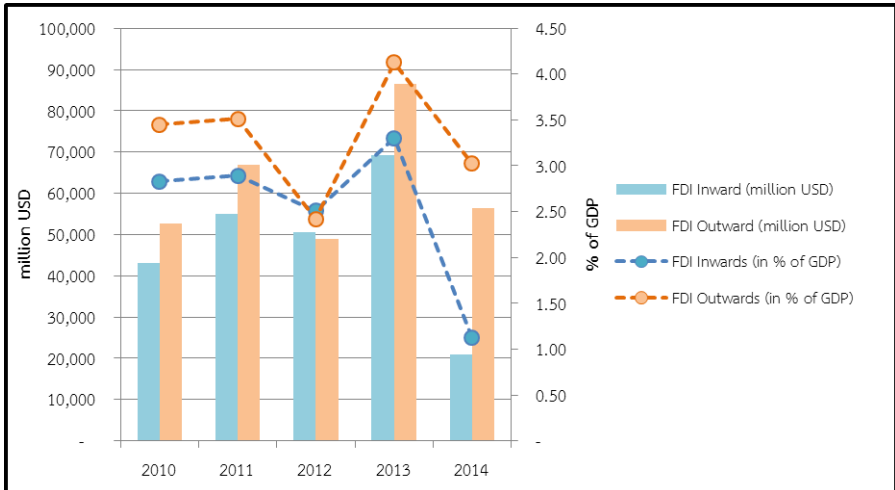
4.2.1 การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ

การลงทุนโดยตรง (Foreign Direct Investment: FDI) ของรัสเซียแบ่งออกเป็น (1) การลงทุนโดยตรงของต่างประเทศ ในรัสเซีย (Inward FDI) และการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของรัสเซีย (Outward FDI) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) การลงทุนโดยตรงของต่างประเทศในรัสเซีย (Inward FDI)

รัสเซียมีขนาดตลาดที่ใหญ่ด้วยประชากรราว 144 ล้านคน กอปรกับความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งน้ำมัน ถ่านหิน ก๊าซธรรมชาติ อัญมณี และแร่ต่าง ๆ ซึ่งล้วนเป็นสินค้าโภคภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูง และที่ผ่านมาเศรษฐกิจของรัสเซียเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 6 ต่อปี ทำให้ชาวรัสเซียมีกำลังซื้อเพิ่มขึ้น ด้วยปัจจัยเหล่านี้ ทำให้รัสเซียเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการลงทุน และได้รับความสนใจจากนักลงทุนต่างชาติมากขึ้นมาโดยตลอด โดยรัสเซียได้รับเงินลงทุนโดยตรงจากต่างชาติมากขึ้นตั้งแต่ปี 2000 เป็นต้นมา โดยมีมูลค่า FDI เข้ามาสูงสุดเป็นอันดับที่สามของโลกในปี 2013 ถึง 69,219 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าถึงร้อยละ 83 ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเติบโตในอุตสาหกรรมด้านพลังงานของรัสเซีย กล่าวคือ บริษัท Rosneft (บริษัทด้านพลังงานของรัสเซีย) ได้เข้าซื้อบริษัท TNK-BP (บริษัทร่วมทุนด้านพลังงานของรัสเซียและอังกฤษ)

ภาพที่ 4.6 : FDI ของประเทศรัสเซีย ปี 2010-2014



ที่มา: UNCTAD, 2015

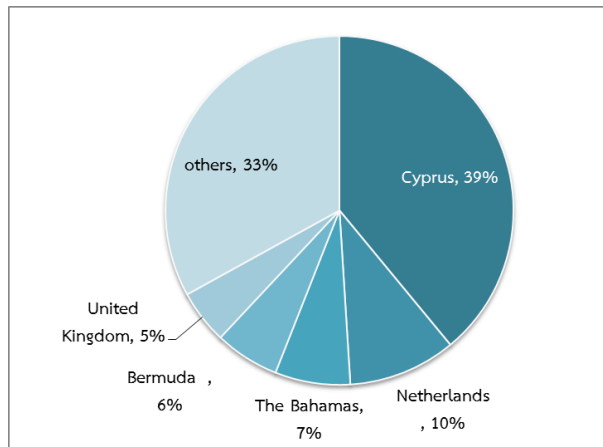
อย่างไรก็ตาม ความตึงเครียดทางการเมืองระหว่างรัสเซีย ยูเครน และประเทศฝั่งตะวันตก ได้สร้างความวิตกให้แก่นักลงทุน อันทำให้การลงทุนโดยตรงในรัสเซียลดลงในปี 2014 ยกเว้นเพียง นักลงทุนชาวจีนที่ไม่ค่อยตระหนักถึงความตึงเครียดดังกล่าว และยังคงลงทุนในรัสเซียต่อไป ทั้งนี้ การลงทุนโดยตรงในรัสเซียอยู่ที่ประมาณร้อยละ 1-3 ของ GDP (ดังแสดงในภาพที่ 4.6) ซึ่งค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับศักยภาพในการเติบโตทางเศรษฐกิจของรัสเซีย

1.1) ประเทศที่นำเงินมาลงทุนในรัสเซีย

ประเทศที่นำเงินมาลงทุนโดยตรงในรัสเซียมากที่สุด คือ ไซปรัส โดยมีมูลค่าการลงทุนมากถึง ร้อยละ 39 ของการลงทุนโดยตรงทั้งหมดในรัสเซียในปี 2014 รองลงมาเป็นเนเธอร์แลนด์ บาฮามาส เบอร์มิวดา และสหราชอาณาจักร ที่มีมูลค่าการลงทุนคิดเป็นร้อยละ 10 7 6 และ 5 ตามลำดับ (ดังแสดงในภาพที่ 4.7)

ทั้งนี้ ในปี 2012 *ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้* มีมูลค่าลงทุนโดยตรงสุทธิในรัสเซียราว 533 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือร้อยละ 1.05 ของการลงทุนโดยตรงทั้งหมดในรัสเซีย โดยส่วนใหญ่เป็นการลงทุนของสิงคโปร์ถึง 577 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ รองลงมาเป็นไทย และมาเลเซีย มูลค่า 10 และ 9 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ตามลำดับ ขณะเดียวกันเวียดนามนำเงินลงทุนกลับประเทศ 26 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (UNCTAD, 2013)

ภาพที่ 4.7 : Inward FDI ในรัสเซีย จำแนกตามประเทศ (ปี 2014)



ที่มา : U.S. Department of State, 2015

1.2) อุตสาหกรรมในรัสเซียที่ต่างชาติสนใจมาลงทุน

นักลงทุนต่างชาติที่มาลงทุนในรัสเซียนั้น หากพิจารณาตามมูลค่าการลงทุน พบว่าการลงทุนโดยตรงส่วนใหญ่อยู่ในอุตสาหกรรมการผลิตมากถึงร้อยละ 38 รองลงมาเป็นอุตสาหกรรมการค้าและซ่อมบำรุงรถยนต์ อุตสาหกรรมแร่ อุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ และอุตสาหกรรมการขนส่งและโทรคมนาคม ร้อยละ 18 17 11 และ 8 ตามลำดับ (ดังแสดงในภาพที่ 4.8)

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาตามจำนวนแรงงาน พบว่าการลงทุนโดยตรงส่วนใหญ่อยู่ในอุตสาหกรรมค้าปลีกค้าส่ง อุตสาหกรรมกิจกรรมทางธุรกิจ อุตสาหกรรมขนส่ง คลังสินค้าและการสื่อสาร อุตสาหกรรมก่อสร้าง และอุตสาหกรรมโลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ ตามลำดับ (ดังแสดงในตารางที่ 4.9) และหากพิจารณาจำนวนสาขาที่ประกอบธุรกิจในรัสเซียพบว่าใน 10 กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการจ้างงานสูงสุดนั้น ส่วนใหญ่ (8 สาขา) มีไซปรัสเป็นประเทศที่มีจำนวนสาขากิจการมากที่สุดในแต่ละอุตสาหกรรม โดยบริษัท MEGAPOLIS HOLDINGS (OVERSEAS) LIMITED, CYP ซึ่งเป็นบริษัทในอุตสาหกรรมค้าปลีกค้าส่ง มีจำนวนสาขามากที่สุดในรัสเซีย (ดังแสดงในตารางที่ 4.9)

ภาพที่ 4.8 : มูลค่า FDI ในรัสเซีย จำแนกตามอุตสาหกรรม (ปี 2014)



ที่มา: www.santandertrade.com

ตารางที่ 4.9 : FDI ในรัสเซีย จำแนกตามอุตสาหกรรม (ปี 2014)

Industry	Foreign Affiliated Companies				Leading parent company	Leading home country
	Number	Number of parents	Sale (USD million)	Employees		
Total (merchandise and services)	13,734	7,392	5,178,183	2,504,108	MEGAPOLIS HOLDINGS (OVERSEAS) LIMITED, CYP	Cyprus
1 Wholesale and retail trade	4,199	2,929	2,029,934	440,183	MEGAPOLIS HOLDINGS (OVERSEAS) LIMITED, CYP	Cyprus
2 Business activities	625	489	360,014	382,342	NEWDEAL INVESTMENTS LIMITED, CYP	Germany
3 Transport, storage and communications	476	360	333,746	272,544	NEWDEAL INVESTMENTS LIMITED, CYP	Cyprus
4 Construction	740	608	324,499	261,662	Fletcher Industrial Equity fund Ltd, BHS	Cyprus
5 Metal and metal products	329	227	410,613	193,147	Pepsico, Inc., USA	Cyprus
6 Machinery and equipment	3,542	2,395	247,860	193,050	TNK-BP International Limited, VGB	Cyprus
7 Other services	395	328	150,126	166,487	Allianz SE, DEU	Cyprus
8 Motor vehicles and other transport equipment	1,164	834	272,793	143,461	WimpelCom Ltd, BMU	Cyprus
9 Electrical and electronic equipment	305	164	436,634	142,608	TNK-BP International Limited, VGB	Cyprus
10 Other manufacturing	439	347	124,723	122,924	NEWDEAL INVESTMENTS LIMITED, CYP	Germany

หมายเหตุ: 1. เรียงลำดับตามจำนวนแรงงาน (คน)

2. Leading parent company และ leading home country นิยามจากจำนวนสาขามากที่สุดให้อุตสาหกรรมนั้นๆ

ที่มา: www.investmentmap.org

สำหรับการลงทุนของไทยในรัสเซียมี 3 กิจการ คือ บริษัทเจริญโกคกัณฑ์ (CP) โดยมีเงินทุนประมาณ 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐ บริษัท Warehouse (ผลิตเครื่องสำอางค์) และบริษัท Thai Pattara Spa ดำเนินธุรกิจสปา (ศูนย์ข้อมูลธุรกิจไทยในรัสเซีย, 2016)

ทั้งนี้ รัสเซียจัดเป็นประเทศที่มีปัจจัยอันเอื้อต่อการทำธุรกิจอันดับที่ 62 จากทั้งหมด 189 ประเทศ กล่าวคือ รัสเซียมีกระบวนการ ต้นทุน ระยะเวลาในการก่อตั้งธุรกิจ และการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินที่ค่อนข้างต่ำ (อันดับที่ 34 และ 12 ตามลำดับ) อย่างไรก็ตาม กระบวนการค้าระหว่างประเทศของรัสเซีย ยังมีจำนวนเอกสาร ระยะเวลา และต้นทุนในการส่งออกและนำเข้าสินค้าค่อนข้างมาก (อันดับที่ 155) ตลอดจนกระบวนการขอใบอนุญาตก่อสร้าง และใช้ไฟฟ้าในรัสเซียยังมีจำนวนขั้นตอน ระยะเวลา และต้นทุนค่อนข้างสูง (อันดับที่ 156 และ 143 ตามลำดับ) (World Bank Group, 2015)

2) การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของรัสเซีย (Outward FDI)

รัสเซียออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีมูลค่าการลงทุนในต่างประเทศมากที่สุดในกลุ่มประเทศ BRICS โดยรัสเซียได้รับการจัดอันดับว่าเป็นประเทศที่ออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศมากที่สุดในอันดับที่ 30 จากทั้งหมด 128 ประเทศ (UNCTAD และ Deutsche Bank Research, 2008)

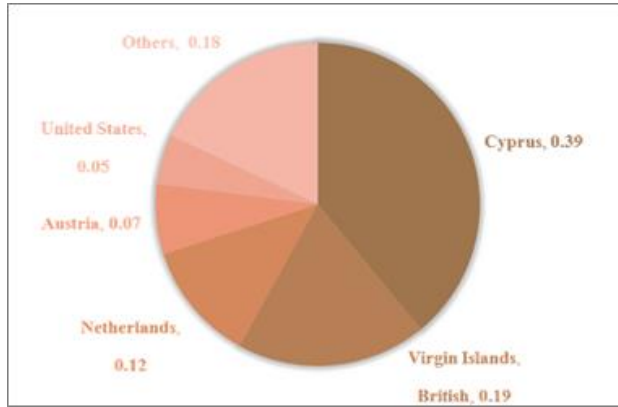
ภาพที่ 4.6 สะท้อนว่ามูลค่าการลงทุนของรัสเซียในต่างประเทศมากกว่ามูลค่าการลงทุนของต่างชาติในรัสเซีย อย่างไรก็ตาม มูลค่าการลงทุนทั้งของรัสเซียและนักลงทุนต่างชาติ (Outward และ Inward) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และเคลื่อนไหวไปในทิศทางเดียวกัน โดยมูลค่าการลงทุนของรัสเซียในต่างประเทศมีสัดส่วนราวร้อยละ 2-4 ของ GDP ซึ่งสูงกว่าสัดส่วนมูลค่าการลงทุนของต่างชาติในรัสเซียเพียงเล็กน้อย

2.1) ประเทศที่รัสเซียไปลงทุน

ประเทศที่รัสเซียนำเงินไปลงทุนโดยตรงมากที่สุด คือ ไซปรัส โดยมีมูลค่าการลงทุนมากถึงร้อยละ 39 ของการลงทุนโดยตรงทั้งหมดในปี 2014 รองลงมาเป็นหมู่เกาะบริติชเวอร์จิน เนเธอร์แลนด์ ออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา ที่มีมูลค่าการลงทุนคิดเป็นร้อยละ 19 12 7 และ 5 ตามลำดับ (ภาพที่ 4.9)

ทั้งนี้ ในปี 2012 *ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้* ได้รับเงินลงทุนโดยตรงสุทธิจากรัสเซียราว 1,405 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือร้อยละ 2.88 ของการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศทั้งหมดของรัสเซีย โดยส่วนใหญ่รัสเซียลงทุนในสิงคโปร์ถึง 1,262 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ รองลงมาเป็นเวียดนาม ไทย และอินโดนีเซีย มูลค่าลงทุน 99 79 และ 2 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ตามลำดับ (UNCTAD, 2013)

ภาพที่ 4.9 : Outward FDI ของรัสเซีย จำแนกตามประเทศ (ปี 2014)



ที่มา: U.S. Department of State, 2015

2.2) อุตสาหกรรมที่รัสเซียไปลงทุน

หากพิจารณาจำนวนบริษัทของรัสเซียในต่างประเทศ พบว่าส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมการค้าปลีกค้าส่งมากถึง 94 บริษัท รองลงมาเป็นอุตสาหกรรมขนส่ง คลังสินค้า และการสื่อสาร อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ อุตสาหกรรมบริการอื่นๆ และอุตสาหกรรมทางการเงิน ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4. 10: การลงทุนในต่างประเทศของรัสเซีย จำแนกตามสาขาอุตสาหกรรม

Industry	Affiliates Abroad	
	Number of parents	Number
Wholesale and retail trade	62	94
Transport, storage and communications	34	54
Business activities	35	46
Other services	27	30
Finance	12	28

ที่มา: Investment Map

สำหรับประเทศไทย ปัจจุบัน มีการลงทุนของผู้ประกอบการชาวรัสเซียในประเทศไทย ทั้งในรูปแบบการเป็นเจ้าของทั้งหมด และการร่วมลงทุนกว่า 30 บริษัท โดยส่วนใหญ่ดำเนินธุรกิจด้านการนำเข้า - ส่งออก และการท่องเที่ยว โดย ณ เดือนกรกฎาคม ปี 2012 มีโครงการลงทุนของรัสเซียที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจาก BOI ดังนี้

1. บริษัท Amek Industries (ไทย/รัสเซีย) โครงการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ (ส่งออก ร้อยละ 95) มูลค่าการลงทุน 134.3 ล้านบาท
2. บริษัท Formica – Phianite (ไทย/รัสเซีย) โครงการผลิต cubic zirconia (ส่งออก ร้อยละ 80) มูลค่าการลงทุน 17.4 ล้านบาท และโครงการผลิตนาโนคริสตัล (ส่งออก ร้อยละ 100) มูลค่าการลงทุน 10 ล้านบาท
3. บริษัท Mermaids Property (รัสเซีย) ดำเนินโครงการบ้านพักสำหรับผู้เกษียณอายุ มูลค่าการลงทุน 70 ล้านบาท
4. บริษัท Sibirsko Zoloto (รัสเซีย) ดำเนินโครงการสวนน้ำรามายณะพัทยา มูลค่าการลงทุน 900 ล้านบาท
5. บริษัท Weblogy Consulting (รัสเซีย/ฝรั่งเศส) ดำเนินธุรกิจด้านซอฟต์แวร์ มูลค่าการลงทุน 4.2 ล้านบาท
6. นาย Georgy Aistov (รัสเซีย/ยูเครน) ดำเนินธุรกิจด้านซอฟต์แวร์ มูลค่าการลงทุน 17.9 ล้านบาท (ศูนย์ข้อมูลธุรกิจไทยในรัสเซีย, 2016)

การลงทุนระหว่างอาเซียนและรัสเซียนั้น แม้ว่ารัสเซียจะมาลงทุนในอาเซียนมากกว่าอาเซียนไปลงทุนในรัสเซีย อย่างไรก็ตาม มูลค่าการลงทุนระหว่างกันมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งคู่ โดยส่วนใหญ่เป็นผลมาจากประเทศสิงคโปร์เป็นหลัก อนึ่ง รัสเซียมีแนวโน้มออกไปลงทุนในต่างประเทศมากกว่าที่จะระดมการลงทุนจากต่างชาติเหมือนในอดีต ดังนั้น แนวทางทำธุรกิจกับรัสเซียของอาเซียนอาจเป็นไปได้ในทิศทางที่แสวงหาผลตอบแทนจากการลงทุนของบราซิลในอาเซียน เช่น การร่วมทุนเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เป็นต้น

4.2.2 กฎระเบียบสำคัญในการจัดตั้งธุรกิจ และการค้าระหว่างประเทศ

แม้ว่าในทางปฏิบัติจะมีกฎระเบียบในการทำธุรกิจอยู่หลายแง่มุม แต่ในการศึกษานี้ จะมุ่งเน้นไปที่กฎระเบียบสำคัญที่ทุกธุรกิจต้องปฏิบัติ โดยเฉพาะในด้านการค้าและการลงทุน อันได้แก่ (1) กฎระเบียบในการจัดตั้งธุรกิจ (2) กฎระเบียบในการก่อสร้าง (3) กฎระเบียบในการส่งออกสินค้า และ (4) กฎระเบียบในการนำเข้าสินค้า อันมีขั้นตอนสำคัญดังนี้

กฎระเบียบในการจัดตั้งธุรกิจ

ในการขออนุญาตจัดตั้งธุรกิจในรัสเซียนั้น ประกอบไปด้วยขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน ใช้ระยะเวลาทั้งหมด 11 วัน ทำการ มีค่าใช้จ่ายรวม 5,900 รูเบิล หรือ คิดเป็น 3,067 บาท ซึ่งจะเห็นได้ว่าใช้เวลาไม่นาน และมีค่าใช้จ่ายไม่สูงนัก รายละเอียดกระบวนการ ทั้งระยะเวลาและค่าใช้จ่าย แสดงในตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 : กระบวนการขออนุญาตจัดตั้งธุรกิจในประเทศไทย

ขั้นตอนที่.	รายละเอียดกระบวนการ	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย
1	ยื่นใบสมัคร	1 วันทำการ	
2	จ่ายค่าธรรมเนียม	1 วันทำการ	200 รูเบิล หรือ 103 บาท
3	ลงทะเบียนผู้เสียภาษีที่สรรพากรพื้นที่ (Federal Tax Service) รับเลขทะเบียน และบัตรประจำตัวผู้เสียภาษี	7 วันทำการ	4,000 รูเบิล หรือ 2,049 บาท
4	ทำตราบริษัท (จดเครื่องหมายการค้า)	1 วันทำการ	500 รูเบิล หรือ 256 บาท
5	เปิดบัญชีธนาคาร	2 วันทำการ	ไม่เกิน 1,200 รูเบิล หรือ 615 บาท

ที่มา : Doing Business, World Bank

กฎระเบียบในการก่อสร้าง

ต่างจากการจัดตั้งธุรกิจ การขออนุญาตก่อสร้างในประเทศไทยนั้น ประกอบไปด้วยขั้นตอนมากถึง 19 ขั้นตอน ใช้เวลารวมประมาณ 9 เดือนครึ่ง มีค่าใช้จ่ายรวม 502,000 รูเบิล หรือ เทียบเท่า 257,064 บาท ต่างจากไทยที่ใช้เวลาประมาณ 4 เดือน มีค่าใช้จ่ายรวมเพียง 10,320 บาท เท่านั้น ขั้นตอนต่าง ๆ ปรากฏตาม (ตารางที่ 4.12)

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารของบริษัทไทยที่ได้ไปลงทุนยังรัสเซีย พบว่าการลงทุนยังรัสเซีย โดยเฉพาะการขออนุญาตก่อสร้างนั้น แม้จะต้องใช้เอกสารเป็นจำนวนมาก แต่ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่นั้น จะยึดเอกสารเป็นหลัก ซึ่งหากปฏิบัติตามเอกสารที่ได้ยื่นไว้ทุกประการแล้ว จะมีความสะดวกในการปฏิบัติงานจริงมาก กล่าวคือ ไม่จำเป็นต้อง (และห้าม) ทำการติดสินบน หรือกระทำการใด ๆ เพื่อให้เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกเป็นพิเศษเลย แนวทางของบริษัทที่แนะนำ คือ “ต้องจัดหาจัดจ้างบริษัทจัดการเอกสารชาวรัสเซีย” มาดำเนินการแทน และควรที่จะ “ทำเรื่องเอกสารขออนุญาตล่วงหน้า” ตั้งแต่ที่ตัดสินใจลงทุนเปิดกิจการต่าง ๆ ในรัสเซียทันที และไม่ควร “เปลี่ยนแปลงจากที่ขออนุญาตไว้” เพราะจะก่อให้เกิดเรื่องวุ่นวายตามมาเป็นอย่างมาก

ตารางที่ 4.12 : ขั้นตอนการขออนุญาตก่อสร้างในรัสเซีย

ขั้นตอนที่	รายละเอียดขั้นตอน	ระยะเวลา ดำเนินการ	ค่าใช้จ่าย
1	ขออนุญาตถ่ายภาพที่ตั้งมุมสูง (topographic survey)	30 วัน	100,000 รูเบิล
2	ขอใบอนุญาตทาง วิศวกรรมสำรวจธรณี และสิ่งแวดล้อม (Act of Moscow Geological - Geodesic Department)	45 วัน	100,000 รูเบิล
* 3	ขออนุญาตพัฒนาอสังหาตามผังเมือง (GPZU) ที่ the Moscow Architecture and City Planning Committee	30 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 4	ขออนุญาตตามเงื่อนไขประปาและระบบระบายน้ำ	30 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
5	ขอใบอนุญาตน้ำประปาและระบบระบายน้ำจาก Moscow Water and Sewage Company	30 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 6	ขออนุญาตแปลนและผังเมือง	30 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
7	ขออนุญาตก่อสร้าง	14 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
8	ขออนุญาตทำการผลิต ที่ the Union of Administrative Technical Inspections (UATI)	7 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
9	แจ้ง the Moscow State Committee of Construction Supervision เกี่ยวกับการดำเนินการ	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 10	ขออนุญาตสำรวจ control-geodesic จาก Mosgorgeotrest	1 วัน	30,000 รูเบิล
11	รับการสุ่มตรวจจาก UATI	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
12	เชื่อมต่อบริการประปาและระบบระบายน้ำเสีย	30 วัน	109,259 รูเบิล
13	แจ้ง the Moscow State Committee of Construction Supervision เมื่อก่อสร้างเสร็จสิ้น	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
14	แจ้งสิ้นสุดการสุ่มตรวจจาก Union of Administrative Technical Inspections (UATI)	10 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
15	ขออนุญาตเปิดกิจการจาก Acceptance Commission	30 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
16	รับการตรวจครั้งสุดท้ายจาก Moscow State Committee of Construction Supervision	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
17	ขออนุญาตครอบครองและใช้งานอาคาร (occupancy permit)	10 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
18	ขอรับใบ technical plans หรือ cadastre passports	14 วัน	40,000 รูเบิล
19	จดทะเบียนอาคารที่ Rosreestr	18 วัน	22,000 รูเบิล

หมายเหตุ : * ดำเนินการได้พร้อมกัน

ที่มา : Doing Business, World Bank

กฎระเบียบในการส่งออกสินค้า

ในการส่งออกสินค้าจากรัสเซียใช้ระยะเวลาประมาณ 6 วัน มีค่าใช้จ่าย 1,625 ดอลลาร์ ในขณะที่ไทยใช้เวลาประมาณ 3 วัน และมีค่าใช้จ่าย 320 ดอลลาร์สหรัฐฯ เท่านั้น การส่งออกของรัสเซีย จึงค่อนข้างใช้เวลานานกว่าเวลาหากเปรียบเทียบกับไทย

ตารางที่ 4.13 : ขั้นตอนการส่งออกสินค้าของรัสเซีย

ขั้นตอนที่	รายละเอียดกระบวนการ	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย
1	ขั้นตอนเอกสาร (ขอ เตรียม ยื่น และรออนุมัติเอกสาร)	2 วัน	500 ดอลลาร์สหรัฐฯ
2	ขั้นตอนหน้าท่า (ตรวจเอกสาร ตรวจสอบสินค้า และพิธีการศุลกากร)	4 วัน	1,125 ดอลลาร์สหรัฐฯ

ที่มา : Doing Business, World Bank

กฎระเบียบในการนำเข้าสินค้า

ด้านการนำเข้าสินค้านั้น รัสเซียใช้ระยะเวลาและค่าใช้จ่ายเหมือนกันกับการนำเข้า คือ ใช้ระยะเวลาประมาณ 6 วัน มีค่าใช้จ่าย 1,625 ดอลลาร์

ตารางที่ 4.14 : ขั้นตอนการนำเข้าสินค้าของรัสเซีย

ขั้นตอนที่	รายละเอียดกระบวนการ	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย
1	ขั้นตอนเอกสาร (ขอ เตรียม ยื่น และรออนุมัติเอกสาร)	2 วัน	500 ดอลลาร์สหรัฐฯ
2	ขั้นตอนหน้าท่า (ตรวจเอกสาร ตรวจสอบสินค้า และพิธีการศุลกากร)	4 วัน	1,125 ดอลลาร์สหรัฐฯ

ที่มา : Doing Business, World Bank

4.2.3 อัตราภาษีสำคัญ

ระบบภาษีของรัสเซียจำแนกออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. รัฐบาลกลาง ประกอบด้วย ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต ภาษีกำไร ภาษีรายได้ส่วนบุคคล Mineral Extraction tax, State duty ภาษีพิเศษ และอื่น ๆ
2. ภูมิภาค ประกอบด้วย ภาษีทรัพย์สินนิติบุคคล ภาษีขนส่ง และภาษีการพนัน
3. ท้องถิ่น ประกอบด้วย ภาษีที่ดิน และภาษีทรัพย์สินส่วนบุคคล

ภาษีที่สำคัญต่อการทำธุรกิจในรัสเซีย ประกอบด้วย อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล อัตราภาษี
ค่าเสื่อมราคา ภาษีโรงเรือน ภาษีรายได้ส่วนบุคคล ภาษีชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานในรัสเซีย
ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีสรรพสามิต

1. อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล

- อัตรามาตรฐานอยู่ที่ร้อยละ 20 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 มกราคม 2009 และระดับภูมิภาค
อยู่ที่อัตราร้อยละ 15.5

- อัตราภาษีที่เกี่ยวกับรายได้เงินปันผลอยู่ที่อัตราร้อยละ 9 หรือร้อยละ 0

2. ภาษีรายได้ส่วนบุคคล

ผู้อาศัยในประเทศ (Resident Individuals)

- อัตรามาตรฐานที่ร้อยละ 13 ของรายได้ของแต่ละบุคคล

- อัตราร้อยละ 9 สำหรับรายได้เงินปันผล

- อัตราร้อยละ 5 สำหรับรายได้ประเภทพิเศษ เช่น รางวัลต่าง ๆ ชนเกมส์ ถูกลอตเตอรี่

เป็นต้น

ผู้ที่ไม่ได้พักอาศัยในประเทศ (Non-resident Individuals)

- อัตรามาตรฐานที่ร้อยละ 30 ของรายได้ของแต่ละบุคคล ที่ได้รับรายได้ในรัสเซีย

- อัตราร้อยละ 13 สำหรับรายได้ที่ได้รับจากชาวต่างชาติที่ทำงานเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มี

คุณภาพสูง

- อัตราร้อยละ 15 สำหรับรายได้จากเงินปันผล

3. ภาษีโรงเรือน อัตราภาษีสูงสุดร้อยละ 2.2

4. ภาษีมูลค่าเพิ่ม

- รัสเซียนำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ตั้งแต่ปี 2004 โดยส่วนใหญ่เรียกเก็บในอัตราสูงถึง
ร้อยละ 18 ยกเว้นผลิตภัณฑ์อาหาร และอุปกรณ์ทางการแพทย์บางรายการ จะเก็บในอัตราร้อยละ 10

- อัตราร้อยละ 0 สำหรับการส่งออก การขนส่งสินค้าและการทำธุรกรรมบางอย่างอื่น ๆ

ระหว่างประเทศ

5. ภาษีสรรพสามิต ที่เรียกเก็บจากสินค้าฟุ่มเฟือยหลายรายการ เช่น เครื่องดื่มแอลกอฮอล์
ยาสูบ ผลิตภัณฑ์น้ำมันรถยนต์ และรถจักรยานยนต์ อัตรา ขึ้นอยู่กับชนิดของสินค้าที่ต้องเสียภาษี
ในระหว่างอัตราร้อยละ 20-570

4.2.4 นโยบายอุตสาหกรรม

เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2014 ประธานาธิบดีปูตินได้ลงนามกฎหมายนโยบายอุตสาหกรรม
ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 30 มิถุนายน 2015 เป็นต้นมา เนื้อความหลักของกฎหมายดังกล่าว
ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ การกำหนดขอบเขตของบทบาทรัฐ ในการขับเคลื่อนนโยบายและ

ควบคุมดูแลอุตสาหกรรม การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานทางอุตสาหกรรม และการเสริมสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันของวิสาหกิจอุตสาหกรรม⁴ โดยกระทรวงอุตสาหกรรมและการค้า (Ministry of Industry and Trade) เป็นผู้ดำเนินนโยบาย

กฎหมายดังกล่าวนำไปสู่การจัดตั้งคลัสเตอร์อุตสาหกรรม ซึ่งสมาชิกในคลัสเตอร์จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีเป็นพิเศษ โดยปัจจุบันรัสเซียมีคลัสเตอร์มากถึง 71 แห่ง จำแนกรายสาขาตามตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 : คลัสเตอร์อุตสาหกรรมในประเทศรัสเซีย (สถานะ ณ เดือนพฤศจิกายน ปี 2015)

สาขา	จำนวน (แห่ง)
เทคโนโลยีการผลิต	6
ไมโครอิเล็กทรอนิกส์	6
เทคโนโลยีสารสนเทศ	6
ชิ้นส่วนอุตสาหกรรม	5
การแพทย์	5
ป่าไม้	5
อากาศยาน	5
ยานยนต์	4
เคมีภัณฑ์	4
เภสัชภัณฑ์	4
นิวเคลียร์	3
เทคโนโลยีสีเขียว	3
ท่องเที่ยว	2
การต่อเรือ	2
การป้องกันประเทศ	2
เกษตรแปรรูป	2
เทคโนโลยีชีวภาพ	1
อัญมณี	1
วัสดุก่อสร้าง	1
เฟอร์นิเจอร์	1
โพลีโตนิกส์	1
โลหะ	1
น้ำมันและก๊าซ	1

ที่มา : <http://map.cluster.hse.ru/,2016>

⁴ http://www.cgee.org.br/eventos/arquivos/BRICS-Alexander_Chulok_e_Stanislav_Zaichenko.pdf

ในการสนับสนุนกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าว รัสเซียยังใช้มาตรการทางการเงินและทางเทคนิคดังต่อไปนี้

- **มาตรการทางการเงิน** ประกอบด้วย (1) การจัดตั้งกองทุนพัฒนาอุตสาหกรรม เพื่อมอบสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ เงินให้เปล่า หรือความช่วยเหลือรูปแบบอื่น ๆ จากงบประมาณส่วนกลาง แก่วิสาทักอุตสาหกรรม (2) การอุดหนุนธุรกิจตามตัวชี้วัด เพื่อยกระดับเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐาน หรือทำการวิจัยและพัฒนา หรืองานออกแบบวิศวกรรม ยกเว้นในสาขาการป้องกันประเทศ ซึ่งหากผู้รับการอุดหนุนไม่สามารถทำได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จะถูกปรับจำนวนเท่ากับการอุดหนุน (3) การยกเว้นภาษีหรือมอบสิทธิประโยชน์ทางภาษีเป็นรายโครงการลงทุนแก่ผู้ประกอบการรัสเซีย และ (4) การจัดทำข้อตกลงการลงทุนพิเศษ (Special Investment Contract) ระยะไม่เกิน 10 ปี แก่การลงทุนต่างชาติที่ใช้วัตถุดิบภายในประเทศในกิจการที่รัฐบาลกำหนด⁵
- **ความช่วยเหลือทางเทคนิค** ประกอบด้วยการจัดทำระบบข้อมูลอุตสาหกรรม การให้คำปรึกษาด้านการตลาด/ส่งออก รวมทั้งการประกันภัยสินเชื่อผู้ส่งออก

ด้วยเหตุนี้ ภาครัฐและเอกชนไทยจึงควรติดตามนโยบายและพัฒนาการของคลัสเตอร์ในประเทศรัสเซียอย่างใกล้ชิด เพราะนอกจากการลงทุนจะได้รับสิทธิประโยชน์ รัสเซียยังนำหน้าไทยทางด้านเทคโนโลยีในหลากหลายสาขาอุตสาหกรรมหนัก หากมีการเชื่อมโยงคลัสเตอร์ระหว่างกันย่อมเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการไทย ในการยกระดับขีดความสามารถเพื่อการส่งออกในอนาคต

4.2.5 ความตกลงการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ

รัสเซียมีความตกลงด้านการค้าและการลงทุน ในระดับ FTA หรือ สูงกว่า และใกล้เคียงหลายความตกลงกับหลาย 10 ประเทศ อย่างไรก็ตาม ประเทศเหล่านั้น ส่วนใหญ่จะเป็นประเทศสหภาพโซเวียตเดิม หรือยุโรปตะวันออก ซึ่งมีภูมิประเทศใกล้ชิดติดกับรัสเซียเป็นหลัก ดังแสดงในภาพที่ 4.10 ซึ่งสาเหตุหนึ่งนอกจากความใกล้ชิดกันแล้ว ในอดีตประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ เคยเป็นประเทศเดียวกับรัสเซียมาก่อนการค้าเงินการต่าง ๆ จึงจัดการได้ไม่ยุ่งยากนัก

⁵ [http://www.gratanet.com/uploads/user_5/files/Client%20Alert%20New%20Industrial%20policy%20in%20Russia_eng%20\(1\)\(1\).pdf](http://www.gratanet.com/uploads/user_5/files/Client%20Alert%20New%20Industrial%20policy%20in%20Russia_eng%20(1)(1).pdf)

ภาพที่ 4.10 : ประเทศที่มีความตกลงการค้าและการลงทุนกับรัสเซีย



ที่มา : World Trade Organization, 2016

ความตกลงต่าง ๆ ที่รัสเซียได้ลงนามแล้ว มีดังต่อไปนี้

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างอาร์เมเนียและรัสเซีย (Armenia – Russian Federation FTA)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 30 กันยายน ปี 1992

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 25 มีนาคม ปี 1993

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างจอร์เจียและรัสเซีย (Georgia - Russian Federation FTA)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 3 กุมภาพันธ์ ปี 1994

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 10 พฤษภาคม ปี 1994

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างสาธารณรัฐคีร์กีซและรัสเซีย (Kyrgyz Republic - Russian Federation FTA)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 8 ตุลาคม ปี 1992

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 24 เมษายน ปี 1993

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างรัสเซียและอาเซอร์ไบจาน (Russian Federation – Azerbaijan FTA)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 30 กันยายน ปี 1992

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 17 กุมภาพันธ์ ปี 1993

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างรัสเซียและเบลารุส (Russian Federation – Belarus FTA)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 13 กันยายน ปี 1992

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 20 เมษายน ปี 1993

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างรัสเซียและคาซัคสถาน (Russian Federation – Kazakhstan FTA)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 22 ตุลาคม ปี 1992

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 7 มิถุนายน ปี 1993

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างรัสเซียและมอลโดวา (Russian Federation – Republic of Moldova FTA)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 9 กุมภาพันธ์ ปี 1993

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 30 มีนาคม ปี 1993

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างรัสเซียและเซอร์เบีย (Russian Federation – Serbia FTA)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 28 สิงหาคม ปี 2000

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 3 มิถุนายน ปี 2006

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างรัสเซียและทาจิกิสถาน (Russian Federation – Tajikistan FTA)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 10 ตุลาคม ปี 1992

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 8 เมษายน ปี 1993

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างรัสเซียและเติร์กเมนิสถาน (Russian Federation – Turkmenistan FTA)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 11 พฤศจิกายน ปี 1992

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 6 เมษายน ปี 1993

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างรัสเซียและอุซเบกิสถาน (Russian Federation – Uzbekistan FTA)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 13 พฤศจิกายน ปี 1992

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 25 มีนาคม ปี 1993

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างยูเครนและรัสเซีย (Ukraine - Russian Federation FTA)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 24 มิถุนายน ปี 1993

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 21 กุมภาพันธ์ ปี 1994

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

รัสเซีย – เบลารุส – คาซัคสถาน (Russian Federation - Belarus – Kazakhstan)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 20 มกราคม ปี 1995

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 3 ธันวาคม ปี 1997

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

Common Economic Zone (CEZ)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 19 กันยายน ปี 2003

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 20 พฤษภาคม ปี 2004

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

Treaty on a Free Trade Area between members of the Commonwealth of Independent States (CIS)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 18 ตุลาคม ปี 2011

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 20 กันยายน ปี 2012

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

Eurasian Economic Community (EAEC)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 29 พฤษภาคม ปี 1996

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 8 ตุลาคม ปี 1997

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

Eurasian Economic Union (EAEU)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 29 พฤษภาคม ปี 2014

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 1 มกราคม ปี 2015

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้าและบริการ
สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

Eurasian Economic Union (EAEU) - Accession of Armenia

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 10 ตุลาคม ปี 2014

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 2 มกราคม ปี 2015

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้าและบริการ
สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

Eurasian Economic Union (EAEU) - Accession of the Kyrgyz Republic

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 23 ธันวาคม ปี 2014

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 12 สิงหาคม ปี 2015

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้าและบริการ
สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

4.3 ประเทศอินเดีย

4.3.1 การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ

การลงทุนโดยตรง (Foreign Direct Investment: FDI) ของอินเดียแบ่งออกเป็น (1) การลงทุนโดยตรงของต่างประเทศในอินเดีย (Inward FDI) และการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของอินเดีย (Outward FDI) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

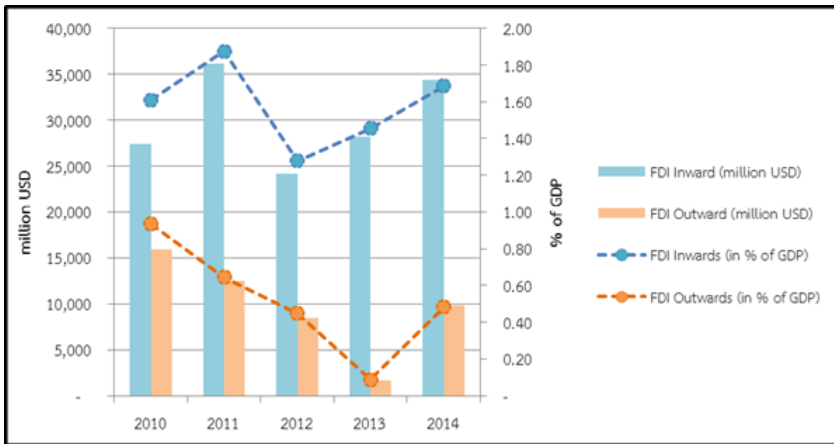
1) การลงทุนโดยตรงของต่างประเทศในอินเดีย (Inward FDI)

อินเดียเป็นประเทศที่มีทรัพยากรจำนวนมาก โดยเฉพาะทรัพยากรมนุษย์ที่มีทักษะทางภาษาอังกฤษ และชาวอินเดียยังมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบริการ และต้นทุนด้านแรงงานอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ประกอบกับขนาดตลาดที่ใหญ่ด้วยจำนวนประชากรมากเป็นอันดับที่สองของโลก ด้วยปัจจัยเหล่านี้ ทำให้อินเดียเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการลงทุน และได้รับความสนใจจากนักลงทุนต่างชาติมากขึ้น จนกระทั่งได้รับการจัดอันดับว่าเป็นประเทศที่ได้รับเงินลงทุนโดยตรงจากต่างชาติมากที่สุดเป็นอันดับที่ 14 ของโลกในปี 2013 ด้วยมูลค่าการลงทุนถึง 28,199 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (UNCTAD, 2014 World Investment Report) และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นดังแสดงในภาพที่ 4.11 อย่างไรก็ตาม การลงทุนโดยตรงในอินเดียอยู่ที่ประมาณร้อยละ 1-2 ของ GDP ซึ่งค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับศักยภาพในการเติบโตทางเศรษฐกิจของอินเดีย

ปัจจุบัน อินเดียเปิดให้ต่างชาติเข้าไปลงทุนโดยตรงได้มากขึ้นเมื่อเทียบกับอดีต โดยนักลงทุนต่างชาติสามารถเข้าไปลงทุนในอินเดียได้หลายสาขาการผลิตด้วยกระบวนการหรือ

ขั้นตอนที่สะดวกมากขึ้น อย่างไรก็ตาม นักลงทุนต่างชาติยังคงกังวลเกี่ยวกับอัตราภาษีที่สูงของอินเดีย และการขาดแคลนแหล่งเงินทุนต้นทุนต่ำ ขณะเดียวกันรัฐบาลอินเดียได้พยายามพัฒนาประเทศให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการประกอบธุรกิจมากขึ้น

ภาพที่ 4.11 : FDI ของประเทศอินเดีย ปี 2010-2014



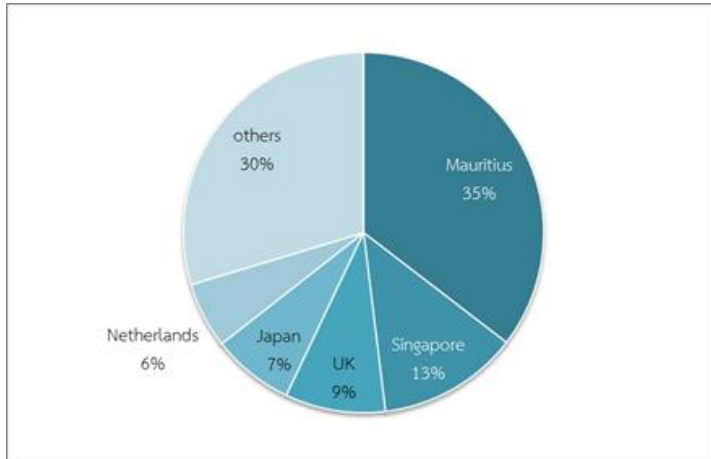
ที่มา : UNCTAD, 2015

1.1) ประเทศที่นำเงินมาลงทุนในอินเดีย

ประเทศที่นำเงินมาลงทุนโดยตรงในอินเดียมากที่สุด คือ สาธารณรัฐมอริเชียส โดยมีมูลค่าการลงทุนมากถึงร้อยละ 35 ของการลงทุนโดยตรงในอินเดียทั้งหมดในปี 2014 รองลงมาเป็นสิงคโปร์ สหราชอาณาจักร ญี่ปุ่น และเนเธอร์แลนด์ ที่มีมูลค่าการลงทุนคิดเป็นร้อยละ 13 9 7 และ 6 ตามลำดับ (ดังแสดงในภาพที่ 4.12)

ทั้งนี้ ในปี 2012 *ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้* มีมูลค่าการลงทุนโดยตรงในอินเดียรวม 1,879 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือร้อยละ 10.3 ของการลงทุนโดยตรงทั้งหมดในอินเดีย โดยส่วนใหญ่เป็นการลงทุนของสิงคโปร์ถึง 1,605 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งสิงคโปร์เป็นประเทศแรกใน ASEAN ที่ไปลงทุนในอินเดียตั้งแต่ปี 2001 เป็นต้นมา รองลงมาเป็นมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และอินโดนีเซีย ที่มีมูลค่าลงทุน 238, 27, 5, และ 4 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ตามลำดับ โดยประเทศเหล่านี้เริ่มเข้าไปลงทุนโดยตรงในอินเดียพร้อมกันในปี 2010 ที่ผ่านมานี้ (UNCTAD, 2013)

ภาพที่ 4.12 : Inward FDI ในอินเดีย จำแนกตามประเทศ (ปี 2014)



ที่มา: U.S. Department of State, 2015

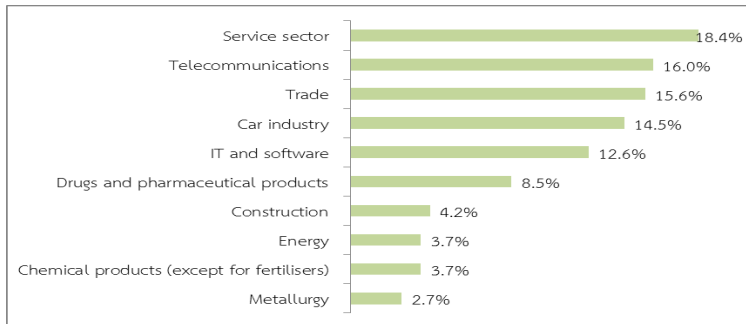
1.2) อุตสาหกรรมในอินเดียที่ต่างชาติสนใจการลงทุน

โดยนักลงทุนต่างชาติที่มาลงทุนในอินเดียนั้น หากพิจารณาตามมูลค่าการลงทุน พบว่าการลงทุนโดยตรงส่วนใหญ่อยู่ในอุตสาหกรรมบริการมากถึงร้อยละ 18.4 รองลงมาเป็นอุตสาหกรรมโทรคมนาคม อุตสาหกรรมการค้า การค้าอุตสาหกรรมรถยนต์ และอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและซอฟต์แวร์ ร้อยละ 16 15.6 14.5 และ 12.6 ตามลำดับ (ภาพที่ 4.13)

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาตามจำนวนแรงงาน พบว่าการลงทุนโดยตรงส่วนใหญ่อยู่ในอุตสาหกรรมกิจกรรมทางธุรกิจ อุตสาหกรรมเครื่องจักรและอุปกรณ์ อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมรถยนต์ และอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ (ดังแสดงใน

ตารางที่ 4.16) และหากพิจารณาจำนวนสาขาที่ประกอบธุรกิจในอินเดียพบว่าใน 10 กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการจ้างงานสูงสุดนั้น ส่วนใหญ่ (8 สาขา) มีสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีจำนวนสาขากิจการมากที่สุดในแต่ละอุตสาหกรรม โดยบริษัท HSBC HOLDINGS PLC ซึ่งเป็นบริษัทในอุตสาหกรรมการเงิน มีจำนวนสาขามากที่สุดในอินเดีย (ดังแสดงในตารางที่ 4.16)

ภาพที่ 4.13 : มูลค่า FDI ในอินเดีย จำแนกตามอุตสาหกรรม (ปี 2014)



ที่มา: www.santandertrade.com

ตารางที่ 4.16 : FDI ในอินเดีย จำแนกตามอุตสาหกรรม (ปี 2014)

Industry	Foreign Affiliated Companies				Leading parent company	Leading home country
	Number	Number of parents	Sale (USD million)	Employees		
Total (merchandise and services)	4,633	1,900	1,430,125	965,190	HSBC HOLDINGS PLC, GBR	United States
1 Business activities	1,077	622	202,680	302,999	International Business Machines Corporation, USA	United States
2 Machinery and equipment	705	358	363,236	172,052	KONE Oyj, FIN	United States
3 Electrical and electronic equipment	611	322	312,086	166,720	SONY CORPORATION, JPN	United States
4 Motor vehicles and other transport equipment	394	225	326,803	113,509	SUZUKI MOTOR CORPORATION, JPN	Japan
5 Chemicals and chemical products	445	188	169,531	99,775	DAIICHI SANKYO COMPANY, LIMITED, JPN	United States
6 Transport, storage and communications	514	256	126,242	79,649	Deutsche Post AG, DEU	United States
7 Wholesale and retail trade	747	506	104,159	57,161	Deutsche Post AG, DEU	United States
8 Finance	312	96	61,565	55,983	HSBC HOLDINGS PLC, GBR	United Kingdom
9 Precision instruments	220	129	36,770	34,706	Pepperl + Fuchs GmbH, DEU	United States
10 Metal and metal products	326	225	69,259	27,909	Illinois Tool Works Inc., USA	United States

หมายเหตุ: 1. เรียงลำดับตามจำนวนแรงงาน (คน)

2. Leading parent company และ leading home country นิยามจากจำนวนสาขามากที่สุดให้อุตสาหกรรมนั้น ๆ

ที่มา: www.investmentmap.org

สำหรับการลงทุนของไทยในอินเดีย ปัจจุบัน บริษัทไทยเข้าไปลงทุนโดยตรงในอินเดียไม่มากนัก โดยมีบริษัทขนาดใหญ่ เช่น ซีพี อิตาเลียนไทย ศรีไทยซูเปอร์มาร์เก็ต ดาต้าอิเล็กทรอนิกส์ บ้านพักอาศัย ไทยออยด์ซัมมิท และบริษัทอื่น ๆ ดังแสดงในตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 : ธุรกิจไทยที่ไปลงทุนในอินเดีย

	Company	Business Profile
1.	Allied Metals (Thailand) Co., Ltd.	Professional kitchens, F&B Facility
2.	Bangkok Airways	Airline
3.	Charoen Pokphand (India) Private Limited	Poultry, poultry feed, branded food (Five Star Chicken, Five Star Café)
4.	C.P. Aquaculture (India) Private Limited	shrimp feed, shrimp hatchery
5.	Charoen Pokphand Seeds (India) Private Limited	Producing hybrid maize seeds
6.	Delta India Electronics Private Limited	Manufacturing power supplies and electronic components
7.	Dusit Bird Hotels	Hotel (New Delhi - Dusit Devarana, Dusit D2)
8.	Eureka Design India Private Limited	Assembly and testing machine for automotive and motorcycle industry
9.	Italian-Thai Development Public Company Limited	infrastructure engineering and construction
10.	ITD-Cementation	infrastructure engineering and construction (wholly owned by ITD Development)
11.	Krung Thai Bank Public Company Limited (Branch Office)	Banking
12.	LA Sovereign Sale & Service Shop	bicycle sale and service
13.	Pranda Jewelry Private Limited	gold jewellery
14.	Prukha India Housing Private Limited	villa and rowhouse developer
15.	Rockworth Systems Furniture India Private Limited	office furniture
16.	Sawasdee Traditional Thai Spa	Thai spa
17.	SCG Trading Co., Ltd. (Gurgaon Liaison Office)	cement, construction materials, kraft and plasterboard liner paper, tapioca starch, metal scrap, waste paper, industrial minerals and chemicals (e.g. soda ash, ferro alloy)

	Company	Business Profile
18.	Siam Kubota Industry Co., Ltd.	agricultural machinery
19.	Srithai Superware India Private Limited	melamine products
20.	Summit Auto Seats Industry (Delhi) Company Private Limited	automotive interior parts, floor mat, headlining, injection molding and hot press
21.	Thai AirAsia	Airline
22.	Thai Airways International Public Company Limited	Airline
23	Thai Summit Neel Auto Private Limited	motorcycle parts such as fuel tanks, assemblies, guards, tubular frames and complete mufflers

ที่มา : ศูนย์ข้อมูลธุรกิจไทย-อินเดีย, 2015

ทั้งนี้ อินเดียจัดเป็นประเทศที่มีปัจจัยอันเอื้อต่อการทำธุรกิจอันดับที่ 142 จากทั้งหมด 189 ประเทศ เนื่องจากอินเดียมีกระบวนการ ต้นทุน และระยะเวลาในการก่อตั้งธุรกิจ และการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินที่ค่อนข้างมาก (อันดับที่ 158 และ 121 ตามลำดับ) นอกจากนี้ กระบวนการค้าระหว่างประเทศของอินเดีย ยังมีจำนวนเอกสาร ระยะเวลา และต้นทุนในการส่งออกและนำเข้าสินค้า ค่อนข้างมาก (อันดับที่ 126) ตลอดจนกระบวนการขอใบอนุญาตก่อสร้างและใช้ไฟฟ้าในอินเดียยังมี จำนวนขั้นตอน ระยะเวลา และต้นทุนค่อนข้างสูง (อันดับที่ 186 และ 137 ตามลำดับ) อย่างไรก็ตาม อินเดียมีบริการทางสินเชื่อและการปกป้องผู้ถือหุ้นส่วนน้อยที่ค่อนข้างดี (อันดับที่ 36 และ 7 ตามลำดับ) (World Bank Group, 2015)

2) การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของอินเดีย (Outward FDI)

มูลค่าการลงทุนโดยตรงของอินเดียในต่างประเทศ (Outward FDI) อยู่ในระดับต่ำกว่ามูลค่า การลงทุนโดยตรงของต่างประเทศในอินเดีย (Inward FDI) โดยมูลค่าการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ ของอินเดียต่ำกว่าร้อยละ 1 ของ GDP และมีแนวโน้มลดลง ภาพที่ 4.11

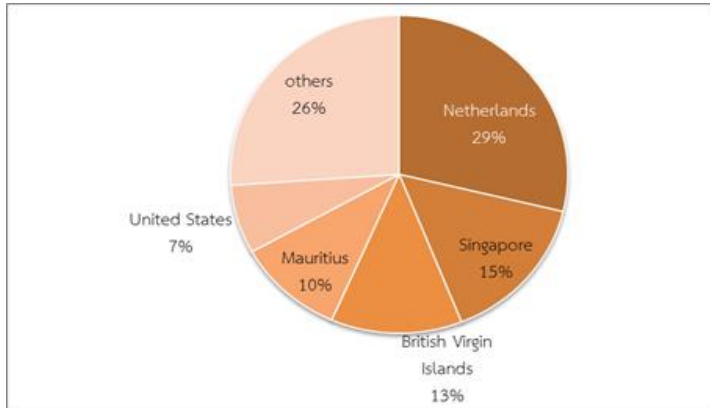
2.1) ประเทศที่อินเดียไปลงทุน

การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของอินเดียในปี 2014 นั้น ส่วนใหญ่อินเดียจะเลือก ลงทุนในประเทศที่ให้ประโยชน์ทางภาษีมากที่สุด กล่าวคือ อินเดียลงทุนโดยตรงในเนเธอร์แลนด์มากที่สุดถึงร้อยละ 29 ของการลงทุนทั้งหมด รองลงมาเป็นประเทศสิงคโปร์ หมู่เกาะบริติชเวอร์จิน สาธารณรัฐมอริเชียส และสหรัฐอเมริกา ร้อยละ 15 13 10 และ 7 ตามลำดับ (ดังแสดงในภาพที่ 4.14)

ทั้งนี้ อินเดียเริ่มเข้ามาลงทุนโดยตรงในประเทศแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ปี 2010 เป็นต้นมา โดยในปี 2012 ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับเงินลงทุนโดยตรงสุทธิ จากอินเดียรวม 1,981 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือร้อยละ 18.05 ของการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ

ทั้งหมดของอินเดีย โดยส่วนใหญ่อินเดียลงทุนในสิงคโปร์ถึง 1,831 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ รองลงมาเป็น มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ที่มีมูลค่าการลงทุน 100 และ 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ตามลำดับ (UNCTAD, 2013)

ภาพที่ 4.14 : Outward FDI ของอินเดีย จำแนกตามประเทศ (ปี 2014)



ที่มา : U.S. Department of State, 2015

2.2) อุตสาหกรรมที่อินเดียไปลงทุนโดยตรง

หากพิจารณาจำนวนบริษัทของอินเดียในต่างประเทศ พบว่า ส่วนใหญ่ในปี 2013 เป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมการค้าปลีกค้าส่งมาถึง 465 บริษัท รองลงมาเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ อุตสาหกรรมขนส่ง คลังสินค้า และการสื่อสาร อุตสาหกรรมบริการส่วนบุคคล และบริการทางสังคม และอุตสาหกรรมบริการอื่น ๆ ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 4.14

ตารางที่ 4.18 : การลงทุนในต่างประเทศของอินเดีย จำแนกตามสาขาอุตสาหกรรม ปี 2013

Industry	Affiliates Abroad	
	Number of parents	Number
Wholesale and retail trade	311	465
Business activities	166	272
Transport, storage and communications	92	161
Community, social and personal service activities	52	150
Other services	88	126

ที่มา: Investment Map

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน (2016) การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของอินเดียส่วนใหญ่ อยู่ในอุตสาหกรรมขนส่ง คลังสินค้า และการสื่อสารมากที่สุดถึงร้อยละ 28 รองลงมาเป็น อุตสาหกรรมการผลิต อุตสาหกรรมการเกษตรและแร่ อุตสาหกรรมค้าปลีกค้าส่งและโรงแรม และ

อุตสาหกรรมทางการเงินและธุรกิจ ร้อยละ 24 21 10 และ 8 ตามลำดับ (India Brand Equity Foundation, 2016)

สำหรับประเทศไทย มีธุรกิจอินเดียเข้ามาลงทุนในไทยจำนวนมาก โดยบริษัทขนาดใหญ่ที่เข้ามาลงทุนในไทย ได้แก่ กลุ่มบริษัททาทา ซึ่งลงทุนทั้งในธุรกิจยานยนต์ (Tata Motors) ธุรกิจเหล็ก (Tata Steel) ธุรกิจไอที (Tata Consultancy Services) นอกจากนี้ ยังมีบริษัทใหญ่อื่น ๆ เช่น Indorama, Aditya Birla, NIIT, Kirloskars Brothers และ Punj Loyd ที่เข้ามาลงทุนในไทยด้วย (ศูนย์ข้อมูลธุรกิจไทย-อินเดีย)

การลงทุนระหว่างอาเซียนและอินเดียนั้นถือว่ามีมูลค่าค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับประเทศสมาชิก BRICS ประเทศอื่น ๆ โดยอินเดียมาลงทุนในอาเซียนมากกว่าอาเซียนไปลงทุนในอินเดียอย่างไรก็ดี มูลค่าการลงทุนระหว่างกันมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งคู่ โดยส่วนใหญ่เป็นผลมาจากประเทศสิงคโปร์เป็นหลัก จะเห็นว่าสถานการณ์การลงทุนระหว่างอาเซียนและอินเดียมูลค่าและทิศทางคล้ายคลึงกับการลงทุนระหว่างรัสเซียและอาเซียน ต่างกันที่กรณีอินเดียและอาเซียนมีมูลค่าการลงทุนระหว่างกันมากกว่า และอินเดียมีแนวโน้มส่งเสริมการลงทุนของต่างชาติในประเทศมากกว่า การออกไปลงทุนในต่างประเทศ ดังนั้น แนวทางทำธุรกิจกับอินเดียของอาเซียนอาจเป็นไปได้ในทิศทางที่เข้าไปลงทุนในอินเดียเพื่อแสวงหาผลตอบแทนจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานของอินเดีย

4.3.2 กฎระเบียบสำคัญในการจัดตั้งธุรกิจ และการค้าระหว่างประเทศ

แม้ว่าในทางปฏิบัติจะมีกฎระเบียบในการทำธุรกิจอยู่หลายแง่มุม แต่ในการศึกษานี้ จะมุ่งเน้นไปที่กฎระเบียบสำคัญที่ทุกธุรกิจต้องปฏิบัติ โดยเฉพาะในด้านการค้าและการลงทุน อันได้แก่ (1) กฎระเบียบในการจัดตั้งธุรกิจ (2) กฎระเบียบในการก่อสร้าง (3) กฎระเบียบในการส่งออกสินค้า และ (4) กฎระเบียบในการนำเข้าสินค้า อันมีขั้นตอนสำคัญดังนี้

กฎระเบียบในการจัดตั้งธุรกิจ

ในการขออนุญาตจัดตั้งธุรกิจในอินเดียนั้น ประกอบไปด้วยขั้นตอนถึง 14 ขั้นตอน ดังแสดงในตารางที่ 4.19 ในการดำเนินการใช้ระยะเวลาทั้งหมด 63-196 วันทำการ หรือประมาณ 2-3 เดือน มีค่าใช้จ่ายรวม 5,623-7,573 รูปี หรือ คิดเป็น 2,966-3,995 บาท แม้จะมีค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งไม่สูง แต่ด้วยกระบวนการที่ซับซ้อนและใช้ระยะเวลานาน ทำให้ความสะดวกในการจัดตั้งธุรกิจในอินเดีย ถูกจัดอันดับอยู่ที่ 155 ของโลก โดยองค์การการค้าโลก (WTO)

ตารางที่ 4.19 : กระบวนการขออนุญาตจัดตั้งธุรกิจออนไลน์

ขั้นตอนที่	รายละเอียดกระบวนการ	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย
1	ขอหนังสือรับรองลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์	1-3 วันทำการ	700-2,500 รูปี หรือ 369-1320 บาท ต่อ 1 ลายเซ็น
2	ขอเลขประจำตัวของผู้บริหารออนไลน์(Director identification number:DIN)	1 วันทำการ	500 รูปี หรือ 264 บาท ต่อ 1 DIN
3	สำรองชื่อบริษัททางออนไลน์กับ Registrar of Companies (ROC)	2-7 วันทำการ	1,000 รูปี หรือ 528 บาท
4	จ่ายอากรแสตมป์ออนไลน์ φόρμและเอกสารการจัดตั้งบริษัทออนไลน์ และรับหนังสือรับรองการจดทะเบียนการจัดตั้งบริษัท	5 วันทำการ	ขึ้นอยู่กับกรณีพิจารณา
5	ทำตราบริษัท (จดเครื่องหมายการค้า)	1 วันทำการ	350-500 รูปี หรือ 185-264 บาท
6	รับเลขที่บัญชีถาวรจากสาขาหรือตัวแทนของ National Securities Depository Services Limited (NSDL) หรือ Unit Trust of India (UTI)	7-10 วัน	93 รูปี หรือ 49 บาท
7	เปิดบัญชีธนาคาร	2-4 วันทำการ	ไม่มีค่าใช้จ่าย
8	ลงทะเบียนกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพพนักงาน	12 วันทำการ	ไม่เกิน 1,200 รูเบิล หรือ 633 บาท
9	ลงทะเบียนสำหรับการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มออนไลน์	10 วันทำการ	500 รูปี (ค่าลงทะเบียน) และ 25 รูปี (ค่าอากรแสตมป์) รวมประมาณ 277 บาท
10	ลงทะเบียนสำหรับประกันสุขภาพ (ESIC)	9 วันทำการ	ไม่มีค่าใช้จ่าย
11	รับเลขที่บัญชีภาษีสำหรับหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย โดยเจ้าหน้าที่กรมสรรพากรที่มุมไบ	7 วันทำการ	55 รูปี (ค่าแบบฟอร์ม) หรือ 29 บาท
12	ลงทะเบียนกับสำนักงานตรวจสอบสถานประกอบการ ตามพระราชบัญญัติ Mumbai Shops and Establishment Act	2 วันทำการ	1,200 รูปี (ค่าลงทะเบียน) หรือ 633 บาท
13	รับการตรวจสอบและรับหนังสือรับรองการจดทะเบียนการร้านค้า/สถานประกอบการ	2-6 วันทำการ	ไม่มีค่าใช้จ่าย
14	ลงทะเบียนภาษี Profession	2 วันทำการ	ไม่มีค่าใช้จ่าย

ที่มา : Doing Business, World Bank

กฎระเบียบในการก่อสร้าง

การขออนุญาตก่อสร้างในอินเดียนั้น อาจกล่าวได้ว่ามีกระบวนการที่ซับซ้อน ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนมากถึง 40 ขั้นตอน ดังแสดงในตารางที่ 4.20 ทั้งนี้ ระยะเวลาโดยรวมในการขออนุมัติดังกล่าวใช้เวลา 147 วัน หรือประมาณ 5 เดือน มีค่าใช้จ่ายรวมสูงถึง 1,249,614 รูปี หรือ เทียบเท่า 659,110 บาท ต่างจากไทยที่ใช้เวลาประมาณ 4 เดือน มีค่าใช้จ่ายรวมเพียง 10,320 บาท เท่านั้น

ตารางที่ 4.20 : ขั้นตอนการขออนุญาตก่อสร้างในอินเดีย

ขั้นตอนที่	รายละเอียดขั้นตอน	ระยะเวลาดำเนินการ	ค่าใช้จ่าย
1	ส่งแบบฟอร์ม, แผนการออกแบบ และชำระค่าธรรมเนียมการตรวจสอบ	1 วัน	85,840 รูปี
2	รับการตรวจสอบจาก Building Proposal Office	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 3	ยื่นขอ no-objection certificate (NOC) จาก Tree Authority	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 4	ยื่นขอ no-objection certificate (NOC) จาก Storm Water and Drain Department	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 5	ยื่นขอ no-objection certificate (NOC) จาก Sewerage Department	1 วัน	77,306 รูปี
* 6	ยื่นขอ no-objection certificate (NOC) จาก Hydraulic Engineer Department (water supply)	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 7	รับการตรวจสอบจาก Tree Authority	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 8	รับการตรวจสอบจาก Storm Water and Drain Department	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 9	รับการตรวจสอบจาก Sewerage Department	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 10	รับการตรวจสอบจาก Hydraulic Engineer Department (water supply)	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 11	รับ no-objection certificate (NOC) จาก Tree Authority	30 วัน	4,500 รูปี
* 12	รับ no-objection certificate (NOC) จาก Storm Water and Drain Department	7 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 13	ยื่นขอ no-objection certificate (NOC) จาก Sewerage Department	7 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 14	รับ no-objection certificate (NOC) จาก Hydraulic Engineer Department (water supply)	7 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 15	ขอและรับ no-objection certificate (NOC) จาก Electric Department	7 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 16	ขอและรับ no-objection certificate (NOC) จาก Traffic & Coordination Department	7 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 17	ขอและรับ no-objection certificate (NOC) จาก Chief Fire Office	7 วัน	13,006 รูปี
18	ได้รับแจ้งการอนุมัติการขอต่างๆ และชำระค่าใช้จ่าย	29 วัน	42,000 รูปี
19	ได้หนังสือรับรองการก่อสร้างจาก Sub-engineer และจ่ายค่าพัฒนา	10 วัน	969,249 รูปี

ขั้นตอน ที่	รายละเอียดขั้นตอน	ระยะเวลา ดำเนินการ	ค่าใช้จ่าย
20	ขอตรวจสอบและตรวจสอบการก่อสร้าง	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
21	ขอและรับหนังสือรับรองอื่นๆ	7 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
22	ขอเสร็จสิ้น NOC จาก Storm Water and Drain Department	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 23	ขอเสร็จสิ้น NOC จาก Sewerage Department	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 24	ยื่นขอติดตั้งระบบน้ำประปาชั่วคราวกับ Hydraulic Engineer	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 25	ขอเสร็จสิ้น NOC จาก Traffic & Coordination Department	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 26	ขอเสร็จสิ้น NOC จาก Chief Fire Office	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 27	รับการตรวจสอบจาก Storm Water and Drain Department	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 28	รับการตรวจสอบจาก Sewerage Department	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 29	รับการติดตั้งระบบน้ำประปาจาก Hydraulic Engineer	3 วัน	51,210 รูปี
* 30	ขอและรับการตรวจสอบจาก Traffic & Coordination Department	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 31	ขอและรับการตรวจสอบจาก Chief Fire Office	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 32	เสร็จสิ้นกระบวนการขอ NOC จาก Storm Water and Drain Department	3 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 33	เสร็จสิ้นกระบวนการขอ NOC จาก Sewerage Department	3 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 34	เสร็จสิ้นกระบวนการขอ NOC จาก Traffic & Coordination Department	3 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 35	เสร็จสิ้นกระบวนการขอ NOC จาก Chief Fire Office	3 วัน	6,503 รูปี
36	ยื่นจดหมายแจ้งการเสร็จสิ้นการก่อสร้างตึก เพื่อขอรับหนังสือรับรองการเสร็จสิ้นการก่อสร้างและหนังสือรับรองการเข้าใช้ตึก	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
37	ตรวจสอบตึกครั้งสุดท้าย โดย Building Proposal Office	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
38	ได้รับหนังสือรับรองการเข้าใช้ตึกจาก Building Proposal Office (sub-engineer)	14 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
39	ได้รับ NOC สุดท้ายจาก Hydraulic Engineer (Water) Department	14 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
40	สิ้นสุดการได้รับหนังสือรับรองทั้งหมด	14 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย

หมายเหตุ : * ดำเนินการได้พร้อมกัน

ที่มา: Doing Business, World Bank

กฎระเบียบในการส่งออกสินค้า

ในการส่งออกสินค้าจากอินเดียใช้ระยะเวลาเกือบ 7 วัน มีค่าใช้จ่าย 472 ดอลลาร์สหรัฐฯ หากเปรียบเทียบกับไทย พบว่าใช้เวลามากกว่าเท่าตัว กล่าวคือ ไทยใช้เวลาประมาณ 3 วัน และมีค่าใช้จ่าย 320 ดอลลาร์สหรัฐฯ เท่านั้น

ตารางที่ 4.21 : ขั้นตอนการส่งออกสินค้าของอินเดีย

ขั้นตอนที่	รายละเอียดกระบวนการ	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย
1	ขั้นตอนเอกสาร (ขอ เตรียม ยื่น และรออนุมัติเอกสาร)	2 วัน 13 ชั่วโมง	104 ดอลลาร์สหรัฐฯ
2	ขั้นตอนหน้าท่า (ตรวจเอกสาร ตรวจสอบสินค้า และพิธีการ ศุลกากร)	3 วัน 16 ชั่วโมง	368 ดอลลาร์สหรัฐฯ

ที่มา: Doing Business, World Bank

กฎระเบียบในการนำเข้าสินค้า

ด้านการนำเข้าสินค้านั้น อินเดียใช้ระยะเวลาประมาณ 27 วัน และมีค่าใช้จ่าย 695 ดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่ไทยที่ใช้เวลาเพียง 2 วัน 6 ชั่วโมง และเสียค่าใช้จ่ายเพียง 276 ดอลลาร์สหรัฐฯ

ตารางที่ 4.22 : ขั้นตอนการนำเข้าสินค้าของอินเดีย

ขั้นตอนที่	รายละเอียดกระบวนการ	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย
1	ขั้นตอนเอกสาร (ขอ เตรียม ยื่น และรออนุมัติเอกสาร)	3 วัน 20 ชั่วโมง	139 ดอลลาร์สหรัฐฯ
2	ขั้นตอนหน้าท่า (ตรวจเอกสาร ตรวจสอบสินค้า และพิธีการ ศุลกากร)	23 วัน	556 ดอลลาร์สหรัฐฯ

ที่มา: Doing Business, World Bank

4.3.3 อัตราภาษีสำคัญ

ภาษีของประเทศอินเดียจะถูกจัดเก็บโดยรัฐบาล 3 ระดับ คือ (1) รัฐบาลกลาง (Central Government) (2) รัฐบาลของรัฐ (State Government) และ (3) รัฐบาลท้องถิ่น (Local Government) โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) รัฐบาลกลาง จะเก็บภาษีผ่านกระทรวงการคลัง โดยจะเก็บภาษีทางตรงทั้งหมดและภาษีทางอ้อมบางชนิดผ่านหน่วยงาน 2 หน่วยงาน ดังนี้

- Central Board of District Tax (CBDT) ทำหน้าที่เก็บภาษีทางตรง เช่น ภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate Income Tax) ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Personal Income Tax) ภาษีทรัพย์สิน/ภาษีความมั่งคั่ง (Wealth Tax) ภาษีดอกเบี้ย (Interest Tax) ภาษีของขวัญ (Gift Tax) ภาษีกำไรจากส่วนทุน (Capital Gain Tax) และภาษีค่าใช้จ่าย (Expenditure Tax) เป็นต้น

- Central Board of Excise and Customs (CBEC) ทำหน้าที่เก็บภาษีทางอ้อม เช่น ภาษีสรรพสามิตส่วนกลาง (Central Excise Tax) ภาษีการบริการ (Service Tax) และค่าอากรศุลกากร (Customs Duties) เป็นต้น

(2) รัฐบาลของรัฐ ทำหน้าที่จัดเก็บภาษีในระดับรัฐ เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax) ภาษีขาย (Sales Tax) ภาษีอสังหาริมทรัพย์ (Property Tax) ภาษีสรรพสามิตสำหรับสินค้าแอลกอฮอล์ (State Excise Tax) และอากรแสตมป์ ซึ่งเก็บจากการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ (Stamp Duty) เป็นต้น

(3) รัฐบาลท้องถิ่น ทำหน้าที่เก็บภาษีในระดับท้องถิ่น เช่น ภาษีสินค้าผ่านแดน/เข้าเมือง (Octroi/Entry Tax) และค่าธรรมเนียมการใช้สาธารณูปโภค (Utility Tax) เป็นต้น

สำหรับโครงสร้างทางภาษีที่เกี่ยวกับธุรกิจ หรือ Corporate Taxation นั้น มีโครงสร้างหลัก ๆ อยู่ 3 ส่วน คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาษีธุรกิจ (Corporate Income Tax) ภาษีทางอ้อม (Indirect Tax) และภาษีอื่น ๆ (Other Taxes)

ภาษีธุรกิจ

1. ภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate Income Tax) โดยจะเรียกเก็บจาก

- บริษัทท้องถิ่น (Resident Companies) คือ บริษัทที่จดทะเบียนในประเทศอินเดีย (Indian Company) โดยฐานภาษีจะคิดจากเงินได้ที่เกิดขึ้น โดยใช้เกณฑ์คงค้าง (Accrual Basis) ทั้งในและนอกประเทศอินเดีย

- บริษัทต่างชาติ (Non-resident Companies) คือ บริษัทที่ไม่ได้จดทะเบียนในประเทศอินเดีย โดยฐานภาษีจะคิดจากเงินได้ที่เกิดขึ้นในประเทศอินเดียเท่านั้น ทั้งนี้ พระราชบัญญัติภาษีเงินได้ ปี 1961 (Income Tax Act 1961) ไม่ได้กำหนดอัตราภาษีไว้โดยเฉพาะ แต่จะมีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดทุกปีโดยกระทรวงการคลัง มีการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล ดังนี้

ตารางที่ 4.23 : อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล ช่วงการประเมินปี 2015-2016

ประเภทบริษัท	อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล	ค่าธรรมเนียม (Surcharge) หากรายได้สุทธิมากกว่า 10 ล้านบาท	ค่าธรรมเนียม (Surcharge) หากรายได้สุทธิมากกว่า 100 ล้านบาท
บริษัทท้องถิ่น (Resident)	30%	5%	10%
บริษัทต่างชาติ (Non-resident)	40%	2%	5%

- นิติบุคคลทุกประเภทต้องเสียภาษีเพื่อการศึกษา (Education Cess) อีกร้อยละ 3 ของภาษีเงินได้นิติบุคคล

2. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Personal Income Tax) โดยจะเรียกเก็บจาก

- ผู้อาศัยในประเทศ (Resident Individuals) ได้แก่ บุคคลที่อยู่ในประเทศอินเดีย ไม่น้อยกว่า 182 วัน หรือเป็นบุคคลที่อยู่ในประเทศอินเดียไม่น้อยกว่า 60 วันในปีภาษีนั้นและอยู่ในประเทศอินเดียไม่น้อยกว่า 365 วันในรอบ 4 ปีก่อนหน้าปีภาษีนั้น ๆ โดยผู้พักอาศัยในประเทศ จะต้องเสียภาษีจากรายได้ที่มาจากทั้งในและนอกประเทศอินเดีย

- ผู้ที่ไม่ได้พักอาศัยในประเทศอินเดีย (Non-resident Individuals) ได้แก่ บุคคลที่ไม่เข้าข่ายผู้พักอาศัยในอินเดียข้างต้น และจะเสียภาษีจากรายได้ที่มาจากในประเทศอินเดียเท่านั้น แต่หากมีรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศอินเดีย บุคคลดังกล่าวจะต้องเสียภาษีในลักษณะเดียวกับผู้พักอาศัยในประเทศตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดการเงินตราระหว่างประเทศ

ภาษีทางอ้อม (Indirect Tax) ของอินเดียหลัก ๆ ประกอบด้วยภาษีหลากหลายประเภทมาก ซึ่งได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax หรือ VAT) ภาษีขาย ซึ่งจัดเก็บโดยรัฐบาลกลาง (Central Sales Tax หรือ CST) ภาษีเข้าเมือง (Entry Tax) ภาษีผ่านแดนหรือข้ามรัฐ (Octroi) ภาษีท้องถิ่น (Local Body Tax หรือ LBT) ภาษีสรรพสามิตส่วนกลาง (Central Excise Duty) และภาษีบริการ (Service Tax) โดยภาษีดังกล่าวมีการเรียกเก็บที่แตกต่างกัน

1. ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax หรือ VAT) เป็นภาษีที่จัดเก็บจากการขายสินค้าภายในรัฐ (Intra state) และเรียกเก็บโดยรัฐบาลแต่ละรัฐ สำหรับอัตราการเก็บ VAT ของแต่ละรัฐนั้น อาจจะมีอัตราการจัดเก็บที่แตกต่างกัน แต่โดยทั่วไปแล้ว การเรียกเก็บ VAT จะอยู่ที่ร้อยละ 12.5 ร้อยละ 4 หรือร้อยละ 0 ขึ้นอยู่กับประเภทสินค้า เช่น สินค้าที่จัดเก็บร้อยละ 0 จะเป็นสินค้าจำเป็น เช่น สินค้าจากธรรมชาติ หรือไม่ผ่านการแปรรูป เช่น สินค้าเกษตรและสินค้าวัตถุดิบ สินค้าที่จัดเก็บร้อยละ 4 เป็นสินค้าที่เป็นปัจจัยพื้นฐาน เช่น ยา เวชภัณฑ์ วัตถุดิบที่ใช้ในการเกษตรและอุตสาหกรรม และสินค้าทุน 270 รายการ ส่วนสินค้าอื่น ๆ เป็นสินค้าที่จัดเก็บร้อยละ 12.5

2. ภาษีขายซึ่งจัดเก็บโดยรัฐบาลกลาง (Central Sales Tax หรือ CST) เรียกเก็บจากการขายหรือซื้อสินค้าระหว่างรัฐ (Inter-state) โดยการจัดเก็บภาษีดังกล่าว จะจัดเก็บในรัฐที่สินค้ามีการซื้อขายสินค้า โดยจัดเก็บในอัตราร้อยละ 2

3. ภาษีเข้าเมือง (Entry Tax) เป็นภาษีที่จัดเก็บระดับรัฐ เรียกเก็บจากการเคลื่อนย้ายสินค้าจากรัฐหนึ่งไปอีกรัฐหนึ่ง โดยรัฐสุดท้ายที่สินค้าถูกส่งจำหน่ายไปจะเป็นผู้จัดเก็บ ภาษีดังกล่าวมีอัตราแตกต่างกันตามแต่ละรัฐจะกำหนด

4. ภาษีผ่านแดนหรือข้ามรัฐ (Octroi) เป็นภาษีที่จัดเก็บจากการเคลื่อนย้ายสินค้าจากรัฐหนึ่งไปอีกรัฐหนึ่ง โดยเมือง (Municipality) เป็นผู้จัดเก็บ ปัจจุบันมีเพียงรัฐมหาราษฏระรัฐเดียวที่มีการจัดเก็บภาษีนี้ อย่างไรก็ตาม ทางรัฐบาลของรัฐมหาราษฏระมีแผนที่จะยกเลิกการจัดเก็บภาษีดังกล่าวในอนาคต

5. ภาษีท้องถิ่น (Local Body Tax หรือ LBT) เป็นภาษีที่สองรัฐ คือ รัฐคุชราต และรัฐมหาราษฏระนำมาใช้ทดแทนภาษีผ่านแดนหรือข้ามรัฐ โดยภาษี LBT เป็นการคิดภาษีในการนำสินค้าเข้ามายังรัฐ เพื่อใช้หรือจำหน่าย โดยเดิมภาษี Octroi ใช้มูลค่าต้นทุนวัตถุดิบเป็นฐานภาษี แต่สำหรับ LBT ใช้มูลค่าขอยอดหมุนเวียนของสินค้าแทน โดยวิสาหกิจที่มียอดมูลค่าหมุนเวียนของสินค้า

ไม่เกิน 300,000 รูปีต่อปี จะได้รับยกเว้นภาษี อย่างไรก็ตาม หากรัฐบาลอินเดียกำหนดให้มีการจัดเก็บภาษีสินค้าและบริการ (GST) ทั่วทั้งประเทศแล้ว ก็จะทำให้มีการยกเลิกการจัดการเก็บภาษี LBT ต่อไป

6. ภาษีสรรพสามิตส่วนกลาง (Central Excise Duty) เป็นภาษีที่เรียกเก็บจากสินค้าที่ผลิตในอินเดีย ตาม พรบ. สรรพสามิต Central Excise Act 1944 และ Central Excise Tariff Act 1985 โดยสินค้าที่จะถูกเรียกเก็บภาษีนี้นี้ จะเป็นสินค้าที่ถูกผลิตขึ้นมาใหม่ โดยอัตราภาษีสรรพสามิตสำหรับสินค้าทั่วไปอยู่ที่ร้อยละ 10.30 และจัดเก็บทุกเดือน

7. ภาษีบริการ (Service Tax) มีอัตราร้อยละ 12 บวกกับภาษีเพื่อการศึกษา (Education Cess) อีกร้อยละ 2 ทั้งนี้ หากผู้ให้บริการเป็นบริการรายย่อย รายได้ไม่เกิน 8 แสนรูปีต่อปี ไม่ต้องเสียภาษีบริการ

ภาษีประเภทอื่นๆ

1. ภาษีศุลกากร (Customs Duty) การเรียกเก็บภาษีศุลกากรของสินค้าในอัตราต่าง ๆ นั้น เป็นไปตามกฎหมายของอินเดียว่าด้วยอัตราภาษีศุลกากรนำเข้าหรือ Customs Tariff Act 1975 ทั้งนี้ เมื่อส่งสินค้าเข้าไปยังประเทศอินเดีย ผู้นำเข้าหรือผู้รับจำเป็นจะต้องชำระภาษีอากรนำเข้า ไม่ว่าจะสินค้าที่ใช้ส่วนบุคคล หรือสินค้าเพื่อการพาณิชย์

2. อากรแสตมป์ (Stamp duty) เป็นภาษีที่จัดเก็บจากการกระทำตราสาร เช่น ตราสารเช่าที่กับโรงเรือน เช่าซื้อทรัพย์สิน จ้างทำของ กู้ยืมเงิน เป็นต้น อัตราการเก็บอากรแสตมป์ของอินเดียในแต่ละรัฐมีอัตราที่แตกต่างกัน เช่น รัฐทมิฬนาฑู เรียกเก็บอัตราร้อยละ 6 รัฐอานธรประเทศ ร้อยละ 3 และรัฐกรณาฏกะ ร้อยละ 7.01 เป็นต้น

3. ภาษีความมั่งคั่ง (Wealth Tax) หน่วยงานด้านศุลกากรอินเดียจะเรียกเก็บเป็นรายปี ในอัตราร้อยละ 1 ของมูลค่าทรัพย์สิน เช่น ที่ดิน อาคาร ที่ถือครองโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า และมีมูลค่าสูงกว่า 3 ล้านรูปี นอกจากนี้ ยังเรียกเก็บภาษีความมั่งคั่งจากบุคคลหรือนิติบุคคลที่เป็นเจ้าของยานยนต์ เรือยอร์จ เรือและอากาศยานและเครื่องเงินเครื่องทอง ที่ไม่ได้ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าอินเดียจะเรียกเก็บภาษีความมั่งคั่ง แต่ไม่มีการเรียกเก็บภาษีมรดก (Inheritance tax) โดยทั้งชาวต่างชาติและชาวอินเดียที่เข้าข่ายเกณฑ์จะต้องเสียภาษีความมั่งคั่งจะต้องจ่ายภาษีโดยไม่มีข้อยกเว้น

4. ภาษีโรงเรือนและที่ดิน (Property Tax) เรียกเก็บโดยหน่วยงานท้องถิ่น โดยมีอัตราเรียกเก็บแต่ละพื้นที่ต่างกัน ภาษีโรงเรือนและที่ดินจะจัดเก็บจากรายได้ที่โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ กับที่ดินที่ใช้ประโยชน์ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น โดยเจ้าของทรัพย์สินต้องยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษี และทางการจะเป็นผู้ประเมินภาษีโดยอาจพิจารณาจากการประเมินรายได้จากการทางท้องถิ่น ค่าเช่าที่ได้รับ และค่าเช่าเฉลี่ยของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างในเขตพื้นที่นั้น ๆ เป็นต้น

4.3.4 นโยบายอุตสาหกรรม

รัฐบาลนายโมที่ได้จัดตั้งสถาบันชาติเพื่อการปฏิรูปอินเดีย (National Institution for Transforming India Aayog: NITI Aayog) ซึ่งมีตัวแทนทั้งภาครัฐ เอกชน และวิชาการระดับแนว

หน้าเป็นกรรมการให้คำปรึกษาแก่รัฐบาลโดยตรง ทำให้แผน 5 ปีฉบับที่ 12 (2010-2017) ที่จัดทำโดย คณะกรรมการการวางแผนภายใต้รัฐบาลชุดก่อนเป็นแผน 5 ปีฉบับสุดท้ายของอินเดีย โดยปัจจุบันรัฐบาลระดับรัฐมีบทบาทในการกำหนดแผนพัฒนาของตนเองแบบล่างสู่บน ส่วน NITI Aayog จะเน้นการประสานงานระหว่างรัฐบาลส่วนกลางกับท้องถิ่น และการจัดสรรงบประมาณของ ส่วนดังกล่าวตามเป้าหมายระดับชาติภายใต้ “วิสัยทัศน์ 2022” (75 ปีตั้งแต่อินเดียได้รับเอกราช) ได้แก่ การลดความยากจนด้วยการสร้างงานและการพัฒนาฝีมือ การเพิ่มการเข้าถึงน้ำสะอาดและ ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตามกลยุทธ์ “อินเดียสะอาด” (Swachh Bharat) การพัฒนาการเข้าถึง ไฟฟ้า ถนน และการสื่อสารในเขตชนบท การยกระดับภาคเกษตร โดยเฉพาะด้านปศุสัตว์ ประมง รวมถึงการจัดการน้ำ การพัฒนาการศึกษา สาธารณสุขและการเคหะ และการปรับปรุงกฎหมายและ กระบวนการยุติธรรม⁶

ทั้งนี้ โครงการที่มีความสัมพันธ์กับการค้า การลงทุน และอุตสาหกรรมของอินเดียโดยตรง คือ “Make in India” ซึ่งมีเป้าหมายให้อินเดียดึงดูด FDI ได้สูงสุดในโลกตามที่กล่าวไว้ในส่วนที่ 4.3.1 และครอบคลุมสาขาอุตสาหกรรมเป้าหมาย 25 สาขา อันประกอบด้วย⁷

- ภาคเกษตร/อุตสาหกรรมเกษตร 1 สาขา ได้แก่ อาหารแปรรูป
- ภาคอุตสาหกรรมพื้นฐานและพลังงาน 4 สาขา ได้แก่ เหมืองแร่ น้ำมันและก๊าซ พลังงาน ความร้อน และพลังงานทดแทน
- ภาคอุตสาหกรรม 11 สาขา ได้แก่ ยานยนต์ ชิ้นส่วนยานยนต์ อากาศยาน อวกาศ การป้องกันประเทศ เครื่องใช้ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ เคมีภัณฑ์ เภสัชภัณฑ์ เครื่องหนัง และสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม
- ภาคบริการ 7 สาขา ได้แก่ สื่อและบันเทิง ท่องเที่ยว สุขภาพ การก่อสร้าง การขนส่งทาง บก การขนส่งทางน้ำ และการขนส่งทางราง
- เทคโนโลยีสนับสนุน 2 สาขา ได้แก่ เทคโนโลยีชีวภาพ และเทคโนโลยีสารสนเทศและ การจัดการกระบวนการธุรกิจ

ทั้งนี้ น่าสังเกตว่า ในบรรดาอุตสาหกรรมเป้าหมาย 10 สาขาของไทย มากถึง 8 สาขาสอดคล้องกับการกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมายของอินเดีย ซึ่งได้แก่ อาหารแปรรูป ยานยนต์และชิ้นส่วน การขนส่งและการบินอิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีชีวภาพ ดิจิทัล ท่องเที่ยว และสุขภาพ

นอกจากนั้น วิสัยทัศน์ 2022 เน้นการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการค้า การลงทุน และอุตสาหกรรมในประเทศ ดังนี้⁸

⁶ http://niti.gov.in/mgov_file/Final%20Report%20of%20the%20Sub-Group%20submitter%20to%20PM.pdf

⁷ <http://www.makeinindia.com/sectors>

⁸ http://niti.gov.in/mgov_file/NITI%20Brief1.pdf

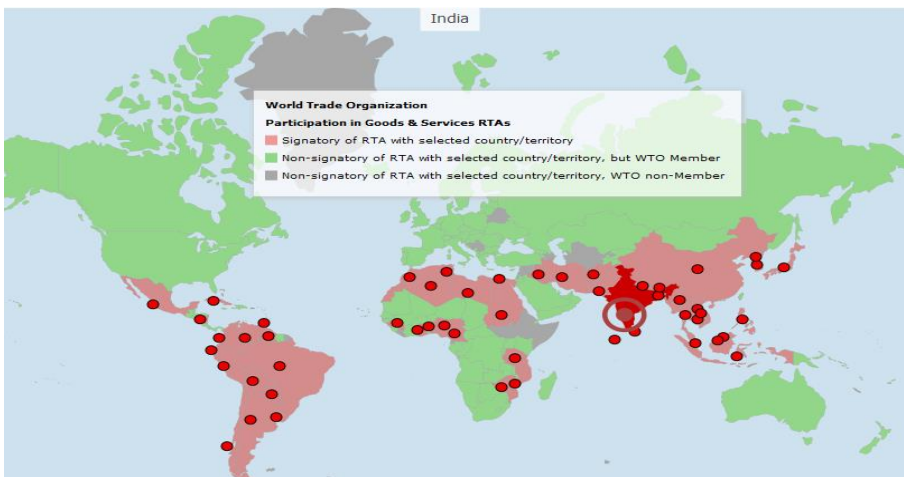
- **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** เพิ่มสัดส่วนการเข้าถึงไฟฟ้าเป็น 100% ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ รวมทั้งก่อสร้างถนนลาดยางเพิ่มเติมอีก 100,000 กิโลเมตร
- **ด้านการศึกษา** เน้นผลลัพธ์ของการศึกษาเชิงคุณภาพ และพัฒนาการฝึกอบรมภายใต้โครงการ “Skill India” ซึ่งจะเปลี่ยนมุมมองของเยาวชนจากคนหางานเป็นผู้สร้างงาน
- **ด้านที่ดิน** เพิ่มพื้นที่เพาะปลูก ผลิตภาพ และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภาคเกษตร

โดยสรุป ถึงแม้ว่าอินเดียจะยุบคณะกรรมการการวางแผนและจัดตั้ง NITI Aayog ขึ้นมาทดแทน แต่เนื่องจากโครงสร้างการบริหารราชการสะท้อนการแบ่งงานกันทำแบบแนวดิ่ง โดยแต่ละสาขาอุตสาหกรรมมีกระทรวงกำกับดูแลของตนเอง เช่น สาขาเคมีภัณฑ์และเภสัชภัณฑ์อยู่ภายใต้กระทรวงเคมีภัณฑ์และปุ๋ย เป็นต้น การกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมายของอินเดียจึงว่านล้อมทั้งอุตสาหกรรมเบา อุตสาหกรรมหนัก และบริการที่เกี่ยวข้อง ส่วนหนึ่งเนื่องจากการเติบโตของจำนวนประชากร ทำให้อินเดียต้องขับเคลื่อนทั้งอุตสาหกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มและนวัตกรรมสูง อย่างเช่น อากาศยาน ไปพร้อม ๆ กับอุตสาหกรรมเบาที่ก่อให้เกิดการจ้างงานในท้องถิ่น อาทิ เครื่องหนัง และสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม น่าติดตามว่า NITI Aayog จะสามารถเสริมสร้างการบูรณาการระหว่างแต่ละกระทรวง และระหว่างกระทรวงกับรัฐบาลรัฐผู้ขับเคลื่อนนโยบายได้มากน้อยอย่างไร

4.3.5 ความตกลงการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ

อินเดียเป็นประเทศที่มีความตกลงการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศกับหลากหลายภูมิภาค ซึ่งหากไม่รวมความตกลง GSTP ที่ไม่มีใครมีผลในทางปฏิบัติกันนั้น เห็นว่า อินเดีย มีความตกลงหลักในแถบภูมิภาคของตนเอง คือ เอเชียใต้ กับ เอเชียตะวันออก อย่างเกาหลี และญี่ปุ่น และยังมักับละตินอเมริกา อย่าง ชิลี และ Mercosur ด้วย

ภาพที่ 4. 15 : ประเทศที่มีความตกลงการค้าและการลงทุนกับอินเดีย



ที่มา: World Trade Organization, 2016

ความตกลงต่าง ๆ ที่สำคัญของอินเดียที่ได้ลงนามแล้วมี ดังนี้

Agreement on SAARC Preferential Trading Arrangement (SAPTA)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 11 เมษายน ปี 1993

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 7 ธันวาคม ปี 1995

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมเฉพาะการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้ อย่างไรก็ตาม ด้วยความตกลง SAFTA ที่จัดทำขึ้นภายหลังอันมีผลครอบคลุมกว่า จึงทำให้ SAFTA ถูกใช้งานแทน (over ruled)

South Asian Free Trade Agreement (SAFTA)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 6 มกราคม ปี 2004

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 1 มกราคม ปี 2006

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมเฉพาะการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

Asia Pacific Trade Agreement (APTA) "Bangkok Agreement"

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 31 กรกฎาคม ปี 1975

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 17 มิถุนายน ปี 1976

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมเฉพาะการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้ แต่ภายหลังที่มีความตกลง ASEAN-อินเดีย ซึ่งมีความครอบคลุมและชัดเจนกว่า ความตกลงนี้ก็ไม่ได้นำมาบังคับใช้ต่อ โดยปริยาย

CECA between The Republic of India and the Republic of Singapore

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 29 มิถุนายน ปี 2005

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 1 สิงหาคม ปี 2005

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า การบริการและการลงทุน

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

CEPA between India and Malaysia

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 18 กุมภาพันธ์ ปี 2011

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 1 กรกฎาคม ปี 2011

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า การบริการและการลงทุน

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

India - Chile PTA

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 8 มีนาคม ปี 2006

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 17 สิงหาคม ปี 2007

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมในเบื้องต้น (initial stage) เฉพาะการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

India - Afghanistan PTA

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 6 มีนาคม ปี 2003

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 13 พฤษภาคม ปี 2003

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมเฉพาะการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

India - ASEAN Agreements

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลงการค้าสินค้า: 13 สิงหาคม ปี 2009

วันที่ความตกลงการค้าสินค้านี้มีผลบังคับใช้: 1 มกราคม ปี 2010

วันที่ลงนามความตกลงการค้าบริการ: 13 พฤศจิกายน ปี 2014

วันที่ความตกลงการค้าบริการมีผลบังคับใช้: 1 กรกฎาคม ปี 2015

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้าและบริการ

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

India - Bhutan Trade Agreement

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 28 กรกฎาคม ปี 2006

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 29 กรกฎาคม ปี 2006

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมเฉพาะการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

India - Japan CEPA

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 16 กุมภาพันธ์ ปี 2011

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 1 สิงหาคม ปี 2011

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า บริการ และการลงทุน
สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

India - Korea CEPA

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 7 สิงหาคม ปี 2009

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 1 มกราคม ปี 2010

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า บริการ และการลงทุน
สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

India - MERCOSUR PTA

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 25 มกราคม ปี 2004

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 1 มิถุนายน ปี 2009

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมเฉพาะการค้าสินค้า
สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

India - Nepal Trade Treaty (Partial Scope Agreement)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 27 ตุลาคม ปี 2009

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 27 ตุลาคม ปี 2009

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมเฉพาะการค้าสินค้า
สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

India - Sri Lanka FTA

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 28 ธันวาคม ปี 1998

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 15 ธันวาคม ปี 2001

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมเฉพาะการค้าสินค้า
สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

Global System of Trade Preferences among Developing Countries (GSTP)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 13 เมษายน ปี 1988

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 19 เมษายน ปี 1989

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมเฉพาะการค้าสินค้า
สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

4.4 ประเทศจีน

4.4.1 การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ

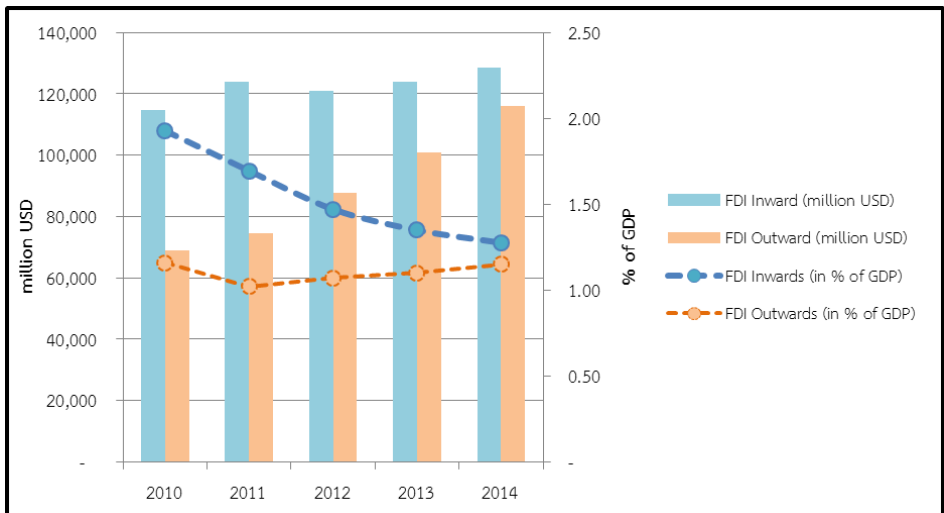
การลงทุนโดยตรง (Foreign Direct Investment: FDI) ของจีนแบ่งออกเป็น (1) การลงทุนโดยตรงของต่างประเทศในจีน (Inward FDI) และการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของจีน (Outward FDI) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) การลงทุนโดยตรงของต่างประเทศในจีน (Inward FDI)

ด้วยขนาดตลาดที่ใหญ่จากประชากรราว 1.3 พันล้านคน การเติบโตทางเศรษฐกิจเกินกว่าร้อยละ 7 ต่อปี และต้นทุนแรงงานในระดับต่ำ ตลอดจนการพัฒนาเมืองแถบตะวันตกของจีน ทำให้จีนเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการลงทุน และได้รับความสนใจจากนักลงทุนต่างชาติมากขึ้น โดยจีนได้รับเงินลงทุนโดยตรงจากต่างชาติมากขึ้น จนกระทั่งเป็นประเทศที่มี FDI เข้ามาสูงที่สุดในโลกในปี 2014 ถึง 128,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าถึงร้อยละ 6.4 ทั้งนี้ การลงทุนโดยตรงในจีนอยู่ที่ประมาณร้อยละ 1-2 ของ GDP (ดังแสดงในภาพที่ 4.16) ซึ่งการเป็นอันดับสูงให้ประเทศจีนเป็นแหล่งลงทุนโดยตรงของต่างชาตินี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายในการเปิดประเทศของจีน (UNCTAD, 2015 และSantandertrade)

อย่างไรก็ดี จีนยังมีบางปัจจัยด้านลบที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจของนักลงทุนต่างชาติ เช่น การขาดความโปร่งใส ความไม่แน่นอนในกฎหมาย การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่อยู่ในระดับต่ำ รวมถึงการคอร์รัปชันในธุรกิจจีน เป็นต้น (Santandertrade)

ภาพที่ 4.16 : FDI ของประเทศจีน ปี 2010-2014



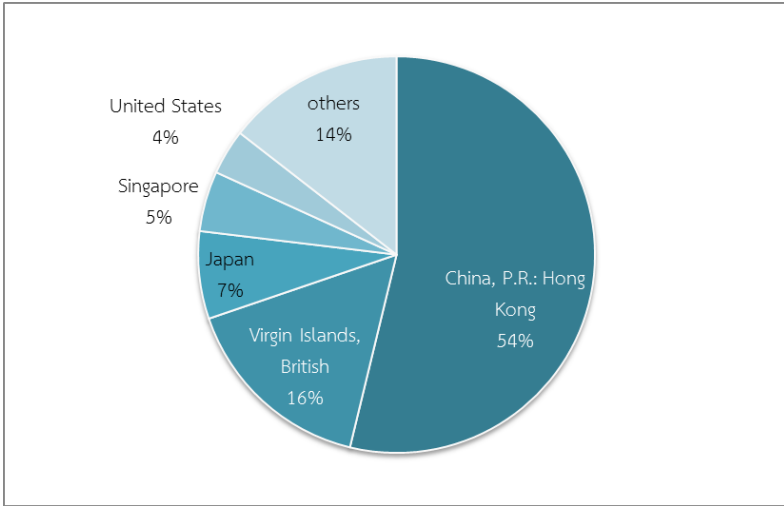
ที่มา: UNCTAD, 2015

1.1) ประเทศที่นำเงินมาลงทุนในจีน

ประเทศที่นำเงินมาลงทุนโดยตรงในจีนมากที่สุด คือ เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีมูลค่าการลงทุนมากถึงร้อยละ 54 ของการลงทุนโดยตรงทั้งหมดในจีนในปี 2014 รองลงมาเป็นหมู่เกาะบริติชเวอร์จิน ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา ที่มีมูลค่าการลงทุนคิดเป็นร้อยละ 16 7 5 และ 4 ตามลำดับ (ดังแสดงในภาพที่ 4.17)

ทั้งนี้ ในปี 2012 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีมูลค่าลงทุนโดยตรงในจีนรวม 6,305 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือร้อยละ 5.64 ของการลงทุนโดยตรงทั้งหมดในจีน โดยทั้งหมดเป็นการลงทุนจากสิงคโปร์ อย่างไรก็ตาม ประเทศอื่น ๆ ใน ASEAN ยังมีการลงทุนโดยตรงในจีนอยู่บ้าง ในช่วงปี 2001-2011 ได้แก่ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และอินโดนีเซีย ตามลำดับมูลค่าการลงทุน (UNCTAD, 2013)

ภาพที่ 4.17 : Inward FDI ในจีน จำแนกตามประเทศ (ปี 2014)



ที่มา : U.S. Department of State, 2015

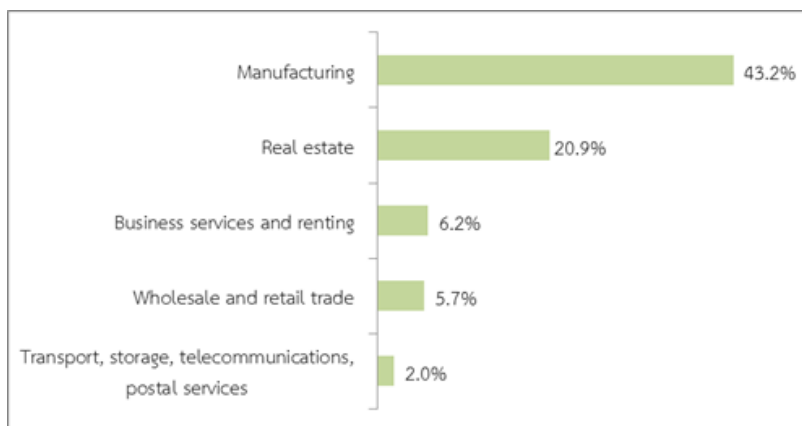
1.2) อุตสาหกรรมในจีนที่ต่างชาติสนใจมาลงทุน

นักลงทุนต่างชาติที่มาลงทุนในจีนนั้น หากพิจารณาตามมูลค่าการลงทุน พบว่าการลงทุนโดยตรงส่วนใหญ่อยู่ในอุตสาหกรรมการผลิตมากถึงร้อยละ 43 รองลงมาเป็นอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ อุตสาหกรรมบริการทางธุรกิจและการเช่า อุตสาหกรรมการค้าส่งและค้าปลีก และอุตสาหกรรมขนส่งและโทรคมนาคม ร้อยละ 21 6 6 และ 2 ตามลำดับ (ดังแสดงในภาพที่ 4.18)

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาตามจำนวนแรงงาน พบว่าการลงทุนโดยตรงส่วนใหญ่อยู่ในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมเครื่องจักรและอุปกรณ์ อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม อุตสาหกรรมรถยนต์ และอุตสาหกรรมโลหะและผลิตภัณฑ์

ตามลำดับ (ตารางที่ 4.24) และหากพิจารณาจำนวนสาขาที่ประกอบธุรกิจเงินจีนพบว่าใน 10 กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการจ้างงานสูงสุดนั้น พบว่าทั้ง 10 สาขาล้วนมีเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่มีจำนวนสาขากิจการมากที่สุดในแต่ละอุตสาหกรรม (ดังแสดงในตารางที่ 4.24)

ภาพที่ 4.18 : มูลค่า FDI ในจีน จำแนกตามอุตสาหกรรม (ปี 2014)



ที่มา: www.santandertrade.com

ตารางที่ 4.24 : FDI ในจีน จำแนกตามอุตสาหกรรม (ปี 2014)

Industry	Foreign Affiliated Companies				Leading parent company	Leading home country
	Number	Number of parents	Sale (USD million)	Employees		
Total (merchandise and services)	32,034	18,244	8,023,426	16,866,717	HITACHI, LTD., JPN	Hong Kong, China
1 Electrical and electronic equipment	7,814	5,360	3,125,756	7,029,874	Siemens AG, DEU	Hong Kong, China
2 Machinery and equipment	5,052	3,555	918,309	2,467,003	Siemens AG, DEU	Hong Kong, China
3 Textiles, clothing and leather	3,425	2,927	369,559	2,418,979	SUMIKIN BUSSAN CORPORATION, JPN	Hong Kong, China
4 Motor vehicles and other transport equipment	3,611	2,613	889,013	2,276,432	PEUGEOT SA, FRA	Hong Kong, China
5 Metal and metal products	3,702	2,910	708,839	1,764,502	SUMITOMO ELECTRIC	Hong Kong, China

Industry	Foreign Affiliated Companies				Leading parent company	Leading home country
	Number	Number of parents	Sale (USD million)	Employees		
					INDUSTRIES, LTD., JPN	
6 Precision instruments	1,594	1,256	439,137	1,147,903	Siemens AG, DEU	Hong Kong, China
7 Wholesale and retail trade	6,327	3,998	1,396,213	1,028,464	China Paradise Electronics Retail (Hong Kong) II Limited, HKG	Hong Kong, China
8 Other manufacturing	1,819	1,640	225,371	981,775	INOUE RUBBER CO.,LTD., JPN	Hong Kong, China
9 Business activities	2,966	2,101	395,723	957,885	METRO AG, DEU	Hong Kong, China
10 Rubber and plastic products	1,729	1,433	176,529	892,029	BRIDGESTONE CORPORATION, JPN	Hong Kong, China

หมายเหตุ: 1. เรียงลำดับตามจำนวนแรงงาน (คน)

2. Leading parent company และ leading home country นิยามจากจำนวนสาขามากที่สุดในอุตสาหกรรมนั้น ๆ

ที่มา : www.investmentmap.org

สำหรับการลงทุนของไทยในจีน มีธุรกิจไทยไปลงทุนโดยตรงในจีนจำนวนมาก ทั้งในนครกว่างโจว เมืองเซี่ยเหมิน กรุงปักกิ่ง นครคุนหมิง นครเซี่ยงไฮ้ นครซีอาน และนครหนานหนิง โดยบริษัทไทยที่ได้ลงทะเบียนกับสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง มีดังนี้

- Atlantic Laboratories (HN) Corp., Ltd.
- Bangkok Bank Public Company Limited (Beijing Branch)
- Beijing Lotus Supercenter Chain Store
- Chia Tai (China) Investment Co., Ltd
- Chia Tai Lotus
- Beijing Livestock Breeding Co.,Ltd
- Peak Pacific (China) Investment Ltd
- เครื่องกระหังแดง
- Bangkok Airways Co., Ltd.
- Thai Airways International Public Co., Ltd.
- Beijing Dafa Chia Tai Co.,LTD
- Thai Farmers Bank Public Co., Ltd. (Beijing Representative Office)
- Beijing chia Tai Animal Husbandry Co.,Ltd.
- Tourism Authority of Thailand, Beijing Office

- Sizzler China PTE Ltd.
- PRICE WATERHOUSE COOPERS
- ROUY CHAI INTERNATIONAL GROUP
- Beijing Sanyou Group (Sammitr Motor)
- Banpu Public Company Limited (Zhengzhou Representative Office)
- Chia Tai Agro-industry (China) Oil & Fat Business
- TIANJIN CHIA TAI FEEDS TECHNOLOGICAL CO., LTD.
- SVI ELECTRONICS(TIANJIN) CO.,LTD
- PRICE WATERHOUSE COOPERS
- Hebi Zhongtai Mining Co., Ltd. เป็นต้น (ศูนย์ข้อมูลธุรกิจไทยในจีน)

ทั้งนี้ จีนจัดเป็นประเทศที่มีปัจจัยอันเอื้อต่อการทำธุรกิจอันดับที่ 90 จากทั้งหมด 189 ประเทศ เนื่องจากจีนมีกระบวนการ ต้นทุน และระยะเวลาในการก่อตั้งธุรกิจ การขอใบอนุญาตก่อสร้าง และการขอใช้ไฟฟ้าในจีนยังมีจำนวนขั้นตอน ระยะเวลา และต้นทุนค่อนข้างสูง (อันดับที่ 128 179 และ 124 ตามลำดับ) อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงสินเชื่อและการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินของจีนอยู่ในระดับค่อนข้างดี (อันดับที่ 71 และ 37 ตามลำดับ) (World Bank Group, 2015)

2.) การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของจีน (Outward FDI)

ภายหลังจากทางการจีนเริ่มผ่อนคลายมาตรการการลงทุนในต่างประเทศ จากเดิมที่มีเพียงหน่วยงานรัฐวิสาหกิจจีนที่ออกไปลงทุนต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน พลังงาน และอสังหาริมทรัพย์ ทำให้บริษัทเอกชนทยอยออกมาลงทุนในต่างประเทศเพิ่มขึ้น โดยมูลค่าการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของจีนเพิ่มขึ้นถึง 13.7 เท่า ในช่วงปี 2004-2013 ที่ผ่านมา และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเกินกว่ามูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของจีนเอง ทำให้ในปี 2014 จีนได้รับการจัดอันดับว่าเป็นประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศมากที่สุดเป็นอันดับที่ 3 ของโลก รองจากสหรัฐอเมริกา และฮ่องกง ตามลำดับ (UNCTAD, World Investment Report 2015)

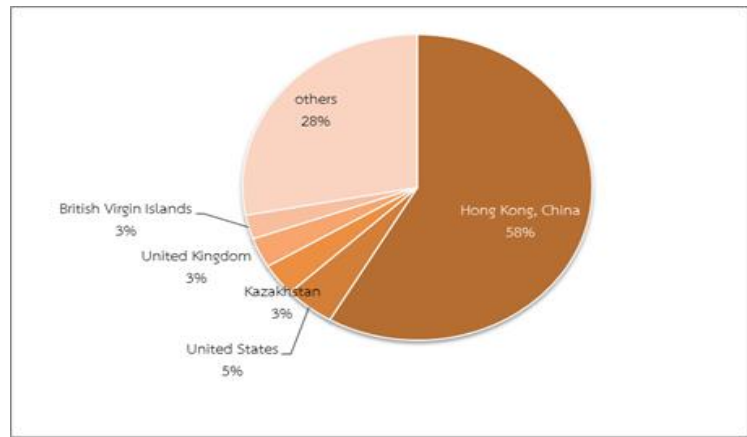
2.1) ประเทศที่จีนไปลงทุน

ประเทศที่จีนนำเงินไปลงทุนโดยตรงมากที่สุด คือ เขตบริหารพิเศษฮ่องกง แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีมูลค่าการลงทุนมากถึงร้อยละ 58 ของการลงทุนโดยตรงทั้งหมด ในปี 2012 รองลงมาเป็นสหรัฐอเมริกา คาซัคสถาน สหราชอาณาจักร และหมู่เกาะบริติชเวอร์จิน ที่มีมูลค่าการลงทุนคิดเป็นร้อยละ 4.6 3.4 3.2 และ 2.6 ตามลำดับ (ภาพที่ 4.19)

ทั้งนี้ ในปีเดียวกัน **ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้** ได้รับเงินลงทุนโดยตรงสุทธิจากจีนรวม 6,100 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือร้อยละ 6.95 ของการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศทั้งหมดของจีน โดยจีนเริ่มลงทุนในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่ปี 2003 เป็นต้นมา ซึ่งส่วนใหญ่จีนลงทุนในสิงคโปร์และอินโดนีเซียมากถึง 1,519 และ 1,361 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

ตามลำดับ รองลงมาเป็นลาว เมียนมาร์ กัมพูชา ไทย เวียดนาม มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และบรูไน มูลค่าลงทุน 809 749 560 479 349 199 75 และ 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ตามลำดับ (UNCTAD, 2013)

ภาพที่ 4.19 : Outward FDI ของจีน จำแนกตามประเทศ (ปี 2012)

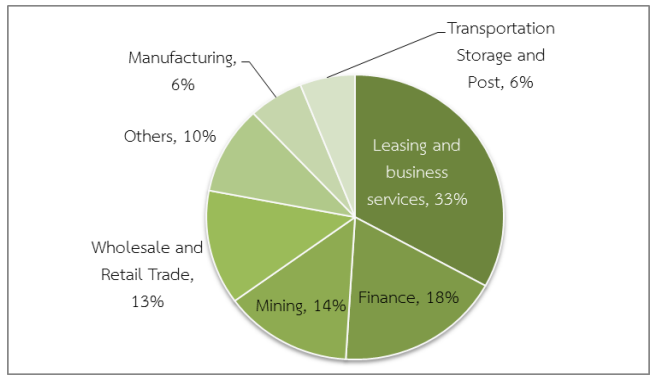


ที่มา: UNCTAD, 2013

2.2) อุตสาหกรรมที่จีนไปลงทุน

เมื่อพิจารณาตามมูลค่าการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของจีน พบว่าส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมบริการเข้าซื้อและบริการทางธุรกิจมากถึงร้อยละ 33 รองลงมาเป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมเงิน อุตสาหกรรมเหมืองแร่ อุตสาหกรรมการค้าปลีกค้าส่ง อุตสาหกรรมการผลิต และอุตสาหกรรมขนส่ง คลังสินค้า และไปรษณีย์ ร้อยละ 18, 14 13 10 6 และ 6 ตามลำดับ ดังแสดงในภาพที่ 4.20

ภาพที่ 4.20 : การลงทุนในต่างประเทศของจีน จำแนกตามสาขาอุตสาหกรรม



ที่มา: World Resources Institute, 2015

บริษัทจีนในต่างประเทศ ในบรรดาบริษัทจีนที่ไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศนั้น มี 5 บริษัทขนาดใหญ่ ที่มีศักยภาพในการขยายธุรกิจและตลาดในต่างแดนได้ประสบความสำเร็จ โดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้

- 1) **เลอโนโว (Lenovo)** "เลอโนโวกรุ๊ป" กลายเป็นที่รู้จักกันทั่วโลก เมื่อรุกเข้าซื้อกิจการส่วน ThinkPad ของ IBM เมื่อปี 2005 และเข้าซื้อกิจการ Motorola ต่อจาก Google ด้วยมูลค่า 2.91 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ รวมทั้งซื้อกลุ่มธุรกิจเซิร์ฟเวอร์ x86 จาก IBM ในปี 2014
- 2) **ต้าเหอเลียน วันต้า (Dalian Wanda)** เป็นกิจการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ และธุรกิจบันเทิงในจีน โดยได้รับความสนใจทั่วโลก เมื่อเข้าซื้อกิจการบริษัทเครือข่ายโรงภาพยนตร์รายใหญ่อันดับสองของสหรัฐฯ AMC Entertainment Holdings Inc. (AMC) ด้วยมูลค่า 2.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ทำให้วันต้ากลายเป็นเครือข่ายบริษัทภาพยนตร์รายใหญ่สุดในภูมิภาคเอเชีย นอกจากนี้ เมื่อปี 2015 วันต้า ยังประกาศซื้อหุ้นร้อยละ 20 ของสโมสรฟุตบอลอาซิฟสเปน แอตเลติโก้ มาดริด (Atletico de Madrid) เป็นจำนวนเงิน 52 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่บริษัทจีนได้ลงทุนกับสโมสรฟุตบอลชั้นนำของยุโรป ทั้งนี้ วันต้า ได้ตั้งเป้าหมายรายได้ในปี 2020 ว่าจะมีมูลค่าเกิน 9.7 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยกว่าร้อยละ 30 เป็นรายได้จากกิจการนอกประเทศ
- 3) **ฟอซัน อินเตอร์เนชันแนล (Fosun International)** กลุ่มกิจการฟอซัน อินเตอร์เนชันแนล ได้ลงทุนในตลาดอสังหาริมทรัพย์และภาคธุรกิจประกันภัยอุบัติเหตุในสหรัฐฯ ด้วยการซื้อ Meadowbrook Insurance Group มูลค่า 433 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ
- 4) **หัวเว่ย (Huawei)** หัวเว่ยได้นำผลิตภัณฑ์กว่า 100 รายการไปออกงานแสดงสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้า 2015 International Consumer Electronics Show (CES) ที่ลาสเวกัส สหรัฐอเมริกา โดยผลิตภัณฑ์เหล่านี้ เป็นโทรศัพท์มือถือรุ่นสำคัญของแบรนด์อุปกรณ์เสริมต่าง ๆ แท็บเล็ต ตลอดจนอุปกรณ์สมาร์ตโฮมที่เชื่อมต่อเทคโนโลยีสื่อสารในบ้านอยู่อาศัยอื่น ๆ
- 5) **วันเซียง กรุ๊ป (Wanxiang Group Corp.)** เป็นผู้ผลิตอุปกรณ์ชิ้นส่วนยานยนต์ของจีน โดยวันเซียง กรุ๊ปได้ไปตั้งสำนักงานใหญ่อยู่ในทวีปอเมริกาเหนือ พร้อมทั้งซื้อกิจการต่าง ๆ ในทวีปดังกล่าวมากกว่า 20 แห่งแล้ว รวมถึงประมูลซื้อกิจการฟิสเกอร์ ออโตโมทีฟ (Fisker Automotive) ซึ่งเป็นกิจการผู้บุกเบิกรถยนต์ไฟฟ้า เมื่อปี 2014 ด้วยเงินกว่า 149.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หลังกิจการแห่งนี้ประสบภาวะล้มละลาย (ผู้จัดการออนไลน์)

สำหรับประเทศไทย ในปี 2014 มีนักลงทุนจีนสนใจขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน จำนวน 77 โครงการ มูลค่าเงินลงทุนรวม 33,707 ล้านบาท และได้อนุมัติส่งเสริมการลงทุน จำนวน 40 โครงการ มูลค่าเงินลงทุนรวม 38,247 ล้านบาท ต่อมาในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2015 มีนักลงทุนจีน สนใจเข้ามาขอรับการส่งเสริมการลงทุนในไทย จำนวน 23 โครงการ มูลค่าเงินลงทุนรวม 8,477 ล้านบาท และได้อนุมัติส่งเสริมการลงทุน จำนวน 33 โครงการ มูลค่าเงินลงทุนรวม 5,505 ล้านบาท (กรุงเทพฯธุรกิจ)

การลงทุนระหว่างอาเซียนและจีนนั้นถือว่ามียุทธศาสตร์ค่อนข้างสูงมากเมื่อเทียบกับประเทศสมาชิก BRICS ประเทศอื่น ๆ โดยอาเซียนไปลงทุนในจีนมากกว่าการลงทุนของจีนในอาเซียนเกือบ 3 เท่า ทั้งนี้การลงทุนระหว่างจีนและอาเซียนมีลักษณะที่ต่างจากประเทศสมาชิก BRICS อื่น ๆ กล่าวคือทั้งจีนและอาเซียนมีการลงทุนระหว่างกันอย่างยาวนานและสม่ำเสมอทุกปี อีกทั้งยังมีแนวโน้มลงทุนระหว่างกันเพิ่มขึ้นเช่นกัน แม้ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากประเทศสิงคโปร์เป็นหลัก ทั้งนี้ จีนมีแนวโน้มส่งเสริมให้ผู้ประกอบการจีนออกไปลงทุนในต่างประเทศ มากกว่าการรอรับการลงทุนของต่างชาติในประเทศ ดังนั้น แนวทางทำธุรกิจกับจีนของอาเซียนอาจเป็นไปได้ในทิศทางที่แสวงหาประโยชน์จากการเข้ามาลงทุนของจีน

4.4.2 กฎระเบียบสำคัญในการจัดตั้งธุรกิจ และการค้าระหว่างประเทศ

แม้ว่าในทางปฏิบัติจะมีกฎระเบียบในการทำธุรกิจอยู่หลายแง่มุม แต่ในการศึกษาชิ้นนี้จะมุ่งเน้นไปที่กฎระเบียบสำคัญที่ทุกธุรกิจต้องปฏิบัติ โดยเฉพาะในด้านการค้าและการลงทุน อันได้แก่ (1) กฎระเบียบในการจัดตั้งธุรกิจ (2) กฎระเบียบในการก่อสร้าง (3) กฎระเบียบในการส่งออกสินค้า และ (4) กฎระเบียบในการนำเข้าสินค้า อันมีขั้นตอนสำคัญดังนี้

กฎระเบียบในการจัดตั้งธุรกิจ

ในการขออนุญาตจัดตั้งธุรกิจในจีนนั้น ประกอบไปด้วยขั้นตอนสำคัญ 11 ขั้นตอน ใช้ระยะเวลาทั้งหมด 30 วันทำการ มีค่าใช้จ่ายรวม 300 หยวน หรือ คิดเป็น 1,636 บาท ซึ่งจะเห็นได้ว่าใช้เวลาเร็ว และมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างต่ำ โดยมีรายละเอียดกระบวนการ ทั้งระยะเวลาและค่าใช้จ่าย แสดงในตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4.25 : กระบวนการขออนุญาตจัดตั้งธุรกิจในจีน

ขั้นตอนที่	รายละเอียดกระบวนการ	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย
1	ตรวจสอบชื่อบริษัท	1 วันทำการ	ไม่มีค่าใช้จ่าย
2	ขึ้นทะเบียนเพื่อขอใบรับรองนิติบุคคล	11 วันทำการ	ไม่มีค่าใช้จ่าย
3	รับการอนุมัติใช้ตราสัญลักษณ์บริษัท	1 วันทำการ	ไม่มีค่าใช้จ่าย
4	ขึ้นทะเบียนตราสัญลักษณ์บริษัท	1 วันทำการ	300 หยวน
5	จ่ายค่าธรรมเนียมสำหรับใบรับรองรหัสบริษัท	1 วันทำการ	ไม่มีค่าใช้จ่าย
6	ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานสถิติท้องถิ่น	1 วันทำการ	ไม่มีค่าใช้จ่าย
*7	เปิดบัญชีธนาคารในนามบริษัท	1 วันทำการ	ไม่มีค่าใช้จ่าย
8	จัดทำ/ขอซื้อเอกสารทางการเงิน ได้แก่ financial invoices/receipts	10 วันทำการ	ไม่มีค่าใช้จ่าย
9	ซื้อแบบฟอร์มใบแจ้งราคาสินค้า (Invoices)	1 วันทำการ	ไม่มีค่าใช้จ่าย
10	ยื่นเอกสารรับสมัครงานกับหน่วยงานจัดหางานของท้องถิ่น	1 วันทำการ	ไม่มีค่าใช้จ่าย
*11	ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานประกันสังคมและสวัสดิการ	1 วันทำการ	ไม่มีค่าใช้จ่าย

ที่มา: Doing Business, World Bank

กฎระเบียบในการก่อสร้าง

การจัดตั้งธุรกิจ การขออนุญาตก่อสร้างในจีนนั้น ประกอบไปด้วยขั้นตอนมากถึง 22 ขั้นตอน ใช้เวลารวมประมาณ 12 เดือน มีค่าใช้จ่ายรวม 166,640 หยวน หรือ เทียบเท่า 908,714 บาท ต่างจากไทยที่ใช้เวลาประมาณ 4 เดือน มีค่าใช้จ่ายรวมเพียง 10,320 บาท เท่านั้น ขั้นตอนต่าง ๆ ปรากฏตามตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.26 : ขั้นตอนการขออนุญาตก่อสร้างในจีน

ขั้นตอน ที่	รายละเอียดขั้นตอน	ระยะเวลา ดำเนินการ	ค่าใช้จ่าย
1	ขอรับการประเมินและประเมินสภาพแวดล้อม	30 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
2	ขออนุญาตใช้ที่ดิน	20 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
3	ใบอนุญาตก่อสร้าง	35 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
4	ทบทวน/ตรวจสอบแบบก่อสร้าง โดยหน่วยงานตรวจสอบแบบอาคาร	20 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
*5	ขึ้นทะเบียนแบบก่อสร้างที่ the Civil Defense Office	10 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
*6	จัดจ้างหน่วยงานควบคุมการก่อสร้าง	1 วัน	164,727 หยวน
*7	ขอหลักฐานแสดงเงินทุนจากธนาคาร	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
*8	ขึ้นทะเบียน เพื่อทำสัญญาเกี่ยวกับการออกแบบและการก่อสร้าง	1 วัน	1,363 หยวน
*9	ได้รับการระดับตราลงใบขออนุญาตจากคู่สัญญาก่อสร้างและผู้ควบคุมงาน	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
10	ใบอนุญาตดำเนินการก่อสร้าง	20 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
11	ขอรับการตรวจสอบระบบอัคคีภัยภายในอาคาร	15 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
12	ขอใบรับรองการติดตั้งระบบอัคคีภัย จาก the fire department	15 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
13	ขอรับการตรวจสอบความสมบูรณ์ของระบบอัคคีภัยจาก the Shanghai Bureau of Planning and Land and Resources	10 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
*14	ได้รับการตรวจสอบ 4 ส่วน	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
15	ได้รับการตรวจสอบการก่อสร้างจาก หน่วยงานด้านการปกป้องสิ่งแวดล้อม	30 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
*16	ขอความเห็นในการตรวจสอบระบบป้องกันกระแสไฟ	14 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
*17	ขอและรับการตรวจสอบภายหลังการก่อสร้างจาก the Shanghai Urban Construction and Communications Commission	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
18	ขอใบรับรองการตรวจสอบครั้งสุดท้ายจาก the Shanghai Urban Construction and Communications Commission	21 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
19	ขอและเชื่อมต่อระบบน้ำและสิ่งปฏิกูล	7 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
20	ได้รับการตรวจสอบระบบน้ำและสิ่งปฏิกูล	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
21	ได้รับการบริการการเชื่อมต่อการตรวจสอบระบบน้ำและสิ่งปฏิกูล	49 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
*22	ขึ้นทะเบียนอาคารกับ Real Estate Registry	30 วัน	550 หยวน

หมายเหตุ : * ดำเนินการได้พร้อมกัน

ที่มา: Doing Business, World Bank

กฎระเบียบในการส่งออกสินค้า

ในการส่งออกสินค้าจากจีนใช้ระยะเวลาประมาณ 2 วัน มีค่าใช้จ่าย 692 ดอลลาร์ ในขณะที่ไทยใช้เวลาประมาณ 3 วัน และมีค่าใช้จ่าย 320 ดอลลาร์สหรัฐฯ เท่านั้น การส่งออกของจีน จึงใช้เวลาค่อนข้างต่ำ

ตารางที่ 4.27 : ขั้นตอนการส่งออกสินค้าของจีน

ขั้นตอนที่	รายละเอียดกระบวนการ	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย
1	ขั้นตอนเอกสาร (ขอ เตรียม ยื่น และรออนุมัติเอกสาร)	1 วัน	90 ดอลลาร์สหรัฐฯ
2	ขั้นตอนหน้าท่า (ตรวจเอกสาร ตรวจสอบสินค้า และพิธีการศุลกากร)	1 วัน	602 ดอลลาร์สหรัฐฯ

ที่มา: Doing Business, World Bank

กฎระเบียบในการนำเข้าสินค้า

ด้านการนำเข้าสินค้านั้น จีนใช้ระยะเวลาในการนำเข้ารวม 5 วัน และมีค่าใช้จ่ายการนำเข้า ประมาณ 940 ดอลลาร์สหรัฐฯ

ตารางที่ 4.28 : ขั้นตอนการนำเข้าสินค้าของจีน

ขั้นตอนที่	รายละเอียดกระบวนการ	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย
1	ขั้นตอนเอกสาร (ขอ เตรียม ยื่น และรออนุมัติเอกสาร)	2 วัน	150 ดอลลาร์สหรัฐฯ
2	ขั้นตอนหน้าท่า (ตรวจเอกสาร ตรวจสอบสินค้า และพิธีการศุลกากร)	3 วัน	790 ดอลลาร์สหรัฐฯ

ที่มา: Doing Business, World Bank

4.4.3 อัตราภาษีสำคัญ

ระบบภาษีของจีน

ภาษีถือเป็นภาระหน้าที่ของผู้ประกอบการที่เข้ามาลงทุน หรือประกอบธุรกิจในประเทศหนึ่ง ๆ ซึ่งนักธุรกิจ และ นักลงทุนต้องจ่ายประเภทภาษีตามกฎหมายที่กำหนด โดยประเภทภาษีในจีนที่ นักธุรกิจและนักลงทุนต่างชาติควรทราบเบื้องต้นที่สำคัญ ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีบริโภค (สรรพสามิต) ภาษีเงินได้จากการประกอบกิจการ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และภาษีธุรกิจ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax) หมายถึง ภาษีที่เก็บจากยอดจำนวนมูลค่าที่เพิ่มขึ้นจากต้นทุน เนื่องจากการขายสินค้า หรือการให้บริการ ผู้จ่ายภาษีมูลค่าเพิ่มแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

(1) กลุ่มผู้เสียภาษีทั่วไป (general taxpayer) อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับผู้เสียภาษีทั่วไปนั้น รายการสินค้าส่งออก (ยกเว้นแต่สินค้าที่รัฐบาลกลางได้ประกาศเรียกเก็บในอัตราอื่น) เสียอัตราภาษีที่ร้อยละ 0 ส่วนรายการจำหน่ายสินค้าหรือการนำเข้าสินค้าบางชนิด อาทิ ผักและผลไม้ที่ไม่ได้แปรรูป ผลิตภัณฑ์จากทะเล หนังสือ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ สาธารณูปโภคพื้นฐานที่ใช้ในบ้าน เช่น น้ำประปา ระบบความเย็น ความร้อน ก๊าซ เป็นต้น อาหารสัตว์ ปุ๋ยเคมี แร่โลหะและอโลหะบางชนิด เสียอัตราภาษีที่ร้อยละ 13

(2) กลุ่มผู้เสียภาษีวิสาหกิจขนาดเล็ก (small-scale taxpayer) สำหรับผู้เสียภาษีวิสาหกิจขนาดเล็กจะจ่ายภาษีมูลค่าเพิ่มที่ร้อยละ 3

ภาษีบริโภค (สรรพสามิต) (Consumption Tax) หมายถึง ภาษีที่เรียกเก็บจากกิจการผลิตหรือรับจ้างทำของ หรือนำเข้าสินค้าฟุ่มเฟือยบางชนิด โดยการกำหนดอัตราภาษีและจำนวนที่ต้องชำระภาษีแต่ละชนิดแตกต่างกัน สินค้าที่ต้องรับภาระภาษีบริโภค เช่น บุหรี่ เหล้า เครื่องสำอาง เครื่องประทีนผิว เครื่องประดับ อัญมณี ประทัด น้ำมันดีเซล ยางรถยนต์ รถมอเตอร์ไซด์ รถยนต์นั่งส่วนบุคคล เป็นต้น โดยอัตราภาษีขึ้นอยู่กับสินค้าแต่ละจำพวก ซึ่งคำนวณจากราคาของสินค้า หรือ ปริมาณ หรือขนาดของสินค้าในอัตราภาษีที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.29 : รายการสินค้าและอัตราภาษี

Taxable items	Tax rates
Tobacco	
1. Cigarettes	
(1) Cigarettes, category A	45% plus 0.003 yuan/piece
(2) Cigarettes, category B	30% plus 0.003 yuan/piece
2. Cigars	25%
3. Cut tobacco	30%
Alcoholic drinks and alcohol	
1. Distilled spirits	20% plus 0.5 yuan/500 g (or 500 ml)
2. Rice wine	240 yuan/ton
3. Beer	
(1) Beer, Category A	250 yuan/ton
(2) Beer, Category B	220 yuan/ton
4. Other alcoholic drinks	10%
5. Alcohol	5%
Cosmetics	30%
Jewelry and precious stones	
1. Gold & silver jewelry, platinum jewelry and	5%

Taxable items	Tax rates
diamond & diamond jewelry	
2. Other precious jewelry and precious stone	10%
Firecrackers and fireworks	15%
Product oil	
1. Petro	
(1) Leaded patrol	0.28 yuan/liter
(2) Unleaded petrol	0.20 yuan/ liter
2. Diesel oil	0.10 yuan/ liter
3. Aviation kerosene	0.10 yuan/ liter
4. Naphtha	0.20 yuan/ liter
5. Solvent oil	0.20 yuan/liter
6. Lubricating oil	0.20 yuan/liter
7. Fuel oil	0.10 yuan/liter
Motor vehicle tires	3%
Motorcycles	
1. Cylinder capacity (displacement, the same below) lower than 250ml (including 250ml)	3%
2. Cylinder capacity higher than 250ml	10%
Motor cars	
1. Passenger vehicle	
(1) Cylinder capacity (displacement, the same below) lower than 1.0L (including 1.0L)	
(2) Cylinder capacity of 1.0L – 1.5L (including 1.5L)	1%
(3) Cylinder capacity of 1.5L – 2.0L (including 2.0L)	3%
(4) Cylinder capacity of 2.0L – 2.5L (including 2.5L)	5%
(5) Cylinder capacity of 2.5L – 3.0L (including 3.0L)	9%
(6) Cylinder capacity of 3.0L – 4.0L (including 4.0L)	12%
(7) Cylinder capacity higher than 4.0L	25%
2. Medium and light commercial buses	40%
Golf ball and its equipments	5%
High-grade wrist watch	10%
Yacht	20%
Disposable wooden chopsticks	10%
Wooden floor boards	5%

ที่มา: <http://sg2.mofcom.gov.cn/article/chinanews/200811/20081105919801.shtml>

ภาษีเงินได้จากการประกอบกิจการ (Enterprise Income Tax) หมายถึง ภาษีที่เรียกเก็บจากเงินได้จากการผลิต หรือการประกอบกิจการ หรือเงินได้อื่น ๆ โดยกฎหมายใหม่ ซึ่งผ่านมติเมื่อต้นปี 2007 และประกาศบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค. 2008 นั้น กำหนดให้วิสาหกิจทุนจีน และวิสาหกิจทุนต่างชาติชำระภาษีเงินได้ในอัตราเดียวกัน คือ ร้อยละ 25 กรณีกฎหมายให้สิทธิพิเศษในการลดหย่อนจะกำหนดไว้ในอัตราร้อยละ 15 และ 20

โดยที่อัตรากำหนดไว้สำหรับการประกอบกิจการประเภทเป็นวิสาหกิจที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับเทคโนโลยีขั้นสูงและเทคโนโลยีใหม่ที่อยู่ในเงื่อนไข เสียอัตราร้อยละ 15

ส่วนอัตรากำหนดไว้สำหรับการประกอบกิจการเฉพาะวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprises: MEs) ของจีน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มที่ทำการผลิต-มีกำไรที่นำมาคิดภาษีตลอดปีไม่เกิน 300,000 หยวน มีพนักงานไม่เกิน 100 คน มีสินทรัพย์รวมไม่เกิน 30 ล้านหยวน (2) กลุ่มที่ไม่ได้ทำการผลิต-มีกำไรที่นำมาคิดภาษีตลอดปีไม่เกิน 300,000 หยวน มีพนักงานไม่เกิน 80 คน มีสินทรัพย์รวมไม่เกิน 10 ล้านหยวน ทั้งนี้ ทางการเงินได้ส่งเสริมวิสาหกิจรายย่อยของจีน โดยปรับลดเงื่อนไขที่สอดคล้องลง คือ เป็นวิสาหกิจที่มีกำไรที่นำมาคิดภาษีตลอดปีไม่เกิน 300,000 หยวน มีผลบังคับใช้ในช่วงวันที่ 1 ม.ค. 2012 - 31 ธ.ค. 2015

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Individual Income Tax) หมายถึง ภาษีที่เรียกเก็บจากบุคคล ซึ่งมีถิ่นที่อยู่และมีเงินได้ในประเทศจีน และบุคคลที่ไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศ แต่มีแหล่งเงินได้จากภายในประเทศจีน ซึ่งกำหนดไว้ 7 อัตรา ในลักษณะอัตราก้าวหน้าจากร้อยละ 3 ถึงร้อยละ 45 ของเงินได้ (ปัจจุบันฐานของรายได้ขั้นต่ำที่ไม่ต้องนำมาคิดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับพนักงานชาวจีนอยู่ที่ 3,500 หยวนต่อเดือน และชาวต่างชาติอยู่ที่ 4,800 หยวนต่อเดือน บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2011)

ผู้มีหน้าที่รับภาระภาษี ได้แก่

- 1) ผู้ที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศจีน ไม่ว่าจะเป็ชชาวจีนหรือชาวต่างชาติ เมื่อมีเงินได้หรือแหล่งเงินได้ภายในประเทศจีนตามมาตรฐานที่รัฐกำหนด
- 2) ผู้ที่มีถิ่นพำนักอยู่ในประเทศจีนครบหนึ่งปี มีหน้าที่ต้องเสียภาษีจากเงินได้ที่ได้จากภายในและภายนอกประเทศจีน และ
- 3) ผู้ที่มีถิ่นพำนักอยู่ในประเทศจีนไม่ครบหนึ่งปี มีหน้าที่ต้องเสียภาษี เฉพาะเงินได้ที่มีแหล่งเงินได้ภายในประเทศจีนเท่านั้น

ประเภทเงินได้ที่ต้องชำระภาษี แบ่งเป็น 11 ประเภท ได้แก่

- 1) รายได้จากเงินเดือน ค่าจ้าง
- 2) รายได้จากการผลิต หรือการประกอบกิจการค้าของร้านค้าเอกชน
- 3) รายได้ของบุคคลที่ได้จากการรับเหมาประกอบกิจการ หรือให้เช่าเหมาแก่หน่วยงานธุรกิจ

- 4) รายรับจากค่าตอบแทนในการใช้แรงงาน
- 5) รายรับจากการอนุญาตให้ใช้สิทธิพิเศษ
- 6) รายรับจากดอกเบียร์ ปั่นผลจากหุ่นและปั่นผลกำไร
- 7) รายรับจากค่าตอบแทนด้านบรรณาธิการ
- 8) รายรับจากการให้เช่าทรัพย์สิน
- 9) รายรับจากการโอนสิทธิทรัพย์สิน
- 10) รายรับจากความไม่คาดฝัน (เช่น จากสลากกินแบ่งฯ) และ
- 11) รายรับอื่นใดที่ประกาศของกระทรวงการคลังได้กำหนดไว้

ตารางที่ 4.30 : อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท

รายการ	รายละเอียด	อัตราภาษี (ร้อยละ)
อัตราก้าวหน้า	รายรับจากเงินเดือน ค่าจ้างที่หักออกจากฐานรายได้ขั้นต่ำที่ไม่ต้องนำมาคำนวณภาษีเงินได้ (ขั้นบันได 7 ระดับ)	3-45
	รายรับของร้านค้าเอกชน (เจ้าของคนเดียว) ที่ได้จากการผลิต การประกอบกิจการการค้า การรับเหมาประกอบกิจการการค้า หรือการให้เช่าเหมาแก่หน่วยงาน ธุรกิจ (ขั้นบันได 5 ระดับ)	5-35
อัตราก้าวคงที่	รายรับจากงานด้านบรรณาธิการต่าง ๆ ให้ลดหย่อน ร้อยละ 30 ของยอดรายรับ แล้วชำระภาษีในอัตราร้อยละ 20 รายรับจากการอนุญาตให้ใช้สิทธิพิเศษ รายรับจากดอกเบียร์ ปั่นผลจากหุ่น ปั่นผลกำไร รายรับจากการให้เช่าทรัพย์สิน รายรับจากการโอนสิทธิทรัพย์สิน รายรับจากความไม่คาดฝัน (ถูกลดจากกินแบ่ง) และรายรับอื่นๆ ชำระภาษีในอัตราร้อยละ 20	

ที่มา: mofcom.gov.cn

ภาษีธุรกิจ (Business Tax) หมายถึง ภาษีที่เรียกเก็บจากบุคคลหรือผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการให้บริการ การรับจ้าง การโอนทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง และการขายอสังหาริมทรัพย์ (เฉพาะประเภทสิ่งปลูกสร้างและส่วนควบ) ธุรกิจที่ต้องชำระภาษี และอัตราภาษีกำหนดไว้ 9 ประเภท ดังตารางที่ 4.31

ตารางที่ 4.31 : อัตราภาษีธุรกิจแบ่งตามประเภทธุรกรรม

ประเภทธุรกรรม	อัตราภาษี (ร้อยละ)
- การขนส่ง (การขนส่งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ และทางท่อ) - การก่อสร้าง - ไปรษณีย์และโทรคมนาคม - กีฬาและวัฒนธรรม	3
- กิจการการเงินและประกันภัย - กิจการบริการ (ตัวแทนโรงแรม ภัตตาคาร นำเที่ยว โกดังสินค้า การให้เช่าโฆษณาและอื่น ๆ) - การโอนทรัพย์สินไม่มีรูปร่าง (สิทธิในการใช้ที่ดิน สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ และสิทธิในเทคโนโลยีต่าง ๆ) - การจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ (การจำหน่ายสิ่งปลูกสร้าง และส่วนควบอื่นใดของที่ดิน)	5
- กิจการบันเทิงและสถานเริงรมย์	5-20

ที่มา: mofcom.gov.cn

4.4.4 นโยบายอุตสาหกรรม

ด้วยปัจจุบันจีนเป็นประเทศรายได้ปานกลางระดับสูง ที่เศรษฐกิจมหภาคเริ่มชะลอตัว ก่อให้เกิดข้อกังวลว่าจีนจะก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลางได้หรือไม่/อย่างไร ภายใต้แผน 5 ปี ฉบับที่ 13 (2016-2020) ซึ่งสภาแห่งรัฐ (State Council) ประกาศอย่างเป็นทางการ เมื่อเดือน มีนาคม 2016 จีนจึงกำหนดเป้าหมายการขับเคลื่อนนวัตกรรมและการสร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ สนับสนุนการสร้างผู้ประกอบการใหม่และยกระดับผู้ประกอบการเดิมตามห่วงโซ่มูลค่าจาก อุตสาหกรรมหนักดั้งเดิม (สถานะ “โรงงานของโลก” ในปัจจุบัน) ไปสู่อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูง และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยการพัฒนาโครงสร้างทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งความร่วมมือกับต่างประเทศ อันจะช่วยส่งเสริมความยั่งยืนทางเศรษฐกิจให้เติบโตเฉลี่ยอย่างน้อย ร้อยละ 6.5 ในช่วง 5 ปีดังกล่าว และการลดความเหลื่อมล้ำระหว่างชุมชนเมืองกับสังคมชนบท หรือกล่าวได้ว่า กลุ่มอุตสาหกรรมที่จีนสนับสนุนเชิงรุกในอีก 5 ปีข้างหน้า ได้แก่ อุตสาหกรรมสีเขียว/สะอาด และอุตสาหกรรมที่ใช้นวัตกรรมสูง เช่น รถยนต์ไฟฟ้า/เซลล์เชื้อเพลิง โดยพัฒนาโลกใหม่ เช่นกองทุนอุตสาหกรรมสีเขียว

รายละเอียดดังกล่าว มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ “Made in China 2025” ซึ่งได้รับ อิทธิพลจากแนวคิด “Industry 4.0” ของเยอรมนี ที่สภาแห่งรัฐได้ประกาศไว้ก่อนหน้านี้ (2015) โดยต้องการแก้ไขปัญหา จากทิศทางเชิงลบ 4 ประการ คือ (1) พื้นฐานการผลิตภายในประเทศ ขาดแคลนเทคโนโลยีสำคัญ (2) สินค้ามีภาพลักษณ์คุณภาพต่ำ (3) การแข่งขันภายในประเทศสูง เนื่องจากโครงสร้างการผลิตเป็นแบบเดียวกัน และ (4) การถ่ายทอดผลงานวิจัยไปสู่การประยุกต์ใช้ ไม่สัมฤทธิ์ผล⁹ และตั้งเป้าหมายจัดตั้งศูนย์นวัตกรรม 15 และ 40 แห่ง และเพิ่มสัดส่วนการใช้วัตถุดิบ

⁹ http://english.gov.cn/policies/latest_releases/2015/05/19/content_281475110703534.htm

ภายในประเทศเป็นร้อยละ 40 และ 70 ภายในปี 2020 และ 2025 ตามลำดับ อันจะกระทบต่อการส่งออกสินค้าขั้นต้นน้ำ และกลางน้ำของไทย เช่น ยาง เป็นต้น¹⁰

ภาพที่ 4.21 : อุตสาหกรรมเป้าหมาย 10 สาขาภายใต้วิสัยทัศน์ Made in China 2025



ที่มา : CKGSB Knowledge, 2015¹¹

วิสัยทัศน์ดังกล่าว ยังกำหนดอุตสาหกรรมอนาคต 10 สาขาของประเทศจีน ซึ่งประกอบด้วยสาขาที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคมขนส่งโดยตรง 4 สาขา ได้แก่ (1) อากาศยานและอวกาศยาน (2) วิศวกรรมทางทะเลและการขนส่งทางเรือ (3) การขนส่งทางรางขั้นสูง และ (4) ยานยนต์พลังงานใหม่และระบบ/ชิ้นส่วน เช่น แบตเตอรี่ (เป้าหมายส่วนแบ่งร้อยละ 80 ของตลาดรถยนต์ไฟฟ้าโลกในปี 2020¹²) และสาขาอื่น ๆ อีก 6 สาขาซึ่งล้วนขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม คือ (5) เทคโนโลยีสารสนเทศขั้นสูง (6) เครื่องจักรอัตโนมัติและวิทยาการหุ่นยนต์ (7) เครื่องใช้ไฟฟ้า (8) เครื่องจักรกลการเกษตร (9) วัสดุใหม่เช่นโพลีเมอร์ และ (10) ชีวเภสัชภัณฑ์และอุปกรณ์การแพทย์ขั้นสูง ทั้งนี้ น่าสังเกตว่า สาขา (1) (4) (5) (6) (9) และ (10) สอดรับกับการกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมายของไทย

นอกจากนี้ แผน 5 ปีฉบับที่ 13 และวิสัยทัศน์ Made in China 2025 เน้นการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการค้า การลงทุน และอุตสาหกรรมในประเทศ ดังต่อไปนี้¹³

- **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** เพิ่มการแข่งขันและบทบาทเอกชนในอุตสาหกรรมสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ปัจจุบันมีการผูกขาดโดยรัฐ เช่น ไฟฟ้า โทรคมนาคม ขนส่งปิโตรเลียม และบริการสาธารณะ

¹⁰ <http://knowledge.ckgsb.edu.cn/2015/05/21/policy-and-law/made-in-china-2025-chinese-manufacturing-to-get-a-makeover/>

¹¹ <http://knowledge.ckgsb.edu.cn/2015/05/21/policy-and-law/made-in-china-2025-chinese-manufacturing-to-get-a-makeover/>

¹² http://english.gov.cn/policies/infographics/2015/06/02/content_281475119391820.htm

¹³ http://news.xinhuanet.com/english/photo/2015-11/04/c_134783513.htm

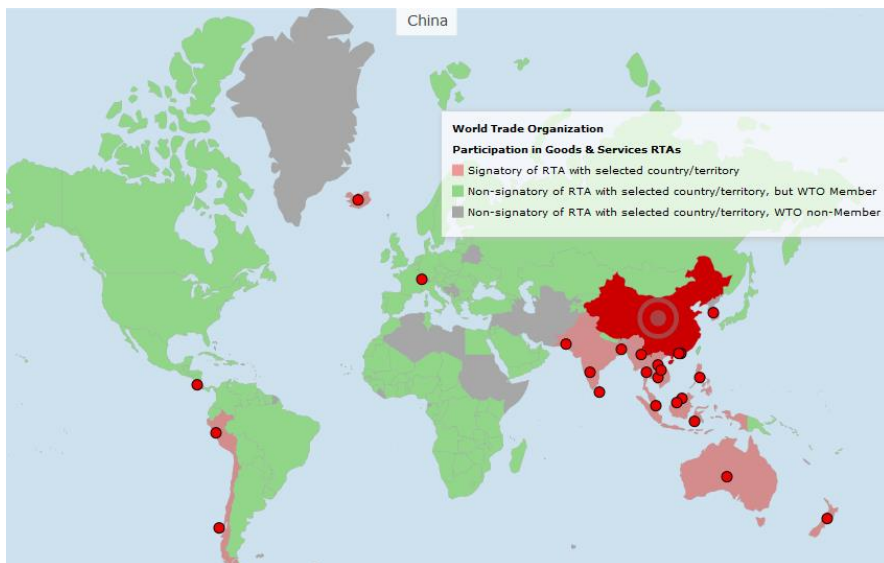
- **ด้านดิจิทัล** ประยุกต์ใช้แผนปฏิบัติการอินเทอร์เน็ตพลัส เพื่อเพิ่มความเร็ว และลดต้นทุนอินเทอร์เน็ต นำการประมวลผลแบบคลาวด์ (Cloud computing) และเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of Things) มาใช้ยกระดับกระบวนการทางธุรกิจ ห่วงโซ่อุปทาน และโลจิสติกส์ รวมทั้งส่งเสริมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ธนาคารอินเทอร์เน็ต และสื่อใหม่ (New media)
- **ด้านการศึกษา** เพิ่มความเป็นอิสระแก่มหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยในการบริหารจัดการคนและการเงิน รวมทั้งสนับสนุนระบบอาชีวศึกษา โดยพิจารณาปรับเปลี่ยนมหาวิทยาลัยบางแห่งเป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษาแทน
- **ด้านที่ดิน** ปฏิรูประบบการถือครองที่ดินสำหรับเกษตรกร และสร้าง “ชาวนามีอาชีพ” (Professional farmers) รุ่นใหม่

โดยสรุป ด้วยแรงบีบคั้นจากประเทศพัฒนาแล้วอย่างญี่ปุ่น เกาหลีใต้ หรือแม้แต่สหภาพยุโรป ที่หันมายกระดับภาคการผลิตอย่างจริงจัง ประกอบกับชาติระดับการพัฒนาต่ำกว่าจีน เช่น อินเดีย เวียดนาม เริ่มพัฒนาศักยภาพของตนให้ใกล้เคียงกับจีนมากขึ้น การดำเนินยุทธศาสตร์ด้านการค้า การลงทุน และอุตสาหกรรมของจีน จึงมุ่งเน้นยกระดับฐานการผลิตด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จากเดิมที่ เป็นผู้รับจ้างผลิตเป็นผู้ประกอบการที่ออกแบบและพัฒนานวัตกรรมได้เอง เฉากเช่นประเทศพัฒนาแล้ว อันเป็นการเพิ่มมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมการเติบโตของอุตสาหกรรมใหม่ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หรือกล่าวได้ว่า ในเชิงห่วงโซ่มูลค่าประเทศจีนต้องการพึ่งพาวัตถุดิบและเครื่องจักรภายในประเทศมากขึ้น อันจะส่งผลต่อขีดความสามารถแข่งขันของสินค้าไทยทั้งในระดับต้นน้ำและกลางน้ำ (ส่งออกไปป้อนผู้ผลิตจีนได้น้อยลง) และระดับปลายน้ำ (เผชิญการแข่งขันกับสินค้าจีนในเวทีโลกมากยิ่งขึ้น) ดังนั้น ไทยจึงจำเป็นต้องประสานความร่วมมือทั้งในภาครัฐ เอกชน และวิชาการ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมเป้าหมาย 10 สาขาเพื่อรักษาและพัฒนาศักยภาพมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการไทย ในห่วงโซ่มูลค่าของอุตสาหกรรมดังกล่าว

4.4.5 ความตกลงการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ

ความตกลงการค้าระหว่างประเทศของจีนนั้น ส่วนใหญ่จะใกล้เคียงกับไทย คือ มีทั้งกับอินเดีย และเอเชียใต้ กับอาเซียน กับเกาหลี ซิลี และเปรู แต่ไม่ได้มีการทำกับญี่ปุ่น ซึ่งส่วนหนึ่งน่าจะมาจากกรณีพิพาทแต่ครั้งอดีต (สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2) และมีการทำกับบางประเทศขนาดเล็ก เช่น คอสตาริกา ไอซ์แลนด์ และสวิตเซอร์แลนด์ ด้วย ดังแสดงในภาพที่ 4.22

ภาพที่ 4.22 : ประเทศที่มีความตกลงการค้าและการลงทุนกับจีน



ที่มา: World Trade Organization, 2016

ความตกลงทางการค้าของจีน ที่ได้ลงนามไปแล้ว มีที่สำคัญ¹⁴ ดังนี้

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างจีนและอาเซียน (China-ASEAN FTA)

ภาพรวมของความตกลง

จีนและอาเซียนได้ลงนามรอบความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และสาธารณรัฐประชาชนจีน (Framework Agreement on ASEAN - China Comprehensive Economic Cooperation) เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน ปี 2002 เพื่อเป็นกรอบและแนวทางสำหรับการเจรจาจัดตั้งเขตการค้าเสรี อาเซียน-จีน

ทั้งสองฝ่ายสามารถสรุปการเจรจาและลงนามในความตกลงด้านการค้าสินค้า เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน ปี 2004 และมีผลบังคับใช้ เมื่อ 1 มกราคม ปี 2005 ต่อมาทั้งสองฝ่ายได้ลงนามในความตกลงด้านการค้าบริการ เมื่อวันที่ 14 มกราคม ปี 2007 และมีผลบังคับใช้ เมื่อ 1 กรกฎาคม ปี 2007 และได้ลงนามในความตกลงด้านการลงทุน เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ปี 2009

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมสินค้าและบริการ และการลงทุน

¹⁴ ที่มา: 1. World Trade Organization

2. Ministry of Commerce of the People's Republic of China

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างจีนและปากีสถาน (China- Pakistan FTA)

ภาพรวมของความตกลง

- วันที่ลงนามความตกลงการค้าสินค้า: 24 พฤศจิกายน ปี 2006
- วันที่ความตกลงการค้าสินค้ามีผลบังคับใช้: 1 กรกฎาคม ปี 2007
- วันที่ลงนามความตกลงการค้าบริการ: 21 กุมภาพันธ์ ปี 2009
- วันที่ความตกลงการค้าบริการมีผลบังคับใช้: 10 ตุลาคม ปี 2009

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมสินค้าและบริการ

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างจีนและชิลี (China- Chile FTA)

ภาพรวมของความตกลง

- วันที่ลงนามความตกลงการค้าสินค้า: 18 พฤศจิกายน ปี 2005
- วันที่ความตกลงการค้าสินค้ามีผลบังคับใช้: 1 ตุลาคม ปี 2006
- วันที่ลงนามความตกลงการค้าบริการ: 13 เมษายน ปี 2008
- วันที่ความตกลงการค้าบริการมีผลบังคับใช้: 1 สิงหาคม ปี 2010

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมสินค้าและบริการ

สถานะปัจจุบัน: อยู่ระหว่างการเจรจาความตกลงทางด้านการลงทุน โดยเริ่มมีการเจรจาครั้งแรกเมื่อวันที่ 14 มกราคม ปี 2009

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างจีนและนิวซีแลนด์ (China- New Zealand FTA)

ภาพรวมของความตกลง

FTA ระหว่างจีนและนิวซีแลนด์ เป็นความตกลง FTA แรกระหว่างจีนกับประเทศพัฒนาแล้ว และเป็นการจัดทำความตกลงเปิดเสรีอย่างเต็มรูปแบบในกรอบกว้าง (Comprehensive FTA) เป็นครั้งแรกของจีน โดยครอบคลุมการเปิดเสรีทั้งการค้าสินค้าและบริการ และการลงทุน

วันที่ลงนามความตกลง: 7 เมษายน ปี 2008

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 1 ตุลาคม ปี 2008

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมสินค้าและบริการ และการลงทุน

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างจีนและสิงคโปร์ (China- Singapore FTA)

ภาพรวมของความตกลง

ภายใต้ความตกลงการค้าเสรีระหว่างจีนและสิงคโปร์นี้ ทั้งสองประเทศมุ่งที่จะเร่งการเปิดเสรีการค้าสินค้าบนพื้นฐานของความตกลง FTA การค้าสินค้านี้ระหว่างจีนและอาเซียน และเร่งการเปิดเสรีการค้าภาคบริการต่อไป

วันที่ลงนามความตกลง: 23 ตุลาคม ปี 2008

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 1 มกราคม ปี 2009

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมสินค้าและบริการ

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างจีนและเปรู (China- Peru FTA)

ภาพรวมของความตกลง

ความตกลง FTA ระหว่างจีนและเปรู เป็นการจัดทำความตกลงเปิดเสรีอย่างเต็มรูปแบบในกรอบกว้าง (Comprehensive FTA) เป็นครั้งแรกของจีนที่จัดทำร่วมกับประเทศในแถบลาตินอเมริกา โดยครอบคลุมการเปิดเสรีทั้งการค้าสินค้าและบริการ และการลงทุนซึ่งเป็นการเสริมสร้างความแข็งแกร่งของความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศดังกล่าว และแสดงถึงการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้าให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤติการเงินของโลก (Subprime mortgage crisis) ที่มีระดับความรุนแรงมากขึ้นในช่วงระยะเวลาดังกล่าว

วันที่ลงนามความตกลง: 28 เมษายน ปี 2009

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 1 มีนาคม ปี 2010

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมสินค้าและบริการ และการลงทุน

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ความตกลงหุ้นส่วนทางการค้าเสรีระหว่างจีนและฮ่องกง (Mainland and Hong Kong Closer Economic and Partnership Arrangement: CEPA)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 29 มิถุนายน ปี 2003

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 29 มิถุนายน ปี 2003

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมสินค้าและบริการ และการลงทุน

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ความตกลงหุ้นส่วนทางการค้าเสรีระหว่างจีนและมาเก๊า (Mainland and Macau Closer Economic and Partnership Arrangement: CEPA)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 17 ตุลาคม ปี 2003

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 17 ตุลาคม ปี 2003

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมสินค้าและบริการ และการลงทุน

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างจีนและคอสตาริกา (China- Costa Rica FTA)

ภาพรวมของความตกลง

การค้าระหว่างประเทศของทั้งสองประเทศเติบโตอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน ทั้งนี้ คอสตาริกา เป็นประเทศคู่ค้าของจีนในแถบอเมริกากลางที่สำคัญและมีมูลค่าการค้าสูงสุดเป็นอันดับที่ 2 รองจาก บราซิล ในขณะที่จีนเป็นประเทศคู่ค้าที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 2 ของคอสตาริกา รองจากสหรัฐอเมริกา¹⁵

วันที่ลงนามความตกลง: 8 เมษายน ปี 2010

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 1 สิงหาคม ปี 2011

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมสินค้าและบริการ

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างจีนและไอซ์แลนด์ (China- Iceland FTA)

ภาพรวมของความตกลง

ไอซ์แลนด์เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วประเทศแรกในยุโรปที่ให้การยอมรับประเทศจีนในสถานะเศรษฐกิจแบบตลาด (Full market economy) และยังเป็นประเทศในยุโรปประเทศแรกที่ได้เจรจาความตกลงการค้าเสรี (FTA) กับจีนอีกด้วย

วันที่ลงนามความตกลง: 15 เมษายน ปี 2013

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 1 กรกฎาคม ปี 2014

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมสินค้าและบริการ และการลงทุน

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างจีนและสวิตเซอร์แลนด์ (China- Switzerland FTA)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 6 กรกฎาคม ปี 2013

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 1 กรกฎาคม ปี 2014

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมสินค้าและบริการ และการลงทุน

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างจีนและเกาหลีใต้ (China- Korea FTA)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 1 มิถุนายน ปี 2015

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 20 ธันวาคม ปี 2015

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมสินค้าและบริการ และการลงทุน

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างจีนและออสเตรเลีย (China- Australia FTA)

ภาพรวมของความตกลง

¹⁵ ที่มา: International Trade Centre (2009-2014)

วันที่ลงนามความตกลง: 17 มิถุนายน ปี 2015

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 20 ธันวาคม ปี 2015

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมสินค้าและบริการ และการลงทุน

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

ข้อตกลงทางการค้าเอเชียแปซิฟิก (The Asia-Pacific Trade Agreement: APTA)

ภาพรวมของความตกลง

ข้อตกลงทางการค้าเอเชียแปซิฟิก หรือเดิมเรียกว่า “Bangkok Agreement” เป็นการให้สิทธิพิเศษทางการค้า (Preferential Trade Arrangement/Preferential Trade Agreement) ที่เก่าแก่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ประกอบไปด้วยประเทศสมาชิก ได้แก่ บังกลาเทศ จีน อินเดีย ลาว เกาหลีใต้ และศรีลังกา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาและความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศกำลังพัฒนา ผ่านมาตรการการเปิดเสรีทางการค้าที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน โดยเปิดรับสมาชิกผ่านทางคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติสำหรับเอเชียและแปซิฟิก (United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific – UNESCAP) ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับภูมิภาคของสำนักเลขาธิการที่ดูแลภาคพื้นเอเชีย-แปซิฟิกของสหประชาชาติ มีหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมผ่านความร่วมมือและการบูรณาการทั้งระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค

วันที่ลงนามความตกลง: 31 กรกฎาคม ปี 1975

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 17 มิถุนายน ปี 1976

RTA Composition: เป็นข้อตกลงทางการค้าแบบพหุภาคี (Plurilateral FTA)

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมเฉพาะสินค้า

สถานะปัจจุบัน: อยู่ระหว่างการเจรจาความตกลงให้ครอบคลุมถึงการค่าบริการ และการลงทุน โดยการเจรจารอบที่ 4 เมื่อวันที่ 23-25 กันยายน ปี 2009 ประเทศสมาชิกทั้ง 6 ได้เจรจาในกรอบความตกลง 3 ด้าน ได้แก่ การค่าบริการ การลงทุน และการอำนวยความสะดวกทางการค้า

นอกจากนี้ยังมีความตกลงการค้าเสรีของจีนที่อยู่ระหว่างการเจรจาด้วยได้แก่

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างจีนและคณะมนตรีความร่วมมือรัฐอ่าวอาหรับ (China-Gulf Cooperation Council: GCC FTA)

คณะมนตรีความร่วมมือรัฐอ่าวอาหรับ (Gulf Cooperation Council: GCC) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า The Cooperation Council for the Arab States of the Gulf: CCASG ก่อตั้งขึ้นวันที่ 25 พฤษภาคม ปี 1981) ซึ่งลงนามในที่ประชุมระดับประมุขประเทศผู้ก่อตั้ง 6 ประเทศ โดยมีสมาชิกก่อตั้ง ได้แก่ ซาอุดีอาระเบีย คูเวต โอมาน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (UAE) กาตาร์ และบาห์เรน ทั้งนี้ เยเมนมีฐานะเป็นประเทศสังเกตการณ์ซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างการเจรจาเข้าร่วมเป็นสมาชิก GCC ภายในปี 2016

China-GCC FTA ได้เริ่มต้นการเจรจาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ปี 2004 โดยปัจจุบันได้เจรจาไปแล้วทั้งสิ้น 5 รอบ โดยมีความพยายามจากทั้งสองฝ่ายที่จะสรุปการเจรจาและลงนามให้ได้ภายในปี 2016

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมสินค้าและบริการ

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างจีนและนอร์เวย์ (China-Norway FTA)

ทั้งสองประเทศได้เริ่มต้นการเจรจาความตกลงการค้าเสรีรอบแรก เมื่อวันที่ 18 กันยายน ปี 2008 โดยสถานะล่าสุดได้มีการเจรจารอบที่ 8 เมื่อวันที่ 14-16 กันยายน ปี 2010

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมสินค้าและบริการ

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ (China- Japan-Korea FTA)

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมสินค้าและบริการ และการลงทุน

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างจีนและศรีลังกา (China- Sri Lanka FTA)

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมสินค้าและบริการ และการลงทุน

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างจีนและมัลดีฟส์ (China- Maldives FTA)

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมสินค้าและบริการ และการลงทุน

ความตกลงการค้าเสรีระหว่างจีนและจอร์เจีย (China- Georgia FTA)

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมสินค้าและบริการ และการลงทุน

ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership: RCEP)

ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค เป็นแผนความตกลงเกี่ยวกับเขตการค้าเสรีระหว่าง 10 ประเทศสมาชิกอาเซียน และ 6 ประเทศคู่เจรจา ได้แก่ ออสเตรเลีย จีน ญี่ปุ่น อินเดีย เกาหลีใต้ และ นิวซีแลนด์ ทั้งนี้ RCEP เป็นการพัฒนามาจากแนวคิด ASEAN+3/ ASEAN+6 เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของ AEC Blueprint ที่อาเซียนต้องการรักษาบทบาทในการเป็นศูนย์กลางขับเคลื่อนการรวมกลุ่มเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้นในภูมิภาค การเจรจาจัดทำความตกลง RCEP เริ่มเจรจาอย่างเป็นทางการในปี 2013

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมสินค้าและบริการ และการลงทุน

4.5 ประเทศแอฟริกาใต้

4.5.1 การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ

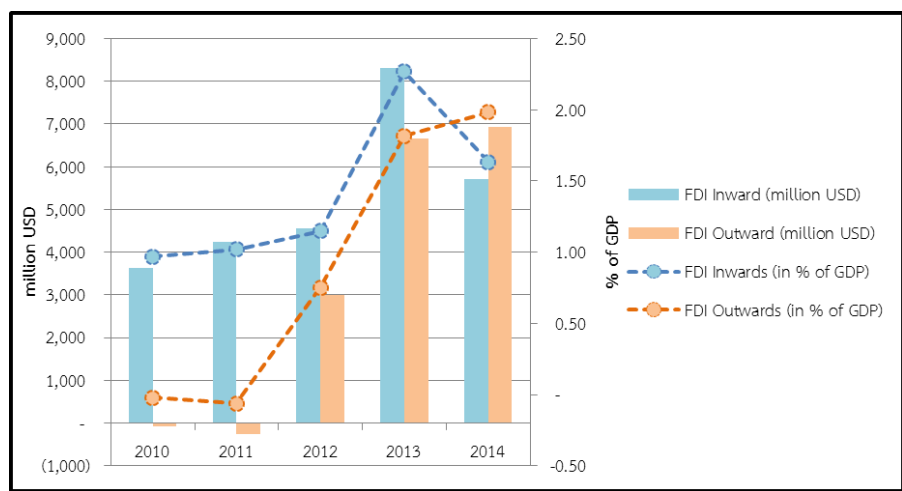
การลงทุนโดยตรง (Foreign Direct Investment: FDI) ของแอฟริกาใต้แบ่งออกเป็น (1) การลงทุนโดยตรงของต่างประเทศในแอฟริกาใต้ (Inward FDI) และการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของแอฟริกาใต้ (Outward FDI) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) การลงทุนโดยตรงของต่างประเทศในแอฟริกาใต้ (Inward FDI)

แอฟริกาใต้เป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่ค่อนข้างสมบูรณ์ โดยเฉพาะแมงกานีส โครเมียม แพลตตินัม ทองคำ และอะลูมิเนียม มีวิวทิวทัศน์สวยงาม และมีสถานที่ท่องเที่ยวค่อนข้างมาก โดยมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าไปเยือนแอฟริกาใต้ปีละเกิน 10 ล้านคน คิด 1 ใน 5 ของประเทศที่มีอัตราการขยายตัวของการท่องเที่ยวสูงที่สุดในโลก และในปี 2011 เมืองเคปทาวน์ได้รับรางวัล ‘Travelers Choice Destination Award’ ในฐานะเป็นเมืองท่องเที่ยวยอดนิยมที่สุดของโลก

ด้านการลงทุน แอฟริกาใต้ได้ส่งเสริมการลงทุนโดยตรงของต่างชาติทั้งในภาครัฐและเอกชน ประกอบกับปัจจัยดึงดูดนักลงทุนอื่น ๆ ทั้งกระบวนการดำเนินงานที่โปร่งใส ประชากรจำนวนมาก การเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ตลอดจนการเมืองที่มีเสถียรภาพ ทำให้แอฟริกาใต้เป็นประเทศที่มีศักยภาพในการลงทุน และได้รับความสนใจจากนักลงทุนต่างชาติมากขึ้น โดยแอฟริกาใต้ได้รับเงินลงทุนโดยตรงจากต่างชาติมากขึ้นในช่วงปี 2010-2014 ที่ผ่าน ทั้งนี้ การลงทุนโดยตรงในแอฟริกาใต้ อยู่ที่ประมาณร้อยละ 1-2 ของ GDP (ภาพที่ 4.23) ซึ่งค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับศักยภาพและโอกาสในการเติบโตทางเศรษฐกิจของแอฟริกาใต้

ภาพที่ 4.23 : FDI ของประเทศแอฟริกาใต้ ปี 2010-2014

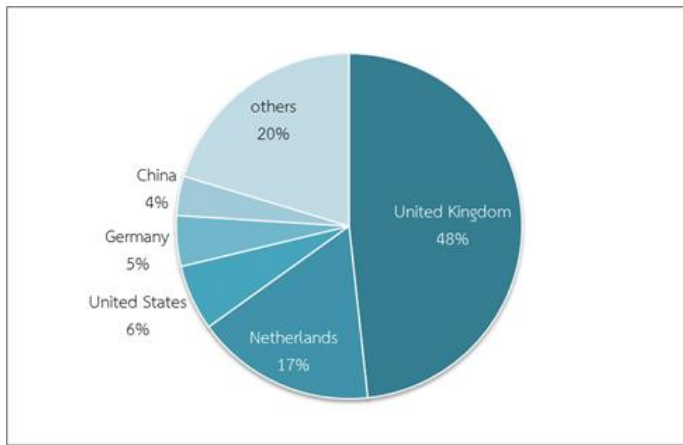


ที่มา: UNCTAD, 2015

1.1) ประเทศที่นำเงินมาลงทุนในแอฟริกาใต้

ประเทศที่นำเงินมาลงทุนโดยตรงในแอฟริกาใต้มากที่สุด คือ สหราชอาณาจักร โดยมีมูลค่าการลงทุนมากถึงร้อยละ 48 ของการลงทุนโดยตรงทั้งหมดในแอฟริกาใต้ในปี 2014 รองลงมาเป็น เนเธอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา เยอรมันนี และจีน ที่มีมูลค่าการลงทุนคิดเป็นร้อยละ 17.65 และ 4 ตามลำดับ (ภาพที่ 4.24) อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังมีประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บางส่วนไปลงทุนโดยตรงในประเทศแอฟริกาใต้ เช่น ประเทศไทย เป็นต้น

ภาพที่ 4.24 : Inward FDI ในแอฟริกาใต้ จำแนกตามประเทศ (ปี 2014)



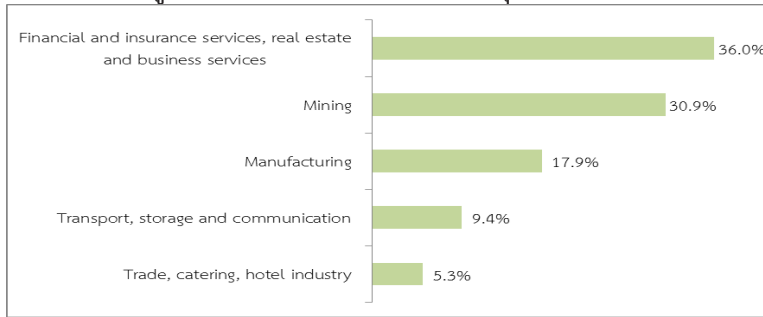
ที่มา : U.S. Department of State, 2015

1.2) อุตสาหกรรมในแอฟริกาใต้ที่ต่างชาติสนใจมาลงทุน

นักลงทุนต่างชาติที่มาลงทุนในแอฟริกาใต้นั้น หากพิจารณาตามมูลค่าการลงทุน พบว่าการลงทุนโดยตรงส่วนใหญ่อยู่ในอุตสาหกรรมการเงินและประกัน อสังหาริมทรัพย์ และบริการทางธุรกิจมากถึงร้อยละ 36 รองลงมาเป็นอุตสาหกรรมเหมืองแร่ อุตสาหกรรมการผลิต อุตสาหกรรมการขนส่งและโทรคมนาคม และอุตสาหกรรมการค้าและโรงแรม ร้อยละ 31.18.9 และ 5 ตามลำดับ (ดังแสดงในภาพที่ 4.25)

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาตามจำนวนแรงงาน พบว่าการลงทุนโดยตรงส่วนใหญ่อยู่ในอุตสาหกรรมบริการทางธุรกิจ อุตสาหกรรมเหมืองแร่ อุตสาหกรรมการก่อสร้าง อุตสาหกรรมการค้าปลีกและค้าส่ง และอุตสาหกรรมโลหะและผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ และหากพิจารณาจำนวนสาขาที่ประกอบธุรกิจในแอฟริกาใต้พบว่าใน 10 กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการจ้างงานสูงที่สุดนั้น ส่วนใหญ่ (6 สาขา) มีสหราชอาณาจักรเป็นประเทศที่มีจำนวนสาขากิจการมากที่สุดในแต่ละอุตสาหกรรม (ดังแสดงในตารางที่ 4.32)

ภาพที่ 4.25 : มูลค่า FDI ในแอฟริกาใต้ จำแนกตามอุตสาหกรรม (ปี 2012)



ที่มา: www.santandertrade.com

ตารางที่ 4.32 : FDI ในแอฟริกาใต้ จำแนกตามอุตสาหกรรม (ปี 2014)

Industry	Foreign Affiliated Companies				Leading parent company	Leading home country
	Number	Number of parents	Sale (USD million)	Employees		
Total (merchandise and services)	1,217	707	2,098,570	299,150	ANGLO AMERICAN PLC, GBR	United Kingdom
1 Business activities	260	180	414,625	92,114	ANGLO AMERICAN PLC, GBR	United Kingdom
2 Mining and quarrying	35	19	173,713	82,565	ANGLO AMERICAN PLC, GBR	United Kingdom
3 Construction	32	27	78,686	74,611	ANGLO AMERICAN PLC, GBR	United Kingdom
4 Wholesale and retail trade	317	257	277,006	36,815	SABMILLER PLC, GBR	Germany
5 Metal and metal products	101	90	227,851	27,210	BHP BILLITON PLC, GBR	Germany
6 Machinery and equipment	129	113	348,182	14,959	Zeppelin-Stiftung, DEU	Germany
7 Wood and wood products	47	43	30,960	10,796	L'Arche Green N.V., NLD	United Kingdom
8 Chemicals and chemical products	79	63	112,303	10,586	BASF SE, DEU	United States
9 Non-metallic mineral products	44	33	19,527	10,220	Intercement Participacoes S/A, BRA	United Kingdom
10 Electrical and electronic equipment	72	66	389,608	9,908	Zeppelin-Stiftung, DEU	Germany

หมายเหตุ: 1. เรียงลำดับตามจำนวนแรงงาน (คน)

2. Leading parent company และ leading home country นิยามจากจำนวนสาขามากที่สุดในอุตสาหกรรมนั้นๆ

ที่มา: www.investmentmap.org

สำหรับการลงทุนของไทยในแอฟริกาได้นั้น ธุรกิจไทยส่วนใหญ่ที่ลงทุนในแอฟริกาได้ เป็นธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง ได้แก่ ธุรกิจอาหารและสปา ซึ่งมีจำนวนกว่า 100 – 150 ร้าน นอกจากนี้ ยังมีบริษัทชั้นนำของไทยให้ความสนใจเข้าไปลงทุนในแอฟริกาได้มากขึ้น เช่น

- 1) บริษัท ซีพีอินเตอร์เทรด จำกัด (อาหารแปรรูป) ซึ่งเปิดทำการในลักษณะตัวแทนการค้า (Trading Company)
- 2) บริษัท อิตาเลียนไทยเข้าไปทำธุรกิจก่อสร้างโรงแรมและสนามกอล์ฟ
- 3) อุตสาหกรรมผลิตสีสำหรับใช้กับถนนของไทยได้เปิดดำเนินการที่เมืองเดอร์บัน แอฟริกาใต้ ซึ่งถือเป็นโรงงานอุตสาหกรรมแรกของไทยที่เปิดในภูมิภาคแอฟริกาตอนใต้
- 4) กลุ่มธุรกิจบ้านปูไปทำธุรกิจก่อสร้างโรงแรมและเข้าไปสำรวจเหมืองถ่านหิน โดยจะลงทุนซื้อเหมืองถ่านหินเพื่อส่งออกไปยังตลาดจีนและอินเดีย
- 5) กลุ่มเครือเจริญโภคภัณฑ์เข้าไปทำธุรกิจค้าข้าว สินค้าเกษตรและอาหารแปรรูป
- 6) บริษัทค้าสารกบปูนซีเมนต์ไทย ไปเปิดสำนักงานที่แอฟริกาใต้ตั้งแต่ปี 2010 เพื่อค้าเม็ดพลาสติกและสินค้ากระป๋อง และกำลังหาช่องทางนำไวน์และถ่านหินจากแอฟริกาใต้มาสู่ประเทศไทย และ
- 7) บริษัทไทยเอ็กซ์โป 1980 เข้าไปเปิดศูนย์กระจายสินค้า เป็นต้น (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงพริทอเรีย, 2014 และไทยรัฐออนไลน์, 2015)

ทั้งนี้ แอฟริกาตอนใต้ จัดเป็นประเทศที่มีปัจจัยอันเอื้อต่อการทำธุรกิจอันดับที่ 43 จากทั้งหมด 189 ประเทศ กล่าวคือ แอฟริกาตอนใต้มีกระบวนการขอใบอนุญาตก่อสร้าง การเข้าถึงแหล่งสินเชื่อ และกระบวนการ/ต้นทุนในการเริ่มก่อตั้งธุรกิจค่อนข้างดี (อันดับที่ 32 52 และ 61 ตามลำดับ) อย่างไรก็ตาม แอฟริกาใต้ยังมีกระบวนการ ต้นทุน และระยะเวลาในการขอใช้ไฟฟ้าที่ค่อนข้างสูง (อันดับที่ 158) (World Bank Group, 2015)

2) การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของแอฟริกาใต้ (Outward FDI)

แอฟริกาตอนใต้ เป็นประเทศที่ไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศมากที่สุดในปีแอฟริกา โดยแอฟริกาใต้ออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะในปี 2012-2013 ที่มูลค่าการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศเพิ่มขึ้นถึง 12.6 และ 1.2 เท่า ตามลำดับ จนกระทั่งในปี 2014 แอฟริกาใต้มีการลงทุนในต่างประเทศถึง 6,938 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งมากกว่ามูลค่าการลงทุนโดยตรงของต่างชาติในแอฟริกา (ดังแสดงในภาพที่ 4.23)

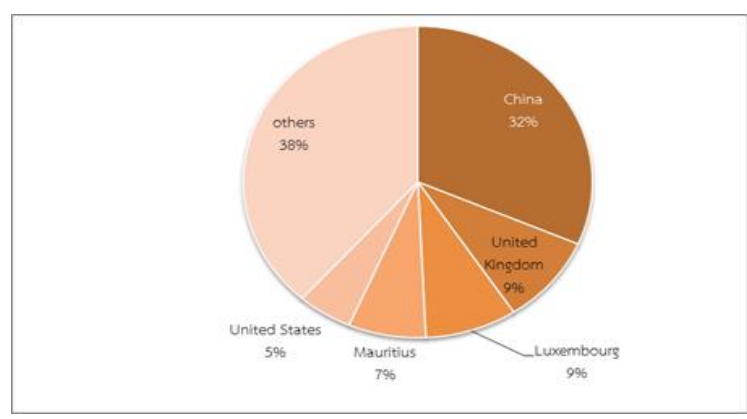
2.1) ประเทศที่แอฟริกาใต้ไปลงทุน

ประเทศที่แอฟริกาใต้นำเงินไปลงทุนโดยตรงมากที่สุด คือ จีน โดยมีมูลค่าการลงทุนมากถึงร้อยละ 32 ของการลงทุนโดยตรงทั้งหมดในปี 2014 รองลงมาเป็นสหราชอาณาจักร ลักเซมเบิร์ก

มอริเชียส และสหรัฐอเมริกา ที่มีมูลค่าการลงทุนคิดเป็นร้อยละ 9.9 และ 5 ตามลำดับ (ภาพที่ 4.26)

ขณะที่ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับเงินลงทุนโดยตรงสะสมจากประเทศแอฟริกาใต้ราว 571 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในสิงคโปร์ และมาเลเซียถึง 410 และ 132 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ตามลำดับ (UNCTAD, 2013)

ภาพที่ 4.26 : Outward FDI ของแอฟริกาใต้ จำแนกตามประเทศ (ปี 2014)



ที่มา: U.S. Department of State, 2015

2.2) อุตสาหกรรมที่แอฟริกาใต้ไปลงทุน

หากพิจารณาจำนวนบริษัทของแอฟริกาใต้ในต่างประเทศ พบว่าส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมการค้าปลีกค้าส่งมาถึง 90 บริษัท รองลงมาเป็นอุตสาหกรรมด้านกิจกรรมทางธุรกิจ อุตสาหกรรมขนส่ง คลังสินค้า และการสื่อสาร อุตสาหกรรมการเงิน และอุตสาหกรรมก่อสร้าง ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4.33

ตารางที่ 4.33 : การลงทุนในต่างประเทศของแอฟริกาใต้ จำแนกตามสาขาอุตสาหกรรม

Industry	Affiliates Abroad	
	Number of parents	Number
Wholesale and retail trade	51	90
Business activities	26	45
Transport, storage and communications	22	30
Finance	12	23
Construction	14	20

ที่มา: Investment Map, 2013

สำหรับประเทศไทย ปัจจุบันไม่พบข้อมูลว่ามีการลงทุนโดยตรงจากแอฟริกาใต้แต่อย่างใด

สำหรับการลงทุนระหว่างอาเซียนและแอฟริกาใต้นั้น ส่วนใหญ่เป็นอาเซียนที่ไปลงทุนในแอฟริกาใต้มากกว่าแอฟริกาใต้มาลงทุนในอาเซียนเกือบ 4 เท่า โดยส่วนใหญ่เป็นผลมาจากประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์เป็นหลัก ทั้งนี้ แอฟริกาใต้มีแนวโน้มส่งเสริมการลงทุนทั้งให้ผู้ประกอบการแอฟริกาใต้ออกไปลงทุนในต่างประเทศ และการลงทุนของต่างชาติในประเทศ ดังนั้น แนวทางทำธุรกิจกับแอฟริกาใต้ของอาเซียนอาจเป็นไปได้ในทิศทางที่ทั้งแสวงหาประโยชน์จากการเข้ามาลงทุนของแอฟริกาใต้และการเข้าไปลงทุนในแอฟริกาใต้ไปพร้อมกัน

4.5.2 กฎระเบียบสำคัญในการจัดตั้งธุรกิจ และการค้าระหว่างประเทศ

กฎระเบียบในการจัดตั้งธุรกิจ

กฎระเบียบในการจัดตั้งธุรกิจของแอฟริกาใต้นั้น มีทั้งหมด 6 ขั้นตอนใช้เวลา 45 วัน และมีค่าใช้จ่ายประมาณ 399 บาท ซึ่งใกล้เคียงกับไทยที่ใช้เวลาประมาณ 30 วันมีค่าใช้จ่ายประมาณ 400 บาท ขั้นตอนต่าง ๆ แสดงในตารางที่ 4.34

ตารางที่ 4.34 : กระบวนการขออนุญาตจัดตั้งธุรกิจในแอฟริกาใต้

ขั้นตอนที่.	รายละเอียดกระบวนการ	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย
1	จดทะเบียนบริษัทที่กรมบริษัทและทรัพย์สินทางปัญญา the Companies and Intellectual Property Commission (CIPC)	2 สัปดาห์	175 แรนด์ หรือ 399 บาท
2	เปิดบัญชีธนาคาร	1 วันทำการ	ไม่เสียค่าใช้จ่าย
3	จดทะเบียนชื่อผู้เสียภาษีที่ South African Revenue Service (SARS)	7 วันทำการ	ไม่เสียค่าใช้จ่าย
4	ลงทะเบียนผู้จ่ายภาษีมูลค่าเพิ่มที่ SARS	7 วันทำการ	ไม่เสียค่าใช้จ่าย
5	ลงทะเบียนกับกองทุนประกันประกันการว่างงาน (Unemployment Insurance Fund : UIF)	4 วันทำการ	ไม่เสียค่าใช้จ่าย
	ลงทะเบียนสำนักงานป้องกันและจ่ายค่าชดเชยแรงงาน บาดเจ็บ และเจ็บป่วย	1 เดือน	ไม่เสียค่าใช้จ่าย

ที่มา: Doing Business, World Bank

กฎระเบียบในการก่อสร้าง

ในการขออนุญาตก่อสร้างในแอฟริกาใต้นั้น มีขั้นตอนทั้งหมด 19 ขั้นตอน ใช้ระยะเวลารวมในการขอประมาณ 5 เดือน (ประมาณ 4 เดือน กับ 28 วัน) มีค่าใช้จ่ายรวมกัน ประมาณ 33,228 แรนด์ หรือคิดเป็น 75,983 บาท

ตารางที่ 4.35 : ขั้นตอนการขออนุญาตก่อสร้างในแอฟริกาใต้

ขั้นตอน ที่	รายละเอียดขั้นตอน	ระยะเวลา ดำเนินการ	ค่าใช้จ่าย
1	รับการรับรองความปลอดภัยด้านอัคคีภัย จาก กรมป้องกันอัคคีภัย (Fire Department)	4 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 2	รับการรับรองด้านประปา และน้ำเสีย จาก ผู้ให้บริการประปาในพื้นที่ (เช่น ประปาโจฮันเนสเบิร์ก ในโจฮันเนสเบิร์ก และพริทอเรีย เป็นต้น)	4 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 3	รับการรับรองด้านระบบไฟฟ้าจากผู้ให้บริการไฟฟ้าในพื้นที่	4 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 4	ขอและรับอนุญาตก่อสร้างติดทางเท้า	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
5	ขออนุมัติแผนการใช้และพัฒนาที่ดิน (site development plan : SDP)	53 วัน	634 แรนด์
6	ขออนุมัติ แผนก่อสร้าง	60 วัน	19,208 แรนด์
7	ยื่นแบบระบุลักษณะ วิธีการ และการรักษาความปลอดภัยในการก่อสร้าง แก่ กรมแรงงาน	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 8	ยื่นแบบระบุลักษณะ วิธีการ และการรักษาความปลอดภัยในการก่อสร้าง แก่ ท้องถิ่น (เทศบาล)	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
9	รับการตรวจสอบจากกรมแรงงาน	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
10	รับการตรวจสอบความมั่นคงฐานราก เพื่อก่อคอนกรีตต่อ	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
11	รับการตรวจสอบระบบบำบัดน้ำเสีย	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
12	ยื่นขอใบอนุญาตเกี่ยวกับระบบท่อน้ำ (ทั้งน้ำใช้และน้ำทิ้ง)	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
13	ยื่นแบบยื่นยื่นการเสร็จสิ้นการก่อสร้าง	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
14	รับการตรวจขั้นสุดท้ายจากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น (เทศบาล)	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 15	รับการตรวจสอบจาก กรมป้องกันอัคคีภัย	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
16	รับใบอนุญาตครอบครองอาคาร	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
* 17	ยื่นขอติดตั้งระบบประปาและน้ำเสีย	1 วัน	13,386 แรนด์
18	รับการตรวจจากผู้ให้บริการประปาท้องถิ่น	1 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย
19	รับการตรวจด้านประปาครั้งสุดท้าย	10 วัน	ไม่มีค่าใช้จ่าย

ที่มา: Doing Business, World Bank

กฎระเบียบในการส่งออกสินค้า

ในการส่งออกสินค้าของแอฟริกาใต้นั้น ใช้ระยะเวลารวมกันถึง 7.5 วัน มากกว่าไทยที่ใช้เวลาประมาณไม่เกิน 3 วัน มีค่าใช้จ่ายเช่นค่าธรรมเนียม (ไม่รวมภาษีศุลกากร) รวมกัน 598 ดอลลาร์สหรัฐฯ สูงกว่าไทยที่ 320 ดอลลาร์สหรัฐฯ เล็กน้อย

ตารางที่ 4.36 : ขั้นตอนการส่งออกสินค้าของแอฟริกาใต้

ขั้นตอนที่.	รายละเอียดกระบวนการ	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย
1	ขั้นตอนเอกสาร (ขอ เตรียม ยื่น และรออนุมัติเอกสาร)	3 วัน	170 ดอลลาร์สหรัฐฯ
2	ขั้นตอนหน้าท่า (ตรวจเอกสาร ตรวจสอบสินค้า และพิธีการศุลกากร)	4.5 วัน	428 ดอลลาร์สหรัฐฯ

ที่มา : Doing Business, World Bank

กฎระเบียบในการนำเข้าสินค้า

ในการนำเข้าสินค้าของแอฟริกาใต้นั้น แม้เอกสารจะมีไม่มากนัก คือใช้เวลาเพียง 1.5 วัน น้อยกว่า ขั้นตอนการส่งออก 1 เท่าตัว แต่ต้องใช้เวลาในการตรวจสอบในขั้นตอนหน้าท่าถึง 6 วัน โดยรวมจึงใช้ระยะเวลา 7.5 วันเท่ากับการส่งออก และมีค่าใช้จ่าย รวมประมาณ 870 ดอลลาร์สหรัฐฯ สูงกว่าในการส่งออก ถึง 272 ดอลลาร์สหรัฐฯ

ตารางที่ 4.37 : ขั้นตอนการนำเข้าสินค้าของแอฟริกาใต้

ขั้นตอนที่.	รายละเอียดกระบวนการ	ระยะเวลา	ค่าใช้จ่าย
1	ขั้นตอนเอกสาร (ขอ เตรียม ยื่น และรออนุมัติเอกสาร)	1.5 วัน	213 ดอลลาร์สหรัฐฯ
2	ขั้นตอนหน้าท่า (ตรวจเอกสาร ตรวจสอบสินค้า และพิธีการศุลกากร)	6 วัน	657 ดอลลาร์สหรัฐฯ

ที่มา: Doing Business, World Bank

4.5.3 อัตราภาษีสำคัญ

ระบบภาษีในแอฟริกาใต้แบ่งการจ่ายเงินได้ออกเป็น 2 ระบบ ได้แก่ รัฐบาลกลางผ่าน South African Revenue Services (SARS) หรือรัฐบาลท้องถิ่น

โดยรายได้หลักของรัฐบาลกลางมาจากภาษีเงินได้ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีบริษัท และภาษีน้ำมัน เชื้อเพลิง ในขณะที่รายได้หลักของรัฐบาลท้องถิ่นมาจากการจัดสรรของรัฐบาลกลางตามอัตราส่วนที่กำหนด

ภาษีรายได้ (Income Tax)

แอฟริกาใต้มีการจัดเก็บระบบภาษีแบบก้าวหน้า โดยมีสมมติฐานว่า ประชาชนที่มีรายได้สูง จะต้องจ่ายเป็นสัดส่วนเพื่อสนับสนุนรัฐบาลที่มากกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่ำ ดังนั้น หากยังมีรายได้มากขึ้นเท่าไร ก็จะต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้นตามอัตราร้อยละของรายได้

ตารางที่ 4.38 : การจัดเก็บอัตราภาษีรายได้ตามสัดส่วนของรายได้

รายได้ (แรนด์)	อัตราภาษี
0-160,000	ร้อยละ 18
160,001 – 250,000	28,800 แรนด์ + ร้อยละ 25 ของเงินได้ที่เกิน 160,000 แรนด์
250,001 – 346,000	51,300 แรนด์ + ร้อยละ 30 ของเงินได้ที่เกิน 250,000 แรนด์
346,001 – 484,000	80,100 แรนด์ + ร้อยละ 35 ของเงินได้ที่เกิน 346,000 แรนด์
484,001 – 617,000	128,400 แรนด์ + ร้อยละ 38 ของเงินได้ที่เกิน 484,000 แรนด์
เกินกว่าหรือเท่ากับ 617,001	178,940 แรนด์ + ร้อยละ 40 ของเงินได้ที่เกิน 617,000 แรนด์

ที่มา: South African Revenue Services (SARS)

ภาษีมูลค่าเพิ่ม Value Added Tax (VAT)

ภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ในปี 1991 อยู่ที่อัตราร้อยละ 10 แต่ปัจจุบันภาษีมูลค่าเพิ่มตั้งไว้ที่อัตราร้อยละ 14

ภาษีบริษัท Company income tax

โดยปกติ อัตราภาษีบริษัทอยู่ที่ร้อยละ 28 ของรายได้สุทธิของบริษัท โดยบริษัทที่เป็นประเภทธุรกิจขนาดเล็กจะมีอัตราภาษีอยู่ที่ร้อยละ 10 ของรายได้สุทธิบริษัทที่อยู่ระหว่าง $59,750 \leq 300,000$ แรนด์ และ ร้อยละ 28 ของรายได้บริษัทที่เกินกว่า 300,000 แรนด์ และบริษัทจัดหางาน (Employment Company) จะเสียภาษีอยู่ที่ร้อยละ 33

ภาษี Secondary Tax on Companies หรือ STC

ภาษี Secondary Tax on Companies หรือ STC (หรือ Dividends tax) เป็นนโยบายภาษีของรัฐบาล ที่ต้องการให้บริษัทเก็บผลกำไรมากกว่าจ่ายเงินปันผลให้กับผู้ถือหุ้น โดยจะหักร้อยละ 10 ของเงินปันผลสุทธิของบริษัท

ภาษีที่ดิน

ภาษีที่ดินซึ่งเป็นการโอนย้ายกรรมสิทธิ์ความเป็นเจ้าของซึ่งเกิดจากมรดกกรรม หรือการขายที่ดินของผู้ถือครองกรรมสิทธิ์คนเก่า โดยปกติจะหักภาษีร้อยละ 20 ของมูลค่าคงเหลือของที่ดินที่เกินกว่า 1.5 ล้านแรนด์

4.5.4 นโยบายอุตสาหกรรม

ในประเทศแอฟริกาใต้ การกำหนดและดำเนินนโยบายการค้า การลงทุน และอุตสาหกรรมเป็นบทบาทหน้าที่ของกระทรวงการค้าและอุตสาหกรรม (Department of Trade and Industry) โดยภายใต้แผนปฏิบัติการนโยบายอุตสาหกรรมปี 2015 (Industrial Policy Action Plan 2015)

ซึ่งมีผลบังคับใช้ถึงปี 2017 นั้น แอฟริกาได้กำหนดแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมใน 16 สาขา เป้าหมาย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้¹⁶

อุตสาหกรรมเกษตรและเกษตรแปรรูป ประกอบด้วย 1 สาขา

- **อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป** พัฒนาอุตสาหกรรมตลอดห่วงโซ่มูลค่า โดยจัดทำแผนส่งเสริมการลงทุนในสาขาอาหารและเครื่องดื่ม รวมทั้งสนับสนุนการสร้างเทคโนโลยีการบ่มเพาะธุรกิจ และการพัฒนาธุรกิจสารเคมีที่ใช้ในภาคเกษตร

อุตสาหกรรมพื้นฐาน/ปฐมนิคม ประกอบด้วย 4 สาขา

- **อุตสาหกรรมป่าไม้ กระดาษ และเฟอร์นิเจอร์** พัฒนาเทคโนโลยีสำหรับโรงเลื่อยสนับสนุนการผลิตกระดาษจากเซลลูโลส และจัดตั้งศูนย์กลางการผลิตและออกแบบเฟอร์นิเจอร์
- **อุตสาหกรรมเหมืองแร่** มุ่งเน้นไปที่ทรัพยากรแร่เหล็กและเหล็กกล้า ไทเทเนียม แพลทินัม รวมทั้งเครื่องจักรสำหรับใช้ในกิจการเหมืองแร่ ด้วยการพัฒนาเทคโนโลยีและจัดตั้งคลัสเตอร์ที่มีศูนย์ฝึกอบรม การวิจัยและพัฒนา และการทดสอบเทียบพร้อม
- **อุตสาหกรรมน้ำมันและก๊าซ** สนับสนุนการทำวิจัยเกี่ยวกับโอกาสและข้อจำกัดในแต่ละส่วนของห่วงโซ่มูลค่า ผนวกด้วยความร่วมมือกับบริษัทข้ามชาติในการส่งเสริมให้ใช้เครื่องจักรอุปกรณ์ที่ผลิตในประเทศสำหรับการสำรวจและผลิต
- **อุตสาหกรรมสีเขียว** ครอบคลุมพลังงานสะอาด เช่น แสงเซลล์แสงอาทิตย์ แก๊สธรรมชาติอัด (Compressed Natural Gas: CNG) แก๊สไปโอมิเทน รวมไปถึงรถยนต์ไฟฟ้า โดยภาครัฐมีบทบาทในการสร้างงานสีเขียวดังกล่าว พร้อมกับเพิ่มความเข้มข้นของมาตรฐานสิ่งแวดล้อมและประยุกต์ใช้ภาษีคาร์บอน

อุตสาหกรรมหนัก ประกอบด้วย 8 สาขา

- **อุตสาหกรรมยานยนต์** สนับสนุนผู้รับจ้างผลิตและผู้ผลิตชิ้นส่วนตลอดห่วงโซ่มูลค่า โดยเชื่อมโยงกับประเทศอื่น ๆ ในแอฟริกา รวมทั้งสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น จักรยานยนต์รถยนต์ไฟฟ้า
- **อุตสาหกรรมโลหะและระบบราง** เพิ่มศักยภาพการแข่งขันด้วยการพัฒนาทักษะและความช่วยเหลือทางการเงิน
- **อุตสาหกรรมต่อเรือ** จัดทำโครงการพัฒนาทักษะฝีมือและกลยุทธ์การตลาด โดยภาครัฐเป็นผู้ลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน

¹⁶ <http://www.thedti.gov.za/DownloadFileAction?id=1017>

- **อุตสาหกรรมอากาศยานและการป้องกันประเทศ** จัดตั้งและส่งเสริมการลงทุนในคลัสเตอร์ Centurion Aerospace Village พร้อมสนับสนุนการใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศและการส่งออก
- **อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์** เน้นเพิ่มขีดความสามารถในการส่งออก
- **อุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ** เน้นพัฒนาชิ้นส่วนสำหรับคอมพิวเตอร์และแท็บเล็ต ประกอบกับโครงสร้างพื้นฐานรองรับอุตสาหกรรมดังกล่าว
- **อุตสาหกรรมบรรดแบนด์** สร้างกลไกสนับสนุนให้บริษัทโทรคมนาคมใช้สินค้าภายในประเทศ
- **อุตสาหกรรมพลาสติก เคมีภัณฑ์ และเภสัชภัณฑ์** จัดตั้งคลัสเตอร์พลาสติกและศูนย์เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และการทดสอบ รวมทั้งส่งเสริมการขยายธุรกิจไปยังประเทศอื่นในทวีป

อุตสาหกรรมเบา ประกอบด้วย 2 สาขา

- **อุตสาหกรรมสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องหนัง** สร้างมูลค่าเพิ่มจากฐานชีวภาพในประเทศ เช่น เส้นใยไหมพรม ฝ้ายสำลี เครื่องหนังหายาก (Exotic Leather)
- **อุตสาหกรรมวัสดุใหม่** พัฒนาวัสดุกระจก ไฟเบอร์กลาส เส้นใยคาร์บอน และอีพ็อกซีเรซินที่ใช้บ่อนอุตสาหกรรมสำคัญในประเทศ ได้แก่ อากาศยาน ยานยนต์ และโครงสร้างพื้นฐาน

อุตสาหกรรมบริการ ประกอบด้วย 1 สาขา

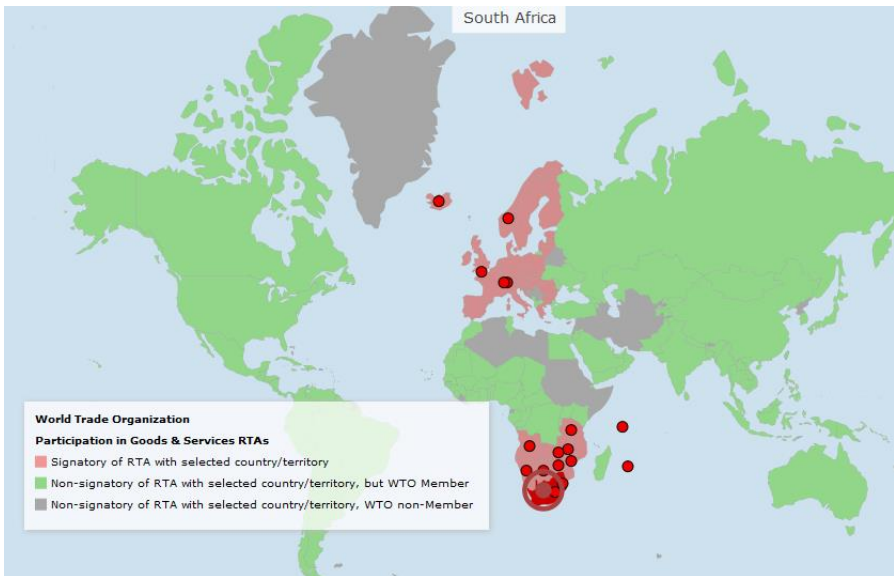
- **อุตสาหกรรมบริการกระบวนการธุรกิจ (Business Processing Services)** สร้างแรงจูงใจดึงดูดการลงทุนและการเชื่อมต่อกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ

ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า แอฟริกาใต้มีนโยบายคลัสเตอร์เช่นเดียวกับไทยกับรัสเซีย ซึ่งแตกต่างจากประเทศ BRICS อื่น ๆ อันสะท้อนว่า ในการยกระดับฐานอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกของแอฟริกาใต้ นั้น คำนึงถึงความร่วมมือและบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน กับภาควิชาการอย่างครบวงจร ตั้งแต่ขั้นตอนก่อนการผลิต (การวิจัยและพัฒนาและการออกแบบ) ไปสู่ขั้นตอนการผลิต (ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ) และขั้นตอนหลังการผลิต (การกระจายสินค้าและบริการหลังการขาย) ดังนั้น หน่วยงานของไทยทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน (บริษัทและสมาคม) และภาควิชาการ (สถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัย) จึงมีโอกาสขยาย ความร่วมมือกับประเทศแอฟริกาใต้เพื่อแลกเปลี่ยนทักษะความรู้และสร้างเครือข่ายคลัสเตอร์ระหว่างกัน โดยในบางคลัสเตอร์ที่ต่างฝ่ายต่างจัดตั้งในประเทศของตนแล้ว เช่น คลัสเตอร์พลาสติก อาจลงนามบันทึกความเข้าใจร่วมกันเพื่อสถาปนาไทยและแอฟริกาใต้เป็นศูนย์กลางการผลิตของแต่ละภูมิภาค/ทวีป อันจะส่งเสริมให้เกิดการเกื้อหนุนมากกว่าการแข่งขันกัน

4.5.5 ความตกลงการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ

ความตกลงการค้าและการลงทุนของแอฟริกา ในระดับ FTA หรือ สูงกว่านั้น ประกอบไปด้วย 2 กลุ่มประเทศด้วยกัน คือ ในบริเวณแอฟริกาทางใต้ หรือ กลุ่ม SADC ที่ประกอบไปด้วยสมาชิก 15 ประเทศ ได้แก่ แองโกลา บอตสวานา คองโก เลโซโท มาดากัสการ์ มาลาวี มอริเชียส โมซัมบิก นามิเบีย เซเชลส์ แอฟริกาใต้ สวาซิแลนด์ แทนซาเนีย แซมเบีย และซิมบับเว และกับ EU-27 และ EFTA ผ่านความตกลง EU-แอฟริกาใต้ และ EFTA-SACU ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ความตกลง FTA ของแอฟริกาใต้นั้น แม้จะมีไม่มากความตกลง แต่ครอบคลุมหลายประเทศ อันเนื่องมาจากการเจรจาในระดับ ภูมิภาคเป็นหลัก

ภาพที่ 4.27 : ประเทศที่มีความตกลงการค้าและการลงทุนกับแอฟริกาใต้



ที่มา: World Trade Organization (2016)

ความตกลงที่สำคัญของ แอฟริกาใต้ จึงสรุปได้ ดังนี้

EFTA – SACU

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 26 มิถุนายน ปี 2006

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 1 พฤษภาคม ปี 2008

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

EU - South Africa FTA

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 11 ตุลาคม ปี 1999

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 1 มกราคม ปี 2000

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

Southern African Customs Union (SACU)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 21 ตุลาคม ปี 2002

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 15 กรกฎาคม ปี 2004

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

Southern African Development Community (SADC)

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 24 สิงหาคม ปี 1996

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 1 กันยายน ปี 2000

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

Southern African Development Community (SADC) - Accession of Seychelles

ภาพรวมของความตกลง

วันที่ลงนามความตกลง: 1 เมษายน ปี 2015

วันที่ความตกลงมีผลบังคับใช้: 25 พฤษภาคม ปี 2015

ขอบเขตความตกลง: ครอบคลุมการค้าสินค้า

สถานะปัจจุบัน: มีผลบังคับใช้

บทที่ 5

ผลกระทบความตกลงการค้า
ระหว่างกลุ่มประเทศ BRICS
ต่ออาเซียนและไทย

บทที่ 5

ผลกระทบความตกลงการค้าระหว่างกลุ่มประเทศ BRICS ต่ออาเซียนและไทย

ในบทที่ 2 ถึง บทที่ 4 ได้กล่าวถึงภาพรวมโดยทั่วไปของกลุ่มประเทศกลุ่มประเทศ BRICS ทั้งในลักษณะกลุ่ม และรายประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายด้านการค้าและการลงทุนของกลุ่ม BRICS ในบทนี้จึงจะทำการวิเคราะห์ผลของความตกลงการค้าระหว่างประเทศกับกลุ่มประเทศ BRICS ต่ออาเซียนและไทย โดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์ที่นิยมใช้ทั่วไปในการวิเคราะห์ผลกระทบของความตกลงระหว่างประเทศนั้น คือ แบบจำลอง GTAP

5.1 กรอบ เกณฑ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการศึกษานี้ได้เลือกใช้แบบจำลอง GTAP เป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์ผลกระทบจากความตกลงกับกลุ่มประเทศ BRICS ต่ออาเซียน และไทย โดยจะใช้ GTAP ในการวิเคราะห์ 2 กรณี คือ กรณีที่ 1 ผลกระทบของความตกลงการค้าระหว่างประเทศ ที่กลุ่มประเทศ BRICS มีอยู่ในปัจจุบัน กับกรณีที่ 2 ผลกระทบของความตกลงการค้าระหว่างประเทศหากกลุ่มประเทศ BRICS มีความตกลงเพิ่มเติมกับไทยด้วย แล้วจึงนำผลการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ มาทำการวิเคราะห์ ต่อไป

ความตกลงที่กลุ่มประเทศ BRICS ได้ลงนามไป ในปัจจุบันลักษณะการใช้งาน GTAP และผลที่จะคาดการณ์จาก GTAP มีรายละเอียดดังนี้

5.1.1 สรุประดับความตกลงฯ ต่าง ๆ

ในบทที่ 4 ได้ทำการศึกษา และสรุปความตกลงการค้าระหว่างประเทศที่สมาชิกกลุ่มประเทศ BRICS มีกับประเทศต่าง ๆ ทั้งในระดับทวิภาคี และระดับภูมิภาค โดย ตารางที่ 5.1 ได้สรุปความตกลงระหว่างประเทศของสมาชิกกลุ่มประเทศ BRICS แต่ละประเทศ

จากตารางดังกล่าวสังเกตได้ว่า ในแต่ละประเทศนั้นมีความตกลงกับประเทศที่ทั้งแตกต่างกัน และเหมือนกัน โดยบราซิลก็มักจะเลือกเจรจากับประเทศในแถบละตินอเมริกาเหมือนกัน รัสเซียเลือกที่จะเจรจากับอดีตสหภาพโซเวียต อินเดียเลือกที่จะเจรจากับส่วนใหญ่กับในแถบเอเชียใต้ และเอเชียอย่างอาเซียน จีนก็เน้นส่วนใหญ่ที่ในแถบเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่วนแอฟริกาใต้ก็เลือกที่จะเจรจากับส่วนใหญ่กับในแถบแอฟริกาเหมือนกัน

อย่างไรก็ดี มีอยู่หลายประเทศที่มีความตกลงร่วมกับสมาชิกกลุ่มประเทศ BRICS มากกว่า 1 ประเทศ อาทิ เปรู ชิลี เกาหลี ปากีสถาน และอาเซียน (รวมไทยด้วย) เป็นต้น ด้วยเหตุที่กลุ่มประเทศ BRICS มีคู่เจรจากับหลายประเทศต่อ 1 สมาชิก และประเทศคู่เจรจาของสมาชิกบางครั้งก็มีการเจรจามากกว่า 1 ประเทศสมาชิก ในการวิเคราะห์ จึงเกิดความยุ่งเหยิง ที่เรียกว่า “spaghetti bowl” อยู่ด้วยระดับหนึ่ง ดังนั้น เพื่อความเหมาะสมในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจึงต้องขอสมมติในการวิเคราะห์ว่า

ทุกความตกลงด้านการค้าและการลงทุนในระดับที่เทียบเท่าหรือสูงกว่า FTA กับกลุ่มประเทศ BRICS นั้น กำหนดให้ทุกรายการสินค้ามีอัตราภาษีศุลกากรเป็น 0 เมื่อวันที่สิ้นสุดช่วงผ่อนผัน (ช่วงทยอยลดภาษี) แม้ในความเป็นจริงอาจมีบางรายการที่เป็นรายการยกเว้น (exclusion list) ก็ตาม

ตารางที่ 5.1 : สรุปความตกลงระหว่างประเทศ ของสมาชิกกลุ่มประเทศ BRICS

	บราซิล	รัสเซีย	อินเดีย	จีน	แอฟริกาใต้
อาเซียน			X	X	
อียู 27					X
MERCOSUR ¹	X		X		
อิสราเอล	X				
เปรู	X			X	
โบลิเวีย	X				
ชิลี	X		X	X	
อดีตสหภาพโซเวียต ²		X ³			
เซอร์เบีย		X			
SAFTA ⁴			X		
ญี่ปุ่น			X		
เกาหลี			X	X	
ปากีสถาน			X	X	
ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์				X	
ฮ่องกง และมาเก๊า				X	
คอ스타ริกา				X	
ไอซ์แลนด์ สวีตเซอร์แลนด์				X	X
EFTA ⁵					X
SACU ⁶					X
SADC ⁷					X

¹ ประกอบด้วย บราซิล อาร์เจนตินา อุรุกวัย ปารากวัย และ เวนซูเอลา

² ประกอบด้วย รัสเซีย อาร์เมเนีย อุซเบกิสถาน อาเซอร์ไบจาน เบลารุส เอสโตเนีย จอร์เจีย คาซัคสถาน ลัตเวีย ลิทัวเนีย มอลโดวา ทาจิกิสถาน เติร์กเมนิสถาน คีร์กีซ และยูเครน

³ ยกเว้น เอสโตเนีย ลัตเวีย และลิทัวเนีย

⁴ ประกอบด้วย อินเดีย บังกลาเทศ ภูฏาน มัลดีฟส์ เนปาล ปากีสถาน ศรีลังกา และอัฟกานิสถาน

⁵ ประกอบด้วย ไอซ์แลนด์ สวีตเซอร์แลนด์ ลิกเตนสไตน์ และนอร์เวย์

⁶ ประกอบด้วย บอตสวานา เลโซโท นามิเบีย แอฟริกาใต้ และสวาซิแลนด์

⁷ ประกอบด้วย แองโกลา บอตสวานา คองโก เลโซโท มาดากัสการ์ มาลาวี มอริเชียส โมซัมบิก นามิเบีย เซเชลส์ แอฟริกาใต้ สวาซิแลนด์ แทนซาเนีย แซมเบีย และซิมบับเว

5.1.2 การทำงาน และข้อจำกัดของเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ (GTAP)

GTAP เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ ที่ได้รับการพัฒนาภายใต้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ ที่เรียกว่า แบบจำลองดุลยภาพทั่วไป (Computable General Equilibrium หรือ CGE) ซึ่ง CGE เอง ก็ได้รับการพัฒนามาจากเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่เรียกว่า I-O table และ Social Accounting Matrix หรือ SAM อีกทอดหนึ่งเช่นกัน การจะทำความเข้าใจ GTAP จึงอาจต้องเข้าใจทั้ง 3 เครื่องมือก่อน ดังนี้

I-O table

I-O table เป็นเครื่องมือสำคัญทางเศรษฐศาสตร์มหภาค ที่ได้รับการคิดค้นและพัฒนา โดย Wassily Leontief (1966) เจ้าของรางวัลโนเบลทางเศรษฐศาสตร์จากผลงานการคิดค้น I-O table ดังกล่าว เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตอบปัญหาสำคัญทางเศรษฐศาสตร์ว่า “เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงใดเกิดขึ้น ในระดับจุลภาค ณ จุดดุลยภาพรวม (General Equilibrium) แล้วนั้น ผลต่อภาคส่วนอื่น และภาพรวมของประเทศในจุดดุลยภาพใหม่จะเป็นเช่นไร”

Leontief จึงได้สร้าง I-O table ขึ้น เป็นตารางที่แสดงถึงความสัมพันธ์ในรูปแบบของการเป็นผลลัพธ์และปัจจัยการผลิตของแต่ละภาคส่วนทางเศรษฐกิจระหว่างกัน ใน “จุดดุลยภาพ” (ในภาคส่วนหนึ่งอาจเชื่อมโยงกับเพียงภาคส่วนเดียว หรือหลายภาคส่วนก็ได้) ซึ่งเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในภาคส่วนใด ให้ออกจากดุลยภาพที่เป็นอยู่ ก็จะส่งผลต่อเนื่องไปยังภาคส่วนอื่น ๆ จวบจนเข้าสู่ดุลยภาพอีกครั้งใน I-O table หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า “I-O table คือ ตารางที่สามารถตอบผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของภาคส่วนหนึ่งให้ออกจากจุดดุลยภาพเก่า ไปยังภาคส่วนอื่น ณ จุดดุลยภาพใหม่ได้”

I-O table นี้ ได้รับความนิยมนอย่างสูงในระยะเวลาหนึ่ง ก็พบข้อจำกัดสำคัญ คือ “การมุ่งเน้นที่ ภาคการผลิต” เป็นสำคัญ โดยละเว้นการพิจารณาภาคสังคม เช่น คริวเรือน จากตารางทำให้ได้รับการพัฒนาต่อมา ในรูปแบบของเมทริกซ์สังคม (SAM) อันจะกล่าวถึงต่อไป

ตารางที่ 5.2 : I-O table ของ Leontieff

Industry Producing	Industry Consuming							Total output
	Agriculture	Food & beverages	Textiles	Apparel	Lumber & wood	Furniture & fixtures	Paper & allied products ...	
Agriculture	10.86	15.70	2.16	0.02	0.19		0.01	44.26
Food & beverages	2.38	5.75	0.06	0.01			0.03	40.30
Textiles	0.06		1.30	3.88		0.29	0.04	9.84
Apparel	0.04	0.20		1.96		0.01	0.02	13.32
Lumber & wood	0.15	0.10	0.02		1.09	0.39	0.27	6.00
Furniture & fixtures			0.01			0.01	0.01	2.89
Paper & allied products		0.52	0.08	0.02		0.02	2.60	7.90
...								
Total Outlays	44.26	40.30	9.84	13.32	6.00	2.89	7.90	

Figures in billions of U.S. dollars.
Source: Based on Wassily Leontief's analysis of Bureau of Labor Statistics data, 1947.
Excerpted from *Input-Output Economics*, 2nd ed., by Wassily Leontief (Oxford, 1986).

ที่มา : www.referenceforbusiness.com อ้างถึง Wassily Leontief (Oxford, 1986)

บัญชีเมตริกซ์สังคม (SAM)

SAM เป็นเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นจาก I-O table เพื่อตอบข้อจำกัดสำคัญของ I-O table ในการตอบประเด็นนอกเหนือจากภาคการผลิต อาทิ ผลต่อครัวเรือน ผลต่อการค้าระหว่างประเทศ และผลต่อรายได้รัฐ เป็นต้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า ในหลักการการทำงานของ SAM กับ I-O table นั้น ไม่แตกต่างกัน จะแตกต่างเพียง SAM คือ I-O table ที่เพิ่มเติม ภาคส่วนอื่นทางเศรษฐกิจ อาทิ ครัวเรือน และภาครัฐ เข้าไปในตารางความสัมพันธ์ระหว่างกันเท่านั้น ดังแสดงไว้ในรูปภาพเปรียบเทียบ ตาราง SAM กับ ตาราง I-O table (ตารางที่ 5.3)

ตารางที่ 5.3 : เปรียบเทียบตาราง I-O table กับ ตาราง SAM

		ตาราง I-O			ตาราง SAM													
		ผลิตภัณฑ์ เกษตร	ผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม อื่นๆ	บริการและ อื่นๆ	แรงงาน	ทุน	ครัวเรือน เกษตร	ครัวเรือน นอกเกษตร	ธุรกิจ	การลงทุน เอกชน	การใช้ Gov	การลงทุน Gov	ภาษี	บัญชี ต่างประเทศ	รวม			
ส่วนของ I-O	1 2 3	ผลิตภัณฑ์เกษตร	A11	A12	A13			PCA1	PCA3		P11	G11	G11		X1	Y1		
		ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	A21	A22	A23			PC11	PC13		P12	G21	G12		X2	Y2		
		บริการและอื่นๆ	A31	A32	A33			PC31	PC33		P13	G31	G13		X3	Y3		
ส่วนเพิ่มของ SAM	4	แรงงาน	W1	W2	W3											Y4		
	5	ทุน	P1	P2	P3											Y5		
	6	ครัวเรือนเกษตร				WA1	PA1			TRANS-H1				TRANS-H1	NREMIT1	Y6		
	7	ครัวเรือนนอกเกษตร				WA3	PA3			TRANS-H3				TRANS-H3	NREMIT3	Y7		
	8	ธุรกิจ					PAB	INT-PAY1	INT-PAY3						GMT-PAY	PR-O-WB	Y8	
	9	การลงทุนเอกชน					DEPRE	SAVH1	SAVH3	SAVB					NET_SAV		Y9	
	10	การใช้ Gov													TCG		Y10	
	11	การลงทุน Gov													TIG		Y11	
	12	ภาษี	IND-TAX1	IND-TAX2	IND-TAX3			DIT1	DIT3	COR-TAX							Y12	
	13	บัญชีรัฐบาล					INC	TRANS-H-G	TRANS-H-G	TRANS-G				TTAX		TRANS-G	Y13	
	14	บัญชีต่างประเทศ	M1	M2	M3			PCM1	PCM3						TRANS-F		Y14	
			รวม	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y6	Y7	Y8	Y9	Y10	Y11	Y12	Y13	Y14	

ที่มา: คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง SAM ได้รับความนิยมอย่างมาก ในหมู่นักเศรษฐศาสตร์ เพื่อตอบปัญหาทางเศรษฐกิจระดับมหภาค และใช้ในการวางแผนนโยบายเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามด้วยความซับซ้อนในระบบเศรษฐกิจที่มากขึ้น ทำให้การใช้ SAM แต่ลำพังในการตอบโจทย์ทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่มีมากขึ้นนั้น ไม่สามารถกระทำได้อยู่ดี จึงได้มีการพัฒนา CGE ขึ้นใช้ในปัจจุบัน

CGE และ GTAP

ด้วยเหตุที่ SAM ไม่สามารถตอบโจทย์ทางเศรษฐกิจใหม่ ๆ ได้ในการวิเคราะห์ นักเศรษฐศาสตร์จึงต้องนำผลจาก SAM ไปทำการวิเคราะห์ โดยสมการ/แบบจำลองอื่นต่อไป ซึ่งบางครั้งก็อาจมีคำถามตามมาถึงความสัมพันธ์ของผลนั้น ๆ กับการเปลี่ยนแปลงในภาคส่วนอื่นอีก

ในการตอบปัญหาที่มากมายเพิ่มขึ้นนั้น นักเศรษฐศาสตร์จำเป็นต้องใช้สมการเพิ่มเติมอีก 10 ถึง มากกว่า 100 สมการ ในการแก้ไขปัญหตามแต่ความจำเป็นของโจทย์นั้น ๆ อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากพัฒนาของเครื่องคำนวณคอมพิวเตอร์ทำให้นักเศรษฐศาสตร์สามารถตอบโจทย์ภายใต้สมการนับ 100 สมการได้ง่ายขึ้น CGE จึงได้รับการพัฒนาขึ้นใช้ และเป็นที่ยอมรับในระดับหนึ่ง

โดยสรุปก็คือ CGE นั้น เป็นเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ ที่พัฒนาเพิ่มเติมจาก SAM โดยเพิ่มสมการอื่น ๆ ทางเศรษฐศาสตร์ที่ผู้สนใจให้ความสำคัญเพิ่มเติมขึ้นไปอีก โดยนักเศรษฐศาสตร์ได้อาศัยความก้าวหน้าของวิทยาการคอมพิวเตอร์ ทำให้การคำนวณสะดวกรวดเร็วขึ้น

สำหรับ GTAP นั้น เป็น CGE รูปแบบหนึ่ง ที่เน้นในการวิเคราะห์ผลทางเศรษฐกิจ “ระหว่างประเทศ” หลัก โดย GTAP ประกอบไปด้วย SAM ของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก 113 ประเทศ/กลุ่มประเทศทั่วโลก และสามารถวิเคราะห์ผลของสินค้า/บริการ 57 อุตสาหกรรม

5.1.3 ผลที่จะวิเคราะห์คาดการณ์

GTAP นั้น สามารถให้ผลการวิเคราะห์ที่หลากหลายแง่มุมได้ อย่างไรก็ตาม ในการศึกษานี้จะเน้นให้ความสำคัญไปที่ 3 ด้าน ได้แก่

- (1) ผลวิเคราะห์ในระดับมหภาค จะกล่าวถึงดัชนีเศรษฐกิจมหภาคที่สำคัญ โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับ GDP รวมถึงอัตราเงินเฟ้อ
- (2) ผลระดับอุตสาหกรรม จะกล่าวถึง การผลิต ดุลการค้า และมูลค่าเพิ่ม โดยเฉพาะมูลค่าเพิ่มนั้นจะถูกนำไปใช้วิเคราะห์ เพื่อจำแนกอุตสาหกรรมในบทที่ 6 ต่อไป
- (3) ผลต่อประชาชน/ผู้บริโภค ซึ่งจะกล่าวถึง ผลทางตรง ได้แก่ รายได้ต่อหัว อรรถประโยชน์ (ความพึงพอใจทางเศรษฐศาสตร์) ราคาสินค้าที่เปลี่ยนแปลง และผลทางอ้อม ได้แก่ สิ่งแวดล้อม

5.2 ผลการวิเคราะห์ในฉากทัศน์ (scenario) ที่ 1 (ตามความตกลงจริงในปัจจุบัน)

5.2.1 ตัวแปรต้นในฉากทัศน์ที่ 1

ใน Scenario ที่ 1 นั้น จะพิจารณาว่าด้วยความตกลงการค้าระหว่างประเทศ (เฉพาะระดับ FTA) ที่สมาชิกกลุ่มประเทศ BRICS ได้ดำเนินการอยู่นั้น จะมีผลกระทบต่อไทยและอาเซียนอย่างไรบ้าง ตัวแปรต้นในส่วนนี้ จึงเป็นตัวแปรต้นความตกลงการค้าระหว่างประเทศ คือ การเลิกอัตราภาษีศุลกากร ระหว่างกลุ่มประเทศ BRICS กับคู่เจรจาทั้งหมด ที่ได้แสดงแล้วใน ตารางที่ 5.1 ซึ่งจะเห็นได้ว่า มีสมาชิกกลุ่มประเทศ BRICS 2 ประเทศ คือ จีน และอินเดีย ที่มีความตกลง FTA กับไทย ทั้งในรูปแบบของทวิภาคี และภูมิภาค (อาเซียน-จีน และอาเซียน-อินเดีย) ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง GTAP เป็นดังนี้

5.2.2 ผลกระทบระดับเศรษฐกิจมหภาค

จากการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง GTAP พบว่า ในภาพรวม GDP ของไทยและอาเซียน
เพิ่มสูงขึ้น ร้อยละ 1.55 และ ร้อยละ 0.56 ตามลำดับ สังเกตได้ว่าในภาพรวมนั้น ไทยได้รับประโยชน์
จากการทำความตกลงเสรีการค้าระดับ FTA กับกลุ่มประเทศ BRICS สูงกว่าที่ในภาพรวมของอาเซียน
ได้รับ

เหตุผลที่ GDP ของไทยขยายตัวนั้น มาจากการที่การขยายตัวของการค้าส่งผลให้
การบริโภค การใช้จ่ายภาครัฐ และการลงทุน ขยายตัวเป็นอันมาก โดยเฉพาะด้านการลงทุนนั้น
ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า ไทยจะขยายตัวถึงร้อยละ 9.08 อย่างไรก็ตาม การเปิดเสรีทางการค้านั้น
ไม่ส่งผลดีต่อดุลการค้าของไทยเท่าใดนัก โดย จะทำให้การส่งออกขยายตัวน้อยกว่าการนำเข้า
ค่อนข้างมาก คือ การส่งออกขยายตัวเพียงร้อยละ 0.48 ในขณะที่การนำเข้าขยายตัวถึงร้อยละ 3.58

เมื่อนำผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเชิงร้อยละภายใต้แบบจำลอง GTAP มาวิเคราะห์
ร่วมกับ ข้อมูล GDP ของประเทศไทย จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ (สศช.) แล้ว พบว่าผลจากการทำความตกลง FTA กับกลุ่มประเทศ BRICS ในปัจจุบัน
(ซึ่งมี 2/4 FTA กับไทย คือ ไทย-จีน อาเซียน-จีน ไทย-อินเดีย และอาเซียน-อินเดีย) จะทำให้
เศรษฐกิจของไทยขยายตัวถึง 2.2 แสนล้านบาท อย่างไรก็ตาม จะส่งผลกระทบต่อดุลการค้า คือ จะทำให้
ไทยเกินดุลลดลง (หรือขาดดุลมากขึ้น) 2.3 แสนล้านบาท

ตารางที่ 5.4 : ผลกระทบระดับเศรษฐกิจมหภาคต่ออาเซียนและไทย
กรณีตามความตกลงจริงกับกลุ่มประเทศ BRICS ในปัจจุบัน

	ASEAN	ไทย	ไทย (ล้านบาท)
การบริโภค	0.60%	1.87%	130,311.88
การลงทุน	1.37%	9.08%	296,664.58
การใช้จ่ายภาครัฐ	0.61%	2.01%	46,874.88
การส่งออก	1.28%	0.48%	44,862.00
การนำเข้า	1.67%	3.58%	-279,713.79
GDP (expenditure)	0.56%	1.55%	219,069.28

ที่มา: ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง GTAP ข้อมูลเทียบเคียงกับ GDP ปี 2015

ด้านเงินเพื่อ ผลการวิเคราะห์ด้วย GTAP ชี้ว่าผลจากการทำ FTA กับกลุ่มประเทศ BRICS
จะส่งผลให้ อัตราเงินเฟ้อของไทยเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 0.72 ดังนั้น Real GDP (GDP ที่แท้จริง คือ
GDP ที่ปรับอัตราเงินเฟ้อแล้ว) จะเพิ่มขึ้นที่ ร้อยละ 1.54 หรือ เทียบเท่า 217,503.26 บาท

5.2.3 ผลกระทบระดับอุตสาหกรรม

จากการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง GTAP นั้น พบว่าด้านดุลการค้านั้น ไทยขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้น (หรือได้ดุลการค้าลดลง) ในเกือบทุกรายการสินค้ายกเว้นเคมีภัณฑ์ ยาง พลาสติก และปิโตรเคมี ที่ไทยได้ดุลการค้า เพียงรายการ (กลุ่มเดียว) อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อจำกัดของ GTAP คือหมวดหมู่อุตสาหกรรมแยกย่อยสุดในกลุ่มนั้น เป็นกลุ่มที่รวมทั้ง เคมีภัณฑ์ (รวมปิโตรเคมี) ยาง และพลาสติก เข้าด้วยกันเป็นกลุ่มเดียว จึงไม่อาจตอบได้ว่าเพิ่มขึ้นในรายการสินค้าใดเป็นพิเศษหรือไม่

ด้านผลผลิตและมูลค่าเพิ่มนั้น เห็นได้ว่า เนื่องจากข้อสมมติในการศึกษานี้ไม่ได้กำหนดให้รูปแบบการผลิต (เช่น อัตราส่วนการใช้วัตถุดิบต่าง) เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น ผลผลิต และมูลค่าเพิ่มจะเปลี่ยนแปลงในอัตราเดียวกัน อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้พบว่า ใน scenario ที่ 1 นี้ รายการสินค้าส่วนใหญ่ของไทย ได้รับผลกระทบทางลบ คือ มีมูลค่าเพิ่มลดลง เว้น 4 รายการที่ได้ประโยชน์ คือ เคมีภัณฑ์ฯ ยานยนต์ฯ เครื่องจักรเครื่องใช้ไฟฟ้า และภาคบริการ

ตารางที่ 5.5 : ผลกระทบ ระดับอุตสาหกรรมของไทย
กรณีตามความตกลงจริงกับกลุ่มประเทศ BRICS ในปัจจุบัน

อุตสาหกรรม	ดุลการค้า	ผลผลิต	มูลค่าเพิ่ม
อาหาร	-345.01	-1.09	-1.09
สินค้าเกษตรอื่นๆ	-10.96	-0.23	-0.23
แร่และพลังงาน	-605.81	-1.23	-1.23
ไม้และของที่ทำด้วยไม้	-116.86	-4.65	-4.65
กระดาษ	-19.26	-0.75	-0.75
สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม	-879.14	-5.35	-5.35
เคมีภัณฑ์ ยาง พลาสติก และปิโตรเคมี	1,404.71	3.69	3.69
โลหะ	-67.65	-0.07	-0.07
ยานยนต์ อากาศยาน เรือ	-426.34	0.25	0.25
เครื่องใช้ไฟฟ้า	-741.03	0.51	0.51
อื่นๆ	-203.98	-2.29	-2.29
บริการ	-1,087.91	0.69	0.69

ที่มา: ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง GTAP

5.2.4 ผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบต่อประชาชนนั้นในภาพรวมพบว่า ในส่วนของ อัตราเงินเฟ้อ จะเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.72 อย่างไรก็ตาม รายได้ต่อประชากรจะเพิ่มขึ้น ถึงร้อยละ 1.91 ทำให้อรรถประโยชน์โดยรวมจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.13 ดังแสดงในตารางที่ 5.6

ตารางที่ 5.6 : ผลต่อประชาชนชาวไทย
กรณี ตามความตกลงจริงกับกลุ่มประเทศ BRICS ในปัจจุบัน

	อัตราเงินเฟ้อ	อรรถประโยชน์	รายได้ต่อประชากร
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	0.72	1.13	1.91

ที่มา: ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง GTAP

หากพิจารณาราคาสินค้ารายการต่าง ๆ พบว่า สินค้าส่วนใหญ่จะมีราคาสูงขึ้น แต่ไม่ถึงร้อยละ 1 ยกเว้น ภาคบริการที่มีราคาสูงขึ้นถึงร้อยละ 1.35 ในขณะที่ สินค้าในกลุ่ม สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม และ เครื่องใช้ไฟฟ้าจะมีราคาลดลง

ตารางที่ 5.7 : ราคาสินค้าของไทยที่เปลี่ยนแปลงไป
กรณี ตามความตกลงจริงกับกลุ่มประเทศ BRICS ในปัจจุบัน

สินค้า	การเปลี่ยนแปลงของราคา (ร้อยละ)
อาหาร	0.31
สินค้าเกษตรอื่นๆ	0.45
แร่และพลังงาน	0.54
ไม้และของที่ทำด้วยไม้	0.86
กระดาษ	0.11
สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม	-0.29
เคมีภัณฑ์ ยาง พลาสติก และปิโตรเคมี	0.30
โลหะ	0.11
ยานยนต์ อากาศยาน เรือ	0.32
เครื่องใช้ไฟฟ้า	-0.46
อื่นๆ	0.10
บริการ	1.35

ที่มา: ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง GTAP

สุดท้าย คือผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมนั้น ผู้วิจัยเลือกใช้แนวทางในการวิเคราะห์เดียวกับที่ มุลนิธิ สวค. เคยใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบในการทำ FTA ไทยและอาเซียน – อินเดีย¹

โดย ในการประเมินต้นทุนสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการจัดทำความตกลงด้านการค้า อยู่บนข้อสมมติว่า การขยายตัวทางเศรษฐกิจ (GDP) ที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ต้นทุนสิ่งแวดล้อม (หรือมลภาวะ) เพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า GDP มีความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นเส้นตรงกับ ต้นทุนสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ในการหาความสัมพันธ์ข้างต้นโดยใช้สมการถดถอย (Regression) จึงเป็นในลักษณะของสมการ log-log Equation กล่าวคือ

¹ มุลนิธิ สวค. (2008) โครงการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบต่อประเทศไทยจากความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน-อินเดีย และ ความตกลงว่าด้วยการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-อินเดีย

ถ้าให้ ค่าดัชนีความเสียหายทางสิ่งแวดล้อม และ GDP มีความสัมพันธ์ดังนี้

$$E = Y^\alpha$$

โดย E คือ ค่าดัชนีความเสียหายทางสิ่งแวดล้อม และ Y คือ GDP แล้ว ดังนั้น $\ln(E) = \alpha \ln(Y)$ ซึ่งเมื่อคำนวณความสัมพันธ์โดยวิธี OLS เพื่อหาค่า α จะได้

$$\ln(E) = 0.0195 \ln(Y)$$

$$R^2 = 0.998 \text{ Standard Error} = 0.08 \text{ t-value} = 70.17$$

ซึ่งสรุปได้ว่า เมื่อเศรษฐกิจไทยขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 (GDP เพิ่มขึ้นร้อยละ 1) จะส่งผลให้ ต้นทุนสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.02

ดังนั้น เมื่อการวิเคราะห์ในการศึกษานี้พบว่าเมื่อ GDP เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.55 จะส่งผลให้ สิ่งแวดล้อมเสียหาย = $0.02 \times 1.55 =$ ร้อยละ **0.031**

5.3 ผลการวิเคราะห์ในฉากทัศน์ (scenario) ที่ 2

5.3.1 ตัวแปรต้นในฉากทัศน์ที่ 2

ใน scenario ที่ 2 นี้ ได้เพิ่มเติมในอีกกรณีว่า หากกลุ่มประเทศ BRICS ทั้งหมด มีความตกลง FTA กับไทย แล้วจะมีผลกระทบเป็นเช่นไรบ้าง ซึ่งหากพิจารณาความตกลง ที่มีอยู่เดิมจะพบว่า เดิมที่มีสมาชิกกลุ่มประเทศ BRICS 2 ประเทศที่มี FTA กับไทยอยู่แล้วคือ จีน และอินเดีย ดังนั้น ตัวแปรต้นใน scenario นี้จึงเป็น “การเลิกอัตรากาชีศุลกากรระหว่างกลุ่มประเทศ BRICS กับคู่เจรจา ตาม ตารางที่ 5.1 และเพิ่มเติม การเลิกอัตรากาชีศุลกากรระหว่าง ไทย กับ บราซิล รัสเซีย และ แอฟริกาใต้ ทั้ง 2 ทาง” ผลการศึกษาเป็นดังนี้

5.3.2 ผลกระทบระดับเศรษฐกิจมหภาค

ในกรณีที่ 2 นี้ พบว่า ไทยได้รับประโยชน์มากจากการทำความตกลงกับ สมาชิกกลุ่มประเทศ BRICS อีก 3 ประเทศที่เหลือ โดย GDP ของไทยจะขยายตัวร้อยละ 1.87 มากกว่าอาเซียนที่เพิ่มขึ้น เพียงร้อยละ 0.55 มาก ซึ่งเมื่อเทียบเป็นเงินบาทแล้ว จะสูงถึง 2.6 แสนล้านบาท ที่เพิ่มมากขึ้นที่สุด คือการลงทุน เพิ่มถึง 3.6 แสนล้านบาท แต่ที่ปรับตัวลดลงคือ ดุลการค้า ลดลง 2.8 แสนล้านบาท

ตารางที่ 5.8 : ผลกระทบระดับเศรษฐกิจมหภาคต่ออาเซียนและไทย
กรณีกลุ่มประเทศ BRICS ทำ FTA กับไทยทุกประเทศ

	ASEAN	ไทย	ไทย (ล้านบาท)
การบริโภค	0.59%	2.23%	155,552.18
การลงทุน	1.35%	11.09%	362,350.73
การใช้จ่ายภาครัฐ	0.60%	2.41%	56,281.69
การส่งออก	1.28%	0.51%	47,429.29
การนำเข้า	1.67%	4.27%	-333,206.82
GDP (expenditure)	0.55%	1.87%	264,409.60

ที่มา: ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง GTAP ข้อมูลเทียบเคียงกับ GDP ปี 2015

5.3.3 ผลกระทบระดับอุตสาหกรรม

ผลกระทบระดับอุตสาหกรรมนั้น ดุลการค้าในเกือบทุกรายการลดลง ยกเว้นกลุ่มเคมีภัณฑ์ ยาง และพลาสติก เท่านั้น ที่ปรับตัวสูงของ อย่างไรก็ตาม ด้านผลผลิตและมูลค่าเพิ่มนั้น มีอยู่ 5 รายการสินค้า คือ เคมีภัณฑ์ฯ โลหะ ยานยนต์ฯ เครื่องใช้ไฟฟ้า และบริการ ที่ได้ผลกระทบทางบวก นอกนั้น จะได้รับผลกระทบในภาพรวมเป็นลบ เป็นหลัก สังเกตได้ว่า สินค้าที่ใน scenario ที่ 1 ได้รับผลกระทบทางลบ แต่ใน scenario ที่ 2 นี้ เป็นบวก คือ โลหะและผลิตภัณฑ์

ตารางที่ 5.9 : ผลกระทบ ระดับอุตสาหกรรมของไทย
กรณีกลุ่มประเทศ BRICS ทำ FTA กับไทยทุกประเทศ

อุตสาหกรรม	ดุลการค้า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	ผลผลิต (ร้อยละ)	มูลค่าเพิ่ม (ร้อยละ)
อาหาร	-411.33	-1.39	-1.39
สินค้าเกษตรอื่นๆ	-24.63	-0.54	-0.54
แร่และพลังงาน	-644.19	-1.68	-1.68
ไม้และของที่ทำด้วยไม้	-143.42	-5.63	-5.63
กระดาษ	-29.43	-1.03	-1.03
สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม	-892.19	-5.47	-5.47
เคมีภัณฑ์ ยาง พลาสติก และปิโตรเคมี	1387.67	3.62	3.62
โลหะ	-98.4	0.16	0.16
ยานยนต์ อากาศยาน เรือ	-380.53	1.19	1.19
เครื่องใช้ไฟฟ้า	-975.88	0.39	0.39
อื่นๆ	-220.91	-2.34	-2.34
บริการ	-1336.78	0.8	0.8

ที่มา: ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง GTAP

5.3.4 ผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม

จากการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง GTAP พบว่า การที่ไทยทำ FTA กับกลุ่มประเทศ BRICS นั้นส่งผลให้ในภาพรวมประชาชนชาวไทยจะได้ประโยชน์ แม้ว่า อัตราเงินเฟ้อในภาพรวมจะเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 1.36 แต่ทว่า ภายใต้การทำ FTA นั้น จะส่งผลให้ประชาชนในภาพรวม คือ มีรายได้ต่อประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.28 ส่งผลให้อรรถประโยชน์เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.33 ด้วย

ตารางที่ 5.10 : ผลต่อประชาชนชาวไทย กรณีกลุ่มประเทศ BRICS ทำ FTA กับไทยทุกประเทศ

	อัตราเงินเฟ้อ	อรรถประโยชน์	รายได้ต่อประชากร
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	1.36	1.33	2.28

ที่มา: ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง GTAP

ด้านราคาสินค้านั้น ผลจากการวิเคราะห์พบว่า มีทั้งหมด 4 รายการที่ราคาสินค้าลดลง คือ กระดาษ สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม โลหะ และเครื่องใช้ไฟฟ้า นอกนั้น ล้วนมีราคาเพิ่มขึ้นทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม สินค้าส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงราคาเพียงเล็กน้อย คือ ส่วนใหญ่ไม่เกินร้อยละ 1 ยกเว้นภาคบริการที่เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 1.67

ตารางที่ 5.11 : ราคาสินค้าของไทยที่เปลี่ยนแปลงไป
กรณีกลุ่มประเทศ BRICS ทำ FTA กับไทยทุกประเทศ

สินค้า	การเปลี่ยนแปลงของราคา (ร้อยละ)
อาหาร	0.12
สินค้าเกษตรอื่นๆ	0.3
แร่และพลังงาน	0.66
ไม้และของที่ทำด้วยไม้	1.12
กระดาษ	-0.03
สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม	-0.1
เคมีภัณฑ์ ยาง พลาสติก และปิโตรเคมี	0.4
โลหะ	-0.05
ยานยนต์ อากาศยาน เรือ	0.38
เครื่องใช้ไฟฟ้า	-0.42
อื่นๆ	0.21
บริการ	1.67

ที่มา : ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง GTAP

ด้านสิ่งแวดล้อมนั้น สมการในส่วนที่ 5.2.4 ได้แสดงให้เห็นว่า เมื่อเศรษฐกิจไทยขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.0 (GDP เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.0) จะส่งผลให้ ดัชนีสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.02 ดังนั้น เมื่อการวิเคราะห์ในการศึกษานี้พบว่า GDP เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.87 จะส่งผลให้สิ่งแวดล้อมเสียหาย = $0.02 \times 1.87 =$ ร้อยละ 0.04

5.4 สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาในส่วนนี้พบว่า ในภาพรวมไทยจะได้รับอานิสงค์ทางบวก จากความตกลง FTA ต่าง ๆ กับกลุ่มประเทศ BRICS ทั้งที่มีอยู่ในปัจจุบัน และในกรณีที่ทำ FTA กับไทย เช่นเดียวกับอาเซียนที่จะได้รับผลทางบวกด้วย อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ไทยทำ FTA กับกลุ่มประเทศ BRICS อีก 3 ประเทศ คือ บราซิล รัสเซีย และแอฟริกาใต้ รวมด้วยนั้น จะส่งผลที่ดีกว่า กรณีในปัจจุบัน โดยพบว่า จะส่งผลให้ดัชนีทางเศรษฐกิจมหภาคหลายดัชนี โดยเฉพาะ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และรายได้ประชาชาติ (GDP) ขยายตัวมากขึ้น ร้อยละ 1.87 เปรียบเทียบ กับในกรณีที่ไม่ได้ทำคือ ร้อยละ 1.55 จะเห็นว่าในภาพรวมเศรษฐกิจมีการขยายตัวมากขึ้น ซึ่งแตกต่างจากอาเซียน ที่พบว่า ผลในปัจจุบันดีกว่า ดังนั้น ในภาพรวมจึงอาจกล่าวได้ว่า “ในภาพรวมไทยควรเจรจา FTA กับ สมาชิก BRICS ที่เหลือ อีก 3 ประเทศ คือ บราซิล รัสเซีย และแอฟริกาใต้ ไม่ว่าจะผ่านอาเซียน หรือ เจรจาแบบทวิภาคีในกรณีที่อาเซียนไม่ดำเนินการก็ตาม”

ทั้งนี้ จากการศึกษาในบทก่อนหน้า พบว่า BRICS ไม่ใช่กลุ่มประเทศที่รวมตัวกันเพื่อลดอุปสรรคทางการค้า การลงทุน และบริการ กับภายในและภายนอกกลุ่ม อย่าง กลุ่มอื่น ๆ เช่น อาเซียน อียู EURASEC SADC ฯลฯ ดังนั้น การเจรจา FTA กับกลุ่ม BRICS จึงมีความเป็นไปได้น้อย การเจรจาจึงต้องเป็นการเจรจาแยกรายสมาชิก เช่น FTA ระหว่างไทย กับ บราซิล ไม่ใช่ ไทย กับ BRICS ซึ่งในขณะเดียวกัน ในข้อกำหนดของอาเซียน นั้นไม่ได้ตั้งเป้าเพื่อเป็นสหภาพศุลกากร ดังนั้น อัตราภาษีที่สมาชิกของอาเซียนเก็บกับนอกกลุ่มจึงไม่จำเป็นต้องเท่ากัน และสามารถที่จะแยกเจรจา FTA กับประเทศ/กลุ่มประเทศต่าง ๆ เองได้

ดังนั้นเพื่อประโยชน์ในสถานการณ์จริง คณะผู้วิจัย จึงได้ศึกษาถึงผลกระทบต่อการทำ FTA ของไทย/อาเซียน กับ ประเทศสมาชิก BRICS 4 ประเทศ ที่ยังไม่ได้เจรจา/เจรจาต่อ (ในกรณีของอินเดีย เพิ่งมีการเจรจาเพียง 82 รายการ) รายประเทศ ในแง่ของ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP growth) พบว่า

- (1) ไทย จะได้ผลดีที่สุดในหากเจรจาแยก (ไม่ผ่านอาเซียน) ในกับทุกคู่เจรจา ซึ่ง น่าจะมาจากการที่ชาติอื่นในอาเซียนได้ประโยชน์ และแข่งขันกับไทยได้ดีขึ้น ทั้งจากการค้า และการลงทุน
- (2) FTA ที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยมากที่สุด คือ อินเดีย (ร้อยละ 0.27 ในกรณีไทย-อินเดีย ร้อยละ 0.23 ในกรณี อาเซียน-อินเดีย) รองลงมาได้แก่ รัสเซีย (ร้อยละ 0.13 ในกรณีไทย-รัสเซีย ร้อยละ 0.12 ในกรณีอาเซียน-รัสเซีย) ส่วน บราซิล และแอฟริกาใต้ ให้ผลน้อยที่สุด (ร้อยละ 0.10 ในกรณี ไทย-บราซิล และ

ไทย-แอฟริกาใต้ ร้อยละ 0.09 ในกรณี อาเซียน-บราซิล และอาเซียน-แอฟริกาใต้)
ดังแสดงในตารางที่ 5.12

ตารางที่ 5.12: การวิเคราะห์ผลของ FTA ระหว่างไทย/อาเซียน กับ บราซิล รัสเซีย อินเดีย และ
แอฟริกาใต้ ต่อ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP growth)

หน่วย: ร้อยละ

คู่เจรจา	FTA กับ ไทย	FTA กับ อาเซียน
บราซิล	0.10	0.09
รัสเซีย	0.13	0.12
อินเดีย	0.27	0.23
แอฟริกาใต้	0.10	0.09

ที่มา : ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง GTAP

ส่วนในระดับอุตสาหกรรมนั้น กลับพบว่า อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ ได้รับผลกระทบทางลบ ยกเว้น 4 อุตสาหกรรม ได้แก่ โลหะ ยานยนต์ เคมีภัณฑ์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า ผลการศึกษาในระดับ อุตสาหกรรมนี้ จะถูกนำไปศึกษาต่อในบทที่ 6 เพื่อใช้ในการจำแนกอุตสาหกรรม และวางมาตรการ รองรับในบทที่ 8 และอาจนำไปศึกษาต่อเชิงลึกระดับห่วงโซ่ในบทที่ 7 ด้วย

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณา ดุลการค้ากลับพบว่า อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ นั้น จะได้ดุลการค้า ลดลงภายหลังการทำ FTA ยกเว้นเคมีภัณฑ์ ผลดังกล่าว ชัดกับ การวิเคราะห์ด้วย RCA ที่พบว่า หลาย ประเทศสมาชิกกลุ่มประเทศ BRICS นั้น มีค่าดัชนีความสามารถในการแข่งขันหลายรายการต่ำกว่า ไทย จึงไม่น่าที่จะส่งผล ให้ได้ดุลการค้าลดลง หากพิจารณาระดับ 2 ทิศทาง (คือกลุ่มประเทศ BRICS กับ ไทย) อย่างไรก็ตามอาจเป็นไปได้ว่า การทำ FTA นั้น ได้เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันแก่คู่แข่งของไทย ด้วย จึงทำให้การส่งออกของไทยลดลง ก็เป็นไปได้

ด้านผลกระทบต่อประชาชน นั้น พบว่า แม้สินค้าส่วนใหญ่จะมีราคาสูงขึ้น ส่งผลให้อัตรา เงินเฟ้อในภาพรวมสูงขึ้นด้วยนั้น (อันมาจากรายได้ที่สูงขึ้น ส่งผลให้ความต้องการซื้อสินค้ามากขึ้น ราคาจึงสูงขึ้น) แต่เนื่องจาก รายได้ต่อประชากรมีอัตราเพิ่มที่สูงกว่ามาก ในภาพรวม ประชาชนจึงได้ ประโยชน์ ส่วนด้านสิ่งแวดล้อมนั้นจะเสียหายเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย คือ ไม่เกินร้อยละ 0.04 แต่ก็จำเป็นต้องมีมาตรการรองรับต่อไป เพราะเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และไม่อาจตีค่าเป็นมูลค่าได้ง่าย ๆ

บทที่ 6

สินค้าที่มีศักยภาพทางการค้า
และการลงทุนระหว่างกัน

บทที่ 6

สินค้าที่มีศักยภาพทางการค้า และการลงทุนระหว่างกัน

ตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 (ส่วนที่ 1.4) ว่าในบทนี้ จะทำการศึกษาและจำแนกว่าสินค้าใดเป็นสินค้าที่มีศักยภาพการค้าการลงทุนระหว่างกัน สินค้าใดต้องปกป้อง และสินค้าใดที่ไม่น่าจะมีผลกระทบนัก จากความตกลงทางการค้าและการลงทุนกับกลุ่มประเทศ BRICS โดยในส่วนแรกจะกล่าวถึง เกณฑ์ในการจำแนก และข้อมูล/ค่าดัชนีสำคัญในการจำแนกกลุ่มสินค้า และในส่วนของสอง จะทำการสรุปถึงผลการศึกษาว่า หากไทย/อาเซียนมีความตกลงการค้าการลงทุนกับประเทศในกลุ่มประเทศ BRICS นั้น ในแต่ละประเทศในกลุ่ม BRICS มีสินค้าใดที่มีศักยภาพ หรือไม่มีศักยภาพในด้านต่าง ๆ อย่างไรบ้าง ผลการศึกษาเป็นดังนี้

6.1 เกณฑ์และข้อมูลสำคัญในการจำแนกกลุ่มสินค้า

6.1.1 เกณฑ์ในการจำแนกกลุ่มสินค้า

ในภาพรวมการจำแนกกลุ่มสินค้าที่ได้รับผลกระทบทั้งทางบวกและลบจากนโยบายการค้าการลงทุนต่าง ๆ นั้น ผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็น 4 ประเภทหลัก 6 ประเภทย่อย ตามนโยบาย/ข้อเสนอแนะ ที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละประเภท ได้แก่

- (1) กลุ่มสินค้าที่ไม่ได้รับผลกระทบ
- (2) กลุ่มสินค้าที่มีศักยภาพในการส่งออก
- (3) กลุ่มสินค้าที่ได้รับผลกระทบทางลบ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น
 - (3.1) สินค้าที่คู่แข่งจามีศักยภาพสูงกว่าไทยมาก
 - (3.2) สินค้าที่คู่แข่งสามารถเข้ามาตีตลาดและยากที่จะปรับตัวออกไปลงทุน
- (4) กลุ่มสินค้าที่มีศักยภาพในการลงทุน ซึ่งแบ่งออกได้เป็น
 - (4.1) ลงทุนเพื่อการขยายตลาด
 - (4.2) ลงทุนเพื่อทดแทนการผลิตในประเทศ

ในการศึกษานี้ ได้ใช้ เกณฑ์ 2 ขั้นตอน ด้วย 3 ตัวชี้วัด ในการจำแนก กล่าวคือ

ขั้นตอนที่ 1

ทำการจำแนกสินค้าเป็น 4 ลักษณะ โดยการใช้ค่าดัชนี RCA เพื่อพิจารณาศักยภาพในการแข่งขันของไทย และสมาชิก ในกลุ่มประเทศ BRICS โดย

- (1) หากไม่มีศักยภาพทั้งคู่ (ค่าดัชนี RCA ต่ำกว่า 1) จัดเป็น “กลุ่มสินค้าที่ไม่ได้รับผลกระทบ”
- (2) หากไทยมีศักยภาพ (ค่าดัชนี RCA สูงกว่า 1) แต่สมาชิกกลุ่มประเทศ BRICS ประเทศนั้นไม่มีศักยภาพ จัดเป็น “กลุ่มสินค้าที่มีศักยภาพในการส่งออก”

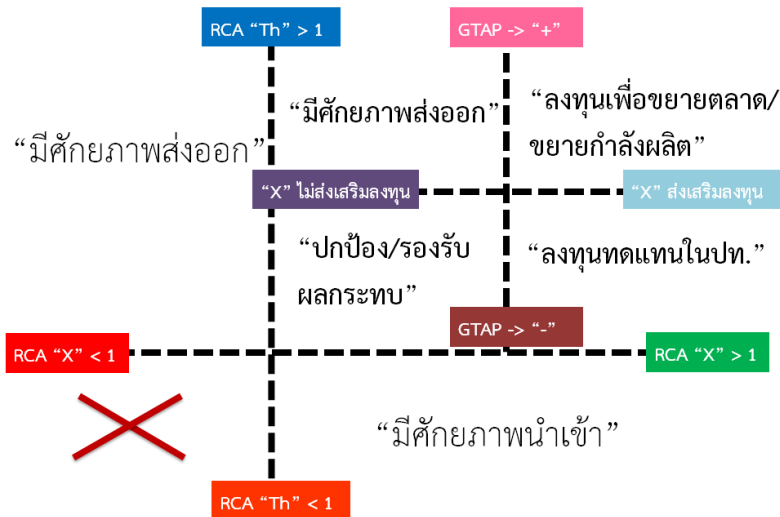
- (3) หากไทยไม่มีศักยภาพ แต่สมาชิกกลุ่มประเทศ BRICS ประเทศนั้น มีศักยภาพจัดเป็น “กลุ่มสินค้าที่ได้รับผลกระทบทางลบ” เนื่องจากคู่เจรจามีศักยภาพสูงกว่าไทยมาก
- (4) หากมีศักยภาพทั้งคู่ จะทำการพิจารณาต่อไปในขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 2

ทำการจำแนกสินค้าที่มีศักยภาพทั้งคู่ เป็น 4 ลักษณะ โดยใช้ 2 เกณฑ์ในการวิเคราะห์ คือ นโยบายการส่งเสริมอุตสาหกรรมของประเทศคู่เจรจา กับผลการวิเคราะห์จากแบบจำลอง GTAP ในบทที่ 5 กล่าวคือ

- (1) หากเป็นสินค้าที่ได้รับผลกระทบทางบวกด้วยการวิเคราะห์จาก GTAP และประเทศดังกล่าวส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมนั้น จัดเป็นสินค้าที่ “มีศักยภาพในการลงทุนเพื่อขยายตลาด หรือ ขยายกำลังการผลิต”
- (2) หากเป็นสินค้าที่ได้รับผลกระทบทางลบ แต่ประเทศดังกล่าวส่งเสริมการลงทุน จัดเป็นสินค้าที่ “มีศักยภาพในการลงทุนทดแทนในประเทศ”
- (3) หากประเทศดังกล่าวไม่ส่งเสริมการลงทุน แต่ GTAP วิเคราะห์ว่าได้รับผลกระทบทางบวกอยู่แล้ว จึงจัดเป็นสินค้าที่ “มีศักยภาพในการส่งออก” เท่านั้น
- (4) หากเป็นสินค้าที่ GTAP วิเคราะห์ว่าได้รับผลกระทบทางลบ และประเทศคู่เจรจายังไม่ส่งเสริมการลงทุน ก็จะแสดงได้ว่าเป็นสินค้าที่ “ต้องหามาตรการภายในเพื่อช่วยเหลือรองรับปรับตัว” ต่อไป

ภาพที่ 6.1 : เกณฑ์การจำแนก



ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

6.1.2 ค่าดัชนี/เครื่องชี้วัดในการจำแนก

จากทั้ง 2 ขั้นตอนเห็นได้ว่า มีค่าดัชนี/เครื่องชี้วัด 3 ประการสำคัญ คือ (1) ค่าดัชนี RCA (2) นโยบาย/ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการลงทุนของแต่ละประเทศในกลุ่มประเทศ BRICS และ (3) ผลการวิเคราะห์ด้วย GTAP ซึ่งสามารถสรุปผลค่าดัชนี/เครื่องชี้วัด ทั้ง 3 ดัชนี ได้ดังนี้

ค่าดัชนี RCA

ค่าดัชนี RCA เป็นค่าดัชนีที่ใช้แพร่หลายในการชี้วัดศักยภาพในการแข่งขันของสินค้า/อุตสาหกรรมต่าง ๆ ของแต่ละประเทศ โดยวิธีการคำนวณนั้น ได้แสดงไว้แล้วในบทที่ 1 จึงจะไม่กล่าวถึงซ้ำอีกครั้งในบทนี้

อย่างไรก็ตาม ในบทนี้ นอกจากจะมีวัตถุประสงค์เพื่อจำแนกสินค้าออกตามรูปแบบของผลกระทบแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อเลือกอุตสาหกรรมที่น่าสนใจไปใช้ในการศึกษาเชิงลึก รายอุตสาหกรรมในบทที่ 7 ต่อไปด้วย ดังนั้น ในการแบ่งกลุ่มอุตสาหกรรมจึงต้องคัดเลือกกลุ่มที่ “ไม่ใหญ่และไม่เล็ก” จนยากต่อการคัดเลือกเพื่อทำการศึกษาต่อไปด้วย

การศึกษานี้ได้เลือกแบ่งกลุ่มออกตาม “หมวดสินค้า 21 หมวด ของกรมศุลกากร” แทนการใช้พิกัดสินค้าระดับ 2 หลัก (HS code 2 digits) โดยในแต่ละหมวดจะประกอบด้วย พิกัดสินค้าน้อยระดับ 2 หลัก ตั้งแต่ 1 พิกัดขึ้นไป เช่น กลุ่มไม้ จะประกอบด้วยพิกัด 44 พิกัด 45 และพิกัด 46 เป็นต้น

ตารางที่ 6.1 : หมวดสินค้า 21 หมวด และพิกัดศุลกากรของแต่ละหมวด

หมวด	รายการ	พิกัดศุลกากร
1	ผลิตภัณฑ์จากสัตว์	01 02 03 04 และ 05
2	ผลิตภัณฑ์จากพืช	06 07 08 09 10 11 12 13 และ 14
3	ไขมัน น้ำมัน	15
4	แปรรูปอาหาร เครื่องดื่ม ยาสูบ	16 17 18 19 20 21 22 23 และ 24
5	แร่ และ น้ำมัน	25 26 และ 27
6	เคมีภัณฑ์	28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 และ 38
7	พลาสติก ยาง	39 และ 40
8	หนัง	41 42 และ 43
9	ไม้	44 45 และ 46
10	กระดาษ	47 48 และ 49
11	สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม	50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 และ 63
12	รองเท้า หมวก และเครื่องแต่งกายอื่น	64 65 66 และ 67
13	หิน เซรามิก แก้ว	68 69 และ 70
14	อัญมณี	71
15	โลหะ	72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 และ 83
16	เครื่องจักร เครื่องใช้ไฟฟ้า	85 และ 86

หมวด	รายการ	พิกัดศุลกากร
17	ยานยนต์	86 87 88 และ 89
18	นาฬิกา โสตทัศน เครื่องมือแพทย์ เครื่องดนตรี	91 92 และ 93
19	ยพธภัณฑ์	93
20	เบ็ดเตล็ด	94 95 และ 96
21	ศิลปกรรมและวัตถุโบราณ	97

ด้วยข้อมูลการค้าระหว่างประเทศ ของ Trade Map, UNCTAD คณะผู้ดำเนินงานวิจัยสามารถคำนวณค่าดัชนี RCA รายการหมวดของประเทศในกลุ่ม BRICS และไทย ได้ดังตารางที่ 6.2 ซึ่งได้จำแนกประเภทรายการสินค้าไว้ด้วยแล้ว กล่าวคือ หากช่องตารางสีแดงตัวเลขสีดำ แสดงว่าเป็นสินค้าที่ไทยมีศักยภาพฝ่ายเดียว หากช่องตารางสีดำตัวเลขสีแดง แสดงว่าเป็นสินค้าที่คู่แข่งจามีศักยภาพฝ่ายเดียว หากตัวเลขสีดำช่องตารางสีขาว แสดงว่าเป็นสินค้าที่ไม่มีศักยภาพทั้งคู่ และหากตัวเลขสีแดงช่องตารางสีขาว แสดงว่า เป็นสินค้าที่มีศักยภาพทั้งคู่

ตารางที่ 6.2 : ค่าดัชนีความสามารถในการแข่งขัน (RCA) หมวดสินค้า 21 หมวด
ของกลุ่มประเทศ BRICS และไทย

หมวด	รายการ	RCA					
		บราซิล	รัสเซีย	อินเดีย	จีน	แอฟริกาใต้	ไทย
1	ผลิตภัณฑ์จากสัตว์	3.30	0.28	1.43	0.43	0.47	0.78
2	ผลิตภัณฑ์จากพืช	5.04	0.46	2.41	0.36	1.43	1.67
3	ไขมัน น้ำมัน	1.39	0.69	0.50	0.05	0.51	0.57
4	แปรรูปอาหาร เครื่องดื่ม ยาสูบ	3.67	0.26	0.70	0.45	1.13	2.76
5	แร่ และ น้ำมัน	1.19	3.23	0.99	0.09	1.09	0.35
6	เคมีภัณฑ์	0.50	0.46	1.10	0.56	0.60	0.66
7	พลาสติก ยาง	0.50	0.23	0.55	0.94	0.44	3.03
8	หนัง	1.53	0.13	1.59	2.52	0.56	0.72
9	ไม้	1.07	1.67	0.13	0.99	0.58	1.36
10	กระดาษ	1.90	0.43	0.28	0.67	1.00	0.49
11	สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม	0.25	0.03	2.48	3.06	0.26	0.80
12	รองเท้า หมวก และ เครื่องแต่งกายอื่น	0.60	0.04	1.02	3.90	0.27	0.48
13	หิน เซรามิก แก้ว	0.76	0.23	0.77	2.31	0.45	0.88
14	อัญมณี	0.29	0.54	2.94	0.62	3.58	1.22
15	โลหะ	0.90	1.03	1.02	1.17	1.52	0.74
16	เครื่องจักร เครื่องใช้ไฟฟ้า	0.15	0.08	0.24	2.15	0.65	1.09
17	ยานยนต์	0.79	0.18	0.63	0.51	1.04	1.29
18	นาฬิกา โสตทัศน เครื่องมือ แพทย์ เครื่องดนตรี	0.31	1.11	0.11	0.84	1.35	0.63

หมวด	รายการ	RCA					
		บราซิล	รัสเซีย	อินเดีย	จีน	แอฟริกาใต้	ไทย
19	ยุทธภัณฑ์	1.45	5.31	0.18	0.09	0.05	0.04
20	เบ็ดเตล็ด	0.23	0.07	0.27	3.36	0.35	0.67
21	ศิลปกรรมและวัตถุโบราณ	0.23	0.01	0.53	0.26	0.41	0.07

ที่มา : ข้อมูลจาก TradeMap, UNCTAD คำนวณโดยคณะผู้ดำเนินงานวิจัย

อุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศในกลุ่มประเทศ BRICS

ด้านสินค้า/อุตสาหกรรมที่ได้รับการสนับสนุน/ไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลของสมาชิกกลุ่มประเทศ BRICS นั้น ในบทที่ 4 ได้ทำการศึกษาไปแล้ว ในบทนี้จึงจะทำการประมวลสรุปสาขาที่แต่ละประเทศให้การสนับสนุนเชิงรุกไว้ ตามแสดงใน ตารางที่ 6.3¹

ตารางที่ 6.3 : สรุปอุตสาหกรรมเป้าหมายของกลุ่มประเทศ BRICS เปรียบเทียบกับไทย

อุตสาหกรรม	ไทย	บราซิล	รัสเซีย	อินเดีย	จีน	แอฟริกาใต้
เกษตรและเกษตรแปรรูป						
อาหารแปรรูป	✓		✓	✓		✓
อุตสาหกรรมพื้นฐาน/ปฏุมภูมิ						
เหมืองแร่			✓	✓		✓
พลังงาน		✓	✓	✓		✓
ป่าไม้/กระดาษ/เฟอร์นิเจอร์			✓			✓
อุตสาหกรรมเบา						
สิ่งทอ/เครื่องนุ่งห่ม		✓		✓		✓
เครื่องหนัง/รองเท้า		✓		✓		✓
อัญมณี/เครื่องประดับ			✓			
ของเล่น		✓				

¹ ทั้งนี้ สังเกตได้ว่า ไทยกับสมาชิก ในกลุ่มประเทศ BRICS มีอุตสาหกรรมที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาพร้อมกันได้ ดังนี้ ประเทศบราซิลประกอบด้วย 4 สาขา ได้แก่ เคมีภัณฑ์ อากาศยาน ดิจิทัล และสุขภาพ

- ประเทศรัสเซียประกอบด้วย 10 สาขา ได้แก่ อาหารแปรรูป เคมีภัณฑ์ เครื่องจักรกล อิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ อากาศยาน เทคโนโลยีชีวภาพ ดิจิทัล ทองเทียวย และสุขภาพ
- ประเทศอินเดียประกอบด้วย 9 สาขา ได้แก่ อาหารแปรรูป เคมีภัณฑ์ อิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ อากาศยาน เทคโนโลยีชีวภาพ ดิจิทัล ทองเทียวย และสุขภาพ
- ประเทศจีนประกอบด้วย 5 สาขา ได้แก่ เครื่องจักรกล/หุ่นยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ อากาศยาน และดิจิทัล
- ประเทศแอฟริกาใต้ประกอบด้วย 6 สาขา ได้แก่ อาหารแปรรูป เคมีภัณฑ์ อิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ อากาศยาน และดิจิทัล

อนึ่ง อุตสาหกรรมที่ประเทศ ในกลุ่มประเทศ BRICS ให้การส่งเสริมมากที่สุด (ครบ 5 ประเทศ) คือ อุตสาหกรรมอากาศยานและดิจิทัล

อุตสาหกรรม	ไทย	บราซิล	รัสเซีย	อินเดีย	จีน	แอฟริกาใต้
วัสดุใหม่					✓	✓
เคมีภัณฑ์/เคมีชีวภาพ	✓	✓	✓	✓		✓
เภสัชภัณฑ์/เครื่องสำอาง		✓	✓	✓		✓
อุตสาหกรรมหนัก						
เครื่องจักรกล/หุ่นยนต์	✓		✓		✓	
การป้องกันประเทศ		✓	✓	✓		
ไฟฟ้า/อิเล็กทรอนิกส์	✓		✓	✓	✓	✓
เครื่องจักรกลการเกษตร					✓	
ยานยนต์	✓		✓	✓	✓	✓
อากาศยานและอวกาศ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ขนส่ง/วิศวกรรมทางน้ำ			✓	✓	✓	✓
ขนส่งทางราง				✓	✓	✓
ปิโตรเคมี/พลาสติก		✓				✓
เทคโนโลยีสนับสนุน						
เทคโนโลยีชีวภาพ	✓		✓	✓		
เทคโนโลยีสารสนเทศ/ดิจิทัล	✓	✓	✓	✓	✓	✓
บริการ						
ท่องเที่ยว	✓		✓	✓		
สุขภาพ	✓	✓	✓	✓		
โลจิสติกส์		✓				
การก่อสร้าง			✓	✓		
การค้าส่ง/ปลีก		✓				
สื่อ/บันเทิง				✓		
กระบวนการธุรกิจ						✓

ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

ผลการวิเคราะห์ด้วย GTAP

ในบทที่ 5 ได้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบ ด้วย GTAP ไว้แล้ว ในบทนี้จึงจะนำมาสรุปให้เห็น
ได้ดังตารางที่ 6.4

ตารางที่ 6.4 : ผลการวิเคราะห์ด้วย GTAP ต่อผลกระทบเชิงบวกและลบของกลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ ของไทยภายใต้สมมติฐานที่ 2 (กลุ่มประเทศ BRICS จัดทำความตกลงการค้าเสรีกับไทย)

หมวดอุตสาหกรรม	ผลกระทบ	
	บวก	ลบ
กลุ่มอาหาร		√
ผลิตภัณฑ์เกษตรอื่น ๆ		√
แร่ น้ำมัน และพลังงาน		√
ไม้และของที่ทำได้ด้วยไม้		√
กระดาษ		√
สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม		√
เคมีภัณฑ์ พลาสติก ยาง และปิโตรเคมีภัณฑ์	√	
โลหะ และผลิตภัณฑ์จากโลหะ	√	
ยานยนต์ เรือ อากาศยาน	√	
เครื่องใช้ไฟฟ้า	√	
อื่น ๆ		√

ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

ด้วยเกณฑ์จำแนกในส่วนของ 6.1.1 และค่าดัชนีในส่วนของ 6.1.2 สามารถ จำแนกสินค้า/อุตสาหกรรม ตามผลกระทบจากความตกลง/นโยบายการค้าการลงทุน ของไทย ต่อแต่ละประเทศในกลุ่มประเทศ BRICS ได้ ดังนี้

6.2 ประเทศบราซิล

6.2.1 สินค้า/อุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพทางการค้าระหว่างกัน

ภาพที่ 6.2 แสดงสินค้าที่มีศักยภาพ และไม่มีศักยภาพในการแข่งขัน ของไทยและบราซิล โดยใช้ค่าดัชนี RCA ที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ 6.1 มาชี้วัด เห็นได้ว่า สินค้าที่บราซิลมีศักยภาพในการแข่งขัน ได้แก่ ผักผลไม้ ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ อาหารแปรรูปเครื่องดื่มและยาสูบ ไม้และของที่ทำได้ด้วยไม้ แร่และพลังงาน กระดาษ เครื่องหนัง น้ำมันพืช น้ำมันสัตว์ และอาวุธ

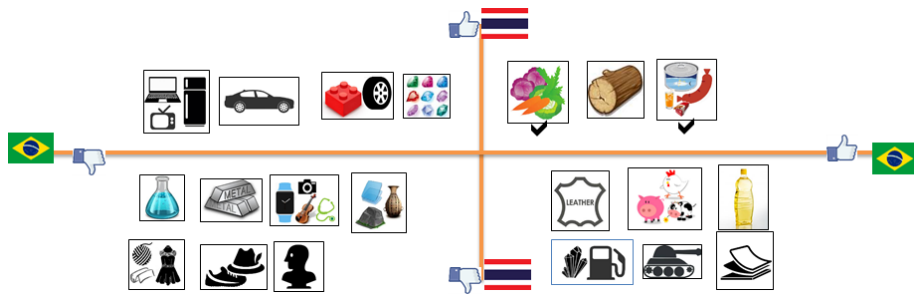
ภาพที่ 6.2 : สินค้าที่มีศักยภาพ และไม่มีศักยภาพในการแข่งขันของไทยและบราซิล

RCA		

ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

จาก ภาพที่ 6.2 ซึ่งได้แสดงทั้ง สินค้าที่มี/ไม่มี ศักยภาพของทั้งไทยและบราซิล สามารถนำมา
จำแนกตามเกณฑ์ในขั้นตอนที่ 1 ได้ดังภาพที่ 6.3 ซึ่งเห็นได้ว่าสินค้าที่มีศักยภาพในการส่งออกของ
ไทยไปยังบราซิล จะได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้า ยานยนต์ พลาสติกและยาง และอัญมณี ในขณะที่สินค้า
ที่บราซิลมีศักยภาพสูงในการส่งออกมาไทย ได้แก่ เครื่องหนัง ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ น้ำมันพืชและสัตว์
แร่และพลังงาน กระดาษ และอาวุธ

ภาพที่ 6.3 : กลุ่มสินค้าประเภทต่าง ๆ ของไทยและบราซิล จำแนกตามศักยภาพ
ในการแข่งขันของทั้งสองประเทศ



ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

6.2.2 สินค้า/อุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพในการลงทุนระหว่างกัน

จาก ภาพที่ 6.3 เห็นได้ว่าสินค้าที่มีศักยภาพทั้งคู่ ได้แก่ ผักและผลไม้ อาหารแปรรูปเครื่องดื่ม
และยาสูบ และไม้และของที่ทำด้วยไม้ ในส่วนนี้จึงจะทำการพิจารณาต่อในอุตสาหกรรม
ทั้ง 3 ว่าสินค้าใดมีศักยภาพในการลงทุนได้บ้าง

ส่วนที่ 6.1.2 แสดงให้เห็นถึงอุตสาหกรรมที่บราซิลให้การส่งเสริม นั่น ไม้มีไม้ และเกษตร
แปรรูปเลย อย่างไรก็ตาม บราซิลให้การสนับสนุนในส่วนของอุตสาหกรรมพลังงาน ซึ่งส่วนหนึ่งนั้น

มาจากผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอย่างเอทานอลได้ อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการลงทุนด้วยเกณฑ์การจำแนกในบทนี้ จึงได้แก่ “พืชพลังงาน”

6.2.3 สินค้า/อุตสาหกรรม ที่ต้องมึนโยบายเยียวยาผลกระทบ

จากส่วนที่ 6.2.2 เห็นได้ว่า ทั้ง 3 อุตสาหกรรม คือ ผักและผลไม้ อาหารแปรรูปเครื่องดื่มและยาสูบ และไม้และของที่ทำด้วยไม้นั้น ไม่ได้เป็นอุตสาหกรรมที่บราซิลให้การส่งเสริมลงทุนนัก ซึ่งเมื่อพิจารณาร่วมกับผลการวิเคราะห์ผลกระทบด้วย GTAP แล้ว พบว่า ทั้ง 3 อุตสาหกรรมนั้น ไทยได้รับผลกระทบทางลบ

โดยสรุปจึงกล่าวได้ว่า สินค้า/อุตสาหกรรมที่ต้องมึนโยบายเยียวยาผลกระทบ จะได้แก่ อุตสาหกรรมทั้ง 3 รวมถึง อุตสาหกรรมที่บราซิลมีศักยภาพในการส่งออกมาไทย ที่ได้แสดงแล้วในส่วนที่ 6.2.1 ด้วย





ทั้งนี้ ในการเลือกอุตสาหกรรมที่ใช้ศึกษาต่อเชิงลึกด้วยห่วงโซ่มูลค่า 2 อุตสาหกรรม ในบทที่ 7 นั้น คณะผู้ดำเนินงานวิจัยได้เลือกจากความสำคัญของอุตสาหกรรมนั้นในบราซิล ผ่านเกณฑ์ชีวิต คือ ส่วนแบ่งตลาดโลกของอุตสาหกรรมนั้น ซึ่งพบว่าผักและผลไม้ และอาหารแปรรูปของบราซิล มีส่วนแบ่งตลาดโลกสูงกว่า ไม้และของที่ทำด้วยไม้ นอกจากนั้น ยังอาจศึกษาด้านพืชพลังงานที่ได้แสดงในส่วน 6.2.2 แล้วว่ามีศักยภาพในการลงทุน เพิ่มเติมได้อีกด้วย จึงเลือกอุตสาหกรรมผักและผลไม้ และอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป ในการศึกษาต่อไปในบทที่ 7

6.3 ประเทศรัสเซีย

6.3.1 สินค้า/อุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพทางการค้าระหว่างกัน

ภาพที่ 6.4 แสดงสินค้าที่มีและไม่มีศักยภาพ ของไทยและรัสเซีย ซึ่งเห็นได้ว่าสินค้าที่รัสเซียมีศักยภาพนั้น มีอยู่เพียง 5 หมวดอุตสาหกรรมเท่านั้น ได้แก่ แร่และน้ำมัน ไม้และของที่ทำด้วยไม้ โลหะและผลิตภัณฑ์ อาวุธ และเครื่องใช้เบ็ดเตล็ด อาทิ นาฬิกา กล้อง เครื่องดนตรี และเครื่องมือแพทย์

ภาพที่ 6.4 : สินค้าที่มีศักยภาพ และไม่มีศักยภาพ ในการแข่งขันของไทย และรัสเซีย55x5

RCA		
		
		

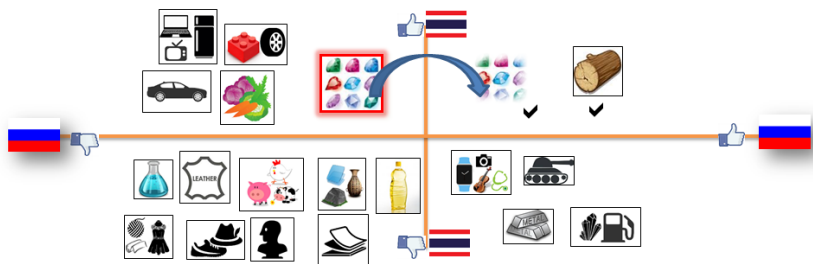
ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

จากภาพที่ 6.4 เห็นได้ว่า สินค้า/อุตสาหกรรมที่รัสเซียมีศักยภาพในการส่งออกนั้น โดยมากจะเป็นคนละชนิดกันกับไทย และมีหลายรายการที่เป็นที่ต้องการของไทยอยู่แล้ว ได้แก่ โลหะและผลิตภัณฑ์ (โดยเฉพาะเหล็กที่ไทยขาดแคลนสินแร่) แร่และน้ำมัน อาหาร และของใช้เบ็ดเตล็ด ดังแสดงใน ภาพที่ 6.5

เช่นเดียวกับ สินค้าที่รัสเซียมีศักยภาพในการส่งออกมาไทย สินค้าที่ไทยมีศักยภาพในการส่งออกโดยมากก็เป็นสินค้าที่รัสเซียไม่มีศักยภาพ สินค้าที่ไทยมีศักยภาพในการส่งออกไปรัสเซีย ได้แก่ ยางและพลาสติก เครื่องใช้ไฟฟ้า ยานยนต์ ผักและผลไม้ และอัญมณี

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของอัญมณีนั้น เนื่องจากแม่ในภาพรวมรัสเซีย จะไม่มีศักยภาพในอุตสาหกรรมนี้ แต่จากการวิเคราะห์เชิงลึกในรายละเอียด พบว่ารัสเซียมีศักยภาพในอุตสาหกรรมต้นน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัสเซียเป็นประเทศสำคัญที่มีเหมืองเพชรดิบของตนเอง นอกจากนี้ยังมีบริษัทเพชรขนาดใหญ่อย่าง Alrosa ที่มีศักยภาพออกไปลงทุนทำเหมืองเพชรของตนเองได้อีกด้วย ในการศึกษาจึงได้จัดให้อัญมณีเป็นสาขาที่มีศักยภาพในการแข่งขันทั้ง 2 ประเทศ

ภาพที่ 6.5 : กลุ่มสินค้าประเภทต่าง ๆ ของไทยและรัสเซีย จำแนกตามศักยภาพในการแข่งขันของทั้งสองประเทศ



ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

6.3.2 สินค้า/อุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพในการลงทุนระหว่างกัน

จาก ภาพที่ 6.5 เห็นได้ว่า สินค้า/อุตสาหกรรมที่ศักยภาพทั้ง 2 ประเทศนั้น มีเพียง 2 ประเภทเท่านั้น คือ อัญมณี และไม้และของที่ทำด้วยไม้ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงอุตสาหกรรมที่รัสเซียส่งเสริมให้มีการลงทุนนั้น พบว่าทั้ง 2 ประเภท ถูกจัดอยู่ในอุตสาหกรรมที่รัสเซียส่งเสริม จึงสรุปได้ว่า อัญมณี และ ไม้และของที่ทำด้วยไม้ เป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการลงทุนระหว่างกัน ซึ่งจะใช้ในการศึกษาต่อไปในบทที่ 7 ด้วย

6.3.3 สินค้า/อุตสาหกรรม ที่ต้องมึนโยบายเยียวยาผลกระทบ









เนื่องจากทั้ง อุตสาหกรรมไม้ฯ และอัญมณี เป็นอุตสาหกรรมที่ไทยมีศักยภาพในการไปลงทุนยังรัสเซียอยู่แล้ว อุตสาหกรรมที่ต้องมึนโยบายเยียวยาผลกระทบ จึงเหลือเพียงกลุ่มที่รัสเซียมีศักยภาพในการส่งออกมายังไทย ที่ได้แสดงแล้วในส่วนที่ 6.3.1 เท่านั้น

6.4 ประเทศอินเดีย

6.4.1 สินค้า/อุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพทางการค้าระหว่างกัน

ภาพที่ 6.6 แสดงสินค้าที่มีและไม่มีศักยภาพในการแข่งขันของไทยและอินเดีย ซึ่งเห็นได้ว่า อินเดียมีศักยภาพในรายการสินค้าหลายรายการแตกต่างจากไทยอยู่หลายรายการ โดยสินค้าที่อินเดียมีศักยภาพ ได้แก่ เครื่องหนัง สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม และหวมกรองเท้าและเครื่องนุ่งห่มอื่น ๆ (ทั้ง 3 รายการเป็นรายการที่ไทยเคยมีศักยภาพในอดีต) โลหะและผลิตภัณฑ์ เคมีภัณฑ์ ผักและผลไม้ ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ และอัญมณี

ภาพที่ 6.6 : สินค้าที่มีศักยภาพ และไม่มีศักยภาพในการแข่งขันของไทยและอินเดีย

RCA		
		
		

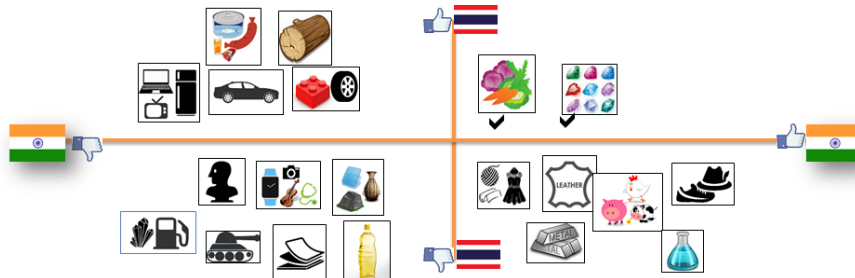
ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

จากข้อมูลดังกล่าว สามารถนำมาจำแนกเป็นประเภทสินค้าที่อินเดียมีศักยภาพในการส่งออกมายังไทย และไทยมีศักยภาพในการส่งออกไปอินเดีย ได้ตาม

ภาพที่ 6.7 โดย สินค้าที่อินเดียมีศักยภาพในการส่งออกมายังไทย ได้แก่ สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม เครื่องหนัง รองเท้าหวมและเครื่องนุ่งห่มอื่น ๆ โลหะและผลิตภัณฑ์ (โดยเฉพาะเหล็กที่ไทยขาดแคลนสินแร่) เคมีภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์จากสัตว์

ในขณะที่สินค้าที่ไทยมีศักยภาพในการส่งออกไปอินเดีย ได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้า ยานยนต์ อาหารเครื่องดื่มและยาสูบ ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ และยางและพลาสติก

ภาพที่ 6.7 : กลุ่มสินค้าประเภทต่าง ๆ ของไทยและอินเดีย จำแนกตามศักยภาพ
ในการแข่งขันของทั้งสองประเทศ



ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

6.4.2 สินค้า/อุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพในการลงทุนระหว่างกัน

จาก

ภาพที่ 6.7 เห็นได้ว่า สินค้าที่มีศักยภาพทั้งคู่ นั่น จะ ได้แก่ ผักและผลไม้ และอัญมณี ซึ่งมีเพียงผักและผลไม้ ในหมวดอาหารแปรรูปเท่านั้นที่อินเดียสนับสนุนการลงทุน ในขณะที่อัญมณีนั้นไม่ได้รับการส่งเสริม แม้อินเดียจะให้การส่งเสริมเครื่องนุ่งห่มโดยทั่วไปก็ตาม ดังนั้น สินค้าที่มีศักยภาพในการลงทุนระหว่างกันที่สำคัญจึง ได้แก่ ผักและผลไม้

6.4.3 สินค้า/อุตสาหกรรม ที่ต้องมึนโยบายเยียวยาผลกระทบ

จาก 6.4.2 จึงเห็นได้ว่า สินค้าที่ต้องเยียวยาผลกระทบ นอกจากกลุ่มที่อินเดียมีศักยภาพในการส่งออกมาไทยใน 6.4.1 แล้วนั้น สินค้า/อุตสาหกรรม ที่อาจต้องมึนโยบายเยียวยา จึงได้แก่ อัญมณี

อนึ่ง สินค้าที่จะทำการศึกษาในบทต่อไปนั้น เนื่องจากสินค้าที่มีศักยภาพทั้งคู่ มีเพียง 2 สินค้าเท่านั้น คือ ผักและผลไม้ และอัญมณี ผู้ศึกษาจึงจะทำการศึกษาเชิงลึกใน 2 อุตสาหกรรมนี้ ใน บทที่ 7 ต่อไป

6.5 ประเทศจีน

6.5.1 สินค้า/อุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพทางการค้าระหว่างกัน

ในบทที่ 3 ได้แสดงให้เห็นว่าในภาพรวมของประเทศนั้น จีนเป็นประเทศผู้ส่งออกสินค้าต่าง ๆ รายใหญ่ที่สุดของโลก อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ด้วยค่าดัชนี RCA กลับพบว่า สินค้าที่จีนมีศักยภาพสูงจริง ๆ นั้น มีเพียงไม่กี่รายการ เพียงแต่ในรายการดังกล่าวเป็นรายการที่มีมูลค่าสูงมาก และจีนยังคงครองส่วนแบ่งตลาดโลกในรายการสินค้านั้นสูงมากด้วย

สินค้าที่จีนมีศักยภาพในการแข่งขันสูง ได้แก่ โลหะและผลิตภัณฑ์ รองเท้าและหมวก สิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องหนัง หิน เซรามิกส์ และแก้ว/กระจก (วัสดุก่อสร้าง) และเครื่องจักรเครื่องใช้ไฟฟ้า

ภาพที่ 6.8 : สินค้าที่มีศักยภาพ และไม่มีศักยภาพ ในการแข่งขันของไทย และจีน

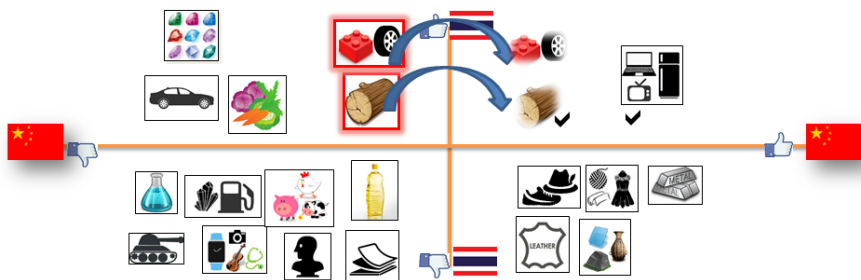
RCA		
		
		

ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

จาก ภาพที่ 6.8 สามารถนำมาจำแนกกลุ่มสินค้าที่มีศักยภาพในการค้าระหว่างกันของไทย และจีน ได้ตาม ภาพที่ 6.9 โดยสินค้าที่ไทยมีศักยภาพส่งออกไปยังจีน ได้แก่ อัญมณี ผักและผลไม้ พลาสติกและยาง ไม้และของที่ทำด้วยไม้ และยานยนต์ ในขณะที่สินค้าที่จีนมีศักยภาพส่งออกมายัง ไทย ได้แก่ หมวกและรองเท้า สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม โลหะและผลิตภัณฑ์ และเครื่องหนัง

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสินค้าพลาสติกและยาง และไม้ ของจีนนั้น มีค่าดัชนี RCA ต่ำกว่า 1 เพียงเล็กน้อย (เกือบจะชี้วัดได้ว่ามีศักยภาพในการแข่งขัน) นอกจากนั้น จีนยังมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ปลายน้ำทั้ง 2 ในปริมาณที่มากในระดับโลกอีกด้วย ในการศึกษาครั้งนี้จึงจัดให้ทั้ง 2 รายการ เป็นรายการ สินค้าที่มีศักยภาพทั้งคู่

ภาพที่ 6.9 : กลุ่มสินค้าประเภทต่าง ๆ ของไทยและจีน จำแนกตามศักยภาพในการแข่งขันของทั้งสอง ประเทศ



ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

6.5.2 สินค้า/อุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพในการลงทุนระหว่างกัน

จาก ภาพที่ 6.9 แสดงให้เห็นว่า สินค้าที่ถูกจัดให้เป็นสินค้าที่มีศักยภาพทั้งคู่ นั้น มีเพียง 3 ประเภทเท่านั้น คือ เครื่องจักรเครื่องใช้ไฟฟ้า พลาสติกและยาง และไม้และของที่ทำด้วยไม้ โดยทั้ง 3 ประเภทนั้น มีเครื่องจักรเครื่องใช้ไฟฟ้า ที่จีนให้การส่งเสริม และยางและพลาสติก ที่อาจเข้าข่าย อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ที่จีน อาจให้การสนับสนุนด้วยได้ ส่วนไม้ นั้นไม่ใช่สาขาที่จีนให้การส่งเสริม แต่อย่างไรก็ดี อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการลงทุนระหว่างกัน จึงได้แก่ เครื่องจักรเครื่องใช้ไฟฟ้า และยางและพลาสติก

6.5.3 สินค้า/อุตสาหกรรม ที่ต้องมึนโยบายเยียวยาผลกระทบ

จาก 6.5.2 จึงสามารถระบุได้ว่า สินค้าที่ต้องมึนโยบายเยียวยาผลกระทบ นอกจากสินค้าในกลุ่มที่จีนมีศักยภาพในการส่งออกมาไทยแล้ว ยังได้แก่ ไม้และของที่ทำด้วยไม้ด้วย อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาต่อไปในบทที่ 7 นั้น เมื่อพิจารณาส่วนแบ่งตลาดเปรียบเทียบระหว่าง กลุ่มไม้และของที่ทำด้วยไม้ กับยางและพลาสติกนั้น พบว่ากลุ่มไม้และของที่ทำด้วยไม้ของจีนนั้น มีส่วนแบ่งตลาดสูงกว่า ยางและพลาสติก ในบทที่ 7 จึงจะทำการศึกษา 2 อุตสาหกรรม ได้แก่ เครื่องจักรเครื่องใช้ไฟฟ้า และไม้และของที่ทำด้วยไม้

6.6 ประเทศแอฟริกาใต้

6.6.1 สินค้า/อุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพทางการค้าระหว่างกัน

ภาพที่ 6.10 แสดงสินค้าที่มีและไม่มีศักยภาพของแอฟริกาใต้และไทย โดยจากรูปภาพดังกล่าว เห็นได้ว่า สินค้าที่แอฟริกาใต้มีศักยภาพนั้น มีอยู่หลายรายการ ได้แก่ อัญมณี โลหะและผลิตภัณฑ์ ผักและผลไม้ ของใช้เบ็ดเตล็ด อาหารแปรรูปเครื่องดื่มและยาสูบ กระจก แร่และพลังงาน และยานยนต์

ภาพที่ 6.10 : สินค้าที่มีศักยภาพ และไม่มีศักยภาพ ในการแข่งขันของไทย และแอฟริกาใต้

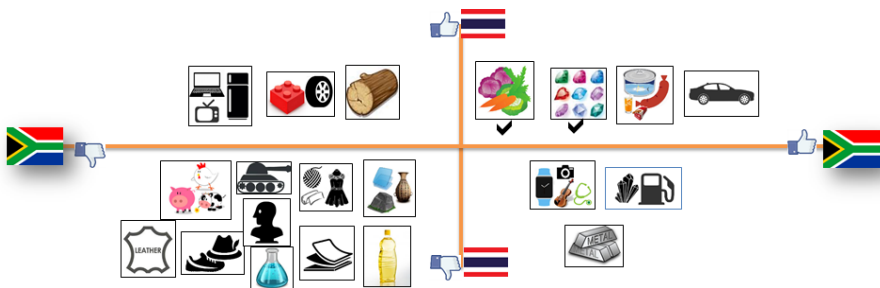
RCA		
		
		

ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

จาก ภาพที่ 6.10 สามารถนำมาจำแนกเป็นสินค้าที่มีศักยภาพในการค้าระหว่างกันได้ โดยพบว่า มีหลายรายการที่แอฟริกาใต้มีศักยภาพตรงกับกับไทย รายการที่แอฟริกาใต้มีศักยภาพส่งออกมายังไทย จึงได้แก่ ของเบ็ดเตล็ด โลหะและผลิตภัณฑ์ และแร่และพลังงานเท่านั้น ในขณะที่รายการสินค้าที่ไทยมีศักยภาพส่งออกไปแอฟริกาใต้ ได้แก่ เครื่องจักรเครื่องใช้ไฟฟ้า ยาง และพลาสติก และไม้และของที่ทำด้วยไม้ ดังแสดงใน

ภาพที่ 6.11

ภาพที่ 6.11 : กลุ่มสินค้าประเภทต่าง ๆ ของไทย และแอฟริกาใต้ จำแนกตามศักยภาพในการแข่งขันของทั้งสองประเทศ



ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

6.6.2 สินค้า/อุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพในการลงทุนระหว่างกัน

จากภาพที่ 6.11 เห็นได้ว่า สินค้าที่มีศักยภาพทั้งคู่ ได้แก่ ผักและผลไม้ อัญมณี อาหารแปรรูป และยานยนต์ โดยทั้งผักและผลไม้ อาหารแปรรูป และยานยนต์นั้น เป็นสินค้าที่แอฟริกาใต้ให้การส่งเสริมเป็นพิเศษ ทั้ง 3 รายการ จึงเป็นสินค้าที่มีศักยภาพในการลงทุนระหว่างกัน

6.6.3 สินค้า/อุตสาหกรรม ที่ต้องมีนโยบายเยียวยาผลกระทบ

จาก 6.6.2 เห็นได้ อัญมณีเป็นสินค้าเพียงรายเดียวในกลุ่มที่แอฟริกาใต้ไม่ได้ให้การส่งเสริมเข้าไปลงทุนเป็นพิเศษ และสินค้ารายการดังกล่าวนี้ ยังเป็นสินค้าที่ GTAP วิเคราะห์ว่าจะได้รับผลกระทบทางลบด้วย ดังนั้น นอกเหนือจากกลุ่มสินค้าที่แอฟริกาใต้มีศักยภาพในการส่งออกมายังไทยแล้ว อัญมณียังเป็นอีกรายการที่ต้องมีนโยบายเยียวยาผลกระทบด้วย

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาคัดเลือกอุตสาหกรรมเพื่อศึกษาเชิงลึกในบทที่ 7 นั้น คณะผู้ดำเนินงานวิจัยได้พิจารณาเพิ่มเติมจากเกณฑ์ส่วนแบ่งตลาด ซึ่งพบว่า ผักและผลไม้ และอัญมณีเป็นอุตสาหกรรม ที่แอฟริกาใต้มีส่วนแบ่งตลาดสูงโลกกว่าอีก 2 อุตสาหกรรม คือ ยานยนต์ และอาหารแปรรูป ในบทที่ 7 จึงจะทำการศึกษาอุตสาหกรรมทั้ง 2 ต่อไป

บทที่ 7

บทวิเคราะห์อุตสาหกรรมสำคัญ

บทที่ 7

บทวิเคราะห์อุตสาหกรรมสำคัญ

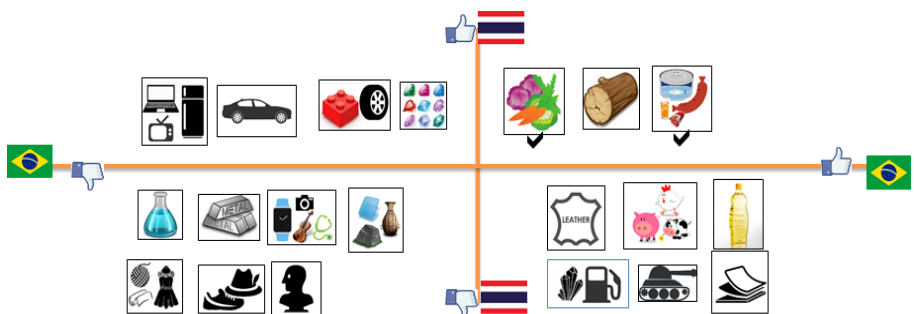
ในบทที่ 6 ได้ทำการจำแนก สินค้า/อุตสาหกรรม ออกตามผลกระทบของนโยบายการค้าและการลงทุนของ กลุ่มประเทศ BRICS โดยเฉพาะในกรณีที่ ประเทศในกลุ่มประเทศ BRICS มีความตกลง FTA กับไทย/อาเซียน ซึ่งในบทที่ 6 นั้น ยังได้กล่าวถึงอุตสาหกรรมสำคัญที่น่าจับตา คือ “มีศักยภาพในการแข่งขัน” ทั้งคู่ ด้วย อนึ่ง คำว่าน่าจับตานี้ หมายถึง มีบทบาทและแนวทางได้หลากหลายกว่าเพียงการส่งออก หรือ นำเข้าเป็นหลัก อย่างในกรณีที่มีศักยภาพเพียงประเทศเดียว เท่านั้น

ในบทที่ 7 นี้ ผู้วิจัยจะเลือกอุตสาหกรรมที่น่าจับตาดังกล่าว 2 อุตสาหกรรม ต่อ 1 ประเทศ (รวมเป็น 10 อุตสาหกรรม) มาทำการวิเคราะห์ในรายละเอียด ระดับห่วงโซ่มูลค่า เพื่อทำความเข้าใจคาดการณ์ และให้ข้อเสนอแนะเบื้องต้น ระดับอุตสาหกรรมต่อไป โดยมีรายละเอียดในแต่ละอุตสาหกรรมของแต่ละประเทศ ดังนี้

7.1 ประเทศบราซิล

บทที่ 6 ได้จำแนกอุตสาหกรรมของบราซิล ตามปรากฏใน ภาพที่ 7.1 ซึ่งเห็นได้ว่ามี 3 อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการแข่งขันทั้งคู่ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาส่วนแบ่งตลาดโลกของบราซิล ในอุตสาหกรรมทั้ง 3 พบว่า อุตสาหกรรมผักและผลไม้ และอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป เครื่องดื่ม และยาสูบ มีส่วนแบ่งตลาดโลกสูงกว่า ไม้และของที่ทำด้วยไม้ ในบทนี้จึงเลือกศึกษาใน 2 อุตสาหกรรมที่มีส่วนแบ่งตลาดโลกสูงกว่า ดังกล่าว

ภาพที่ 7.1 : อุตสาหกรรมของไทยและบราซิลจำแนกตามศักยภาพในการแข่งขัน



ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมผักและผลไม้ และอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป และยาสูบนั้น เป็นอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมหลายสินค้า/อุตสาหกรรมย่อย อีกทั้งอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปยังอาจเป็นอุตสาหกรรมปลายน้ำของอุตสาหกรรมผักและผลไม้ได้ด้วย ดังนั้น เพื่อให้การศึกษา

มีความจำเพาะอันจะนำไปสู่การทำความเข้าใจ และข้อเสนอแนะในระดับอุตสาหกรรม ผู้วิจัยจึงต้อง
คัดเลือกอุตสาหกรรมย่อยใน 2 กลุ่มอุตสาหกรรมนี้ มาทำการศึกษาเชิงลึก โดยจะพิจารณาจากสาขา
อุตสาหกรรมย่อยที่มีศักยภาพทั้ง 2 ประเทศในระดับปีกักตุนการ 4 หรือ 6 หลัก

จากการพิจารณาค่าดัชนีความสามารถในการแข่งขันของไทย (RCA) ระดับพิกัด 4 และ/หรือ
6 หลัก ของไทยและบราซิล พบว่า สินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกสูง และมีศักยภาพในการแข่งขันที่
น่าสนใจของทั้ง 2 ประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาล และอุตสาหกรรมข้าว โดยมี
รายละเอียดการศึกษาดังต่อไปนี้

7.1.1 อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาล

อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาล เป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญของไทยและบราซิล โดยบราซิลและ
ไทยเป็นผู้ส่งออกน้ำตาลอันดับ 1 และ 2 ของโลกตามลำดับ อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาล
จึงเป็นอุตสาหกรรมที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งระหว่างไทยและบราซิล

ภาพที่ 7.2 แสดงห่วงโซ่มูลค่าของอุตสาหกรรมน้ำตาล โดยเริ่มจาก เกษตรกรในไร่อ้อย
ทำการปลูกอ้อย ก่อนที่จะทำการตัดและส่งอ้อยไปขายยังโรงงานน้ำตาล หลังจากนั้น โรงน้ำตาล
จะนำอ้อยไปผ่านกระบวนการผลิตน้ำตาล ซึ่งจะได้ผลิตภัณฑ์สำคัญ 3 ผลิตภัณฑ์ (ไม่รวมขางอ้อย
ที่อาจนำไปทำปุ๋ย หรือเผาเป็นพลังงานไฟฟ้าใช้ในโรงงาน) คือ “น้ำตาลทรายดิบ” ที่นำไปฟอกเป็น
“น้ำตาลทรายขาว (บริสุทธิ์)” ซึ่งในกระบวนการผลิตน้ำตาลนี้จะได้ by-product ที่เรียกว่า
กากน้ำตาล หรือ “มอลลาส” ที่สามารถแปรรูปเป็น “เอทานอล” ใช้ผลิตเป็นสุรา หรือเชื้อเพลิง
ธรรมชาติ (ผสมกับน้ำมันเบนซินเป็นแก๊ซโซฮอล์) ได้ ทั้งนี้ น้ำตาลทรายดิบ และน้ำตาลทรายขาว อาจ
ใช้เป็นสินค้าขั้นปลายน้ำสู่ผู้บริโภคโดยตรงได้ หรือ อาจนำไปผ่านการแปรรูปเป็นขนมหวานจาก
น้ำตาลที่โรงงานขนมเพื่อเพิ่มมูลค่าอีกทอดหนึ่งก็ได้

ภาพที่ 7.2 : ห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมน้ำตาลของไทยและบราซิล



ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

เมื่อพิจารณาศักยภาพในการแข่งขันของไทยและบราซิลตามห่วงโซ่มูลค่าที่ปรากฏใน ภาพที่ 7.2 เห็นได้ว่า บราซิลและไทยมีศักยภาพทั้งคู่ในเกือบทุกกิจกรรมในอุตสาหกรรม เว้นแต่ “เอทานอล” ที่ไทยมีศักยภาพในการแข่งขันเพียงประเทศเดียว

ทั้งนี้สำหรับเอทานอลนั้น แม้ทั้งไทยและบราซิลจะสามารถผลิตได้ แต่สำหรับบราซิลนั้น นอกจากการใช้ by-product คือ มอลลัส ในการผลิตแล้ว ยังมีโรงงานเป็นจำนวนมากที่ผลิตเอทานอลจากน้ำอ้อยโดยตรงเป็นหลักด้วย เพื่อสนองตอบความต้องการใช้เอทานอลจำนวนมากในประเทศบราซิล (รถยนต์ของบราซิลจำนวนมากสามารถใช้น้ำมัน อี-85 ซึ่งมีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ถึงร้อยละ 85 ได้) แนวทางดังกล่าวของบราซิลจึงต่างกับไทยที่ลำพังเอทานอลที่ผลิตจากมอลลัสนั้นก็มากเกินกว่าความต้องการในประเทศอยู่แล้ว

ด้วยเหตุที่เทคโนโลยีการผลิตเอทานอลที่ดีกว่าของไทย และความต้องการเอทานอลที่สูงกว่าของบราซิล กอปรกับการสนับสนุนการลงทุนในกิจการพลังงานของบราซิล การผลิตเอทานอลจากมอลลัส (หรือโรงงานน้ำตาลที่สามารถผลิตเอทานอลจากมอลลัส) จึงเป็นสาขา/กิจกรรม การลงทุนที่น่าสนใจในบราซิล

นอกจากนั้น การลงทุนอุตสาหกรรมน้ำตาลในบราซิลยังมีข้อดีอีกประการหนึ่ง คือ บราซิลอยู่ในที่ตั้งที่ใกล้ชิดกับ สหรัฐฯ ซึ่งเป็นตลาดใหญ่ที่สุดในอุตสาหกรรมน้ำตาลโลก (ประมาณ 2 ใน 3 ของตลาดน้ำตาลโลก) เพราะที่สหรัฐฯ มีตลาดกลางประมุลน้ำตาลที่ใหญ่ที่สุดของโลกตั้งอยู่ด้วย การลงทุนอุตสาหกรรมน้ำตาลในบราซิลจึงจะได้ข้อได้เปรียบดังกล่าวด้วย

ในอาเซียน ไทย เป็นผู้ส่งออกน้ำตาลอันดับหนึ่ง มากถึง 2.87 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2015 ในขณะที่อาเซียนทั้งหมดส่งออก 3.58 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดย มีมาเลเซีย เป็นผู้ส่งออกน้ำตาลอันดับ 2 รองจากไทย ดังนั้น หากมีความตกลง FTA ระหว่าง อาเซียน กับ บราซิล มาเลเซีย น่าจะเป็นผู้ลงทุนอีกชาติที่มีบทบาทในอุตสาหกรรมน้ำตาล

ตารางที่ 7.1: ประเทศผู้ส่งออกน้ำตาล (พิกัด 17) ของอาเซียน 5 อันดับแรก เรียงตามมูลค่า

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

	2011	2012	2013	2014	2015
อาเซียน	5,406.75	5,393.54	4,639.42	4,074.68	3,580.00
ไทย	3,883.82	4,273.42	3,151.79	2,971.49	2,874.54
มาเลเซีย	297.53	273.37	277.29	255.76	231.76
อินโดนีเซีย	192.36	200.27	235.47	284.56	219.47
เวียดนาม	296.00	152.46	355.30	222.57	94.24
สิงคโปร์	239.70	235.98	198.78	92.58	83.93

ที่มา : Trademap, UNCTAD

เมื่อพิจารณารายสินค้า ที่ไทย บราซิล และมาเลเซีย มีศักยภาพในการแข่งขัน ตามดัชนี RCA พบว่า ไทย และบราซิล มีศักยภาพตลอดห่วงโซ่น้ำตาล ซึ่งนอกจากน้ำตาลมาตรฐานแล้ว ไทยยังมีศักยภาพในน้ำตาลรูปแบบอื่น ๆ เช่น กลูโคสและน้ำเชื่อมกลูโคส น้ำตาลอินเวิร์ต และกากน้ำตาลด้วย ในขณะที่มาเลเซีย นั้น แม้ไม่มีศักยภาพนักในอุตสาหกรรมน้ำตาลขั้นต้นและกลางน้ำ อย่างไรก็ตามถึง การผลิตน้ำตาลทรายด้วย แต่มาเลเซียมีศักยภาพในการผลิตน้ำตาลอินเวิร์ต และหมากฝรั่ง ซึ่งเป็น สินค้าขั้นปลายน้ำ

ตารางที่ 7.2: ค่าดัชนีความสามารถในการแข่งขัน (RCA) ของผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมน้ำตาล ปี 2015 ของ ไทย บราซิล และมาเลเซีย

พิกัด	รายการสินค้า	ไทย	บราซิล	มาเลเซีย
'170111	น้ำตาลดิบจากอ้อย	8.78	33.03	0.00
'170112	น้ำตาลดิบจากหัวบีต	0.01	0.00	#N/A
'170113	น้ำตาลดิบจากอ้อย ประเภทย่อย 2	28.94	0.38	#N/A
'170114	น้ำตาลที่ได้จากอ้อยอื่นๆ	3.67	39.13	0.00
'170191	น้ำตาลที่เติมสารปรุงกลิ่นรสหรือแต่งสี	9.09	0.17	0.20
'170199	น้ำตาลทรายบริสุทธิ์	7.31	13.16	0.82
'170211	แล็กโทสตั้งแต่ร้อยละ 99 ขึ้นไปโดยน้ำหนัก	0.03	0.00	0.11
'170219	แล็กโทสน้อยกว่าร้อยละ 99 ลงไปโดยน้ำหนัก	0.49	0.01	0.07
'170220	น้ำตาลและน้ำเชื่อมเมเปิล	0.00	0.00	0.00
'170230	กลูโคสและน้ำเชื่อมกลูโคส	1.40	0.18	0.04
'170240	กลูโคสที่มีฟรักโทสผสมเกินร้อยละ 20	0.13	0.00	0.06
'170250	ฟรักโทสบริสุทธิ์	0.02	0.01	0.15
'170260	น้ำตาลฟรักโทสและน้ำเชื่อมฟรักโทส	0.08	0.00	0.00
'170290	น้ำตาลอินเวิร์ต	1.50	0.56	1.87
'170310	กากน้ำตาลจากอ้อย	6.91	0.00	0.12
'170390	กากน้ำตาลอื่นๆ	0.39	0.00	0.04
'170410	หมากฝรั่ง	3.06	2.32	1.41
'170490	ลูกกวาด	1.08	1.08	0.66

ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

ดังนั้น หากมีการจัดทำความตกลง FTA ระหว่าง บราซิล และอาเซียน จึงคาดได้ว่า ในอุตสาหกรรมน้ำตาลนั้น มาเลเซีย อาจเข้ามาลงทุนอุตสาหกรรมขั้นปลายน้ำในบราซิล โดยเฉพาะ ในกลุ่มน้ำตาลรูปแบบอื่นๆ อย่างน้ำตาลอินเวิร์ตร่วมกับไทยก็ได้

7.1.2 อุตสาหกรรมข้าว

ข้าวเป็นอุตสาหกรรมเกษตรที่สำคัญที่สุดของไทย พื้นที่เพาะปลูกของไทยมากกว่าร้อยละ 50 เป็นนาข้าว และข้าวยังเป็นแหล่งอาหารหลักของประชากรในประเทศด้วย อย่างไรก็ตาม ข้าวไม่ใช่พืชหลักของเฉพาะไทยเท่านั้น ในหลายประเทศอย่าง อินเดีย และเวียดนาม ก็ให้ความสำคัญกับข้าวมาตั้งแต่อดีต นอกจากนั้น ประเทศที่เดิมอาจไม่ได้บริโภคข้าวเป็นหลักอย่างบราซิลก็หันมาให้ความสำคัญกับข้าวมากขึ้น จนกลายเป็นสินค้าที่มีศักยภาพของประเทศได้เช่นกัน

ภาพที่ 7.3 แสดงห่วงโซ่มูลค่าข้าวในภาพรวมโดยทั่วไป ซึ่งเห็นได้ว่า ข้าวนั้นเริ่มต้นจากชาวนา ทำการเพาะปลูกข้าวในนา ก่อนที่จะเก็บเกี่ยวข้าวที่ได้ เป็น “ข้าวเปลือก” ส่งขายให้แก่โรงสีต่อไป โดยโรงสีเมื่อรับซื้อข้าวเปลือกมาแล้ว จะทำการสี และ/หรือ ขัดข้าว ต่อ จนกลายเป็น “ข้าวสาร” ส่งต่อให้ผู้บริโภคต่อไป อย่างไรก็ตามในกระบวนการผลิตข้าวนั้นยังมีผลิตภัณฑ์สำคัญแยกย่อยลงอีก ที่สำคัญมี ได้แก่

- (1) **เมล็ดพันธุ์** หมายถึง ข้าวเปลือกที่มีการดูแลและเก็บเกี่ยวอย่างดี โดยมากจะใช้การเก็บมือ เมล็ดพันธุ์จะถูกเก็บไว้ หรือ ขายเพื่อการเพาะปลูกรอบต่อไป โดยข้าวเปลือกที่ใช้เป็นเมล็ดพันธุ์นั้น จะมีราคาสูงกว่าข้าวเปลือกเพื่อสีต่อ ค่อนข้างมาก
- (2) **ข้าวสารหอมและข้าวสารเกรดดี** ข้าวสารเหล่านี้จะมีราคาสูงกว่าข้าวสารเกรดล่าง หรือ ข้าวขาวโดยทั่วไป (ในไทยนิยมเรียกว่าพันธุ์ กข.) เพราะได้มาจากข้าวเปลือกที่มีราคาแพงกว่า โดยข้าวเปลือกที่มีราคาสูงนั้นส่วนใหญ่จะเป็น “ข้าวนาปี” คือ ปลูกได้เพียงรอบเดียวเท่านั้นใน 1 ปี เนื่องจากเป็นพันธุ์ข้าวที่ต้องการแสง (พันธุ์ไวต่อช่วงแสง)
- (3) **ข้าวกล้อง** คือ ข้าวสารที่ผ่านการสีในระดับหนึ่ง ไม่มีการขัด เพื่อคงการใย สารอาหาร โดยเฉพาะบริเวณจมูกข้าว (germ) ไว้ ในอดีตข้าวกล้องมีราคาสูงกว่าข้าวสาร เนื่องจากใช้ต้นทุนต่ำกว่า (ไม่ต้องขัด) แต่เนื่องจากกระแสสุขภาพทำให้ข้าวกล้องมีราคาสูงขึ้นมาก
- (4) **ข้าวสารหัก** ในกระบวนการผลิตข้าว นั้น จะต้องผ่านการสี ซึ่งกระบวนการดังกล่าว อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อเมล็ดข้าว บางเมล็ดอาจแค่บิ่นเพียงเล็กน้อย ก็จะถูกขายในราคาที่ต่ำลง (เรียกว่า ข้าว 5% บ้าง ข้าว 10% บ้าง ตามขนาดการบิ่น) และมีข้าวอีกบางส่วนที่เป็น ข้าวหัก ขายในราคาที่ต่ำลงไปอีก

ภาพที่ 7.3 : ห่วงโซ่มูลค่าข้าวของไทย และบราซิล



ภาพที่ 7.3 แสดงให้เห็นว่า ไทยมีศักยภาพในส่วนของ ข้าวสาร และข้าวกล้อง ทั้ง 2 เกรด รวมถึงข้าวหักด้วย แต่ไม่มีศักยภาพในข้าวเปลือก ในขณะที่บราซิล มีศักยภาพข้าวเปลือก และข้าว เกรดล่าง แต่ไม่มีศักยภาพในส่วนของข้าวเกรดสูง (พรีเมียม)

สาเหตุที่ไทยไม่มีศักยภาพในการค้าข้าวเปลือกนั้น เนื่องจาก ไทยมีกฎหมายห้ามส่งออก ข้าวเปลือกเพื่อไม่ให้พันธุ์ข้าวของไทยถูกนำไปปลูกในประเทศอื่น และนอกจากนั้นไทยยังมีโรงสี มากกว่าปริมาณข้าวเปลือกที่ผลิตได้ในแต่ละปีด้วย จึงไม่เหลือข้าวเปลือกในการส่งออก แตกต่างจาก บราซิลที่มีข้าวเปลือกเหลือเพียงพอที่จะส่งออกไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ในแถบละตินอเมริกา และ เม็กซิโก จึงสามารถสนับสนุนได้ว่า บราซิล ไม่มีโรงสีมากพอรองรับการปลูกข้าวเปลือกในประเทศ

นอกจากนั้น พันธุ์ข้าวที่ปลูกในบราซิลเอง ก็เป็นข้าวเกรดล่างโดยทั่วไป ที่ไม่ได้เป็นข้าวนา ประังที่ปลูกได้หลายรอบต่อปี อันเนื่องมาจากระบบชลประทานที่ยังไม่พัฒนานักของบราซิลนั่นเอง อย่างไรก็ตาม การเพิ่มผลผลิตต่อไร่โดยการปลูกหลายรอบอาจยังไม่มีคุณภาพจำเป็นสำหรับข้าวใน บราซิล เนื่องจากในปัจจุบันก็ยังไม่มีโรงสีเพียงพออยู่ ดังที่ได้วิเคราะห์ไว้แล้ว

ดังนั้น กิจกรรม/การลงทุน ในเบื้องต้นในอุตสาหกรรมข้าวของไทยในบราซิล จึงอาจเริ่มต้น จากการทำโรงสีข้าวก่อน จนเมื่อตลาดดีขึ้น คือ คนละตินอเมริกา เม็กซิโก สหรัฐฯ แคนาดา และ/หรือ แคริบเบียน หันมาบริโภคข้าวมากขึ้น จึงค่อยขยายกำลังผลิตของโรงสี และสุดท้ายจึงส่งเสริม เกษตรกรในเครือข่ายให้ปลูกข้าวมากกว่า 1 รอบต่อปี ได้ต่อไปในอนาคต

ด้านอาเซียน ไทยยังคงเป็นผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่ที่สุดหากคิดจากมูลค่าสินค้า ในปี 2015 ไทยส่งออกข้าวมากถึง 4.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่อาเซียนทั้งหมดส่งออก 6.7 พันล้าน ดอลลาร์สหรัฐฯ อันดับที่ 2 คือ เวียดนาม ส่งออกรวม 1.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สูงกว่าอันดับ 3 กัมพูชา ที่ส่งออกเพียง 335 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯมาก เวียดนามจึงเป็นผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่อีกราย หนึ่งในอาเซียน ที่น่าจะมีบทบาทในอุตสาหกรรมข้าว ภายใต้ FTA อาเซียน-บราซิลได้

ตารางที่ 7.3: มูลค่าการส่งออกข้าว (พิกัด 1006) ของประเทศในอาเซียน 5 อันดับแรกตามมูลค่า

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

	2011	2012	2013	2014	2015
อาเซียน	10,593.45	8,747.91	7,839.76	8,910.32	6,716.47
ไทย	6,507.47	4,632.27	4,420.37	5,438.80	4,544.02
เวียดนาม	3,659.21	3,677.94	2,926.26	2,936.93	1,600.61
กัมพูชา	106.37	139.46	258.22	231.49	335.06
เมียนมา	259.95	223.58	138.12	183.96	111.20
สิงคโปร์	52.63	57.46	69.57	83.06	62.83

ที่มา : Trademap, UNCTAD

เมื่อพิจารณาระดับรายสินค้าระดับพิกัด 6 หลัก (ไม่พิจารณาในระดับ tariff line ของไทย เพราะ ไม่มีข้อมูลสำหรับ บราซิล และเวียดนาม) พบว่า ทั้งไทย บราซิล และเวียดนาม มีศักยภาพในทุกรายการสินค้าข้าว เว้น ข้าวเปลือก ของไทย กับเวียดนาม โดยจะมีเพียงบราซิลเท่านั้นที่ส่งออกข้าวเปลือกเป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่า ทั้งไทย และเวียดนามมีกำลังโรงสีเกิน จึงเป็นไปได้ที่ทั้งไทย และเวียดนามจะสามารถออกไปลงทุนในกิจการโรงสีข้าวในบราซิล

ตารางที่ 7.4 : ค่าดัชนีความสามารถในการแข่งขัน (RCA) ของสินค้าข้าว (พิกัด 1006) ปี 2015 ของ ไทย บราซิล และเวียดนาม

พิกัด	รายการสินค้า	ไทย	บราซิล	เวียดนาม
'100610	ข้าวเปลือก	0.00	5.36	0.04
'100620	ข้าวกล้อง	10.85	1.55	2.22
'100630	ข้าวสารเต็มเมล็ด	18.41	1.02	6.81
'100640	ข้าวสารหัก	22.36	4.98	9.82

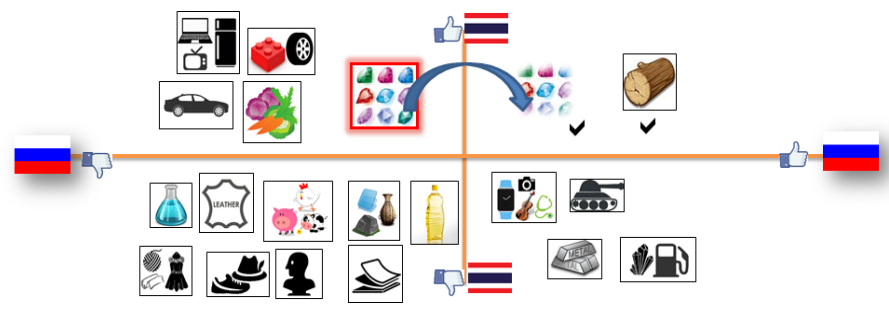
ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

7.2 ประเทศรัสเซีย

อุตสาหกรรมที่ได้รับการจัดให้มีศักยภาพในการแข่งขันทั้งไทย และรัสเซีย ในบทที่ 6 นั้น มี 2 อุตสาหกรรม คือ อัญมณี และไม้และของที่ทำด้วยไม้ ดังแสดงในภาพที่ 7.4

ทั้งนี้ หากพิจารณาเฉพาะจากค่าดัชนี RCA จะมีเพียงอุตสาหกรรมเดียว คือ ไม้และของที่ทำด้วยไม้ แต่หากพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า ในอุตสาหกรรมอัญมณีนั้น รัสเซีย มีศักยภาพสูงในระดับต้นน้ำ ดังจะกล่าวถึงต่อไป

ภาพที่ 7.4 : อุตสาหกรรมของไทย และรัสเซียจำแนกตามศักยภาพในการแข่งขัน

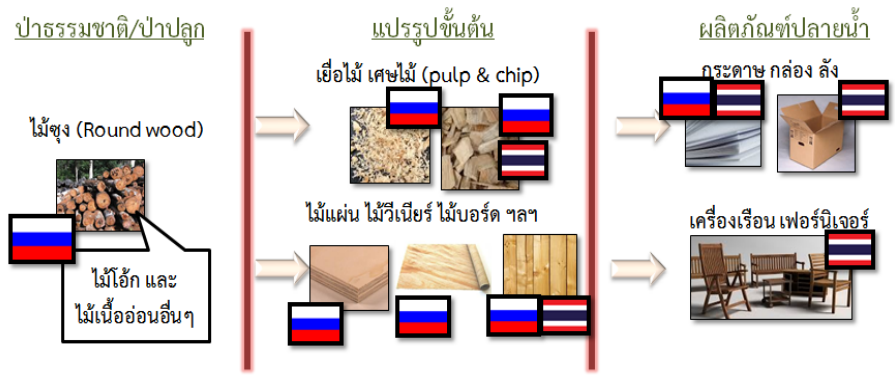


ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

7.2.1 อุตสาหกรรมไม้และของที่ทำด้วยไม้

อุตสาหกรรมไม้และของที่ทำด้วยไม้นั้น มี 3 กระบวนการสำคัญ คือ กระบวนการตัดไม้ ซึ่งอาจได้มาจาก 2 ลักษณะด้วยกัน คือ ป่าธรรมชาติ และป่าปลูก ในกระบวนการนี้ จะได้มาซึ่งไม้ซุง ที่จะส่งขายต่อไปยังโรงงานแปรรูปไม้ขั้นต้น ซึ่งสามารถผลิตผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปขั้นต้นได้หลายลักษณะ อาทิ กลุ่มเยื่อไม้ และเศษไม้ ที่มีจะนำไปสู่โรงงานกระดาษ และ กลุ่มไม้แผ่น ทั้งไม้แผ่นทั่วไป ไม้ซีกไม้บอร์ด และไม้แผ่นบางที่เรียกว่าไม้วีเนียร์ กลุ่มไม้เหล่านี้มักจะใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องเรือน และเฟอร์นิเจอร์เป็นหลัก

ภาพที่ 7.5 : ห่วงโซ่มูลค่าไม้ของไทย และรัสเซีย



ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

สำหรับไทยนั้น ได้มีการประกาศเลิกการให้สัมปทานป่าไม้ตั้งแต่ปี 1991 ไทยก็ผันตัวเองมาสู่ผู้ผลิตในขั้นกลาง และปลายน้ำมากขึ้น โดยไม้ต้นน้ำ (ไม้ซุง) ที่ใช้ในการผลิตของไทยส่วนใหญ่ นั้น มาจากการนำเข้าเป็นหลัก จากค่าดัชนี RCA พบว่า ไทยมีความศักยภาพในการแข่งขันในสินค้ากลุ่ม

ปลายน้ำ อย่าง กระดาษ กล่อง และเครื่องเรือนเฟอร์นิเจอร์เป็นหลัก ไม้ชั้นกลาง มีศักยภาพเฉพาะไม้บอร์ต และเศษไม้เท่านั้น ในขณะที่ ไม้ต้นน้ำ คือไม้ซุงนั้น ไม่มีศักยภาพแต่อย่างใด

ตรงข้ามกับรัสเซีย ที่มีศักยภาพในการแข่งขันส่วนใหญ่ในประเภทอุตสาหกรรมต้นน้ำอย่างไม้ซุง และการแปรรูปชั้นกลางทุกประเภท ทั้งเยื่อไม้ เศษไม้ ไม้แผ่น วีเนียร์ และไม้บอร์ต แต่ในประเภทปลายน้ำนั้น รัสเซียไม่มีศักยภาพในการอุตสาหกรรมหลักอย่างเครื่องเรือนและเฟอร์นิเจอร์แต่อย่างใด

ดังนั้น หากมีความตกลงทางการค้าและการลงทุนระหว่างรัสเซียกับไทยขึ้น รูปแบบธุรกิจที่มีความเหมาะสมในอุตสาหกรรมนี้ จึงจะได้แก่การนำเข้าไม้แปรรูปชั้นต้นมาผลิตเป็นเฟอร์นิเจอร์ในไทย หรือ ไทยอาจออกไปลงทุนผลิตเฟอร์นิเจอร์ในรัสเซียก็ได้ ตามแต่ความเหมาะสมและพึงใจของนักธุรกิจ เนื่องจากจะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมนี้ มีลักษณะเกี่ยวพันกันระหว่างไทยและรัสเซีย

ในอาเซียน อินโดนีเซีย เป็นผู้ส่งออกไม้อันดับ 1 ส่งออกมากถึง 4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2015 สูงกว่าไทยที่อยู่อันดับ 5 ที่ส่งออกเพียง 2.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เกือบ 2 เท่าตัว อินโดนีเซียจึงเป็นประเทศที่น่าจะมีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมไม้ ภายใต้ FTA อาเซียน-รัสเซีย

ตารางที่ 7.5 : ประเทศผู้ส่งออกไม้ (พิกัด 44) ในอาเซียน 5 อันดับแรก เรียงตามมูลค่าการส่งออก

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

	2011	2012	2013	2014	2015
อาเซียน	14,877.87	15,521.30	18,253.39	19,442.41	16,502.05
อินโดนีเซีย	3,374.91	3,448.55	3,634.92	4,071.12	4,001.58
มาเลเซีย	4,489.35	4,373.61	4,357.45	4,348.48	3,764.31
ฟิลิปปินส์	1,746.68	2,245.92	3,229.27	3,095.97	2,907.31
เวียดนาม	1,273.40	1,465.26	2,028.55	2,115.02	2,468.69
ไทย	2,020.59	1,998.22	2,180.40	2,314.16	2,135.53

ที่มา : Trademap, UNCTAD

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดรายสินค้าระดับพิกัด 4 หลัก พบว่า ในขณะที่รัสเซียมีศักยภาพต้นน้ำ ถึง กลางน้ำบางชนิด และไทย มีศักยภาพในกลางน้ำบางชนิด แต่มีศักยภาพในปลายน้ำ โดยเฉพาะเฟอร์นิเจอร์เป็นหลักนั้น อินโดนีเซีย กลับมีศักยภาพสูงในส่วนของกลางน้ำ อย่างการทำไฟเบอร์บอร์ด วีเนียร์ กรอบไม้ ไม้ที่ทำเป็นรูปทรงต่อเนื่อง เครื่องมือ และวัสดุก่อสร้าง ก่อนการนำไปใช้ต่อในอุตสาหกรรมปลายน้ำอื่นๆ

ตารางที่ 7.6 : ค่าดัชนีความสามารถในการแข่งขัน (RCA) ของสินค้าไม้ (พิกัด 44)
ของ ไทย รัสเซีย และอินโดนีเซีย ปี 2015

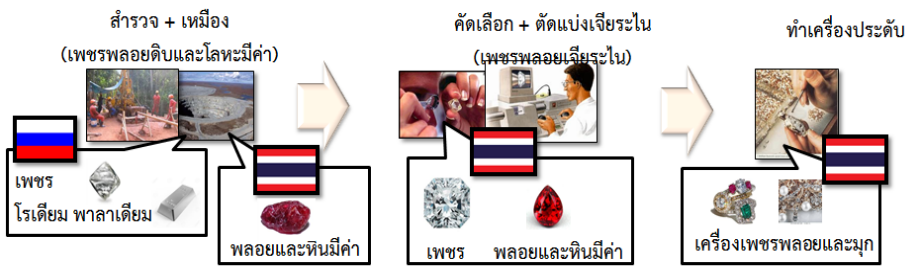
พิกัด	รายการสินค้า	รัสเซีย	อินโดนีเซีย	ไทย
'4401	ไม้พิน ชี้เลื่อย และเศษไม้	1.22	2.65	3.39
'4402	ถ่านไม้	0.17	26.63	0.93
'4403	ไม้ไม่แปรรูป	4.17	0.00	0.00
'4404	ไม้รัดถัก ไม้ซีก ไม้เสา	0.18	0.00	0.05
'4405	ฝอยไม้ ผงไม้	0.86	0.19	0.06
'4406	ไม้หมอน	2.39	0.00	0.00
'4407	ไม้เลื้อยหรือถากตามยาว	3.70	0.16	1.83
'4408	ไม้วีเนียร์	1.35	1.82	0.14
'4409	ไม้ที่ทำเป็นรูปทรงต่อเนื่อง	0.42	15.36	0.36
'4410	ไม้อัด	0.75	0.04	3.22
'4411	ไฟเบอร์บอร์ด	0.47	1.19	3.48
'4412	ไม้อัดหลายจุด	2.30	19.12	0.10
'4413	ไม้เพิ่มความแน่น	0.39	0.00	0.02
'4414	กรอบไม้	0.00	7.31	4.55
'4415	ทึบไม้	0.09	0.30	0.29
'4416	ถังไม้	0.08	0.27	0.17
'4417	เครื่องมือไม้	0.06	2.92	0.11
'4418	วัสดุก่อสร้างจากไม้	0.30	2.90	0.17
'4419	เครื่องครัวไม้	0.15	2.42	3.38
'4420	ไม้แกะสลัก ไม้มุก และไม้ฝังสิ่งมีค่า	0.23	6.05	3.27
'4421	ของอื่นๆทำด้วยไม้	0.29	0.06	0.45

ดังนั้น ภายใต้ FTA อาเซียน-รัสเซีย ในส่วนของอุตสาหกรรมไม้นั้น จึงเป็นที่น่าสนใจในการ ให้ รัสเซีย เป็นแหล่งผลิตต้นน้ำ ให้ อินโดนีเซีย เป็นผู้ผลิตกลางน้ำ และไทย เป็นผู้ผลิตปลายน้ำ ซึ่งอาจทำได้ทั้งการนำเข้ามาแปรรูป และการออกไปลงทุนด้วย เช่น ให้ไทย และ อินโดนีเซีย ไปลงทุนในกิจการไม้ที่รัสเซีย หรือ อาจเป็นชาวรัสเซียมาลงทุนในไทยแล้วนำไม้จากรัสเซียมาแปรรูปก็ได้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมทางธุรกิจแต่ละราย

7.2.2 อุตสาหกรรมอัญมณี

ภาพที่ 7.6 แสดงห่วงโซ่มูลค่าของอุตสาหกรรมอัญมณีของไทยและรัสเซีย โดยลักษณะทั่วไปของอุตสาหกรรมนี้ นั้นจะเริ่มต้นจากการสำรวจ ขอสัมปทาน และทำเหมือง เพื่อขุดหาเพชร พลอย หินสีดิบ และ แร่โลหะมีค่าต่าง ๆ หลังจากนั้น เพชร พลอย หินสี และโลหะมีค่าจะถูกนำมาแปรรูปขึ้นกลางอีกครั้ง โดยหากเป็นเพชรพลอย จะเริ่มต้นจากการคัดเลือก ตรวจสอบ คำนวณ และตัดแบ่ง¹ เพื่อนำไปเจียระไน ต่อไป ส่วนโลหะมีค่านั้นจะต้องนำไปผ่านการถลุง/หลอม เพื่อให้ได้โลหะบริสุทธิ์ใช้ในกระบวนการทำอัญมณีในขั้นปลายน้ำ จากนั้น ทั้งโลหะมีค่า และเพชรพลอย จะถูกนำมาจัดทำเป็นเครื่องประดับ ส่งขายไปยังผู้บริโภค เป็นขั้นตอนสุดท้ายในขั้นปลายน้ำ

ภาพที่ 7.6 : ห่วงโซ่มูลค่าอัญมณีของไทย และรัสเซีย



ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

สำหรับไทยนั้น ความชำนาญ และศักยภาพของไทยจะอยู่ในส่วนของกลาง และปลายน้ำเป็นหลัก โดยไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่มีศักยภาพสูงในการเจียระไนเพชรพลอย โดยเฉพาะพลอยนั้น ไทยมีความชำนาญมาแต่อดีต ทั้งการเจียระไนให้สวยงามตามแบบปกติ และการหุงพลอยเพื่อเพิ่มมูลค่าด้วย นอกจากนี้ แรงงานของไทยยังมีทักษะสูงในเรื่องของงานละเอียดจึงเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการทำเครื่องประดับด้วย

ซึ่งหากเปรียบเทียบกับรัสเซีย จะพบว่าอุตสาหกรรมนี้เป็นอุตสาหกรรมที่ไทยและรัสเซียเกือบทันกันดีเป็นอย่างดี กล่าวคือ รัสเซียมีศักยภาพแต่เฉพาะต้นน้ำ คือ มีแหล่งแร่ทั้งเพชร และ

¹ ตัวอย่าง เช่น เพชร นั้น มีราคาแตกต่างกันไป ตาม 4 Cs คือ รูปแบบการตัดของเพชร (cutting) ขนาดกะรัต (carat) ความสะอาดไร้รอยร้าวตำหนิ (clarity) และ สีของเพชรว่าขาวใสมีประกาย หรือเป็นเพชรสี หรือเพชรไร้ประกาย (color)

รูปแบบการตัดนั้นจะสร้างประกายให้เพชรซึ่งจะเพิ่มมูลค่าได้ แต่บางเหลี่ยมที่มีราคาแพง เช่น เหลี่ยมเจ้าหญิงนั้น จะต้องเสียเนื้อเพชรมาก ทำให้ขนาดกะรัตเล็กลงไปด้วย

นอกจากนั้น ในเพชรดิบหนึ่งก้อนอาจมีตำหนิอยู่บางรอย ในการตัดและเจียระไนนั้นในเพชรดิบหนึ่งก้อนจึงอาจตัดแบ่งเจียระไนเพชรได้มากกว่า 1 เม็ด ผู้เชี่ยวชาญในการตัดแบ่งเพชรจึงต้องตรวจสอบและคำนวณการตัดเพชรที่ทำให้เพชรดิบหนึ่งก้อนได้ราคาสูงสุดด้วย (ปัจจุบันมีเครื่องจักรที่สามารถคำนวณได้ แต่ก็ยังมีราคาค่อนข้างแพง)

ที่มา : มุลนิธิ สวท. จากการสำรวจภาคสนามในประเทศนามิเบีย ภายใต้ “โครงการศึกษาโอกาสและสู่ทางการลงทุนใน ยุคกันดานามิเบีย และจอร์แดน”

โลหะมีค่าในตระกูลทองคำขาว อย่าง โรเดียม และพลาเตียม แต่กลับไม่มีศักยภาพในสินค้าชั้นปลาย
น้ำเท่าใดนัก ทั้งที่มีบริษัทออกแบบอัญมณีเครื่องประดับปลายน้ำที่มีชื่อเสียงระดับโลกนับร้อยปี อย่าง
ฟาแบร์เช (Faberge) อยู่ ทั้งนี้อุตสาหกรรมเพชรดิบนี้ นอกจากรัสเซียจะมีแหล่งแร่แล้ว ยังมีบริษัท
เหมืองเพชรและรับซื้อเพชรดิบใหญ่อันดับ 2 ของโลกรองจากเดอเบียร์ (De Beer) อยู่ คือ บริษัทอัล
โรซา (Alrosa) ของ Lev Leviev อยู่ด้วย

นอกจากนั้น ด้วยเหตุที่อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับเป็นอุตสาหกรรมที่รัสเซีย
ให้ความสำคัญส่งเสริม ดังนั้น หากไทยและรัสเซียมีความตกลงด้านการค้าและการลงทุนระหว่างกันแล้ว
กิจกรรมหนึ่งที่ทั้ง 2 ประเทศสามารถดำเนินการได้ดี คือ การใช้วัตถุดิบตั้งต้นของรัสเซีย มาผลิต
ชั้นกลาง และปลายน้ำโดยคนไทย ซึ่งอาจออกแบบโดยคนรัสเซียที่อาจเข้าใจตลาดตะวันตกได้ดีกว่า
หรือออกแบบโดยคนไทยเอง ก็ได้ ซึ่งอาจทำได้ทั้งการนำเข้ามาผลิตในไทย และการที่ไทยออกไป
ลงทุน ทั้งนี้ บริษัทเพชรดิบนั้นไม่มากรายอำนาจผูกขาดจึงค่อนข้างมาก ไทยจึงต้องอาจร่วมทุนกับ
พันธมิตรในรัสเซียเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุดิบดังกล่าว

สำหรับอาเซียน ไทยเป็นผู้ส่งออกอันดับ 1 มีการส่งออกมาถึง 1 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ
ในปี 2015 มีสิงคโปร์เป็นอันดับ 2 ที่ 6.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ อย่างไรก็ตาม สิงคโปร์
เป็นประเทศผู้ค้า เป็นหลัก ไม่ใช่ประเทศผู้ผลิตหลัก ในอุตสาหกรรมอัญมณีนี้จึงจะให้ความสนใจกับ
อินโดนีเซีย ซึ่งเป็นผู้ส่งออกอันดับที่ 3 ที่มีการส่งออก 5.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ แทน

ตารางที่ 7.7 : ประเทศผู้ส่งออกอัญมณี (พิกัด 71) ของอาเซียน 5 อันดับแรก เรียงตามมูลค่า

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

	2011	2012	2013	2014	2015
อาเซียน	27,669.24	28,182.46	26,407.16	39,218.77	29,124.42
ไทย	12,299.80	13,147.03	10,084.41	10,079.45	10,815.74
สิงคโปร์	5,650.80	7,130.13	8,057.41	8,154.74	6,707.64
อินโดนีเซีย	2,593.50	2,888.51	2,751.27	4,648.18	5,494.84
มาเลเซีย	2,974.75	3,432.21	3,139.20	2,730.00	2,598.10
เมียนมา	798.15	321.50	1,224.56	12,427.63	2,393.67

ที่มา : Trademap, UNCTAD

เมื่อพิจารณาในรายสินค้า ก็พบความน่าสนใจคือ ในระดับต้นน้ำที่ รัสเซีย มีศักยภาพสูง
ในอุตสาหกรรมเพชร และทองคำขาว และไทยมีศักยภาพในพลอย และรัตนชาตินั้น อินโดนีเซีย
ซึ่งเป็นประเทศที่มีเกาะเป็นจำนวนมาก มีศักยภาพในการผลิตไข่มุก การร่วมมือกันของไทย
อินโดนีเซีย และรัสเซีย ในอุตสาหกรรมอัญมณี จะทำให้ครองวัตถุดิบส่วนใหญ่ในอุตสาหกรรมอัญมณี
ได้

ตารางที่ 7.8 : ดัชนีความสามารถในการแข่งขัน (RCA) ของผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมอัญมณี
ระดับพิกัด 4 หลัก ของ รัสเซีย อินโดนีเซีย และไทย ปี 2015

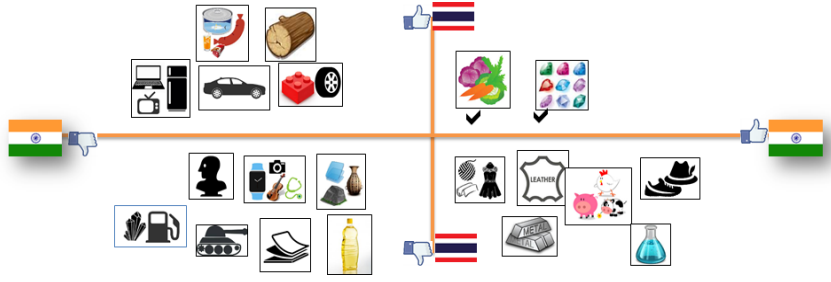
พิกัด	รายการสินค้า	รัสเซีย	อินโดนีเซีย	ไทย
7101	ไข่มุก	0.00	2.00	0.59
'7102	เพชร	1.10	0.00	0.87
'7103	รัตนชาติ และกึ่งรัตนชาติ	0.02	0.00	5.50
'7104	รัตนชาติ และกึ่งรัตนชาติ สักราะหรั	0.87	0.00	7.89
'7105	เศษ และผง รัตนชาติ	0.39	0.00	0.09
'7106	เงิน	0.52	0.33	0.06
'7107	โลหะหุ้มเงิน	0.00	0.11	0.00
'7108	ทองคำ	0.30	0.49	1.21
'7109	โลหะหุ้มทองคำ	0.00	0.00	0.35
'7110	ทองคำขาว	0.87	0.00	0.01
'7111	โลหะหุ้มทองคำขาว	0.00	0.00	0.02
'7112	เศษโลหะมีค่า	0.01	4.17	0.29
'7113	เครื่องเพชร พลอย อัญมณี	0.12	3.74	2.80
'7114	เครื่องทอง เครื่องเงิน	0.01	0.05	0.15
'7115	ของทำด้วยโลหะมีค่า	1.98	0.06	0.05
'7116	เครื่องมือ	0.07	0.02	0.59
'7117	เครื่องเพชร พลอย เทียม	0.02	0.34	4.39
'7118	เหรียญกษาปณ์	0.28	0.00	0.13

ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

7.3 ประเทศอินเดีย

ภาพที่ 7.7 แสดงอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ตามศักยภาพในการแข่งขันของไทยและอินเดีย โดย พบว่า มีเพียง 2 อุตสาหกรรมที่น่าจับตา ซึ่งมีศักยภาพทั้งคู่ คือ พืชผักและผลไม้ และอัญมณี ในบทรนี้ จึงจะทำการศึกษาใน 2 อุตสาหกรรมนี้

ภาพที่ 7.7 : อุตสาหกรรมของไทย และอินเดียจำแนกตามศักยภาพในการแข่งขัน



ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

อย่างไรก็ตาม ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าอุตสาหกรรม พืชผักและผลไม้ นั้นค่อนข้างกว้าง ครอบคลุมผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรหลายชนิด เพื่อให้การศึกษามีความจำเพาะชัดเจนในระดับอุตสาหกรรมมากขึ้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกอุตสาหกรรมย่อยเพียงอุตสาหกรรมเดียวในการศึกษา โดยพิจารณาจากพิกัดศุลกากรระดับ 4 ถึง 6 หลัก ว่ามีสินค้ากลุ่มใดที่ทั้งไทยและอินเดียมีศักยภาพ และมูลค่าการตลาดสูงด้วย

จากการพิจารณาพบว่า ข้าวเป็นสินค้าที่ทั้งไทยและอินเดียมีศักยภาพในการแข่งขัน และเป็นอุตสาหกรรมหลักของทั้ง 2 ประเทศ โดยช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ไทยจะเป็นผู้ส่งออกข้าวอันดับ 1 ของโลก ในขณะที่อินเดียเป็นอันดับ 2 จนตั้งแต่ปี 2012 เป็นต้นมา อินเดียกลายเป็นผู้ส่งออกข้าวอันดับ 1 แทนไทย

7.3.1 อุตสาหกรรมข้าว

ข้าวเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญมากของทั้งไทย และอินเดีย โดย ลักษณะห่วงโซ่มูลค่าโดยทั่วไปของอุตสาหกรรมดังกล่าว นั้น ได้อธิบายไว้แล้วในส่วนที่ 7.1.2 อุตสาหกรรมข้าวของไทย และบราซิล ดังนั้นในส่วนนี้จึงจะไม่กล่าวถึงซ้ำอีก และจะอธิบายเฉพาะกรณีของอินเดียเท่านั้น

ภาพที่ 7.8 : ห่วงโซ่มูลค่าข้าวของไทย และอินเดีย



ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

ในกรณีของอินเดียนั้นได้แสดงให้เห็นว่า อินเดีย มีศักยภาพการส่งออกข้าวตั้งแต่ต้นน้ำ คือ ข้าวเปลือก ทั้งที่เพื่อการสีต่อ และที่เป็นเมล็ดพันธุ์ และข้าวสาร ทั้งเกรดบน อย่างข้าวบัวสมชาติ และ ข้าวขาวทั่วไปด้วย อย่างไรก็ตาม อินเดีย ไม่มีศักยภาพในการส่งออกข้าวกล้อง ซึ่งส่วนหนึ่งน่าจะมาจากกระแสการรักสุขภาพที่ยังไม่นิยมมากนักในอินเดีย ซึ่งต่างกับไทย นอกจากนี้ หากวิเคราะห์ตามห่วงโซ่มูลค่าจะพบอีกว่า อินเดีย น่าจะมีโรงสีไม่มากพอสีข้าวเปลือกที่เกษตรกรปลูกได้ทั้งหมด จึงต้องส่งออกข้าวเปลือกที่ล้นกำลังสีข้าว (capacity) ของอินเดียไปแปรรูปต่อยังต่างประเทศ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว กอปรกับนโยบายสนับสนุนการลงทุนอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรของอินเดีย กิจการโรงสีที่อินเดีย ทั้งการสีและขัดข้าวขาว และการผลิตข้าวกล้อง จึงเป็นรูปแบบการลงทุนที่น่าสนใจ ในอินเดีย เมื่อมีความตกลงทั้งการค้าและการลงทุนระหว่างกัน

สำหรับอาเซียน ในส่วนที่ 7.1.2 (อุตสาหกรรมข้าวในบราซิล) ได้แสดงให้เห็นแล้วว่า เวียดนาม เป็นชาติที่น่าจะมีบทบาทในอุตสาหกรรมข้าว ร่วมกับไทย ในการทำ FTA ต่างๆ รวมถึง FTA กับ อินเดียด้วย เนื่องจากเป็นผู้ส่งออกข้าวอันดับที่ 2 ของอาเซียน รองจากไทย

เมื่อพิจารณาในรายสินค้าข้าวพบว่า ไทย อินเดีย และเวียดนาม มีศักยภาพในทุกส่วนของอุตสาหกรรมข้าว อย่างไรก็ตาม อินเดียมีการส่งออกข้าวเปลือกไปมาก แสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมกลางน้ำอย่างโรงสีน่าจะยังมีไม่เพียงพอ ผิดกับไทยและเวียดนาม จึงเป็นโอกาสที่ไทย และเวียดนาม ซึ่งอาจร่วมมือกันลงทุนในกิจการโรงสีข้าวที่อินเดียได้

ตารางที่ 7.9 : ค่าดัชนีความสามารถในการแข่งขันของ ไทย อินเดีย และเวียดนาม

รายการสินค้าข้าว (พิกัด 1006) ของไทย อินเดีย และเวียดนาม ปี 2015

พิกัด	รายการสินค้า	ไทย	อินเดีย	เวียดนาม
'100610	ข้าวเปลือก	0.00	3.38	0.04
'100620	ข้าวกล้อง	10.85	0.96	2.22
'100630	ข้าวสารเต็มเมล็ด	18.41	16.27	6.81
'100640	ข้าวสารหัก	22.36	7.22	9.82

ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

7.3.2 อุตสาหกรรมอัญมณี

อุตสาหกรรมอัญมณีเป็นอุตสาหกรรมที่ทั้งไทย และอินเดียต่างก็มีศักยภาพ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็ได้มีการค้าขาย แลกเปลี่ยน รวมถึงการถ่ายทอดเทคนิควิธีการ และขยายกิจการ (รวมถึง การตั้งรกราก) ระหว่างกันมาช้านานนั้น ในอินเดียมีนักธุรกิจไทยรายเล็กไปลงทุนด้านอัญมณีและเครื่องประดับหลายราย ในขณะที่ในไทยเองก็มีนักธุรกิจอินเดีย และนักธุรกิจไทยเชื้อสายอินเดีย ทำธุรกิจและอุตสาหกรรมอัญมณีเป็นอันมาก

ภาพที่ 7.9 : ห่วงโซ่มูลค่าอัญมณีของไทย และอินเดีย



ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาศักยภาพในการแข่งขันในอุตสาหกรรมย่อย ตามห่วงโซ่มูลค่า อุตสาหกรรมอัญมณี ที่ได้แสดงไว้ในภาพที่ 7.9

เห็นว่า ทั้ง 2 ประเทศ มีศักยภาพในอุตสาหกรรมย่อยประเภทเดียวกันแทบทั้งหมด เว้นแต่น้ำที่นอกจากอินเดียจะมีพลอยดิบเหมือน (หรืออาจมากกว่า) ไทยแล้ว ยังมีจำพวกอื่น เช่น เพชรดิบ และหอยมุก อีกด้วย

เป็นที่น่าเสียดายว่าอุตสาหกรรมอัญมณี ไม่ใช่สาขาที่รัฐบาลอินเดียให้ความสำคัญ การที่ไทยจะไปลงทุน เพื่อจัดหาวัตถุดิบแทนในไทยจึงเป็นเรื่องลำบาก อย่างไรก็ตาม จุดแข็งของแต่ละชาติน่าจะเป็นความเข้าใจ และเชี่ยวชาญตลาดที่แตกต่างกัน โดยอินเดียจะมีความเชี่ยวชาญในตลาดเอเชียใต้ เอเชียกลาง และอาหรับดีกว่าไทย ในขณะที่ไทยเองก็น่าจะเข้าใจตลาดเอเชียตะวันออก อย่างจีน ญี่ปุ่น และเกาหลี ได้ดีกว่าอินเดีย ลักษณะธุรกิจที่น่าสนใจจึงอาจเป็นการร่วมทุนระหว่างกัน แลกเปลี่ยนเทคโนโลยี และแยกกันบริหารจัดการ ออกแบบ และผลิต ตามตลาดที่ชำนาญต่างกัน

ในอาเซียน ได้วิเคราะห์แล้วในส่วนที่ 7.2.2 อุตสาหกรรมอัญมณีของรัสเซียว่า อินโดนีเซีย เป็นอีกประเทศที่มีศักยภาพในอุตสาหกรรมอัญมณีของอาเซียน (ไม่นับสิงคโปร์ที่เป็นผู้ค้าเป็นหลัก) อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาศักยภาพของอินเดียที่ค่อนข้างครบทั้ง ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ และยังมีตลาดในประเทศขนาดใหญ่ด้วย เมื่อพิจารณาร่วมกับข้อเท็จจริงที่ว่ามีการลงทุนของนักลงทุนอินเดีย ในอุตสาหกรรมนี้ทั้งในไทย และอินโดนีเซียเป็นจำนวนมาก ทำให้คาดการณ์ได้ว่า หากมีการเจรจาต่อ โดยเฉพาะในส่วนของ การลงทุนแล้ว ย่อมเป็นไปได้ในหลายทิศทางที่จะมีการลงทุนร่วม หรือ ระหว่าง 3 ชาติ คือ อินเดีย อินโดนีเซีย และไทย ในอุตสาหกรรมอัญมณี

ตารางที่ 7.10 : ค่าดัชนีความสามารถในการแข่งขัน (RCA) ในอุตสาหกรรมอัญมณี (พิกัด 71)
ของ อินเดีย อินโดนีเซีย และไทย ปี 2015

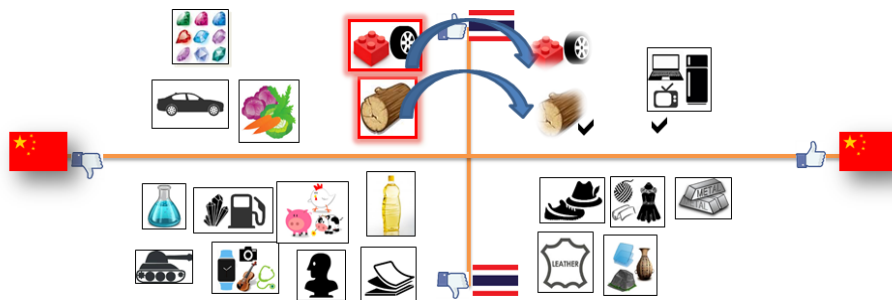
พิกัด	รายการสินค้า	อินเดีย	อินโดนีเซีย	ไทย
7101	ไข่มุก	2.74	2.00	0.59
'7102	เพชร	11.22	0.00	0.87
'7103	รัตนชาติ และกึ่งรัตนชาติ	2.70	0.00	5.50
'7104	รัตนชาติ และกึ่งรัตนชาติ สักระยะ	1.24	0.00	7.89
'7105	เศษ และผง รัตนชาติ	5.53	0.00	0.09
'7106	เงิน	0.05	0.33	0.06
'7107	โลหะหุ้มเงิน	0.72	0.11	0.00
'7108	ทองคำ	0.20	0.49	1.21
'7109	โลหะหุ้มทองคำ	0.03	0.00	0.35
'7110	ทองคำขาว	0.01	0.00	0.01
'7111	โลหะหุ้มทองคำขาว	0.01	0.00	0.02
'7112	เศษโลหะมีค่า	1.26	4.17	0.29
'7113	เครื่องเพชร พลอย อัญมณี	7.48	3.74	2.80
'7114	เครื่องทอง เครื่องเงิน	11.54	0.05	0.15
'7115	ของทำด้วยโลหะมีค่า	0.02	0.06	0.05
'7116	เครื่องมุก	0.17	0.02	0.59
'7117	เครื่องเพชร พลอย เทียม	2.70	0.34	4.39
'7118	เหรียญกษาปณ์	8.11	0.00	0.13

ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

7.4 ประเทศจีน

ภาพที่ 7.10 แสดงสินค้าที่มีศักยภาพของไทยและจีน โดยสินค้าที่มีศักยภาพทั้ง 2 ประเภทโดยใช้ดัชนี RCA นั้น พบว่ามีเพียงชนิดเดียว คือ เครื่องจักรเครื่องใช้ไฟฟ้า อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมพลาสติกและยาง และไม้และของที่ทำด้วยไม้ของจีนนั้น มีค่าดัชนีเข้าใกล้ 1 มาก (เกือบมีศักยภาพ) ในบทที่ 6 จึงได้จัดให้ทั้ง 2 อุตสาหกรรม อยู่ในอุตสาหกรรมประเภทที่มีศักยภาพทั้งคู่

ภาพที่ 7.10 : อุตสาหกรรมของไทย และจีนจำแนกตามศักยภาพในการแข่งขัน



ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

อย่างไรก็ตาม จากการพิจารณาส่วนแบ่งตลาดพบว่า ไม้และของที่ทำด้วยไม้ของจีนนั้นมีส่วนแบ่งตลาดโลกสูงกว่าในอุตสาหกรรมยางและพลาสติก ดังนั้น ในบทนี้จึงจะทำการศึกษาอุตสาหกรรมไม้และของที่ทำด้วยไม้ของจีน

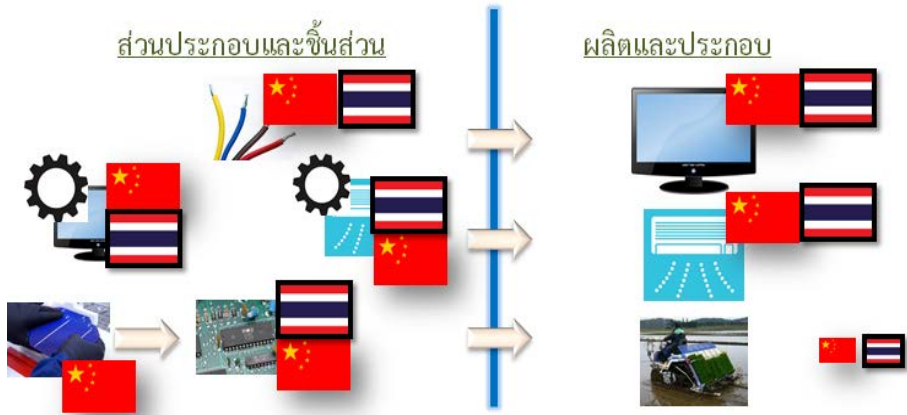
7.4.1 อุตสาหกรรมเครื่องจักรเครื่องใช้ไฟฟ้า

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่าจีนอาจไม่ได้มีศักยภาพในการแข่งขันในทุกอุตสาหกรรม โดยเฉพาะสาขาเกษตรที่จีนไม่ค่อยมีศักยภาพในการแข่งขัน แต่ในอุตสาหกรรมเครื่องจักรและเครื่องใช้ไฟฟ้า ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าการค้าสูงมากในระดับโลกนั้น (ประมาณร้อยละ 23 ของการค้าทั้งหมดของโลก ซึ่งรวมน้ำมันด้วย) จีนเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ที่สุดของโลก ซึ่งสินค้าในกลุ่มนี้ก็เป็นสินค้าที่ไทยมีศักยภาพสูงในการแข่งขันระดับโลก โดยเฉพาะในสินค้า เช่น เครื่องปรับอากาศที่ไทยเป็นผู้ส่งออกอันดับหนึ่งของโลก เช่นกัน

ห่วงโซ่มูลค่าโดยทั่วไปของอุตสาหกรรมนี้ นั้นเริ่มต้นจากส่วนประกอบและชิ้นส่วน ซึ่งมีทั้งส่วนประกอบที่ใช้ทั่วไปกับเครื่องใช้ไฟฟ้าเกือบทุกชนิด คือ สายไฟฟ้า แผงวงจร (circuit) และส่วนประกอบที่ใช้เป็นการเฉพาะสินค้า เช่น ส่วนประกอบโทรทัศน์ และส่วนประกอบของเครื่องปรับอากาศ เป็นต้น โดยแผงวงจร ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของเครื่องใช้ไฟฟ้านั้น จะเริ่มต้นจากการทำแผงเวเฟอร์ ก่อนที่จะนำแผงดังกล่าวมาต่อเป็นแผงวงจรต่อไป สุดท้าย โรงงานผลิตเครื่องจักรเครื่องใช้ไฟฟ้า จะทำการประกอบและผลิตสินค้าจากชิ้นส่วนต่าง ๆ ที่ได้ผลิตไว้

เครื่องใช้ไฟฟ้านั้น มีอยู่หลายรายการ อย่างไรก็ตาม สำหรับไทยและจีนนั้น มีความชำนาญและศักยภาพในหลายสินค้าใกล้เคียงกัน ที่น่าสนใจที่ได้หยิบยกมาในการศึกษาครั้งนี้ คือ โทรทัศน์ เครื่องปรับอากาศ ตู้เย็น และเครื่องจักรกลการเกษตรเป็นหลัก

ภาพที่ 7.11 : ห่วงโซ่มูลค่าเครื่องจักรเครื่องใช้ไฟฟ้าของไทย และจีน



ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

สำหรับจีนนั้น ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า เป็นประเทศที่มีศักยภาพสูงในอุตสาหกรรมเครื่องจักรเครื่องใช้ไฟฟ้า เพราะนอกจากจะมีค่าแรงที่ไม่สูงนักแล้ว ยังมีโรงงานผลิตที่ครบวงจร ยิ่งกว่าไทยเสียอีก กล่าวคือ แม้ไทยจะมีศักยภาพในทั้งขั้นปลายน้ำ และต้นน้ำ อย่างส่วนประกอบและชิ้นส่วนแล้ว จีนก็มีศักยภาพตลอดห่วงโซ่มูลค่าเช่นกัน ไม่เท่านั้น จีนยังเป็นผู้ผลิตแผ่นเวเฟอร์เพียงรายเดียวของโลกด้วย โดยไทยไม่มีโรงงานดังกล่าว เพราะต้องใช้ทุนมาก และต้องใช้วัตถุดิบที่ไทยต้องนำเข้า คือ ทองแดง นอกจากนี้ ราคาแผ่นที่จีนขายอยู่ในปัจจุบันก็ไม่สูงมากนักอยู่แล้ว การตั้งโรงงานผลิตในไทยจึงไม่คุ้มค่า

ดังนั้น ในภาพรวมจึงพบว่า ทั้งไทยและจีนมีศักยภาพในอุตสาหกรรมย่อยที่คล้ายคลึงกัน ในภาพรวมจึงเป็นลักษณะของการแข่งขันมากกว่าเกื้อหนุนกัน อย่างไรก็ตาม ยังมีอีกหลายกิจการที่อาจมีความน่าสนใจ หากไทยและจีนมีความตกลงทางการลงทุนมากขึ้นในอนาคตได้ อาทิ

- (1) ไทยอาจใช้ความได้เปรียบ จากข้อเสียด้านคุณภาพของไทยที่ต่ำกว่าสินค้าจีน ในการจ้างจีนผลิต หรือ ทำการขยายกำลังการผลิตในจีน
- (2) เครื่องจักรกลการเกษตร เป็นอุตสาหกรรมที่จีนให้การสนับสนุน ซึ่งทั้งไทยและจีนมีศักยภาพในบางสินค้า นอกจากนี้ แม้ในไทยจะไม่ได้ระบุแบบจำเพาะเจาะจงในการสนับสนุนเครื่องจักรกลการเกษตร แต่จากการระดมความคิดเห็นภายใต้ “โครงการจ้างที่ปรึกษาเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์และเจาะลึกอุตสาหกรรมเป้าหมายสำหรับอนาคตในสวนทิศทางการส่งเสริมการลงทุนเพื่อพัฒนาคลัสเตอร์” ในส่วนของคลัสเตอร์การออกแบบวิศวกรรมนั้น เครื่องจักรกลการเกษตร เป็นสาขาที่ผู้เชี่ยวชาญหลายท่านระบุว่าไทยมีศักยภาพ การร่วมทุนกับจีนในการพัฒนาสินค้าและขยายตลาดเครื่องจักรกลการเกษตร

จึงเป็นอุตสาหกรรมที่น่าสนใจ ทั้งในแง่ของการขยายตลาดไปยังประเทศเกษตรใหม่ (emerging) อย่างในแอฟริกาแล้ว ยังมีประโยชน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมบริการเกษตรของประเทศไทยและจีนเองด้วย

เมื่อพิจารณาในระดับอาเซียน พบว่าเวียดนามเป็นผู้ส่งออกเครื่องใช้ไฟฟ้า อันดับที่ 2 รองจากสิงคโปร์ (ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการค้า) และในปัจจุบันเป็นแหล่งผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า ของบริษัทระดับโลกหลายบริษัทโดยเฉพาะจากญี่ปุ่น และเกาหลีด้วย ดังนั้น เวียดนาม จึงเป็นประเทศที่น่าจะมีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมเครื่องจักรและเครื่องใช้ไฟฟ้า ภายใต้ FTA อาเซียน กับประเทศต่างๆ

ตารางที่ 7.11 : มูลค่าการส่งออกเครื่องใช้ไฟฟ้า (พิกัด 85) ของประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน
5 อันดับแรกเรียงตามมูลค่า

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

	2011	2012	2013	2014	2015
อาเซียน	247,420.78	260,079.49	278,879.28	290,997.49	308,442.00
สิงคโปร์	119,627.28	118,012.42	123,915.20	124,874.63	118,215.65
เวียดนาม	12,846.28	22,395.62	32,282.86	36,494.51	65,798.83
มาเลเซีย	61,350.95	59,316.98	60,748.04	65,725.53	59,642.55
ไทย	30,471.08	28,975.86	29,532.11	30,735.31	29,305.13
ฟิลิปปินส์	11,871.00	20,469.17	21,612.13	23,122.48	25,974.01

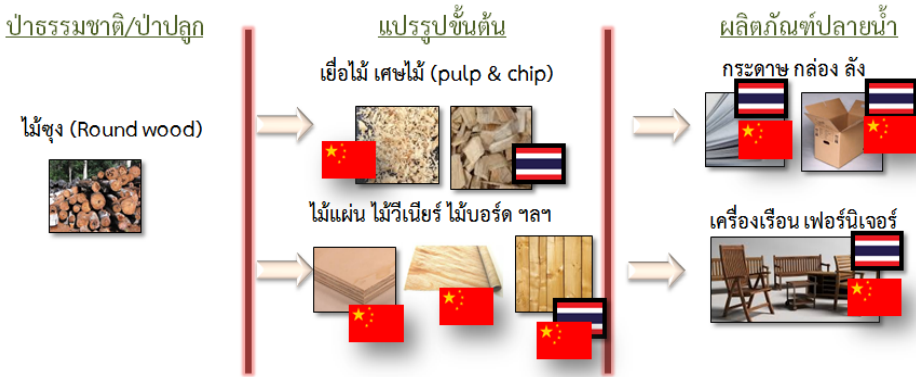
ที่มา : Trademap, UNCTAD

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณา ในระดับรายสินค้า พิกัด 4 หลัก (ซึ่งมี 135 รายการ) พบว่ามีอยู่หลายรายการที่ เวียดนาม ไทย หรือ จีน มีศักยภาพ เพียงรายเดียว จึงเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า ทั้ง 3 ประเทศสามารถที่จะพิจารณาศึกษามีสินค้าใด สามารถแลกเปลี่ยนระหว่างกันในรูปแบบของห่วงโซ่การผลิตได้ (ตาราง ดัชนีความสามารถในการแข่งขัน ของ ไทย จีน และเวียดนาม ในอุตสาหกรรมนี้ แสดงไว้ในตารางท้ายบท)

7.4.2 อุตสาหกรรมไม้และของที่ทำด้วยไม้

อุตสาหกรรมไม้และของที่ทำด้วยไม้ในส่วนนี้ จะไม่อธิบายถึงห่วงโซ่มูลค่าในภาพรวมอีก เพราะได้อธิบายไว้แล้วในส่วนที่ 7.2.1 อุตสาหกรรมไม้และของที่ทำด้วยไม้ของประเทศรัสเซีย ในส่วนนี้จะกล่าวถึงเฉพาะศักยภาพในห่วงโซ่มูลค่าของจีน เท่านั้น

ภาพที่ 7.12 : ห่วงโซ่มูลค่าไม้ของไทย และจีน



ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

ภาพที่ 7.12 ได้แสดงห่วงโซ่มูลค่าไม้ ของจีน ซึ่งเห็นได้ว่า จีนมีศักยภาพสูงในส่วนของอุตสาหกรรมกลางน้ำ และปลายน้ำ โดยเฉพาะกลางน้ำที่ไทยไม่มีศักยภาพ อย่างการทำเยื่อไม้ ไม้แผ่น และไม้วีเนียร์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม จีนไม่มีศักยภาพในต้นน้ำอย่างไม้ซุง โดยไม้ต้นน้ำที่จีนมีศักยภาพจะเป็นไม้ไผ่ ซึ่งไม่ใช่ไม้เนื้อแข็งที่ใช้ในการทำเครื่องเรือนและเฟอร์นิเจอร์

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าทั้งไทยและจีน มีศักยภาพในกลุ่มสินค้าที่ใกล้เคียงกัน ในภาพรวมจึงเป็นอุตสาหกรรมที่แข่งขันกันมากกว่าเกือหนุนกัน นอกจากนี้ อุตสาหกรรมนี้ไม่ได้เป็นอุตสาหกรรมที่ทั้งจีนและไทยให้การสนับสนุนแต่อย่างใด รูปแบบความร่วมมือทางธุรกิจที่อาจเกิดขึ้นระหว่างกัน จึงอาจมีไม่มากนัก ส่วนใหญ่น่าจะเป็นการแข่งขันกันมากกว่า

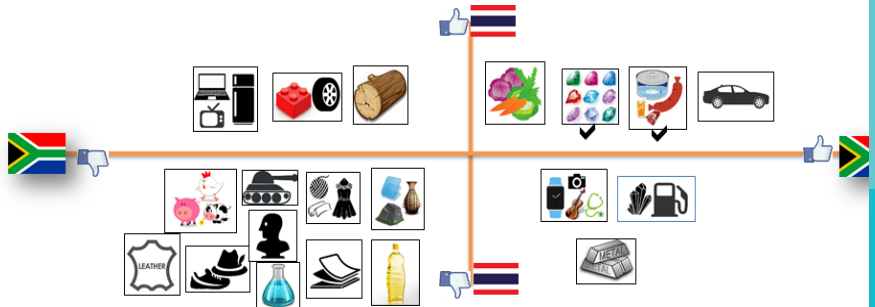
ในอาเซียนได้แสดงให้เห็นแล้วในส่วนที่ 7.2.1 อุตสาหกรรมไม้ของรัสเซีย ว่าอินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีบทบาทในอุตสาหกรรมไม้ของอาเซียน โดยเฉพาะภายใต้ FTA ต่าง ๆ ใน FTA กับจีนนี้ หากพิจารณาระดับรายสินค้า พบว่าไทยมีศักยภาพในไม้ชั้นกลางเพียงบางรายการ ในขณะที่จีน และอินโดนีเซีย มีศักยภาพทั้ง กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยเฉพาะกลางน้ำในหลายรายการ อย่างไรก็ตาม ทั้ง 3 ประเทศ ไม่มีประเทศใดมีศักยภาพในต้นน้ำเลย กิจกรรมที่น่าสนใจใน 3 ประเทศนี้ จึงควรเป็นการร่วมลงทุนในประเทศที่มีป่าไม้ต้นน้ำ เช่น ประเทศในแอฟริกา

ตารางที่ 7.12 : ค่าดัชนีความสามารถในการแข่งขัน (RCA) ของสินค้าไม้ (พิกัด 44)
ของ ไทย จีน และอินโดนีเซีย ปี 2015

พิกัด	รายการสินค้า	จีน	อินโดนีเซีย	ไทย
'4401	ไม้พิน ชี้เลื่อย และเศษไม้	0.02	2.65	3.39
'4402	ถ่านไม้	0.58	26.63	0.93
'4403	ไม้ไม่แปรรูป	0.00	0.00	0.00
'4404	ไม้รัดถัก ไม้ซีก ไม้เสา	0.11	0.00	0.05
'4405	ฝอยไม้ ผงไม้	0.31	0.19	0.06
'4406	ไม้หมอน	0.06	0.00	0.00
'4407	ไม้เลื้อยหรือถากตามยาว	0.09	0.16	1.83
'4408	ไม้วีเนียร์	0.81	1.82	0.14
'4409	ไม้ที่ทำเป็นรูปทรงต่อเนื่อง	1.22	15.36	0.36
'4410	ไม้อัด	0.10	0.04	3.22
'4411	ไฟเบอร์บอร์ด	1.35	1.19	3.48
'4412	ไม้อัดหลายจุด	2.85	19.12	0.10
'4413	ไม้เพิ่มความแน่น	0.18	0.00	0.02
'4414	กรอบไม้	4.08	7.31	4.55
'4415	ทึบไม้	0.15	0.30	0.29
'4416	ถังไม้	0.02	0.27	0.17
'4417	เครื่องมือไม้	1.03	2.92	0.11
'4418	วัสดุก่อสร้างจากไม้	0.70	2.90	0.17
'4419	เครื่องครัวไม้	5.19	2.42	3.38
'4420	ไม้แกะสลัก ไม้มุก และไม้ฝังสิ่งมีค่า	3.96	6.05	3.27
'4421	ของอื่นๆทำด้วยไม้	3.11	0.06	0.45

ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

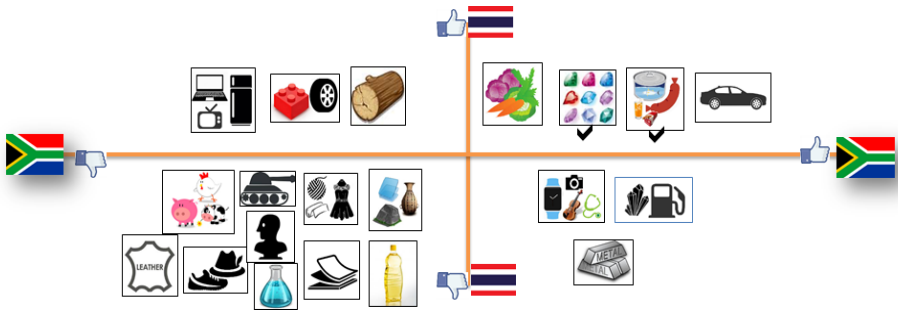
7.5 ประเทศแอฟริกาใต้



ภาพที่ 7.13 แสดงอุตสาหกรรมของไทยและแอฟริกาใต้จำแนกตามศักยภาพในการแข่งขันของทั้ง 2 ประเทศ โดย สินค้าที่นำจับตา คือ มีศักยภาพด้วยกันทั้งคู่ นั้น มีมากถึง 4 รายการ คือ ผักและผลไม้ อาหารแปรรูป เครื่องดื่ม และยาสูบ ยานยนต์ และอัญมณี

อย่างไรก็ตาม ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าในการศึกษานี้จะทำการเลือกเพียง 2 อุตสาหกรรมเท่านั้น มาศึกษาในระดับห่วงโซ่มูลค่า จึงจะทำการเลือกจากส่วนแบ่งตลาดโลกของแอฟริกาใต้ใน อุตสาหกรรมทั้ง 4 ซึ่งพบว่า ยานยนต์มีส่วนแบ่งตลาดโลกต่ำที่สุดหากเปรียบเทียบกับอีก 3 กลุ่ม อุตสาหกรรม ในขณะที่กลุ่มผักและผลไม้ก็เป็นต้นน้ำของอุตสาหกรรมแปรรูป ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาใน กลุ่มของ อัญมณี และอุตสาหกรรมอาหาร

ภาพที่ 7.13 : อุตสาหกรรมของไทย และแอฟริกาใต้จำแนกตามศักยภาพในการแข่งขัน



ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

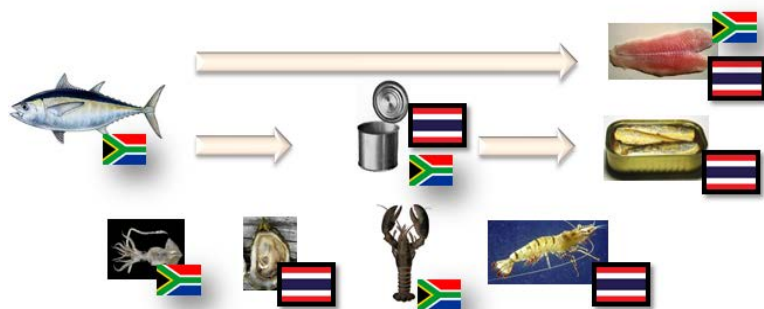
อนึ่ง อุตสาหกรรมอาหารนั้น ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า มีความกว้าง ครอบคลุมหลายสินค้า จึงจะหยิบยกเฉพาะอุตสาหกรรมย่อยที่มีมูลค่าสูง และมีศักยภาพทั้งคู่มาทำการศึกษาในบทนี้ ทั้งนี้ จากการพิจารณาค่าดัชนี RCA พบว่า อุตสาหกรรมย่อยที่น่าสนใจระหว่างไทยและแอฟริกาใต้ ได้แก่ อุตสาหกรรมประมง

7.5.1 อุตสาหกรรมประมง

ภาพที่ 7.14 แสดงห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรมประมง ทั้งในรูปแบบทั่วไปของไทย และแอฟริกาใต้ โดยลักษณะทั่วไปของอุตสาหกรรมนั้น จะเริ่มต้นจากอุตสาหกรรมต้นน้ำ คือ สัตว์น้ำ ซึ่งอาจมีทั้งประมงเพาะเลี้ยง (aqua culture) และประมงจับสัตว์น้ำ ก่อนที่จะทำการแปรรูป ทั้งอย่างง่าย คือ แช่แข็งทั้งตัว และแปรรูปเพิ่มเติม เช่น แกะเปลือก ตัดหัว แลเนื้อฟิลเลต ฯลฯ และการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะที่มีมูลค่ามากที่สุด คือ ปลากระป๋อง

สำหรับไทยนั้น ในระดับต้นน้ำ ไทยไม่มีศักยภาพในการเลี้ยงและจับปลา โดยเฉพาะปลาทูน่า ได้เพียงพอกับความต้องการของผู้ผลิต โดยเฉพาะผู้ผลิตปลากระป๋อง จึงต้องนำเข้าจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก แต่ที่ไทยมีศักยภาพในระดับต้นน้ำจะได้แก่ กุ้ง (โดยเฉพาะกุ้งขาวแวนาไมต์ ซึ่งเป็นกุ้งเลี้ยง) และหอย ส่วนชิ้นกลางและปลายน้ำนั้น ไทยมีศักยภาพสูงทั้ง เนื้อปลาฟิลเลต และปลากระป๋อง ซึ่งไทยเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ที่สุดของโลก โดยไทยเป็นผู้มีศักยภาพในการผลิตกระป๋องที่เป็นวัตถุดิบหลักอันดับ 2 รองจากปลาด้วย

ภาพที่ 7.14 : ห่วงโซ่มูลค่าประมงของไทย และแอฟริกาใต้



ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

ด้านแอฟริกาใต้นั้น น่าสนใจตรงที่มีวัตถุดิบตั้งต้นอยู่มาก ทั้งปลาทูน่า ปลาหมึก และลอบสเตอร์ อีกทั้งยังมีศักยภาพในการผลิตกระป๋องด้วย แต่ทว่ากลับมีศักยภาพเพียงเนื้อปลาเท่านั้น แต่ไม่มีศักยภาพในการผลิตปลากระป๋อง นั่นคือมีโรงงานปลากระป๋องน้อยกว่า ปริมาณปลา และกระป๋อง

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงอาจกล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมที่ไทยนำเข้าจับตาในแอฟริกาใต้ คือ การแปรรูปสัตว์น้ำ โดยเฉพาะการทำปลากระป๋อง และอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำชนิดอื่น อย่างปลาหมึก และลอบสเตอร์

ด้านอาเซียน อินโดนีเซีย เป็นผู้ส่งออกอันดับ 1 ในประเภทผลิตภัณฑ์ประมง ไม่รวมปลากระป๋อง (พิกัด 03) มีมูลค่าการส่งออก 4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2015 หรือประมาณ 1 ใน 4 ของการส่งออก สินค้าประมง (ไม่รวมปลากระป๋อง) ของ อาเซียน อินโดนีเซีย จึงเป็นประเทศที่น่าจะมีบทบาทสำคัญ ในอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้ FTA ระหว่าง อาเซียน กับ แอฟริกาใต้

ตารางที่ 7.13: ประเทศผู้ส่งออกสินค้าประมง (พิกัด 03) ของอาเซียน 5 อันดับแรก
เรียงตามมูลค่าการส่งออก

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

	2011	2012	2013	2014	2015
อาเซียน	14,877.87	15,521.30	18,253.39	19,442.41	16,502.05
อินโดนีเซีย	3,374.91	3,448.55	3,634.92	4,071.12	4,001.58
มาเลเซีย	4,489.35	4,373.61	4,357.45	4,348.48	3,764.31
ฟิลิปปินส์	1,746.68	2,245.92	3,229.27	3,095.97	2,907.31
เวียดนาม	1,273.40	1,465.26	2,028.55	2,115.02	2,468.69
ไทย	2,020.59	1,998.22	2,180.40	2,314.16	2,135.53

ที่มา : Trademap, UNCTAD

เมื่อพิจารณาในรายสินค้า ระดับพิกัด 4 หลัก พบว่า อินโดนีเซีย มีศักยภาพในทุกรายการสินค้า ในขณะที่ไทย มีศักยภาพในชั้นกลางและชั้นปลายน้ำ กล่าวคือ ไทยมีปลาตันน้ำ ทั้งจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการจับได้ไม่เพียงพอต่างกับอินโดนีเซียที่มีแหล่งปลาตันน้ำ อย่างไรก็ตาม อินโดนีเซีย อยู่ในช่วงของการแปรรูปได้ไม่เพียงพอต่อปริมาณความอุดมสมบูรณ์ของปลาในประเทศ รูปแบบการลงทุนจึงน่าจะเป็นการที่ไทย เข้าไปลงทุนแปรรูป ทั้งในแอฟริกาใต้ และในอินโดนีเซีย เป็นหลัก

ตารางที่ 7.14: ค่าดัชนีความสามารถในการแข่งขันผลิตภัณฑ์ประมง (พิกัด 03 และ 16)
ของ แอฟริกาใต้ อินโดนีเซีย และไทย ปี 2015

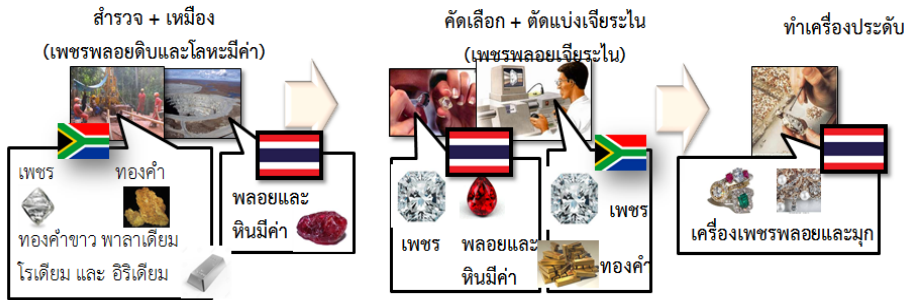
พิกัด	รายการสินค้า	แอฟริกาใต้	อินโดนีเซีย	ไทย
'0301	ปลามีชีวิต	0.05	3.82	1.48
'0302	ปลาสดทั้งตัว	0.39	1.29	0.23
'0303	ปลาแช่แข็งทั้งตัว	1.08	1.78	0.65
'0304	เนื้อปลา	1.05	2.49	1.46
'0305	ปลารมควัน	0.40	1.31	1.65
'0306	กุ้ง ปู	0.81	7.36	5.17
'0307	หอย ปลาหมึก	1.61	2.55	3.34
'0308	สัตว์น้ำอื่นๆ	0.01	3.24	1.46
'1604	ปลาแปรรูป (รวมปลากระป๋อง)	0.74	2.62	15.63
'1605	กุ้ง ปู หอย ปลาหมึก แปรรูป (รวมกระป๋อง)	0.23	6.85	12.59

ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

7.5.2 อุตสาหกรรมอัญมณี

อุตสาหกรรมอัญมณีในภาพรวมนั้น ได้อธิบายไว้แล้ว ในส่วนของรัสเซีย ที่ 7.2 ในส่วนนี้ จึงจะกล่าวถึงเฉพาะแอฟริกาใต้เท่านั้น ซึ่งหากพิจารณาจาก ภาพที่ 7.15 จะพบว่า ใกล้เคียงกับรัสเซีย และอาจสะดวกในการร่วมมือทางธุรกิจกันยิ่งกว่ารัสเซียเสียด้วย กล่าวคือ นอกจากจะมีศักยภาพในอุตสาหกรรม/แร่ต้นน้ำ อย่างเพชรดิบ ทองคำ ทองคำขาว และโลหะมีค่าหลากหลายชนิดในตระกูลทองคำขาว อย่างพลาเตียม โรเดียม และอิริเดียมแล้ว ยังมีศักยภาพในการเจียรไนเพชร และผลิตทองคำบริสุทธิ์ด้วย แต่กลับยังไม่มีศักยภาพในการผลิตเครื่องประดับ

ภาพที่ 7.15 : ห่วงโซ่มูลค่าอัญมณีของไทย และแอฟริกาใต้



ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

ด้วยเหตุดังกล่าว สาขาการลงทุนที่ไทยควรให้ความสำคัญ โดยเฉพาะในกรณีที่มีการทำ ความตกลงการค้าและการลงทุนระหว่างกัน ได้แก่ การทำเครื่องประดับยังแอฟริกาใต้ได้เลย โดยอาจ ไม่จำเป็นต้องเริ่มจากการตัดแบ่ง หรือ เจียรไน เพชรพลอยแต่อย่างใด ทั้งนี้ แม้สาขาอัญมณีจะไม่ใช่ว่า สาขาที่แอฟริกาใต้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษ แต่จาก “โครงการศึกษาภาวะเปรียบเทียบและสู่ทางการค้าการลงทุนในคาซัคสถาน แอฟริกาใต้ และไนจีเรีย” พบว่าแอฟริกาใต้ให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรม เหล่านี้เช่นกัน เพราะนำมาซึ่งการจ้างงานอันจะช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้

ในอาเซียน ได้กล่าวแล้วว่า อินโดนีเซีย เป็นประเทศที่น่าจะมีบทบาทสำคัญใน อุตสาหกรรมอัญมณีของอาเซียน ซึ่งเมื่อพิจารณาในระดับรายสินค้า เปรียบเทียบ แอฟริกาใต้ ไทย และอินโดนีเซีย พบว่า แอฟริกาใต้ มีเพชร ทองคำ และทองคำขาว ในขณะที่ไทย มีพลอยและหินมีค่า อินโดนีเซีย มีไข่มุก จึงกล่าวได้ว่า หากร่วมมือกันในการผลิต จะครองวัตถุดิบหลักทั้งหมดใน อุตสาหกรรมอัญมณีได้ ซึ่งสามารถร่วมมือกันได้ในหลายๆ ด้าน

ตารางที่ 7.15: ค่าดัชนีความสามารถในการแข่งขัน (RCA) ของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ
ในอุตสาหกรรมอัญมณี ของ แอฟริกาใต้ อินโดนีเซีย และไทย ปี 2015

พิกัด	รายการสินค้า	แอฟริกาใต้	อินโดนีเซีย	ไทย
7101	ไข่มุก	0.00	2.00	0.59
'7102	เพชร	2.85	0.00	0.87
'7103	รัตนชาติ และกึ่งรัตนชาติ	0.17	0.00	5.50
'7104	รัตนชาติ และกึ่งรัตนชาติ สึ่งเคราะห์	0.16	0.00	7.89
'7105	เศษ และผง รัตนชาติ	8.76	0.00	0.09
'7106	เงิน	0.14	0.33	0.06
'7107	โลหะหุ้มเงิน	0.03	0.11	0.00
'7108	ทองคำ	3.43	0.49	1.21
'7109	โลหะหุ้มทองคำ	0.01	0.00	0.35
'7110	ทองคำขาว	58.44	0.00	0.01
'7111	โลหะหุ้มทองคำขาว	0.26	0.00	0.02
'7112	เศษโลหะมีค่า	3.28	4.17	0.29
'7113	เครื่องเพชร พลอย อัญมณี	0.08	3.74	2.80
'7114	เครื่องทอง เครื่องเงิน	0.07	0.05	0.15
'7115	ของทำด้วยโลหะมีค่า	0.01	0.06	0.05
'7116	เครื่องมุก	0.23	0.02	0.59
'7117	เครื่องเพชร พลอย เทียม	0.38	0.34	4.39
'7118	เหรียญกษาปณ์	1.56	0.00	0.13

ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

ภาคผนวกท้ายบท

ตารางที่ 7.16: ค่าดัชนีความสามารถในการแข่งขัน (RCA) ของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมเครื่องจักรกล (พิกัด 84) และเครื่องใช้ไฟฟ้า (พิกัด 85) ของ ไทย เวียดนาม และจีน ปี 2015

พิกัด	รายการสินค้า	จีน	เวียดนาม	ไทย
'8401	Nuclear reactor;fuel element for reactor	0.11	0.00	0.00
'8402	Steam or vapour generatg boiler; super-heated water boiler	2.57	1.53	0.36
'8403	Central heating boilers (other than 84.02)	0.15	0.01	0.04
'8404	Auxiliary plant for boiler of hd 8402/03,condenser for steam power uni	3.23	0.76	0.38
'8405	Producer gas/water gas gen; acetylene gas generator	0.43	0.00	0.51
'8406	Steam turbines and other vapour turbines	1.60	0.02	0.22
'8407	Engines, spark-ignition reciprocating or rotary int. combust. Piston	0.42	0.03	2.05
'8408	Diesel or semi-diesel engines	0.23	0.00	1.42
'8409	Part for use solely/principally with the motor engines	0.51	0.14	1.35
'8410	Hydraulic turbines, water wheels, and regulators thereof	2.17	0.02	0.06
'8411	Turbo-jets, turbo-propellers and other gas turbines	0.21	0.01	0.35
'8412	Engines and motors, nes	0.72	0.17	0.35
'8413	Pumps for liquids; liquid elevators	0.82	0.12	0.60
'8414	Air, vacuum pumps; hoods incorp a fan	1.30	0.34	1.93
'8415	Air conditioning machines, with motor-driven elements	2.78	0.06	8.36
'8416	Furnace burners for liquid/pulv solid fuel/gas	0.52	0.09	0.19
'8417	Industrial/laboratory furnaces&ovens, incl incinerators, non-electric	1.16	0.15	0.27
'8418	Refrigerator, freezer, etc	1.53	0.17	3.58
'8419	Machinery,plant/lab,involving a change of temp ex heating,cooking,etc	0.74	0.09	0.48
'8420	Calandering/other rolling machinery	0.38	0.02	0.42
'8421	Centrifuges, incl centrifugal dryers; filtering/purifying machinery	0.67	0.14	0.96
'8422	Dish washing machines; machinery for aerating bottles	0.48	0.06	0.29
'8423	Weighing machinery (excl balances of a sensitivity of 5 cg or better)	2.44	0.13	0.16

'8424	Mechanical appl. for proj/dispersing/spray;sand blastg mach,etc	1.37	0.09	0.25
'8425	Pulley tackle & hoists other than skip hoists; winches&capstans; jacks	2.00	0.08	0.26
'8426	Derricks; cranes; straddle carriers,&works trucks fitted with a crane	1.91	0.08	0.21
'8427	Fork-lift trucks;other works trucks fitted with lifting/handling equip	0.86	0.05	0.06
'8428	Lifting/handling/loading/unloadg machinery (excl. lift/escalator/conve	1.20	0.12	1.14
'8429	Self-propelld bulldozer, angledozer, grader, excavator,etc	0.74	0.00	1.20
'8430	Moving/grading/scraping/boring machinery for earth	1.83	0.03	0.61
'8431	Machinery part (hd 84.25 to 84.30)	0.85	0.24	0.20
'8432	Agricultural, hortic, forest machinery for soil prep/cultivation	0.63	0.03	0.31
'8433	Harvesting/threshing machinery,hay mower,etc	0.58	0.01	0.28
'8434	Milking machines and dairy machinery	0.19	0.02	0.07
'8435	Presses,crushers&sim machinery used in the mfr of wine/fruit juices	0.40	0.01	0.28
'8436	Agricultural,hortic,forest,bee keeping machinery;poultry incubator etc	0.51	0.04	0.13
'8437	Machines for cleaning/sort seed,grain;machinery usd in the milling ind	1.11	0.51	1.50
'8438	Machinery, nes, for the ind preparation or mfr of food or drink	0.45	0.06	0.28
'8439	Machinery for making pulp of fibrous cellulosic mat for mak/fin paper	0.54	0.03	0.12
'8440	Book-binding machinery including book sewing machines	0.20	0.02	0.03
'8441	Machinery for mak up paper pulp, paper/paperbd, incl cut machines, nes	0.97	0.08	0.12
'8442	Machinery,app&equip for type-setting;printing type,plates	0.50	0.07	0.16
'8443	Printing machinery; machines for uses ancillary to printing	2.04	2.74	1.40
'8444	Machines for extruding,drawing,text/cutting man-made textile materials	2.07	0.00	0.04
'8445	Machine for preparing textile fiber;spinning,twisting,windg mach	0.81	0.02	0.14

'8446	Weaving machines (loom)	1.36	0.10	0.34
'8447	Knittg machine, stitch-bonding&mach for mak gimpd y/lace, etc	1.93	0.23	0.10
'8448	Auxiliary machinery (dobbie/jacquard parts), etc	1.03	0.81	0.07
'8449	Hat making machinery & machinery for the mfr/fin of felt/nonwovens	0.76	0.00	0.03
'8450	Household or laundry-type washing machines	2.29	0.49	5.58
'8451	Machinery nes, washing/clean/ironing/impreg tex yarn	0.66	0.06	1.65
'8452	Sewing machine (o/t hd no 84.04); furniture spec designd for sew machi	2.90	9.25	1.79
'8453	Machinery for prepr, wrkg hide, leather/ repairing footwear	1.76	0.06	0.11
'8454	Converter, ladle, ingot moulds&casting mach, of a kind usd metal foundrie	1.76	0.16	1.46
'8455	Metal-rolling mills and rolls therefor	1.46	0.02	0.81
'8456	Mach-tool for removal of matrl by laser, photon beam, plasma arc proces	0.68	0.01	1.47
'8457	Maching centre, unit const mach&multistation transfer mach for wrkg met	0.11	0.01	0.08
'8458	Lathes for removing metal	0.53	0.00	0.90
'8459	Machine-tool for drill/boring/milling, threading/tapping (o/t hd no84.5	0.57	0.01	0.33
'8460	Machine-tool for deburring/grinding, etc	0.40	0.01	1.19
'8461	Machine-tool for planing/shaping, etc sawing&other mach-tool for metal	0.76	0.07	0.50
'8462	Machine-tool for wrkg met by forging/ hammerg, etc	0.56	0.12	0.28
'8463	Machine-tools for wrkg metal, nes sintered met carbd	0.77	0.06	0.08
'8464	Machine-tool for working stone/ceramic	1.52	0.04	0.07
'8465	Mach-tool for wrkg wood/cork/bone/hard rubber	1.25	0.02	0.12
'8466	Machinery parts&acces (machinery of hd 84.56 to 84.65)	0.47	0.21	0.44
'8467	Tool for working in the hand, pneumatic/with self-containd non-elec mot	3.18	0.06	0.17
'8468	Machy&app for solderg, brazg (o/t those of hd 85.15)	1.38	0.24	1.00
'8469	Typewriters and word-processing machines	4.60	0.06	0.11
'8470	Calculatg mach; accountg mach, cash register, ticket-issuing	3.10	10.45	0.30
'8471	Automatic data processing machines; optical reader, etc	4.19	1.44	3.03

'8472	Office machines, nes (e.g. hectograph/stencil duplicat)	2.65	0.03	0.13
'8473	Parts&acces of computers & office machines	2.16	2.45	2.40
'8474	Machinery for sorting/screening/washg;agglomeratg/shapg mineral produc	1.30	0.04	0.22
'8475	Machine for assg elec/electrn lamp;mach for wrkg glassware	0.28	0.01	0.04
'8476	Money changg machines, automated goods-vendg mach (ex bevarages)	1.01	0.07	1.03
'8477	Machinery for wrkg rbr/plas/ for the mfr of prod from these material	0.97	0.12	0.31
'8478	Machinery for preparing or making up tobacco	0.18	0.02	0.23
'8479	Machines&mech appl having indiv functions, nes	0.38	0.25	0.18
'8480	Moulding boxe for met foundry;mould base; etc	1.63	0.36	0.97
'8481	Tap,cock, valve for pipe,tank for the like,incl pressure reducing valve	1.40	0.76	0.63
'8482	Ball or roller bearings	1.15	0.28	0.91
'8483	Transmission shafts&cranks, bearing housing; gearing; etc	0.89	0.19	0.46
'8484	Gaskets & sim joints of met sheeting combined w/other material	0.69	0.29	0.80
'8485	Machinery parts,not containing elec connectors,coils,nes	0.00	0.40	0.00
'8486	Machines and apparatus of a kind used solely or principally for the manufacture of semicon	0.22	0.14	0.04
'8487	Machinery parts, n.e.s. in chapter 84 (excl. parts containing electrical connectors, insul	0.78	0.70	0.33
'8501	Electric motors and generators (excluding generating sets)	1.73	2.35	1.82
'8502	Electric generating sets and rotary converters	1.28	0.26	0.37
'8503	Parts suitable for use solely/princ with machines of hd no 85.01/85.02	1.58	0.41	0.35
'8504	Electric transformer,static converter (for example rectifiers)	2.35	1.08	1.22
'8505	Electro-magnets;permanent magnets;magnetic chucks;etc	2.57	0.38	0.88
'8506	Primary cells and primary batteries	2.25	0.21	0.87
'8507	Electric accumulator	2.00	2.27	0.74

'8508	Electro-mechanical tool for working in the hand,with self-contd elec-m	3.46	2.94	0.51
'8509	Electro-mechanical domestic appliance,with self-containd electric moto	3.85	0.07	0.11
'8510	Shavers and hair clippers, with selfcontained electric motor	2.54	0.02	0.14
'8511	Electrical ignition/starting equip (spark plugs/starter motors)	0.78	0.15	1.69
'8512	Electrical lighting/signalling equip,windscreen wipers,defrosters,etc	1.16	0.47	1.08
'8513	Portable electric lamp designd to functn by batt/magn.	6.46	0.24	0.17
'8514	Industrial/laboratory elec furnaces&ovens	0.77	0.05	0.39
'8515	Electric,laser/photon beam/plasma arc solderg with cut capabilitie,etc	0.99	0.06	0.37
'8516	Electric instantaneous water heater,space htg; hair dryer	3.66	0.35	1.66
'8517	Electric app for line telephony,incl curr line system	3.23	8.07	0.40
'8518	Microphones&stand;loudspeaker;headphone/earphone; sound amplifier set	3.56	5.64	0.72
'8519	Turntable (record-decks),record-player	2.64	0.99	1.17
'8520	Magnetc tape recorder & sound rec app	0.00	0.00	0.00
'8521	Video recording or reproducing apparatus	5.10	0.05	0.28
'8522	Parts and accessories of video, magnetic recorder	3.29	0.34	4.21
'8523	Prepared unrecordd media for sound record (tapes)	1.07	0.34	0.63
'8524	Recorded tape, recorded for sound	0.00	0.03	0.00
'8525	Television camera, transmissn app for radio-telephony	2.44	5.89	3.53
'8526	Radar apparatus, radio navigational app&radio remote control apparatus	1.14	0.02	0.19
'8527	Reception app for radio-telephony/radio-broadcastg	2.44	0.69	5.86
'8528	Television receivers (incl video monitors & video projectors)	2.62	0.47	1.34
'8529	Part suitable for use solely/princ with televisions, recpt app	1.85	4.24	1.82
'8530	Electrical signallg/traffic control equip for rlwy/road (o/t hd 8608)	0.47	0.01	1.62
'8531	Electric sound/visual signallg app (e.g. bell/siren, fire alarms)	0.93	0.13	0.97

'8532	Electrical capacitors, fixed, variable or adjustable (pre-set)	1.79	0.44	0.85
'8533	Electrical resistor (incl rheostats),o/t heatg resistor	1.39	0.45	1.57
'8534	Printed circuits	2.53	1.34	1.67
'8535	Electrical app for switching (ex fuse,switche,etc) exceeding 1000 volt	0.43	0.18	0.35
'8536	Electrical app for switchg (ex fuse,switche,etc) not exceedg 1000 volt	1.11	0.71	1.07
'8537	Board & panels, equipped with two/more switches, fuses	0.88	0.22	1.32
'8538	Part suitable for use solely/princ with boards, panels, fuses, switche	0.80	0.47	0.46
'8539	Electric filament or discharge lamps	3.43	0.13	0.53
'8540	Thermionic,cold cathode valves&tube (e.g. tv camera tubes)	1.36	0.01	3.36
'8541	Diodes/transistors&sim semiconductor devices; etc	2.51	0.44	0.64
'8542	Electronic integrated circuits and microassemblies	1.04	2.75	1.33
'8543	Electrical mach&app having individual function, nes	1.90	0.72	2.63
'8544	Insulated wire/cable	1.43	2.68	0.75
'8545	Carbon electrodes / brushes / lamp carbons	2.15	0.21	0.26
'8546	Electrical insulators of any material	1.88	0.51	1.72
'8547	Insulating fitting for elec mach,app/equip (o/t insulator of hd no85.4	0.85	0.53	1.63
'8548	Electrical parts of machinery/app, nes	1.05	0.19	6.57

ที่มา : คณะผู้ดำเนินงานวิจัย คำนวณจากข้อมูล Trademap, UNCTAD

บทที่ 8

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทที่ 8

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสามารถนำมาสรุปเป็นข้อเสนอแนะได้ใน ๒ มิติ คือ ข้อเสนอแนะในภาพรวมของ BRICS และข้อเสนอแนะรายประเทศ ด้านข้อเสนอแนะในภาพรวมของ BRICS พบว่า แม้ไทยจะได้ประโยชน์จากการเจรจา FTA และควรขยายการค้าและการลงทุนยัง BRICS มากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติกลุ่ม BRICS ยังไม่ได้รวมกลุ่มเข้มแข็ง และ/หรือ มีข้อกำหนดกับสมาชิกมากนัก ข้อเสนอแนะในภาพรวมจึง มีความสำคัญน้อยกว่าข้อเสนอแนะรายประเทศ ซึ่งการศึกษานี้ ได้ให้ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการเจรจา การรองรับผลจากการเจรจา และข้อเสนอแนะในการขยายการค้าการลงทุนระหว่างกันในอนาคต ดังมีรายละเอียด ดังนี้

8.1. สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า ไทย จะได้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการเจรจา FTA กับกลุ่ม BRICS ทั้งผ่าน FTA ไทย-BRICS และ FTA อาเซียน BRICS คือ จะมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP growth) สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม การศึกษาพบว่า FTA ไทย-BRICS จะให้ประโยชน์กับไทย มากกว่า FTA อาเซียน-BRICS ดังนั้น หากอาเซียนชะลอการเจรจา ไทยก็สามารถจะเลือกเจรจาแบบ ทวิภาคี แทนได้

อย่างไรก็ตาม BRICS มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจกันไม่มากนัก หากไทยจะเจรจา FTA ผ่านกลุ่ม BRICS อาจเป็นไปได้ยาก จึงควรที่จะเลือกเจรจาแยกประเทศ ทั้งเจรจากับที่เคยเจรจาคั่งค้างไว้ คือ FTA อาเซียน/ไทย-อินเดีย และที่ยังไม่เคยมีการเจรจา อย่าง FTA ไทย-บราซิล/รัสเซีย/แอฟริกาใต้¹ ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า การเจรจา FTA กับ อินเดีย ให้ผลประโยชน์มากที่สุด รองลงมาคือ FTA กับรัสเซีย และ FTA กับ บราซิล/แอฟริกาใต้ เป็นอันดับท้าย นอกจากนี้ การศึกษายังพบอีกว่า การเจรจาแบบทวิภาคี (เฉพาะไทยไม่รวมอาเซียนอื่น) ให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับไทยมากกว่า การเจรจาผ่านอาเซียน

ในการเจรจา FTA แยกประเทศนั้น ต่างก็มี คุณลักษณะที่แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ โดย ด้านการค้า พบว่า ในแต่ละประเทศมีสินค้าอ่อนไหวที่ไทยต้องเฝ้าระวัง โดยมีมาตรการรองรับที่แตกต่างกันไป ดังจะแสดงให้เห็นต่อไป ในส่วนที่ 8.3 ถึง 8.7 ส่วนด้าน การส่งออก และ การลงทุนนั้น ในแต่ละ ประเทศ มีกฎระเบียบ และวัฒนธรรมธุรกิจ รวมถึงธรรมเนียมทางตลาดแตกต่างกันไป แนวทางการขยายการส่งออก และการลงทุนจึงแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งจะแสดงให้เห็นต่อไปในส่วนที่ 8.3 ถึง 8.7 นอกจากนี้ ในบทที่ 7 ได้ยกตัวอย่าง แนวทาง/กิจกรรม ที่น่าสนใจในอุตสาหกรรมที่น่าสนใจ ของ ทั้ง 5 ประเทศ ประเทศละ 2 อุตสาหกรรมไว้ ซึ่ง ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมดังกล่าวอาจใช้ศึกษาได้

¹ อาจต้องเจรจาผ่านกลุ่มการค้าที่ทั้ง 3 ประเทศมีความตกลงอยู่ ได้แก่ บราซิลภายใต้ MERCOSUR รัสเซีย ภายใต้ EURASEC และ แอฟริกาใต้ ภายใต้ SADC

ด้วยเหตุผลดังกล่าว สามารถ จัดทำเป็นข้อเสนอแนะ ต่อ BRICS ทั้งในภาพรวม และ
รายประเทศ ซึ่งจะขยายไปสู่ ข้อเสนอแนะ ต่อภาคส่วนต่างๆ ในไทย ได้ ดังนี้

8.2. ข้อเสนอแนะต่อ BRICS ในภาพรวม

8.2.1. ข้อเสนอแนะในภาพรวม

จากการศึกษาพบว่า BRICS ยังไม่ใช่องค์กรทางเศรษฐกิจที่มีความเป็นปึกแผ่นเหนียวแน่นนัก
นโยบายเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนของแต่ละประเทศยังแยกกันอยู่ ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ
ของ BRICS ยังมีไม่มาก ที่มีร่วมกันเป็นรูปธรรมชัดเจนจะได้แก่ ความตกลงจัดตั้งธนาคารเพื่อ
การลงทุน ซึ่งสมาชิก BRICS สามารถขอกู้ยืมได้เองรายประเทศ

*“ในภาพรวมจึงไม่มีความจำเป็น และอาจไม่เหมาะสมในการรอคอยเพื่อพัฒนา
ความสัมพันธ์ด้านต่างๆ ผ่านกรอบความร่วมมือ BRICS และคงจะดีกว่าหากแยกพัฒนา
ความสัมพันธ์เป็นรายประเทศ”*

8.2.2. ข้อเสนอแนะต่อความตกลงการค้าเสรี (FTA)

จากการศึกษาพบว่า ไทย จะได้ประโยชน์ในภาพรวมจากการเจรจา กับ BRICS ทั้งกลุ่ม
โดยเฉพาะเพิ่มการเจรจากับ อีก 3 ประเทศ คือ บราซิล รัสเซีย และแอฟริกาใต้ อย่างไรก็ตาม
ในแง่ของอาเซียนนั้น ได้ประโยชน์น้อยกว่าไทย

จึงมีความเป็นไปได้ที่อาเซียนอาจเห็นความสำคัญของการเจรจาแยกมากกว่ารวมกับ BRICS
ทั้งกลุ่ม ซึ่งเมื่อพิจารณาความตกลงที่ผ่านมาของ BRICS ร่วมกับความตกลงภายในกลุ่มที่ไม่ได้บังคับ
ให้ต้องเจรจา FTA พร้อมกันทั้งกลุ่มเหมือนกลุ่มอื่น เช่น GCC หรือ สหภาพยูเรเชียน ที่เป็นสหภาพ
ศุลกากร ทำให้ความตกลงทั้งหมดของสมาชิก BRICS เป็นความตกลงแยก

“ดังนั้น ข้อเสนอแนะต่อความตกลง FTA สำหรับ ไทย คือ ผลักดัน/สนับสนุน การเจรจา
FTA ระหว่าง อาเซียน (ทั้งกลุ่ม) กับ สมาชิก BRICS รายประเทศ ทั้งที่เคยเจรจาค้างคาไว้ คือ
อินเดีย และอีก 3 ประเทศ บราซิล รัสเซีย และแอฟริกาใต้ โดย อาจระบุสาขาอ่อนไหว สาขาที่
ไทยได้เปรียบ และสาขาที่สำคัญในการเจรจาด้านการลงทุน” ไว้ตามข้อเสนอแนะรายประเทศ
ที่จะกล่าวถึงต่อไป

ทั้งนี้ สาขาอ่อนไหว (สาขาที่ไทยไม่มีศักยภาพ แต่ประเทศสมาชิก BRICS มี และไม่ใช้สาขาที่
ไทยต้องการนำเข้า เช่น เหล็ก และพลังงาน) ในอีก 4 ประเทศ ได้แก่

- **บราซิล** สำหรับ เครื่องหนัง เนื้อสัตว์ น้ำมัน และ กระดาษ
- **รัสเซีย** สำหรับ เบ็ดเตล็ด อาทิ นาฬิกา อุปกรณ์การแพทย์ เครื่องดนตรี กล้องถ่ายรูป
 ฯลฯ
- **อินเดีย** สำหรับ เคมีภัณฑ์ (เช่น ยา) เครื่องหนัง สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม หมวกและรองเท้า
- **จีน** ผลิตภัณฑ์จากโลหะ เครื่องหนัง สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม หมวกรองเท้า หิน กระจก เซรามิก

- **แอฟริกาใต้** สำหรับ เบ็ดเตล็ด อาทิ นาฬิกา อุปกรณ์การแพทย์ เครื่องดนตรี กล้องถ่ายรูป ฯลฯ

ตารางที่ 8.1 : กลุ่มสินค้าที่ควรระบุเป็นสินค้าอ่อนไหวของไทยในกรณีเจรจา FTA กับ บราซิล รัสเซีย อินเดีย และแอฟริกาใต้

บราซิล	รัสเซีย	อินเดีย	จีน	แอฟริกาใต้
เครื่องหนัง เนื้อสัตว์ น้ำมัน กระดาษ	เบ็ดเตล็ด (อาทิ นาฬิกา อุปกรณ์ การแพทย์ เครื่อง ดนตรี กล้อง ถ่ายรูป ฯลฯ)	เคมีภัณฑ์ (เช่น ยา) เครื่องหนัง สิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม หมวกและ รองเท้า	ผลิตภัณฑ์จาก โลหะ เครื่องหนัง สิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม หมวกรองเท้า หิน กระจก เซรามิก	เบ็ดเตล็ด (อาทิ นาฬิกา อุปกรณ์ การแพทย์ เครื่อง ดนตรี กล้อง ถ่ายรูป ฯลฯ)

ที่มา: คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

8.3. ข้อเสนอแนะรายประเทศ: บราซิล

8.3.1 ข้อเสนอแนะต่อการเปิดเสรีทางการค้า (FTA)

“ไทยควรเจรจา หรือ ผลักดัน หรือ ยอมรับให้อาเซียน เปิดเสรีทางการค้ากับบราซิล เพราะในภาพรวมไทยจะได้ประโยชน์” อย่างไรก็ตาม ในระดับรายสินค้านั้น มีทั้งสินค้าที่ไทย จะได้ประโยชน์จากการส่งออกได้มากขึ้น ได้ประโยชน์จากการนำเข้าสินค้าทุน ได้ประโยชน์จากการลงทุน เสียประโยชน์จากการนำเข้ามาแข่งขันมากขึ้น และในบางประเภทก็อาจมีการแข่งขันที่สูงขึ้นเช่นกัน ซึ่งในแต่ละประเภทก็ควรมีนโยบายที่แตกต่างกันด้วย

ตารางที่ 8.2 : อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการส่งออก นำเข้า และลงทุน/แข่งขันสูง ระหว่างไทยและบราซิล

ไทยมีศักยภาพส่งออกไปบราซิล (ไทยมีศักยภาพ แต่บราซิลไม่มี)	บราซิลมีศักยภาพส่งออกมาไทย (ไทยไม่มีศักยภาพ แต่บราซิลมี)	มีศักยภาพลงทุนหรืออาจมีแข่งขันสูง (มีศักยภาพ ทั้งไทยและบราซิล)
เครื่องใช้ไฟฟ้า ยานยนต์ ยางและพลาสติก อัญมณี	เครื่องหนัง เนื้อสัตว์ น้ำมันพืช กระดาษ แร่และน้ำมัน อาวุธ	ผลิตภัณฑ์จากพืช และอาหารแปรรูป ผลิตภัณฑ์จากไม้ และเฟอร์นิเจอร์

ที่มา: คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

ตารางที่ 8.2 แสดงสินค้าประเภทต่างๆ ระหว่างไทยและบราซิล แบ่งตามผลกระทบที่
คาดการณ์หลังการเปิดเสรีทางการค้า โดย

- สินค้าที่ไทยมีศักยภาพสูงในขณะที่บราซิลไม่มีศักยภาพ หรืออีกนัยหนึ่งคือ สินค้ากลุ่ม
ที่ไทยได้เปรียบในการส่งออก ได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้า ยานยนต์ ยางและพลาสติก อัญมณี
- สินค้าที่ไทยไม่มีศักยภาพแต่บราซิลมีศักยภาพสูง สินค้ากลุ่มนี้คือสินค้าไทยจะได้รับ
ผลกระทบจากการเข้ามาตลาดของสินค้าบราซิล หรืออาจนำเข้าเป็นวัตถุดิบสำคัญ
เพิ่มเติมก็ได้ สินค้าเหล่านี้ ได้แก่ เครื่องหนัง เนื้อสัตว์ น้ำมันพืช กระดาษ แร่และน้ำมัน
และอาวุธ
- สินค้าที่มีศักยภาพทั้งคู่ สินค้ากลุ่มนี้หากไม่ส่งเสริมความร่วมมือเช่นการลงทุน
ในต่างประเทศ หรือ การร่วมกิจการ จะกลายเป็นสินค้าที่มีการแข่งขันระหว่างกันสูง
สินค้าเหล่านี้ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากพืช และอาหารแปรรูป ผลิตภัณฑ์จากไม้ และ
เฟอร์นิเจอร์

8.3.2 ข้อเสนอแนะต่อการขยายการค้าและการลงทุน

ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการค้าและการลงทุนระหว่างไทย บราซิลนั้น สามารถแยกออกได้
ตามประเภทสินค้า ในส่วนที่ 2.1 ได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะต่อสินค้าที่ไทยได้เปรียบในการส่งออกนั้น จากการศึกษาพบว่า แม้สินค้าเหล่านี้
ไทยจะมีศักยภาพสูงในขณะที่บราซิลไม่มีศักยภาพ แต่ในทางปฏิบัตินั้น บราซิลยังมีการนำเข้าสินค้า
จากไทยต่ำอยู่ เพราะ การขนส่งที่ไกลจากกันเป็นหลัก นอกจากนี้ด้วยความไกลทำให้ทั้งผู้ส่งออก/
นักธุรกิจ ชาวไทย และบราซิล มีความรู้ในตลาดอีกฝั่งน้อย ในขณะเดียวกัน ตลาดก็มีการรับรู้สินค้า
จากทั้ง 2 ประเทศน้อยเช่นกัน ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการค้าจึงได้แก่

- (1) ใช้วิธีการทางการตลาด แนะนำสินค้าไทยให้เป็นที่รู้จักในบราซิล
- (2) สร้างความรู้ความคุ้นเคยแก่ผู้ประกอบการไทยในตลาดบราซิล
- (3) จัดหาผู้ประกอบการบราซิลที่ต้องการซื้อสินค้าไทย
- (4) จับกลุ่มนักธุรกิจไทยที่ต้องการส่งออกสินค้าไปบราซิล ซึ่งจะสร้างอำนาจต่อรอง และ
ช่วยในการประหยัดต่อขนาดในกรณีต้นทุนค่าขนส่ง
- (5) กำหนดพื้นที่เป้าหมายเริ่มต้นในบราซิล เนื่องจากเป็นประเทศใหญ่และระบบโลจิสติกส์
ในประเทศยังไม่ดีนัก

สำหรับสินค้าที่ไทยไม่มีศักยภาพแต่บราซิลมีนั้น ควรแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ สินค้า
ที่ไทยต้องการนำเข้าเป็นสินค้าทุน กับสินค้าบริโภคขั้นสุดท้าย ในประเภทแรกนั้นในกรณีของ
บราซิลจะได้แก่ แร่และน้ำมัน และ อาวุธ โดยทั้ง 2 รายการนี้ หากไม่ติดขัดเรื่องความมั่นคงก็ไม่มี
ความจำเป็นต้องปกป้องด้วยมาตรการทางภาษีและไม่ใช้ภาษี

แต่ในประเภทที่ 2 ซึ่งกรณีของบราซิลจะได้แก่ เครื่องหนัง น้ำมันพืช เนื้อสัตว์ และกระดาษ นั้น อาจส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตในไทยได้ ข้อเสนอแนะสำหรับสินค้าเหล่านี้ ได้แก่

1. **สินค้า (รายการย่อย) ที่ได้รับผลกระทบรุนแรงและมีความสำคัญ** คือ เป็นสินค้าที่ไทยมีศักยภาพน้อยกว่าบราซิลมาก และมีความสำคัญ เช่น กระดาษต่อคนหมู่มาก อย่างไรก็ตาม สินค้าเกษตร จะต้องได้รับการปกป้องอย่างเต็มที่ **“โดยอาจจะระบุเป็นสินค้ายกเว้น (exclusion lists) ในการเจรจา”**
2. **สินค้า (รายการย่อย) ที่บราซิลมีศักยภาพสูงกว่าไทยไม่มาก** ควรกำหนดเป็นสินค้าอ่อนไหว และ “มีมาตรการยกระดับศักยภาพในการผลิตและแข่งขัน” เพื่อรองรับวันที่หมดการคุ้มครองทางภาษี
3. **สินค้า ที่บราซิลมีศักยภาพสูงกว่าไทยมาก** ควรกำหนดเป็นสินค้าอ่อนไหว และ มีมาตรการส่งเสริมการพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนไปสู่ผลิตภัณฑ์อื่นๆ ทั้งชั้นปลายน้ำ เพื่อนำเข้าสินค้าจากบราซิลมาแปรรูป (เช่น จากกระดาษสู่หนังสือสิ่งพิมพ์) หรือ เปลี่ยนไปสู่ผลิตภัณฑ์อื่นที่มีมูลค่าสูงขึ้น (เช่น จากสิ่งพิมพ์ไปสู่สื่ออิเล็กทรอนิกส์)

ด้านสินค้าที่มีศักยภาพทั้งคู่ นั้น ผู้วิจัยเสนอให้ทั้ง 2 ฝ่ายใช้วิธีการหาประโยชน์ร่วมด้วยการลงทุนระหว่างกัน และแลกเปลี่ยนจุดแข็งจุดอ่อนในห่วงโซ่มูลค่าระหว่างกัน กล่าวคือ

1. ในการลงทุนนั้นควรเริ่มจากการระบุนโยบายที่มีศักยภาพระหว่างกัน ซึ่งในการศึกษานี้วิเคราะห์ว่า ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรโดยเฉพาะผลิตภัณฑ์จากพืช และอาหารแปรรูป และผลิตภัณฑ์จากไม้
2. ในแต่ละสาขาควรพิจารณากิจกรรมย่อยที่สามารถลงทุนโดยเฉพาะในรูปแบบการประสานจุดแข็งจุดอ่อนในห่วงโซ่มูลค่าระหว่างกัน โดยการศึกษาได้หยิบยก ๒ ประเภท คือ น้ำตาล และข้าว มาศึกษาเป็นตัวอย่าง ซึ่งพบว่า กิจกรรมที่น่าสนใจสำหรับไทยในบราซิลได้แก่ เอทานอล/มอลลาส ในอุตสาหกรรมน้ำตาล และโรงสีข้าวในอุตสาหกรรมข้าว
3. ควรกำหนดรัฐเป้าหมาย โดยพิจารณาจากประเภทกิจกรรมที่ไทยมีศักยภาพ
4. รัฐเป็นผู้นำเอกชนเข้าไปติดต่อทั้งผ่านรัฐบาลกลาง และกับรัฐบาลท้องถิ่นโดยตรง
5. เอกชนที่เข้าไปควรมีทั้งรายเล็ก และรายใหญ่ โดยต้องจับกลุ่มอย่างเข้มแข็ง
6. นโยบายหนึ่งในการส่งเสริมการจับกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรม อาจได้แก่การให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ หรือรัฐร่วมลงทุนกับเอกชนในการ “ก่อสร้างนิคม/เขตอุตสาหกรรม”
7. อีกนโยบาย อาจเป็นการยกเว้นภาษีซ้อนยามส่งเงินกลับไทยในช่วงเวลาหนึ่ง (เช่น ๓ ถึง ๘ ปี) โดยมีข้อแม้ว่าต้องใช้วัตถุดิบจากบริษัทไทย เป็นต้น ต้น (อย่างไรก็ตามนโยบายส่งเสริมใช้วัตถุดิบจากไทยนี้อาจต้องระวังเรื่องความเหมาะสม)

8.4. ข้อเสนอแนะรายประเทศ: รัสเซีย

8.4.1 ข้อเสนอแนะต่อการเปิดเสรีทางการค้า (FTA)

“ไทยควรเจรจา หรือ ผลักดัน หรือ ยอมรับให้อาเซียน เปิดเสรีทางการค้ากับรัสเซีย เพราะในภาพรวมไทยจะได้ประโยชน์” อย่างไรก็ตาม ในระดับรายสินค้า นั้น มีทั้งสินค้าที่ไทย จะได้ประโยชน์จากการส่งออกได้มากขึ้น ได้ประโยชน์จากการนำเข้าสินค้าทุน ได้ประโยชน์จากการลงทุน เสียประโยชน์จากการนำเข้ามาแข่งขันมากขึ้น และในบางประเภทก็อาจมีการแข่งขันที่สูงขึ้นเช่นกัน ซึ่งในแต่ละประเภทก็ควรมีนโยบายที่แตกต่างกันด้วย

ตารางที่ 8.3 อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการส่งออก นำเข้า และลงทุน/แข่งขันสูง ระหว่างไทยและรัสเซีย

ไทยมีศักยภาพส่งออกปรัสเซีย (ไทยมีศักยภาพ แต่รัสเซียไม่มี)	รัสเซียมีศักยภาพส่งออกมาไทย (ไทยไม่มีศักยภาพ แต่รัสเซียมี)	มีศักยภาพลงทุนหรืออาจมีแข่งขันสูง (มีศักยภาพ ทั้งไทยและรัสเซีย)
เครื่องใช้ไฟฟ้า ยานยนต์ ยางและพลาสติก ผลิตภัณฑ์ทางเกษตร	เหล็กและผลิตภัณฑ์ เบ็ดเตล็ด แร่และน้ำมัน อาวุธ	อัญมณี ผลิตภัณฑ์จากไม้ และเฟอร์นิเจอร์

ที่มา: คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

ตารางที่ 8.3 แสดงสินค้าประเภทต่าง ๆ ระหว่างไทยและรัสเซีย แบ่งตามผลกระทบที่
คาดการณ์หลังการเปิดเสรีทางการค้า โดย

- สินค้าที่ไทยมีศักยภาพสูงในขณะที่รัสเซียไม่มีศักยภาพ หรืออีกนัยหนึ่งคือ สินค้ากลุ่ม
ที่ไทยได้เปรียบในการส่งออก ได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้า ยานยนต์ ยางและพลาสติก และ
ผลิตภัณฑ์ทางเกษตร
- สินค้าที่ไทยไม่มีศักยภาพแต่รัสเซียมีศักยภาพสูง สินค้ากลุ่มนี้คือสินค้าไทยจะได้รับ
ผลกระทบจากการเข้ามาตลาดของสินค้านี้รัสเซีย หรืออาจนำเข้าเป็นวัตถุดิบสำคัญ
เพิ่มเติมก็ได้ สินค้าเหล่านี้ ได้แก่ เหล็กและผลิตภัณฑ์ เบ็ดเตล็ด แร่และน้ำมัน และอาวุธ
- สินค้าที่มีศักยภาพทั้งคู่ สินค้ากลุ่มนี้หากไม่ส่งเสริมความร่วมมือเช่นการลงทุน
ในต่างประเทศ หรือ การร่วมกิจการ จะกลายเป็นสินค้าที่มีการแข่งขันระหว่างกันสูง
สินค้าเหล่านี้ ได้แก่ อัญมณี และ ผลิตภัณฑ์จากไม้ และเฟอร์นิเจอร์

8.4.2 ข้อเสนอแนะต่อการขยายการค้าและการลงทุน

ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการค้าและการลงทุนระหว่างไทย รัสเซีย นั้น สามารถแยกออกได้
ตามประเภทสินค้า ได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะต่อสินค้าที่ไทยได้เปรียบในการส่งออกนั้น จากการศึกษาพบว่า แม้สินค้าเหล่านี้
ไทยจะมีศักยภาพสูงในขณะที่รัสเซียไม่มีศักยภาพ แต่ในทางปฏิบัติ นั้น รัสเซียยังมีการนำเข้าสินค้า

จากไทยต่ำอยู่ เพราะ การขนส่งที่ไม่สะดวกนัก คือ ต้องขนส่งทางเรืออ้อมทวีปยุโรป นอกจากนี้ ความรู้ความเข้าใจทางการค้าระหว่างกันก็ยังมีไม่มากเท่าที่ควรนักทั้งที่ ไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยว พักผ่อนที่สำคัญของนักท่องเที่ยวรัสเซีย (ชาวรัสเซียเลือกมาท่องเที่ยวไทยเป็นอันดับ 2 รองจากตุรกีซึ่งอยู่ไม่ไกลจากรัสเซีย) ซึ่งส่วนหนึ่งน่าจะมาจากอุปสรรคด้านภาษา และปัญหาข้อจำกัดเมืองระดับโลก ในอดีตตั้งแต่ครั้งสงครามเย็น แนวทางที่สำคัญจึงได้แก่

(1) ใช้วิธีการทางการตลาดส่งเสริมสินค้าไทย ทั้งในรัสเซีย และผ่านนักท่องเที่ยวรัสเซีย ในไทย

(2) ให้ความรู้ทางการตลาด วัฒนธรรม และภาษารัสเซียเบื้องต้นแก่คนไทย

(3) จัดหาผู้ประกอบการรัสเซียผู้ต้องการซื้อสินค้าไทย

(4) จัดกลุ่มนักธุรกิจไทยที่ต้องการส่งออกสินค้าไปบราซิล ซึ่งจะสร้างอำนาจต่อรอง และช่วยในการประหยัดต่อขนาดในกรณีต้นทุนค่าขนส่ง

(5) ค้นหา/ส่งเสริมเส้นทางขนส่งจากไทยไปรัสเซียเส้นใหม่ (เช่น ทางรถไฟจากไทยผ่าน จีน คาซัคสถาน และเข้าสู่มอสโกว์ โดยตรง ซึ่งปัจจุบันมีเส้นทางระหว่าง จีนตะวันตกผ่านคาซัคสถานไปมอสโกว์แล้ว แต่ยังขาดระหว่างไทยไปจีนตะวันตก)

สำหรับสินค้าที่ไทยไม่มีศักยภาพแต่รัสเซียมีนั้น ควรแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ สินค้าที่ไทย ต้องการนำเข้ามาเป็นสินค้าทุน กับสินค้าบริโภคขั้นสุดท้าย ในประเภทแรกนั้นในกรณีของรัสเซียจะ ได้แก่ แร่และน้ำมัน เหล็กและผลิตภัณฑ์ และ อาวุธ เฉพาะในกรณีของแร่และน้ำมันและอาวุธนั้น หากไม่ติดขัดเรื่องความมั่นคงก็ไม่มีควมจำเป็นต้องปกป้องด้วยมาตรการทางภาษีและไม่ใช้ภาษี ส่วนเหล็กและผลิตภัณฑ์ ไม่มีความจำเป็นต้องปกป้อง เนื่องจากเป็นสินค้าทุนที่ไทยขาดแคลน

ส่วนในประเภทที่ 2 นั้นในกรณีของรัสเซียจะ ได้แก่ สินค้าเบ็ดเตล็ด เช่น นาฬิกา อุปกรณ์การแพทย์ เครื่องดนตรี และกล้องถ่ายรูป ซึ่งไทยมีผู้ผลิตไม่มาก ไม่ชำนาญ และบางรายการเช่น อุปกรณ์การแพทย์ก็เป็นที่ต้องการของไทยอยู่แล้ว **จึงอาจไม่จำเป็นต้องปกป้องเป็นพิเศษนัก** เว้นหากมีรายการใด ได้รับการร้องเรียนเป็นพิเศษตามมาก็อาจบรรจุเป็น สินค้ายกเว้น หรือสินค้าอ่อนไหวในภายหลังได้ เช่นกัน

ด้านสินค้าที่มีศักยภาพทั้งคู่ นั้น ผู้วิจัยเสนอให้ทั้ง 2 ฝ่ายใช้วิธีการหาประโยชน์ร่วม ด้วยการลงทุนระหว่างกัน และแลกเปลี่ยนจุดแข็งจุดอ่อนในห่วงโซ่มูลค่าระหว่างกัน กล่าวคือ

1. ในการลงทุนนั้นควรเริ่มจากการระบุสาขาที่มีศักยภาพระหว่างกัน ซึ่งในการศึกษานี้วิเคราะห์ว่า ได้แก่ อัญมณี และ ผลิตภัณฑ์จากไม้ และเฟอร์นิเจอร์
2. ในแต่ละสาขาควรพิจารณากิจกรรมย่อยที่สามารถลงทุนโดยเฉพาะในรูปแบบ การประสานจุดแข็งจุดอ่อนในห่วงโซ่มูลค่าระหว่างกัน ซึ่งพบว่า กิจกรรมที่น่าสนใจสำหรับไทยในรัสเซียได้แก่ เจียรไน และทำเครื่องประดับ ในอุตสาหกรรมอัญมณี และ เฟอร์นิเจอร์ ในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์จากไม้

3. รัฐเป็นผู้นำเอกชนเข้าไปติดต่อทั้งผ่านรัฐบาลกลาง และกับรัฐบาลท้องถิ่นโดยตรง โดยระยะแรกรัฐอาจช่วยเหลือในการจัดตั้งธุรกิจ โดยเฉพาะการจัดหาผู้จัดการเรื่อง เอกสารราชการ
4. เอกชนที่เข้าไปควรมีทั้งรายเล็ก และรายใหญ่ โดยต้องจับกลุ่มอย่างเข้มแข็ง
5. นโยบายหนึ่งที่สำคัญอาจเป็นการยกเว้นภาษีซ้อนยามส่งเงินกลับไทยในช่วงเวลาหนึ่ง (เช่น ๓ ถึง ๘ ปี) โดยมีข้อแม้ว่าต้องใช้ชีวิตอยู่จากบริษัทไทย เป็นต้น (อย่างไรก็ตาม นโยบายนี้อาจต้องระวังเรื่องความเหมาะสม)

8.5. ข้อเสนอแนะรายประเทศ: อินเดีย

8.5.1 ข้อเสนอแนะต่อการเปิดเสรีทางการค้า (FTA)

“ไทยควรเจรจา หรือ ผลักดัน ให้อาเซียน เจรจาเปิดเสรีทางการค้ากับอินเดียเพื่อให้บลิ้น
ทุกรายการสินค้าและบริการเพราะในภาพรวมไทยจะได้ประโยชน์” ทั้งนี้ไทยจำเป็นต้องชี้ให้อินเดีย
เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการเปิดเสรีทางการค้าทั้งหมดด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ควรพิจารณา
จากเพียงมูลค่าการส่งออกนำเข้าระหว่างกันเท่านั้น แต่ให้มองกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่จะ
ตามมาด้วย เพื่อให้อินเดียนินดีที่จะเจรจาเปิดเสรีทางการค้าระหว่างกันต่อ ทั้งนี้ หากพิจารณา
ด้านการเมืองจะพบว่าไทยมีโอกาที่ดี เพราะอินเดียนั้นมีรัฐบาลใหม่ที่ไม่ใช่รัฐบาลเดิมที่ตัดสินใจชะลอ
การเจรจา ซึ่งรัฐบาลใหม่นี้มีนโยบายเสรีทางธุรกิจ และพัฒนาความสะดวกทางการค้า การลงทุน
มากกว่ารัฐบาลเดิมด้วย

โดยหากไทยสามารถผลักดันได้สำเร็จแล้ว ในระดับรายสินค้านั้น มีทั้งสินค้าที่ไทย จะได้
ประโยชน์จากการส่งออกได้มากขึ้น ได้ประโยชน์จากการนำเข้าสินค้าทุน ได้ประโยชน์จากการลงทุน
เสียประโยชน์จากการนำเข้ามาแข่งขันมากขึ้น และในบางประเภทก็อาจมีการแข่งขันที่สูงขึ้นเช่นกัน
ซึ่งในแต่ละประเภทก็ควรมีนโยบายที่แตกต่างกันด้วย

ตารางที่ 8.4 : อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการส่งออก นำเข้า และลงทุน/แข่งขันสูง
ระหว่างไทยและอินเดีย

ไทยมีศักยภาพส่งออกไปอินเดีย (ไทยมีศักยภาพ แต่อินเดียไม่มี)	อินเดียมีศักยภาพส่งออกมาไทย (ไทยไม่มีศักยภาพ แต่อินเดียมี)	มีศักยภาพลงทุนหรืออาจมีแข่งขันสูง (มีศักยภาพ ทั้งไทยและอินเดีย)
เครื่องใช้ไฟฟ้า ยานยนต์ ยางและพลาสติก ผลิตภัณฑ์จากไม้ และเฟอร์นิเจอร์ อาหารแปรรูป	เคมีภัณฑ์ (เช่น ยา) เครื่องหนัง สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม หมวกและรองเท้า เหล็กและผลิตภัณฑ์	อัญมณี ผลิตภัณฑ์จากพืช

ที่มา: คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

ตารางที่ 8.4 แสดงสินค้าประเภทต่างๆ ระหว่างไทยและอินเดีย แบ่งตามผลกระทบที่คาดการณ์หลังการเปิดเสรีทางการค้า โดย

- สินค้าที่ไทยมีศักยภาพสูงในขณะที่อินเดียไม่มีศักยภาพ หรืออีกนัยหนึ่งคือ สินค้ากลุ่มที่ไทยได้เปรียบในการส่งออก ได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้า ยานยนต์ ยางและพลาสติก ผลิตภัณฑ์จากไม้ และเฟอร์นิเจอร์ และอาหารแปรรูป
- สินค้าที่ไทยไม่มีศักยภาพแต่อินเดียมีศักยภาพสูง สินค้ากลุ่มนี้คือสินค้าไทยจะได้รับผลกระทบจากการเข้ามาตีตลาดของสินค้าอินเดีย หรืออาจนำเข้ามาเป็นวัตถุดิบสำคัญเพิ่มเติมก็ได้ สินค้าเหล่านี้ ได้แก่ เคมีภัณฑ์ เครื่องหนัง สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม หมวกและรองเท้า เหล็กและผลิตภัณฑ์
- สินค้าที่มีศักยภาพทั้งคู่ สินค้ากลุ่มนี้หากไม่ส่งเสริมความร่วมมือเช่นการลงทุนในต่างประเทศ หรือ การร่วมกิจการ จะกลายเป็นสินค้าที่มีการแข่งขันระหว่างกันสูง สินค้าเหล่านี้ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากพืช และอัญมณี

8.5.2 ข้อเสนอแนะต่อการขยายการค้าและการลงทุน

ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการค้าและการลงทุนระหว่างไทย อินเดีย นั้น สามารถแยกออกได้ตามประเภทสินค้า ได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะต่อสินค้าที่ไทยได้เปรียบในการส่งออกนั้น จากการศึกษาพบว่า แม้สินค้าเหล่านี้ไทยจะมีศักยภาพสูงในขณะที่อินเดียไม่มีศักยภาพ แต่ในทางปฏิบัตินั้น อินเดียยังมีการนำเข้าสินค้าจากไทยต่ำอยู่ สาเหตุเพราะกฎระเบียบต่างๆ ในอินเดีย ตลอดจนทัศนคติและความรู้ความเข้าใจในตลาดอินเดียของคนไทยยังมีอยู่ในระดับที่ต่ำ ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการที่ตลาดอินเดียมีความหลากหลายและเฉพาะตัวจนยากที่คนไทยจะสามารถเข้าใจได้จากข้อมูลทุติยภูมิ ข้อเสนอแนะจึงได้แก่

- (1) การให้ข้อมูลเบื้องต้น ชี้แนะโอกาส และกระตุ้นผู้ประกอบการไทยเกี่ยวกับตลาดอินเดีย
- (2) สร้างเวที เช่น การพากลุ่มนักธุรกิจไทยไปสำรวจตลาด และ/หรือ จัดหาคูธุรกิจชาวอินเดีย ทั้งนี้นอกจากการหวังผลเลิศแล้ว อีกเป้าหมายคือให้นักธุรกิจไทยได้เรียนรู้ตลาดอินเดียด้วย
- (3) ทั้งนี้ต้องกำหนดพื้นที่เป้าหมายเนื่องจากเป็นประเทศใหญ่ ระบบโลจิสติกส์ในประเทศยังไม่ดีนัก และที่สำคัญในแต่ละรัฐก็มีกฎระเบียบ วัฒนธรรมประเพณี และรสนิยมแตกต่างกัน
- (4) เน้นประชาสัมพันธ์สินค้าไทยในพื้นที่เป้าหมายเป็นหลัก
- (5) รัฐต้องช่วยเจรจาเพื่อลดกฎระเบียบและอุปสรรคต่างๆ กับรัฐบาลท้องถิ่นในอินเดีย

สำหรับสินค้าที่ไทยไม่มีศักยภาพแต่อินเดียมีนั้น ควรแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ สินค้าที่ไทยต้องการนำเข้ามาเป็นสินค้าทุน กับสินค้าบริโภคขั้นสุดท้าย ในประเภทแรกนั้นในกรณีของ

อินเดียจะได้แก่เหล็กและผลิตภัณฑ์ โดยรายการนี้ไม่มีความจำเป็นต้องปกป้องด้วยมาตรการทาง
ภาษีและไม่ใช้ภาษี เนื่องจากเป็นสินค้าที่ไทยมีความต้องการสูงและขาดแคลน

แต่ในประเภทที่ 2 ซึ่งกรณีของอินเดียจะได้แก่ เคมีภัณฑ์ (เช่น ยา) เครื่องหนัง สิ่งทอ
เครื่องนุ่งห่ม หมวกและรองเท้า นั้น อาจส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตในไทยได้ ข้อเสนอแนะสำหรับ
สินค้าเหล่านี้ ได้แก่

1. **สินค้า (รายการย่อย) ที่ได้รับผลกระทบรุนแรงและมีความสำคัญ** คือ เป็นสินค้าที่ไทย
มีศักยภาพน้อยกว่าอินเดียมาก และมีความสำคัญ เช่น กระบองต่อนหมูนาก อย่างสินค้า
เกษตร จะต้องได้รับการปกป้องอย่างเต็มที่ “**โดยอาจจะระบุเป็นสินค้ายกเว้น
(exclusion lists) ในการเจรจา**”
2. **สินค้า (รายการย่อย) ที่อินเดียมีศักยภาพสูงกว่าไทยไม่มาก** ควรกำหนดเป็นสินค้า
อ่อนไหว และ “มีมาตรการยกระดับศักยภาพในการผลิตและแข่งขัน” เพื่อรองรับวันที่
หมดการคุ้มครองทางภาษี
3. **สินค้า ที่อินเดียมีศักยภาพสูงกว่าไทยมาก** ควรกำหนดเป็นสินค้าอ่อนไหว และ
มีมาตรการส่งเสริมการพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนไปสู่ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ทั้งชั้นปลายน้ำ
เพื่อนำเข้าสินค้าจากอินเดียมาแปรรูป หรือ เปลี่ยนไปสู่ผลิตภัณฑ์อื่นที่มีมูลค่าสูงขึ้น

ด้านสินค้าที่มีศักยภาพทั้งคู่ นั้น ผู้วิจัยเสนอให้ทั้ง 2 ฝ่ายใช้วิธีการหาประโยชน์ร่วม
ด้วยการลงทุนระหว่างกัน และแลกเปลี่ยนจุดแข็งจุดอ่อนในห่วงโซ่มูลค่าระหว่างกัน กล่าวคือ

1. ในการลงทุนนั้นควรเริ่มจากการระบุสาขาที่มีศักยภาพระหว่างกัน ซึ่งในการศึกษานี้
วิเคราะห์ว่า ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร โดยเฉพาะข้าว และอัญมณี
2. ในแต่ละสาขาควรพิจารณากิจกรรมย่อยที่สามารถลงทุนโดยเฉพาะในรูปแบบ
การประสานจุดแข็งจุดอ่อนในห่วงโซ่มูลค่าระหว่างกัน ซึ่งพบว่า กิจกรรมที่น่าสนใจ
สำหรับไทยในอินเดีย ได้แก่ โรงสี และการผลิตข้าวกล้อง ในอุตสาหกรรมข้าว และ
การร่วมทุนระหว่างกัน แลกเปลี่ยนเทคโนโลยี และแยกกันบริหารจัดการ ออกแบบ และ
ผลิต ตามตลาดที่ชำนาญต่างกัน ในอุตสาหกรรมอัญมณี
3. ควรกำหนดรัฐเป้าหมาย โดยพิจารณาจากประเภทกิจกรรมที่ไทยมีศักยภาพ
4. รัฐเป็นผู้นำเอกชนเข้าไปติดต่อทั้งผ่านรัฐบาลกลาง และกับรัฐบาลท้องถิ่นโดยตรง
5. เอกชนที่เข้าไปควรมีทั้งรายเล็ก และรายใหญ่ โดยต้องจับกลุ่มอย่างเข้มแข็ง
6. นโยบายหนึ่งในการส่งเสริมการจับกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรม อาจได้แก่การให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ
หรือรัฐร่วมลงทุนกับเอกชนในการ “ก่อสร้างนิคม/เขตอุตสาหกรรม”
7. ควรมีเจ้าหน้าที่รัฐด้านเศรษฐกิจอยู่ประจำในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อเป็นตัวแทนของรัฐ และ
ผู้แทนของภาคเอกชนในการร้องเรียน อำนวยความสะดวก และเจรจา ลดปัญหา
อุปสรรคในการค้าการลงทุน กับรัฐบาลท้องถิ่น

8.6. ข้อเสนอแนะรายประเทศ: จีน

8.6.1 ข้อเสนอแนะต่อการเปิดเสรีทางการค้า (FTA)

ความตกลงเสรีทางการค้า (FTA) อาเซียนจีน มีผลบังคับใช้สมบูรณ์มาตั้งแต่ ค.ศ. 2005 ในการศึกษาครั้งนี้จึงไม่มีข้อเสนอแนะต่อแนวทางการเจรจา โดยเฉพาะเพื่อรองรับผลกระทบทางลบ ในระดับอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้มีข้อเสนอแนะ ต่อการขยายการค้าและการลงทุน ระหว่างกันดังจะกล่าวต่อไปดังนี้

ตารางที่ 8.5 : อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการส่งออก นำเข้า และลงทุน/แข่งขันสูง ระหว่างไทยและจีน

ไทยมีศักยภาพส่งออกไปจีน (ไทยมีศักยภาพ แต่จีนไม่มี)	จีนมีศักยภาพส่งออกมาไทย (ไทยไม่มีศักยภาพ แต่จีนมี)	มีศักยภาพลงทุนหรืออาจมีแข่งขันสูง (มีศักยภาพ ทั้งไทยและจีน)
ยานยนต์ ผลิตภัณฑ์จากพืช และ อาหาร แปรรูป อัญมณี	เครื่องหนัง สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม หมวกและรองเท้า เหล็กและผลิตภัณฑ์ หิน แก้ว เซรามิก	ยางและพลาสติก ผลิตภัณฑ์จากไม้ และเฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้ไฟฟ้า

ตารางที่ 8.5 แสดงสินค้าประเภทต่างๆ ระหว่างไทยและจีน โดย

- สินค้าที่ไทยมีศักยภาพสูงในขณะที่จีนไม่มีศักยภาพ หรืออีกนัยหนึ่งคือ สินค้ากลุ่มที่ไทยได้เปรียบในการส่งออก ได้แก่ ยานยนต์ อัญมณี ผลิตภัณฑ์จากพืช และอาหารแปรรูป
- สินค้าที่ไทยไม่มีศักยภาพแต่จีนมีศักยภาพสูง สินค้ากลุ่มนี้คือสินค้าไทยจะได้รับผลกระทบจากการเข้ามาตีตลาดของสินค้าจีน หรืออาจนำเข้ามาเป็นวัตถุดิบสำคัญเพิ่มเติมก็ได้ สินค้าเหล่านี้ ได้แก่ หิน แก้ว กระฉก เซรามิก เครื่องหนัง สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม หมวกและรองเท้า เหล็กและผลิตภัณฑ์
- สินค้าที่มีศักยภาพทั้งคู่ สินค้ากลุ่มนี้หากไม่ส่งเสริมความร่วมมือเช่นการลงทุน ในต่างประเทศ หรือ การร่วมกิจการ จะกลายเป็นสินค้าที่มีการแข่งขันระหว่างกันสูง สินค้าเหล่านี้ ได้แก่ ยางและพลาสติก ผลิตภัณฑ์จากไม้ และเฟอร์นิเจอร์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า

8.6.2 ข้อเสนอแนะต่อการขยายการค้าและการลงทุน

ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการค้าและการลงทุนระหว่างไทย จีน นั้น สามารถแยกออกได้ตามประเภทสินค้า ได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะต่อสินค้าที่ไทยได้เปรียบในการส่งออกนั้น จากการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการไทยโดยเฉพาะผู้ค้า (ที่บางครั้งไม่ใช่ผู้ผลิตเองแต่รับซื้อต่อ) ส่วนหนึ่งมีความเข้าใจและมีประสบการณ์ในตลาดจีนค่อนข้างดีอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม ปัญหาหนึ่งในจีนคือ กฎระเบียบของรัฐบาลท้องถิ่นนั้นมี

ความแตกต่างกัน และในบางกรณีอาจขัดกับรัฐบาลกลางด้วยในทางปฏิบัติ นอกจากนี้บรรณนิยมนใน
แต่ละพื้นที่ก็มีความแตกต่างกันด้วย ผู้ผลิตจึงควรปรับผลิตภัณฑ์ให้เข้ากับท้องถิ่นนั้นๆด้วย แนวทาง
ในการขยายการค้าจึงอาจได้แก่

- (1) กำหนดพื้นที่เป้าหมาย
- (2) รัฐต้องช่วยเจรจาเพื่อลดกฎระเบียบและอุปสรรคต่างๆ กับรัฐบาลท้องถิ่น
- (3) เน้นประชาสัมพันธ์สินค้าไทยในพื้นที่เป้าหมายเป็นหลัก
- (4) พัฒนาระบบโลจิสติกส์ระหว่างกัน เช่น ทางรถไฟ และถนนเชื่อมไทยจีน รวมถึงระบบ
พิธีการศุลกากรร่วม เพื่อลดระยะเวลา ต้นทุน และความสูญเสียในการขนส่ง
- (5) ควรมีเจ้าหน้าที่รัฐของไทยอยู่ประจำในพื้นที่เป้าหมาย

สำหรับสินค้าที่ไทยไม่มีศักยภาพแต่จีนมีนั้น ควรแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ สินค้าที่ไทย
ต้องการนำเข้ามาเป็นสินค้าทุน กับสินค้าบริโภคขั้นสุดท้าย ในประเภทแรกนั้นในกรณีของจีนจะได้แก่
เหล็กและผลิตภัณฑ์ โดยรายการนี้ไม่มีความจำเป็นต้องปกป้องด้วยมาตรการทางภาษีและไม่ใช่
ภาษี เนื่องจากเป็นสินค้าที่ไทยมีความต้องการสูงและขาดแคลน

แต่ในประเภทที่ 2 ซึ่งได้แก่ หิน กระจก แก้ว เซรามิก เครื่องหนัง สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม หมวก
และรองเท้านั้น บางรายการได้ส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตในไทยแล้ว ข้อเสนอแนะสำหรับสินค้า
เหล่านั้น จึง ได้แก่ การส่งเสริมการพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนไปสู่ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ทั้งชั้นปลายน้ำ
เพื่อนำเข้าสินค้าจากจีนมาแปรรูป (เช่น จากผู้ผลิตเสื้อผ้าเป็นผู้ออกแบบ หรือนำเข้าเสื้อผ้าจากจีนมา
แต่งเติมลวดลาย) หรือ เปลี่ยนไปสู่ผลิตภัณฑ์อื่นที่มีมูลค่าสูงขึ้น

ด้านสินค้าที่มีศักยภาพทั้งคู่นี้ ผู้วิจัยเสนอให้ทั้ง 2 ฝ่ายใช้วิธีการหาประโยชน์ร่วม ด้วยการ
ลงทุนระหว่างกัน และแลกเปลี่ยนจุดแข็งจุดอ่อนในห่วงโซ่มูลค่าระหว่างกัน กล่าวคือ

1. ในการลงทุนนั้นควรเริ่มจากการระบุสาขาที่มีศักยภาพระหว่างกัน ซึ่งในการศึกษานี้
วิเคราะห์ว่า ได้แก่ เครื่องจักรเครื่องใช้ไฟฟ้า ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ และ ยางและ
พลาสติก
2. ในแต่ละสาขาควรพิจารณากิจกรรมย่อยที่สามารถลงทุนโดยเฉพาะในรูปแบบ
การประสานจุดแข็งจุดอ่อนในห่วงโซ่มูลค่าระหว่างกัน ซึ่งในการศึกษานี้เทียบยก
เครื่องจักรเครื่องใช้ไฟฟ้า และ ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ มาใช้ในการศึกษา ซึ่งพบว่า
กิจกรรมที่น่าสนใจสำหรับไทยในจีน ได้แก่ ความร่วมมือในอุตสาหกรรมเครื่องจักรกล
การเกษตร ในอุตสาหกรรมเครื่องจักรเครื่องใช้ไฟฟ้า
3. ควรกำหนดรัฐเป้าหมาย โดยพิจารณาจากประเภทกิจกรรมที่ไทยมีศักยภาพ ทั้งนี้
เครื่องจักรเครื่องใช้ไฟฟ้านั้นจะอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของจีน
4. รัฐเป็นผู้นำเข้าเอกชนเข้าไปติดต่อทั้งผ่านรัฐบาลกลาง และกับรัฐบาลท้องถิ่นโดยตรง
5. เอกชนที่เข้าไปควรมีทั้งรายเล็ก และรายใหญ่ โดยต้องจับกลุ่มอย่างเข้มแข็ง

6. ควรมีเจ้าหน้าที่รัฐด้านเศรษฐกิจอยู่ประจำในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อเป็นตัวแทนของรัฐ และผู้แทนของภาคเอกชนในการร้องเรียน อำนวยความสะดวก และเจรจา ลดปัญหาอุปสรรคในการค้าการลงทุน กับรัฐบาลท้องถิ่น
7. อย่างไรก็ตามในอีกแนวทางหนึ่ง อาจเป็นการส่งเสริมให้เงินมาลงทุนยังไทย

8.7. ข้อเสนอแนะรายประเทศ: แอฟริกาใต้

8.7.1 ข้อเสนอแนะต่อการเปิดเสรีทางการค้า (FTA)

“ไทยควรเจรจา หรือ ผลักดัน ให้อาเซียน เจรจาเปิดเสรีทางการค้ากับแอฟริกาใต้ เพราะในภาพรวมไทยจะได้ประโยชน์” ทั้งนี้ในระดับรายสินค้านั้น มีทั้งสินค้าที่ไทย จะได้ประโยชน์จากการส่งออกได้มากขึ้น ได้ประโยชน์จากการนำเข้าสินค้าทุน ได้ประโยชน์จากการลงทุน เสียประโยชน์จากการนำเข้ามาแข่งขันมากขึ้น และในบางประเภทก็อาจมีการแข่งขันที่สูงขึ้นเช่นกัน ซึ่งในแต่ละประเภทก็ควรมีนโยบายที่แตกต่างกันด้วย

ตารางที่ 8.6 : อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการส่งออก นำเข้า และลงทุน/แข่งขันสูงระหว่างไทยและแอฟริกาใต้

ไทยมีศักยภาพส่งออกไป แอฟริกาใต้ (ไทยมีศักยภาพ แต่แอฟริกาใต้ไม่มี)	แอฟริกาใต้มีศักยภาพส่งออกมาไทย (ไทยไม่มีศักยภาพ แต่แอฟริกาใต้มี)	มีศักยภาพลงทุนหรืออาจมีแข่งขันสูง (มีศักยภาพ ทั้งไทยและแอฟริกาใต้)
เครื่องใช้ไฟฟ้า ยางและพลาสติก ผลิตภัณฑ์จากไม้ และเฟอร์นิเจอร์	เบ็ดเตล็ด แร่และน้ำมัน เหล็กและผลิตภัณฑ์	อัญมณี ผลิตภัณฑ์จากพืช และอาหารแปรรูป ยานยนต์

ที่มา: คณะผู้ดำเนินงานวิจัย

ตารางที่ 8.6 แสดงสินค้าประเภทต่างๆ ระหว่างไทยและอินเดีย แบ่งตามผลกระทบที่คาดการณ์หลังการเปิดเสรีทางการค้า โดย

- สินค้าที่ไทยมีศักยภาพสูงในขณะที่แอฟริกาใต้ไม่มีศักยภาพ หรืออีกนัยหนึ่งคือ สินค้ากลุ่มที่ไทยได้เปรียบในการส่งออก ได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้า ยางและพลาสติก ผลิตภัณฑ์จากไม้ และเฟอร์นิเจอร์
- สินค้าที่ไทยไม่มีศักยภาพแต่แอฟริกาใต้มีศักยภาพสูง สินค้ากลุ่มนี้คือสินค้าไทยจะได้รับผลกระทบจากการเข้ามาตีตลาดของสินค้าแอฟริกาใต้ หรืออาจนำเข้ามาเป็นวัตถุดิบสำคัญเพิ่มเติมก็ได้ สินค้าเหล่านี้ ได้แก่ เบ็ดเตล็ด แร่และน้ำมัน เหล็กและผลิตภัณฑ์
- สินค้าที่มีศักยภาพทั้งคู่ สินค้ากลุ่มนี้หากไม่ส่งเสริมความร่วมมือเช่นการลงทุนในต่างประเทศ หรือ การร่วมกิจการ จะกลายเป็นสินค้าที่มีการแข่งขันระหว่างกันสูง สินค้าเหล่านี้ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากพืช อัญมณี และยานยนต์

8.7.2 ข้อเสนอแนะต่อการขยายการค้าและการลงทุน

ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการค้าและการลงทุนระหว่างไทย และแอฟริกาใต้ นั้น สามารถแยกออกได้ตามประเภทสินค้า ดังนี้

ข้อเสนอแนะต่อสินค้าที่ไทยได้เปรียบในการส่งออกนั้น จากการศึกษาพบว่า แม้สินค้าเหล่านี้ไทยจะมีศักยภาพสูงในขณะที่แอฟริกาใต้ไม่มีศักยภาพ แต่ในทางปฏิบัตินั้น แอฟริกาใต้ยังมีการนำเข้าสินค้าจากไทยต่ำอยู่ สาเหตุเพราะผู้ประกอบการไทยมีความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนความตื่นตัวในตลาดแอฟริกาค่อนข้างต่ำ ทั้งที่มีนักธุรกิจ พ่อค้าชาวแอฟริกาจำนวนมากเข้ามาซื้อสินค้าจากไทยไปจำหน่ายในแอฟริกา ข้อเสนอแนะในการขยายการค้าส่งออกจึงได้แก่

- (1) การให้ข้อมูลเบื้องต้น ชี้แนะโอกาส และกระตุ้นผู้ประกอบการไทยเกี่ยวกับตลาดแอฟริกาใต้
- (2) กำหนดพื้นที่เป้าหมายของไทยในแอฟริกาใต้ เนื่องจาก ทั้งรสนิยมตลาด กฎระเบียบ และมาตรการส่งเสริมการค้าการลงทุนในแต่ละรัฐก็ต่างกันไปด้วย
- (3) รัฐเป็นผู้นำพากลุ่มนักธุรกิจไทยไปศึกษาตลาดในพื้นที่เป้าหมาย รวมถึง การจัดหาคู่ค้าทางธุรกิจให้นักธุรกิจไทย
- (4) นำนักธุรกิจแอฟริกาใต้ในพื้นที่เป้าหมายมาไทย
- (5) เน้นประชาสัมพันธ์สินค้าไทยในพื้นที่เป้าหมายเป็นหลัก
- (6) รัฐต้องช่วยเจรจาติดต่อในการส่งออกครั้งแรกๆแก่นักธุรกิจไทย

สำหรับสินค้าที่ไทยไม่มีศักยภาพแต่แอฟริกาใต้มีนั้น ควรแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ สินค้าที่ไทยต้องการนำเข้ามาเป็นสินค้าทุน กับสินค้าบริโภคขั้นสุดท้าย ในประเภทแรกนั้นในกรณีของแอฟริกาใต้จะได้แก่ แร่และน้ำมัน เหล็กและผลิตภัณฑ์ เฉพาะในกรณีของแร่และน้ำมันนั้น หากไม่ติดขัดเรื่องความมั่นคงก็ไม่มีควมจำเป็นต้องปกป้องด้วยมาตรการทางภาษีและไม่ใช้ภาษี ส่วนเหล็กและผลิตภัณฑ์ ไม่มีควมจำเป็นต้องปกป้อง เนื่องจากเป็นสินค้าทุนที่ไทยขาดแคลน

ส่วนในประเภทที่ 2 นั้นในกรณีของแอฟริกาใต้จะได้แก่ สินค้าเบ็ดเตล็ด เช่น นาฬิกา อุปกรณ์การแพทย์ เครื่องดนตรี และกล้องถ่ายรูป ซึ่งไทยมีผู้ผลิตไม่มาก ไม่ชำนาญ และบางรายการเช่น อุปกรณ์การแพทย์ก็เป็นที่ต้องการของไทยอยู่แล้ว **จึงอาจไม่จำเป็นต้องปกป้องเป็นพิเศษ** เว้นหากมีรายการใด ได้รับการร้องเรียนเป็นพิเศษตามมาก็อาจบรรจุเป็น สินค้ายกเว้น หรือสินค้าอ่อนไหวในภายหลังได้เช่นกัน

ด้านสินค้าที่มีศักยภาพทั้งคู่นั้น ผู้วิจัยเสนอให้ทั้ง 2 ฝ่ายใช้วิธีการหาประโยชน์ร่วม ด้วยการลงทุนระหว่างกัน และแลกเปลี่ยนจุดแข็งจุดอ่อนในห่วงโซ่มูลค่าระหว่างกัน กล่าวคือ

1. ในการลงทุนนั้นควรเริ่มจากการระบุสาขาที่มีศักยภาพระหว่างกัน ซึ่งในการศึกษานี้วิเคราะห์ว่า ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากพืช และอาหารแปรรูป ยานยนต์ และอัญมณี

2. ในแต่ละสาขาควรพิจารณากิจกรรมย่อยที่สามารถลงทุนโดยเฉพาะในรูปแบบ การประสานจุดแข็งจุดอ่อนในห่วงโซ่มูลค่าระหว่างกัน ซึ่งในการศึกษานี้ได้หยิบยก อุตสาหกรรมประมง และอัญมณีมาทำการศึกษา และเสนอแนะกิจกรรมที่น่าสนใจ ระหว่างกันได้แก่ การแปรรูปสัตว์น้ำ โดยเฉพาะปลากระป๋อง ในอุตสาหกรรมประมง และ เครื่องประดับ ในอุตสาหกรรมอัญมณี
3. ควรกำหนดรัฐเป้าหมาย โดยพิจารณาจากประเภทกิจกรรมที่ไทยมีศักยภาพ
4. รัฐเป็นผู้นำเอกชนเข้าไปติดต่อทั้งผ่านรัฐบาลกลาง และกับรัฐบาลท้องถิ่นโดยตรง
5. เอกชนที่เข้าไปควรมีทั้งรายเล็ก และรายใหญ่ โดยต้องจับกลุ่มอย่างเข้มแข็ง
6. นโยบายหนึ่งในการส่งเสริมการจับกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรม อาจได้แก่การให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ หรือรัฐร่วมลงทุนกับเอกชนในการ “ก่อสร้างนิคม/เขตอุตสาหกรรม หรือ โครงสร้างพื้นฐานเพิ่มเติมในนิคมอุตสาหกรรมที่มีอยู่แล้ว”
7. ควรมีเจ้าหน้าที่รัฐด้านเศรษฐกิจอยู่ประจำในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อเป็นตัวแทนของรัฐ และ ผู้แทนของภาคเอกชนในการร้องเรียน อำนวยความสะดวก และเจรจา ลดปัญหา อุปสรรคในการค้าการลงทุน กับรัฐบาลท้องถิ่น

8.8. สรุปข้อเสนอแนะต่อภาคส่วนต่าง

โดยสรุป หน่วยงานวิชาการ รัฐ และเอกชนทั้งรายเล็กและรายใหญ่ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

หน่วยงานวิชาการ

- ทำการศึกษารายละเอียดเชิงลึกแง่มุมต่าง ๆ ใน ๕ ประเทศ และเผยแพร่ข้อมูล ทั้งในรูปแบบงานวิชาการ การจัดสัมมนา และรูปแบบอื่นที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และ น่าสนใจ เช่น ในรูปของอินโฟกราฟิก คลิปวิดีโอ ฯลฯ
- ระบุและศึกษาพื้นที่เป้าหมายใน บราซิล อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้

ภาครัฐ

- ตระเตรียมมาตรการยกระดับศักยภาพอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบทางลบจากการ เปิดเสรีทางการค้าในประเทศ
- นำผลการศึกษาของหน่วยงานวิชาการมาขยายผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยืนยันการระบุ พื้นที่ และ การช่วยประชาสัมพันธ์ผลการศึกษา
- พัฒนา/ส่งเสริม/บูรณาการ กองทุนรองรับผลกระทบ FTA ต่างๆ ในประเทศ ทั้งกองทุน ของกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงอุตสาหกรรม
- รวบรวมเอกชน เหมาะสมกับพื้นที่เป้าหมาย โดย ควรจัดทำให้ครอบคลุม กิจกรรมหลัก กิจกรรมสนับสนุน ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่
- จัดหาผู้ค้าที่เหมาะสม และดำเนินการนำพาเอกชนเดินทางเข้าไปยังพื้นที่เป้าหมาย

- ดำเนินการเจรจากับรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น โดยเฉพาะเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน
- เป็นพี่เลี้ยงในช่วงแรกของการค้าและการลงทุน²
- เน้นประชาสัมพันธ์สินค้าไทย (Thainess) ในพื้นที่เป็นหลักก่อน
- ช่วยเหลือทางการเงิน อาทิ เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ (soft loan) ประกันการลงทุน (insurance) ร่วมหุ้นกับกิจการที่น่าสนใจ (Venture Capital) หรือ ระดมทุน (Crowd Fund)
- อาจพิจารณาการร่วมลงทุนกับเอกชนในการ “ก่อสร้างนิคม/เขตอุตสาหกรรม” หรือ โครงสร้างพื้นฐานเพิ่มเติมในนิคมอุตสาหกรรมที่มีอยู่แล้ว
- พิจารณาการยกเว้นภาษีซ้อนเป็นกรณีพิเศษแก่บางกิจกรรม
- มีเจ้าหน้าที่รัฐด้านเศรษฐกิจอยู่ประจำในพื้นที่นั้นๆ

เอกชนรายใหญ่

- พิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อนของตน เปรียบเทียบกับ ผู้ประกอบการต่างชาติ พิจารณาแผนยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน
- อาจขอความช่วยเหลือจากรัฐ เช่น งบประมาณในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านกองทุน FTA ในประเทศได้ แต่เพื่อให้ได้รับการอนุมัติตามเงื่อนไขของกองทุนฯ เอกชนรายใหญ่ที่ขอความช่วยเหลือควรมีวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยเหลือเอกชนรายเล็กด้วย
- นอกจากรูปแบบการลงทุนต่างประเทศที่เอกชนรายใหญ่ในไทยชำนาญอยู่แล้ว (เช่น การจ้างบริษัทที่ปรึกษารายใหญ่ และการติดต่อกับรัฐบาลต่างประเทศเอง) เอกชนรายใหญ่อาจใช้ประโยชน์จากรัฐตามที่กล่าวมาได้เต็มที่ ทั้งในรูปของการเจรจาผ่านภาครัฐ และการกู้ดอกเบี้ยต่ำ หรือ รับการยกเว้นภาษีซ้อนจากรัฐ
- ทั้งนี้ เมื่อเอกชนรายใหญ่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ ก็ควรช่วยเหลือเอกชนรายเล็กกลับคืน อาทิ
- เป็นผู้นำเอกชนรายเล็กในประเทศในการลงทุน
- อาจเป็นผู้นำโดยการร่วมสร้างนิคมอุตสาหกรรม เขตอุตสาหกรรม หรือ โครงสร้างพื้นฐานในเขตอุตสาหกรรม
- รับซื้อหรือขายสินค้ากับเอกชนไทยรายเล็ก โดยเฉพาะในช่วงตั้งต้น
- ผู้นำและร่วมกับเอกชนรายเล็กทำ CSR ในพื้นที่

เอกชนรายเล็ก

- ติดตามข่าวสารข้อมูลการค้าการลงทุนกับหน่วยงานรัฐ และหน่วยงานวิชาการ เพื่อเตรียมรองรับ หรือ มองหาช่องทางการค้า การลงทุน และปรับปรุงใหม่ๆ

² รัฐอาจผ่อนผันให้เจ้าหน้าที่และรัฐเองรับเป็นรายได้ของรัฐ รับค่าดำเนินการเพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ ซึ่งอาจเป็นส่วนแบ่งหลังธุรกิจเสร็จสิ้น อย่างไรก็ตามแนวทางนี้ควรต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบด้วย

- ขอความช่วยเหลือเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของตน หรือกลุ่มตนผ่านกองทุน FTA ต่าง ๆ
- รวมกลุ่ม และประสานประโยชน์ กับทั้งในกลุ่ม และกับเอกชนรายใหญ่
- ร่วมให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์กับรัฐในการปรับปรุงกลยุทธ์ และยุทธศาสตร์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ASTV ผู้จัดการออนไลน์ (2558) อินเดียโวลงทุนโครงสร้างพื้นฐานจะช่วยติดปีกเศรษฐกิจแดน
ภารตะ [ออนไลน์]. สืบค้นจาก
<http://www.manager.co.th/Around/ViewNews.aspx?NewsID=958000024280> [17 ธันวาคม 2558].
- Brand South Africa's information gateway to South Africa. (2015). Infrastructure-South
Africa's transport network [online]. Retrieved from
<http://www.southafrica.info/business/economy/infrastructure/transport.htm#VoJemfmLTIV> [17 ธันวาคม 2558].
- brazil.org.za. Brazil Infrastructure [online]. Retrieved from
<http://www.brazil.org.za/brazil-infrastructure.html> [December 16, 2015].
- ChinaMania. (2556). List of ethnic groups in china กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศจีน [ออนไลน์].
สืบค้นจาก <http://www.chinamania.in.th/2013/11/list-of-ethnic-groups-in-china/>. [20 ธันวาคม 2558].
- Communicaid Group Ltd. 2009. Doing Business in Brazil I Brazilian Society and
Business Culture [Online]. Retrieved from
<http://static1.1.sqspcdn.com/static/f/474455/13812193/1314120327783/Doing+Business+in+Brazil-Overview.pdf?token=B9RZ6XWA0FrKFwz7pffZ%2BDDnGKA%3D>. [December 1, 2015].
- Council of Foreign Relation. 2015. Religion in China [Online]. Retrieved from
<http://www.cfr.org/china/religion-china/p16272>. [December 14, 2015].
- EF Education First. no date. EF EPI EF ENGLISH PROFICIENCY INDEX 2015 [Online].
Retrieved from <http://www.ef.com/epi/regions/latin-america/brazil/>.
[December 21, 2015].
- EF English First. no date. EF ENGLISH PROFICIENCY INDEX 2015 Thailand [Online].
Retrieved from <http://www.ef.com/epi/regions/asia/thailand/>. [December 11, 2015].
- Embassy of The People's Republic of China in The Kingdom of Thailand. (2014).
เสริมงานก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานให้เข้มแข็ง กระตุ้นพลังทางเศรษฐกิจของเอเชีย
[ออนไลน์]. สืบค้นจาก

<http://www.chinaembassy.or.th/th/dsz/dshd/t1201541.htm> [17 ธันวาคม 2558].

Human Development.2015 .Human development index (HDI) [Online]. Retrieved from <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi-table>. [December 17, 2015].

Kwintessential. 2014. Doing Business in China [Online]. Retrieved from <http://www.kwintessential.co.uk/etiquette/doing-business-china.html?highlight=YToxOntpOjA7czo1OiJjaGluYSI7fQ==>. [December 14, 2015]

Kwintessential. 2014. Doing Business in India [Online]. Retrieved from <http://www.kwintessential.co.uk/etiquette/doing-business-india.html>. [December 14, 2015].

Luciana Lopez and Silvio Cascione. (2011). Brazil economy surges in 2010; growth seen cooling [online]. Retrieved from <http://www.reuters.com/article/us-brazil-economy-idUSTRE7222QZ20110303>. [December 20, 2015].

Robert Levine and John Crociti (1999) “The Brazilian Reader: History Culture Politics”, Duke University press, Durham

South Africa Explored. (2015). SOUTH AFRICA MAPS National Roads of South Africa [online]. Retrieved from <http://www.sa-venues.com/maps/south-africa-national-roads.htm> [17 ธันวาคม 2558]

South Africa Government. 2011. South Africa's people [Online]. Retrieved from <http://www.gov.za/node/66>. [December 20, 2015].

Susan Lawrence and Michael Martin (2013) Understanding China’s Political System, Congressional Research Service, USA

The Central People's Government of the People's Republic of China. no date. Religious beliefs [Online]. Retrieved from http://www.gov.cn/english/2006-02/08/content_182603.htm. [December 14, 2015].

The Chaos Group of the University of Maryland. A History of China. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.chaos.umd.edu/history/toc.html> [28 ธันวาคม 2558].

The Economists. Democracy Index [ออนไลน์]. สืบค้นจาก https://www.eiu.com/public/topical_report.aspx?campaignid=Democracy0115 [24 ธันวาคม 2558].

The Freedom House. Civil Liberties Index [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://freedomhouse.org/report-types/freedom-world> [24 ธันวาคม 2558].

- The hofstede centre. no date. What about China? [Online]. Retrieved from <http://geert-hofstede.com/china.html>. [December 13, 2015].
- The hofstede centre. no date. What about India? [Online]. Retrieved from <http://geert-hofstede.com/india.html>. [December 4, 2015].
- The hofstede centre. no date. What about Russia? [Online]. Retrieved from <http://geert-hofstede.com/russia.html>. [December 12, 2015].
- The Institute of Economics and Peace. (2014) Global Peace Index 2014
- The magazine of the US-China Business council. (2012). Infrastructure and the Environment in Chinese Cities: Prospects for Improvement [online]. Retrieved from <http://www.chinabusinessreview.com/infrastructure-and-the-environment-in-chinese-cities-prospects-for-improvement/> [December 17, 2015].
- The Moscow Times. (2015). Russian Government Invests \$240 Million in Far East Infrastructure [online]. Retrieved from <http://www.themoscowtimes.com/business/article/russian-government-invests-240-million-in-far-east-infrastructure/525758.html>. [December 20, 2015].
- The Swiss Institute of Technology. Political Globalization Index [ออนไลน์]. สืบค้นจาก globalization.kof.ethz.ch/ [24 ธันวาคม 2558].
- The World Bank. 2014. Population ages 65 and above (% of total) [Online]. Retrieved from <http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.65UP.TO.ZS/countries/CN?display=graph>. [December 14, 2015].
- The World Bank. 2014. Population, ages 0-14 (% of total) [Online]. Retrieved from <http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.0014.TO.ZS/countries/BR?display=graph>. [December 14, 2015].
- The World Bank. 2014. Population, ages 0-14 (% of total) [Online]. Retrieved from <http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.0014.TO.ZS/countries/CN?display=graph>. [December 21, 2015].
- The World Bank. 2014. Population, ages 15-64 (% of total) [Online]. Retrieved from <http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.1564.TO.ZS/countries/BR?display=graph>. [December 18, 2015].

- The World Bank. 2014. Population, ages 15-64 (% of total) [Online]. Retrieved from <http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.1564.TO.ZS/countries/CN?display=graph>. [December 10, 2015].
- The World Bank. 2014. Population, ages 15-64 (% of total) [Online]. Retrieved from <http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.1564.TO.ZS/countries/RU?display=graph>. [December 23, 2015].
- The World Bank. The World Bank Indicators [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://data.worldbank.org/indicator> [24 ธันวาคม 2558].
- The World Economic Forum. (2015). The Global Competitiveness Report 2015–2016 [online]. Retrieved from http://www3.weforum.org/docs/gcr/20152016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf [December 16, 2015].
- Transparency.org. Corruption Perception Index [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.transparency.org/cpi2014> [24 ธันวาคม 2558].
- UNESCO Institute for Statistics. 2014. South Africa [Online]. Retrieved from <http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?code=ZAF®ioncode=40540>. [December 20, 2015].
- UNESCO Institute for Statistics. 2015. Brazil [Online]. Retrieved from <http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?code=BRA®ioncode=40520>. [December 20, 2015].
- UNESCO Institute for Statistics. 2015. China [Online]. Retrieved from <http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?code=CHN®ioncode=40515>. [December 14, 2015].
- UNESCO Institute for Statistics. 2015. India [Online]. Retrieved from <http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?code=IND®ioncode=40535>. [December 20, 2015].
- UNODC. Homicide Rate [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://www.unodc.org/gsh/en/data.html> [24 ธันวาคม 2558].
- WOLFRAM EBERHARD (1969) “A History of China” ,UNIVERSITY OF CALIFORNIA PRESS, Berkeley and Los Angeles.
- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ และมูลนิธิ สวค. (2552) “โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดทำเขตการค้าเสรี ไทย-รัสเซีย”.

- กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงต่างประเทศ. อินเดีย [ออนไลน์]. สืบค้นจาก
<http://www.thaibiz.net/th/market/Republic-of-India> [17 ธันวาคม 2558].
- กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา กระทรวงการต่างประเทศ. (2555).โอกาสทางธุรกิจและความร่วมมือต่าง ๆ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของอินเดีย [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://sameaf.mfa.go.th/en/business-center/detail.php?ID=3159> [16 ธันวาคม 2558].
- กระทรวงการต่างประเทศ และมูลนิธิ สวค. (2555) “โครงการศึกษาโอกาสใหม่การลงทุนไทยในแอฟริกา”.
- กรุงเทพธุรกิจ “ทุนจีนยึดพญา ลงทุนอสังหาฯ” (ออนไลน์) สืบค้นจาก:
<http://www.bangkokbiznews.com/mobile/view/news/660113> 17 มีนาคม 2559
- กองลาดินอเมริกา กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้ กระทรวงการต่างประเทศ (2555) “คู่มือการค้าการลงทุนในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา (ประเทศบราซิล)”
- ไทยรัฐออนไลน์ (2558) “คนไทยที่เข้าไปลงทุนในแอฟริกาใต้” (ออนไลน์) สืบค้นจาก:
<http://www.thairath.co.th/content/511736> 17 มีนาคม 2559
- ผู้จัดการออนไลน์ “จับตามอง 10 บริษัทจีน ครองตลาดโลกปี 2015” (ออนไลน์) สืบค้นจาก:
<http://www.manager.co.th/China/ViewNews.aspx?NewsID=958000012175> 17 มีนาคม 2559
- ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน ณ เมืองเซี่ยเหมิน. (2555). เพิ่มอีกสายเส้นทางเดินเรือสินค้าจากผู้โจวสู่แอฟริกาใต้ [ออนไลน์]. สืบค้นจาก
http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/china-economic-business/result.php?SECTION_ID=503&ID=10242 [17 ธันวาคม 2558].
- ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน. การคมนาคมจีน [ออนไลน์]. สืบค้นจาก
<http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/about-china/transportation/> [17 ธันวาคม 2558].
- ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในบราซิล. ภาพรวมประเทศบราซิล [ออนไลน์]. สืบค้นจาก
<http://www.thaibizbrazil.com/br/about/overview.php> [16 ธันวาคม 2558].
- ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในรัสเซีย. ภาพรวมประเทศ การคมนาคม [ออนไลน์]. สืบค้นจาก
<http://www.thaibizrussia.com/ru/about> [16 ธันวาคม 2558].
- ศูนย์ธุรกิจสัมพันธ์ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. (2556).อินเดีย [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.thaibiz.net/th/market/Republic-of-India>. [20 ธันวาคม 2558].

ศูนย์ธุรกิจสัมพันธ์ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. (2557). ฐานวัฒนธรรม
การทำงานแอฟริกาใต้ [ออนไลน์]. สืบค้นจาก
<http://www.thaibiz.net/th/news/15090/113/>. [22 ธันวาคม 2558].

ศูนย์ธุรกิจสัมพันธ์ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. (ม.ป.ป.). มารยาททาง
ธุรกิจไนจีน [ออนไลน์]. สืบค้นจาก [http://
www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/china-info/business/business-
etiquette/index.php?ELEMENT_ID=351](http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/china-info/business/business-etiquette/index.php?ELEMENT_ID=351). [December 24, 2015].

ศูนย์บริการข้อมูลธุรกิจไทย-อินเดีย. (2558). ภาพรวมเศรษฐกิจอินเดีย [ออนไลน์]. สืบค้นจาก
[http://thaiindia.net/about-india/overview/item/1797-indian-economic-
overview.html? pop=1&tmpl=component&print=1](http://thaiindia.net/about-india/overview/item/1797-indian-economic-overview.html?pop=1&tmpl=component&print=1) [17 ธันวาคม 2558].

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบราซิเลีย. (2557). ภูมิศาสตร์และข้อมูลทั่วไปของบราซิล [ออนไลน์].
สืบค้นจาก <http://www.thaiembassybrazil.com> [16 ธันวาคม 2558].

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงพริทอเรีย. (2555). ความสัมพันธ์ทางการทหาร ไทย – แอฟริกาใต้
[ออนไลน์]. สืบค้นจาก [http://www.thaiembassy.org/pretoria/th/thai-
people/29602](http://www.thaiembassy.org/pretoria/th/thai-people/29602) [17 ธันวาคม 2558].

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก. ระบบโลจิสติกส์ของรัสเซีย (Logistics system in Russia)
[ออนไลน์]. สืบค้นจาก
<http://th.thaiembassymoscow.com/info/?section=s2&artid=22> [16 ธันวาคม
2558].

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงพริทอเรีย (2557) “รายงานเศรษฐกิจและการค้าไทย – แอฟริกาใต้”
(ออนไลน์) สืบค้นจาก:

[http://www.thaiembassy.org/pretoria/th/business/2337/44009-
%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%AB%E0%B8%A7%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2%E0%B8%81%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B9%81%E0%B8%AD%E0%B8%9F%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B9%83%E0%B8%95%E0%B9%89.html](http://www.thaiembassy.org/pretoria/th/business/2337/44009-%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%AB%E0%B8%A7%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2%E0%B8%81%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B9%81%E0%B8%AD%E0%B8%9F%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B9%83%E0%B8%95%E0%B9%89.html) [17
มีนาคม 2559]

สถาบันศึกษาความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ TISIC. (2557). สหพันธ์
สาธารณรัฐบราซิล [ออนไลน์]. สืบค้นจาก
[http://www.apecthai.org/index.php/%E0%
B8%82%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%B9%E0%B8%A5%E0](http://www.apecthai.org/index.php/%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%B9%E0%B8%A5%E0)

%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B8%97%E0%B8%B1%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B9%82%E0%B8%A5%E0%B8%81/%E0%B8%AD%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B9%83%E0%B8%95%E0%B9%89/670-%E0%B8%AA%E0%B8%AB%E0%B8%9E%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%98%E0%B9%8C%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%98%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%90%E0%B8%9A%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%8B%E0%B8%B4%E0%B8%A5.html. [12 ธันวาคม 2558].

สถาบันศึกษาความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ TISIC (2558) สาธารณรัฐอินเดีย [ออนไลน์] สืบค้นจาก <http://www.apecthai.org/index.php/%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%B9%E0%B8%A5%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B8%97%E0%B8%B1%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B9%82%E0%B8%A5%E0%B8%81/%E0%B9%80%E0%B8%AD%E0%B9%80%E0%B8%8B%E0%B8%B5%E0%B8%A2/608-%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%98%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%90%E0%B8%AD%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%94%E0%B8%B5%E0%B8%A2.html>. [15 ธันวาคม 2558].

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) และมูลนิธิ สวค. (2556) “โครงการศึกษา ภาวะเทียบและสู่ทางการค้าการลงทุนในคาซัคสถาน แอฟริกาใต้ และไนจีเรีย”

ศูนย์ข้อมูลธุรกิจไทยในรัสเซีย [ออนไลน์] สืบค้นจาก <http://www.thaibizrussia.com/ru/about/relations.php> [10 มีนาคม 2559]

ศูนย์ข้อมูลธุรกิจไทย-อินเดีย “ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจไทย-อินเดีย” [ออนไลน์] สืบค้นจาก <http://thaiindia.net/about-india/thai-india/item/1799-thai-india-economic-relations.html> [14 มีนาคม 2559]

ศูนย์ข้อมูลธุรกิจไทย-อินเดีย “บริษัทไทยในอินเดีย” [ออนไลน์] สืบค้นจาก <http://thaiindia.net/2014-12-25-12-33-02/companies-thailand-in-india.html> [14 มีนาคม 2559]

ศูนย์ข้อมูลธุรกิจไทยในจีน [ออนไลน์] สืบค้นจาก <http://www.thaibizchina.com/thaibizchina/th/thai-affairs/company-list/> [16 มีนาคม 2559]

ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในบราซิล [ออนไลน์] สืบค้นจาก

<http://www.thaibizbrazil.com/br/about/investment.php> [17 มีนาคม 2559]

Deutsche Bank Research (2008) “Russia’s outward investment”

Investment Map “Profile of Outward Investment - Russian Federation” [ออนไลน์] สืบค้น
จาก <http://www.investmentmap.org/investorProfile.aspx> [10 มีนาคม 2559]

Investment Map “Profile of Outward Investment - India” (ออนไลน์) สืบค้นจาก:
<http://www.investmentmap.org/investorProfile.aspx> [10 มีนาคม 2559]

Investment Map “Profile of Outward Investment - South Africa” (ออนไลน์) สืบค้นจาก:
<http://www.investmentmap.org/investorProfile.aspx> [17 มีนาคม 2559]

India Brand Equity Foundation (2016) “Indian Investment Abroad - Overseas Direct
Investment by Indian Companies” (ออนไลน์) สืบค้นจาก:
<http://www.ibef.org/economy/indian-investments-abroad> [15 มีนาคม 2559]

Santandertrade “Russia: Foreign investment” (ออนไลน์) สืบค้นจาก:
<https://en.santandertrade.com/establish-overseas/russia/foreign-investment>
[29 กุมภาพันธ์ 2559]

Santandertrade “India: Foreign investment” (ออนไลน์) สืบค้นจาก:
<https://en.santandertrade.com/establish-overseas/india/foreign-investment>
[10 มีนาคม 2559]

Santandertrade “China: Foreign investment” (ออนไลน์) สืบค้นจาก:
<https://en.santandertrade.com/establish-overseas/china/foreign-investment>
[15 มีนาคม 2559]

Santandertrade “South Africa: Foreign investment” (ออนไลน์) สืบค้นจาก:
<https://en.santandertrade.com/establish-overseas/south-africa/foreign-investment>
[17 มีนาคม 2559]

U.S. Department of State (2015) “Brazil Investment Climate Statement 2015”

U.S. Department of State (2015) “Russia Investment Climate Statement 2015”

U.S. Department of State (2015) “India Investment Climate Statement 2015”

UNCTAD (2015) “World Investment Report 2015: Reforming International Investment
Governance”

World Bank Group (2015) “Doing Business 2015,” 12th edition

World Resources Institute (2015) “China’s Overseas Investments, Explained in 10 Graphics” (ออนไลน์) สืบค้นจาก:
<http://www.wri.org/blog/2015/01/china%E2%80%99s-overseas-investments-explained-10-graphics> [16 มีนาคม 2559]

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก บทสรุปการสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สรุปสัมภาษณ์

Mr. Flavio CAMPESTRIN BETTARELLO Counselor of Embassy of Brazil in Thailand วันที่ 1 มิถุนายน 2559 เวลา 15.30-16.30 น. ณ สถานทูตบราซิลประจำประเทศไทย ลุมพินีทาวเวอร์ ชั้น 34

สถานภาพของกลุ่ม BRICS และนัยสำคัญต่อ ASEAN

- BRICS ไม่ได้เป็นกลุ่มการค้า แต่กลุ่ม BRICS มีวัตถุประสงค์ในการสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาการของประเทศสมาชิก อย่างไรก็ตาม BRICS ได้เปิดรับประเทศนอกกลุ่มสมาชิกให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมตามแต่วัตถุประสงค์เฉพาะของโครงการ ดังนั้น ASEAN หรือไทย จึงไม่สามารถเจรจา FTA กับ BRICS ได้ แต่สามารถเจรจาเป็นรายประเทศ
- BRICS ได้จัดตั้ง New Development Bank (NDB) เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนระหว่างประเทศในการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแก่ประเทศสมาชิก รวมไปถึงประเทศนอกกลุ่มสมาชิกที่ได้รับความเห็นชอบจากสมาชิก
- โครงการความร่วมมือต่าง ๆ ที่ BRICS มีต่อ ASEAN และไทย เช่น โครงการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้พัฒนาทุนมนุษย์ และโครงการพัฒนาเทคนิคอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร เป็นต้น

โอกาสการทำธุรกิจระหว่างบราซิลและไทย

- ในสินค้าแปรรูปเกษตร ของเหลือจากการแปรรูปบางชนิดที่บราซิลไม่นิยมบริโภค ซึ่งไทยสามารถนำเข้าได้ หรือแม้แต่การสร้างความร่วมมือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากของเหลือใช้
ในกระบวนการแปรรูปสินค้าเกษตรเหล่านั้น โดยในขณะนี้บริษัท Brazil Food's Global จากบราซิลได้มาร่วมมือกับไทยแล้ว
- อุตสาหกรรมการบินก็น่าสนใจเช่นกัน โดยบราซิลมีอยู่ซ่อมบำรุงเครื่องบินของบริษัท Embraer อยู่ที่สิงคโปร์ หากสายการบินท้องถิ่นในไทยต้องการปรับมาใช้เครื่องบินให้มีความเหมาะสมกับระยะทาง และต้นทุนการซ่อมบำรุงที่สมเหตุสมผล ก็สามารถเจรจาการค้าได้

สรุปสัมภาษณ์

Mr. Sam Yamdagni ประธาน หอการค้าไทย-อินเดีย Chairman and CEO of PSS Group of Companies วันที่ 17 พฤษภาคม 2559 เวลา 13.00-14.00 น. ณ หอการค้าไทย-อินเดีย

วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และ นโยบาย ด้านการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ India (BRICS member) และประเทศไทยโดยรวม

- ประเทศ India เป็นประเทศที่มีความแข็งแกร่งทั้งในเชิงการเติบโตทางเศรษฐกิจ และเสถียรภาพทางการเมืองโดยรวมที่ดีกว่าประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มประเทศ BRICS ณ ปัจจุบัน ซึ่งส่งผลให้ทำให้ ประเทศอินเดียมีความน่าลงทุนที่สุดในกลุ่มด้วย เนื่องจากในปัจจุบัน ประเทศรัสเซีย และ ประเทศบราซิล กำลังเผชิญปัญหาการหดตัวอย่างต่อเนื่องของเศรษฐกิจภายในประเทศ ส่วนประเทศจีน และประเทศแอฟริกาได้นั้น เศรษฐกิจของประเทศยังอยู่ในช่วงทรงตัวและเติบโตต่ำ ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้ความน่าลงทุนในประเทศเหล่านี้ลดลงอย่างมาก เพราะเหตุนี้เอง ประเทศอินเดียจึงเป็นประเทศเดียวในกลุ่มประเทศ BRICS ที่ยังคงมีโอกาสเติบโตและเหมาะกับการลงทุนเพิ่มเติม
- ในมุมมองของฝั่งอินเดียเอง นักธุรกิจในประเทศอินเดียมีความสนใจลงทุนในตัวประเทศไทยเนื่องจากประเทศไทยนั้นมีความพร้อมในทุกๆด้าน ทั้งในด้าน แรงงาน วัตถุดิบ โครงสร้างพื้นฐาน และทำเลที่ตั้งที่อยู่ตรงจุดศูนย์กลางของ ASEAN ปัจจัยทั้งหมดนี้สนับสนุนให้ไทยเป็นที่น่าสนใจทั้งใน ฐานะ ฐานทางธุรกิจ ฐานผลิต และ ฐานกระจายสินค้า ของภูมิภาค ASEAN ทางฝั่งนักลงทุนของอินเดียมองว่าปัจจัยเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่ดีและยังมีโอกาสที่จะเติบโตค่อนข้างมาก ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ไทยเป็นประเทศที่น่าลงทุนสำหรับนักธุรกิจอินเดีย
- แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ข้อติดขัดที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนระหว่างประเทศอินเดีย และประเทศไทยในขณะนี้คือความไม่แน่นอนในข้อตกลงทางการค้า หรือ FTA agreement ระหว่างกันซึ่งใช้ระยะเวลามาระยะหนึ่งแล้ว แต่ยังไม่ได้ข้อสรุประหว่างกัน ด้วยเหตุนี้ความเชื่อมั่นของนักลงทุน และขั้นตอนต่าง ๆ ในการลงทุนจึงยังมีความไม่แน่นอน ซึ่งทางหอการค้าให้ความเห็นว่ายิ่งปล่อยให้ปัญหานี้ค้างคานานเท่าไร นักลงทุนอินเดียและนักลงทุนไทยก็จะยิ่งเสียโอกาสไปมากเท่านั้น รวมไปถึงระดับความน่าลงทุนของไทยก็อาจจะลดลงไปด้วย เนื่องจากว่าประเทศรอบ ๆ เช่น เวียดนาม ลาว หรือพม่า เริ่มพัฒนาจนเป็นที่น่าจับตามองในฐานะ ประเทศที่สามารถเข้าไปลงทุนแทนที่ประเทศไทยได้ โดยเฉพาะ ประเทศเวียดนาม
- มากไปกว่านั้น ทางหอการค้ายังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ถ้าประเทศไทยเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเสรี และลดการผูกขาด โดยเฉพาะด้านกฎหมายหรือขั้นตอนการลงทุน ในโครงสร้างพื้นฐาน ระบบคมนาคม และการลงทุนภาครัฐ ให้มีความโปร่งใสมากขึ้น ประเทศไทยจะได้รับประโยชน์ในด้านนี้มากกว่าในปัจจุบัน

- ทางหอการค้ายังได้ให้ข้อสังเกตว่า อัตราส่วนของการลงทุนของธุรกิจไทยในอินเดียขึ้นอยู่กับระดับที่ต่ำมากที่สุดค่อนข้างต่างจากการลงทุนจากทางด้านอินเดียในประเทศไทย ซึ่งอาจเกิดจากหลายปัจจัยเช่น ความไม่แน่นอนด้านข้อตกลงทางการค้าและนโยบายส่งเสริมการลงทุนจากภาครัฐ การขาดความรู้และข้อมูลในด้านตลาดของอินเดียทั้งในเชิงการตลาด และการดำเนินธุรกิจ หรือแม้กระทั่งทัศนคติของ คน/ธุรกิจไทยเองที่มีต่อประเทศอินเดียนั้นอาจจะยังไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้ประเทศไทยเสียโอกาสในการลงทุนที่ประเทศอินเดีย

ข้อเสนอแนะ

- ทางหอการค้าอินเดียเสนอว่าทางการไทยควรที่จะเร่งผลักดันกระบวนการในการพิจารณาข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศไทยและอินเดีย (Thai-India FTA) ให้บรรลุข้อตกลงโดยเร็วที่สุดเพื่อที่จะเปิดโอกาสในการลงทุนระหว่างสองประเทศได้อย่างเต็มที่
- เมื่อบรรลุข้อตกลงแล้วก็ควรจะมีการจัดคณะทำงานทั้งจากภาครัฐและเอกชน เพื่อสำรวจโอกาสการลงทุนในประเทศอินเดีย และส่งเสริมการจับคู่ทางธุรกิจของธุรกิจต่างๆ ระหว่างสองประเทศ
- ทางหอการค้ายังเสนอด้วยว่าทางไทยควรที่จะใช้ประโยชน์ด้านความแตกต่างของรัฐต่างๆ ในประเทศอินเดียในด้าน วัตถุดิบ และสินค้าที่แตกต่างกันไปในแต่ละรัฐ รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีและความรู้ที่ไทยมีเพื่อที่จะเติมช่องว่างตลาด เช่น การลงทุนของธุรกิจไทยในการใช้เทคโนโลยีแปรรูปอาหารกระป๋องเพื่อผลิตในรัฐที่มีวัตถุดิบมาก เป็นต้น
- อุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่ทางหอการค้าอินเดียเห็นว่า ยังมีโอกาสโตและนำลงทุนในประเทศอินเดียสำหรับบริษัทไทย คือ ด้านเทคโนโลยี และการโทรคมนาคม ด้านอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร ด้านวัสดุก่อสร้าง ด้านวิทยาศาสตร์ และ ด้านการศึกษา
- ทางหอการค้าอินเดียยังเสนอแนะธุรกิจไทยให้ลงทุนในด้านนวัตกรรมที่อินเดีย กล่าวคือ การลงทุนโดยใช้ประโยชน์ทักษะและความรู้ของคนอินเดียเพื่อ พัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ โดยที่บริษัทจะเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในนวัตกรรมนั้น ๆ เนื่องจากประเทศอินเดียมีจำนวนแรงงานที่มีความรู้ในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีค่อนข้างมาก อีกนัยคือการให้ธุรกิจไทยไปลงทุนเปิด ศูนย์พัฒนานวัตกรรม (innovation Center) หรือส่วนพัฒนาและวิจัยของบริษัทในประเทศอินเดีย เป็นต้น
- อุตสาหกรรมที่ทางหอการค้าอินเดียมองว่าประเทศไทยมองข้าม และยังไม่ได้ส่งเสริมเท่าที่ควรในประเทศ ทั้งที่มีความต้องการเป็นอย่างสูงในตลาดอินเดียคือ อุตสาหกรรมเครื่องประดับ และอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย ซึ่งฐานลูกค้าอินเดียในอุตสาหกรรมเหล่านี้ของประเทศไทยมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด

สรุปสัมภาษณ์

คุณวิชัย มงคลชัชวาล กรรมการรองเลขาธิการ หอการค้าไทยจีน วันที่ 17 พฤษภาคม 2559 เวลา 14.00-16.00 น. ณ อาคารไทยซีซี ถนนสาทรใต้

เกี่ยวกับหอการค้าไทยจีน

- หอการค้าไทยจีนก่อตั้งมาประมาณ 106 ปี และถือเป็นองค์กรเอกชนชาวจีนที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย
- หอการค้าไทยจีน ประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นสมาคมและสมาพันธ์ประมาณ 34 แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสมาคม/สมาพันธ์ในสาขาข้าว ผลไม้ และอัญมณี (ทอง เพชร และพลอย) โดยมีการจัดประชุมทุก 2 เดือน
- หอการค้าไทยจีนมีนโยบายในการขยายเครือข่ายสมาคม/สมาพันธ์ให้มากขึ้น อย่างไรก็ตามเงื่อนไขการเป็นสมาชิกกับหอการค้าไทยจีนก็ยังคงเข้มงวดเช่นเดิม

เกี่ยวกับประเทศจีน

- ฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้เป็นเมืองที่ถือเป็นศูนย์กลางทางการเงิน
- โดยเซี่ยงไฮ้จัดว่ามีความเป็นสากลมากที่สุด แต่ด้วยราคาที่ดินค่อนข้างสูง ทำให้อุตสาหกรรมการผลิตส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในภาคอีสาน ซึ่งที่ดินราคาต่ำกว่า
- ประชากร/แรงงานในแต่ละมณฑลมีลักษณะและความชำนาญที่แตกต่างกัน ดังนี้
 - คนในกวางโจวชำนาญในอุตสาหกรรมอาหาร
 - คนอีสานชอบทำอุตสาหกรรมการผลิต
 - คนใต้ชอบรับประทานข้าวสาร
 - คนเหนือชอบรับประทานหมั่นโถว
- นโยบายการค้าการลงทุนของจีน แบ่งออกเป็น 2 ทาง คือ ทางบก (ผ่านไทย) และทางทะเล (ผ่านมาเลเซีย)
- ยุทธศาสตร์ด้านการค้าการลงทุนของบริษัทจีน คือ พยายามค้าขายและดพเนินการในรัศมี 100 กิโลเมตรก่อน

การค้าระหว่างไทย-จีน

- ที่ผ่านมามีผู้นำเข้าสินค้าจากประเทศไทยมากที่สุดในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ติดต่อกันเป็นระยะเวลา 2 ปี โดยสินค้านำเข้าส่วนใหญ่ ประกอบด้วย มันสำปะหลัง ยางธรรมชาติ และข้าวสาร

การลงทุนระหว่างไทย-จีน

- ปัจจุบัน รัฐบาลจีนมีนโยบายส่งเสริมให้ผู้ประกอบการจีนออกไปลงทุนในต่างประเทศมากขึ้น โดยปี 2015 ที่ผ่านมาจีนลงทุนในไทยรวม 124,570 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อนหน้า อย่างไรก็ตาม จีนเป็นประเทศที่มาลงทุนในไทยมากเป็นอันดับที่ 4

ตารางแสดงการลงทุนระหว่างไทย-จีน

	2014	2015
จีนลงทุนในไทย	มูลค่า: 337.07 ร้อยล้านบาท จำนวนรายการลงทุนผ่าน BOI: 74 รายการ ลำดับประเทศผู้ลงทุนในไทย: 6	มูลค่า: 124.57 ร้อยล้านบาท จำนวนรายการลงทุนผ่าน BOI: 53 รายการ ลำดับประเทศผู้ลงทุนในไทย: 4
ไทยลงทุนในจีน		มูลค่า: 0.44 ร้อยล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

ที่มา: หอการค้าไทยจีน (2016)

- สำหรับการเลือกประเทศลงทุนของผู้ประกอบการจีนนั้น ประเทศไทยมีข้อได้เปรียบประเทศอื่น ๆ ในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ประเทศที่ราบรื่นมาโดยตลอด
- สาขาที่จีนมาลงทุนในไทย ได้แก่ การแปรรูปสินค้าเกษตร โครงสร้างพื้นฐาน การก่อสร้าง เหมืองแร่ อิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ ยางรถยนต์ solar cell และบริการทางการเงิน
- ขณะที่สาขาที่ไทยไปลงทุนในจีน ได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิต และการค้าปลีก
- บริษัทไทยที่ลงทุนในจีนแล้วประสบความสำเร็จ เช่น CP อาจเนื่องจากเข้าไปก่อนรวมทั้งมีความเข้าใจในวัฒนธรรมจีน ทำให้กิจการเติบโตได้ดี กระทั่งปัจจุบันเครือญาติของบริษัท CP ได้ดำรงตำแหน่งเป็นประธานของหอการค้าไทยในประเทศจีน
- ขณะที่บริษัทที่ไม่ประสบความสำเร็จ เช่น Central ที่มีสาขาทุกประเทศยกเว้นประเทศจีนที่ปิดกิจการไปแล้ว
- การลงทุนของไทยในจีนมักไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจาก ไม่ชำนาญตลาด เงินลงทุนน้อย และไม่มีเครือข่าย เป็นต้น ทำให้มูลค่าการลงทุนของไทยในจีนยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

นโยบายส่งเสริมการลงทุนในประเทศจีน

- จีนมีนโยบายเพิ่มการลงทุนในต่างประเทศ รวมทั้งการหาคู่ค้าในต่างประเทศด้วยเช่นกัน

- ปัจจุบัน จีนกำลังเร่งรัดปรับปรุงนโยบายในการอำนวยความสะดวกแก่นักลงทุนต่างชาติ
ในประเทศจีน ทั้งความโปร่งใสในการดำเนินงานต่าง ๆ และการจัดตั้งเขตการค้าพิเศษ 3
แห่ง ในเซี่ยงไฮ้ ชัวเถา และเซินเจิ้น โดยจีนได้นำกฎหมายใหม่ที่ปรับปรุงแล้วมาทดลอง
ใช้ในเขตการค้าพิเศษเหล่านี้
- กฎหมายที่จีนกำลังปรับปรุงนั้น มุ่งเน้นให้การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปตามหลักสากลมาก
ขึ้น ตลอดจนการอำนวยความสะดวกแก่นักลงทุน เช่น ลดจำนวนเงินทุนจดทะเบียน
ขั้นต่ำลง มีการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ปรับเพิ่มอัตราการถือหุ้นของชาวต่างชาติ
เป็นต้น โดยรวมแล้วจีนพยายามให้บริษัทต่างชาติอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกับบริษัทจีน
- กระทรวงการคลังและกระทรวงพาณิชย์ของจีน ได้ร่วมกันตั้งกองทุนพิเศษสำหรับ
ส่งเสริมการลงทุนของจีน
- รัฐบาลท้องถิ่นของจีนมีนโยบายในการส่งเสริมการลงทุนของต่างชาติเช่นกัน เช่น
การสนับสนุนทางการเงิน ซึ่งถือเป็นการประกันความเสี่ยงในรูปแบบหนึ่ง รวมถึงการ
อำนวยความสะดวกในการนำเข้าวัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบต่าง ๆ และการเสียภาษี
ที่ปัจจุบันอยู่ระหว่างร่างกฎหมายเพื่อยกเว้นภาษีซ้ำซ้อน

ปัญหาและอุปสรรคในการค้าการลงทุนระหว่างไทย-จีน

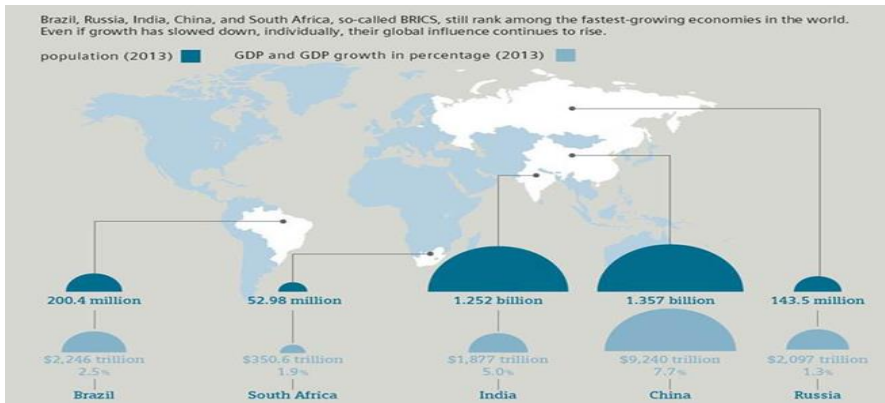
- มีปัญหาด้านภาษาในการสื่อสาร เช่น การสอนหรือถ่ายทอดความรู้ด้านเทคนิค
ในการทำงาน เนื่องจากคนจีนไม่พูดภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตาม สภาหอการค้าไทยจีนได้
จัดหลักสูตรอบรมด้านภาษาให้แก่คนจีน
- ประเทศจีนไม่ขายขาดในกรรมสิทธิ์ที่ดิน อย่างไรก็ตาม บริษัทบางแห่ง เช่น บริษัท CP ใช้
วิธีการเช่าแทนการซื้อที่ดิน

สรุปสัมภาษณ์

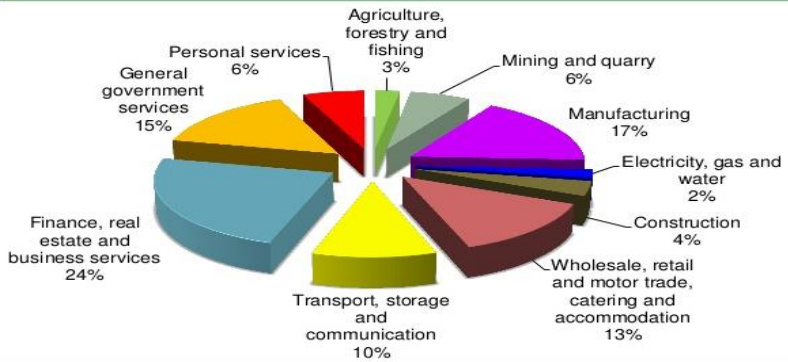
Graham Macdonald MBE ประธาน ทอการค้าไทย-แอฟริกาใต้ วันที่ 20 เมษายน 2559 เวลา 16.00-17.00 น. ณ โรงแรม คอนราต กรุงเทพฯ

ภาพรวมด้านการค้าการลงทุนของประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ (Republic of South Africa)

- นักลงทุนจากทั่วโลกให้ความสำคัญกับการค้าการลงทุนกับประเทศในแอฟริกาใต้สะฮารา (Sub-Saharan Africa) ซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีพื้นที่อยู่ในทวีปแอฟริกาและอยู่ใต้ทะเลทรายสะฮารา มีพื้นที่ประมาณร้อยละ 16 ของพื้นดินของโลก โดยสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าทึบ และบางส่วนเป็นทะเลทราย แอฟริกาใต้สะฮาราแบ่งออกเป็น 4 ภูมิภาค ได้แก่ แอฟริกากลาง แอฟริกาตะวันออก แอฟริกาตะวันตก และแอฟริกาใต้ (ซึ่งรวมถึงประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้) ตามการกำหนดของสหประชาชาติ โดยมีประเทศใน 4 ภูมิภาคดังกล่าวรวม 49 ประเทศ มีประชากรรวมกันมากถึงเกือบ 600 ล้านคน
- เหตุผลหลักที่กลุ่มประเทศ BRIC (ประเทศบราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน) เชิญประเทศแอฟริกาใต้เข้าร่วมเป็นกลุ่ม BRICS (ประเทศบราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้) เชื่อว่าเนื่องจากนักลงทุนจากประเทศดังกล่าวมีความประสงค์จะใช้ประเทศแอฟริกาใต้เป็นฐาน (Base) การเข้าถึง (Access) และเป็นประตูการค้าการลงทุน (Gateway) ไปสู่ประเทศต่าง ๆ ในแอฟริกาใต้สะฮารา ซึ่งแน่นอนว่า รวมถึงประเทศแอฟริกาใต้เองด้วย
- เมื่อเปรียบเทียบ 5 ประเทศ BRICS ทั้งในเชิงพื้นที่ ประชากร และในเชิงเศรษฐกิจ จะเห็นว่า ประเทศแอฟริกาใต้มีขนาดเล็กที่สุด ดังแสดงในรูปภาพด้านล่าง



- เมื่อพิจารณา segment ต่างๆ ของโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศแอฟริกาใต้ จะเห็นได้ว่าครอบคลุมหลายส่วน (Sectors) รวมทั้ง Mining, Construction, และ Services โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการก่อสร้าง ซึ่งเป็นจุดแข็งประการหนึ่ง มีหลายๆ บริษัทส่วนใหญ่ของประเทศแอฟริกาใต้ ไม่เพียงแต่ก่อสร้างในประเทศแอฟริกาใต้เพียงอย่างเดียว แต่ได้มีชื่อเสียงในระดับโลกและได้ไปลงทุนในต่างประเทศด้วย



PEGASYS

- ทางด้านนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมในปัจจุบัน รัฐบาลประเทศแอฟริกาใต้มีนโยบายผลักดัน Action Plan ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมใน Sectors ต่าง ๆ ดังนี้
 - การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร พลังงานชีวภาพ การป่าไม้ การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องทางด้านวัฒนธรรม
 - นิวเคลียร์ วัสดุขั้นสูง อุตสาหกรรมทางด้านอวกาศ และอุตสาหกรรม ICT
 - การสนับสนุนสินค้าและบริการที่เป็นสีเขียว (Green) และประหยัดพลังงาน
 - อุตสาหกรรมเชื่อมโยงห่วงโซ่มูลค่าการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม
 - อุตสาหกรรมที่ส่งเสริมการจ้างงานในระดับสูง
 - การพัฒนาพื้นที่ในเขตชนบท
- ทางด้านความปลอดภัยสำหรับการลงทุนแม้ว่าในเชิงของความปลอดภัยแก่บุคคล (Physical) นักลงทุนที่เข้าไปในประเทศแอฟริกาใต้ อาจจะไม่เป็นที่มั่นใจต่อนักลงทุนส่วนใหญ่มากนัก อย่างไรก็ตาม ในเชิงของการลงทุนที่เป็นตัวเงิน (Money-wide investment) พบว่า World Economic Forum ได้จัดอันดับให้ประเทศแอฟริกาใต้เป็นประเทศที่มีความปลอดภัยสูงด้านการลงทุนมากที่สุดประเทศหนึ่งของโลก ไม่ว่าจะผ่านทางด้านระบบการธนาคาร และระบบการเงิน ซึ่งจัดได้ว่ามีการพัฒนาภูมิคุ้มกันทางการเงิน (financial safety net) ที่มี

ความปลอดภัยสูงมาก และสูงมากกว่าประเทศสหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร ทั้งนี้โดยขึ้นอยู่กับ Sector ที่เข้าไปลงทุน

โอกาสและอุปสรรคด้านการค้าการลงทุนระหว่างประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ และประเทศไทย รวมทั้งประเทศสมาชิก ASEAN

- โดยภาพรวม ประเทศแอฟริกาใต้มีโอกาสด้านการค้าการลงทุนสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ยานยนต์และส่วนประกอบ และเคมีภัณฑ์ และการแปรรูปแผ่นพลาสติก

Sector	Sub-sector
Agro-processing	Fisheries and aquaculture i.e. freshwater aquaculture & mariculture Food processing in the milling and baking industries Beverages viz. fruit juices and the local beneficiation, packaging and export of indigenous teas High value natural fibres viz., organic cotton & downstream mohair production High value organic food for the local and export market Biofuels production viz. biodiesel & bioethanol
Automotives & Components	Engine parts/components, vehicle interiors, electronic drive train components, body parts, catalytic converters, aluminum forgings & castings, diesel particulate filters and leather products
Chemicals and plastic fabrication	Beneficiation of polypropylene used in automotive components & building and construction industries, packaging materials Medical (drips & syringes), manufacture of active pharmaceutical ingredient (APIs) for key anti-retrovirals (ARVs) Manufacture of reagents for AIDS/HIV diagnostics Production of vaccines and biological medicines

- นอกจากนี้ ยังมี sectors ที่มีโอกาสทางการลงทุนในประเทศแอฟริกาใต้ที่น่าสนใจอื่น ๆ อีก เช่น Business Process Outsourcing & IT Enabled Services, Electro Technical, Clothing, Textiles, Leather and Footwear, Aerospace, และ Tourism เป็นต้น
- สำหรับอุตสาหกรรมยานยนต์ พบว่ามีการทำงานร่วมกันและประสานกำลังกันในแถบ Eastern Seaboard ของประเทศแอฟริกาใต้ ซึ่งเรียกว่า Southern Auto Corridor in South Africa ซึ่งเป็นระเบียงทางเชื่อมทางเศรษฐกิจด้านอุตสาหกรรมยานยนต์ที่ใหญ่มาก กินอาณาบริเวณตั้งแต่ Victoria ถึง Port Elizabeth ซึ่งมีบริษัทรถยนต์ชั้นนำของโลกเกือบทุกบริษัท เช่น BMW Volvo Mercedes Benz Toyota และ Honda เป็นต้น
- โอกาสสำหรับการค้าการลงทุนในอุตสาหกรรมยานยนต์ อีกประการหนึ่ง เนื่องจากทั้งประเทศไทยและแอฟริกาใต้ ต่างใช้รถยนต์ที่มีคนขับทางด้านขวา (Right-hand-side cars) จึงเป็นโอกาสสำหรับการผลิต การส่งออก และการนำเข้า ระหว่างกัน นอกจากนี้ ยังมีโอกาสในการเชื่อมต่อและร่วมมือกันในเชิงห่วงโซ่อุปทานระหว่างไทยและแอฟริกาใต้ ในอุตสาหกรรมยานยนต์ดังกล่าว ตัวอย่างเช่น เครื่องหนัง/หนังดิบ ใน

ประเทศแอฟริกาได้มีคุณภาพมากและมีราคาถูก ซึ่งเหมาะแก่การทำเบาะรถยนต์ ซึ่งจะผลิตอย่างมีประสิทธิภาพและต้นทุนการผลิตต่ำ

- โอกาสสำหรับนักลงทุนไทยและ ASEAN ในอุตสาหกรรมการผลิตพลังงานไฟฟ้ามีสูงมาก เนื่องจากมีประชากรมากกว่า 600 ล้านคนในแถบแอฟริกาใต้สะฮารา ที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ และมีความต้องการดังกล่าวอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าเป็นการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์จะเป็นโอกาสที่ดี เนื่องจากประเทศแอฟริกาใต้มีแดดจัดมาก ทั้งนี้ จึงเป็นโอกาสอันดีสำหรับประเทศใน ASEAN ซึ่งหลายประเทศมีความเชี่ยวชาญในด้านนี้สูง
- โอกาสทางด้านอุตสาหกรรม Health Care สำหรับประเทศไทยและนักลงทุนไทย ในแอฟริกาใต้มีสูงมากเนื่องจากอุตสาหกรรมดังกล่าว รวมถึง Medical Tourism เป็นจุดแข็งของประเทศไทยที่สำคัญ การร่วมมือกันบนพื้นฐานของความต้องการของแอฟริกาใต้ อาทิเช่น บุคลากรผู้เชี่ยวชาญของไทย วิจัยและผลิตยารักษาโรคชนิดใหม่ที่มีราคาถูก แต่ได้ผลการรักษาที่ใกล้เคียงกับยาชนิดเดียวกันแต่มีราคาแพงกว่า เป็นต้น
- จุดแข็งของแอฟริกาใต้ อีก sector หนึ่งคือ Mobile Banking ซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าไทยประมาณ 3-4 เท่า ซึ่งอำนวยความสะดวกอย่างมากในการทำธุรกิจ/ธุรกรรมในแอฟริกาใต้
- โอกาสทางการลงทุนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในแอฟริกาใต้ ยังมีโอกาสมาก เพราะประเทศแอฟริกาใต้มีความน่าสนใจมากมาย เหมาะแก่การเป็น Tourist Destination เช่น สิงโต ภูเขา ชายหาดที่สวยงาม และมีประวัติศาสตร์ต่าง ๆ มากมาย ในขณะที่มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่ำกว่า อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลในปี ค.ศ. 2014 พบว่า มีนักท่องเที่ยวจากประเทศแอฟริกาใต้ไปเที่ยวประเทศไทยจำนวน 77,000 คน ในขณะที่มีนักท่องเที่ยวไทยไปเที่ยวในประเทศแอฟริกาใต้เพียงประมาณ 7,000 คน ดังนั้น เป็นที่แน่นอนว่ารัฐบาลประเทศแอฟริกาใต้สนับสนุนและต้องการนักท่องเที่ยวจากไทย รวมทั้ง ASEAN เพิ่มมากขึ้นอย่างมาก ซึ่งในปัจจุบันแม้มีนักท่องเที่ยวจากจีน อินเดีย และญี่ปุ่น เข้าไปท่องเที่ยวในประเทศแอฟริกาใต้จำนวนมาก แต่นักท่องเที่ยวจาก ASEAN ยังมีจำนวนน้อย
- อุปสรรคที่สำคัญ ได้แก่ การยกเลิกเที่ยวบินตรงของสายการบิน Thai Airway จากกรุงเทพฯ ไปแอฟริกาใต้ ทำให้การเดินทางต้องใช้สายการบินอื่น เช่น Singapore Airlines ซึ่งมีราคาแพง หรือใช้สายการบินซึ่งบินผ่านทางตะวันออกกลาง หรือไปต่อที่ประเทศฮ่องกงก่อน

มุมมองจากนักลงทุนประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ต่อการลงทุนในไทย และ A S E A N

- นักลงทุนประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ มองว่า ประเทศไทยโดยสภาพภูมิศาสตร์ เป็นอย่างน้อย ถือได้ว่าเป็น Hub ของ AEC ในหลายๆด้าน แม้ว่าโดยทั่วไปนักลงทุนส่วน

ใหญ่มองว่า สิงคโปร์ คือ Financial Hub แต่อย่างไรก็ตาม การที่ไทยกำลังสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางราง เชื่อมต่อระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก-ตะวันออก (จากเวียดนาม-เมียนมา) และจากเหนือ-ใต้ ซึ่งจะทำให้หลายประเทศที่จะทำการค้ากับประเทศ ASEAN ต้องผ่านไทย

- ประเทศในกลุ่ม ASEAN มีประชากรมาก (มากกว่า EU) และภายในปี ค.ศ. 2030 จะมีประชากรในระดับชนชั้นกลางมากกว่า 200 ล้านคน
- เมื่อพิจารณาการลงทุนในประเทศไทย มีโอกาสที่ดีเนื่องจากในปัจจุบันค่าเงินบาทอยู่ในระดับไม่สูงมากนัก จึงเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุนจากต่างประเทศ
- มีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ที่มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ และมากกว่าจีนในปัจจุบัน



ข้อเสนอแนะ

- ในบางอุตสาหกรรมในประเทศไทย เช่น Beverage industry พบว่า มีการคิดอัตราภาษีที่ไม่สมเหตุสมผล เช่น ภาษากำหนดนำเข้าไวน์ สูงถึงมากกว่า 400% ซึ่งเป็นอัตราที่สูงมากเมื่อเทียบโลก หรือเปรียบเทียบกับอัตราภาษีของสินค้าชนิดใกล้เคียงกันเช่น เหล้า หรือ เบียร์ เป็นต้น ซึ่งโดยความเป็นจริงแล้ว การดื่มไวน์ ในปริมาณที่เท่า ๆ กันย่อมส่งผลที่เสียที่น้อยกว่าการดื่มเหล้า/เบียร์ ในเชิงสุขภาพ จึงเป็นประเด็นหนึ่งที่รัฐบาลไทยควรพิจารณา หากต้องการส่งเสริมการดื่มแอลกอฮอล์เพื่อสุขภาพ การดื่มไวน์ย่อมดีกว่าการดื่มเหล้า ซึ่งปัญหาดังกล่าว อาจมาจากกลุ่มอิทธิพลในธุรกิจเหล้า/เบียร์ของไทยซึ่งมีความใกล้ชิดและให้การสนับสนุนภาคการเมืองนั่นเอง คนไทยจึงถูกปิดกั้นการดื่มไวน์มากกว่าการดื่มเหล้า/เบียร์
- ประเทศแอฟริกาใต้มีชื่อเสียงและมีจุดแข็งในการผลิตเนื้อวัว เนื้อกวาง และเนื้อนกกระจอกเทศที่มีคุณภาพสูงมาก ซึ่งเนื้อนกกระจอกเทศถือว่าเป็นเนื้อที่มีประโยชน์ต่อ

คุณภาพสูงที่สุด เมื่อเทียบกับเนื้ออื่น ๆ ดังนั้น ประเทศไทยควรลดอุปสรรคทางการค้า/
การนำเข้า เนื้อสัตว์ต่าง ๆ ดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุปสรรคทางด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้า (Trade Facilitation) เช่น การออกเอกสารต่าง ๆ เป็นต้น

- ในธุรกิจ Jewelry Industry พบว่า ประเทศแอฟริกาใต้ ช่างที่มีความเชี่ยวชาญด้านการ cutting /polishing stone ซึ่งสามารถช่วยเหลือไทยได้ ทั้งนี้โดยการส่งคนไทยไปเรียนที่ประเทศแอฟริกาใต้ หรือให้ช่างในแอฟริกาใต้ที่มีความเชี่ยวชาญมาสอนที่ประเทศไทย
- แม้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการศึกษาที่ดี มีมาตรฐานสูง แต่การใช้ทักษะภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะการพูด ของคนไทยอยู่ในระดับที่ต่ำมากที่สุดใเอเชีย ในขณะที่ประเทศแอฟริกาใต้เป็นประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักอยู่แล้ว จึงเป็นโอกาสที่จะส่งคนไทยไปเรียนภาษาอังกฤษที่แอฟริกาใต้ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายต่ำ หรือการจ้างชาวแอฟริกันได้มาสอนภาษาอังกฤษให้คนไทย ซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายต่ำกว่าการจ้างชาวฟิลิปปินส์

ภาคผนวก ข

บทสรุปการประชุมกลุ่มย่อย

“ผลกระทบจากนโยบายการค้าการลงทุนของ BRICS ต่อ ASEAN”

วันที่ 12 กรกฎาคม 2559 เวลา 9.30 – 12.30 น.

ณ ห้องประชุมใหญ่ มูลนิธิ สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง

1. กำหนดการประชุม

8.30-9.00 น.	ลงทะเบียนช่วงเช้า
9.00-9.45 น.	นำเสนอผลการศึกษา “การประเมินผลกระทบจากนโยบายการค้าการลงทุนของกลุ่มประเทศ BRICS ต่อประชาคมอาเซียน” โดย มูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง
9.45-10.00 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10.00-12.00 น.	เสวนาระดมความคิดเห็น
12.00-13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน

2. รายชื่อผู้ร่วมประชุม

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. คุณเกรียงฤทธิ์ สุขเจริญสิน	ผู้อำนวยการฝ่ายเศรษฐกิจและพาณิชย์, หอการค้าไทย-จีน
2. คุณจันทร์เพ็ญ	หอการค้าไทย-อินเดีย
3. คุณทักษ์ ศรีรัตโนภาส	กรรมการสภาหอการค้าไทย
4. คุณทิตติ วงศ์ประเสริฐ	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมธุรกิจระหว่างประเทศ, สภาหอการค้าไทย
5. คุณสรณ เกษมสันต์ ณ อยุธยา	ผู้อำนวยการ, กองลาตินอเมริกาและแปซิฟิกใต้ กระทรวงต่างประเทศ
6. คุณสุนันทา บรรจงวุฒิ	เลขานุการ, หอการค้าไทย-จีน
7. คุณภาวิดา กองแก้ว	ผู้จัดการ, สมาคมผู้ผลิตน้ำตาลและชีวพลังงานไทย
8. Prof. Sourat Rakhimbabaev	คณะกรรมการ สภาธุรกิจไทย-รัสเซีย
9. Mr.Ragil Ratnam	รองประธานกรรมการ, หอการค้าไทย-แอฟริกาใต้
10. Ms.Zhang Xiao Lei	Embassy of China
11. Mr.Zou Yun	Embassy of China

สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์กรมหาชน)

12. คุณสตุติ วงศ์เกียรติขจร	นักวิจัย
13. คุณชนินทร์ ยอยบุปผา	ผู้ช่วยวิจัย

มูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง

- | | |
|------------------------------|--|
| 14. คุณพิเศษพร วทวงศ์ | ผู้บริหารที่มีวิสัยด้านการค้าและการลงทุน |
| 15. คุณชญาณีตา ใจชื้อกุล | นักวิจัย |
| 16. คุณพัฒนชลิ นิมมานเหมินท์ | นักวิจัย |
| 17. คุณธนานันต์ วรรณสาร | นักวิจัย |
| 18. คุณภูวิชญ์ นันทสุรศักดิ์ | นักวิจัย |

3. สรุปการประชุมกลุ่มย่อย

การประชุมกลุ่มย่อยเริ่มด้วยการกล่าวถึงที่มาและวัตถุประสงค์ของโครงการศึกษาและการจัดงานประชุมในครั้งนี้ ต่อจากนั้นผู้วิจัยจากสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลังได้นำเสนอผลงานศึกษาดังแสดงในเอกสารประกอบงานประชุมกลุ่มย่อย และในช่วงที่สองเป็นการเสวนาระดมความคิดเห็นจากตัวแทนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถสรุปประเด็นความคิดเห็นได้ ดังนี้

1) คุณทักษ์ ศรีรัตโนภาส

กรรมการสภาหอการค้าไทย

- มองว่าการทำ FTA กับประเทศกลุ่ม BRICS ไทยได้ประโยชน์มากกว่าอยู่แล้วเพราะไทยที่มีตลาดขนาดเล็กกว่าย่อมได้เปรียบตลาดที่มีขนาดใหญ่
- สำหรับการเจรจา FTA กับอินเดีย นั้น ไทยเป็นฝ่ายได้รับประโยชน์มากกว่า ทางอินเดียจึงชะลอการเจรจาเพิ่มเติม โดยขณะนี้มีการทำ FTA กับอินเดียแล้วประมาณ 80 รายการ
- อินเดีย กับรัสเซีย เป็น 2 ประเทศเป้าหมายแรกที่ไทยควรเจรจา FTA ด้วย เพราะเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่มีกำแพงกีดกัน และไทยยังมีโอกาสน้อย
- ผู้ประกอบการไทยนิยมส่งออกสินค้าด้วย FOB ซึ่งไม่ก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ธุรกิจต่อเนื่องอื่น ๆ เช่น บริษัทประกันภัย เป็นต้น คุณทักษ์จึงต้องการให้ผู้ประกอบการไทยหันมาส่งออกสินค้าด้วย CIF กันมากขึ้น
- การทำธุรกิจกับรัสเซียของไทยติดขัดปัญหาระบบการชำระเงิน เนื่องจาก ธนาคารส่วนใหญ่ในรัสเซียเป็นธนาคารท้องถิ่นและใช้สกุลเงิน Ruble (RUB) เป็นหลัก ทำให้ Letter of Credit (L/C) มีความน่าเชื่อถือต่ำ ซึ่งในระยะยาว ธปท. แก้ไขด้วยการเพิ่มสัดส่วนสกุลเงิน RUB เข้าไปในเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ และระยะสั้น ขณะนี้ได้มีธนาคารกสิกรไทย และธนาคารเพื่อการนำเข้าและการส่งออก ได้เจรจากับธนาคารในรัสเซียเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ทางการเงินชนิดพิเศษไว้รองรับการชำระเงินของลูกค้า

- การเจรจา FTA กับรัสเซีย จะทำให้ไทยสามารถเปิดประตูสู่ Eurasian Economic Union (EEU) อันมีประเทศสมาชิกประกอบด้วย รัสเซีย อัลเมเนีย เบลารุส คาซัคสถาน และคีร์กีซสถาน
- การเจาะตลาดรัสเซียควรเริ่มที่วลาดิเมียร์วอสตอค ซึ่งตั้งอยู่ในภาคตะวันออกและเป็นจุดสิ้นสุดของรถไฟสายทรานไซบีเรีย ถึงแม้ว่ารัสเซียไม่มีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้ แต่วลาดิเมียร์วอสตอคกลับได้รับอิทธิพลจากการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศแถบเอเชียตะวันออก ยกตัวอย่างเช่น ไทยสามารถสร้างโรงงานน้ำตาลและส่งขายให้กับตลาดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกได้
- การส่งสินค้าไปรัสเซีย สิ่งที่สร้างความลำบากให้กับผู้ประกอบการไทยมากที่สุด คือ เรื่องมาตรฐาน เพราะที่รัสเซียมีมาตรฐานสินค้าต่าง ๆ ของรัสเซียเอง ดังนั้น มาตรฐานของสินค้าในยุโรปไม่สามารถการันตีการได้รับมาตรฐานสินค้าในรัสเซียได้

2) คุณเกรียงฤทธิ์ สุขเจริญสิน

ผู้อำนวยการฝ่ายเศรษฐกิจและพาณิชย์, หอการค้าไทย-จีน

- สินค้าหลักที่ไทยได้ประโยชน์จาก FTA จีน คือ ผลไม้
- การส่งออกผลไม้ไทยไปจีนอาจทำให้ประเทศไทยได้ดุลการค้าแต่ส่วนต่างกำไรต่ำมาก เพราะผู้ประกอบการของประเทศจีนใช้วิธีการมาซื้อถึงสวน/แหล่งผลิต ทำให้ผู้ประกอบการหรือพ่อค้าคนกลางของประเทศจีนได้ผลไม่ไปขายในราคาที่มีต้นทุนต่ำ และได้กำไรค่อนข้างมากจากการรวบรวมหัวรวบรวมทางตลอดทั้งห่วงโซ่มูลค่าอุตสาหกรรม ตัวอย่างเช่น ในกรณีของทุเรียน จีนมีการมาจองสวนทุเรียนของไทยเพื่อนำไปขายในประเทศ สภาหอการค้าฯ จึงบรรเทาปัญหาด้วยการให้ SCG Logistic ไปตั้งฐานการกระจายสินค้าที่หนานหนิง
- ในอดีต ไทยเป็นผู้แปรรูปสินค้าสำเร็จ ส่วนจีนเป็นผู้จัดหาสินค้าขั้นปฐมภูมิส่งมายังไทย แต่ปัจจุบัน จีนได้พัฒนาและสามารถผลิตสินค้าสำเร็จบางรายการได้เชี่ยวชาญกว่าไทย ดังนั้น ในอนาคตควรมีความร่วมมือกันเพื่อพัฒนารัฐกิจมากกว่าการแข่งขันด้านราคา ซึ่งทำให้กลไกตลาดพังทะลาย

3) คุณสถน เกษมสันต์ ณ ออยุธยา

ผู้อำนวยการกอลลาตินอเมริกา, กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้ กระทรวงต่างประเทศ

- ขณะนี้ บราซิลกำลังประสบกับปัญหาทั้งการเมืองและเศรษฐกิจ บราซิลจึงเน้นการฟื้นฟูประเทศมากกว่าการติดต่อกับต่างประเทศ

- บราซิลเป็นประเทศที่ไม่ส่งเสริมการค้าเสรี มีการใช้ anti-dumping และ RoO กับสินค้านำเข้า
- อุปสรรคของการทำธุรกิจในบราซิล คือ ข้อมูลเชิงลึก
- บราซิลไม่มี FTA กับกลุ่มประเทศ BRICS ด้วยตัวเอง
- ไทยสามารถใช้บราซิลเป็นประตูสู่ Mercosur ได้ ซึ่งมีประเทศสมาชิก ได้แก่ อาร์เจนตินา บราซิล ปารากวัย อุรุกวัย และเวเนซุเอลา แต่ไม่สามารถเข้าสู่ตลาดโดยรอบของกลุ่มการค้านี้เพราะความเสรีการค้ายังอยู่ในระดับต่ำ
- อีกกลุ่มการค้าที่มีความน่าสนใจมากกว่า คือ Pacific Alliance ซึ่งมีประเทศสมาชิก ประกอบไปด้วย ชิลี โคลัมเบีย เม็กซิโก และเปรู ซึ่งในรายชื่อสุดท้ายไทยมี FTA ร่วมกันอยู่แล้ว และไทยกำลังติดตามการเติบโตของกลุ่มการค้านี้อย่างใกล้ชิด

4) Prof.Sourat Rakhimbabaev กรรมการ สภาธุรกิจไทย-รัสเซีย

- BRICS ยังเป็นการรวมกลุ่มที่เริ่มต้นได้ไม่นาน มีการประชุมอย่างเป็นทางการครั้งแรกเมื่อปี 2009
- หลายประเทศไม่ได้จับตามองที่กลุ่ม BRICS แต่เพิ่งเล็งที่ “CHINDIA” (เป็นการสนธิคำระหว่าง China และ India)
- กลุ่ม BRICS เป็นความร่วมมือเพื่อระดมกองทุนในการสนับสนุนการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแก่ทั้งประเทศในกลุ่ม และนอกกลุ่มสมาชิก
- ในรัสเซีย กลุ่มซีพี ได้เข้าไปลงทุนฟาร์ม และโรงงานอาหารสัตว์ พื้นที่ 5 หมื่นเฮกเตอร์ คิดเป็นมูลค่า 1 พันล้าน USD
- รัสเซียมองไทยว่าเป็นสหาย ร้อยละ 90 ของนักท่องเที่ยวรัสเซียที่เคยมาเมืองไทยแล้ว มักจะกลับมาเที่ยวที่ไทยอีกครั้ง เพราะพวกเขารู้สึกประทับใจที่คนไทยยิ้มง่าย และมีน้ำใจ
- สินค้าที่รัสเซียมีศักยภาพและน่าจะเป็นประโยชน์ต่อไทย เช่น อากาศยาน เฮลิคอปเตอร์ รถไฟซึ่งราคาถูกกว่าของ “Siemens” และเทคโนโลยีการผลิตกระแสไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์
- รัสเซียพึงพอใจกับสินค้าอะไหล่และชิ้นส่วนรถยนต์จากไทยเป็นอย่างมาก ทั้งเรื่องคุณภาพและราคา
- นอกจากนั้นแล้ว โอกาสของอุตสาหกรรมอาหารของไทยยังเปิดกว้าง เมื่อรัสเซียถูกมาตรการคว่ำบาตรจากชาติตะวันตก ทำให้อุปทานอาหารในประเทศขาดแคลน โดยตอนนี้รัสเซียนำเข้าจากชิลี

5. Mr.Ragil Ratnam

รองประธานกรรมการ, หอการค้าไทย-แอฟริกาใต้

- อุตสาหกรรมเครื่องประดับคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 6 ของ GDP โดยแอฟริกาใต้ส่งออกเครื่องประดับมากถึงร้อยละ 53 ของการส่งออกเครื่องประดับทั่วโลก
- ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งใหม่ (New Development Bank: NDB) กำลังเริ่มต้นในปีนี้อยู่ โดยมีสัดส่วนการสมทบทุน ดังนี้ จีน ร้อยละ 41 ของเงินทุน รัสเซีย บราซิล และอินเดีย ร้อยละ 18 ของเงินทุน เท่ากัน ส่วนแอฟริกาใต้ ร้อยละ 5 ของเงินทุน
- ASEAN มีความล้าหน้ากว่า BRICS มาก เพราะมีความร่วมมือกันครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคม การศึกษา BRICS จึงควรมุ่งเป้าเป็นรายประเทศ
- แอฟริกาใต้มองไทยเป็นประเทศศูนย์กลางในการเข้าสู่ตลาด ASEAN
- กลุ่มซีพี ได้เข้าไปลงทุนสัตว์ปีกในแอฟริกาใต้
- ร้อยละ 90 ของข้าวที่นำเข้าแอฟริกาใต้ มาจากไทย
- ผู้ประกอบการร้อยละ 80 ในแอฟริกาใต้เป็นระดับ SMEs ดังนั้น หากมีการจับคู่ธุรกิจระหว่างกัน จะก่อให้เกิดการเติบโตของมูลค่าการค้าอย่างรวดเร็ว
- ประกอบกับสภาวะค่าเงิน Rand (ZAR) ที่อ่อนค่าลงมาก จาก 1 ZAR ต่อ 5 บาท เหลือ 1 ZAR ต่อ 2 บาท จึงเป็นโอกาสดีที่ไทยจะเข้าไปลงทุนระยะยาว
- นอกจากการเจรจา FTA กับแอฟริกาใต้แล้ว ยังเป็นการเปิดประตูสู่ SADC อีกด้วย



International Institute for
Trade and Development

สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา
(องค์การมหาชน)
อาคารวิทยพัฒนา ชั้น 8 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์ 12 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน
กรุงเทพฯ 10330

อีเมล : info@itd.or.th

เว็บไซต์ : www.itd.or.th

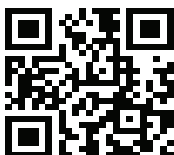
โทรศัพท์: 66+ (0) 2216 1894-7

โทรสาร : 66+ (0) 2216 1898-9

ITD e-book   Google play
ดาวน์โหลดได้แล้ววันนี้

 Find us on
Facebook ITD - International Institute for Trade
and Development

ITD e-Library   Google play
ดาวน์โหลดได้แล้ววันนี้



www.itd.or.th

